

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

3'üncü Toplantı
19 Haziran 2025 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Komisyon gündemindeki (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin başka bir toplantı salonunda yapılıp yapılmaması hakkında görüşme

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Varank'ın, enerji arz güvenliğine, madenlerin önemine ve (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'ne ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mustafa Varank'ın, Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Mustafa Varank'ın, maden müracaatıyla ilgili daha önce ifade edilen bilgiyi düzeltmek istediğine ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Mustafa Varank'ın, Denizli Milletvekili Şeref Arpacı'nın (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- Komisyon Başkanı Mustafa Varank'ın, Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.- Komisyon Başkanı Mustafa Varank'ın, Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 115 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159)

V.- KARARLAR

1.- Toplantının Plan ve Bütçe Komisyonu toplantı salonuna alınmasına ilişkin karar

VI.- AÇIKLAMALAR

1.- Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in, Eskişehir Milletvekili İdris Nebi Hatipoğlu'nun (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen TEMA Vakfı Yönetim Kurulu Başkanıyla ilgili ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- TEMA Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Deniz Ataç'ın, Eskişehir Milletvekili İdris Nebi Hatipoğlu'nun (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki kendisiyle ilgili ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Çanakkale Milletvekili Rıdvan Uz'un, Muş Milletvekili Sümeyye Boz'un (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- Çanakkale Milletvekili Rıdvan Uz'un, İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- Gaziantep Milletvekili İrfan Çelikaslan'ın, Denizli Milletvekili Şeref Arpacı'nın (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE TEKNOLOJİ KOMİSYONU

-----0-----
3'üncü Toplantı
19 Haziran 2025 Perşembe
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu saat 10.16'da açılarak dokuz oturum yaptı.

Komisyon gündemindeki (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin başka bir toplantı salonunda yapılıp yapılmaması hakkında görüşme yapıldı.

Komisyon Başkanı Mustafa Varank,
Enerji arz güvenliğine, madenlerin önemine ve (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'ne,
Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine,
Maden müracaatıyla ilgili daha önce ifade edilen bilgiyi düzeltmek istediğine,
Denizli Milletvekili Şeref Arpacı'nın (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine,
Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine,
Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine,
İlişkin açıklama yaptı.

Toplantının Plan ve Bütçe Komisyonu toplantı salonuna alınmasına ilişkin teklif kabul edildi.

Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan'ın, (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi Anayasa'nın hükümlerine aykırılık teşkil ettiği için teklifin tümünün geri çekilmesine ilişkin önergesi,

İzmir Milletvekili Ümit Özlale ve 6 milletvekilinin, (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 2, 4, 10, 11, 16'ncı maddelerinin Anayasa'nın 2, 7, 10, 56, 123, 127, 168'inci madde hükümlerine aykırılığı dikkate alınarak Meclis İçtüzüğü'nün 38'inci maddesi gereğince gerekli işlemin yapılmasına ilişkin önergesi,

İzmir Milletvekili Ednan Arslan ve 4 milletvekilinin, (2/3159) esas no.lu Kanun Teklifi'nin 1, 2, 3, 4, 10, 11, 14, 16, 17, 18, 19'uncu maddelerinin daha ayrıntılı görüşülmesini teminen Komisyon bünyesinde bir alt komisyon kurulmasına ilişkin önergesi, Kabul edilmedi.

Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 115 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159), tümü ve maddeleri üzerindeki görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer, Eskişehir Milletvekili İdris Nebi Hatipoğlu'nun (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen TEMA Vakfı Yönetim Kurulu Başkanıyla ilgili ifadelerine,

TEMA Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Deniz Ataç, Eskişehir Milletvekili İdris Nebi Hatipoğlu'nun (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki kendisiyle ilgili ifadelerine;

Çanakkale Milletvekili Rıdvan Uz,
Muş Milletvekili Sümeyye Boz'un (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine;

Gaziantep Milletvekili İrfan Çelikaslan, Denizli Milletvekili Şeref Arpacı'nın (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 20 Haziran 2025 Cuma günü saat 11.48'de toplantıya son verildi.

19 Haziran 2025 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.16

BAŞKAN: Mustafa VARANK (Bursa)

BAŞKAN VEKİLİ: Şahin TİN (Denizli)

SÖZCÜ: Cevahir UZKURT (Niğde)

KÂTİP: Adem ÇALKIN (Kars)

----- 0 -----

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Komisyonumuzun 8'inci Toplantısını açıyorum.

Yeter sayımız vardır.

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Komisyon gündemindeki (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin başka bir toplantı salonunda yapıp yapılmaması hakkında görüşme

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Usul tartışmasıyla başlıyoruz.

Buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; hepimizin de yaşadığı şekliyle aslında çok önemli bir teklifi görüşmek üzere toplanmış bulunuyoruz. Birçok kesimin itirazının olduğu, alelacele torba yasa şeklinde getirilmiş olan bu teklif muhataplarınca yeterince incelenmemiştir, sivil toplum kuruluşlarının bu konuda yeterince görüşüne başvurulmamıştır, söz söylemek isteyen insanların Komisyona başvuru yapmak marifetiyle burada seslerini duyurmak üzere yapmış olduğu başvuruların birçoğu maalesef karşılanamamıştır. Çeşitli şehirlerden sabahın köründe buralara gelen insanlar buraya girmekte zorluk çekiyorlar. Bakın, bu yasa defalarca, defaten geldi; Meclisimizden, Komisyonumuzdan geri dönmüş çok önemli bir yasa.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ednan Bey, usulle ilgili konuşur musunuz.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Bir saniye...

Bu alanın yeterli olmadığını, burada sağlıklı bir şekilde tartışma imkânı bulamayacağımızı Komisyon üyelerinin de ayakta kalmasından görüyoruz Değerli Başkanım. O yüzden, dün de ilettiğim ben yasama uzmanı arkadaşımıza, bu toplantının Plan ve Bütçe Komisyonu odasında daha geniş bir alanda yapılmasının daha uygun olduğunu düşünüyoruz. Bakın, salı günü burada bir bilgilendirme toplantısı yapıldı, inanın bürokrat arkadaşlarımız dahi bu yasanın içeriğiyle ilgili çok sağlıklı bilgilere sahip değiller. Önce, GES'le ve RES'le ilgili bir düzenleme geldiğini düşünüyorlardı ama bunun bütün maden alanlarıyla ilgili olduğunu arkadaşlarımız burada gördüler. O yüzden, Değerli Başkanım, yeterli sürede, sivil toplum örgütlerinin de yeterli derecede katkı sunmadığı, ilgili tarafların yeterince katkıda bulunmadığı ama geleceğimizi ilgilendiren, doğamızı, suyumuzu ilgilendiren bu kanun teklifinin bu sağlıksız ortamda görüşülmesinin doğru olmadığını düşünüyoruz. "Takdir yetkimiz" diyorsunuz, o zaman kullanın yani burada ne kendi arkadaşlarınıza ne de buradaki insanlara eziyet etmeden toplantıyı başka bir salona alalım, başka bir güne alalım, bu işi daha sağlıklı bir şekilde yapalım.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Başkanım, usul hakkında konuşmak istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Konuşamazsınız arkadaşlar, usul hakkında Komisyon üyeleri söz alabilir.

2 kişiye söz vereceğim, ondan sonra kararımı bildireceğim.

Buyurun Ömer Bey.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, ben önce tüm arkadaşları selamlıyorum.

Çok gergin gidiyor bu iş; konuşularak çözülecek şeyler var, ortam şu koşullarda uygun görünmüyor. Biz parlamenteriz, milletvekiliyiz. Biz burada bazı şeyleri istişare etmeyeceğiz, konuşmayacağız da ne yapacağız? Tabii ki bu kanun tüm toplum kesimlerini ilgilendiriyor. Siz de içeri girerken durumu gördük, biz de buradan gördük ve bu bence Meclise hiç yakışmıyor. Bu konuyu konuşup, daha büyük bir salon var, imkânlar var, bundan faydalanabiliriz. Burada inatlaşmanın da hiçbir anlamı yok yani ne Hükûmete var ne bize var. Bakınız, hâlen sesler oradan geliyor. Bence bu konuyu istişare edersek, konuşursak... Bir ortam oluşturalım, 600 vekilin de bu kanunları takip etme hakları var Sayın Başkan. Elbette ki Komisyon üyeleri ayakta kalmamalıdır, oturmalıdır, fikirlerini uygun bir şekilde dile getirmeleri gerekiyor. Tabii ki eleştireceğiz ama usule göre. Şimdi usulen bir tartışma açıldı, ortada usul yok yani. Neredeyse darp noktasına kadar bu işler gidiyor. Bence akliselimi esas alıp hem Komisyon Başkanımız, Divanımız ve bizler uygun bir yol yöntem bulup bu toplantıyı, bu görüşmeleri sağlıklı bir şekilde yürütelim. Gerilimin hiç kimseye faydası yok. Bunları belirtiyim ama bu salon buraya dar geliyor yani bunu belirtiyim.

Saygılar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Uzkurt, buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Çok özür dilerim.

Sayın Başkan, İçtüzük 31'inci madde böyle bir sınırlama getirmiyor.

CEVAHİR UZKURT (Niğde) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Herkesi saygıyla selamlıyorum.

Açıkçası, bu kadar önemli bir kanunun mutfak çalışması olan komisyon toplantısına böyle başlıyor olmamız hakikaten üzücü arkadaşlar. Tabii ki burada, bu kanunla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili olan bütün paydaşlarımızı dinlemeliyiz. Gerekirse bu toplantıyı bir gün değil birkaç güne uzatalım, bütün paydaşlarımızı dinleyelim. Şimdi, burada usul tartışması açıldı, tartışalım ama şimdi arkadaşlardan aldığımız bilgiye göre, diğer toplantı salonları da koridordaki kalabalığı çok karşılayacak nitelikte değil, oraya geçtiğimizde de bu durum fark etmeyecek. Yani gerekirse böyle grup grup alalım herkesi dinleyelim ama sizden özellikle istirhamım; bu toplantıya bir an evvel başlayalım, herkes meramını anlatmaya başlasın, gerekirse saatlerce, günlerce bunu tartışalım.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Başkanım, öbür salona geçmenin sakıncasını söyler misiniz?

CEVAHİR UZKURT (Niğde) - Ya arkadaşlar, yani kapasite olarak oraya geçtiğimizde de durum çok fark etmeyecek dışarıdaki kalabalıkla.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Orada salon var.

(AK PARTİ ile CHP, DEM PARTİ milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Değerli arkadaşlar, arkadaşları dinledim. Plan ve Bütçe Komisyonunun önünde bu Meclis tarihinde hiç görülmemiş bir şekilde İçişleri Bakanının önü kesildi ve orada yapılan nümayişlerle insanların fikirleri değiştirilmeye çalışıldı. Demek ki burada salonla alakalı bir olay yok.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bunu şiddetle reddediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Burada milletvekillerinin ve grupların tavırlarıyla ilgili bir olay var. Ben burada milletvekili arkadaşlarımızın vereceği her bir katkıyı değerli buluyorum. Şimdiye kadar burada yaptığımız komisyon toplantılarının nasıl yapıldığı da ortadadır, herkese ne kadar söz hakkı verdiğimiz de ortadadır. Zannedersen evvelsi gün söyledim, bürokrat arkadaşlarımızın bilgilendirme yapması istendi. Arkadaşlarımızdan rica ettik, gayriresmî olarak buraya bilgilendirme toplantısı yaptılar ama baktık ki toplantıya davetli olmayan insanlar da oraya gelip orada birtakım insicamı bozacak işlere girişmeye çalıştılar.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tartışmak, insicamı bozmak değil.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Değerli arkadaşlar, burası tartışmaların yapılacağı, tartışma adabının uygulanacağı bir yerdir. İnsanlar dışarıda nümayiş yaparak, ses çıkararak milletvekillerimizin fikirlerini değiştiremezler.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Protesto etmek haktır; bu nümayiş değil, ses çıkarmak değil. Protesto herkesin hakkıdır, burası da dâhil olmak üzere.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Burada salonu başka bir yere taşısak da ben hiçbir şeyin değişeceğine inanmıyorum.

Dolayısıyla değerli arkadaşlar, usul olarak ben tutumuma devam ediyorum.

Şimdi görüşmelerimize başlıyoruz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, dışarıda millet darbediliyor, siz nasıl burada toplantıya devam ediyorsunuz?

EDNAN ARSLAN (İzmir) - 2022'de gene bu Komisyona geldi bu teklif, Plan ve Bütçe Komisyonu salonuna geçildi. Yani o zaman yaptığımız işi niye bugün yapamıyoruz?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bu nasıl bir şey, kapıyı kapattığımız zaman pembe köşkümüzde burada rahat rahat konuşma mı yapıyoruz arkadaşlar?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen sessiz olur musunuz?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yani bunlar sizin halkınız değil mi, şu anda dışarıda darbedilenler?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sessiz olur musunuz? Biz, milletvekillerimiz bunu gösteremezsek burayı izleyen vatandaş ne düşünecek? Yani burada bağırarak çağırarak netice alamayız. Biz size söz verdiğimizde fikirlerinizi söylersiniz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, çok basit bir şey söylüyorum size. Vatandaşlarımız şurada darbediliyor.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Ya, Hanımefendi, nereden biliyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kim darbediliyor? Ben darbedildim. Girişte sizin arkadaşınız benim önümü kesti.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Siz darbedildiğini nereden görüyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben darbedildim. Arkadaşınız benim önümü kesti.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Duymuyor musunuz? Hadi görmüyorsunuz da kulaklarınız da mı duymuyor?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Belki güvenlik görevlilerini darbediyorlar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet...

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Niye darbetsinler Hanımefendi?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ya, şöyle bir çıkar mısınız dışarı?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi nümayiş yapma yeri değildir. Burada kurallara herkes uyacak.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Yani lütfen "Burada üç dakika video çekeceğim, reklam yapacağım." diye bırakın bu işleri.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ya, hâlâ...

İşte sizin halktan anladığınız ancak bu; böyle bir şey olmaz arkadaşlar.

EVİRİM KARAKOZ (Aydın) - Ya, insanlar hakkını savunmaya çalışıyor, nümayiş mi oluyor?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Komisyonumuzun...

Onların hakkını siz savunuyorsunuz.

EVİRİM KARAKOZ (Aydın) - Adam derdini anlatıyor, nümayiş mi oluyor bu?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz savunuyorsunuz burada. Siz onların temsilcisi değil misiniz?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bu, olmaz! Bu, olmaz!

EVİRİM KARAKOZ (Aydın) - Bir dinlesene, anlasana; nümayiş mi?

ADEM ÇALKIN (Kars) - O zaman siz niye buradasınız?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Ne zamandan beri hakkı savunmak nümayiş oldu?

ADEM ÇALKIN (Kars) - Siz savunacaksınız haklarını.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bu, olmaz!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, Değerli Bakan Yardımcımız...

ADEM ÇALKIN (Kars) - Herkesi buraya mı yığmak lazım? Olmaz ki ama.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ne diyor bak? İnsanlar gelmek istiyor ya! Sen asil misin?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - ...kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının saygıdeğer temsilcileri...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Vekâleten temsil yapıyoruz.

ADEM ÇALKIN (Kars) - O zaman bütün Meclisi boşaltalım, 85 milyon buraya gelsin.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Tabii ki başımızın tacı! Ne korkuyorsunuz halktan?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - ...kıymetli emekçi kardeşlerimiz, çok değerli basın mensupları; her birinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

ADEM ÇALKIN (Kars) - İşiniz şov yapmak, başka bir şey değil!

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O şov size ait.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Şovu siz yapıyorsunuz!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunun 8'inci Toplantısını açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır, görüşmelere başlıyoruz.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Varank'ın, enerji arz güvenliğine, madenlerin önemine ve (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'ne ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Biraz önce bir usul tartışması yaptık, onu geçtik.

Bugün gündemimizde yer alan, birinci imza sahipleri Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu tarafından 13/6/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan, esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen (2/3159) esas numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ni görüşmek üzere bir araya gelmiş bulunuyoruz.

(Uğultular)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen sessizliği sağlayalım, lütfen.

Değerli katılımcılar, herkesin malumu olduğu üzere, bölgemizde her geçen gün artan çatışmalar, yaşanan insani krizler ülkelerin her alanda güçlerini tahkim etmelerini zorunlu kılıyor. Son dönemdeki gerilimlerin hepsinde enerji özellikle belirleyici bir role sahip. Enerji arz güvenliğinin sağlanması her devlet için bir beka meselesi hâline dönüştü.

(Uğultular)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, biraz daha sessiz olabilir miyiz lütfen.

Enerji arz güvenliği ve kaynak çeşitliliği sadece teknik meseleler değil, doğrudan millî güvenliğe dair konular olarak görülmeye başlandı. Tabii, ekonomik büyüme, sanayileşme ve nüfus artışına bağlı olarak enerji talebi de tüm dünyada her geçen yıl artmaktadır. Bu artış karşılamak ve enerji arz güvenliğini sağlamak için yerli kaynaklara dayalı, sürdürülebilir ve çeşitlendirilmiş bir üretim portföyü hayati önem taşıyor.

Ayrıca, iklim krizinin küresel yatırım, tedarik ve üretim ve tüketim zincirini dönüştürdüğü böyle bir dönemde büyümenin sürdürülebilir ve çevreyle uyumlu bir nitelikte olması kalkınma açısından çok daha rekabetçi bir hâle geldi. Bu manada Türkiye'nin enerji arz güvenliğini küresel ve bölgesel olumsuz gelişmelerden en az etkilenen hâle getirmek için hepimizin üzerine düşen sorumlulukları var. Hükümetimiz çok doğru bir anlayışla yerli enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesine ve yenilenebilir kaynaklara dayalı elektrik üretimine yönelik politikaların uygulanmasına büyük bir önem veriyor. Türkiye yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılan yatırımlarda ciddi bir artış yakaladı. Bunun yanında nükleer enerjiden hidroelektriğe, rüzgârdan jeotermale, güneş enerjisinden petrol ve doğal gaz her alanda ciddi yatırımlar yapıldı ancak bu yatırımların da artarak devam etmesi gerekiyor. Bu manada istikrarlı, verimli, rekabetçi ve sürdürülebilir bir ekonomi inşa etmek için yenilenebilir enerji ve ilgili altyapı proje yatırımlarının izin süreçlerini hızlandırmak ve karmaşıklığı azaltmak gerçekten önemli.

Bir ülkenin ulusal güvenliği ve rekabet gücü açısından hayati öneme sahip diğer bir konu da kritik ve stratejik madenlerdir. Bu madenlere başta yenilenebilir enerji teknolojileri, güneş panelleri ve rüzgâr türbinleri gibi birçok sürdürülebilir enerji kaynağının üretimi için de ihtiyaç duyulmaktadır. Bu madenlerin etkin bir şekilde yönetilmesi ülkelerin güvenli bir gelecek oluşturmalarına yardımcı olmaktadır. Bu manada, stratejik ve kritik madenlere özgü yapılan düzenleme teklifini çok değerli bulduğumu özellikle ifade etmek istiyorum. Gördüğümüz gibi, Rusya-Ukrayna savaşında Amerika'nın ilk gündeme getirdiği husus kritik madenler oluyor. Bunun yanında, Çin, dünyada rekabetçiliğini koruyabilmek için özellikle maden ihracatına yasaklar getiriyor. Dolayısıyla, kritik ve stratejik madenlerle ilgili arkadaşlarımızın hazırlamış olduğu teklifin gerçekten hayati olduğunu ifade etmek istiyorum. Bir kez daha kendilerine teşekkür ediyorum.

Kıymetli katılımcılar, Türkiye ekonomisinin gelişme dinamikleri ışığında, madencilik sektöründe gerekli yatırımların gerçekleştirilebilmesi için piyasa öngörülebilirliği kadar idari ve hukuki öngörülebilirlik de vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Bu manada, madencilikteki izin süreçleri yatırım performansı bakımından öngörülebilirliğin en kritik unsurlarından biri konumunda. Ülkemiz kaynaklarının ekonomiye kazandırılma sürecinde, özellikle uygulamada izin süreçlerinin makul sürelerde tamamlanmadığı, işletme ruhsat süreleri göz önüne alındığında bu sürelerin büyük bir bölümünün izin aşamalarında geçirildiği, üretime uzun yıllar sonra başlanıldığı görülmektedir. Bu nedenlerle, madencilik yatırımlarının planlanması zorlaşmakta ve ülkemizin ham madde ihtiyaçları konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır. Tüm bu hususlar göz önüne alınarak hazırlanan bu kanun teklifinin izin süreçleri hızlandıracak tedbirleri öngörmesi hem sektör hem de ülkemiz açısından büyük faydalar sağlayacaktır.

Değerli arkadaşlar, bugün yenilenebilir enerji yatırımı yapmak istediğinizde süreler ortalama dört buçuk-beş yılı bulmaktadır. Beş yıl önce bu ülkede pandemiye konuşuyorduk, Rusya-Ukrayna savaşı çıkmamıştı. Dolayısıyla, bu kadar uzun sürelerde bu işlerin yapılması gerçekten büyük sıkıntılar oluştuyordu. Arkadaşlarımızın bunları kısaltacak tedbirleri gündeme getirmesini önemseyişimi özellikle ifade etmek istiyorum.

Bilindiği gibi, maden sahalarının rehabilite edilip tekrar doğaya kazandırılmasında uygulamada aksaklıklar yaşanabilmektedir. Bu durumu ortadan kaldırmak için rehabilitasyon bedellerinin artırılmasını ve nemalandırılmasını sağlayacak

teklifle madencilik faaliyeti yürütülmüş bütün sahaların dünya standartlarında rehabilite edilmesi öngörülmektedir. Tabii, bunu da önemseydiğimi ifade etmek istiyorum. Bazı muğlaklıklar ve boşluklardan yararlanılabiliyordu, artık herkes bu rehabilitasyon süreçlerinde üzerine düşen fonu sağlamakla yükümlü olacak ve bunların takibi daha sıkı yapılacaktır.

Ayrıca, bu teklifle arama faaliyetlerinin günümüz ihtiyaçlarına uygun olarak tekrar yapılandırılması planlanmaktadır. Üretim saikiyle davranmayan, ruhsat ticareti üzerinden spekülâtif davranan aktörlerin elenmesini amaçlayan bu maddelerin şimdiye kadar çoktan gündeme gelmiş olmasını Meclisimizin bir eksikliği olarak görüyorum. Bundan sonra, üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmemiş, sırf "Bir gün satarım." diye ruhsatı elinde tutan ruhsat sahipleriyle yola devam edilmeyecektir. Yani piyasada konuşulan şekliyle, artık çantacıların elindeki bu ruhsatlar onların elinden alınacaktır. Bu maddeyi de çok önemseydiğimi özellikle ifade etmek istiyorum.

Teklifin 13'üncü maddesiyle global piyasalarda metal emtialarında yaşanan artışlar gözetilerek devletimizin daha fazla pay alması amacıyla devlet hakkı oranlarında artışa gidiliyor. Bu maddenin de önemli ve yerinde olduğunu düşünüyorum. Dünya piyasalarında yaşanan gelişmeler sebebiyle daha fazla kazanan elbette devletimizin hakkını daha fazla ödemelidir. Bunun da gereği bu maddeyle yapılacaktır. Tabii, bugün burada resmî toplantımızı gerçekleştiriyoruz. Bunun öncesinde, biraz önce de söyledim, salı günü ilgili Bakanlıktan gelen arkadaşlarımız Komisyon üyelerimizi bilgilendirdiler. Kanun teklifini bize ulaştır ulaşmaz Komisyondaki arkadaşlarımızla paylaşmıştık. Komisyon toplantımızın verimli tartışmalarla herkesin mutabık kalacağı, en doğru çözümlere ulaşarak tamamlanmasını temenni ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şunu da ifade etmek isterim: Eğer yapıcı eleştirileriniz ve katkılarınız olacaksa Komisyon Başkanı olarak ben de onlarla ilgili gereğini yapmak üzere sizlere söz veriyorum. Yapıcı olmak kaydıyla...

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Eleştiremez miyiz Başkan?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Dikkate mi almayacaksınız?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - ...çözüm üretmek kaydıyla ben her türlü teklifin değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Sözlerime son verirken...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Eleştiri yapmak isteyenler konuşamayacak mı?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Eleştirinizi yapın, sizin eleştirilerinize katılmak zorunda değilim.

Sözlerime son verirken bu kanun teklifinin madencilik ve yenilenebilir enerji alanındaki birçok yasal ihtiyacı gidereceğini inanıyorum.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Başkanım, Komisyona giremeyen insanlar var, dışarıda insanlar var, içeri giremiyorlar.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Dışarıda insanlar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sessiz olur musunuz...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Dışarıda insanlar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sessiz olur musunuz... Sizi tekrar sessizliğe davet ediyorum.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Komisyon için adları yazılı olanlar içeriye giremiyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bu teklif Türkiye'nin enerji dönüşüm hedeflerine güçlü bir destek sunarken, yatırımların daha hızlı, öngörülebilir ve çevreyle daha uyumlu bir şekilde hayata geçirilmesine vesile olacaktır. Bu vesileyle, kanun teklifinde emeği geçen milletvekillerimiz Oğuzhan Kaya ve Ahmet Çolakoğlu'na ve ilgili bakanlıklarımızın her bir yetkilisine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 115 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159) ⁽¹⁾

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Öncelikle sözü...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Anayasa'ya aykırılık önergemiz var Sayın Başkan, önce işleme alınmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Önce birinci imza sahibi arkadaşımız...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, dışarıda kurumlar yani sizin davet ettiğiniz, adları yazılı olanlar içeriye giremiyor, alınmamışlar. Önce buna bir çözüm üretin.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Kurumlar var dışarıda.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Milletvekili arkadaşlarımız danışmanlarının bir kısmını dışarıya davet ederlerse onları alalım çünkü burada çok fazla sayıda danışman var.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Dışarıda bekleyen insanlar var.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Daha geniş bir salon talebimiz vardı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Danışman arkadaşlarımızı siz dışarıya alırsanız... Onlar sizin videonuzu çekmesinler, kendi kendinize tutun videonuzu çekin, biz de ilgili arkadaşları buraya alalım.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O kadar insan dışarıda bekliyor. Çok basit konuşuyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Oğuzhan Bey, buyurun, size söz veriyorum.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Sayın Başkanım, kıymetli milletvekilleri, Bakan Yardımcımız, bürokratlarımız, çok değerli sivil toplum örgütlerinin temsilcileri...

(1) (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sivil toplum giremedi içeri, yok.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Onlar alınmadı içeri.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - ...çok kıymetli basın mensupları ve tüm hazırun; 13/06/2025 tarih ve 95 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'mizi görüşmek üzere toplanmış bulunuyoruz. Hepinizi saygıyla, sevgiyle, hürmetle selamlıyorum.

İsrail'in başta Gazze halkına karşı sürdürdüğü soykırım olmak üzere bölgesel barışı tehdit eden tüm eylemlerini ve son olarak İran'a yönelik saldırısını da kınıyor, bölgede barışın sağlanması ve zulmün bir an önce sona ermesini temenni ediyoruz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Vallahi siz dışarıdaki zulmü de bitirebilerseniz çok iyi olur.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Türkiye Yüzyılı vizyonu sadece bir kalkınma programı değil, büyük ve güçlü Türkiye idealinin kurumsal, ekonomik, stratejik zemini. Bu vizyonun en önemli ayaklarından biri şüphesiz ki enerjide tam bağımsızlık. Enerji güvenliği artık yalnızca ekonomik bir mesele değil, millî egemenliğin, kalkınmanın ve uluslararası rekabet gücünün temelidir. Enerji ve doğal kaynaklar sadece ekonomik değil, aynı zamanda stratejik bağımsızlığın, üretim gücümüzün ve uluslararası rekabet kapasitemizin temel dayanaklarıdır.

Bu teklif yalnızca bir yasal düzenleme değil, Türkiye'nin enerji ve madencilik stratejisinde yeni bir faza geçiştir. Enerji ithalatına 2002 yılından beri 1 trilyon dolar harcadık. 2022 yılında enerji ve madencilik ithalatımız 96,5 milyar dolar iken 2024'te bu rakam 65,6 milyar dolara gerilemiştir.

2002 yılında 31.846 megavat olan kurulu gücümüz 2024 Nisan itibarıyla 118.668 megavata ulaşmıştır. 2035 yılı için de hedeflenen kurulu güç 227.200 megavattır. 2022 yılında ilan edilen Türkiye Ulusal Enerji Planı'nın mevcut durumda yüzde 45'i olan yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilen elektrik üretimi oranının 2035 yılı itibarıyla yüzde 65 seviyesine çıkarılması hedef konulmuştur. Bu hedefin gerçekleştirilmesi, özellikle rüzgâr ve güneş yatırımlarındaki artışa bağlı olup hedefe ulaşılabilmesi için yenilenebilir enerji projelerimizin hızla hayata geçirilmesi gerekmektedir. Teklifte yapılan düzenlemelerle hedefe makul sürelerde ulaşılması amacıyla bu projelere ait izin süreçlerinin daha sade, daha yalın ve süratli bir hâle getirilmesi öngörülmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılan yatırımlarda ciddi bir artış yakalanmış olmakla birlikte, yeşil dönüşüm süreci kapsamında bu yatırımların daha da artırılarak sürdürülmesi gerekmektedir.

2024 yılı sonu itibarıyla Türkiye'nin toplam kurulu gücü 115,9 gigavata ulaşmış olup bunun 69,1 gigavattı yani yüzde 60'ı yenilenebilir enerji kaynaklarından oluşmaktadır. Bunun 19,8 gigavatlık kısmını güneş, 12,8 gigavatlık kısmını ise rüzgâr kaynaklı enerji santralleri oluşturmaktadır. 2024 yılında 349 teravatsaat elektrik üretiminin 159,4 teravatsaatı yani yüzde 45'i yenilenebilir kaynaklardan üretilmiştir. Bu sayede yaklaşık 32 milyar metreküp doğal gaz ithalatının önüne geçilmiş ve yaklaşık 12 milyar Amerikan doları tutarında dış ticaret açığı önlenmiştir. Benzer şekilde, aynı üretim ithal kömürle karşılanmış olsaydı 2024 yılı ortalama fiyatlarıyla 7,7 milyar dolar tutarında yaklaşık 68,5 milyon ton kömür ithal edilmiş olacaktı.

Görüldüğü üzere, yenilenebilir kaynak kullanımı yeşil dönüşüm için bir ihtiyaç olmanın yanı sıra enerjide dışa bağımlılığın azaltılarak enerji kaynaklı cari açığın düşürülmesi bakımından daha stratejik bir öneme sahiptir.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Davetliler kapıda bekliyor, içeri alacağınızı söylediniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben öyle bir şey söylemedim.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Siz öyle dediniz.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Söylediniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - "Davetlilerimiz giremedi." dediniz, ben de danışmanları çıkarın, onları sokarız dedim. Evet, davetlilerden giremeyenler bekliyor kapıda.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Söylediğiniz şeyi inkâr ediyorsunuz Sayın Başkan.

ADEM ÇALKIN (Kars) - İçeride danışmanlar.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Ben Muş Milletvekiliyim Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, bana dediniz ki: "Davetliler, ismi listede olanlar içeri giremedi."

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Davetliler dışarıda bekliyor dedik, siz de "Danışmanlarınızı gönderirseniz onları içeri alırsınız." dediniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben de dedim ki: Danışmanlarınızı çıkarın, onlar girebilir. Tamam, davetlilerin hepsi girecek.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Giremiyor, giremiyor; onu diyoruz.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Biz de danışmanları gönderdik, o hâlde gelsinler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Davetlilerin hepsi girecek, davetlilerin hepsi girecek.

Devam edin Sayın Vekilim.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Teklifte, Türkiye Ulusal Enerji Planı'nda belirlenen yenilenebilir enerji hedeflerine gecikmeksizin ulaşılmasını teminen hâlihazırda kırk sekiz ayı bulan izin ve onay süreçlerini sadeleştirerek yirmi dört ayın altına düşürülmesi hedeflenmekte ve ülkemizin enerjide yeşil dönüşümünün hızlandırılması ve emisyonların azaltılarak sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amaçlanmaktadır.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Söylediğinizi inkâr ediyorsunuz Sayın Başkan, yalan söylüyorsunuz. İnkâr etmek, yalan söylemektir. Nerede, ne dediğinizi buradaki insanların hepsi şahit, şakşakçılarız dışında.

ADEM ÇALKIN (Kars) - En büyük şakşakçı sizsiniz be!

AYTEN KORDU (Tunceli) - Ya, sen de doğru konuş!

ADEM ÇALKIN (Kars) - Kelimelerinize dikkat edin. Komisyon Başkanına "Yalancı." diyemezsiniz!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun Sayın Kaya.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Ekonomik büyüme, sanayileşme ve nüfus artışına bağlı olarak ekonominin enerji talebi her geçen yıl artmaktadır. 2024 yılında elektrik talebi yaklaşık 349 teravatsaat seviyesinde gerçekleşmiştir. 2010 yılında yaklaşık 211 teravatsaat olan elektrik üretiminin son on dört yıl içerisinde yüzde 60 oranında artmış olması ülkemizin enerji ihtiyacındaki artışı

sürekli kılacağını ortaya koymaktadır. Ayrıca, toplam projeksiyonlar elektrik enerjisi ihtiyacının yıllık yüzde 3,5-4 seviyesinde artacağını, 2035 yılı itibarıyla 110 teravatsaat seviyesine erişeceğini göstermektedir. Bu artışı karşılamak ve enerji arz güvenliğini sağlamak için yeterli kaynaklara dayalı, sürdürülebilir ve çeşitli kaynaklardan oluşan bir üretim portföyü hayati önem taşımaktadır. Bu kapsamda yerli ve yenilenebilir kaynaklara dayalı elektrik üretimi Türkiye'nin enerji arz güvenliği politikasında stratejik bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır.

2024 yılındaki elektrik üretimi yaklaşık 47,3 teravatsaat; yüzde 14'ü yerli kömür santrallerinden elde edilmiş, bu sayede yaklaşık 9 milyar metreküp doğal gaz ithalatının önüne geçilmiş ve yaklaşık 3,5 milyar Amerikan doları tutarında dış ticaret açığı önlenmiştir. Dolayısıyla yerli kömüre dayalı elektrik üretimi sadece teknik bir üretim tercihi değil; aynı zamanda ekonomik istikrar, millî çıkar ve enerji bağımsızlığı açısından da vazgeçilmez bir unsurdur.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Başkanım, Allah aşkına, şurada Akbelen'den gelen 2 kadını Komisyona almamak nasıl bir şeydir ya? 2 kadın bize ne yapabilir ya?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Adları yazılmış zaten.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Niye düzeni bozuyorsunuz?

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Düzeni bozmuyorum, siz düzeni bozuyorsunuz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ya, hangi düzenden bahsediyorsunuz?

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - 2 kadın, hayatlarını zeytine bağlamış 2 kadın...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Niye düzeni bozuyorsunuz ya?

(CHP ve DEM PARTİ milletvekilleri tarafından sürekli sıra kapaklarına vurmalar)

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Öte yandan, yenilenebilir enerji kaynakları doğaları gereği kesintili üretim karakterine sahiptir; güneşli ve rüzgârlı olmayan dönemlerde bu kaynaklardan, kurak dönemlerde ise hidrolik kaynaklardan elektrik üretilmektedir.

(CHP ve DEM PARTİ milletvekilleri tarafından sürekli sıra kapaklarına vurmalar)

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Bu durum, iletişim sisteminde frekans ve voltaj stabilizasyonunu zorlamakta, ani üretim düşüşlerinin karşılanması için esnek ve güçlü bir baz yük kaynağı ihtiyacı doğurmaktadır. Bu noktada, yerli kömür santralleri sürekli üretim yapabilme yetenekleri sayesinde sistem dengesinin korunmasını sağlamaktadır.

(CHP ve DEM PARTİ milletvekilleri tarafından sürekli sıra kapaklarına vurmalar)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, buna devam ederseniz...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Polis çağırın, polis.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buna devam ederseniz...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Polis çağırın, oradalar zaten.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buna devam ederseniz arkadaşlarımız önerge vereceklerini söylediler, Komisyon dışından gelen hiçbir vekile söz hakkı tanımayacaklarını söylediler.

Devam edebilirsiniz, buyurun.

(CHP ve DEM PARTİ milletvekilleri tarafından sürekli sıra kapaklarına vurmalar)

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Böyle bir şey olamaz, kimi terbiye ediyorsunuz siz ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Polis çağırın, polis. Milletvekilinden çok polisin olduğu bir...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İç Tüzük'te bu var mı?

(CHP ve DEM PARTİ milletvekilleri tarafından sürekli sıra kapaklarına vurmalar)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun, devam edin, devam edin arkadaşlar.

Yalnız bu sıralar, bu ses sistemleri milletimizin parasıyla alınıyor, onun da farkında olun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - O topraklar da milletin, o madenler de milletin, ormanlar da milletin, babanın malı değil.

(CHP ve DEM PARTİ milletvekilleri tarafından sürekli sıra kapaklarına vurmalar)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Devam edin arkadaşlar, çok güzel gidiyorsunuz.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Sayın Başkan, sağlıklı olmayacağı başından belliydi ama.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar biraz vursunlar, bekleyin, biraz vursunlar, devam edin.

Herkes kendine yakışanı yapıyor, çok güzel.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Gerçekten çok şey yaptınız, sizi nezakete çağırıyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben de sizi nezakete çağırıyorum.

Oğuzhan Bey, devam edecek misiniz?

(CHP ve DEM PARTİ milletvekilleri tarafından sürekli sıra kapaklarına vurmalar)

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Sayın Başkan, biz buzdolabını sizin iktidarınızda gördük(!)

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Bu santraller, yenilenebilir kaynaklardan gelen değişken, üretimi dengelemek için esnek operasyonel yapılarıyla kritik bir görev üstlenmektedir.

(CHP ve DEM PARTİ milletvekilleri tarafından sürekli sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Özellikle kış aylarında yenilenebilir üretimin düşük olduğu dönemlerde bu santraller şebekenin temel yükünü karşılamaktadır. Bu durumun dikkat çekici bir örneği, 28 Nisan 2025'te İspanya ve Portekiz'de yaşanan geniş çaplı elektrik kesintileriyle görülmüştür.

(CHP ve DEM PARTİ milletvekilleri tarafından sürekli sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sayın Başkan, ben milletvekili olarak çıkıyorum, Akbelen'den geleni alın içeri ya! Niye almıyorsunuz? Lütfen, arkadaşlarımıza söyleyin. Bakın, danışman değil, ben milletvekili olarak çıkıp yerimi veriyorum, alın o arkadaşımızı içeri, niye almıyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kapının önünde benim önümü kesip üstüme yürüyorsunuz, ondan sonra da diyorsunuz ki: "Müzakere edelim." Böyle müzakere olur mu?

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Ya, görevli kartı olanları almıyorsun Başkan! Görevli kartı olanları almıyorsunuz!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bunun kararını siz vermeyeceksiniz! Ben belki alacağım, bana müsaade ediyor musunuz? Siz kapının önünde benim önümü kesip üstüme yürüyorsunuz, ondan sonra da diyorsunuz ki: "Müzakere edelim." Böyle müzakere mi var?

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Ya "belki" diye bir şey mi var ya! "Belki" ne demek Başkan?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Yenilenebilir kaynaklardan üretimin yoğun olduğu bir anda üretim tesisleri devre dışı kalmaktadır. Yaşanan bu olay sürekli ve güvenilir üretim yapılabilen enerji kaynaklarının sistemdeki önemini bir kez daha göstermiştir. Esnek yapıları ve istikrarlı çalışmaları sayesinde baz yük santralleri bu tür dengesizliklerin önlenmesinde önemli bir görev üstlenmektedir.

Benzer bir olayın Türkiye'de yaşanmaması ve iletim sisteminin güvenli bir şekilde çalışmaya devam etmesi için güvenilir ve sürekli üretim yapabilen kaynakların sistemde varlığını sürdürmesi büyük önem taşımaktadır. Baz yük santralleri sürekli çalışabilen yapılarıyla sisteme denge sağlamak ve ani üretim düşüşlerine karşı elektrik arzının devamlılığını sağlamaktadır.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - "Belki" ne demek ya? Ya alırsın ya almazsın!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bunun kararını siz vermeyeceksiniz, ben belki alacağım, bir müsaade edin. Siz asıl nezaket gösterin de nezaket bekleyin.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Ne "nezaket"i, böyle mi yapacaksın? "Nezaket" ne ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Böyle nezaket gösterilmez, daha arkadaşınızı dinlemiyorsunuz.

Oğuzhan Bey, devam edin.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Yenilenebilir üretimin giderek arttığı bir yapıda bu santrallerin verimli ve kontrollü şekilde işletilmeye devam etmesi hem sistemin operasyonel güvenliği hem de enerji arz güvenliği açısından stratejik bir zorunluluk hâline gelmiştir.

Yukarıda belirtilen hususlardan da hareketle elektrik arz güvenliği ve fiyat istikrarı için büyük öneme sahip mevcut yerli kömür yakıtlı termik santrallerin ham madde arz sorunları nedeniyle kapanma tehlikesinin bertaraf edilmesine yönelik geçici mahiyette düzenlemeler yapılması amaçlanmıştır.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Milletvekilini etkiliyorsun, alttan tekme atıyorsun ya! Kapıda görevli...

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sayın Başkan, bakın, ben çıkıyorum, milletvekili olarak yerime bir kişinin alınmasını istiyorum. Bu kadar ya, bu kadar! Danışman değil milletvekili olarak çıkıyorum, bırakın, bir kişinin konuşmasından niye çekiniyoruz?

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Halktan korkulur mu ya!

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Halktan korkmayız biz!

KADİM DURMAZ (Tokat) - Sayın Başkan, şu karşıyı boşaltalım...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Çünkü buraya gelince...

KADİM DURMAZ (Tokat) - Karşıyı boşaltalım...

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Sen karar vermeyeceksin kimin geleceğine!

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - "Kimin geleceğine" ne demek?

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Düzeni bozamazsın, düzeni bozamazsın!

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Günümüzde dünya üzerinde yaklaşık 90 çeşit maden üretilip ekonomik olarak işletildiği bilinmektedir. Yaklaşık 60 çeşit madenin üretilbildiği ülkemiz de sahip olduğu bu maden çeşitliliğiyle dünya ülkeleri arasında üst sıralarda yer almaktadır.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Burası halkın!

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Ben de halkım! Sen misin halk sadece!

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Görevli kartını niye...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Ülkemizin maden rezervi potansiyeli oldukça yüksektir. Ancak sahip olduğumuz bu maden çeşitliliği ve rezerv potansiyeline rağmen madencilik sektörünün gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı yüzde 1,2 civarındadır. On İkinci Kalkınma Planı'nda 2028 yılı itibarıyla bu oranın yüzde 2'ye...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Ya arkadaşlar, Barolar Birliğinin avukatları tekme tokat yerde ya, burası Millet Meclisi!

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Yalan söylüyorsun! Nerede yerde?

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Yerde, görüntüleri göstereyim sana!

KADİM DURMAZ (Tokat) - Başkanım, bak, şu karşıyı boşaltalım, o topraklardan gelmiş kooperatif başkanı ve temsilciler var, şuraya da alalım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, ben o topraklardan 15 muhtar çağırdım, 15.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Tabii (!)

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Senin çağırdıkların değil, onlar gelsin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bu topraklar bir tek onlara ait değil, 15 muhtar çağırdım, aynı zamanda orada çalışan işçileri çağırdım, oradaki temsilcileri çağırdım. Şimdi, ben tekrar söylüyorum: Müzakere etmek isteyen müzakerede asgari nezaketi gösterir. Siz daha kapıdan girerken benim önümü kestiniz...

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Ya, siz rövanşist bir yaklaşım yapıyorsunuz!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - ...hangi müzakereden bahsediyorsunuz?

KADİM DURMAZ (Tokat) - Kim kesti?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz kesmediniz de başkası kesti, neyse..
SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Nezaketten bahseden... Attığın "tweet" ne? Nezaketten bahsediyorsun..
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bu toplantının insicamını bozan sizsiniz, bağırın sizsiniz, sıralara vuran sizsiniz.
SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Çünkü burayı yönetemiyorsunuz, yönetmek istemiyorsunuz!
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Müzakere isteyen, insanların konuşmasının dinlenmesini isteyen önce onu gösterir.
SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Böyle bir toplantı mı olur?
MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Bakın, sizin önünüzü sorunu çözün diye kestiler, sizin önünüzü içeri almamak için değil sorunu çözün, içeri alın diye kestiler; size talep iletmek için
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Öyle bir şey yok.
SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Böyle bir şey yok gerçekten!
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi, arkadaşlar, bu müzakereler devam edecek, müzakereler akşama kadar devam edecek, gerekirse sabaha kadar devam edecek. Biz o arada grup sözcülerimizle istediği isimleri belki konuşabiliriz, içeri alabiliriz.
MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Yahu, böyle keyfi bir uygulama olabilir mi?
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bizim unuttuğumuz isimler olabilir ama siz Komisyonun kendisine saygı göstermiyorsunuz bir kere, dışarıdan gelen vekiller olarak buradaki usullere karşı geliyorsunuz siz. Böyle bir usul olmaz.
MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Ya, Başkanım, bak; size bir milletvekili talep iletmeye çalışıyor..
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Böyle mi iletilir talep?
MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Bakın, görevli kartı olanlar içeri alınmıyor, size bunu iletmeye çalışıyoruz..
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Böyle mi iletilir talep?
Dün öğleyin Ümit Bey bana mesaj attı..
MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - ...yanındaki milletvekili öbür milletvekilini itiyor ya!
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir dinler misiniz?
Ümit Bey dün öğle bana mesaj attı, dedi ki: "TEMA Vakfının 2 temsilcisi gelmek istiyor." "Sayın Vekilim, yerimiz kısıtlı, bir arkadaşımızı tabii ki içeri alalım." dedim.
NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Nerede?
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İnsanlarla iletişim böyle kurulur. Siz burada bağıarak çağırarak, nümayiş yaparak kendi dediğinizi kabul ettirmeye çalışıyorsunuz. Kusura bakmayın, ben öyle dayatmayla iş yapmam.
SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Vallahi, yavuz hırsız ev sahibini bastırıyor konumundasınız.
İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sayın Başkan, bir müsaade eder misiniz? Bir İç Tüzük hatırlatması yapacağım.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi bu müzakereler devam edecek, ben buradaki sözcülerle gerekli görüşmeleri yaparım.
ALİ KARAOBA (Uşak) - Nümayiş yapma, nümayiş yapma!
MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Başkanım, biz size diyoruz ki bu salonu Bütçe salonuna alın, büyük salonu alın, büyük salona..
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz nezaket gösteriyorsanız gösterin, göstermiyorsanız..
SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Nezaketi göstermeyen sizsiniz.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - ...nümayiş yapacaksınız bütün millet sizi izler; herkes de kendine yakışanı yapar.
ALİ KARAOBA (Uşak) - Nümayişi yapan sizsiniz.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi bize müsaade edin.
SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Siz de aynısını yapıyorsunuz, yavuz hırsız ev sahibini bastırıyor gibisiniz.
MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Bu salonu büyük tutarsanız herkes gelir, salonu büyük alın, büyük salona geçelim.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sizi ilgilendirmez, sizi ilgilendirmez.
MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Ne demez bizi ilgilendirmez ya?
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Oğuzhan Bey, konuşmanıza devam edin.
YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Yahu, 3 kişi içeri girmesin diye niye bu kadar uğraşıyorsunuz ya, 3 köylü? Şirket temsilcisi burada, onlar niye giremiyor ya, girseler ne olur arkadaşlar?
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.
OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Ancak sahip olduğumuz bu maden çeşitliliği ve rezerv potansiyellere rağmen madencilik sektörünün..
İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sayın Başkan, bir İç Tüzük hatırlatması yapmak istiyorum.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yapamazsınız, Sayın Vekilim, yapamazsınız. Lütfen, konuşmacıya saygı gösterin, en azından konuşmasını bitirsin.
İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sayın Başkan, siz bu tavrınızla muhalefete sınır çizemezsiniz, muhalefetin sınırı senin tahammül sınırın değil.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Oğuzhan Bey, devam eder misiniz.
OĞUZHAN KAYA (Çorum) - ...gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı yüzde 1,2 civarındadır. On İkinci Kalkınma Planı'nda 2008 yılı itibarıyla bu oranın yüzde 2'ye çıkarılması hedeflenmektedir.
(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)
OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Gelişmiş ülkelerde bu oranın yüzde 5 ile 8 oranında olduğu bilinmektedir. Teknik ve madencilik faaliyeti yürütülen alanlarda yapılacak rehabilitasyon çalışmaları için hükümlerin..
(CHP milletvekillerinin sıra kapaklarına vurmaları)
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Duyamıyoruz Oğuzhan Bey'i...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - ...düzenlenmesiyle çevre ve insan hassasiyeti artırılarak madencilik faaliyetlerinin daha etkin ve verimli şekilde yapılması, maden arama ve işletme faaliyetlerine yönelik izin ve süreçlerin öngörülebilirliğinin artırılması ve izin süreçlerinin daha makul hâle getirilmesi, yatırımcıların kazanılmış haklarının korunması, arama faaliyetlerinin daha nitelikli yöntemlerle yapılması ve teşvik edilmesi, işletme aşamasında yatırımcı tarafından verilen taahhütlerin gerçekleştirilmesine ilişkin ilave tedbirlerin alınması hedeflenmektedir.

(CHP milletvekillerinin sıra kapaklarına vurmaları; AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Ya, muhtarlar var, temsilciler var, girsinler içeri 2 kişi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, böyle yaparsanız...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Ne yapacaksın?

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Ne yaparsınız?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - ...sizin söylediğiniz kimseyi bu salona almayacağım. Benim takdir yetkimde.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Buranın sahibi sen misin?

(CHP milletvekillerinden "A!" sesleri, sıra kapaklarına vurmalar)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Görüşmeye on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 10.58

Açılma Saati: 12.22
BAŞKAN: Mustafa VARANK (Bursa)
BAŞKAN VEKİLİ: Şahin TİN (Denizli)
SÖZCÜ: Cevahir UZKURT (Niğde)
KÂTİP: Adem ÇALKIN (Kars)

----- 0 -----

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Değerli arkadaşlar, toplantımızın İkinci Oturumunu açıyorum.

V. - KARARLAR

1.- Toplantının Plan ve Bütçe Komisyonu toplantı salonuna alınmasına ilişkin karar

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şahin Bey'in söz talebi var, onunla başlayalım.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Başkanım, teşekkür ederim.

Çok değerli Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarımız; ortak bir kararla, Komisyon Başkanımız, milletvekillerimiz, grup başkan vekillerimizle istişareleri yaptık; bunun neticesinde, kanunla ilgili daha iyi bir ortam ve sağlıklı bir şekilde istişare yapılabilmesi adına Komisyon toplantımızın Bütçe Komisyonu toplantı salonuna alınmasını ben teklif ediyorum, bu şekilde de bir önerimiz var Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Grup Başkan Vekillerimiz mutabık kaldı mı?

MURAT EMİR (Ankara) - Kaldık.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Kaldık.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Diğer salona gitmek teklif edildi: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Saat 13.00'te Plan ve Bütçe Komisyonu salonunda bulunacağız.

Buyurun Sayın Emir.

MURAT EMİR (Ankara) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, bizim "zeytin kıyım yasası" olarak adlandırdığımız, bize göre son derece tehlikeli hükümler içeren bu teklifin görüşülmesi sırasında, daha Komisyona girmeden istenmeyen olaylar oldu ve burada sağlıklı, nitelikli bir yasama çalışması yapılamayacağı anlaşıldı. Dolayısıyla, sizin burada gösterdiğiniz bu kararlılıktan dolayı teşekkür ederiz. Biz muhalefet olarak bu yasaı hiç benimsemesek de, hiç kabullenmesek de, hiç içimize sindiremezsek de Mecliste, Komisyonda nitelikli, sağlıklı, kaliteli bir çalışma süreci yaşanması konusunda üzerimize düşeni yaparız ama söyleyecek sözü olan ama bu kanun teklifiyle ilgili vereceği katkısı olan herkesin geleceği, herkesin sözünü söyleyeceği ve buradan umut ediyorum ki ortaklaşa ve tehlikeli hükümlerin çıkarıldığı bir süreç yaşanır. Dolayısıyla da Plan ve Bütçe Komisyonunda umuyorum ki daha sağlıklı bir ortam bulacağız.

Teşekkür ederiz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle bu ortak akılla alınan karardan duyduğumuz memnuniyeti ifade etmek istiyorum. İstişare, müzakere ve demokrasi çok güzel bir şey. Aslında bir kez daha demokrasinin bizi iyi bir yere götüreceğini düşünüyoruz. Bu koşullarda sağlıklı bir müzakere ortamı yoktu. Plan ve Bütçe Komisyonu salonunda çok daha sağlıklı, herkesin elinden gelen katkıyı sunacağı bu yasa teklifini tartışacağımıza inanıyoruz. Evet, toplumda infial oluşturan, bizim de sonuna kadar karşı çıkacağımız bir yasa teklifi ama görüş ve düşüncelerimizi söyleyeceğiz, eleştirilerimizi söyleyeceğiz, sonuna kadar yasa teklifine muhalefet edeceğiz ama sözümüzle muhalefet edeceğiz. Ben de bunu belirtmek istiyorum.

Şimdiden bütün Komisyona çalışması için başarı diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben de Grup Başkan Vekillerimize çok teşekkür ediyorum. Bizim zaten Komisyonumuzun çalışma usulünde biz mümkün olan bütün katkıları almak için bundan önceki oturumlarımızda hareket ettik. Bunun en büyük şahitleri de zaten Komisyon üyelerimizdir. Elbette sözlerin söylenmesinden rahatsız olmayız, herkesin ifade edeceği hususu dinlemeye hazırız, yeter ki usulünce olsun ve sağlıklı bir tartışma ortamı bulunsun. Ama ben kişisel olarak bir şeye peşinen karşı olmayı doğru bulmadığımı da ifade etmek istiyorum. İçerisinde çok değerli hükümler barındıran bir kanun teklifinden bahsediyoruz. Ben bütün arkadaşlarımızın ona göre değerlendirme yapıp sağlıklı olan noktalarda hakkını vereceğine de inanıyorum. Komisyondaki arkadaşlarımızın hepsi böyle davranacaktır. Ben de sizin iyi niyetli yaklaşımınız ve buraya kadar gelmenizden dolayı sizlere teşekkür ediyorum.

Oturumu saat 13.00'te Plan ve Bütçe Komisyonu salonunda açmak üzere kapatıyorum.

Kapanma Saati: 12.27

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 13.10
BAŞKAN: Mustafa VARANK (Bursa)
BAŞKAN VEKİLİ: Şahin TİN (Denizli)
SÖZCÜ: Cevahir UZKURT (Niğde)
KÂTİP: Adem ÇALKIN (Kars)

----- 0 -----

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Değerli arkadaşlar, toplantımızın Üçüncü Oturumuna geçiyoruz.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 115 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159) (Devam)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Oğuzhan Bey konuşmasını yapamamıştı, sözü ona veriyoruz.

Buyurun.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Sayın Başkanım, kıymetli milletvekilleri, Bakan Yardımcımız, bürokratlarımız, çok değerli sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, çok kıymetli basın mensupları ve tüm hazırın; 13/6/2005 tarih ve 95 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'mizi görüşmek üzere toplanmış bulunuyoruz. Hepinizi saygıyla, sevgiyle, hürmetle selamlıyorum.

Bölgede barışın sağlanması ve zulmün bir an önce sona ermesi, İsrail'in başta Gazze halkına karşı sürdürdüğü soykırım olmak üzere bölgesel barışı tehdit eden tüm eylemlerine son vermesini temenni ediyor, İran'a yönelik son saldırılarını kınıyorum.

Türkiye Yüzyılı vizyonu sadece bir kalkınma programı değil, büyük ve güçlü Türkiye idealinin kurumsal, ekonomik ve stratejik zeminidir. Bu vizyonun en önemli ayaklarından biri şüphesiz ki enerjide tam bağımsızlıktır. Enerji güvenliği artık yalnızca ekonomik bir mesele değil; millî egemenliğin, kalkınmanın ve uluslararası rekabet gücünün temelidir. Enerji ve doğal kaynaklar sadece ekonomik değil, aynı zamanda stratejik bağımsızlığın, üretim gücümüzün ve uluslararası rekabet kapasitemizin temel dayanaklarıdır. Bu teklif yalnızca yasal bir düzenleme değil, Türkiye'nin enerji ve madencilik stratejisinde yeni bir faza geçiştir.

Enerji ithalatında 2022 yılından beri 1 trilyon dolar harcadık. 2022 yılında enerji ve madencilik ithalatımız 96,5 milyar dolar iken 2024'te bu rakam 65,6 milyar dolara gerilemiştir. 2002 yılında 31.846 megavat olan kurulu gücümüz 2024 Nisan itibarıyla 118.668 megavata ulaşmıştır. 2035 yılı için hedeflenen kurulu güç 227.200 megavattır.

2022 yılında ilan edilen Türkiye Ulusal Enerji Planı'nda mevcut durumda yüzde 45 olan yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilen elektrik üretimi oranının 2035 yılı itibarıyla yüzde 65 seviyesine çıkarılması hedefi konulmuştur. Bu hedefin gerçekleştirilmesi, özellikle rüzgâr ve güneş yatırımlarındaki artışa bağlı olup hedefe ulaşılabilmesi için yenilenebilir enerji projelerinin hızla hayata geçirilmesi gerekmektedir. Teklifte yapılan düzenlemelerle hedefe makul sürelerde ulaşılması amacıyla bu projelere ait izin süreçlerinin daha sade, daha yalın ve süratli bir hâle getirilmesi öngörülmektedir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılan yatırımlarda ciddi bir artış yakalanmış olmakla birlikte Yeşil Dönüşüm süreci kapsamında bu yatırımların daha fazla artırılarak sürdürülmesi gerekmektedir. 2024 yılı sonu itibarıyla Türkiye'de toplam kurulu güç 115,9 gigavata ulaşmış olup bunun 69 gigavatını yani yüzde 60'ını yenilenebilir enerji kaynakları oluşturmaktadır. Bunun 19,8 gigavatlık kısmını güneş, 12,8 gigavatlık kısmını ise rüzgâr kaynaklı enerji santralleri oluşturmaktadır.

2024 yılında 349 teravatsaat elektrik üretiminin 159,4 teravatsaati yani yüzde 45'i yenilenebilir kaynaklardan üretilmiş, bu sayede yaklaşık 32 milyar metreküp doğal gaz ithalatının önüne geçilmiş ve yaklaşık 12 milyar Amerikan doları tutarında dış ticaret açığı önlenmiştir. Benzer şekilde aynı üretim ithal kömürde de karşılanmış olsaydı 2004 yılı ortalama fiyatlarıyla 7,7 milyar Amerikan doları tutarında yaklaşık 68 milyon ton kömür ithal edilmiş olacaktı.

Görüldüğü üzere, yenilenebilir kaynak kullanımı yeşil dönüşüm için bir ihtiyaç olmanın yanı sıra enerjide dışa bağımlılığın azaltılarak enerji kaynaklı cari açığın düşürülmesi bakımından da stratejik bir öneme sahiptir. Teklifte, Türkiye Ulusal Enerji Planı'nda belirlenen yenilenebilir enerji hedeflerine gecikmeksizin ulaşılmasını teminen hâlihazırda kırk sekiz ayı bulan izin ve onay süreçlerinin sadeleştirilerek yirmi dört ayın altına düşürülmesi hedeflenmekte ve ülkemizde enerjide yeşil dönüşümün hızlandırılması ve emisyonların azaltılarak sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amaçlanmaktadır.

Ekonomik büyüme, sanayileşme ve nüfus artışına bağlı olarak ülkemizin enerji talebi de her yıl artmaktadır. 2024 yılında elektrik talebi 349 teravatsaat seviyesinde gerçekleşmiş, 2010 yılında yaklaşık 211 teravatsaat olan elektrik tüketiminin son on dört yıl içerisinde yüzde 65 oranında artmış olması ülkemizin enerji ihtiyacındaki artışı sürekli kılacağını ortaya koymaktadır. Ayrıca, yapılan projeksiyonlarla elektrik enerjisi ihtiyacının yıllık yüzde 4 seviyelerinde artacağı, 2035 itibarıyla 510 teravatsaat seviyelerine erişeceği öngörülmektedir. Bu artışı karşılamak ve enerji arz güvenliğini sağlamak için yerli kaynaklara dayalı, sürdürülebilir ve çeşitli kaynaklardan oluşan bir üretim portföyü hayati önem taşımaktadır. Bu kapsamda, yerli ve yenilenebilir kaynaklara dayalı elektrik üretimi Türkiye'nin enerji arz güvenliği politikasının stratejik bir unsuru olarak ön plana çıkmaktadır.

2024 yılında elektrik üretiminin yaklaşık 47,3 teravatsaati yani yüzde 14'ü yerli kömür santrallerinden elde edilmiştir. Bu sayede yaklaşık 9 milyar metreküp doğal gaz ithalatının önüne geçilmiş ve yaklaşık 3,5 milyar Amerikan doları tutarında dış ticaret açığı önlenmiştir. Dolayısıyla, yerli kömüre dayalı elektrik üretimi sadece teknik bir üretim tercihi değil aynı zamanda ekonomik istikrar, millî çıkar ve enerji bağımsızlığı açısından vazgeçilmez bir unsurdur.

Öte yandan, yenilenebilir enerji kaynakları doğaları gereği kesintili üretim karakterine sahiptirler. Güneşli ve rüzgârlı olmayan dönemlerde bu kaynaklardan, kurak dönemlerde ise hidrolik kaynaklardan elektrik üretilmektedir. Bu durum iletişim sisteminde frekans ve voltaj stabilizasyonunu zorlaştırmakta, ani üretim düşüşlerinin karşılanması için esnek ve güçlü bir baz yüklü kaynak ihtiyacı doğurmaktadır. Bu noktada, yerli kömür santralleri sürekli üretim yapabilme yetenekleri sayesinde sistem dengesinin korunmasını sağlamaktadır. Bu santraller, yenilenebilir kaynaklardan gelen değişken üretimi dengelemek için esnek operasyonel yapılarıyla kritik bir görev üstlenmektedirler. Özellikle kış aylarında, yenilenebilir üretimin düşük olduğu dönemlerde

bu santraller şebekenin temel yükünü karşılamaktadır. Bu durumun dikkat çekici bir örneği 28 Nisan 2025'te İspanya ve Portekiz'de yaşanan geniş çaplı elektrik kesintileriyle görülmüştür. Yenilenebilir kaynaklardan üretimin yoğun olduğu bir anda üretim tesisleri devre dışı kalmış, yaşanan bu olay sürekli ve güvenilir üretim yapabilen enerji kaynaklarının sistemdeki önemini bir kez daha göstermiştir. Esnek yapıları ve istikrarlı çalışmaları sayesinde baz yük santralleri bu tür dengesizliklerin önlenmesinde önemli bir görev üstlenmektedirler. Benzer bir olayın Türkiye'de yaşanmaması ve iletim sisteminin güvenli şekilde çalışmaya devam etmesi için güvenilir ve sürekli üretim yapabilen kaynakların sistemde varlığını sürdürmesi büyük önem taşımaktadır. Baz yüklü santraller sürekli çalışabilen yapılarıyla sisteme denge sağlamakta, ani üretim düşüşlerine karşı elektrik arzının devamlılığını sağlamaktadırlar. Yenilenebilir üretimin giderek arttığı bir yapıda bu santrallerin verimli ve kontrollü şekilde işletilmeye devam edilmesi hem sistemin operasyonel güvenliği hem de enerji arz güvenliği açısından stratejik bir zorunluluk hâline gelmiştir.

Yukarıda belirtilen hususlardan hareketle, elektrik arz güvenliği ve fiyat istikrarı için büyük öneme sahip mevcut yerli kömür yakıtlı termik santrallerin ham madde arz sorunları nedeniyle kapanma tehlikelerinin bertaraf edilmesine yönelik geçici mahiyette düzenleme yapılması amaçlanmıştır.

Günümüzde dünya üzerinde yaklaşık 90 çeşit madenin üretilip ekonomik olarak işletildiği bilinmektedir. Yaklaşık 60 çeşit madeni üretebildiği ülkemiz ise sahip olduğu bu maden çeşitliliğiyle bu konuda dünya ülkeleri arasında üst sıralarda yer almaktadır. Ülkemizin maden rezervi potansiyeli oldukça yüksektir ancak sahip olduğumuz bu maden çeşitliliği ve rezerv potansiyeline rağmen madencilik sektörünün gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı yüzde 1,2 civarındadır. On İkinci Kalkınma Planı'nda 2028 yılı itibarıyla bu oranın yüzde 2'ye çıkarılması hedeflenmektedir. Gelişmiş ülkelerde bu oranın yüzde 5 ile 8 arasında olduğu bilinmektedir.

Teklifle, madencilik faaliyeti yürütülen alanlarda yapılacak rehabilitasyon çalışmalarına ilişkin hükümlerin düzenlenmesi ile çevre ve insan hassasiyetini artırarak madencilik faaliyetlerinin daha etkin ve verimli şekilde yapılması, maden arama ve işletme faaliyetlerine yönelik izin süreçlerinde öngörülebilirliğin artırılması ve izin sürelerinin daha makul hâle getirilmesi, yatırımcıların kazanılmış haklarının korunması, arama faaliyetlerinin daha nitelikli yöntemlerle yapılması ve teşvik edilmesi, işletme aşamasında yatırımcı tarafından verilen taahhütlerin gerçekleştirilmesine ilişkin ilave tedbirlerin alınması hedeflenmektedir.

Madencilik faaliyetlerinin gerektirdiği yatırımların ekonomik büyüklüğü göz önüne alındığında, bu yatırımların gerçekleştirilebilmesi için piyasa öngörülebilirliği kadar hukuki öngörülebilirlik de elzemdir. Madencilikte izin süreçleri, söz konusu öngörülebilirliğin en kritik unsurlarından birini oluşturmaktadır. Uygulamada izin süreçlerinin makul sürede tamamlanamadığı, işletme ruhsatı süreleri göz önüne alındığında bu sürelerin büyük bir bölümünün izin aşamalarında geçirildiği ve üretime uzun yıllar sonra başlanabildiği görülmektedir. Bu nedenlerle madencilik yatırımlarının planlanması zorlaşmakta, madencilik cazip bir yatırım alanı olmaktan çıkmaktadır. Bu durumun en büyük göstergeleri, gelişmiş ülkelerin aksine ülkemizde köklü yatırımcı sayısında düşüş, yatırımcı sayısının düşük sayıda kalması ve ruhsat talep sayılarındaki düşüştür. Tüm bu hususlar göz önüne alınarak hazırlanan teklifte madencilikte izin süreçleri yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, tekliflere izin süreçleri MAPEG Genel Müdürlüğünden ruhsat verilmeden önce tamamlanacaktır. Çevresel etki değerlendirmesi süreçleri ve izin süreçleri arasında koordinasyon artırılarak yatırımların hızlandırılması öngörülmektedir. Diğer yandan, kurumlar arası ihtilaf hâlinde 4'üncü grupta stratejik veya kritik madenlere ilişkin izinlerin üstün kamu yararı gözetilerek Cumhurbaşkanı Yardımcısı Başkanlığında ve ilgili bakanların katılımıyla teşekkül eden kurul tarafından verilmesi amaçlanmıştır.

Öte yandan, arz kesintisi ve yüksek fiyat artışı hâlinde ciddi ekonomik sorunlar ve güvenlik zafiyeti doğurabilen, kullanım alanı itibarıyla teknolojik gelişmelerle birlikte önemi artan, sanayinin ham madde ihtiyacını karşılayan, askerî amaçlar için kullanılan, ulusal güvenlik ve ekonomik refah için kritik rol oynayan, büyük ölçüde cari açığa sebep olan stratejik ve kritik madenlere özgü düzenlemeler yapılmaması millî menfaatlere ve kamu yararına uygun düşmemektedir. Teklifte, stratejik ve kritik madenlerin yasal çerçevesi belirlenerek bu madenlere ilişkin acele kamulaştırma imkânı ve stoklama yükümlülüğü getirilmesi amaçlanmaktadır.

Bilindiği üzere, maden arama faaliyetleri neticesinde toprak altındaki maden rezervleri, tenörü, yoğunluğu ve üç boyutuyla belirlenebilmekte, bu sayede işletme faaliyeti süreci tasarlanabilmekte ve madencilik yatırımlarının ekonomik sonuçları öngörülebilir hâle gelmektedir. Bu yönüyle arama faaliyetleri madencilik süreçlerinin ilk ve önemli halkasını oluşturmaktadır. Teklifte maden arama ruhsatı düzenlemesi için yatırım teminatı şartı getirilerek doğası gereği önemli ölçüde emek, sermaye, teknik bilgi, donanım gerektiren maden arama faaliyetlerinin ekonomik güç ve teknik açıdan yeterli kriterlere sahip olan yatırımcılar tarafından yürütülmesi ve bu sayede ülkemizdeki maden arama faaliyetlerinin niteliğinin artırılması, arama ruhsatı döneminde taahhüt edilen yatırımların gerçekleştirilmemesi hâlinde teminatın irat kaydedilmesi, asgari arama faaliyetlerinin yürütülmemesi hâlinde ise ruhsat iptali yaptırımı ve arama ruhsat sahalarının atıl vaziyette bırakılmasının önüne geçilmesi, bu düzenlemeler sayesinde arama faaliyetlerinin daha etkin, daha verimli yapılması amaçlanmaktadır.

Mevcut durumda işletme ruhsatı sahalarında etkin şekilde işletme faaliyetlerinde bulunulmaması ve projede beyan edilen yıllık üretim taahhütlerine uyulmaması sonucu madenlerin atıl vaziyette bırakılabildiği görülmektedir. Bununla birlikte işletme projesinde beyan edilen üretim miktarlarının belli bir oranda yerine getirilmemesi hâlinde idari yaptırım uygulanması öngörülen 4/6/1985 tarih ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 24'üncü maddesinin on ikinci fıkrasında asgari üretim oranlarının da ülkemiz hedeflerini karşılamakta düşük kaldığı değerlendirilmektedir.

Teklifle, ruhsat süresinin uzatılması taleplerinin uygun bulunabilmesi için asgari standartlarda üretim faaliyeti şartı getirilmektedir. Bu kapsamda madenlerin ülkemiz ekonomisine kazandırılması; sanayi, ham madde ve ülke elektrik ihtiyacını karşılayan madenler açısından arz güvenliğinin sağlanması ve dışa bağımlılığın azaltılması amaçlanmaktadır.

Madencilik faaliyeti yürütülen alanlarda çevreyle uyumlu hâle getirilmesine ilişkin çalışmalar genel olarak 3213 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri doğrultusunda ruhsat hukuku sonlandıktan sonra yapılmaktadır. Kanunun ilgili hükümleri doğrultusunda bir ruhsata dayalı madencilik faaliyetleri otuz yılı aşkın sürelerle devam etmektedir. Mezkhûr kanunda bu çalışmalar için tahsil edilen işletme ruhsat bedellerinin yüzde 30'unun kullanılabileceği belirtilmiş, sahada madencilik faaliyetleri devam ederken çevre uyum çalışmalarının yapılabileceğine ve bu bedellerin ayrı bir hesapta nemalandırılabilmesine ilişkin bir hüküm yer

bulmamaktadır. Mevcut durumda ruhsat sahiplerinden tahsil edilen çevreyle uyum bedelleri madencilik faaliyetleri nihayetinde yapılması gereken çevre uyum çalışmalarının proje ve maliyetini dahi karşılayamamakta ve çevreyle uyum çalışmalarını aksatmaktadır.

Teklifle, rehabilitasyon bedelli artırılarak ve rehabilitasyon yükümlülüğüne uyumu sağlamak için yeni yükümlülükler belirlenerek madencilik faaliyetlerinde bulunan alanların etkin, verimli ve en hızlı şekilde çevreyle uyumlu hâle getirilmesi amaçlanmaktadır.

Teklif kapsamında yaptığımız düzenlemeler ile maddelerden de kısaca bahsetmek istiyorum.

1'inci maddemizde, çevresel etki değerlendirmesi kararı alınmadan diğer izin ve onay süreçlerine müracaatın ön şart olması durumu ortadan kaldırılmaktadır. Ayrıca "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı ibaresinin yürürlükten kaldırılması düzenlenmektedir.

Buradaki mevcut sorun, enerji yatırımlarında karşılaşılan temel sorunlardan biri valilikler tarafından verilen "ÇED Gerekli Değildir" kararının kamuoyunda ilgili paydaşlar nezdinde çevresel etki değerlendirme yapılmadığı yönünde algılanmasıdır. Bu durum hem kamuoyunda hem de sivil toplum kuruluşlarında ve yargı mercilerinde çevresel risklerin göz ardı edildiği izlenimine yol açmakta, teknik süreçlerinin gereği gibi anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Düzenlemenin yapılmasıyla planlanan durumda ise "Çevresel Etki Değerlendirme Gerekli Değildir" ifadesi kaldırılarak çevresel etki değerlendirme sürecine tabi tüm projeler için tek bir kavram ve belge yapısı benimsenmektedir. Böylelikle hangi sonuca ulaşırsa ulaşılsın her projenin bir çevresel inceleme sürecinden geçtiği ve bu süre sonunda gerekli taahhütlerin ve önlemlerin belirlendiği açık şekilde vurgulanacaktır. Bu değişiklikle birlikte çevresel etki değerlendirme süreci daha şeffaf ve anlaşılır hâle getirilecek, bu alınacak; alınan kararların teknik temellere dayandığı, çevresel hassasiyetin göz önünde bulundurulduğu daha net bir şekilde ortaya konulacaktır. Ayrıca, düzenlemeyle birlikte çevresel değerlendirme süreciyle ilgili de diğer izin mekanizmalarının eş zamanlı yürütülmesi mümkün hâle gelecek, böylece yatırımcı süreçlerinde önemli bir zaman ve tasarruf sağlayacaktır.

Yeni yaklaşım, çevresel etkilerin göz ardı edilmediğini, aksine bilimsel ve idari süreçlerde değerlendirildiğini açık bir biçimde ifade eden bir karar yapısı sunmaktadır. Bu sayede hem çevre koruma ilkeleri güçlendirilecek hem de yatırımların gecikmesinin önüne geçilecek, ekonomik kalkınma sürecine katkı sağlayacak.

Yapılacak düzenlemeyle; çevresel değerlendirmelerin niteliği artırılmakta, süreçlerin yalınlaştırılması sağlanmakta, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesine katkıda bulunmaktayız. Çevresel hassasiyetin, yatırım hızını engelleyen bir unsur değil doğru yönetildiğinde süreci güçlendiren bir araç olduğu anlayışıyla hazırlanan bu değişiklik hem çevrenin korunması hem de yatırımların hızlandırılması hedeflerine aynı anda hizmet etmektedir. "ÇED süreci olumsuz çıkarsa ÇED süreci olumsuz sonucunda verilen diğer iznin iptal edilmesi yatırımcıların zaman ve kaynak bakımından kaybına yol açmaz mı?" diye bir soru gelebilir aklımıza. Eğer ÇED süreci sonunda olumsuz bir karar çıkarsa projeye ilişkin diğer izinler de yapılan başvurular da olumsuz sonuçlanacaktır. Bu nedenle eş zamanlı yürütülen süreçler ÇED'in sonuçlarına tabidir. Amaç, olumlu sonuç çıkacağı öngörülen projeler için zaman kazandırmak ve süreci hızlandırmaktır. Olumsuz sonuçlar alınırsa yatırımcılar da buna uygun hareket edecektir. Yatırımcılar süreçleri, başından itibaren olası riskleri ve sonuçları bilerek hareket edecektir ve bu durum yatırımcıların daha etkin bir risk yönetimi yapmalarına da olanak tanır. Ayrıca, bu riskin bilincinde olan yatırımcılar projelerini daha dikkatli, özenli bir şekilde geliştireceklerdir.

Kanunun 2'nci maddesiyle, Maden Kanunu'nun 3'üncü maddesi ile rehabilitasyona ilişkin bazı tanımlar getirmekteyiz. Ruhsat bedeli, kurul, rehabilitasyon gibi tanımları getirmekteyiz; tahsil dairesi bir de. Maddeyle maden sahalarının rehabilitasyonu ile ilgili ayrıntılı düzenlemeler önerildiği için buna uygun olarak gerekli kurul, rehabilitasyon, rehabilitasyon bedeli, hesabı, tahsil dairesi tanımlarını eklemiş bulunmaktayız.

Mevcutta 3213 sayılı Kanun gereği ruhsat bedellerinin yüzde 30'u çevreyle uyum faaliyetlerine ayrılmaktadır. Bu bedel çevreyle uyum faaliyetleri için yetersiz kalmakta, ayrıca 3213 sayılı Kanun'da yer alan çevreyle uyuma dair hükümler günün ihtiyaçlarına cevap vermemektedir. 3213 sayılı Kanun'da süresinde ödenmeyen devlet hakkı ruhsat bedeli, masraflar gibi alacaklar kalemlerinin 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun'a göre tahsil dairesince takip ve tahsil edileceği düzenlenmektedir ancak ilgili tahsil dairesi tanımlanmadığından bu işlem yapılmamaktadır.

Madencilik faaliyetlerinde alınması gereken izinleri düzenleyen 7'nci maddede yer alan hükümler gereği izin alınıp alınmayacağı belli olmayan sahaların ruhsatlandırılması; yatırımcı açısından risk teşkil etmekte, yerli ve yabancı yatırımcıların madencilik sektörüne yönelmesini güçlendirmekte, ihale bedellerinin düşük kalmasına sebebiyet vermektedir.

Sahaların çevreyle uyumlu hâle terk edilip edilmemesi madencilik sektörüne bakış açısını olumsuz etkilemektedir. Bu bakış açısı devamında madencilik faaliyetlerinin gelişmesini engellemektedir. Ülkemizde maden çeşitliliği ve rezervi de dikkate alındığında madencilik sektörünün gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı gelişmiş ülkelere göre düşüktür. 4'üncü grup madenlerde ise stratejik ve kritik madenlere dair alınması gereken izinlere ilişkin ihtilafların yargı organlarına başvurulmaksızın ortak iradeyle çözülebilmesini teminen ihtilafların kanunların uygulanmasına dair yorum farkları bir kenara bırakılarak Anayasa hükümlerine bağlı olarak kamu yararı ilkesi çerçevesinde hızlı, masrafsız bir şekilde çözülebilecek. Bu sayede yatırımcılar açısından öngörülebilirliği sağlayacak nitelikte kurul müessesesi düzenlemeyle getirilmektedir.

Rehabilitasyon faaliyetinin madencilik faaliyetleri nedeniyle bozulan topoğrafya, değişen alanlara yönelik emniyetli hâle getirme, düzenleme, duyarlılığı sağlama, düzeltme, üst toprağı serme, tohum ekme, fidan dikme, arazi yapısı uygun yerlere rekreasyon alanları oluşturma, bitkilendirme, ağaçlandırma, kimyasal ve fiziksel iyileştirme kapsamında yapılan çalışmalar olarak yapılması sağlanmaktadır. Öngörülen yeni rehabilitasyon hükümleriyle ruhsat sahibinin işletme bedeli kadar rehabilitasyon bedeli de alınacaktır.

Teklifle, ruhsat bedelinin idarelerin bütçelerine aktarılan kısmı -yüzde 70- aynı oranda muhafaza edilmektedir. Ruhsat bedelinin yüzde 30'unu oluşturan çevre ile uyum bedeli ise çerçeve 6'ncı maddede de yeni bir ödeme kalemi olarak düzenlenmekte, böylelikle çevreyle uyum bedeli "rehabilitasyon" adı altında yüzde 30'dan yüzde 70'e çıkarılmaktadır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Oğuzhan Bey, daha çok var mı?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Var Başkanım, çok.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani biraz hızlanabiliriz aslında.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, hepsini anlatayım, sonra soru kalmasın kafada.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, hadi bakalım.

Buyurun, devam edin Oğuzhan Bey.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Şöyle bir örnek verelim: Mevcutta 100 lira aldığımızda bunun yüzde 30'u rehabilitasyon bedeline, 30'u MAPEG'e gitmektedir. Değişimle, buna ruhsat bedeli kadar da rehabilitasyon bedeli getiriyoruz ve dolayısıyla 30 birim ruhsat bedeli içinden alınmakta. Ruhsat bedeli içinde değil ayrı bir kalem olarak düzenleme yapıyoruz. Rehabilitasyon için alınan bedellerin ilgili idare adına rehabilitasyon giderlerine kullanmak üzere kamu bankaları nezdinde açılan özel hesapta tutulacağını da düzenliyoruz.

Kanun gereğince 6183 sayılı Kanun'a göre takip ve tahsil edilecek alacaklar için ilgili tahsil dairesinin 1'inci grup (a) bendi madenlere ilişkin olanlar için Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlığı ve il özel idaresinde ilgili tahsil birimi ve diğer grup bentlere dâhil madenlere ilişkin olanlar için de ilgili vergi daireleri yetkili kılınmıştır.

Ayrıca, madencilik faaliyetlerinde alınması gereken izinleri düzenleyen 7'nci maddede yapılması teklif edilen değişiklikle yeni bir izin sistemi öngörülmekte. Buna göre, ilgili kurum tarafından 4'üncü grup ve stratejik veya kritik madenlere izin verilmeyen hâllerde izin hakkındaki nihai kararı kurul verecektir. Öngörülen tanımla kurulun oluşumu, karar verme usulüne ilişkin temel esaslar belirlenerek çalışma usul ve esaslarının Cumhurbaşkanlığı yönetmeliğiyle düzenleneceği hüküm altına alınmaktadır.

Teklifimizin 3'üncü maddesiyle, Maden Kanunu'nun 7'nci maddesinde değişiklik yapılarak madencilik faaliyetlerindeki izin süreçlerini yeniden düzenliyoruz. Teklifte, madencilik faaliyetlerinin daha sağlıklı yürütülebilmesi için sair kanun hükümleri doğrultusunda izin alınması gereken alan koordinatlarının Genel Müdürlüğe bildirilmesi, madencilik izin süreçlerinin yeniden düzenlenmesi, bu kapsamda ruhsata konu alan için hazırlanacak proje hakkında öncelikle ilgili kurumlardan izin alınması, sonraki süreçlerde iznin o alanda devam etmesi amaçlanmaktadır.

Niye böyle bir ihtiyaç duyduk? Ruhsat verildikten sonra 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 7'nci maddesi gereğince madencilik faaliyetlerinde alınması gereken izinler uygulamada makul süreleri aşan bürokratik süreçlere sebebiyet vermekte, bu durum işletme ruhsatı sürelerinin önemli bir bölümünün üretim yapılmadan geçilmesine neden olmaktadır. İzin süreçlerinin öngörülebilir olmaması ciddi ekonomik yatırımların karşılıksız kalmasına, hukuki güvenlik ilkesinin, kazanılmış hakların zedelenmesine yol açmaktadır. İzin süreçlerindeki bürokratik tıkanma ve öngörülemezlik nedeniyle madencilik yatırımları gerektiği gibi planlanamamakta, sektör cazibesini kaybetmektedir. İzin süreçlerinde farklı bakanlık ve kurumların farklı yaklaşımları idareler arasında uyumsuzluğa yol açmakta, mevcut sistemde bütün kamu yararı gözetilerek karar verilememektedir. Yaptığımız düzenlemeyle izin süreçlerinin öngörülebilir ve hukuki güvenlik ilkesini gözetecek şekilde yeniden düzenlenmesi getirilmiştir. Mevcut bürokratik işleyiş yatırımcıyı sektörden uzaklaştırmakta, kısa süreli verimsiz yatırımlara neden olmaktadır; bunlar düzenlenmiştir.

Ruhsat düzenlemeden önce ilgili kurumlara izne tabi olan alanların bildirilmesi zorunluluğu genişletilmiş ve idareler arası koordinasyon sağlanmıştır. Yeni bir izin sistemi kurularak izin süreçlerinin MAPEG tarafından yürütülmesi ve bu izinlerin dört ay içinde verilmemesi hâlinde izin verilmiş sayılma kuralı getirilerek izin süreçlerinin hızlandırılması sağlanmıştır. Ayrıca, verilen iznin ruhsat hukuku devam ettiği sürece geçerli sayılması esası getirilmiştir. Devlet ormanlarında ruhsat öncesi yirmi dört ay süreyle MAPEG'e bedelsiz izin verilmesi, verilen bedelsiz iznin işletilmesi, gerçek ve tüzel kişilere devredilmesi veya işlettilmesi hâlinde bedel ve taahhütlerin alınması, verilmiş olan ilk izinlerin ruhsat hukuku devam ettiği sürece geçerli sayılması esası getirilmiştir. Bu izinlerin dört ay içinde verilmemesi hâlinde izin verilmiş sayılma kuralı getirilerek izin süreçleri hızlandırılmıştır. İzin verilen alan ruhsat hukuku devam ettiği sürece MAPEG kontrolüne geçecektir. Sonradan izne tabi hâle gelen alanlarda madencilik faaliyetlerine devam edilmesi, ruhsatın kazanılmış hak olarak korunması fakat sahada kültür varlığı tespiti ve madencilik faaliyetleri için uygun görüş verilmemesi hâlinde tazminat ödeyerek ruhsatın iptal edilmesi hüküm altına alınmaktadır bu maddeyle.

ÇED sürecinde başlangıçta izin veren kurumların sonradan olumsuz görüş veremeyeceği düzenlenmiş, hukuki öngörülebilirlik ve bu süreçte daha önce izin alınmamış idarelerin görüşlerini dört ay içinde vermemesi hâlinde izin verilmiş sayılma kuralı getirilerek izin süreçlerinin hızlandırılması da öngörülmüştür. 4'üncü grup madenler ile stratejik ve kritik madenlerle ilgili kurum tarafından izin verilmezse nihai kararın Cumhurbaşkanı Yardımcısı Başkanlığındaki kurul tarafından çözüleceği öngörülmüştür.

Maddenin genel amacı ise madencilik yatırımlarının ve yatırım güvencesinin artırılması, izin süreçlerinin sadeleştirilerek hızlandırılmasıdır.

Şöyle bir soru akla gelebilir: İdarenin süresinde izin vermemesi hâlinde izin verilmiş sayılmasının başka kanunlarda örnekler var mı? 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 93'üncü maddesinde böyle bir düzenleme var. Yine, başkaca kanunlarda da buna ilişkin düzenlemeler var.

MAPEG'in bu kanunun kendisine verdiği görevleri yapacak kapasitesi var mı? Teklifin yasalaşması olasılığına binaen...

CAVİT ARI (Antalya) - Böyle bir kanun olur mu? Kimse cevap vermez, vermeyerek de sorumluluktan kurtulmuş olur.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Sayın Vekilim, size söz hakkı gelince konuşursunuz, söylersiniz bunları.

CAVİT ARI (Antalya) - Sen bize karışamazsın.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Ben burada sunum yapıyorum, niye karışamayayım?

CAVİT ARI (Antalya) - Ne zaman cevap vereceğime sen karışamazsın.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Sen de insicamımı bozamazsın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) - Sen sadece anlatırsın, sen karışamazsın.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Niye karışamayayım? Ben burada maraba mıyım? Milletvekiliyim ben, niye karışamayayım?

CAVİT ARI (Antalya) - Ne zaman konuşacağımıza sen karar veremezsin.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - İstedğin zaman konuşabilirsin, bana müdahale edemezsin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) - Ederim.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Edemezsin.

CAVİT ARI (Antalya) - Ederim.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Edemezsin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, karşılıklı tartışmayalım.

CAVİT ARI (Antalya) - Başkan karışır, sen karışamazsın; sen ancak anlatırsın.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Edemezsin müdahale.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen Sayın Vekilim...

CAVİT ARI (Antalya) - Başkan karışır, sen karışamazsın.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Karışırım, niye karışmayayım?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen hatibe müdahale etmeyelim.

Oğuzhan Bey, siz devam edin.

Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Hiçbir kurum cevap vermeyecek, vermeyerek de...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Teklif sahibi olarak milletvekiline ne diyorsun?

CAVİT ARI (Antalya) - Ayar veriyor.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - İnsicamımı bozamazsın diyorum, ne diyeceğim başka? Teklif sahibiysek burada da milletvekilimiz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) - Sen buraya konuyu anlatmak için geldin, ayar vermek için değil.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Oğuzhan Bey, devam edin.

Arkadaşlar, lütfen hatibe saygılı olalım, tartışma adabına lütfen uyalım.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, önce hatip saygılı olacak.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ama siz müdahale ediyorsunuz Sayın Vekilim.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) - Edecek.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Niye edecek ya, öyle bir kural mı var? O zaman herkes herkese müdahale etsin. Öyle bir usul mü var yani?

CAVİT ARI (Antalya) - Biz görüşümüzü söylemeyecek miyiz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Size söz verdiğimde söyleyin. Size söz vereceğim Sayın Vekilim, o zaman söylersiniz.

CAVİT ARI (Antalya) - Tamam, teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurunuz Oğuzhan Bey.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Diğer mevzuatlarda da benzer düzenlemeye yer verilmektedir. 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 30'uncu maddesi ile 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 7'nci maddesi, yapı kullanma izin belgesi gibi konular da buna ilişkindir.

Kanunun 4'üncü maddesiyle, Maden Kanunu'nun mülga olan 8'inci maddesi yeniden ihdas edilerek stratejik ve kritik madenlerle ilgili düzenleme yapılmaktadır. Maddeyle, öncelikli olarak ulusal ve uluslararası alanda arz ve talep durumu, kullanım alanları, sektör ihtiyaçları, ithalat ve ihracat düzeyleri dikkate alınarak bazı madenlerin ilgili bakanlık kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından stratejik veya kritik maden olarak belirlenmesi öngörülmektedir. Düzenlemeyle, stratejik ve kritik madenlere izin süreçleri 7'nci maddedeki izin süreçlerine tabi olup izin verilmemesi durumunda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından izin için kurula sunulması amaçlanmaktadır.

Dünya üzerinde yaklaşık 90 çeşit maden işletilmekle birlikte bu madenlerin hepsi aynı önem ve önceliğe sahip değildir. 3213 sayılı Maden Kanunu'nda arama ve işletme faaliyetleri yönünden madenin grup ve cinsine ilişkin genel düzenlemelere yer verilmiş, istisnai birkaç düzenleme hariç olmak üzere bu faaliyetlerin yürütülmesi açısından grup, cins ve maden bazlı farklı hükümler öngörülmüştür. Aynı öneme sahip olmayan maden gruplarının aynı yasal düzenlemeye tabi olması; millî güvenlik zafiyetine, cari açık ve ekonomik büyüme bakımından doğru politikaların uygulanamamasına ve sanayi üretimi bakımından ciddi risklere sebebiyet verebilecektir.

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak ülkemizin de jeopolitik konumu, başta savunma sanayisi olmak üzere teknolojik gelişmeler ve benzeri nedenlerle stratejik ve kritik madenlerin ekonomiye kazandırılması önem kazanmaktadır. Bu madenlerin arz sürekliliğinin sağlanması, arz kesintilerine karşı önceden tedbir alınabilmesi, ekonomi politikalarının oluşturulabilmesi ve uygulanabilmesi, sanayinin maden ihtiyaçlarının hızlıca tespit edilip çıkarılması, ekonomimize kazandırılması ve stoklanması konusunda önlemlerin alınması gerekmektedir.

Arz kesintisi ve yüksek fiyat artışı hâlinde ciddi ekonomik sorunlar ve güvenlik zafiyeti doğabilecek sanayi üretiminin girdilerinden olan ve yüksek arz riski taşıyan madenler "kritik maden" olarak tanımlanmışken ulusal güvenlik ve ekonomik refah için yüksek öneme sahip olan, iç ve dış kuvvetler tarafından arzı kısıtlanabilecek olan madenler ise "stratejik maden" olarak tanımlanmıştır. Stratejik ve kritik madenlerin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından Millî Savunma Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri doğrultusunda tespit edilmesi öngörülmektedir.

Stratejik ve kritik madenlere ilişkin kamulaştırma işlemlerinde acele kamulaştırma olanağı getirilmektedir. Ülkenin olası riskli durumlara özgü ihtiyaçları gözetilerek Cumhurbaşkanına ülkenin ihtiyaçları gözetilerek maden stoku belirleme yetkisi de

verilmektedir. Böylelikle teklif edilen düzenleme sayesinde başta nadir toprak elementleri olmak üzere kamu menfaatleri açısından özel öneme sahip madenlerimize ilişkin özel düzenlemeler bir hukuki sürece kavuşturulmaktadır. Dünyada da bunun benzer örnekleri mevcuttur. Kendi stratejik ve kritik ham maddelerini belirleyen AB, ABD, Japonya, Avustralya gibi ülkeler genellikle millî güvenlik, ekonomik büyüme, teknolojik gelişme ve sürdürülebilir kalkınma gibi çeşitli stratejik hedeflere göre hareket etmektedir. Örneğin, savunma endüstrileri, elektronik cihazların üretimi ve enerji türüne ilişkin olan ham maddeler ABD'nin öncelikleri arasında yer almaktadır. Japonya dışa bağımlı bir ülke olarak stratejik ve kritik ham maddelerin tedarik güvenliğine büyük önem vermekte, Kanada bu kapsamda detaylı teşvik programları uygulamaktadır.

Kanunun 5'inci maddesiyle, Maden Kanunu'nun 13'üncü maddesinde yer alan işletme ruhsat bedeli gelir payının yüzde 50'den yüzde 70'e çıkarılması öngörülmektedir. Hâlihazırda ruhsat bedellerinin yüzde 30'u çevre uyum çalışmalarına, yüzde 20'si Genel Müdürlük bütçesine, yüzde 50'si de genel bütçeye ayrılmaktadır. Teklifte, ruhsat bedellerine yüzde 30 oranında bir indirim yapılmakta ve ruhsat bedeli kadar ayrıca rehabilitasyon bedeli de alınması öngörülmektedir. Teklifte, ilerideki maddelerde işletme ruhsat bedeli kadar rehabilitasyon bedeli alınması öngörüldüğünden genel bütçeye aktarılabilecek payın işletme ruhsatı bedelinin yüzde 70'i olarak belirlenmesi sağlanmakta, böylece hazine gelirlerinin azalması önlenmektedir.

Ayrıca, maddeyle, rehabilitasyon bedelinin kamu kurum ve kuruluşları haricinde ham madde üretim izninin sahibinden de alınması ve rehabilitasyon bedellerin nemalandırılması, bedellerin ödenmesine ilişkin hükümlerin yerine getirilmemesi hâlinde idari yaptırım gibi hususlarda düzenlenmektedir.

Son olarak, kamu kurum ve kuruluşları uhdesindeki ham madde üretim izni sağlanan rehabilitasyona öncelikli ve asli olarak kamu kurum ve kuruluşları yükümlü kılınmakta ancak istenmesi durumunda rehabilitasyon yükümlülüklerinin, gerekli masrafların karşılanması şartıyla bu kurumlar adına Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yapılabilme imkânı da getirilmektedir.

Kanun gereği işletme ruhsat bedellerinin yüzde 30'u çevre uyum çalışmaları için teminat olarak alınmaktadır. Ruhsat sahipleri her yıl ödedikleri bu çevre uyum bedelini sahaya çevreyle uyumlu hâle getirmek şartıyla geri alabilmektedir. Tek hazine hesabı uygulaması nedeniyle çevre uyum bedellerin nemalandırılması, nemaların takip edilmesi ve nemaların çevreyle uyum çalışmalarını yürütecek idarelerin emrine çalışmalardan önce sunulması mümkün olamamaktadır. Bu sebeple, mevcut durumda ruhsat sahiplerinden tahsil edilen çevreyle uyum bedelleri madencilik faaliyetlerinin sonrasında yapılması gereken çevre uyum çalışmalarında kullanılamamakta, bu çalışmalarda maliyeti karşılayamamakta ve çevreyle uyum çalışmaları aksamaktadır. Sahaların çevreyle uyumlu hâle terk edilmemesi madencilik sektörüne bakış açısını olumsuz etkilemekte, bu bakış açısı devamında madencilik faaliyetlerinin gelişmesini engellemektedir. Ülkemizde maden çeşitliliği ve rezervi dikkate alındığında madencilik sektörünün gayrisafi millî hasıla içerisindeki seviyesi artırılmaya çalışılmaktadır.

Rehabilitasyon çalışmalarında daha etkin bir çalışma yapılması, böylelikle can ve mal güvenliği ile doğanın korunması ilkelerine ilişkin uygulamanın güçlendirilmesi, madencilik karşı kamuoyunun desteğinin artması, bunun sonucu olarak madencilik faaliyetlerinin sürdürülebilir madencilik ilkesine uygun ve daha etkin yürütülebilmesi amaçlarıyla söz konusu düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur.

İşletme ruhsat bedelinin hesaplanmasının değiştirilmesiyle beraber rehabilitasyon bedelinin işletme ruhsat bedeli kadar alınacağı düzenlenmiştir. Rehabilitasyon bedeli, vadesi, yatırılma zamanı, tahsil usulünde ve yatırılmamasının yaptırımında ruhsat bedeline ilişkin hükümlerle paralellik sağlanmıştır. Rehabilitasyon bedellerinin özel hesapta tutulabilmesi sağlanmış, rehabilitasyon bedelinin teminat mahiyeti gösterilerek devir, haciz, temlik konusu edilemeyeceği düzenlenmiştir.

Çevre ve uyum bedellerinin yıllar içinde değer kaybetmesinin engellenmesi amacıyla bakanlık tarafından yönetmelikle belirlenecek şekilde nemalandırılması, nemalandırılan rehabilitasyon bedellerinin rehabilitasyon gerçekleştirildiği takdirde ruhsat sahibine iade edileceği, rehabilitasyon faaliyeti gereği gibi yerine getirilmediği takdirde Genel Müdürlüğün maden üretim faaliyetlerini durdurabileceği, kamu kurum ve kuruluşları uhdesinde olmayan ham madde üretimimizi sahiplenilenlerin rehabilitasyon yükümlülükleri olduğu düzenlenmiştir.

Kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan ham madde üretim izni sahiplerininse rehabilitasyona dair sorumlulukları olduğu düzenlenmekle beraber, rehabilitasyon için ayırdıkları kaynağı Tarım ve Orman Bakanlığına aktarmaları suretiyle rehabilitasyonun Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından da yapılacağı düzenlenmiştir. Ayrıca, rehabilitasyon yükümlülüğünü ihlal eden kamu kurum ve kuruluşlarına bir ay süre verileceği, eksikliğin giderilmediği durumlarda faaliyetin durdurulacağı da düzenlemeyle getirilmiştir. Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün rehabilitasyona ilişkin görev ve yetkilerin 1'inci grup (a) bendi madenler için Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlığı, il özel idareleri tarafından kullanılacağı da düzenlenmiştir.

Kanunun 6'ncı maddesiyle Maden Kanunu'nun 14'üncü maddesinin dördüncü fıkrasının (e) bendinde yer alan "krom" ibaresi fıkra metninden çıkarılmakta, işletme izni için sahalarda ruhsat bedelinin yüzde 50 fazlası kadar devlet hakkı alınması düzenlenmektedir. Devlet hakkı kayıplarının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Şöyle ki halihazırda 3213 sayılı Maden Kanunu'na ekli 3 sayılı tabloda altın için devlet hakkı oranı 2.101 ons ve üzeri rakamlar için yüzde 15 olup 2005 yılı şubat ayı ortalaması itibarıyla ons fiyatı 2.910 dolar seviyesine eriştiğinden bu fiyata denk gelen devlet hakkı payı yüzde 15 olarak uygulanmaktadır. Küresel ekonomik belirsizliklerin sürmesi ve merkez bankalarının genişleyici para politikalarına devam etmesi altın fiyatlarında değişkenlik arz edeceğini ortaya koymaktadır. Bu sebeple, ons fiyatı 2.101 dolar ve üzeri fiyatlar için devlet hakkı artırılmıştır. Ayrıca, 3 sayılı tabloda yer alan diğer metalik madenler yönünden de aynı çerçevede beklentiler oluştuğundan bu tablodaki diğer madenler bakımından da güncellemeler yapılmasına ihtiyaç duyulmuş, bu kapsamda ek 3 sayılı tabloda yapılan değişiklikle devlet hakkı kayıplarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Diğer taraftan, krom madeni 3213 sayılı Maden Kanunu'na ekli 3 sayılı tabloda yer almasına rağmen Londra Metal Borsasında işlem görmediğinden bu tablodan çıkarılarak genel hükümlere tabi hale getirilmesi ve devlet hakkı kayıplarının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Mevcut kanuna göre madenlerden her yıl en az işletme ruhsatı bedeli kadar devlet hakkı alınmaktadır. Maden sahalarının rehabilitasyonu için öngörülen yeni modele göre ruhsat bedeli yüzde 30 oranında azaltılmakta, rehabilitasyon bedeli ise atılmaktadır. Bununla birlikte, devlet hakkı en az ruhsat bedeli kadar alındığından ruhsat bedelinin indiriminin devlet hakkı gelirinin azalmasına yol açmaması amaçlanmaktadır. Kanunun gereği, işletme izni olan devlet maden ruhsatlarından her yıl en az ruhsat bedeli kadar devlet hakkı alınmakta, kamu kurum ve kuruluşları uhdesinde

olmayan ham madde üretim izni sahalarında ise devlet hakkı ve çevreye uyum bedelleri alınmaktadır. Yeni düzenlemelerle beraber işletme ruhsat bedelinin hesaplanması değiştirilmiştir.

Kanunun 10'uncu maddesinden krom madeni çıkarılmıştır, bundan bahsettik.

Kanun teklifimizin 7'inci maddesiyle, Maden Kanunu'nun 16'ncı maddesinde 2'nci grup (b) bendi ve 4'üncü grup maden ruhsatları haricinde ruhsatların saha konumu, rezerv bilgileri ve benzer hususlar doğrultusunda gerekli görüldüğü hâllerde ihaleyle ruhsatlandırılabilmesi, maden arama projelerinde yatırım teminatı alınması hususları düzenlenmiştir.

Maddeyle, maden arama döneminde öngörülen yatırım teminatı zorunluluğu getirilerek gerçek yatırımcıların nitelikli arama faaliyeti yapması hedeflenmektedir. Uygulamada, arama ruhsatı için istenilen asgari şartları yerine getirebilen ancak maden arama faaliyeti yapmayı planlamayan ya da buna mali ve teknik açıdan yeterli olmayan gerçek veya tüzel kişilerin farklı amaçlarla arama ruhsatı edinebildiği görülmektedir. Bu ise sahaların nitelikli bir arama faaliyeti yapmayan kişiler elinde atıl kalmasına sebebiyet vermektedir.

Aynı gruptaki farklı madenler, aynı alanda birlikte bulunsalar dahi ayrı ayrı ruhsatlandırılmamaktadır. Özellikle 4'üncü grup madenlerin çıkarılması ve işletilmesi, farklı teknolojiler, yatırım maliyetleri ve planlama süreçleri gerektirdiğinden tek bir ruhsat altında farklı madencilik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ekonomik, çevresel ve teknik olarak sürdürülebilir değildir.

16'ncı maddenin yedinci fıkrasındaki değişikliklerle, arama ruhsatı verilmesi için başvuru sahibinin sunduğu projenin iş programındaki maliyetinin yüzde 5 oranında yatırım teminatı ödenmesi zorunluluğu getirilmekte, 17'nci maddedeki değişiklik dikkate alındığında bu teminat, arama faaliyetlerinin arama projesindeki taahhütlere uygun olarak yapılmasını temin ve teşkil etmeye yönelik olup taahhütlerin yerine getirildiği durumlarda ruhsat sahiplerine iade edilecek, aksi durumda irat kaydedilecektir. Arama ruhsatı düzenlenmesi için yatırım teminatı zorunluluğu getirilmesi, doğası gereği önemli ölçüde emek, maliyet, teknik bilgi ve donanım gerektiren maden arama faaliyetlerinin ekonomik ve teknik bakımdan daha yetkin yatırımcılar tarafından yürütülmesini ve ülkemiz maden arama faaliyetlerinin niteliğinin artırılması, bu kapsamda ülkemizin madencilik potansiyelini mümkün olan en yüksek seviyede ortaya konulmasını sağlayacaktır.

On ikinci fıkradaki değişikliklerle aynı grup ruhsatların birbiri üzerine verilemeyeceğine dair mevcut kurala 4'üncü grup madenlerin yer aldığı bentler yönünden istisna getirilerek bu bentlerdeki madenlerin aynı alanda birlikte bulunması durumunda ayrı ayrı ruhsatlandırılmasına olanak sağlanmakta, bentlerdeki madenlerin ayrı ayrı ruhsatlandırılmasına imkân tanınması ise hem madenlerimizin atıl kalmasını önleyecek hem de kaynakların daha verimli ve etkin bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlayacaktır. Düzenleme sayesinde arama faaliyetlerinin daha etkin ve etkili yürütüleceği, böylelikle üretim faaliyetlerinin artacağı, madencilik sahalarında alansal büyüme gerçekleşmeye dahi artacak verimlilik sayesinde madenciliğin gayrisafi millî hasıladaki payının da artacağı değerlendirilmektedir.

Kanun teklifinin 8'inci maddesiyle, Maden Kanunu'nun 17'nci maddesinde değişiklik yapılarak arama dönemlerinde yapılması zorunlu faaliyetlerin yapılmaması durumunda teminat iradı ve ruhsat iptali gibi yaptırımlar öngörülmektedir. Maddeyle, arama ruhsatı dönemine ilişkin yükümlülükler sadeleştirilerek arama faaliyetlerinin mali yeterliliğe sahip tecrübeli kişilerce nitelikli şekilde yapılabilmesi için arama döneminin sonuna kadar, üç boyutu ve miktarıyla rezervin belirlenmesi yükümlülüğü ve projede sunulan taahhüde uyulmaması hâli için teminatın iradı yaptırımı öngörülmektedir. Yatırım programlarının gerçekçi şekilde hazırlanması ve programlara azami ölçüde riayet edilmesi için yatırım programının iki yıl üst üste yüzde 50'nin altında gerçekleştirilmesi durumunda ruhsat iptali yaptırımı getirilmesi amaçlanmaktadır.

Maden arama çalışmaları uzun ve meşakkatli uğraşlar isteyen, yüksek maliyetli ve mali açıdan yüksek risk taşıyan çalışmalardır. Bir madenin aranması ve bulunan yatağın işletilerek ekonomiye kazandırılması uzun vadeli ve teorik çalışmalar gerektirmektedir. Bu gerekliliğin yeterince etkin şekilde yerine getirilmesi için zorlayıcı teminat şartı ve yaptırımlar öngörülmesi gerekmektedir.

Kanun teklifinin 9'uncu maddesiyle, Maden Kanunu'nun 24'üncü maddesinde yapılacak değişikliklerle, rehabilitasyon düzenlemelerine uyum sağlanmakta ve ruhsat temdit koşulları yeniden belirlenmektedir. Maddeyle, rehabilitasyona ilişkin hususların daha ayrıntılı ve özel olarak yeniden düzenlendiği, diğer maddelere uyum sağlanması, ayrıca ruhsat süresinin uzatılması taleplerinin uygun bulunabilmesi için asgari üretim şartının yönetmelikle belirlenmesi ve üretim yapılmayan ruhsatların temdit edilmemesi öngörülmektedir. Mevcut düzenlemede işletme ruhsatı süresinin uzatılması için üretime yönelik asgari bir faaliyet şartı bulunmamaktadır. Bu nedenle, üretim yapmayan ruhsat sahiplerinin bile sadece şekli şartları, evrakları ve işlemleri yerine getirerek ruhsatlarını uzatabildiği görülmektedir. Bu durum, madenlerin atıl kalmasına ve kamu kaynaklarının verimli şekilde kullanılmamasına yol açmaktadır. 24'üncü maddenin on birinci ve on ikinci fıkralarında yer alan ifadeler uygulamada anlam karışıklığına neden olmakta, aynı fiil nedeniyle mükerrer ceza uygulandığı iddialarıyla idari para cezaları yargı kararıyla iptal edilmektedir. Maden sahalarının bilinçli şekilde atıl bırakılmasının önüne geçmek açısından asgari üretim faaliyeti şartı getirilmektedir, kanundaki mükerrerlik cezası ortadan kaldırılmaktadır. Rehabilitasyon bedeline ilişkin terim birliğinin sağlanmasıyla diğer madde içerikleriyle bütünlük oluşturması öngörülmektedir.

Kanun'un 10'uncu maddesiyle, Maden Kanunu'nun 30'uncu maddesiyle herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş alanların her zaman ihaleyle ruhsatlandırılmaması, gerekli hâllerde müracaatla ruhsatlandırılması düzenlenmiştir. Maddeyle, mevcut durumlarda müracaatla verilen 2'nci grup (b) bendi ve 4'üncü grup madenlere ilişkin ruhsatlar üzerinde herhangi bir çalışma yapmadan ya da herhangi bir tespitte bulunmadan ruhsatın terk edilmesi, düşmesi veya iptal edilmesi gibi durumlarda ihalelik saha konumuna düşmektedir; bu da zaman zaman kamuoyunda yanlış algıya, ülkenin büyük bir kısmının "ihalelik maden ruhsat sahası" gibi ifade edilmesine yol açmaktadır. Teklifte, 2'nci grup (b) bendi ve 4'üncü grup madenlere ilişkin sahalar da müracaatla verileceği gibi ihaleye de çıkarılabilecektir. Herhangi bir nedenle hükümden düşen, iptal edilen ya da terk edilen, faaliyette bulunulmamış ruhsat sahaları sicilden terkin edilerek müracaata açık hâle getirilecektir. Bu gruplar dışında diğer grup sahaları ise mutlak surette ihaleyle ruhsatlandırılacaktır çünkü sahaların rezervi görünür durumdadır.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Başkan, bitmez bu böyle.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Vallahi bence de.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Yani böyle olmaz gerçekten, hepimiz okuduk, biliyoruz teklifi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, toparlayalım artık.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, bilgilendirme açısından; 1'inci grup madenlerin (a) bendi: İnşaat, kum çakılı. (b) bendi: Tuğla, kiremit grubu. Yine, 2'nci grup doğal kayalar, taşlar (a) bendi: Agregası, kalsit, kalker. (b) grubu: mermer, blok granit, andezit. (c) grubu: Entegre tesislerde öğütülen kayalar. 3'üncü grup madenler: Tuz, deniz ve göllerde eriyik tuzlar. 4'üncü grup madenler: Endüstriyel ham maddeler. 4'üncü grubun (a) grubundakiler: Bentonit, lityum, magnezyum, bor, trona, fosfat gibi madenler. Yine, 4'üncü grupta enerji ham maddeleri: Taş kömürü, linyit, asfaltit, metalikler. (c) grubu: Altın, gümüş, platin, bakır, krom, kobalt, çinko. Radyoaktif maddeler: Uranyum, toryum, radyum. 5'inci grup: Kıymetli taşlar, elmas, safir gibi. Arama işletmede bunlarda, gruplarda da bilgi vereyim dedim.

Şu konuyu da anlatayım, bitireceğim: Kanun teklifinin 11'inci maddesiyle de 3213 sayılı Kanun'a aşağıdaki geçici madde eklenmesiyle, maddeyle sınırlı zeytincilik alanlarında ülkenin elektrik ihtiyacına yönelik madencilik faaliyetlerinin yapılabilmesi öngörülmektedir. Maddeyle, zeytincilik sahalarında üretilecek, ülkenin elektrik ihtiyacı için gerekli olan madencilik faaliyetleri kapsamında zeytin ağaçlarının taşınması, yeni zeytinlik saha tesisinin Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslar doğrultusunda yapılacağı düzenlenmiştir.

3573 sayılı Kanun'un 20'nci maddesi uyarınca 1995 yılından bu yana zeytinliklerde ve zeytinlik alanlarda 3 kilometre mesafedeki yerlerde madencilik faaliyetleri yürütülmemektedir. Yasal mevzuatta zeytinlik ve zeytinlik sahası tanımının bulunmaması uygulamada belirsizliğe neden olmaktadır. Tapuda zeytinlik kaydı olmayan alanlarda zeytinlik ağaçların bulunması veya zeytinlik kaydı olup hiç ağaç bulunmaması gibi çeşitli durumlar yaşanmakta hatta madencilik faaliyeti yürütülen alanlarda yakınlarda, sonradan dikilen zeytin ağaçları madencilik faaliyetini engellemektedir. Enerji ham maddelerine yönelik madencilik faaliyetlerinin engellenmesi, mevcut termik santrallerin faaliyetlerine devam edebilmesi ve enerji arz güvenliği açısından kritik durumları sebebiyet vermektedir.

Ülkemizde termik santrallerde elektrik üretiminde kullanılan madenlerin büyük bir kısmı zeytinlik bitki örtüsünün bulunduğu alanlarda yer almakta olup 3573 sayılı Kanun'la da kaynakların değerlendirilmesi engellemektedir. Gelişmiş ülkelerde zeytinliklerde madencilik faaliyetleri mutlak şekilde yasaklanmamış, çevreyle uyumlu bir şekilde faaliyetlerin sürdürülmesi sağlanmıştır. Örneğin İspanya da Yunanistan da bu kapsamdadır. Kamu yararı doğrultusunda zeytinlik-madencilik arasında makul bir denge kurulması, enerji arz güvenliğinin sağlanması, artırılması, elektrik üretimi ihtiyacının karşılanması, elektrik üretimlerinde çeşitliliğin korunması gerekmektedir. Ayrıca, mevcut uygulama, kazanılmış hakların ihlaliyle belirsizlik yaratmakta, yatırım ortamını olumsuz etkilemektedir.

Düzenlemenin kapsamı: Düzenleme geçici nitelikte olup sınırlı bir alan için geçerli olacak, zeytinlik üzerinde ciddi olumsuz etki bırakmayacaktır. Elektrik üretimi ve madencilik faaliyetine kanuna ekli harita ve koordinat listesi sınırları içinde zeytinlik olan alanlara kamu yararı doğrultusunda izin verilecektir. İzin verilmesi şartı olarak zeytin ağaçlarının taşınması esas alınmış, taşınamayan durumlarda ise eş değer büyüklükte yeni zeytin sahaları tesis edilmesi zorunlu hâle getirilmiştir. Söz konusu sahaların rehabilitasyonu amacıyla ruhsat sahibinden işletme ruhsat bedelinin 2 katı tahsil edilecek ve madencilik faaliyeti biten sahaya en az aynı sayıda zeytin ağacı dikilerek alan tekrar zeytinliğe dönüştürülecektir. Hazine taşınmazları bu kapsamda zeytinliği kamulaştırılanlara rayiç bedel üzerinden kiralanabilecek, böylelikle zeytincilikle uğraşan çiftçilerimizin faaliyetlerinin devamlılıkları sağlanacaktır. Enerji güvenliği ile çevresel konum arasında makul bir denge kurulabilecek, kamu yararı esas alınarak kontrollü ve telafi edici madencilik faaliyetlerine izin verilecektir.

Zeytinlik düzenlemesi nedeniyle teklif edilen maddeyle, ekli koordinatlarda, alanlarda 82 bin adet zeytin ağacı bulunmakta olup bu rakam Muğla ilindeki mevcut zeytin ağacı sayısının yüzde 4'ü, ülkemizdeki ise binde 4'ü civarındadır. Ayrıca, düzenleme uyarınca bu zeytin ağaçlarının taşınması hâlinde kısa sürede ürün vereceğine dair örnekler de akademik çalışmalarda mevcuttur. Taşınamayacağının anlaşılması hâlinde ise eş değer büyüklükte yeni zeytin bahçesi ihdası gerekmekte, bu büyüklüklere ilaveten bu ruhsatlardan rehabilitasyon bedeli 2 kat olarak alınmaktadır.

Bu zeytin alanının, ekili krokili alanın büyüklüğü 37 bin hektardır. Yatağan ruhsatına dair koordinatlarının büyüklüğü 14.100 hektar, Yeniköy-Kemerköy ruhsatının büyüklüğü, alanı 23 bin hektardır.

Koordinata konu ruhsatlar kime aittir? Bunları da cevaplayabiliriz. Yeniköy ve Kemerköy, İçtaş-Limak ortaklığına; Yatağan, Aydem Holding ortaklığına aittir.

Zeytin maddesine konu termik santrallerde yaklaşık kaç kişi istihdam edilmektedir? Santraller ve ruhsatlı alanlarda çalışanlarla birlikte 5 bin kişi istihdam edilmektedir. Termik santralin ürettiği elektriğin ekonomik değeri yıllık 700 milyon dolardır.

Zeytin maddesine konu alanda kaç köy bulunmaktadır? 26 köy ve mahalle bulunmaktadır.

Zeytinlik maddesine konu termik santraller Türkiye'nin elektrik üretiminin ne kadarını karşılamaktadır? Bu santraller, ülkemizin elektrik üretiminin yüzde 3,5'ünü karşılamaktadır.

Zeytinlik maddesine konu alanda ne kadar kömür rezervi bulunmaktadır? Koordinatlı alanda kömür rezervinin muhtemel olarak 190 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir. Yeniköy ruhsatında 165 milyon ton, Yatağan ruhsatında 35 milyon tondur. Bu alanlarda daha önce rehabilitasyon çalışması yapıldı ve Yeniköy ruhsatında bugüne kadar rehabilitasyon amacıyla 4 milyon ağaç dikilmiş, Yatağan ruhsatında bugüne kadar rehabilitasyon amacıyla dikilen sadece zeytin ağacı sayısı 10 bin civarındadır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, bitiyor mu?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Bitireceğiz Başkanım, topluyorum.

Türkiye'de rehabilitasyon amacıyla dikilen toplam ağaç sayısı 22 milyonun üzerindedir. Bunun yaklaşık...

(Uğultular)

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - La Fontaine'den masallar dinliyoruz.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, zeytinlik önemli, maddeyle ilgili...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hızlıca artık toparlayalım.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Bunun yaklaşık 183 bin adedi zeytin ağacıdır.

"Rehabilitasyon amacıyla bugüne kadar ne kadar para harcandı?" 4,5 milyar TL. "Bu ruhsatlara bir imtiyaz mı sağlanıyor?" Koordinatlı alandaki ruhsatların tarihi 1960'lı yıllara dayanmaktadır. Buradaki ruhsat hukuku, zeytinliklerde, madencilik yasağının getirildiği 1995 yılından önce doğmuştur. Bu nedenle zeytinlik alanlarda madencilik düzenlemesiyle bu ruhsatların mülkiyet haklarının zedeleniği iddiaları da mevcuttur.

"Türkiye'de mevcut ruhsatların yüz ölçümü oranı nedir, sayıları nelerdir?" dersek; arama ruhsatı yüzde 8,7, işletme ruhsatı 8,76, işletme izni 3,1.

İşletme iznli alan içerisinde bugün itibarıyla bilfiil kazı yapılan alan ise ülke yüz ölçümünün binde 1'i kadardır.

Ülkemizde 2002'den önce 89 milyon zeytin varken bugün 200 milyon zeytin ağacı bulunmaktadır.

Ülkemizin zeytin ihracat geliri, 2024 yılında zeytin ihracat geliri 60 milyon dolardır.

Yapılan incelemeler neticesinde, maddenin yasalaşması hâlinde elde edilecek kömür, termik santralleri yaklaşık on yıl götürecektir.

"Zeytin ağaçları taşındığı takdirde verimini koruyor mu?" Zeytin ağaçlarının taşınabileceğine ve taşındıktan sonra kısa sürede eski verimine dönüşebileceğine dair uygulamada akademik çalışmalar mevcuttur.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O akademik çalışmayı yapan hiç zeytin ağacı görmüş mü?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, Kanunun 12'nci maddesiyle Maden Kanunu'nun geçici 46'ncı maddesinde çevreyle uyum teminatı, teminat mektubu olarak verilmiş olan ruhsatlar için geçiş hükümleri düzenlenmiştir. Maddeyle çevreyle uyum teminatı, teminat mektubu verilmiş olan ruhsatlarda maddenin yürürlük tarihinden itibaren herhangi bir bildirim yapılmaksızın bir yıl içerisinde teminat mektuplarındaki kayıtlı tutar kadar bedelin MAPEG hesabına yatırılma zorunluluğu getirilmiştir. Aksi takdirde, teminat mektupları nakde çevrilerek rehabilitasyon bedeli hesabına aktarılacağı hüküm altına alınmaktadır. Yine, önceden tahsil edilen ve bu madde kapsamında tahsil edilecek çevre uyum bedeli ve nakdi çevre uyum teminatları rehabilitasyon bedeli hesabına aktarılacağı ve madde kapsamında rehabilitasyon bedeli hesabına aktarılan bedellerin nemalandırılacağı hususu da belirtilmektedir.

Kanunun 13'üncü maddesiyle de...

Başkanım bir dakika, 13'ten de bahsedelim biraz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Zeytin çarptı valla sizi vekilim!

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Herkese sınırsız süre verilecek mi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Oğuzhan Bey, artık tamamlasak.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Toparlıyorum Başkanım, bir konu var, onu...

Başkanım, kanunun 13'üncü maddesiyle de Maden Kanunu'nun ek (2) sayılı tabloda değişiklikle ruhsat bedellerine ilişkin hesaplama yöntemlerinin rehabilitasyon bedelleri dikkate alınarak yeniden belirlenmesi ve ruhsat bedelinin yüzde 30 oranında bir indirim yapılmaktadır. Maddeyle rehabilitasyon bedelinin işletme ruhsat sahibinden işletme ruhsat bedeli kadar her yıl alınacağı şeklinde yeni bir düzenleme dikkate alınarak işletme ruhsat bedelinin yüzde 30'u oranında bir indirim amaçlanmaktadır.

Kanunun 14'üncü maddesi önemli maddelerimizden bir tanesi. Bu maddeyle de, 14'üncü maddesiyle de yenilenebilir enerji projelerinde mera alanlarının tahsis süreçleri düzenlenmektedir. Bakanlıkça Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanı (YEKA) olarak ilan edilen yerlerde yapılacak YEKA Projeleri için gerekli olan mera alanlarının tahsis amacı değişikliğine ilişkin Bakanlıkça ilgili idare nezdinde işlem yürütülebilmesi ve hem bu projeler için hem diğer enerji projeleri için mera tahsis amacı değişikliği işlemi ile çevresel etki değerlendirmesi sürecinin eş zamanlı olarak sürdürülebilmesi maksadıyla mera tahsis amacı değişikliği başvurularında ÇED raporunun ön şart olarak istenmemesi sağlanmaktadır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Oğuzhan Bey...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Düzenleme kapsamında yapılması öngörülen yeni düzenlemeyle bu süreçte önemli bir dönüşüm hedeflenmektedir. YEKA'da belirlenen alanlarda mera tahsis amacı değişikliğine yönelik işlemlerin, yarışma yapılmadan önce, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı koordinasyonunda ilgili idareler nezdinde yürütülmesine imkân tanınmaktadır. Bu sayede, yatırımcılara önceden vasfı değiştirilmiş, kullanıma hazır alanların sunulması mümkün hâle getirilecek ve bu projelerin uygulanabilirliği önemli ölçüde artırılabilecektir.

Sonuç olarak, yapılacak bu değişiklikle yenilenebilir enerji yatırımlarının hızlandırılması hedeflenmekte, Türkiye'nin enerji dönüşüm hedeflerine ulaşmasında stratejik bir katkı sağlayacaktır. Enerji arz güvenliği, çevresel sürdürülebilirlik ve ekonomik kalkınma açısından büyük önem taşıyan bir durumdur.

Yine, kanunun 15'inci maddesiyle izin başvurularının azami altmış gün içinde sonuçlandırılması, ön lisans döneminde alınan iznin lisans süresi sonuna kadar geçerli olması, etüt aşamasındaki işler için ayrıca izin aranmaması hedeflenmektedir.

(Gürültüler)

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Bitti Başkanım, bitti, az kaldı.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Bitti Başkanım.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Bir iki madde kaldı.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Bir saat kırk beş dakikadır sunum...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - İki madde kaldı Başkanım.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Neler getirdiğini anlatacağız.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Ayrıca, mevcut orman izin süreçlerinin rüzgâr ve güneş enerjisine dayalı projeler açısından oldukça parçalı ve zaman alıcı bir yapıya sahip olması, yatırımcılar için ciddi bir bürokratik yük oluşturmaktadır. Özellikle ön lisans ve lisans dönemlerinde ayrı ayrı edinilen ve tekrar eden izin adımları ve ölçüm/sondaj gibi faaliyetler için ayrıca izinler alınması, yatırımın hem süresini uzatmakta hem de motivasyonu azaltmaktadır. Bunun için yeniden izin alma süreci kaldırılmaktadır.

Başkanım, 16'ncı maddemizde de...

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - 16 son zaten.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, 16'ncı maddemize de kanuna yeni geçici madde eklenmesiyle...

(CHP milletvekillerinin laf atmaları)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İlk imza sahihi olduğu için...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - ...rüzgâr ve güneş enerjisine dayalı yenilenebilir enerji tesislerinin imar ve yapı ruhsatı işlemlerinin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından da yapılabilmesi hedeflenmektedir. Rüzgâr ve güneş enerjisine dayalı yenilenebilir enerji tesislerinin imar ve yapı ruhsatı işlemlerinin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından da yapılabilmesi için madde düzenlenmiştir. Mevzuata göre enerji üretim tesislerinin imar planları; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, il özel idareleri ve ilgili yerel yönetimler tarafından onaylanmakta, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgeleri ise esasen yerel yönetimlerce düzenlenmektedir. Ancak uygulamada, bu süreçler kurumlar arası koordinasyon eksiklikleri, teknik kapasite farklılıkları ve uygulama birliği sağlanamaması gibi nedenlerle ciddi gecikmelere yol açmaktadır. Söz konusu onay ve ruhsatların edinilmesi zaman zaman bir yılı aşan sürelerde gerçekleşmektedir. Yatırımcı açısından bu durum, süreçlerin öngörülemez hâle gelmesine ve yatırım takvimlerinin aksamasına neden olmaktadır. Bu durumu kısaltmak için bu düzenlemeyi yapıyoruz. Düzenleme kapsamında, belediyelerin ya da özel idarelerin yetkileri alınmıyor, alternatif olarak Bakanlığa da bu yetki verilmiş oluyor.

17'nci maddeyle de Kanuna geçici 4'üncü maddesine yeni fıkra ekleyerek burada süre değişikliği yapıyoruz. "31/12/2020" ifadesini "31/12/2030" şeklinde ve "on yıl" ibaresini "on beş yıl" şeklinde değiştiriyoruz. Kanunun yayımı tarihinden itibaren 31/12/2030 tarihine kadar işletmeye girecek olan ve Bakanlık tarafından düzenlenen maden işletme ruhsatı ve izni kapsamında 3213 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinin IV. Grup (b) bendinde yer alan madenlerin girdi olarak kullanıldığı elektrik üretim tesislerinden, ulaşım yollarından ve lisanslarında belirtilen sisteme bağlantı noktasına kadarki TEİAŞ ve dağıtım şirketlerine devredilecek olanlar da dâhil enerji nakil hatlarından, lisans tarihinden itibaren on beş yıl boyunca izin, kira, irtifak hakkı ve kullanma izni bedellerine yüzde 85 indirim uygulaması şeklinde bu süreyi uzatmış oluyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, ilk imza sahibisiniz diye çok müsamaha gösterdik ama toparlayalım.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, son...

Burada da yine aynı şekilde burada da beş yıl uzatma getiriyoruz. Burada da yenilenebilir enerji için uzatma getiriyoruz aynı maddeyi...

Düzenleme gerekliliği yapılması, bunda da düzenleme yapıyoruz.

Başkanım, sabırla dinledikleri için herkese teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, ben de diğer milletvekillerimize sabırla dinledikleri için teşekkür ediyorum.

Tabii, artık yeni dönemde ilk imza sahibi önemli olduğu için size biraz pozitif ayrımcılık yapmış olduk. Çok teşekkür ediyorum. Kanun çalışmalarında da diğer ekiplerle nasıl çalıştığınızı biliyoruz.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Teşekkür ediyoruz Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Değerli arkadaşlar, şimdi, 6 adet Anayasa'ya aykırılık önergesi verilmiştir, okutup işleme alıyorum.

1'inci önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Anayasa'nın hükümlerine aykırılık teşkil ettiği için teklifin tümünün geri çekilmesini arz ve teklif ederim.

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Söz istiyor musunuz, gerekçeyi mi okutalım?

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Ben söz alayım Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Değerli milletvekilleri, günlerce biz bu kanunu tartışacağız. Büyük ihtimalle eğer Genel Kurulda da geçerse, kanunlaşırsa Anayasa Mahkemesine gitme ihtimali çok yüksek. Birçok maddesi aslında Anayasa'ya aykırı, ben birkaçından bahsedeyim, öyle devam edelim.

Bu maddeyle Cumhurbaşkanlığı tarafından görevlendirilen Cumhurbaşkanlığı yardımcısının başkanlık ettiği ve çeşitli bakanlardan oluşan bir kurul oluşturulması planlanmakta. Bu kurulun yetki ve işleyişi ise Cumhurbaşkanlığı yönetmeliğine bırakılmaktadır. Bu durum yasama yetkisinin yürütmeye devredilmesi anlamına gelmekte, dolayısıyla Anayasa'nın 7'nci maddesinde belirtilen yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesi açıkça ihlal edilmektedir. Kurulun yetki alanı çevresel etkilerden kamulaştırma süreçlerine kadar çok geniş olup Meclis denetiminin dışına çıkarılmak istenmektedir. Ekoloji ve mülkiyetle ilgili yüksek etkili kararlar, tek taraflı, yürütme organı kararlarına da bırakılmaktadır.

Kanunun 3'üncü maddesinde de problemler var. 3'üncü maddeyle getirilen "Belirli süre içinde görüş bildirilmemesi hâlinde izin verilmiş sayılır ve izin vermiş kurumlar ÇED sürecinde olumsuz görüş veremez." yönündeki düzenlemeler hukuk devleti ilkesine, Anayasa'nın 2'nci maddesi ve idarenin şeffaflık ve hesap verilebilirlik yükümlülüğünü ortadan kaldırmaktadır.

4'üncü maddeyle getirilen stratejik ve kritik madenler için acele kamulaştırma yetkisi mülkiyet hakkına açık bir müdahale de teşkil etmektedir. Anayasa'nın 35'inci maddesi mülkiyet hakkını güvence altına alırken 46'ncı madde ise ancak gerçek anlamda kamu yararı bulunan ve kanuna uygun işlemlerle kamulaştırma yapılacağını belirlemektedir. Burada da problem var.

16'ncı maddede ise 3194 sayılı İmar Kanunu uyarınca imar planlarını onaylama ve uygulama yetkisi belediyelere ve il özel idarelerine aittir. Oysa bu maddeyle ön lisans veya üretim lisansı bulunan rüzgâr ve güneş enerjisi tesislerinin imar ve ruhsat işlemlerinin doğrudan merkezî bakanlıkça yapılabilmesi düzenlenmektedir. Böylesi bir durumda mahalli idarelerin anayasal yetki

alanı gasbedilmektedir, âdeta bir yetki gasbı yaşanmış olacak. Anayasa'nın 127'nci maddesi gereği yerinden yönetim ilkesi açıkça ihlal edilmek isteniyor burada. Katılımcı planlama, yerel denetim ve demokratik karar alma süreçleri kapsam dışında tutulmaktadır. Burada en doğru olan, en gerçekçi olan toplum taleplerini dikkate alarak bu kanunun tümünden geri çekilmesidir.

Saygılar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Anayasa'ya aykırılık önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

2'nci önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas no.lu Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 2, 4, 10, 11, 16'ncı maddelerinin Anayasa'nın 2, 7, 10, 56, 123, 127, 168'inci madde hükümlerine aykırılığı dikkate alınarak Meclis İçtüzüğü'nün 38'inci maddesi gereğince gerekli işlemin yapılmasını arz ve teklif ederiz.

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Talat Dinçer
Mersin

Türker Ateş
Bolu

Ednan Arslan
İzmir

Şeref Arpacı
Denizli

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ednan Bey, buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sayın Başkanım, grubumuz adına Muğla Milletvekilimiz Cumhur Uzun ve Kars Milletvekilimiz İnan Akgün Alp açıklama yapacak.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam.

Buyurun Sayın Vekilim.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Komisyonun çok değerli üyeleri, değerli milletvekili arkadaşlarım, çok değerli Bakan Yardımcımız, bürokrat arkadaşlarımız; bugün, Komisyon çalışmalarını yerinde izlemek üzere gelmiş bulunan çok kıymetli misafirler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İç Tüzük'ümüzün 38'inci maddesi komisyonlarda görüşülmekte olan bir yasa teklifi geldiğinde öncelikle, bunu Anayasa'ya aykırılık yönünden irdelemek, bu irdeleme sonunda Anayasa'ya aykırılığı konusunda eğer bir tespiti ve karara varılabilirse o takdirde maddelerin müzakeresine geçilmeksizin, doğrudan teklifin geri çekilmesi hâli ya da reddedilmesi hâlinin yaşanacağını amirdir. O nedenle, öncelik, mevcut teklifin Anayasa'ya aykırılıkları ya da uyarılıkları yönüyle değerlendirme ihtiyacı doğurmuştur, bu nedenle de söz almış bulunmaktayım.

Teklifin 4'üncü maddesinde Maden Kanunu'nun mülga 8'inci maddesi yeni baştan düzenleniyor ve bu düzenleme içinde de madenler iki grup içinde, iki ayrı özel grup içinde sınıflandırılıyor. Sanayi için temel girdiler olan arz kesintisi veya yüksek fiyat artışı durumunda ekonomik ya da güvenlik riski yaratabilecek madenler kritik maden; ulusal güvenlik ve ekonomik refahı açısından arzı kısıtlanabilecek madenler ise stratejik maden olarak tanımlanmakta, tanımlanabilir. Bu tanımlamada hangi madenlerin bu statülere sahip olduklarına ilişkin bir düzenleme ne yazık ki yer almamakta. Oysa, biraz sonra söyleyeceğim bir hukuk devletinin, devletimizin temel niteliklerinden olan ve 2'nci maddede ifade edilen hukuk devletinin bir gereği hukuki öngörülebilirlik... Dolayısıyla burada nelerin bu kategorideki madenler arasında yer alacağını yasa yapıcının bilme mecburiyeti var. Yasa yapıcının bunu bilme mecburiyetinin bir diğer yönü yürütmeye bu sınıflandırmayı bırakırken yasama yetkisi altında yapılması gereken bir düzenlemeyi yürütmeye bıraktığı için yasama yetkisinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunan bu yetkinin devredilmesi hâlinde bahsediyor ki Anayasa'mızın 7'nci maddesi yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bunun devredilmez bir yetki olduğunu açıkça düzenlenmiş bulunmakta.

Öte yandan, Anayasa'mızın 123'üncü maddesinde "İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir." dediği hâlde oluşturulacak kurullar, bunların içinde yer alacak bakanlıkların hangileri olduğuna ilişkin yönetmelikle düzenleme yapılacak çalışmalarla bunun düzenleneceği ve o tür bir faaliyette bulunacağı ifade edilmektedir ki bu yine, bir yasama yetkisinin devri, idarenin kuruluş ve görevlerinin kanunla düzenleneceği hükmünün açık ihlali şeklinde karşımıza çıkıyor.

Öte yandan, yine Anayasa'mızın 168'inci maddesinde "Tabii servetler ve kaynaklar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır." hükmüyle koruma altındayken bunun işletilmesine ilişkin bir kısım düzenlemeler biraz sonra açıklayacağım sebeplerle burada şahsi, özel ve adrese teslim bir yasa çalışmasının konusu yapılmış durumda. Bu adrese teslim yasa yapma işinin Anayasa'mızın 10'uncu maddesindeki kişilere, zümrelere ya da gruplara ayrıcalık yapılamayacağı anayasal hükmüne aykırılıklar oluşturulduğunu da bir sonraki maddede ayrıntılarıyla söyleyeceğim.

Ben teklifin 16'nci maddesini değerlendirdikten sonra teklifin 11'inci maddesiyle zeytinlik alanlarındaki düzenlemeye geri dönmek üzere 16'nci maddedeki Anayasa'ya aykırılığı da Anayasa'mızın 127'nci maddesinde ifade edilen yerinden yönetim ilkesine aykırılık oluşturması nedeniyle Anayasa'ya aykırılık tespit ettiğimizi ve bu nedenle düzenlemenin geri çekilmesi gerektiğini ifade ederek başlamak istiyorum çünkü bu maddeyle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına belediyenin yetkileri, imar yetkileri devrediliyor. Enerji tesislerinde yapı ruhsatı, yapı kullanım izni, bina yapma izni, imar planı düzenleme yetkisi tamamen Bakanlığa geçiyor. Oysa belediyeler bir şehri nasıl planlamak ve hemşehrilerinin orada nasıl yaşamak istediklerine göre belediye meclislerinde şekillendirmek mecburiyetinde. Ankara'da bakanlıkta yapılacak böyle bir düzenlemenin bölgesel ve belediye

özelliklerin dikkate alınmasının önüne geçmesi ya da orada sosyolojik rahatsızlıkların doğmasına sebep olacak hâller yaratması çok mümkündür. Bu nedenle, ruhsatını Ankara'dan aldığı bir binayla ilk kez belediyenin kapısına geldiğinde bir yatırımcı, belediye kendisinin hassasiyetlerinin gözetilmeksizin verilmiş olan bu ruhsatla daha başlangıçta o işletmenin orada varlık bulabilmesi ve fayda sağlayabilmesinin önündeki çatışmanın kapısını açmış olacak. Oysa burada, belediyelerde var olan bu yetkinin alınması suretiyle bizim Anayasa'mızın 127'nci maddesinde ifade edilen yerinden yönetim ilkesine açık bir aykırılık düzenlenmekte ve şu ilke "Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri -özellikle burayı belirtmek istiyorum, bu alınmak istenen yetkileri- yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir." diyor yani bundan önce belediyelerde bu yetki varken yerinden yönetilmesi gereken bu durumlar belirlendiği için oralara, belediyelere yetki verilmiş durumda. Şimdi, siz o yetkiyi oradan çekip aldığınızda hem...

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Alınmıyor, belediyeler devam ediyor. Alma yok, Bakanlık da yapabiliyor.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Yok. Burada enerji tesisi olmak kaydıyla doğrudan belki kanunun kendi içindeki mantığının bir silsilesi olarak, paket olarak hazır; yatırımcının sorun yaşamamasını hedefleyen ve doğrudan bakanlık tarafından ruhsatlandırılmış, ruhsatlandırılmaya hazır, onayladığı projede artık bir daha problem yaşamamasının kesinlikle mümkün olmadığını taahhüt edildiği ve gereklerinin yapıldığını gördüğünde de ruhsatının da bakanlık tarafından, kullanım ruhsatı da dâhil olmak üzere kesildiği bir düzenleme var. "Maksat bu değil." idiyse o takdirde bunun yazımından anlaşılanın bu olduğunu ve bu hâliyle Anayasa'ya aykırılık oluşturduğunu özellikle belirtmek isterim.

Öte yandan, teklifin 11'inci maddesiyle Maden Kanunu'nda geçici bir madde düzenlenmekte ve böylelikle, zeytinlik alanlarda maden üretimiyle ilgili gelinmiş olan sıkışık durumun aşılması hedeflenmekte ve bu tespit ettiğimiz sıkışıklık hâlinin olduğu yer Muğla. Ben Muğla Milletvekiliyim ve burada koordinatlandırılan çerçevede benim kendi kök ailemin bulunduğu yer Yatağan ilçesi. Belki termik santralleri yapıldığı günden bugüne kadar, yaşamım da orada devam ettiği için bilen bir arkadaşınızm. O nedenle, yapılmak istenenin, burada yapılmak istenirken sunulan şeklinin çok ötesinde sosyolojik olarak da neler yaratabileceğini yaşamış, bilmiş, görmüş, deneyimlemiş bir arkadaşınızm. O nedenle, bu 11'inci madde konusundaki Anayasa'ya aykırılıkları anlatırken size orada bununla ilgili yaşanabilecek yer yer sosyolojik gerçekleri de ifade etmek isterim.

1980 yılında Yatağan Termik Santrali, 83 yılında Yeniköy, 85 yılında Kemerköy Termik Santrali yapıldı. Aynı dönemde yapıldı bu santraller ve yapılırken yirmi beş yıllık ekonomik ömürleri esas alınmak suretiyle ve rezerv alanları da yirmi beş yıllık ekonomik ömürleri dikkate alınmak suretiyle çizilen bir harita içinde yapılan koordinatlandırma sonucu santrallerin yapılması ve o santrallere taşınacak kömürlerin hazırlanması, planlaması yapıldı. Aradan geçen yıllardan sonra, 2005 yılında yirmi beş yıllık ekonomik ömürlerini tamamlayan santrallerin aslında rezerv olarak bir on yıl daha idare edebileceği kömür madeni açısından aynı alanlarda ama alan genişletilmesi olmaksızın on yıl daha idare edebileceği gerçeği tespit edildi, belki arama işlemlerinin gelişmiş teknolojiyle yapılabilir olması nedeniyle. O nedenle santrallerde revizyona gidildi. Araba motoru gibi düşünün, arabanın motoruna rektifiye yapıldı ve bir kısım daha ömür kazandırıldı ama kazandırılan ömür on yıl daha kömür elde edilebilecek rezervin tespitine göre yapıldı, ilk tespit edilen sınırlar aşılmaksızın yapıldı, aynı koordinatlarla kalmak suretiyle yapıldı. Bunun üzerinde neden altını çizerek duruyorum çünkü bu santraller çalışsın diye Yatağan'da adı bile Eskihisar olan antik bir yerleşim köyü tamamen kaldırıldı. Hemşehrilerimiz Eskihisar'dan yeni bir yerleşim yeri kendilerine oluşturulmak suretiyle o bölgede ama dar bir bölgede bir kısmının oralara geçişi, bir kısmının da Gökçeada'ya gitmesiyle, oradan yer tahsisi suretiyle yerlerinden yurtlarından arındırıldı, antik Eskihisar, antik Stratonikeia kentinin bulunduğu yer. Enerji ihtiyacı vardı, kömür oradaydı, mecburiyeti vardı.

Daha sonra, Yatağan Termik Santrali'ni beslemek için hemen yanı başında bulunan, bu revize edilmiş kısmın da belki biraz etkisiyle Yeşilbağcılar beldesi belde olmasına rağmen tamamen oturdan, iskândan kaldırıldı, altından kömür alındı, on yıl daha uzatıldı, 2005'e gelmiştik, yıl oldu 2015. 2015'te ekonomik ömürlerini tamamlamış olan bu santrallerin özelleştirilmesi gündeme geldi. 2015 yılında özelleştirildiğinde burayı alan firmalara ki Yatağan o günkü adıyla Bereket Enerji, sonraki adıyla şimdi Aydem Holding, zaman zaman isim değişiklikleri oldu, belki Yatağan Termik Santrali Anonim Şirketi de olabilir ismi, Yeniköy ve Kemerköy ise İçtaş-Limak Ortaklığı tarafından ihale alındı. İhale alındığında kömür işletmeleri tamamen bu santralin mütemmim cüzü olarak kendilerine verildi. Herhangi bir bedel ayrıca kararlaştırılmadan termik santralin işletilmesi için gerekli ham madde rezervleri de bu sahada var olduğu görülmek suretiyle görüldü ve alındı.

Daha sonra, Yatağan Yeşilbağcılar sahası da kömür konusunda bitince Turgut'a, Yatağan'ın ova kısmına iyice geldi, sıkıştı ve artık oradaki yerleşik başka alanların ortadan kaldırılması gibi insanların ve şehrin taşınması noktasında bir sıkıntıya büründü. Öte yandan da bu sınırların öbür yanında da zeytin ağaçlarının ve zeytinliklerin bulunduğu sınırlara gelindi. Hakeza, Kemerköy ve Yeniköy'de yine kömür ihtiyacı nedeniyle önce Akbelen'den gelen dostlarımızın da yakından bildiği ormanlık alan tahsisi yapıldı. Ormanlık alan tahsisinde çıkan rezerv kullanıldı, kullanılmaya devam ediyor ancak o bölgede de sıkışıklık meydana geldiği için ve özel zeytinlik alanlar nedeniyle maden ve kömürcülüğe artık devam edilebilmesi olanağı kalmadığı için kömür ihtiyacı had safhada.

Şimdi, bir ülke, aslında ülkemiz temiz enerji konusunda Sayın Bakanımızın, Başkanımızın ifade ettiği, yaptıklarıyla övülen ve temiz enerjiye geçme konusundaki dünyayla yarışan hâlimizi, övgüyle bahseden sözlerini memnuniyetle duydum. Evet, biz temiz enerjiye geçmek zorunda olan, bununla ilgili taahhütleri bulunan bir ülkeyiz, buna erişmek için çaba sarf ediyoruz ancak öte yandan, temiz enerjiye geçme çabalarını daha da artırmak yerine hâlâ biraz önce size kronolojik olarak, tarihi olarak anlattığım ömürleri bitmiş termik santrallerin bundan sonra kalan minnacık belki ömürleri çerçevesinde daha oralarda yaşayan yerleşik yurttaşlarımızın huzurlarını ortadan kaldırılan, ata topraklarını terk etmesine sebep olacak olan ve geçim kaynaklarının elinden alınmasıyla sonuçlanacak olan bir yasal düzenlemeyi zorlayarak yasalaştırmak istiyoruz. Bu yasa 2022 yılında, hepimizin hatırladığı gibi, Meclisimize getirilmişti ve o gün doğan ve bugün de gerçekliğini yitirmeyen tepkiler ve sosyolojik gerçekler önümüze konulduğunda bu yasayı yasalaştırmak konusundaki ısrardan vazgeçildi. Öte yandan, bu kez 2023 yılında yönetmelikle, Maden Kanunu'nda yapılacak yönetmelik değişikliğiyle aynı sonuca varabilir miyiz diye bir çaba sarf edildi fakat yönetmelik Danıştay 8'inci Dairesi tarafından iptal edilmek suretiyle... 3573 sayılı Zeytinciliğin İslahı Hakkındaki Kanun'un 20'nci maddesi hükmü ortadayken, bununla sağlanan koruma ortada dururken yönetmelik gibi bir alt normla yasal korumayı aşamazsınız

gerekçesiyle iptal edildi ve bundan sonra işte bugün görüşmeye başladığınız yasa teklifinin 11'inci maddesiyle bu geçici 45'inci madde düzenlemesi önümüze gelmiş bulunmaktadır. O günün sosyolojik gerçeklerinden hiçbir şey değişmedi, o günün sosyolojik gerçekleri gün gibi hâlâ önümüzde duruyor. Bununla ilgili bu getirilen düzenlemeye baktığımızda, biraz önce de Oğuzhan Vekilimin ilk imzacı olarak anlatımları sırasında ifade ettiği üzere, buradaki zeytinlerin aslında kesilmeyeceği çünkü daha önceki teklife "zeytin kıyım yasası" ismi verilmişti, o ifadenin rahatsızlığından arınmak için bu zeytinlerin taşınacağı, uygun yerlere aktarılacağı ifade edildi. Biz bunu yaptık, biz Eskişehir'de, o kalkan yerde zeytinleri taşıdık, aralarında 300 yıllık zeytinler de vardı, taşıdığımız zeytinler ancak kendilerini kök olarak yeşil tutabilecek hâle on beş yılda, bir tane bile meyve verecek hâle ise hâlâ daha gelmemiş durumda; bu, yaşanmış, tecrübe edilmiş bir gerçek. Bununla ilgili merak eden var ise Yatağan ilçesinin girişinde Zeytinpark var, Eskişehir'dan, kömür havzasından kaldırılan zeytinlerin dikili olduğu yer orası, zeytinin verimi ya da ürüne döndüğü tarih de ekim ayı, şubat ayına kadar ne kadar ürün vermiş, veriyor mu, vermiyor mu görebilirsiniz. Zeytinlerin kesilmeyeceğinden bahsetmek, zeytinlerin taşınacağından bahsetmek gerçekçi değil. Bilimsel olarak belki uygun toprak yapısı ve nem yapısını bulduğu yerlerde ağacın canlı kalmasına olanak verebilirsiniz fakat o ağacın yeniden ürün vermesini beklediğiniz zaman ömür geçer.

Burada sadece zeytin ağacı ve sayılardan bahsedildi. Bu anlattığım gerçekler çerçevesinde size bir şey daha söylemek isterim. Zeytin ağacı bizim için bir sayı, zeytinyağı sağlıklı bir yağ, kahvaltılarımızın vazgeçilmezi; bizim için o kadar. Oysa zeytincilik yapan bu insanlar için önümüzdeki sene evlenmenin parasının çıktığı yer, karnını doyurabileceği yerin topladığı yer, sattığında hastalığını tedavi ettirebileceği, evlenecek damadın takacağı altını alabileceği yer. Siz buna "Bu zeytin on beş sene sonra verim yapacak, ondan sonra evlenirsin." diyebilir misiniz? "Yapmayı planladığınız çocuğun ekonomik giderlerini on beş yıl sonra verilecek zeytin ağacından gelecek yağın parasıyla karşılırsınız." diyebilir misiniz? Bu tür sosyolojik gerçeklikler ihmal edildiği takdirde, mutluluğuna çalıştığımız insanların mahvolmasına, yaşamlarının değişmesine, hayatlarının belki de kararmasına sebep olacaksınız. Yeniden... Kaldı ki manevi yönünden hiç bahsetmiyorum. Zeytin dediğiniz şey, içinde bilen arkadaşlar olabilir ama çoğunluğun bilmediğini düşünerek söylüyorum, dede diker, torun meyvesini toplar, dededen torunadır; ömürlük bir ağaçtır fakat verim yılı ancak dede ve torun arasındaki yıl, nesil farkında ortaya çıkar. O nedenle, dedelerinden, atalarından kalmış olan zeytin ağaçlarının bulunduğu alanların kaldırılmasından bahsediyoruz manevi yönü itibarıyla.

Bir başka gerçeği de ortaya koyup sizlerin sabrınızı daha fazla zorlamak istemem. Buraları sadece zeytinlik olarak ve tarla olarak algılamayın. Bu zeytinliğin bir kenarında o zeytinliğin sahipleri yaşıyor, hayvanları yaşıyor, kümesleri de orada, tavuklarına orada bakıyorlar. Zeytin bahçesi, onlar için aynı zamanda barındıkları evin bulunduğu arsası, kendi iskânları bambaşka yerlerde değil ve bunların hepsinden birden olacaksınız, yaşadığınız mekânın tamamını, ata toprağınızı kaybedeceksiniz ve bir başka yerde yeniden böyle bir yapılanmanın ve hayatınızın devam etmesini bekleyeceksiniz. Ben, özel ilgim nedeniyle verilen koordinatları -daha sonra da açıkça söylendi- çakıştırdım, haritaya işledim. Gördüğüm şey şu: Yatağan, Milas sınırına kadar olan Bencik, Eskişehir, Köklük Mahallelerini içine alan bir alanda, öte yandan Milas, İkizköy, Akbelen, Ören, Hüsamlar bölgesini içine alan bir bölgede ve oradaki santrallerin kömür ihtiyacı için getirilmiş şahsa özel bir yasayla karşı karşıyayız. O nedenle, mevcut bu teklif Anayasa'mızın 7'inci maddesindeki yasama yetkisinin devredilemezliği, 10'uncu maddesindeki "Hiç kimseye, hiçbir gruba, hiçbir zümreye imtiyaz sağlanamaz." hükmüne ve 56'ncı maddede devletimizin temel yükümlülükleri arasında sayılan çevrenin korunmasıyla ilgili yasal, anayasal düzenlememize aykırılık oluşturmaktadır.

Burada sendikamızın, orada çalışan, oradan ekmek yiyen arkadaşlarımızın temsilcileri de var; Fatih Başkanım burada, biliriz, tanırız, kendisiyle sevişiriz. Ancak gerçek bir tane, bizim başka da bir ülkemiz, çevremiz yok; bunu korumak durumundayız. Bunu yaparken, bu düzenlemeleri yaparken Yatağan...

(Katılımcı Güvenç Tünay'ın pankart açması)

GÜVENÇ TÜNAY - Sayın Vekilim, ben sizi saygıyla dinliyorum ama zeytin taşındı...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen, size söz verilince konuşursunuz. Lütfen, seyircilerimiz söze karışmasınlar.

(Katılımcılar arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen, buranın adabına, usulüne uyalım.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Siz de ifade ederseniz Fatih Başkan...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun Sayın Vekilim.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Söylediklerimin gerçekliğini değerlendirmek çok basit, bilimsel olarak ortada zeytinler taşındığında ne olduğu ancak bizim bu termik santrallerden...

(Katılımcılar arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, buraya misafir olarak gelen arkadaşlar buranın adabına uymak mecburiyetindeler. Lütfen, lütfen arkadaşlar, burası sizin atışma yapacağınız bir yer değil.

Evet, buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Bizim insanımızın temiz bir çevrede, sağlıklı bir ülke coğrafyasında yaşama hakkı var. Bu hak, her nerede çalışıyorsa çalışsın hepimiz için gerekli ve biz ülkeyi yönetenler bunu sağlamak, ülkenin Paramentosunda bulunanlar bu hassasiyete uygun davranmak durumundayız ancak biri yapılırken bir yerin yıkılması bizim de arzu ettiğimiz bir şey değil. Termik santralinde çalışan işçi arkadaşlarımız var, onlar da bizim, hepimizin hemşehrisi...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, bölge vekilisiniz diye sorabilir miyim: Hem madenlerde hem de santrallerde toplam kaç kişi çalışıyor?

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bugün için güncellenmiş rakam 3 santralde 5 bin. BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 5 bin kişi buradan ekmek yiyor.

ŞAHİN TİN (Denizli) - 10 bin kişi...

CUMHUR UZUN (Muğla) - Yok, 5 bin kişi...

(Katılımcılar arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen, arkadaşlar, size söz verdiğimde konuşursunuz, ben burada vekilimizle konuşuyorum. Lütfen, hepinizi dışarı çıkarmak mecburiyetinde kalırım.

YAKUP ŞEKİP OKUMUŞOĞLU - Bir tek soru daha sorun efendim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen, benim nasıl yöneteceğime siz karışamazsınız! Lütfen, bakın, biz, burada doğru bir tartışma yürütmek için herkesi davet ettik, buna saygı gösterin, ben konuşuyorum vekille.

Evet, buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Burada çalışan arkadaşlarımızın aslında temiz bir çevrede yaşamak konusunda bizden farklı bir düşünceleri yok ancak kendileri işlerini, aşılarını kaybetmek konusunda haklı olarak kaygı duyuyorlar. Biz ne olacağız, buraları kapanırsa bizim istihdamımız ne olacak, biz geçimimizi neyle karşılayacağız gibi kaygıları var; anlaşılabilir, hatta haklı kaygılar. Oysa, oluşturulmuş olan enerji politikaları uygulanırken bu politikalar çerçevesinde bu çalışanlarımızın da nasıl ve nerelerde istihdam edileceğine ilişkin düzenlemeleri beraberinde yapmak; yurttaşlarımızı, çalışan işçi arkadaşlarımızı da bu gelişmenin ve dönüşümün dışında bırakmadan sosyolojik açıdan çözmek mecburiyetimiz vardır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bir öneriyle bitiriyorum: Mevcut santralin bulunduğu bölge doğal gazla kavuşmuş durumdadır. Termik santralinin yapısı doğal gazla çalıştırılma dönüşümüne olanak veren bir yapıdadır. Bu dönüşüm sağlandığı takdirde termik santralinin kömür ihtiyacı sona ereceği için, kömür bulmak için verilen sosyolojik rahatsızlıkların ve çevre kısımlarının, ağaç kıyımlarının tamamının önüne geçilmiş olur. Bu geçiş döneminden sonra iyi bir planlamayla enerji, alternatif enerji ve temiz enerji konusundaki çalışmalara hız verilmek ve orada doğal gazla geçildikten sonra da kalan çalışanlarımızın istihdamlarını düzenlemek suretiyle ülkemiz hedeflediği temiz üründen enerji elde etme politikasına hızla geçmiş olur diyor, Anayasa'ya aykırılıklarımızı bir kez daha tekrarlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın İnan Akgün Alp, buyurun.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın milletvekillerine, Komisyon üyesi olmamakla beraber Komisyona katkı sunan diğer milletvekillerimize, Sayın Bakan Yardımcısı başkanlığında bugün Komisyonumuza gelen bürokratlarımıza, zeytinini, ormanını korumak için buraya gelen orman köylümüşe, zeytin köylümüz başta olmak üzere diğer katılımcılara da saygılarımı sunuyorum.

Sayın milletvekilleri, görüşülmekte olan kanun teklifinin 2'nci maddesiyle 3213 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde yapılacak değişiklikle ihdas edilecek kurul yasama yetkisinin devri anlamı taşıyacağından Anayasa'nın 7'nci maddesine; yine, görüşülmekte olan kanun teklifinin 3'üncü maddesinde 3213 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen değişiklik orman alanlarının, kültür ve turizm koruma alanlarının, turizm merkezlerinin ve sit alanlarının madencilik faaliyetine açılmasına sebebiyet vereceğinden öngörülen bu değişiklik çevre hakkını düzenleyen 56'ncı maddeye; tarım, hayvancılık ve üretim dallarında çalışanların korunmasını düzenleyen 45'inci maddeye; ormanların korunması ve geliştirilmesini düzenleyen Anayasa'nın 169 ve orman köylüsünün korunmasını düzenleyen Anayasa'nın 170'inci maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

Yine, aynı maddenin (4)'üncü fıkrasında öngörülen değişiklikle orman alanları içerisinde maden aranması ve işletilmesiyle madencilik faaliyeti için zorunlu tesis, yol, enerji, su ve haberleşme ile altyapı tesislerine yirmi dört ay süreyle bedelsiz izin verileceğine ilişkin hüküm Anayasa'nın hukuk devleti ilkesini düzenleyen 2'nci maddesi ile ormanların korunması ve gelişmesini düzenleyen 169 ile orman köylüsünün korunmasını düzenleyen 170'inci maddeye aykırılık teşkil etmektedir.

Aynı kanunun 7'nci maddesinde öngörülen değişiklik ruhsat düzenlendikten sonra alanın izne tabi hâle gelmesi hâlinde dahi madencilik faaliyetine devam edileceğine ilişkin hüküm Anayasa'nın hukuk devleti ilkesini düzenleyen 2'nci maddesine ve ormanların korunmasına dair 169'uncu maddeye aykırılık teşkil etmektedir.

Aynı kanunun (11)'inci fıkrasında öngörülen değişiklik çevresel etki değerlendirme sürecinde olumlu görüş bildirmeyen kurumun görüşünün olumlu kabul edileceği, izin verilmiş kurumların ÇED sürecinde olumsuz görüş veremeyeceğine ilişkin hükümler içerdiğinden Anayasa'nın 2'nci maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesine ve 56'ncı maddesinde düzenlenen çevre hakkı ilkesine aykırıdır.

Aynı kanunun 24'üncü maddesinde öngörülen değişiklik ilgili kurum tarafından stratejik ve kritik madenlere izin verilmemesi hâlinde çerçeve kanunun 2'nci maddesiyle ihdas edilen kurul tarafından üstün kamu yararı çerçevesinde izin verilmesi hakkında nihai karar verilebileceğini düzenlediğinden Anayasa'nın 2'nci maddesinde düzenlenen hukuk devletine, 12'nci maddesindeki temel hak ve hürriyetlere ve temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunulmayacağına ilişkin 13'üncü maddeye aykırılık teşkil etmektedir.

Görüşülmekte olan kanun teklifinin 4'üncü maddesinde 3213 sayılı Kanun'un mülga 8'inci maddesinin başlığıyla beraber yeniden düzenlenmesinde yüksek arz riski taşıyan kritik madenlerin kritik maden, arzı kısıtlanabilecek madenleri ise stratejik maden olarak tanımlamakta fakat hangi madenin hangi kritere göre bu tanıma uygun olacağına ilişkin sınırlara belirli ve öngörülebilir tanımlar yerine soyut ve belirsiz tanımlar yapılmakta, düzenleme bu hâliyle öngörülebilirlik ve belirlilik ilkesine aykırılık teşkil ettiğinden Anayasa'nın hukuk devleti ilkesini düzenleyen 2'nci maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

Yine, görüşülmekte olan kanun teklifinin 6'nci maddesinde 3213 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinin beşinci fıkrasıyla yapılan düzenleme işletme ruhsatlarından alınan ruhsat bedelinin yüzde 30'u oranında çevre ve uyum planı çalışmalarını temin etmek üzere alınacak teminatın madde kapsamından çıkarılması suretiyle yapılan değişiklik Anayasa'nın hukuk devleti ilkesini düzenleyen 2'nci ve çevre hakkını düzenleyen 56'nci maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

Görüşülmekte olan kanun teklifinin 11'inci maddesi 3213 sayılı Kanun'a eklenen geçici maddeyle yapılan düzenlemede elektrik ihtiyacını karşılamak üzere de yürütülen madencilik faaliyetlerinin tapuda zeytinlik olarak kayıtlı veya fiilî olarak üzerinde zeytinlik bulunan alanlara denk gelmesi durumunda madencilik faaliyeti yürütülecek kısımdaki zeytin ağaçlarının maden sahasının bulunduğu ilçe veya il sınırlarına öncelik vermek suretiyle taşınmasına Bakanlık tarafından izin verileceğine dair düzenleme hukuk

devleti ilkesini düzenleyen Anayasa'nın 2'nci, çevre hakkını düzenleyen 56'ncı ve ormanların korunmasına yönelik Anayasa'nın 169 ile orman köylüsünün korunmasına yönelik 170'inci maddelerine aykırılık teşkil etmektedir.

Görüşülmekte olan kanun teklifinin 19'uncu maddesi ise 6446 sayılı Kanun'a eklenen geçici maddeyle yapı ruhsatı veya kullanma izin belgesi olmaksızın tesis edilmiş işletmelerin daha sonradan uygunluk belgesiyle bir çeşit imar affı niteliğinde ÇED, imar ruhsatı, izin gibi protokoldeki eksikliklere rağmen üretim izni verilmesine yol açacağından söz konusu düzenleme yine Anayasa'nın hukuk devleti ilkesini düzenleyen 2, temel hakları düzenleyen 12, çevre hakkını düzenleyen 56, tarım ve hayvancılık ve üretim dallarında çalışanların korunmasını düzenleyen 45, ormanların korunmasını düzenleyen 169'uncu maddelerinde aykırılık teşkil edeceğinden görüşülmekte olan kanun teklifinin 2, 3, 4, 6, 11 ve 19'uncu maddelerinin Anayasa'ya aykırı olduğunu iddia ediyor ve kanun teklifinin İç Tüzük'ün 38'inci maddesiyle teklif metninden çıkarılmasını talep ediyoruz efendim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Anayasa'ya aykırılığı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(CHP ve DEM PARTİ milletvekillerinin laf atmaları, gürültüler)

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Kabul edilmiştir ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, Komisyon üyelerinin sayısını biz buradan görebiliyoruz, dolayısıyla hiç uzatmaya gerek yok.

Şimdi, sayın vekilimizin doğal gazla ilgili söylediği hususa açıklık getirmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, biz şu anda hâlen daha doğal gazda dışarıya bağımlı bir ülkeyiz. Buradaki asıl önemli husus, kendi yerli ve millî kaynaklarımızı kullanabilmemiz ve kendi kendimize yetebilmemiz, arz güvenliğimizi sağlayabilmemiz. Şu anda İsrail İran'a saldırmaya devam ediyor, gaz yataklarına saldıracak mı, saldırmayacak mı bilmiyoruz. Dolayısıyla bizim gaz tedarik ettiğimiz ülkelerde bir sıkıntı oluştuğunda biz tamamen her şeyimizi doğal gaza bağlayıp ondan sonra havaya bakacak durumda bir ülke değiliz. Bizim dengeyi tutturmamız, koruma kollama dengesini tutturmamız bu coğrafyada artık bir mecburiyet.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Karadeniz gazı yetmez mi bize Sayın Başkan?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şu anda yetmez, şu anda yetmez, o şu anda sadece onda 1'ini karşılıyor. Dolayısıyla keşke daha çok çıkarabilsek, bulsak, daha fazla katkı sağlayabilsek ama gerçekten burada kendi yerli, millî kaynaklarımızı kullanabilmemiz önemli olan. Buradaki santraller de o bölgedeki kömüre uygun olarak inşa edilmiş santraller. Yurt dışından kalorisi daha yüksek bir kömür getirip o santralde yakmaya çalışsanız çalışmaz dolayısıyla bunun farkında olmamız lazım.

Ben sayın vekilimize, bölgeyi de anlattığı için teşekkür ediyorum.

Şimdi bir de alt komisyon kurulmasıyla ilgili bir önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas no.lu Kanun Teklifi'nin 1, 2, 3, 4, 10, 11, 14, 16, 17, 18, 19'uncu maddelerinin daha ayrıntılı görüşülmesini teminen Komisyonumuz bünyesinde bir alt komisyon kurulmasını arz ve teklif ederiz.

Ednan Arslan
İzmir

Ümit Özlale
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Talat Dinçer
Mersin

Türker Ateş
Bolu

Seda Kâya Ösen
İzmir

Şeref Arpacı
Denizli

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, gerekçeyi mi okutayım Ednan Bey?

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Ben bizzat şey yapacağım Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; teklifin 1'inci ve 3'üncü maddelerindeki ÇED başvurularının sonucu beklenmeksizin aynı anda diğer onay, izin, teşvik, ruhsat süreçlerine başvurulacağı yönündeki düzenlemenin bürokratik, çevresel ve firmalar nezdindeki etkilerinin ayrıntılı olarak görüşülebilmesi, teklifin 2'nci maddesiyle getirilen "kurul" tanımının ve kurula tanınan yetkilerin kanuni belirlilik ve yasama yetkisinin devredilmezliği ölçütlerinin göz önünde tutularak tartışılabilmesi, teklifin 3'üncü maddesiyle idare hukukunun temel ilkesi olan zımnî reddin kapsamını tersine çeviren ve kamu gücü ayrıcalıklarını şirketler lehine tersine çeviren zımnî izin düzenlemesinin bürokratik karar alma süreçlerine, kamu görevlilerinin karar verme süreçlerine ve iradelerine olası zararlarının çok boyutlu tartışılabilmesi, teklifin 4'üncü maddesiyle yasada açıkça sıralanmayan kritik ve stratejik madenlerin teknik içeriğinin anlaşılabilmesi, bu madenlerdeki stoklama, yetki ve miktarların Bakanlık yerine Cumhurbaşkanı tarafından takdir edilmesinin ardındaki idari takdir yetkisinin sınırlarının ve gerekçelerinin net anlaşılabilmesi, teklifin 10'uncu maddesiyle MAPEG'in ihalelerde takdir yetkisini yeniden belirleyen ve ihale yoluyla ya da ihalesiz ruhsatlandırabilecek madenler listesinin hangi ölçütlere göre belirlendiği hakkında kurum, kuruluşlar ile özel sektör firmalarının görüşleri alınarak taleplerinin daha açık anlaşılabilmesi, teklifin 11'inci maddesiyle zeytinliklerin kıyımına yol açacak düzenlemedeki koordinatların ve firmaların sökülmesi hedeflenen zeytin ağaç sayısının ve bunun zeytin varlığındaki oranının etki analiziyle dahi açıklanmadığı için daha net anlaşılması, sivil toplum örgüt temsilcileri ile ilgili şirketlerin görüşlerinin anlaşılabilmesi, zeytincilikle ilgili temel mevzuatın neden başka bir yasa üzerinden aşılıp çalışıldığının net ortaya konabilmesi, teklifin 14'üncü maddesiyle, meraların "yenilenebilir enerji kaynağı alanı" ilan edilebilmesi düzenlemesi kapsamında ne kadarlık alanın planlamaya dâhil edileceğinin, teknik ve ekonomik yönlerinin tarımsal üretim ile enerji dengesi çerçevesinde müzakere

edilebilmesi; teklifin 16'ncı maddesiyle, enerji alanında zaten yerel yönetimlerin verdiği imar planı onayı, yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi ve iş yeri açma, çalışma ruhsatı belgeleri, izin ve onaylarının neden Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından da verilmesini yolunun açıldığının, yerel yönetim özerkliği ve idarenin bütünlüğü ilkeleri çerçevesinde ve somut proje onay retleri örneğinden tartışılabilmesi; teklifin 17'nci ve 18'inci maddeleriyle, yerli kömüre dayalı termik santrallere tanınacak teşvik indirim sürelerinin somut olarak ekonomik ve mali etkisinin örneklerle tartışılabilmesi; teklifin 19'uncu maddesiyle, inşaat kısımları kaçak yapı konumundaki lisanslı elektrik santrallerine belli koşullarda imar affı getiren düzenlemenin mali etki analizi çerçevesinde ve bölgesel düzeylerde ortaya konabilmesi amacıyla bir alt komisyon kurulması amaçlanmıştır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle bir alt komisyonun kurulmasını Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak arz ve teklif ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Alt komisyon kurulmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, DEM PARTİ Grup Başkan Vekilimizin önden söz istemi var ama önce sözcülerimiz kabul ediyorsa, diğer partideki grupların sözcüleri kabul ediyorsa Gülüstan Hanım'a söz verelim.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Bizim için mahzuru yok Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Rıdvan Bey, bir sorun var mı?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Genele uyuyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, buyurun Gülüstan Hanım.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın vekiller ve burada doğasını, yaşamını, zeytinini korumak için kilometrelerce yol gelen arkadaşlar, köylüler, sevgili halkımız, sivil toplumun değerli temsilcileri; tabii, yine her zamanki bir AKP klasiğiyle karşı karşıyayız; gerçekten bir oldubitti yasası yapmaya çalışıyorsunuz ve 9 defa bu Meclise gelip, bu Meclisin duvarlarına, halkın iradesine, halkın itirazına çarpıp geri giden zeytinlik talan yasasını şimdi 10'uncu defa getirdiniz ve 10'uncu defa da aslında Türkiye'nin geleceğine, doğasına, yaşamına, üretim alanlarına el koyacak ve tam bir ekokırım politikası olacak, tam bir ekokırım yasasını da buradan geçirmek istiyorsunuz, hayata geçirmek istiyorsunuz. O anlamıyla, içinde bulunduğumuz meseleyi bence birazcık siyasal kimliklerimizi, mevcut, güncel reel politığın dışına çıkarak değerlendirmekte fayda var. Çok konuşuluyor, çok tartışılıyor; ülke sevgisi, vatan sevgisi, halk sevgisi, milliyetçi olmak. Ben, gerçekten her milletvekili arkadaşla sormak istiyorum: Nedir ülke sevgisi? Nedir yurt sevgisi nedir? Nedir halk sevgisi? Halkını sevmek, onun köylüsünü, Akbelenliyi, İkizköylüyü, Şırnaklıyı, Cudiliiyi, Gabarlıyı sevmek değil midir? Zap'ı sevmeden yurt sevilir mi? Kaz Dağları sevilmeden, oradaki ağaçlar sevilmeden, çam ağaçları sevilmeden, Akbelen'deki zeytin ağaçları sevilmeden yurt sevilir mi? İnsanların yaşam alanlarını yok ettiğinizde, insanları topraksızlaştırdığınızda, mülksüzleştirdiğinizde, onları birer ucuz iş gücü hâline getirip fabrikalarda karın tokluğuna çalışmak zorunda bıraktığınızda, gerçekten ortada bir ülke sevgisi kalır mı; bir yurttaş, halk sevgisi kalır mı? Suları borulara hapsedip HES'ler yaparak, tarım alanlarına GES'ler kurarak, barajların üzerine RES'ler yaparak, dağlara, taşlara her yere bunları kurarak ülke sevilir mi? Yoksa, yoksa bütün bunların karşısında aslında sevilenin sadece... Her birimizin yaşamı, her birimizin çocukları burada yaşıyor, bu ülkede yaşamayı düşünüyoruz sanırım, hiç kimsenin başka bir yere gitmek gibi bir düşüncesi yoksa, gelecek on yıllar sonra çocuklarınızın yaşayacağı bir ülkeyi sevmek, onu bugünden kurmayı gerektirmez mi, korumayı gerektirmez mi? Bence gerektirir. O anlamıyla, bu yasaya imza koyanlar, bu yasayı getirenlerin en başta, bence ülke sevgisi yok, yurt sevgisi yok, doğa sevgisi yok, köylü sevgisi yok; zeytin ağacına hiç dokunmamış, zeytin ağacının gölgesinde hiç yatmamış, ondan sonbaharda topladığı bereketiyle hiç mutlu olmamış, bir ağacı sulamamış, onu yeşertmemiş, büyüdüğünde onun karşısında mutlu olmamış. İnsan ancak böyle bir yasayı bu dünyada tek bir dikili ağacı olmasa getirebilir, tek bir dikili ağacın gölgesinde uyumamışsa, serinlememişse, elini uzatıp onun bir meyvesini yememişse getirebilir. Eğer getirmiş olsaydı, bütün bunları yaşamış olsaydı asla bu yasaya imza atamazdı. Ben köyde doğdum, köyde büyüdüm; bizim için yaşam, doğa kutsaldır, ağaç kutsaldır, doğa kutsaldır. Siz en yaşlı ağacı kesersiniz, gerçekten çürümüş, ömrünü tamamlamış ağacı kesersiniz; genç bir fidana çubukla vurmak bile günahıdır, vurursanız kızarlara size, büyükleriniz hemen uyarır sizi. Bir ağacı bir çocuğu korur gibi korurdu bizim büyüklerimiz, etrafını hayvanlar gelip yemesin diye çitlerdi. Böyle büyüttük biz, doğa sevgisiyle, ağaç sevgisiyle, yeşil sevgisiyle, su sevgisiyle, insan sevgisiyle ama bu yasada bütün bunların karşısında duran bir anlayış var, bütün bunları yok sayan bir anlayış var.

Siz hiç gidip Akbelen'deki insanlarla konuştunuz mu? Bakın, kapının önünde. Ben öneriyorum: Bu teklife imza koyan bütün milletvekilleri gitsinler, o zeytin ağaçlarından başına taç yapan annelerimizle üç dakika konuşsunlar. Acaba ne hissediyorlar? Ne hissediyor oradaki Akbelen köylüsü? Ne hissediyor Yatağan köylüsü? Ne hissediyor şu anda kamyon kamyon, ormanını kesip götürüp sattığınız Şırnak köylüsü? Ne hissediyor Munzur'un dağlarındaki köylüler? Bir sorsunlar, bir oturun, bir konuşun, bir hissetmeye çalışın, bir kere olsun empati yapın. Meclis çoğunluğu elinizde, yasa yapma gücü elinizde, muktadirsınız, iktidarsınız, yirmi iki yıldır iktidardasınız, eyvallah ama hiç kimse bu iktidarını doğa karşısında, yaşam karşısında kötüye kullanamaz. Bu halk size bunun için bu yetkiyi vermedi ki. 9 defa niye geri çektiniz bu yasa taslağını? Halk itiraz ettiği için, onay vermediği için, köylüler yollara düştüğü için. Şimdi de aynı durum var, hiçbir şey değişmedi ama getirdiniz 10'uncu defa, bu sefer yasalaştırmak istiyorsunuz. Neden? Bir sürü gerekçe saymışsınız, hiçbirinde insan yok. Stratejik alan, piyasa, sürdürülebilirlik, para kazanma, arz güvenliği, bilmem ne, bilmem ne, bilmem ne... Yatağanlılar, Cudililer, Gabarlılar, İkizköylüler, Kazdağlılar, Muğlalılar, Egeliiler yok, bu yasanın içinde olmayan şey bu, bu kadar açık ve net. Yasayı ticari kaygılarla yazmışsınız, sermayenin ihtiyaçlarını gözetken bir yasa yazmışsınız, sermayeyi önceleyen bir yasa yazmışsınız ve gelmişsiniz, bunu tumturaklı sözlerle bize anlatmaya çalışıyorsunuz. Stratejik madenler için kurul oluşturuyorsunuz, oluşturduğunuz kurulun aldığı kararlara direkt tapu hükmü veriyorsunuz. Mülkiyet hakkı kutsal değil mi? İnsanların bütün yaşamları boyunca atadan, babadan, dededen edindikleri bahçeye, bağa, zeytinliğe, tarlaya el koyacaksınız ve buna "kamu yararı" diyeceksiniz. Bu kamu kim? Kim bu kamu? Ayşe değilse, Mehmet amca değilse, Halil amca değilse bu kamunun içinde kim var? Köylü yoksa bu kamunun içinde kim var? Üretici yoksa bu kamuyu kim teşekkül ediyor? Söyleyelim, sermaye; kamudan kastınız da sermaye. Kamu yararı değil, yazın oraya, açık ve net

"sermayenin yararına" deyin. Biz de bilelim, halkımız da bilsin, dürüst olsun en azından, şeffaf olsun, bu kadar makyajlamaya gerek yok ki. Halktan kaçırdığınız bir yasa yapma süreciyle karşı karşıyayız. 17 Haziranda akşam sundunuz; 19 Haziran, bugün sabahdan beri yasayı konuşmak için toplanmışız. Aceleniz ne? Gerçekten ilgili komisyonlara gitti mi, tali komisyonlara? Yok. Etki değerlendirme meselesi var mı? Yok. E, yaptık, olur. Güçlüsünüz, tamam, iktidarsınız, yapabilirsiniz de ama yarın siz de sonuçlarını yaşayacaksınız.

Bakin, pandemi geldi, herkes evine kapandı. Pandemide zengin, fakir ayrımı kısmen oldu ama mikrop demedi ya, bu iş adamı, ben bunu pas geçeyim. Herkes bir gün eşitlenir. Bu doğa, bu oksijen, bu ağaçlar herkes için gerekiyor, zenginin de oksijene ihtiyacı var. O madeni kurup o doğayı, o zeytinliği yok edenin çocuklarının da o doğaya ihtiyacı var ama bunu koruyup kollama sorumluluğu kimde? Devlette, kamu adına, halk adına göreve gelen biz milletvekillerinde. Bu yetkiyi bunun için halk bize verdi, onların hakkını sonuna kadar savunalım diye, onlar için mücadele edelim diye. Sanki bu yasa her birimizin zeytinliğine el koyuyormuş gibi düşündüğümüzde karşısında durabiliriz. Benim hiç zeytinliğim yok ama varmış varsayarak yola çıkarsak, bunun hepimize dair bir karşı saldırı olduğunu görürsek bunun karşısında durabiliriz. Yoksa yol veririz, yasa gelir, geçer; bu çok açık ve net.

Şimdi söyleyelim, yönteminiz de demokratik değil. Bakın, katılım süreçlerini yanlış yürütüyorsunuz. Meclisin müzakere yöntemini yanlış yürütüyorsunuz. Komisyon süreçlerini yanlış yürütüyorsunuz. Toplum katılım süreçlerini yanlış yürütüyorsunuz, daha doğrusu yürütmüyorsunuz. İstedığınız insanlarla, istediğiniz yasaları yapmak için görüşüyorsunuz, sonra da "Efendim, şu kadar da yapının görüşünü aldık." deyip, getirip burada allayıp pullayıp bizlere satmaya çalışıyorsunuz ama olmaz, olmayacağını siz de biliyorsunuz.

Şimdi ÇED süreçlerini baypas edeceksiniz değil mi? Anlattı zaten uzun uzun teklif sahibi olan milletvekilimiz. Özellikle kurumun görüş vermemesi durumunda olumlu görüş verdiğine kanaat getireceksiniz. Böyle bir şey olabilir mi? ÇED sürecine görüş vermeyen kurumun olumlu görüş verdiğini varsaymak nasıl bir hukuki gerekliliktir, nereye yaslanıyor? Çünkü siz ÇED istemiyorsunuz ki. Siz, ÇED süreçlerini kısaltmak istiyorsunuz ama daha önemlisi, siz ÇED olmasın istiyorsunuz. Çünkü köylüler, gerçekten bu işe ömrünü vermiş avukatlar, çevre gönüllüleri, ekolojistler bir araya geliyorlar, inisiyatifler kuruyorlar, o ÇED süreçlerini takip ediyorlar, olmadı, idare mahkemesine götürüyorlar. Hepsi sizin o maden şirketlerinizin, o palazlandırmaya çalıştığınız yandaş sermaye şirketlerinizin ayağına dolanıyor. Şimdi diyorsunuz ki: "Ya, bu işi kısıdan halledelim; kuralım firmayı, verelim ruhsatı, başlasın takır takır maden çıkarmaya, gelsin şıkır şıkır paralar." Dolar sayalım istiyorsunuz, para sayalım istiyorsunuz. Kimin umurunda oradaki köylünün tarlası gitmiş, bağı gitmiş, bahçesi gitmiş, hayatı gitmiş, geleceği gitmiş, hafızası gitmiş, kültürü gitmiş, tarihi gitmiş, mezarı gitmiş. Umurunuzda değil ki bir an önce işi kısıdan halletmek istiyorsunuz. Onun için de getirmişsiniz, ÇED sürecine müdahale ediyorsunuz. Anayasa'ya aykırı mı? Net aykırı. Anayasa'nın 56'ncı maddesine, herkesin sağlıklı ve doğal bir çevrede yaşama hakkına aykırı bir düzenleme ama getirdiniz, koydunuz. Daha kötüsü -vekilim uzun uzun anlattı çok doğru bir şekilde- krokiyi koymuşsunuz, krokiyi üst üste koyuyoruz. Siz zaten direnen, itiraz eden Akbelen'i falan yağmalamak istiyorsunuz, oradaki zeytinlikleri ortadan kaldırmak istiyorsunuz. Teklifin 11'inci maddesinin krokisi tam orası, açık ve net bir şekilde orayı zeytinlik alanından arındırmak istiyorsunuz. Sadece burada yapmadınız, bakın, Afrin'de de yaptınız. Afrin'de de o çeteler gittiler, oradaki zeytin ağaçlarını kökünden söktüler, götürdüler. Nedir sizin zeytin ağacıyla derdiniz? Özel bir husumetiniz mi var zeytin ağacına, gerçekten merak ediyorum. Siz zeytin sevmiyor musunuz, zeytin ağacı mı sevmiyorsunuz? Zeytinden gelen geliri mi sevmiyorsunuz? Nedir yani zeytin köylüsüyle, zeytin üretimi yapanla derdiniz? Nedir bu maden sevdanız? Yerin altını, üstünü delip maden sahasına çevirmek istiyorsunuz. Ya, siz de bu ülkede yaşıyorsunuz, siz de her sabah zeytin yiyorsunuz, halkımız belki en garibanını, küçük sele altısını yiyor, siz 1'inci sınıfını yiyorsunuzdur yani ama ona rağmen bugün gelmişsiniz, zeytin kırım yasasına el kaldırmaya çalışıyorsunuz. Her şeyi enerji, maden, para olarak göremeyiz arkadaşlar, bu yanlış. Biz doğanın efendisi değiliz, biz insanlar doğanın bir parçasıyız, doğayla uyumlu yaşadığımız sürece, doğaya uyum sağladığımız sürece bu döngü, bu ekosistem dönüşür ve devam eder. Bakın, insanların galip geldiği her yerde hep beraber kaybediyoruz. Dünyanın sonu geliyor, ekolojik iklim krizi bir taraftan, ekolojik yıkım bir taraftan, su sorunu, küresel su krizi bir taraftan, gıda arz güvenliği bir taraftan; dünyanın başına gelebilecek bütün felaketler; sorumsuz iktidarlar, sorumsuz devletler, halkı, yoksulu görmeyen anlayışlar sonucunda oldu. En büyük göç dalgaları savaş nedeniyle olmayacak, su krizi nedeniyle, iklim krizi nedeniyle olacak. Neden? Çünkü bütün ormanlar yok ediliyor, ekosistem tahrip ediliyor, yeryüzünde dünya kadar canlı türü yok oluyor, haberiniz var mı? Ülkemiz dâhil. Şimdi, bir nostalji gibi izliyoruz; efendim, Anadolu'da eskiden kaplan, Anadolu Parsı vardı. Niye nostalji? Niye sadece fotoğraflarını görüyoruz biz o canlı türlerinin? Çünkü siz doğaya savaş açmışsınız ve kazanıldığında hep beraber kaybedeceğiz. Bunu ıskalıyorsunuz, bunu unutuyorsunuz; bu, yanlış, buna karşı durmamız lazım.

Diğeri, şimdi, enerjiyle ilgili dünya kadar teknik şey söyledi, sunumu yapan milletvekili arkadaşımız da söyledi, diyor ki: "Mayıs 2025 itibarıyla Türkiye'nin 118 bin 721 megavat kurulu gücü var; anlık maksimum puant yük ise 58.172 megavat. Yani bir ihtiyaç yok aslında. Peki, bu acele niye? Burada bir ulusal öncelik var mı, ulusal bir ihtiyaç var mı? Hayır. Uluslararası enerji şirketlerinin söylediklerinin gereği olarak bugün biz bu yasayı aynı zamanda görüşüyoruz ve siz, o nedenle apar topar bu yasayı getirdiniz, önümüze koydunuz. Şimdi, diyorsunuz ki: Biz geçireceğiz. Bu kâr odaklı bakış, bu kapitalist, modernist bakış insanlığın sonunu getirdi ve daha da getirmeye devam edecek.

Yetmiyor, bazı şirketlerin imar planlarının ve yapı ruhsatlarının Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yapılmasına olanak tanınıyor. Yapı ruhsatı ve izin belgesi olmadan işletmeye alınmış elektrik üretim tesislerine şimdi imar affı getiriyorsunuz. Niye? İmarı yok, kaçak kurulmuş ama imar affı getireceksiniz. Peki, bu, hukukun açık olan geriye işlemezlilik ilkesine aykırı değil mi? Aykırı ama ne olacak; yetkiniz var, çoğunluğunuz var, yaparsınız. Bu anlamıyla da bir sorun olduğunu düşünmüyorsunuz.

Tarım alanlarını, barajları, zeytinlikleri, özellikle de verimli tarım alanlarını GES projeleriyle işgal ediyorsunuz. Meralara ya, meralara güneş, enerji santralleri kuruyorsunuz, dört bir yanına. Ben Kars Milletvekiliyim, Pazarcık'a gidin -en yüksek yaylasıdır, en güzel yaylaları oradadır- Hanlar Geçidi'nde kışın kardan geçemezsiniz siz ama şimdi yol boyuna, oraya bile güneş enerjisi santralleri kurulmuş.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bir de kim kuruyor, ona bakmak lazım.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Kim verdi size bu yetkiyi? Oradaki hayvan üreticisinin merasına bunu yapma hakkını nereden elde ediyorsunuz siz? Tarımsal üretimi bitirdiniz. Bakın, bin defa söyledik, dedik ki: Oraya yapacaksınız -orada hayvancılık birinci derecede önemli- gelin oraya et entegre tesisi kurun, süt entegre tesisi kurun...

ADEM ÇALKIN (Kars) - Var, var.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Yok.

...katma değerini yükseltin oradaki canlı hayvanın, hayvanının sadece canlı hayvan olarak satmasını Kars üreticisi; sucuk yapsın, pastırma yapsın, katma değeri artsın, öyle göndersin; istihdam artsın, Karslı göç etmesin; ona gelince yok ama bedavaya araziye tahsis et, kur güneş panelini, hayvancılığı öldür, hayvan üretimini; Orada da hiçbir sorun yaşamadığınızı görüyoruz.

Diğer bir mesele: Şimdi, 2030 yılına kadar yeterli kömürle çalışan santrallere yüzde 85 oranında bedel indirimi getiriyorsunuz. Şimdi, ben sormak istiyorum -Bakanlık da yaptı- Sayın Başkana: Siz, Paris İklim Anlaşması'nı imzalamadınız mı? Avrupa Yeşil Dönüşüm sürecinin içinde değil miyiz? Bir tarafta tumturaklı yeşil dönüşüm sözleri, Paris İklim Anlaşması'na taraf olmalar, bir tarafta hâlâ fosil yakıtta ısrarı biz nereye koyacağız? Termik santraller hangi çağda kaldı? Siz orada yaşayan insanlarda -Afşin'in, Yatağan'ın, diğer termik santrallerin ürettiği karbonmonoksit ve diğer bütün zehirli gazları- sırf o çevresel etkiler nedeniyle kanser oranlarındaki artışı biliyor musunuz? Normal bir ilde kanser oranı ne kadar -solunum sistemine bağlı olanlar özellikle- Afşin'de ne kadar, Yatağan'da ne kadar ve kömür santrallerinin olduğu yerlerde ne kadar? Hava temizlik oranları, partikül sayısı ne kadar biliyor musunuz? Yok. Sizin için patronun para kazanması önemli. Oradaki amca da kanser olmuş. "Ne yapalım canım? Olabilir, herkesin başına gelir." diyorsunuz ve bunu devam ettirmeye çalışıyorsunuz. Hâlâ 21'inci yüzyılda, 2025 yılında yüzde 85 oranında kömür santrallerine muafiyet sağlayarak fosil yakıtları destekliyorsunuz ama lafa gelince "yeşil dönüşüm" şunu bunu söylüyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Başkanım, toparlayabilir miyiz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Toparlayacağım Sayın Başkan.

Diğeri, madencilik sektörünün gayrisafi yurt içi hasıladaki oranını çok düşük bulmuşsunuz -sanırım 1,2 mi, yanlış söylemeyeyim- 1,2'yi 2'ye çıkarmak istiyorsunuz. O 1,2'nin yarattığı tahribatı biliyor musunuz? 1,2'yle Kaz Dağları'nı tıraşladınız; 1,2'yle Şırnak'ı altüst ettiniz. O 1,2 bu ülkenin dünya kadar zeytinlik alanını, orman alanını bitirdi. Siz şimdi bu hedefi 2'ye çıkarıyorsunuz, maden sahalarını artırmak istiyorsunuz. Kimin hilafına? Bu ülkede yaşayan halkların hilafına; köylülerin, üreticilerin yaşam alanlarına el koyma pahasına bunu yapıyorsunuz.

Çok uyardık; bakın, İliç'teki Çöpler Madeni faciasında toprak kayması oldu. O zaman söyledik, dedik ki: Bu Fırat'a karışırsa bir ekolojik felaket olur. Çernobil'in etkilerini yıllarca yaşadı bu ülke. Kimyasal atıkların, nükleer felaketlerin yaratacağı şeyleri söyledik. Siz getirdiniz Mersin Akkuyu'ya, zemininde dünya kadar çatlak olan yere nükleer tesis kurdunuz, Çöplerde hiçbir önlem almadınız. Maden sahalarını genişlettiler, sonunda orada insanlar göçük altında kaldı. Dünyanın liç yığını orada; ne bitki yaşıyor orada ne canlılar uçabiliyor ama hepiniz memnunsunuz. Yaşamak ister miydiniz, o İliç Çöpler Madeni faciasının yaşandığı o bölgedeki köylü olmak ister miydiniz? Toprağına el koydunuz, şimdi İliçlilerin başka hiçbir şansı yok; ya o madende çalışacak, ölecek ya aklıktan ölecek; halka dayattığınız bu. Yarın kurduğunuz her maden sahasında, zeytinliğine el koyduğunuz her köylü ya o madenle çalışacak, madende ölecek ya çalışmayacak, aklıktan ölecek çünkü siz onun üretim aracını elinden alıyorsunuz. Bu bir sermaye transferi, bu bir mülksüzleştirme, bu bir mala çökme, bu bir talan ve bunu yasayla yapacaksınız, adına da "Meclisten geçti." diyeceksiniz.

Yine, Ordu Fatsa'daki siyanürlü altın madeni ve onun çevresel etkilerini hiç söylemeyeceğim.

Son olarak bir iki şeyi söyleyip toparlamak istiyorum: Sadece bunları böyle genel bir sermaye politikası olarak da görmemek gerekiyor. Bu sermaye politikalarını, özellikle de kürdistan coğrafyasında bir de askerî stratejiyle destekleyen halleri var. Örneğin, bir yere maden sahası kuruluyor, çok hızlı bir şekilde orası askerî güvenlik bölgesi ilan ediliyor. Ne köylü gidebiliyor ne halk gidebiliyor. Maden firması güvenli güvenli gidiyor, orada madenini çıkarıyor. Hani siz orada demişsiniz ya "Rehabilitasyon yapılacak ve benzeri." Öyle bir şey Hak getire. Dağı taşı deliyorlar, ormanları yok ediyorlar ama bunun adı "maden çıkarma" oluyor. Bunun adı "doğa talanı" bunun adı "insansızlaştırma" bunun adı "coğrafyayı yok etme." Net söyleyelim. Ya "rehabilitasyon" kavramı size neyi hatırlatıyor? Bir şey hasta olduğunda rehabilite edilir değil mi? Demek ki siz doğaya zarar verdiğinizizi kabul ediyorsunuz. Önce doğayı öldürüyorsunuz, sonra da işte "Yüzde 30 da parasını yatır, rehabilite et." Bir ekosistem ağaç dikmek midir ya? Siz ormana 3 tane ağaç dikilince orman mı oluyor sanıyorsunuz? Ormanın ekosistemi, suyun ekosistemi kaç bin yılda oluşuyor biliyor musunuz? Bu olabilir mi?

Zeytin ağacını anlattı milletvekili arkadaşımız, kökünden söküp götürüyorsun, diyorsun ki: "Ben zeytin ağacını korudum." Üç yüz yıllık zeytin ağacı var. Üç yüz yıldır, beş yüz yıldır kimse o zeytin ağacına yan gözle bakmayı akıl etmemiş, o zeytin ağacının meyvesini yemiş, gölgesinde serinlemiş; siz o zeytin ağacını kökünden söken iktidar oluyorsunuz. Üç yüz yıllık ağacı kökünden söküp götürmek size nasip oldu, siz yapıyorsunuz, siz yapıyorsunuz bunu. Düşünüyor musunuz, ya, üç yüz yılda kaç nesil yetişir, gelir geçer? O ağaç orada durmuş, binlerce insan gelmiş, geçmiş, yaşamış; kimse o ağaca dokunmayı, o ağacı kökünden sökmeyi, onu maden sahasına çevirmeyi düşünmemiş. Siz gelmişsiniz, şimdi, "Kökünden söküp götürürüz, öbür tarafa kurarız." diyorsunuz. Bu, kabul edilemez arkadaşlar.

Hakkâri, Zap, Cilo... Cilo'da buzullar eriyor, sizi üzüyor mu?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Evet.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Üzmeli, üzmelim ama Cilo'daki buzların erimesine dair bir önleminiz var mı? Yok, yok, o da yok. Üzülmekle olmaz çünkü ben de üzülüyorum ama elimden bir şey gelmiyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Başkanım, toparlayabilir miyiz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Toparlıyorum.

Şimdi, sabah akşam "Gabar petrolü... Gabar petrolü..." İyi, hoş da Gabar petrolünün çıkarma şekli, arama şekli nasıl biliyor musunuz? Doğaya verdiği zararın farkında mısınız? Biz "Enerji olmasın." "Petrol çıkarılmasın." demiyoruz ama bir şeyi doğayı koruyarak da yapmak var, yerelle ortaklaşarak yapmak var, yerel halkın rızasını alarak yapmak var, yerel halkı o sürecin bir parçası kılarak yapmak var; bir de böyle "Ben yaptım, gücüm, iktidarım, siz de bana tabisiniz." deyip üstten efelenerek yapmak da var. Biz ikincisine karşıyız. Halkın rızasını almadan çıkardığınız yasalar halkın iktidarına, halkın itirazına çarpıp dönecek ve hepimiz bundan etkileneceğiz; bunu unutmayın.

Çok bağırdık, çok çağırdık, son olarak o başlığı söyleyeyim. İçimize derttir, içimize gerçekten derttir. Hasankeyf'te Ilisu Barajı'nı yaptınız. Bakın, o da aynı -böyle üç yüz yıllık zeytin ağaçları gibi- binlerce yıllık o mağaraları, o tarihi suya gömdünüz. Çok bağırdık, çok çağırdık. Ya, bir barajın ömrü ne olabilir? Mesela ekonomik verimliliği ne olabilir? Elli yıl mı? Hadi, taş çatlasın, yüz yıl, ekstra, ekstra, ekstra artırın, yüz yıl ekonomik ömrü ve verimliliği. Peki, kaç bin yıllıktı Hasankeyf? Siz elli yıllık bir baraj için, kırk yıllık bir baraj için binlerce yıllık bir medeniyetin kalıntılarını ortadan kaldırdınız, binlerce yıllık. Bence bu, tarihe karşı yapılmış en büyük ihanet, insanın kendi insanlık tarihine yapabileceği en büyük ihanet çünkü dünya sadece bizden müteşekkil değil, bizim öncüllerimiz, bugünkü gelişimin paydaşları, bugünkü yaşadığımız her şeyi onlar biriktirdiler ve biz tarihin bir parçasıyız, sahibi de değiliz ama işte, yok oldu, gitti.

Onun için, bu yasanın toplum karşıtı, doğa karşıtı, üretici karşıtı olduğunu, zeytin karşıtı olduğunu, orman karşıtı olduğunu açık ve net söyleyelim. Bu bir ekokırım yasasıdır, bu bir talan yasasıdır, bu bir rant yasasıdır, bu ısmarlama bir yasadır.

Bakın, bu teklifin içerisinde, maden firması sahibi olan arkadaşlar var, milletvekilleri var. Olabilir mi, olabilir mi? Bir insan, günün sonunda kendisinin çıkar sağlayacağı bir metne imza koyabilir mi? "Benim firmam da kazanacak, ee, ben ondan geri durur muyum? Canhıraş savunurum." Peki, kim kaybedecek? Sen kazanacaksın da kim kaybedecek? Toplamda hepimiz kaybedeceğiz ya, sen dâhil, imza koyan dâhil.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Kimmiş o?

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) - Kimse söyleyin.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Bütün imza sahiplerini zan altında bırakmayın, söyleyin kimse.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Oğuzhan...

Sayın Vekilim, lütfen...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Hemen bitiriyorum, selamlayıp bitiriyorum Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani, gene sözcülerimizin hakkını yiyoruz. Gene Grup Başkan Vekillerimizin bu kadar konuşması...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Son olarak, bu yasaı Akbelen, İkizköy ve bu ülkedeki bütün köylüler; zeytin üreticileri; ekmeğini dağdan, taştan, ovadan, bayırdan çıkaran; üreten; bizim soframıza o zeytinin gelmesini sağlayan insanların yüzü suyu hürmetine çekmeniz gerekiyor. Ülke sevgisi de vatan sevgisi de yurt sevgisi de doğa sevgisi de insan sevgisi de halk sevgisi de bu yasaı çekmenizi gerekli kılıyor diyorum.

Hepinize dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Sonuna kadar muhalefet etmeye devam edeceğiz.

Teşekkürler. (Alkışlar)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Sayın Başkan, ben bir...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir saniye Sayın Vekilim.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mustafa Varank'ın, Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, şimdi, Sayın Grup Başkan Vekili "Nedir bu maden sevdası, maden sevgisi?" diye bir cümle kullandı. Şimdi, kim madenleri seviyor, bilmiyorum ama madencilik olmasa şu anda ağzınıza götürdüğünüz su şişesi, kayıt yaptığınız telefon, üstüne yerleştirdiğiniz tripot, konuştuğunuz mikrofona ve önünüzdeki çay bardağı dâhil, onların sizin önünüze gelme şansı yok. Dolayısıyla, burada madencilikle ilgili konuşurken...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Her gün yemiyoruz ama onları, her gün yemiyoruz onları, onları her gün yemiyoruz. Günde üç kez yediğiniz yemeğe bakın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Müsaade eder misiniz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Ediyoruz zaten.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Dolayısıyla, burada "sevda"dan neyi kastettiğinizi bilmiyorum ama bir dünya gerçeği ve hayat gerçeği var ve madenler bunun bir parçası.

İkinci husus: Ben Gabar'daki petrol üretim tesislerine gittim. Arkadaşlarımıza sorular sorduk. Buradaki, Komisyondaki muhalefetten bütün arkadaşlarımızı da davet ettik ve oraya DEM PARTİ'den hiçbir arkadaşımız gelmedi. Cumhuriyet Halk Partisinden de Komisyon üyesi olmayan bir arkadaşımız geldi. Rıdvan Bey "Geleceğim." dedi, o da gelmedi ama keşke oraya gelseydiniz de gerçekten doğa kirleniyor mu, kirlenmiyor mu, nasıl çıkarılıyor, görseydiniz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bursa'nın Nilüfer deresine bakılsın, nasıl kirlendiği görülsün. Gabar'a gitmene gerek yok; sen Bursa'ya git, bak, pislikten geçilmiyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben orada bir doğa katliamı görmedim, gelip de arkadaşlarımız onu görebilirlerdi.

Evet, değerli arkadaşlar, şimdi yarım saat ara veriyorum.

Kapanma Saati: 15.38

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 16.27

BAŞKAN: Mustafa VARANK (Bursa)

BAŞKAN VEKİLİ: Şahin TİN (Denizli)

SÖZCÜ: Cevahir UZKURT (Niğde)

KÂTİP: Adem ÇALKIN (Kars)

-----0-----

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, değerli arkadaşlar, Dördüncü Oturumumuzu açıyoruz.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 115 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159) (Devam)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi, grup sözcülerimizden başlayacağız, sonra Komisyon üyesi arkadaşlarımıza, sonra Komisyon üyesi olmayan milletvekili arkadaşlarımıza, daha sonra da davet ettiğimiz özellikle uzman ve ilgili arkadaşlara söz vereceğiz.

Ednan Bey'le başlıyoruz.

Buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve kıymetli hazırun; öncelikle, hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Değerli Vekilimiz ilk imzacı Oğuzhan Bey kanunu anlatırken herhâlde çok üzüldüğü için, böyle bir teklifin altına imza attığı için çok zorlandı. Onu da alıyorum ve onun da kaygılarını onun adına dile getirmek istiyorum. Sonuç itibarıyla...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Oğuzhan Bey bir tane, bir tane.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Zaten iki tane yok. Kritik kanunlarda hep o var. Nükleer santral, Oğuzhan bey var; zeytinlikler, Oğuzhan Bey var...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Enerjisi yoğun Oğuzhan Bey'in.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Günah keçisi ilan edildi Oğuzhan Bey.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Yani niye günah keçisi olarak onu seçiyoruz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - A, estağfurullah! Enerjisi yüksek ve yoğun Oğuzhan Bey'in.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Şimdi, Değerli Başkanım, gene bir klasik torba kanunla karşı karşıyayız. Birbirleriyle alakalı alakasız birçok kanun, madde bir torba kanunla çok kısa bir süre önce yine Komisyonumuzun önüne geldi. Hep şuna vurgu yapıyoruz: Sanayi Komisyonu çok önemli bir komisyon, enerji komisyonu; işte, bizim Komisyonumuzun birçok iştiğal alanı var, gerçekten buradan çıkacak kararlar ülkenin birçok insanını ilgilendiriyor, yaşamını ilgilendiriyor, ticaretini ilgilendiriyor, o anlamıyla önemli bir komisyon diyoruz ama böyle sıkıştırılmış takvimlerle sıkıştırılmış şekilde buralara kanunların gelmesi, kanun tekliflerinin gelmesi aslında Komisyonu çok da verimli çalıştırmıyor, çalışmıyoruz. Yani burada, işte Maden Kanunu başta olmak üzere Çevre Kanunu, Mera Kanunu, işte EPDK'yle ilgili birtakım düzenlemeler, yenilenebilir enerji kaynaklarıyla ilgili birtakım düzenlemeler; o kadar çok birbirinden kopuk, alakasız işler var ki inanın bunları birkaç günde analiz etmek, sağlıklı değerlendirmek, bir daha bozulmadan ya da Anayasa Mahkemesi tarafından reddedilmeden kanunlaşmasını sağlamak çok zor gözüküyor.

Sivil toplum örgütleri ve paydaşları bu konuda yeterince bilgi sahibi olmadıkları gibi yeterince katkı da sunamıyorlar. Yani şimdi biz burada bir kanun görüşeceğiz, işin ana nüvesi zeytinliklerle ilgili. Keşke çevre derneklerinin, yöre halkının, oradaki insanların -her kesimden kim ne duygu, düşünceye sahipse önemli değil- onların tamamının böyle duygu, düşüncesini alabilsek de öyle bir süzgeçten geçiresek ki bu teklifi kimse zarar görmese ama maalesef, dediğim gibi, gene bir oldubittiyle karşı karşıyayız.

Benim gördüğüm, bu teklif, geri dönülemez önemli doğa tahribatlarının önünü açıyor. Yani "kamu yararı" diyoruz ama burada bırakın kamu yararını, kamu ve toplum vicdanına zarar verecek birtakım maddeler var. İşte, "üstün kamu yararı" "kamu yararı" yani bu kavramlar kime göre, neye göre? Bana göre kamu yararı doğanın korunmasıdır, ağacın korunmasıdır, suyun korunmasıdır, denizin korunmasıdır ama bir başkasına göre madenin işletilmesidir. İşte, bu "kamu yararı"nı bizim burada, etki analiz raporlarında çok iyi anlatmamız gerekiyordu. Ama ben etki analiz raporlarına da baktım, inanın yani etki analiz raporları çok böyle üstünkörü, çalakalem yazılmış, işin ruhunu tam olarak anlatamayan eksik belgeler. Var mı etki analizi raporu? "Var." demek için konmuş buraya. Onun haricinde ben hiçbir şeye hizmet ettiğini düşünmüyorum bu etki analiz raporlarının. Zaten etki analiz raporları, bu konuda -ki bu çok önemli bir konu- madencilikle ilgili, doğayla ilgili, zeytincilikle ilgili, benim elimde var yani 11'inci maddeyle ilgili inanın 1 sayfa ya, 1 sayfa; bu etki analiz raporu nasıl 1 sayfaya sığar ya? İnsanlar itiraz ediyor, isyan ediyor, herkes feryat ediyor; etki analiz raporu 1 sayfa. Yani bunu ben kamuoyunun dikkatine sunmak istiyorum.

İşte burada "ekonomik istikrar" "millî çıkar" "enerji bağımsızlığı" bunlar güzel şeyler, süslü laflar; kim millî çıkarını düşünmez, kim ekonomik istikrarı istemez, kim enerji bağımsızlığını savunmaz? Ben bunları istemeyecek, savunmayacak hiç kimseyi göremiyorum ama bunlar ambalaj, bunlar sos; işin özünde yüzyıllarca önce dikilmiş, dededen toruna geçmiş zeytinliklerin talan edilmesi var, yok edilmesi var, tahrip edilmesi var, geri dönülemez tahribatlar var. O yüzden bizim alelacele bunu konuşmak yerine bu sorunu kökten çözecek, uzun süreli bir bilgi alışverişine, birbirimizi dinlemeye, sektörü, paydaşları, insanları, bu konuda emek vermiş bilim insanlarını dinlemeye ihtiyacımız var. Ama biz ne yapıyoruz? Hemen bir geçici madde; 1939 yılında çıkarılmış, 1995 yılında da sağlamlaştırılmış, 8 defa Meclise gelip geri çekilmiş, Danıştay tarafından yönetmeliğin yürütmesinin durdurulması verilmiş bir kanunun arkasından dolanıp, Zeytincilik Kanunu'nun arkasından dolanıp hemen bir Maden Kanunu'na geçici bir maddeyle baypas etme yolunu seçiyoruz.

Bakın, arkadaşlarımız uzun uzun bahsettiler Anayasa'ya aykırılıklarını; uzman arkadaşlarımız ki Baro Başkanlığı yapmış Sayın Cumhuriyet Uzun, Muğla milletvekilimiz ve o bölgenin insanı o kadar güzel anlattı ki yani inanın bizim onun anlattıkları üzerine bir kez daha düşünmeye ihtiyacımız var. Ya, şirkete özel sipariş yasa ya, şirkete özel sipariş yasa. Yani geliyor o şirket temsilcileri, inanın 2 milletvekilini gezerken verdikleri bilgiler bile farklı farklı ya, farklı farklı. Soruyorsunuz "Burada nasıl bir ağaç kesimi olacak ya da taşınması olacak; kaç tane olacak?" Bana bir rakam, diğer arkadaşımıza başka bir rakam. Diyorsunuz "Burada ne kadar bir rezerv var?" bana başka bir rakam, diğer arkadaşımıza başka bir rakam ama işin özü şuna dayanıyor, diyorlar ki: "2013 yılında devlet bir özelleştirme ihalesi yaptı, işte, bize 'Buradaki koordinatlarda şu kadar rezerv var.' dediler, şimdi biz bunlardan faydalanamıyoruz, paramızı da alamıyoruz." Ya, o insanların parası mı yoksa ekoloji mi, doğa mı, Akbelen Ormanları mı, zeytinlerimiz mi, kadim kültürümüz mü, orada yaşayan insanların köyü mü? Size biri gelse, koordinatlarınızı çizse ilinizde, ilçenizde... Ya, bırakın, evimizin önüne çöp bidonu koydurmayız ya hiçbirimiz. Belediye gelsin, evinizin önüne bir çöp bidonu

koysun, hemen belediyenin temizlik işçilerini ararsınız "Bu mahallenin çöpü niye benim kapımda?" dersiniz, itiraz edersiniz ama orada dededen toruna gelmiş bir mirası yok etmek üzere, tahrip etmek üzere burada orayı hiç görmemiş, oranın acısını, kahrını hiç çekmemiş, oradaki mutluluğu, oradaki hüznü hiç yaşamamış insanlar olarak biz yasa çıkaracağız, bir kroki koyacağız, bunun adına da ekonomik istikrar, millî çıkar, enerji bağımsızlığı diyeceğiz ve o insanları yerinden yurdundan edeceğiz. Vallahi buna "Allah'tan kork!" demekten başka bir şey denmez.

Bakın, bu santrallerin ekonomik ömrü on ya da on beş yıl, hadi varsayalım biraz daha fazla olsun. Ya, Paris İklim Anlaşması'na taraf mıyız? Tarafız. Sıfır karbon, nötr karbon hedefimiz var mı? Var. Avrupa Yeşil Mutabakatı'na tabi miyiz? Tabiyiz. Yarın sınırda karbon vergisine tabi miyiz, öyle bir düzenlemeden etkilenecek miyiz? Etkileneceğiz. Ya, değmez ki inanın şurada şu işi yapmaya değmez. Bakın, buradaki santrallerin Türkiye'deki elektrik üretimine katkısı yüzde 2, yüzde 2,2; bu kadar arkadaşlar. Arz güvenliği yüzde 2, 2,2. Türkiye'nin şu an kurulu gücü 120 bin megavatsaat. Peki, bizim şu ana kadar Türkiye Cumhuriyeti'nin gördüğü en yüksek puant kaç? 58 bin megavatsaatlerde yani yarı yarıya; 2 katı bir kurulu gücümüz var bizim. Çok övündüğünüz, itiraz etmemize rağmen "Ya, bu pahalıdır. Enerjide millî diyorsak, bağımsızlık diyorsak Rusya'ya bu nükleer santrali vermeyin, bunu yaparsanız kendiniz yapın." dediğimiz nükleer santral de devreye girecek. Peki, o nükleer santral devreye girdiği zaman zaten bir kapasite artışı daha olacak kurulu gücümüzle ilgili. Verilmiş lisanslar var RES'lerle, GES'lerle ilgili; bunlar da devreye girecek, kurulu gücümüz daha da artacak. Bütün üretim içerisinde 2,1; yarın nükleer santralin, GES'lerin, RES'lerin, JES'lerin hayata geçmesiyle sağlayacağı katkı belki yüzde 1'lere gelecek. 2 tane ömrünü tamamlamış bu santral için bu doğayı katletmeye değmez sevgili dostlar. Bu bir vebaldir, hepimiz için vebaldir, özellikle de Komisyon üyesi arkadaşlarımız için bir vebaldir. Bu vebali iyi hesaplayarak iş yapmak zorundayız.

Bakın, başka Akbelen yok, başka Muğla yok yani yeryüzü cenneti bir bölgeden bahsediyoruz. Sürdürülebilir tarım, sürdürülebilir ekoloji, sürdürülebilir turizm; bunlar bizim için çok değerli, çok kıymetli. Değerli dostumuz bahsetti, yüzyıllık ağaçları taşıyorlar, taşıdıkları zaman o ağaçlar küsüyor, kısırlaşıyor, meyve vermiyor. Peki, meyve vermeyecekse niye taşıyoruz o ağacı biz? O alanların rehabilitasyonundan bahsediyorlar. Bazı işler vardır ki ne parayla ne pulla ölçülemez. Neyi rehabilite ediyorsunuz ya? Uçakla Anadolu'nun üzerinden gezmeyor muyuz, o çukurları görmüyor muyuz, o çukurların içindeki suları görmüyor muyuz? Taş ocağından vahşi madencilığe kadar birçok yerde Anadolu delik deşik; hangisini rehabilite ettik, hangisinde verim alabildik, hangisinde başarılı olabildik ki burada, Akbelen'de başarılı olacağız; hikâye anlatmayalım birbirimize, yapmayalım. Elimizde çok kötü örnekler var, yanlış örnekler var ve biz burada bu işe "Durl!" demek zorundayız. Ya, bu Meclisin vicdanı 8 kere titremiş, bu işi geri çevirmiş. Danıştay iptal etmiş yönetmelikleri. Israr etmeyelim. Zeytin Kanunu'nun etrafından dolaşarak Maden Kanunu'na 45'inci geçici bir madde ilave etmeyelim arkadaşlar.

ÇED'le ilgili süreçler, ÇED süresinin kısaltılmasıyla ilgili... Ya, ÇED'i süreye sıkıştırmamanın ben nasıl bir şey olduğunu günlerdir düşünüyorum. ÇED doğayı, insanı, yaşamı olumsuzluklardan, olası olumsuzluklardan korumak için bir planlama sürecidir, ÇED budur. Siz bir planlama sürecini illa bir süreye sıkıştırmaya çalışıyorsunuz. Peki, süreye sıkıştırdığınız işte yeterli bürokratiniz var mı? Yeterli elemanınız var mı? Bunun altyapısını hazırladınız mı? Yok. Peki, altyapısı ne bunun? Susacak bürokrat, karar vermeyecek ama siz buna "zımnî onay" diyeceksiniz. Bürokrata aldığı maaşı hak ettiren şey attığı imzadır, verdiği karardır -olumlu ya da olumsuz- "ÇED Olumlu" kararı da verebilir, "ÇED Olumsuz" kararı da verebilir ama attığı imza onu bürokrat yapar. Bürokrat olmayan insanlar devlet kademelerinde genel müdür olamaz, daire başkanı olamaz, müdür olamaz. Peki, bu adamı genel müdür yapacaksınız ama ÇED'e imza atmayacak, suskun kalacak ve biz de bunu olumlu olarak kabul edeceğiz; bunu kabul etmek mümkün değil.

Teklifin maddeleri Anayasa'ya karşı, uluslararası anlaşmalara karşı aykırılıklar barındırmaktadır. O yüzden, bu gönderilen teklif derhâl geri çekilmelidir. Doğal varlıklarımız, gelecek nesillerin yaşam hakkı korunmalıdır. İnceleme süreçlerinin kısaltılarak süper izinler sonucunda çevre güvenliğinin riski oluşacak, projelerin çevresel etkilerinin yeterince değerlendirilmemesi sonucunda doğa korumacı yaklaşımın zayıflamasına neden olur.

Bakın, yeni düzenlemeyle biz, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğüne olağanüstü yetkiler veriyoruz ÇED'le ilgili. Yani kişi gidecek, madenle ilgili başvuru yapacak MAPEG'e, MAPEG dosyayı alacak, bütün izin süreçlerini takip edecek; o süreçte olumlu görüş verenler süreç içerisinde olumsuz görüş veremeyecek, sessiz kalanlar da olumlu görüş vermiş olacak. Şöyle düşünün: Yani bürokrat bir karara imza atarken attığı imzayla hukuki olarak sorumludur, "ÇED Olumlu" kararını verirken de hukuki sorumludur, olumsuz verirken de hukuki sorumludur. Peki, sessiz kalarak "ÇED Olumlu" kararı vermiş oluyor, hukuken ne sorumluluğu var bu arkadaşlarımızın? O zaman bürokrata ne gerek var? O arkadaşla niye soruyoruz biz bu işi? Bunlar tamamen yanıltır. MAPEG'e bu anlamda verilmiş olan bu geniş yetkilerin de üzerinde konuşmamız gerekiyor.

Bakın, kış ayları, ÇED'le ilgili bir değerlendirme yapacaksınız; hava şartları olumsuz, sahada gözlem yapmanız lazım, sahada ölçüm yapmanız lazım, nasıl yapacaksınız bunu üç ayda? Kim gidip yapacak, o kış şartlarında, çetin hava koşullarında gidip de ÇED'le ilgili değerlendirmeyi kim yapacak? Oturduğu yerden bürokrat kara kara düşünecek "olumsuz" verse eğer amir baskısı varsa, bu konuda basınç yiyorsa sıkıntıya düşecek -sessiz kalarak- olumlu vermek de gönüllü razı olmayacağı için, olumlu karar vermek de istemeyeceği için sessiz kalacak ya da art niyetli bir bürokrat olduğunu düşünün, hiçbir hukuki sorumluluğu olmadan "ÇED Olumlu" kararı verebilir ya sessiz kalarak. "Aman kardeşim, biz seni biliyoruz, sen sesini çıkarma." denilse bir bürokrata -ki ben tırnak içinde söylüyorum, Türkiye Cumhuriyeti'nde hiçbir bürokrata bunu yakıştırmam- o zaman ne yapacağız? O yüzden, burada bu zımnî onay meselesinin kalkması lazım, bunu hep beraber kaldırmak lazım.

Bakın, Maden Kanunu'nun 7'nci maddesinde yapılan değişiklikle madencilik yapılmasına izin verilen orman alanlarının MAPEG'e devredilmesi öngörülmüyor. Bu da 1,2 milyon hektarlık tarım alanını tehdit eder, 28 milyon hektarlık orman alanının yatırımlarla parçalanma riskini artırır, bu da karbon yutak alanlarını ve gıda güvenliğini tehlikeye sokar. Orman alanlarına daha önce alınmış arama izinleri dâhil tüm maden izinlerinin işletme izni almasına gerek kalmamaktadır. Bu durum, arama, işletme faaliyetlerinin içerdiği süreçleri ve potansiyel çevre etkilerinin farklı olduğunu göz ardı etmektir. Ruhsat vermeden önce yatırımcının

diğer kurumlardan alması gereken izinlerin süreci de MAPEG tarafından yürütülecek. Ruhsatlandırma süreçleriyle ilgili kurumlardan izin alınması amacıyla daha önce bir yıl olarak tanınan görüş oluşturma süreci üç aya düşürülüyor.

Kanun teklifinde madencilige izin verilen orman alanlarında Tarım ve Orman Bakanlığının yetkilerini sonlandırılıyorsunuz. Yani bilgilendirmede de Tarım ve Orman Bakanlığındaki arkadaşlar gelip de "Ya, bizim buradaki yetkimiz şu nedenden dolayı sonlandı." demedi ya da bir bilgilendirmeye gelmedi ya da Tarım ve Orman Bakanlığını yani bu işin uzmanını devre dışı bırakacaksınız, MAPEG bu konuda yetkili olacak; bunu anlamak çok güç. Orman Genel Müdürlüğü gibi saha hâkimiyeti olan kurumların süreçlerin dışında bırakılması ormanları koruma açısından ciddi zafiyet yaratır.

5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'un 8'inci maddesine beşinci fıkradan sonra eklenen yeni hükümlerle birlikte orman alanları GES yatırımlarına açılıyor. Oysaki Türkiye'de GES'ler için ormanların haricinde birçok uygun alan bulunmaktadır. Bizler yenilenebilir enerji yatırımlarını sonuna kadar destekliyoruz. Keşke rüzgâr türbini yapan, keşke güneş enerjisi panelleri üreten fabrika sayılarımız, sanayicilerimizin sayısı artsa; bunları sonuna kadar destekliyoruz ama getirip güneş enerjisi santrallerini ormanın içine koymanın, ormanlık alanlarda bunları inşa etmenin doğru olmadığını düşünüyoruz. Bakın, Meclis olarak burada -gene bu Komisyondan geçti- sulama amaçlı olarak kullanılmayan göletlerin üzerinde -ki belediyeler de bunlarda isterlerse santral kurabiliyorlar- yüzer GES'lerin kurulmasıyla ilgili kanun geçirdik. Güzel bir şeydi yani orada kurulabilir bu işler, bunları yapabiliriz hep beraber, biz buna muktediriz ama getirip ormana bu GES'lerin kurulmasının çok doğru olmadığını düşünüyoruz.

Dediğim gibi, burada asıl mesele Muğla'daki zeytinliklerdir. Kişiyi, şirketlere özel bir düzenleme vardır. Bu özel düzenleme, sadece ve sadece oradan para kazanacak termik santral sahiplerini, oradaki elektrik şirketlerini mutlu eder; onun haricinde, ne bu kanuna ilk imza atan arkadaşlarımızı ne buradaki 600 milletvekilini ne de Türkiye'deki hiçbir vatandaşı mutlu edeceğini düşünmem ben. Hiç kimse eline alıp da baltayla "Ya, ben bugün gideyim bir ağaç keseyim." diye düşünmez burada ya da hiç kimse yoldan geçerken Meclisin içindeki bir ağacın dalına asılıp da "Şunun dalını kırayım." diye düşünmez, yapmaz, herkes ağaç dikmek ister ama maalesef, biz burada -ki sayın ilk imzacı, değerli vekil kardeşimiz de- ne kadar ağaç varlığının buradan taşınacağını -ki biz buna yok edileceği diyoruz, katledileceği diyoruz- bilmiyoruz, belli değildir bu sayı. Yani bir koordinat var, bu koordinatın içinde kaç tane ağaç var, bunların yaşları nedir, sahiplik yapısı kimlere aittir, bunların ne kadar taşınabilir, ne kadar taşınamaz; bunlarla ilgili herhangi bir bilgi, veri etki analiz raporunda olmadığı gibi, buradaki ilk imzacı arkadaşımızın sunuşunda da buna denk gelmedik, Bakanlık yetkilisi arkadaşlar da gayriresmî toplantıda bize bu konularla ilgili herhangi bir bilgi vermediler.

4342 sayılı Mera Kanunu'nun 14'üncü maddesinin birinci fıkrasına yeni eklenen (k) bendiyle meraların yenilenebilir enerji yatırımları için imara açılması kolaylaştırılmaktadır. Yenilenebilir enerji kaynakları için ülkemizin yeterince ormanlar dışında, meralar dışında alanları varken meraların bu şekilde kullanımının kolaylaştırılması doğru değildir arkadaşlar. Yine, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'na eklenen geçici 33, 34'üncü maddelerle yenilenebilir enerji yatırımlarında özel mülkiyete ait taşınmazlar Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu kararıyla acele kamulaştırılabilecektir. Bu uygulama 2030 yılına kadar geçerli olacak, Cumhurbaşkanı 1 defaya mahsus da bunu beş yıl uzatabilecektir. Bakın, mülkiyet hakkını gasbeden bir başka şey var burada, hemen acele kamulaştırma yani neyimiz acele, onu anlamıyorum. Yani biz ülke olarak nerenin daha iyi güneşlenme alanı, nerenin iyi rüzgâr alanı, nereye hidroelektrik santrali kurulabileceğini şimdiye kadar planlamadık mı, bilmiyor muyuz? Biliyoruz, güneşlenme haritalarını biliyoruz, Bakanlığımızın elinde bu konuda bizim bildiğimizin ötesinde çok fazla veri olduğunu biliyorum ama illa bir vatandaşın, illa bir kişinin arazisine gelirse de hemen acele kamulaştırmayla yerinden yurdundan edelim; bunlar doğru şeyler değildir, doğru kararlar değildir, düşünülmesi gerekiyor.

Yapı ruhsatı ve yapı izin belgesi olmayan, işte 2024 12'nci ayın 31'inden itibaren işletmeye alınmış lisanslı elektrik üretim tesisleri yasal statüye kavuşturulacaktır. Biz Komisyonda da sorduk yani kimdir bunlar?

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Komisyonda...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - İşte, listesini verin yani kimdir bunlar, hangi santrallerdir? Bunlara izin veriyoruz, imar affı yapıyoruz ve burada da sadece ve sadece bir inşaat mühendisinin vereceği bir raporla bunu sağlayacağız. Buna işte bir ücret konmuş binde 1 oranında yatırım bedelinin ama 30 tane şirket kimdir, sahiplik yapıları kimlerdir, bunlarla ilgili bilgi almak hepimizin hakkıdır diye düşünüyorum.

Şimdi, Paris İklim Anlaşması'na ilişkin ülkemizin beyanında bulunan 2053 karbon nötr hedefine açıkça aykırıdır bu getirmiş olduğunuz düzenlemeler. Kömür kaynaklı termik santrallerin 2045'e kadar teşvik edilmesini sağlayan düzenleme yeşil dönüşüm ve sınırda karbon vergisi açısından ülkemizin rekabet gücünü zayıflatacaktır. Bakın, bu iş, sanayicilerimizi zora sokacaktır. Bu kayıpların sanayicilerimize verebileceği zararları hesapladık mı? Bunların mali analizlerini yaptık mı, etki analizlerinde bunlar var mı? Maalesef bunlar da yok. Yani -biraz evvel bahsettim- ülkemizin kurulu gücü 118.721 megavat, cumhuriyet tarihinde şu ana kadarki maksimum güç tüketimi 58.172. TEİAŞ'ın halka açık verilerinden ülkemizin enerji santrali ortalama emre amadelik oranı yani hâlihazırda bulunan üretim gücü yüzde 55 ile yüzde 60 arasında. Bakın, bu santraller, kapatılsın anlamında söylemiyorum, devreye çıktığında bile -devreye alınamadı- bir teknik arıza olduğunda bile ya, bunu karşılayacak bizim hâlihazırda kurulu gücümüz fazlasıyla var. Baz yükünden bahsediyorlar, İspanya ve Portekiz'in yaşamış olduğu sorunlardan bahsediyorlar; ya, bu santrallerin ikisi bu işi çözmez, çözemeyecek. Zaten yarın öbür gün, 2028'de nükleer santrali tamamen devreye alacağınızı söylüyorsunuz, zaten o baz yükünü fazlasıyla karşılar, eğer onu devreye alacaksak. Yani burada birileri kurtarılarak çok insan mağdur edilecek. Yüzde 1, yüzde 2'lik bir enerji üretimi için... Ki bakın, söylüyorum, ülkemizde çok fazlası var bu kurulu gücün, önümüzdeki dönemde devreye girecek yatırımlarla da çok daha küçük bir orana tekabül edecek bu. Emre amadelikle bu kaybın 13-14 katını dahi biz karşılayabilecekken, sanki bu santralin kömürü gelmezse Ege Bölgesi, Güney Ege, ülkemiz bir elektrik sıkıntısı yaşayacak, bir problem yaşayacakmış algısı yaratılıyor olması son derece yanlıştır.

Sayın ilk imzacı güzel söyledi "2030 yılında kurulu gücün yüzde 65'ini yenilenebilir kaynaklara getirmeyi hedefliyoruz." çok güzel bir hedef, keşke yüzde 80'lere getirebilsek, keşke bunu başarabilsek. Peki, bu, 2030, beş sene; yüzde 65'e geldiğinde ya, bu santrallerin bir önemi kalmayacak, zaten ekonomik ömrünü doldurdu, zaten ekonomik ömrünü doldurdu bu santraller. O yüzden burada zeytini yok eden, doğayı dönülmez bir şekilde tahrip edecek olan bu yasa teklifinin derhâl geri çekilmesi gerekiyor.

Ayrıca, Aralık 2023 tarihinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Hükümetler Arası Komitesi Türkiye'nin zeytin yetiştiriciliğiyle ilgili geleneksel bilgileri, yöntemleri ve uygulamalarını UNESCO Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne kabul etmiştir. Ya, siz böyle bir listeye kabul edilmişsiniz ve 2027 yılında mevcut durumunuzu, zeytin yetiştiriciliğiyle ilgili geleneksel bilgileri, yöntemleri, uygulamaları rapor edeceğiniz, fonlardan faydalanacağınız bir UNESCO kültür mirası listesine dâhilken burada zeytinleri katledeceksiniz. Peki, 2027'de ne yazacaksınız bu rapora? "Biz Akbelen'de ağaçları kökledik, söktük, götürdük, bilmem nereye diktik; tutarsa Allah'tan, tutmazsa kuldan." mı diyeceksiniz? Ne diyeceksiniz yani? Ne diyeceğiz yani? O yüzden, bu teklif son derece sakıncalıdır. Zeytincilik açısından, zeytin yetiştiriciliği açısından... Belki zeytin kimileri için sadece kahvaltısında yediği tanedir, kimi için salatasına koyduğu yağdır ama -biraz evvel sayın vekilimiz çok güzel anlattı- o bölgede yaşayan insanların umududur, ekmeğidir, vatanıdır, yurdudur, onların yuvasıdır. O yuvayı dağıtmak, orayı tahrip etmek, geri dönülemez bir doğa katliamına ortak olmak bizim Gazi Meclisimize asla yakışmıyor. Yukarıda bahsettiğim, anlattığım arkadaşlarımızın da çokça bahsettiği ve bahsedecekleri ki burada sektör paydaşları var, bu konuya duyarlı sivil toplum örgütleri, vakıflar var, onların söyleyecekleri de çok kıymetli, çok önemli şeyler söyleyecek onlar da çünkü onlar o işi bize göre çok daha fazla yaşıyorlar, çok daha fazla o işin kahrını çeken insanlar. Geri dönülemez bir yıkıma "Dur!" demek bu Gazi Meclisin görevidir. O yüzden ben bu teklifin geri çekilmesini, bu teklifi getiren arkadaşların da bu konuda -samimiyetle söylüyorum bunu- rahatsızlık hissettiğini düşünüyorum. Bu konuda vicdanen rahatsız olduklarını düşündüğüm için de bunu tekrar konuşup, müzakere edip geri çekilmesini teklif ediyorum.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nevzat Bey, diğer arkadaşlara söz vermeden size bir soru sorsam yani burada arkadaşlarımızın bilgilendirilmesinde belki bir eksiklik var. "Baz yük" ne demek, "emre amade" ne demek, bu santraller gerçekten sadece kurulu güç olarak küçük bir rakama tekabül ettikleri için önemsiz mi, değersiz mi; bir anlatabilir misiniz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Sayın Başkanım, değerli Komisyon; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bilgilendirme toplantısında da temas etmeye çalıştığımız husus, iki gün önceki toplantıda ifade etmeye çalıştığım gibi, baz yük santrali sürekli emre amade olan, sürekli çalışan, yirmi dört saat, yedi gün, otuz gün, üç yüz altmış beş gün bakım ve arıza dışında devre dışı kalmayan santrallerdir. Yenilenebilir kaynaklara dayalı elektrik santrallerimiz, rüzgâr santrallerimiz ki ortalama 3 bin saat çalışır yılda, bir yıl 8.750 saattir, 3 bin saat çalışan santral iyidir. Güneş santrallerimiz güneşten enerji alırlar, yıllık ortalama 1.500 ila 1.800 saat arasında çalışırlar ama kömür santrallerimiz, yine ithal kaynaklarıyla elektrik ürettiğimiz doğal gaz santralleri, nükleer santraller üç yüz altmış beş gün boyunca arıza ve bakım süreleri hariç çalışan santrallerdir. Biz, bir bölgede yüzlerce, binlerce megavat GES kurduk veya RES kurduk ama bunların elektrik üretimleri tabiat şartlarına bağlı olduğundan dolayı bunlar sistemden çıktığında veya enerji üretmediğinde veya aniden devre dışı kaldıklarında, rüzgâr bir anda kesildi, güneşin çok güzel olduğu bir günde bulutlanma yaşadık ve 2 bin megavat GES devreden çıktığında benim ülkede bu kaynağı sürekli sağlayan bir sisteme ihtiyacım var, bu da baz yük santrali dediğimiz santrallerdir Sayın Başkanım. Bu açıdan, her ne kadar "3 santral" dese de Sayın Vekilimiz, Türkiye'de elektriğin yüzde 2 değil yüzde 3,5'ünü üreten 1.100 megavatlık bu 3 santral yıllık 10,4 milyar kilovatsaat elektrik üretimiyle Aydın, Muğla ve Denizli illerinin yıllık 10,5 milyar tüketiminin hemen hemen tamamını karşılamaktadırlar.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani rakam küçük gözükse de baz yük olarak sistemin sağlıklı çalışması için çok çok...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - 13-14 katı var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ama yerleri de önemli Sayın Vekilim.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - "Enterkonnekte sistem" diye bir sistem var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, Sayın Vekilim, enterkonnekte sistem var tabii ki ama bu enterkonnekte sistemi her yerden beslemeniz lazım yani şimdi, teknik olarak siz de sorabilirsiniz, burada bu santrallerin baz yük olarak gerçekten çok önemli vazifeleri var. Burada rakam veya da kurulu güçten ziyade bunların stratejik önemi aslında konuştuğumuz konu.

Rıdvan Bey, buyurun.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, helal oylarıyla bizi seçen kıymetli halkımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, konunun içeriğine girmeden önce önemli olan bu kanunlar, yasalar geçtiği noktada da acaba bunun uyumlu hâle getirilebilmesi adına ne kadar riayet edeceğimiz de çok önemli bir husus. Bunu niye söylüyorum? Daha önce bir İliç Komisyonu vardı ve ben o İliç Komisyonunun da üyesiydim. Bu İliç Komisyonunda dört ayrı ilç alanı vardı yani siyanürlü toprağın birleştirildiği bir alan. Bunun için 5'inci ÇED izni istenmiş, verilmiş fakat 5'inci ÇED izni yetiştirilemediğinden 4'üncü ilç olan kısma 4/B ÇED'i de verilerek burada bu noktada oraya yığılma devam etmiş ve kanunun arkasından dolanılarak orada 9 işçimizi kaybettik. Siyanürlü toprak kayarak belli bir noktada da çevreye olan etkisi çok net bir şekilde tespit edilemeyen bir husus hâline gelmişti. Ve o dönemde, o ÇED raporunu veren Sayın Murat Kurum'un bariz bir şekilde hatalı olmasına rağmen ne bürokratları ne de kendisi hakkında bir yargılanmaya gerek olmadığı şeklinde bir rapor verilmişti.

Yine, Kartalkaya Komisyonunda -daha yeni de 78 canımızı kaybettik- orada da bilirkişi raporları ve Mecliste Komisyonunda üyesi bulunan arkadaşlarımızın ortak kanaati neticesinde, iki bakanlık birinci derecede kusurlu ve ihmali bulundu; biri Turizm Bakanlığıydı, biri Çalışma Bakanlığı. İki bakanlık da tali kusurluydu; Çevre ve İşçileri Bakanlığı. Bunun dışında da yerel yönetimlerde belediye itfaiyesi ve il özel idaresi birinci derecede kusurlu bulunmuştu fakat bu kanunun açık hükümlerine rağmen, Türkiye Büyük Millet Meclisinin talebine rağmen ve Yargıtayın açık talebine rağmen "Buradaki sorumlu arkadaşlar yargılanmalıdır." kararına rağmen yürütme yani Turizm ve Çalışma Bakanlıkları kendi personelinin yargılanmasına müsaade etmediğinden dolayı biz maalesef buradaki bu arkadaşları yargılayamıyoruz yani şunu demek istiyorum: Biz bugün burada çıkaracağımız kanunda "ÇED olsun, olmasın." gibi düzenleme yapıyoruz, iyi niyetle de yapılıyor olabilir ama bunun neticesinde buralara uyulmadığı takdirde, Anayasa'ya uyulmadığı takdirde bunun bir anlamı yok yani bizi seçen değerli halk, milletimiz bizi

seçerken Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletin faydasına ve yararına iş yapmak adına bizleri buraya gönderiyor hem iktidarı gönderiyor hem de muhalefeti, herkesi bir belli amaç doğrultusunda buraya gönderiyor, dolayısıyla biz de bunun hakkını vermeliyiz.

Şimdi, ben Ayvalık doğumluyum. Dolayısıyla hem Ayvalık hem de Çanakkale bizim bölgemiz, zeytincilik açısından çok kıymetli ve değerli. Bilinen tarih öncesinde de Homeros'un bir sözü var, zeytin ağacını konuşturur, bir kibirli insan zeytin ağacına dayanır, zeytin ağacı der ki: "Kibirlenme insanoğlu, senden önce de vardım, şimdi de varım, senden sonra da olacağım." Biz o zeytin zamanı sırığa giderdik. Zeytinden sonra da o süreçte "başak" denen bir dönem olurdu, zeytin bittikten sonra da çocuklar yani bizler başağa giderdik, orada kalan zeytinleri toplar, satar ve harçlığını çıkarırdık. Zeytin o yöre için, o yöreler için hakikaten hem sabunu hem zeytini hem de zeytinyağı anlamında evlere ve orada hem düşünlerimizi yapmamıza vesile olur hem geçimimizi sağlamamıza vesile olur hem de yatırım amaçlı bir süreçtir, dolayısıyla bütün bölgeyi etkiler ve bu kıymetlidir. Bunun kıymetli olduğu yani zeytin ağacının kıymetli olduğu -bizi yöneten iktidarın İslami hassasiyetini de düşünerek söylüyorum- yüce dinimiz Kur'an'da da altı surede, yedi ayette zeytinle ilgili açık hüküm var ve Cenab-ı Allah orada buyuruyor, diyor ki: "Zeytine yemin ederim." yani Cenab-ı Allah'ın yemini Kur'an'da üç yerdedir, biri de zeytin üzerinedir. Zeytin hakikaten dinen de ve millî anlamda da hem dinî hassasiyetler hem de millî hassasiyetler yönünde herkesin sahip çıkacağı, çıkması gereken bir durumdur. Dolayısıyla bu noktada madenciliğimizi elbette doğru noktada yapabilmeli, dünya rekabetine katabilmeliyiz ama bunu bu verimli arazilerde yapmamamız lazım. Zeytin ağacı öyledir; zeytin ağacını köklerinden söktüğünüzde, başka yere götürdüğünüzde yine yeşerir ama size asla ürün vermez, sadece süs olarak kullanılan bir hâle gelir. Sekiz yüz yıllık, bin yıllık, bin beş yüz yıllık zeytin ağaçları vardır, dağlarda kalmış, toplanması zor diye çıkarılıp belediyeler şehirlerin belli noktalarına onu süs olarak dikerler ve hiçbir zaman ürün vermez, sadece yeşilliğiyle kalır. Dolayısıyla, hani "Oradan zeytin ağaçlarını taşıyoruz, başka yere koyacağız." demek çok doğru bir şey değildir ama yeniden zeytin ağacı dikeceğiz, yeniden fidan, sıfırdan yapacağız bunu demek daha doğru bir davranış yani daha doğru bir süreç olur bu anlamda, bunu da burada belirtmek isterim.

Tabii, bu maden alanlarıyla ilgili söylenecek çok sözler var, maddelerde ayrı ayrı konuşulacak ama çok kısaca değinmek isterim. Yani dediğim gibi, bu ÇED raporlarının verilmesi, verilmemesi, isminin değiştirilmesi ÇED'e uygun değildir ya da direkt ÇED verilmesinin önemini aslında biz ilk maddeyle ortadan kaldırıyoruz. Diyoruz ki: "ÇED raporu diğer bakanlıklara ya da yetkili kurumlara da izin, müsaadeye başvurulabilir diyoruz. Evet, bu önemli, başvurabiliyoruz ama bu ÇED'i formalite hâline getiriyor ve bürokrasi üzerinde büyük bir baskı olacak. Yani arkadaş, ben diğer bütün izinleri aldım, niye ÇED'im çıkmıyor diye bürokrasiye de bu ÇED raporu veren kişi ve kurumlara da bir baskı hâline dönüştürecek. Ama önce nedir? "Önce değerlendir, sonra izin ver"ken, şimdi önceden izinleri al, sonra "Kardeşim, biz bu kadar uğraştık, bana niye ÇED vermiyorsun?" a gidecek bir duruma gelebilir.

Gene, 2'nci maddemizde teminat sistemini kaldırıyoruz. Aslında "Bu rehabilitasyon bedelleri yapılmadan ruhsat yapılamaz." hükümleri eklenmesi gerekirken biz teminatı kaldırıyoruz. Yani teklifte rehabilitasyon bedelini hesaplama yöntemi de ne yapılmamış, belirtilmemiş. Yani burada alan büyüklüğü, maden cinsi, hangi unsurlar göz önünde bulunduguna dair bir sebep de belirtilmediğinden bu konuda da net bir duruş yok.

3'üncü madde bu MAPEG izinleriyle ilgili. "Kamu yararı gözetilerek Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Başkanlığında oluşturulacak kurul tarafından verilmesi hususu..." diyor. Şimdi, Anayasa'nın 169'uncu maddesi çok açık, mülkiyetin devredilemeyeceği hükmünü içeriyor. Yani ormanların devlet eliyle korunacağı ve bu alanların mülkiyetinin devredilemeyeceği hükmü var. Orman vasfındaki taşınmazların MAPEG'e ücretsiz olarak devri bu da açıkça Anayasa ihlali olacak, bu da muhtemel, kuvvetle muhtemel, çok açık hüküm olduğu için Anayasa Mahkemesinden dönecek.

Teklifin 4'üncü maddesinde de stratejik ve kritik maden tanımı yapılmadan, nesnel ölçütler belirlenmeden acele kamulaştırma ve stoklama gibi temel hakları ve ekonomik faaliyeti doğrudan etkileyen düzenlemelerin kanunla getirilmesi Anayasa'yla güvence altına alınmış pek çok ilkeye bu da aykırılık gözetiyor. Ayrıca, dediğimiz gibi "Rehabilitasyon için kullanılacak." demek, nasıl ve kim tarafından ve hangi kriterlerle olacağının da ortaya konması gerekliliğini söylemek isterim.

Teklifin 10'uncu maddesinde alanların yine ihaleye açılacağına dair Genel Müdürlüğün tek başına karar vermesi bu da yolsuzluğun önünü açabilecek sıkıntılı bir durumdur, tek başına bırakılması doğru değil. En önemli maddelerden biri girişimizi de zeytinle yapmıştık, burada da yasallaştırmak istese de kamuoyunun tepkisi üzerine bu daha önce geri çekilmiş bir teklifti. Birçok zeytin ağacının taşınamayacağı ve tahrip edileceği ve ürün vermeyeceğinden bahsettik. Ayrıyeten zeytinliği kamulaştırılan taşınmaz maliklerine aynı ilçe ve il önceliğiyle başka bir alan tahsis edilmesi güzel ama bu alanın rayiç bedelle kiraya verilmesi ve çiftçinin oluşan zararlarının derinleşmesi de burada unutulmuş ve atlanmış. Dolayısıyla, iktidarın bu madencilik firmalarına yönelik geçmiş dönem uygulamalarını da göz önünde bulundurduğumuzda burada bir kamu zararının da meydana geleceği aşikâr hâle geliyor.

Tabii, 14'üncü madde mera yani hayvancılık ve tarım, yurt dışından da artık bol bol ithal etmeye başladığımız bir durum bu husus. Dolayısıyla, 25/2/1998 tarihli 4342 sayılı Mera Kanunu'nda "Mera, yaylak ve kışlaklar; özel mülkiyete geçirilemez, amacı dışında kullanılamaz, zaman aşımı uygulanamaz, sınırları daraltılamaz. Ancak, kullanım hakkı kiralanabilir. Kiralama ilkeleri yönetmelikle belirlenir." diyor. Yani tahsis amacının değiştirilmesine yönelik bu madde de yine, açıkça, Anayasa'yla örtüşen bir durum değildir ve bir de burada meraların açılması demek, özellikle hayvansal üretim açısından da hayati önem taşıyan meraların tahsis amacının iktidarın değişen politikaları neticesinde yine farklı kullanım alanlarına geleceği de söz konusu oluyor.

Bu vesileyle, biz İYİ Parti Grubu olarak bu yasanın çok çalışmadan, hazırlanmadan geldiğini düşünmekteyiz ve geri çekilmesinde fayda telakki ediyoruz.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım. (Alkışlar)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, uyarma ihtiyacı hissetmeyeyim. Yani burada alkış yapmak bu Komisyonun kurallarına aykırı, beni çok rahatsız etmiyor ama kural böyle, onun için tekrar size hatırlatıyorum.

Sayın Vekilim, size müsaade ederseniz bir soru sormak istiyorum: Şu anda yargılanan bir kamu görevlisi yok mu Bolu'yla ilgili olarak?

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Kartalkaya'da yok. Yani Turizm Bakanlığına...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İl Genel Sekreteri...

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - İçişleri Bakanlığının var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir kamu görevlisi ve yargılanıyor şu anda.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Turizm Bakanlığı ve Çalışma Bakanlığından bahsettim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, onu düzeltmek istedim.

İki, şimdi ÇED'le ilgili arkadaşlar, siz bu kanun tasarısını okudunuz mu ben çok açıkçası anlayamıyorum çünkü ÇED'i gene ÇED'le sorumlu kurum kimse o verecek. ÇED'in süresinin kısaltılmasıyla ilgili bir husus yok. Burada, tekrar arkadaşlarımız ÇED konusunu bir daha ifade ederlerse...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bakan Yardımcısı bize onu öyle söyledi zaten, bütün hedefi dedi bu süreci...

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Hayır, öyle söylemedi, toplam süreç o ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O toplam süreç. Toplam sürenin azaltılması... Yani ben burada sorabilirim: Sizce bir yenilenebilir yatırımın beş senede ruhsat süreçlerini, izin süreçlerini bitirmesini siz makul görüyor musunuz mesela? Beş yıl.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, siz teklif sahibi olarak mı konuşuyorsunuz Başkan olarak mı?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Bakan, başka ülkelerde kaç yıl sürüyor?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Avrupa Birliği'nin bir tavsiye kararı var ve uygulamaya başladı, bu sürelerin iki yılda bitirilmesiyle ilgili. Bütün süreçlerin iki yılda bitirilmesiyle ilgili...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Hâlihazırda ne yapılıyor?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Biz de kanun kararlara..

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Neden kapitalist olanını alıyoruz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Değil işte. Biz burada, biz süreçleri...

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Bizde niye beş yıl sürüyor Sayın Bakanım?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çünkü şöyle, şimdi, Sayın Vekilim, ben anlatayım size. ÇED'e başvurdum. ÇED'in tamamlanmasına ya da bitmesine çok az bir süre kala bir dava açılıyor, bir yılda zaten ÇED'ler ortalama veriliyor, bildiğim kadarıyla, yanılmıyorsa ÇED süreçleri. Şimdi, bu süreç iki yıl uzayabiliyor, o iki yıl uzadıktan sonra, ÇED süreçleri bittikten sonra devlet diyor ki: "O işleri bitir, sonra bana gel." Şimdi yapılan tek şey şu: "Sen izin süreçlerine gene başvur, bunlar paralel yürüsün. ÇED süreçlerin tamamlandığında ben senin buradaki izin süreçlerine onay vereyim, devam et, ikisi paralel yürüsün." diyor. Bunda bir mahzur nerede görüyorsunuz?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Olumsuz çıktığında ne oluyor Sayın Bakan?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Onay alamıyor.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O kadar kurum niye hazırlanmış oluyor?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Gene alır. Gene o kadar kurum ona hazırlanmış oluyor.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Kanun teklifini veren milletvekilleri neden savunamıyorlar da Başkan olarak siz savunmak zorunda kalıyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Söylüyorlar.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, burada bir usul kusuru işliyorsunuz. Siz Komisyon Başkanı olarak sürekli böyle lehte konuşmalar mı yapacaksınız acaba?

CAVİT ARI (Antalya) - Görevlerini iki taraf karıştırıyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yo, ben süreci anlatıyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Hayır, siz sürekli lehte konuşmalar yapıyorsunuz. Bu, böyle olmaz. Kanun teklifi sahipleri burada, kendileri savunacaklardır. Siz neden sürekli olarak bu kanun teklifine olumlu yaklaşıyorsunuz, bu bir usul hatasıdır. Böyle olmaz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben burada kendi bilgim ve görgüm dâhilinde arkadaşlarımıza açıklama yapıyorum.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Anlattık zaten, çok uzun anlattık bu süreci.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz açıp bakarsınız, usule aykırı bir şey var mı yok mu?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Bir daha anlatırım, belki anlamadığınız yerler vardır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, istiyorsanız konuşsun teklif sahibimiz iki saat daha anlatsın.

Nevzat Bey, bu...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Yani bir aleyhte konuşmaya 6 kere müdahalede bulunuyorsunuz, bu doğru bir tutum değil.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yo, ben size bir müdahalede bulundum mu Rıdvan Bey?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Yok. Açıklayabilirlerse bir de oradan dinleyelim.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Oğuzhan Bey'den dinleyelim yani kanun teklifini veren o.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben size müdahalede bulundum mu, konuşmanızı tamamladınız mı?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Tamamladım.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Ben uzun konuşuyorum diye vermiyorlar ağabey verseler.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Her konuşmacıdan sonra konuşmacıyı teklif sahibi ya da Komisyon Başkanı cevaplayacak mı?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bizde böyle oluyor ya, kusura bakmayın.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Tamam, ertesi gün akşam çıkarız, bizim açımızdan sıkıntı yok.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ertesi gün akşam çıkalım, sorun yok; biz alıştık çalışmaya.

Buyurun Sayın Bakan Yardımcım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Sayın Başkanım, ÇED süreciyle ilgili; ÇED'in yapılma şekli, ÇED'in prosedürleri, ÇED'in oluşması esnasında görüş alınacak kurum ve kuruluşlar da asla değişiklik

yapılmıyor. ÇED'le ilgili süreç altı ay sürer, dokuz ay sürer ya da bir yıl sürer; biz asla buna dokunmadık. Zaten biz buraya gelinceye kadar ilgili vekil arkadaşlarımız, ÇED Genel Müdürlüğüyle defalarca toplantı yapıldı, onlar ciddi muhalefet ettiler. Biz sadece -zatiatinizin ifade ettiği gibi- ÇED sürecine dokunmadan diğer izin süreçlerinin de eş zamanlı yürütmesini murat ettik. Bakın, dört yıl, beş yıl süren, yenilenebilir enerji kaynaklarının, rüzgâr ve güneş projelerinin izin süreçleri sürüyor; ÇED, orman izni, imar izni vesaire vesaire vesaire. Biz hem daha çok GES ve RES yapalım diyoruz hem de bu süreci kısaltmak için bir amaç edindik kendimize Bakanlık olarak; büyük hedeflerimiz var.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ama çevre amaçlı değil bu hedefler.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Net Sıfır Karbon Hedefimiz var; buna ulaşmak için daha çok GES ve RES kurmam lazım beraberinde. Burada, bu düzenleme sadece diğer izin, irtifak, imar, teşvik gibi işlere başlanılması sürecine imkân veriyor; asla bir yatırıma başlanmasına imkân vermiyor, asla diğer kurumların ÇED belgesi alınmadıkça herhangi bir izin vermesine imkân sağlamıyor.

Bir de düzenlemede "ÇED Gerekli Değildir" belgesi var hâlihazırda, mevcut kanunda. 2 tane ÇED raporu var; il müdürlüklerimiz ÇED çalışması yapıyor, verdiği ÇED raporunda şöyle yazıyor: "ÇED Gerekli Değildir", bir de Bakanlığın verdiği ÇED raporu var. 2'si de ÇED raporu ama il müdürlüklerinin verdiği "ÇED Gerekli Değildir" ÇED raporu yanlış algılanması sebebiyle...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Bakan, ikisi arasında bir zaman farklılığı var mı acaba hazırlanmayla ilgili?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Bakanlığın gerek merkez teşkilatını ilgilendiren büyük projeler, gerek illerin kapsamına giren görece daha küçük projeler yine aynı ÇED prosesine tabidir; bunlarda herhangi bir inkıta, herhangi bir azalma asla söz konusu değildir.

Bir vekilimiz ifade etti, ÇED için üç ayda görüş verme; asla böyle bir şey söz konusu değildir. Asla ÇED'le ilgili...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Kurumlar veriyor.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Kurumlar veriyor Sayın Bakanım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - O başka, maden ön izniyle ilgili Ednan Bey.

ÇED'le ilgili süreçte ÇED Genel Müdürlüğü veya il müdürlüklerimiz hangi işleme tabi iseler şu andaki mevzuat gereği aynen devam edecekler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Fatih Selimoğlu burada mı?

Fatih Bey Çevre ve Şehircilik Bakanlığından arkadaşımız.

Arkadaşlarımız merak ettiği için soruyoruz: ÇED süreçlerinin kısaltılmasıyla ilgili bu tasarıda bir madde var mı?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ENDÜSTRİYEL YATIRIMLAR ÇED DAİRESİ BAŞKANI FATİH SELİMOĞLU - Hayır, Sayın Başkanım, Sayın Bakanım.

Şöyle: Bilindiği üzere, ÇED Yönetmeliği 1993 yılında yürürlüğe girdi ve Sayın Bakanımın söylediği gibi ek 1 ve 2 listelerinden oluşmakta; ek 1 listesinde proje kapasite ve büyüklük itibarıyla olanlar Bakanlığımızda yürütülmekte, daha küçük projeler il müdürlüklerimizde yürütülmekte. Burada yıllardır birçok defa değişiklik oldu. Ek 2 kararındaki ÇED önemsizdir, "ÇED Gerekli Değildir" ifadeleri kamuoyunda sanki bir değerlendirmeye tabi tutulmuyormuş, sanki bir çevresel etki raporlaması sunulmuyormuş algısı olduğundan dolayı STK'lerde, kamuoyunda bu algıyı ortadan kaldırma amacıyla yapılmış bir değişiklik. Zaten bizim izin lisans sürecimizde de Bakanlığımızın ve il müdürlüklerimizin verdiği kararlarda da aynı, orada da aynı süreç, orada da izin lisans belgesi veriliyor Bakanlığımızda, il müdürlüklerimizde de izin lisans belgesi veriliyor. Bu sadece bir anlam karmaşasını ortadan kaldırma amaçlı yapılan bir değişiklik.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bundan sonra herkes ÇED raporu almak mecburiyetinde.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ENDÜSTRİYEL YATIRIMLAR ÇED DAİRESİ BAŞKANI FATİH SELİMOĞLU - Süreçlerle, ek listelerle, Maden Kanunu'yla veya GES'ler ile RES'lerin ek listeleriyle en ufak bir değişiklik yok; sadece anlam karmaşasını ortadan kaldırma amacıyla yapılmış bir değişiklik Sayın Bakanım.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Pardon, Sayın Bakan, iki farklı süreci siz nasıl aynı isim altında topluyorsunuz da "Bir farklılık oluşmuyor." diyorsunuz; gerçekten merak ediyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ENDÜSTRİYEL YATIRIMLAR ÇED DAİRESİ BAŞKANI FATİH SELİMOĞLU - İkisinde de sunulan raporlar içerisinde, bilimsel akademik raporlar sunuluyor; sadece ismi değişiyor, başka hiçbir değişiklik yok.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Halkın katılımı var mı valiliktekinde?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI ENDÜSTRİYEL YATIRIMLAR ÇED DAİRESİ BAŞKANI FATİH SELİMOĞLU - Hayır, ya, Ek-1'lerde var zaten. Ek-1'lerde, o süreçte herhangi bir değişiklik olmayacak Sayın Bakanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Fatih Bey, teşekkür ediyoruz.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NUR HİLAL GÜNDÜZ - Sayın Bakanım, burada büyük bir anlam karmaşası var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen, size söz verdiğimde anlatırsınız.

Teşekkür ediyoruz arkadaşlar.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NUR HİLAL GÜNDÜZ - Ama farklı ve yanlış bir anlatım var şu an.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bakanlığımız yanlış anlatmıyordur diye düşünüyorum.

Mesut Bey, konuşacak mısınız? Size söz verebilirim.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Evet Sayın Başkan.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Öyle bir güven vermiyorlar, öyle bir güven vermiyor Bakanlık.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Bakan Yardımcısı "Maden dâhil değil." dedi o gün, sonradan düzeldi. Hayır, yani neye güveneyim?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Sayın Bakanım, bir söz alabilir miyim ben de?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Biraz sabredelim.

Buyurun.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli hazırun; öncelikle hepinizi muhabbetle selamlıyorum. Toplantımızın hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Ben de yaklaşım zenginliği olması bakımından maddelere veya teferruatlara girmeden genel bakışımı ortaya koymak isterim. Tabii ki, sabah farklı bir mekânda başladığımız toplantıyı üç saat sonra burada devam ettirebildik. Böyle olmasının da nedenleri var, birilerine göre mutlaka gerekçeleri var. O anlamda, hepimizin bildiği meşhur, mecellede bir kaide var: "Usul esastan önce gelir." Usulde yanlışlık olduğu zaman, eksiklik olduğu zaman, karışıklık olduğu zaman esas konu konuşma hususunda bayağı gecikebiliyoruz veya esas konu konuşmaya zamanımız da kalmayabiliyor, fırsat da kalmayabiliyor. Bunun neden böyle olduğuna dair, herkesin yorgun olduğu bu ortama tebessüm olsun diye bir fıkrayla başlamak isterim. Dünyada ünlü bir firma, bir taraftan hem tatil amaçlı hem seyahat amaçlı hem de eğlence amaçlı uluslararası büyük bir mavi tur organize etmiş, bu tura dünyanın her ülkesinden insanlar katılmışlar. Gemide her ülkeden insanların olduğu bu tur esnasında akşamları genel manada eğlence, kâğıt oyunu oynamak. Yolculuğun bir gününde yine akşam masa kurulmuş, masada oyuncular var ama etraf da epey kalabalık, oyuncular 4 ülkeden; biri Amerika'dan, biri İngiltere, biri Almanya, biri de Türkiye'den. Türkiye'den katılan da Temel. Oyunda kâğıtlar açılmış.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Temel Rizeli mi, Trabzonlu mu?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Oflu.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Oflu olabilir.

Oyun başlamış, iki üç saat sürmüş ama bizim Temel sürekli kaybediyor, sürekli kaybediyor, en son kendini kontrol etmiş, üzerindeki miktar bayağı azalmış ve kendisi açısından en son olduğuna inandığı oyun için masanın ortasına tüm parasını koymuş. Kâğıtlar dağıtılmış, dağıtılan kâğıtlardan tabiri caizse bütün en kötü kâğıtlar Temel'e rast gelmiş, en iyi kâğıtlar da Amerikalı vatandaşa rast gelmiş, Amerikalı vatandaş -kestirmeden kısa, öz olarak söylüyorum- masanın üstüne kâğıtlarını sermiş, ortadaki parayı almak için uzandığında Temel elini Amerikalıya vurmuş ve elindeki en kötü kâğıtları açmış ve demiş ki: "Trink" ve ortadaki parayı kendine almış. Hiç kimse ses çıkaramamış, "Acaba bizim bilmediğimiz bir kural var da itiraz edersek ayıp olur mu?" düşüncesiyle kimse ses çıkaramamış, oyun o şekilde devam edince her şey Temel'in lehine gitmiş, gitmiş, gitmiş ve oyunun bir safhasında bu defa en iyi kâğıtlar Temel'e gelmiş, en kötüleri Amerikalıya gelmiş. Temel masadaki tüm parayı alacağı esnada bu sefer Amerikalı elini Temel'in koluna vurmuş, kendi kötü kâğıtlarını sermiş ve demiş ki: "Trink." ve parayı alacağı sıra Temel bu sefer tekrar elini vurmuş ve paraları komple önüne çektikten sonra demiş ki: "Bana bak, oyunda 'trink' bir defa olur." Bunu niye anlattım?

Şimdi, AK PARTİ iktidarı herhangi bir konuda adım atacak olduğunda kanunlar kendi lehine ise iliğine kadar kullanıyor, istediği gibi kullanıyor ama eğer kurallar kendi ihtiyacını karşılamıyor ise hemen bütün millete, muhalefete, siyasi partilere "trink" çekiyor ama zaman geçip de bu "trink" muhalefetin lehine olacak olduğu zaman ise diyor ki iktidar: "'Trink'i kullanma hakkı sadece iktidara aittir." Böyle bir mantıkla biz kanun çıkarma, adım atma cihetine girdiğimiz zaman da elbette ki toplantılara üç saat sonra da başlanabiliyor veya normalde oturulduğu takdirde çok rahat halledilebilecek sorunlarımız uzun uzun kavga karışık tartışmaya da zemin hazırlayabiliyor. Hiç dikkat etti mi AK PARTİ'li akadaşlar bilmiyorum, Meclise gelen kanunların içerisinde toprak var ise, iklim var ise, su var ise, insan var ise, hayvan var ise Türkiye'de ciddi miktarda insanlar tedirgin oluyor. Aslında, iktidar bunu derinlemesine düşündüğü zaman kendisi için ne kadar büyük ayıp olduğunu görebilmesi lazım. Neden? Çünkü güven kaybı var, insanların kafasında tereddütler var, şüpheler var. Sizin ifade ettiğiniz gibi, diyelim ki getirmiş olduğunuz kanun teklifinde hiçbir sorun olmasa bile bu ülkenin ciddi bir çoğunluğu şüphe ediyor ise, tedirginlik duyuyor ise demek ki size güvenmiyor.

YUSUF ZİYA ALDATMAZ (Bartın) - Sana göre öyle.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Bakın arkadaşlar, normal şartlarda hepimiz biliyoruz ki devletin görevleri içerisinde insanı korumak var, doğayı korumak var, toprağı korumak var, suyu korumak var, insanı korumak var ve devlet de bunu iktidar eliyle yapar ama dikkat ediyor musunuz, insanlar bu saydıklarımızı sizden korumaya çalışıyorlar. Sizin korumakla mükellef olduğunuz şeyleri millet sizden korumaya çalışıyor ise vay hâlimize.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - O sizin iddianız.

MESUT DOĞAN (Ankara) - İşte, sabah toplantıya niye başlayamadık bizim iddiamızsa?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Sizin provokasyonunuz yüzünden başlamadık.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Ben sözlerimi bitireyim, ondan sonra. Bunu şunun için söylüyorum: Bakın...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Halka "provokatör" diyorsunuz, biraz dikkatli konuşun.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Eğer sataşmayla mesafe alacaksak, hepinizle baş edeceğime emin olabilirsiniz ama sorun o değil.

Şimdi, şunu söyleyeyim: Siyasette hep ifade edilir, iyi konuşmak, çok konuşmak, güzel konuşmak, başarıyı getirebilir ama başarıyı devamlı kılacak en temel unsur iyi dinlemektir, dinlemeyi de en çok yapması gereken iktidardır, çekinmeyecek yani herkesi dinleyecek, saçma gibi gözükse de dinleyecek, tedirgin olan insanları dinleyecek, mağdur olan insanları dinleyecek, endişesi olan insanları dinleyecek, zaten bu toplantılar da o mantıkla yapılıyor.

Şimdi, ben, bu ifade ettiğim noktanın dışında, yine, farklı bir yaklaşım olsun diye bir şey daha söylemek isterim. Ben, bir eğitimci olarak bunu söylüyorum. Genellikle eğitimle ilgili şöyle yanlış bir kanaat vardır: Sanki, eğitim okulda başlayan, okulda biten bir süreç gibi düşünülür. Hâlbuki, bir insanın hayatı boyunca yaşadıklarının hepsi kendi bireysel eğitimine katkı sağlar. Bunu niye söylüyorum? Bir toplumun, bir ülkede yaşayan insanların komple eğitimi, en keskin, en hızlı eğitim kanunlarıyla yapılır. Bir ülkede var olan kanunların içeriği o ülkede yaşayan çocukların, gençlerin, insanların davranışlarına etki eder, düşüncelerine etki eder.

Ondan dolayı, kanunları çıkarırken Meclis, iktidar, muhalefet, tüm milletvekilleri gerçekten çok dikkatli olmak mecburiyetindeler. Yani bunu şunun için söylüyorum: Bizim çıkarmış olduğumuz kanunların mantığında asla ve asla terzilik olmamalı. Terzilik değerli bir meslektir ama siyasette çok tehlikelidir. Siyasette uygulanması gereken terzilik değil, konfeksiyonculuktur yani kişiye özel kanun olmaz, şirkete özel kanun olmaz, şirkete özel yaklaşım olmaz ama biz özellikle e-ticarette de on-line satışla ilgili önümüze gelen kanun teklifinde de onu gördük, bugün de onu görüyoruz. Maalesef, bu kanunun en riskli, en tehlikeli noktasında terzilik var. Eğer biz terzilik yapmak ister ve bunu uygularsak onun çocuklarımıza, gençlerimize nasıl yansıyacağını düşünmemiz gerekir.

Yine, bizim çıkarmış olduğumuz kanunların mantalitesinde "Büyük balık küçük balığı yer." anlayışına asla yer verilmemeli ama burada onu görüyoruz.

Şimdi, siz, o zeytinle geçimini temin eden ailelerin çocuklarının bu attığınız adım sonucunda nasıl bir anlayışa kapılacaklarını hiç düşünüyor musunuz? "Bana ait olan zeytini devlet güçlünden yana yer alarak elimden aldı, demek ki kazanmak için ya da hedefe ulaşmak için her yol mübahtır." eğitimi vermiş oluyorsunuz siz, bunu da kabul etmek mümkün olmaz. Yine, bunun yanında, çıkarmış olduğumuz kanunların ve onu içeren maddelerin hiçbirinde suistimale açık bir yaklaşım, bir anlayış olmamalı ama o 1'inci madde, Başkanımızın söylediğinin doğru kısımları da var, itirazların doğru kısımları da var ama o 1'inci maddede biz suistimale açık bir alan bırakırsak bu tartışmalar bitmez.

Buradaki çoğu milletvekili arkadaşlarımız da İliç Komisyonunda vardı. Bakın, arkadaşlar, İliç'te bir felaket yaşandı, bir komisyon kuruldu, altı ay boyunca o komisyonda çalıştık, çalışırken 3 tane bakanlık geldi, bize sunumda bulundu: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı. 3 Bakanlığa da ayrı ayrı şu soruyu sorduk: Sizce suçlu kim? Ben kestirmeden söylüyorum, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ne dedi biliyor musunuz? Dedi ki: "Suçlu biz değiliz." Neden? "Çünkü biz ocaktan sorumluyuz ama liç yığınının sorumlu değiliz." Kendini kurtardı. Çevre Bakanlığı geldi, aynı soruyu kendisine sorduk, Çevre Bakanlığı dedi ki: "Biz de suçlu değiliz." Neden? "Çünkü liñ yığının bir tabanından, iki tepesinden sorumluyuz, arası bizi ilgilendirmiyor." dedi. Espri filan yapmıyorum, söylenen aynen bu. Çalışma Bakanlığına sorduk, Çalışma Bakanlığı da dedi ki: "Biz sadece çalışanlardan sorumluyuz, o alan bizi ilgilendirmiyor." Ya, bütün dünyanın konuştuğu bir felaket yaşıyoruz, dünyanın en büyük toprak kaymasını yaşıyoruz ve bununla direkt ilgili hiçbir bakanlık üzerine sorumluluk almayabiliyor. Öyleyse çıkarılan kanunlarda suistimale açık hiçbir nokta olmamalı ama ben şimdi bu noktada maddeleri çoğaltabilirim ama zamanınızı almamak için söylüyorum, önümüze gelen bu kanun teklifinde bir, terzilik var, iki, suistimale açık noktalar var, üç, güçlünün zayıfı yeme hakkına sahip olduğuna dair yaklaşım ve anlayış var. Öyle olduğu zaman da adaletle olan güven de kalmıyor, aidiyet duygusu da kalmıyor toplumda ve demek ki "Kazanmak için her yol mübah." anlayışına biz bilerek veya bilmeyerek hizmet etmiş oluyoruz. Ondan dolayı, teklifler gelirken sadece teknik boyutuyla değil psikolojik boyutuyla, eğitim boyutuyla da kanunlara bakılması gerektiğini hatırlatmak isterim.

Yine bu anlamda, sorun teşkil eden olaylar cereyan etmeden muhalefet uyarıda bulunduğu zaman iktidar tarafının kendine göre bir gerekçe olarak ortaya koymuş olduğu yaklaşım şu: "İyi de sizin karşı geldiğiniz bu maden ocağında kaç insan çalışıyor biliyor musunuz?" İliç'te bunu söylediler, biraz önce Bakanımız da bunu söyledi. Soruyorum, kaç kişi çalışıyor? Muğla'da kaç kişi çalışacak, kaç kişi istihdam edilmiş olacak? Diyelim ki 5 bin insan. Arkadaşlar, 5 bin insana aylık yüzer bin lira para versek bunun yıllık karşılığı 5 milyar liradır. Diyeceksiniz ki büyük bir rakam, iyi de Türkiye Cumhuriyeti devletinin günlük faize ödediği para 5,5 milyar. Sen ekonomiyi yanlış yöneteceksin, gırtlığımıza kadar bizi borçlandıracaksın ama bunun bedelini zeytine ödeteceksin, çocuklara ödeteceksin, insanlara ödeteceksin. (Alkışlar)

Bu kabul edilebilir bir şey değil, böyle bir yaklaşım olmaz. Para ve maddi açıdan, pencereden bakılacak konular vardır ama başka pencereden bakılması gereken noktalar, konular vardır ve yine bunun yanında, son nokta olarak sadece ben bir usul olarak söylüyorum, Meclise gelen her kanun teklifinin komisyona gelmesi ile Meclise gelmesi arasında bir-iki gün oynuyor. Hâlbuki biraz zaman verilse, muhalefet bilgilendirilse belki bu kadar çok tartışma da olmayacak. Hatta bütün grubu olan partiler ziyaret edilse, o maddelerle ilgili tedirgin olunan konularla ilgili bilgilendirme yapılsa belki bu kadar tartışma da olmayacak. Bilelim ki Afrikalı bir kabile reisinin meşhur bir sözü var, diyor ki: "Hızlı gitmek için yavaş gitmek lazım." Yavaş gitmekten kasıt ne? Usule uygun gitmek lazım. Araştırarak, çalışarak, konuşarak gitmek lazım, istişare ederek hareket etmek lazım, uzlaşmacı olmak lazım. Öyle olursa iktidar da kazanır, ülke de kazanır, muhalefet de kazanır. Yoksa, bir maddeyi bile tartışmadığımız, sonunu getiremediğimiz bir ortam oluşur ki bundan siz de keyif almazsınız, biz de keyif almayız diye genel bir yaklaşımda bulunduktan sonra kanun teklifinin temeline YENİ YOL Grubu olarak karşı olduğumuzu ifade ederek sözlerimi tamamlamış oluyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Öncelikle tekrardan merhabalar. Bizim grubumuz adına, DEM PARTİ Grubu adına İbrahim Vekilimiz konuşacak, ben birkaç cümle söyleyeyim, tümü üzerine Vekilimize sözü vereceğim.

Şu an bir tarafta ekoloji var, doğa var; bir tarafta da endüstri ve sermaye var; bir tarafta emekçi var, zeytin var, doğa var, tabiat var ve bu noktada sürdürülebilirlik nasıl olacak? Bu iki yapı arasında temel çıkmaz nasıl yürüyecekler birbirleriyle? İktidarın tavrı, yaklaşımı, durduğu nokta ne olacak? Bu bizim için belirleyicidir. Elbette ki enerji 21'inci yüzyılın vazgeçilmezidir yani iki saat evde elektrik olmazsa hiç kimse dayanamaz, bu anlaşılır ama enerjiyi üretmek için yüzlerce, binlerce zeytin ağacına, doğaya zarar mı vereceğiz? Köylüye, emekçiye, toprakla uğraşanlara, onunla geçimini sağlayanlara ne vereceğiz; karşılığında ne alacağız? Bu iki derin çelişki arasında gidip gelen bir iktidar gerçekliği vardır. Bizim bu iki durumun birbiriyle sürdürülebilirlik noktasında nasıl hareket etmesi gerektiğini bu kanun üzerinde derinlemesine incelememiz gerekiyor. Ama görünen odur ki sanki endüstri, sermaye, enerji iktidar tarafından çok fazla kullanılıyor, bunun önüne geçmemiz gerekiyor. Bakınız bizde tarımla uğraşıyoruz, çiftçilikle uğraşıyoruz, bu ülkenin millî gelirine katkı sağlıyoruz. Ortak noktada durmamız gerekiyor. Ortak nokta nedir? Bu işin sınırı neresi olacaktır? Madencilik, enerji üretimi nerede duracak? Asıl mesele budur; nerede durduracaksınız? Doğaya zarar verdiği yerde durması gerekiyor, köylüye zarar verdiği yerde durması gerekiyor, geçimini tarımla yapana, zeytinliklere zarar verdiği noktada durması gerekiyor. Ben kısaca şimdilik bunları söyleyeyim. Sözü DEM PARTİ adına İzmir Vekilimiz İbrahim Vekilimize bırakıyorum.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Teşekkür ederim.

Öncelikle saat ondan itibaren Komisyonumuzun yaşadığı pratik bakımından değerlendirdiğimizde, biraz önce sevgili Ömer Vekilimin ifade ettiği "Nerede duruyoruz, nasıl duruyoruz? Gerçekten Türkiye halkının hepsini kapsayan, ona uygun bir yasama sistemini hayata geçirmeye çalışan bir yerde mi duruyoruz, yoksa kaçırırcasına bir yasayı geçirmeye mi çalışıyoruz?" fotoğrafını en güzel bugün gerçekleştirmiş olduk. Kimse bunu gördükten sonra "Burası gayet iyi bir şekilde, demokratik bir şekilde, herkesin sözünü alan, herkesin katılımını sağlayan bir şekilde yasa yapıyor." fotoğrafı verdiğimizizi söyleyemez. Dolayısıyla, bu, tasarlanarak, bilerek ve isteyerek yapılan yöntemin kendisi birkaç toplantıdır tekrar ediliyor; neredeyse yasa yapma etiği bakımından, aynı zamanda komisyonlarımızın ve Genel Kurulumuzun işleyişi bakımından bir AKP klasiği hâline gelmiş durumda. Burada demokrasi yok, burada katılımcılık yok, burada Meclisin ve aynı zamanda vekillerin gerçekten bu sürece katılması bakımından değerlendirildiğinde bir varlık meselesi söz konusu değil. Dolayısıyla, eğer buradaki vekiller bu sürece katılamıyorsa, halk katılamıyorsa, söz kuramıyorsa o zaman korkunç bir şekilde değersizleştirme durumuyla karşı karşıya kalıyoruz. Biz, şu aşamada... Bizi belki böyle bir duruma sokmaya çalışıyor olabilirsiniz ancak bu sürecin bir parçasısınız. Dolayısıyla yönetenler açısından bakıldığı zaman da aynı değersizleştirmenin parçası hâline geldiğinizi lütfen hatırlayın. Şu andaki bu Meclis gerçek anlamında değerlendirildiğinde bu ülkenin ihtiyacına, çıkarına, onların ortak yaşamına, gerçekten huzurlu bir şekilde, adaletli bir şekilde yapılması gereken bir işi biz maalesef gerçekleştiremiyoruz. Ben iki yıllık bir milletvekili olarak böyle bir pratiği bu Mecliste görmedim. Dolayısıyla, şunu söylemek istiyorum: Birincisi, usul bakımından bu yasa yapma tekniği pratik olarak hukuken de ve fiilen de, Meclisin işleyişi bakımından da bence hukuksuz. Örneğin, bu yasanın içerisinde, en çok önemli olan konulardan bir tanesi Tarım ve Orman Bakanlığının geçmesi gerekiyor. Peki, Tarım ve Orman Bakanlığı bu meseleyle ilgili bir hazırlık yaptı mı, görüş söyledi mi? Ben komisyon üyesi olarak oraya katıldım mı? Benim sözüm orada geçerli oldu mu? Yok. Sanayi Bakanlığı enerjiyle ilgili, tarımla ilgili, çevreyle ilgili her türlü yetkiyi kullanarak bizim önümüze bir yasa getiriyor ve herkesi ilgilendiren bir konu hakkında sanki iki günde çıkartılmak istenen bir yasa gerçekliğiyle karşı karşıyayız. Bizim bunu kabul etmemiz mümkün değil. Bu, bizim açımızdan yok sayma hâlidir. Biz kendimizin burada yok sayılmasını kabul etmiyoruz. Aynı zamanda, halkın oyunu almış gelmiş, onların temsilcisi olan bir insan olarak sözümüz ve sorumluluğumuz var. O insanlarla karşı karşıya geldiğimizde biz onların vekili olarak şu sorumluluğu taşıyoruz: "Biz, sizlerin sözlerini bu Meclise taşımaya, sizlerin karar süreçlerine katılmanızı sağlamaya çalışıyoruz." diye söz verdik, yemin ettik biz burada. Biz bu yeminimizin gereğini yerine getirmeye çalışıyoruz ve bunun önünde, maalesef, engeller çok yüksek bir şekilde var. Bu ülkede vekillerden daha fazla görevli vatandaşlar ya da görevli memurlar daha yetkili hâle gelmiş durumda. İçeriye vekilleri almayacak kadar kararlı olabiliyorlar. Nereden alıyorlar bu gücü? Bizim yaşadığımız rejimden ve bizim yaşadığımız sistemden alıyorlar. Bunu kabul etmeyeceğiz. Siz bunu zorlayabilirsiniz ancak, maalesef, tarihin her yerinde bu yaşanmıştır. Böylesine otoriter, hukuksuz sistemler fazla yaşayamamıştır, ömrü sonsuz değildir, bitmişlerdir. Dolayısıyla, bu tarzın sonsuz olmadığını bence bir tarz katılımcılık olmadığı bir yerde çürümenin ve kötülük sistemini oluşturduğunu ifade etmek isterim.

Konuya gelince, konu bizim açımızdan şöyle: Birincisi, bu mesele bizim açımızdan uzun süredir sürdürdüğümüz birçok mücadele sırasında açığa çıkan, gördüğümüz, özellikle 1'inci maddeden itibaren başladığımda ÇED meselesi sanki eskisi gibi yapılıyor diye bakılır; ancak maalesef ÇED meselesi toplumsal katılım bakımından önemliydi. Neredeyse sizin iktidarınızın yılı kadar değişiklik yaptınız ama bu değişiklikler size yetmedi, şimdi neredeyse şunu istiyorsunuz: Jet hızıyla ruhsat vermek için bir tedbir almış durumdasınız. 1'inci madde aslına bakarsanız bunun ifadesini çok net bir şekilde söylüyor, 3'üncü madde bunu besliyor. Biraz önce yemekte aslında bunla ilgili, Komisyon'da görevli arkadaşlarla görüştük. Bizim algımız şudur... Bu algımızın yanlış olduğunu söylüyorsanız, önce bu algımızın giderilmesi için bir müzakere ortamı yaratmanız gerekiyordu. Bunu yaratmadınız. Bizim algımız şudur: Bu ülkede hızlandırılmış bir şekilde ÇED süreci bitirilmek isteniyor. Maksimum dört ay içerisinde bitirilecek ve eğer herhangi bir yetkili bu konuda olur olmaz rapor vermiyorsa zaten geçerli hâle gelecek, fiilen önü açılacak anlamına geliyor. "Bu, eskiden de böyleydi." diyebilirsiniz ama bizim açımızdan mesela ben pratiğini yaşadım. Bir yıl süren bir ÇED süreci vardı. Biz geldik Çevre Bakanlığında bunla ilgili çok tartışmalar yaptık, itirazlarımız olmasına rağmen, ÇED olmamasına rağmen de çok işletme yapıldı bu ülkede. Dolayısıyla, bu, 1'inci maddeyle başlayan süreç bizim açımızdan böyle ama örtülmek istenen, kaçırılmak istenen, tehlikeli olan asıl durum bizim açımızdan şu: Bu ülkede artık hukukun yok sayıldığı bir yere, kurumların yok sayıldığı bir yere, hatta bakanların bile yok sayıldığı bir yere doğru sürükleniyoruz. Cumhurbaşkanlığı kurulu diye bir kurul oluşturmak istiyorsunuz. Bu kurulun kendisi aslına bakarsanız, kritik ve stratejik madenler diye bahsedilen madenler konusunda sonsuz yetkili, istediği zaman kapsamını bunun içerisine alabilecek bir şekilde karar vermek istiyor ve bu kurul vasıtasıyla şu anda sadece 2024 yılında başvuru yapılmış olan 12.863 tane ruhsat başvurusu var arkadaşlar, 2024 yılındaki ruhsat başvurusunun sayısı 2023 yılına göre 3 kat artmış durumda. Bu ne demek anlamına geliyor biliyor musunuz? Şu anda ülkemizde ruhsat almak için yarışa girmiş, çantasında ruhsat başvurusu yapmak isteyen yüzlerce, binlerce insan gelmeye çalışıyor. Şu anda Bakanlık da bunlara en hızlı bir şekilde ruhsat vermeye çalışıyor. Bizim gördüğümüz tablo bu. Bakın, bu mesele öyle sıradan bir mesele değil, herhangi bir maden meselesi değil, Türkiye'nin tamamını ilgilendiren bir mesele. Bugün Akbelen'i, Milas'ı, Yatağan'ı ilgilendiriyor olabilir; 460 bin dönümlük araziye siz madene peşkeş çekmeye çalışıyorsunuz olabilir ama burada sadece zeytin de yok onu da söyleyeyim, orman var yarısı şekilde ve bu ormanlar öyle az buz bir orman değil, belki iki yüz yıllık çamlarımız ve orada Milas'ın en meşhur ormanlarından bir tanesi, bal yetiştiriliyor, sadece zeytin de değil; hayatın bütün dinamikleri var orada, yaşam var ve aynı zamanda burada 40 tane köy var arkadaşlar. Bu 40 tane köyün siz yaşamını ortadan kaldıracak bir karara imza atmaya çalışıyorsunuz. Bu köylüler orada yaşıyorlar. Biraz önce ağlaya sızlaya baygınlık geçire geçire buradan çıktılar insanlar. Peki, bu insanların bu kadar politika karşısında varlığı sizi hiç ilgilendirmiyor mu, hiç düşünmüyor musunuz? Bunların geleceğinin ne olacağına bakmayacak mısınız? Şirketlerin ihtiyacına bağlı olarak verdiğiniz kararların sonuçlarının sizin üzerinizde hangi vebali oluşturacağını düşünmeyecek misiniz? Dolayısıyla lütfen birazcık empati yapın, bu insanların geleceğini düşünün. Ben beş yıl gittim geldim Akbelen'e, insanlar ağaçlarına sarıldılar. Şu anda, inanın, şöyle bir gerçek: Muğla Valisiyle görüştüm, gecenin saat on ikisinde bombalama yapıyordu orada. Bakın, sizin evinizin dibinde saat beşten sonra hiçbir inşaat çalışması yapılıyor mu? Peki, o köylüler orada yaşarken gece uyuyamaz hâle gelmesinin sorumlusu kim? Oraya siz korucu dikmişsiniz, asker dikmişsiniz; Vali buna izin veriyor. Valiye diyorum ki: Bak, Vali Bey, sen burada bu insanlara

saat beşten sonra izin veremezsin, yaşam alanı burası ama "Yapılması lazım, ne yapacağız?" diyor. Şimdi, böyle bir durum yok. Bu kadar ayrımcılık, bu kadar kötülük, gerçekten bu kadar insanları oradan bıktıran, kendi ülkesinde neredeyse düşman muamelesi yapılan bir durumu kabul etmek mümkün değil. Yaşamıyorsanız gidin görün, orada yaşayanları bir izleyin. Bunu ben uydurmuyorum, orada yaşadık. Biz gittik, kaldık, gece nöbet tuttum ben orada. Dolayısıyla masa başında proje yaparak, onlara ruhsat vererek bu ülkeyi yönetemezsiniz.

İkincisi, gerçekten, bu sürecin böyle yönetilmesinin olumsuzlukları her yerde yaşanıyor, sadece burada değil. Bakın, son zamanlarda terör gerekçesiyle ifade ettiğiniz, güvenlik politikaları gerekçesiyle ifade ettiğiniz yapılamayan yerlerde korkunç bir durum var; mesela, Ağrı'da. Bakın, Ağrı'daki vekillerimiz, oradaki insanların yaşam alanı olan hayvanlarını otlattıkları, suların aktığı yere GES kurmaya çalıştığınız. Bak, güneş enerjisi; bize güneş enerjisinin, rüzgâr enerjisinin temiz olduğunu anlatabilirsiniz. Ben aynı zamanda yeşil hareketin içinden gelen bir insanım, uluslararası siyaseti çok iyi biliyorum. Avrupa Yeşilleriyle birlikte iş birliği içinde çalışıyoruz ama bizim ülkemizdeki kurulan sistemin hiçbirisi mevcut uluslararası standartlara uygun değil, böyle bir standart yok. Yani, şöyle bir durum yok: Tam yağmalanırcasına, örneğin, bütün mera alanlarını, böyle neredeyse GES enerjisi yapmaya dönük teşvik etmek ve oralara ruhsat vermek kabul edilebilir bir şey değil. Bununla ilgili çok tartışma yaptık; Karaburun'daki RES'lerle ilgili yaptık, Seferihisar'daki RES'lerle ilgili yaptık. Bunların uygulanma pratikleri uluslararası standartlara hiç uygun değil. Yaşamı bozan, oradaki kuşları, kurtları bozan, yaşam alanlarını tehdit eden, kentin içerisine bile rüzgâr enerjisi koyan bir anlayış biçimi olamaz. Burası gecekondü sistemiyle yönetilemez, böyle bir sistemin kabul edilmesi mümkün değil; onun için insanlar öfkeli, onun için herkes size karşı pozisyon almaya başlıyor. Şunu diyorsanız bence yanılıyorsunuz: Bundan sonra, önümüzdeki dönemde eğer bu uygulamalara devam ederseniz şirketlerden çok iyi destek alabilirsiniz, her türlü mali, maddi destek alabilirsiniz, sizi çok destekleyebilirler ama inanın, bu halk bundan sonra bu kadar hukuksuz, bu adaletsiz bir şekilde yaşamda kendisine destek vermeyecek, böyle bir iktidar sisteminde böyle bir anlayışa destek vermeyecek. Bugün gelen köylülerin çoğu geçmişte AKP'liydi, onu da söyleyeyim; geçmişte MHP'liydi, onu da söyleyeyim ve bu insanlar şimdi, artık başka türlü düşünüyorlar. "Bu devlet bizim değil sanki." diyorlar. "Bu ülke sanki bizim ülkemiz gibi değil." diyorlar. "Biz başka bir ülkede mi yaşıyoruz?" diye bakıyorlar. Dolayısıyla öfkeleri çok fazla. Bu, aynı zamanda şunu da gösteriyor: Bu önümüzdeki dönem açısından gerçekten bunu bir kez daha gözden geçirmeniz gerekiyor.

Başka bir konuya değinmek istiyorum, özellikle bu kritik madenler kısmı çok önemli. Burada, yine, Komisyon Başkanımız söyledi, biz her şeye karşı değiliz. Bakın, her şeye karşı olmak gibi bir itiraz içerisinde değiliz. Meseleyi hayatın toplamı içerisinde ele alarak nerede zararlı, nerede zararsız, nerede ortak hayatımız olabilir, bütün yaşamı zarar vermeden sürdürülebilir; buna bakmaya çalışıyoruz. Biz, ülkemizin siyasetinde, önümüzdeki dönemde eğer bu ülke yönetimine gelirsek bizim de elbette bir enerji politikamız olacak ve biz buna hazırız. Dolayısıyla "temiz enerji" diye bahsettiğimiz enerjileri doğru üretmeye, doğru yapmaya ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz.

İkincisi, fosil yakıtlar meselesinde bu kadar teşvik ediyorsunuz ama biraz önce vekilim söyledi, yine diğer arkadaşlar da söyledi, yahu, siz aynı zamanda uluslararası sözleşmelere imza attınız, 2030 yılına kadar fosil yakıtların bitirilmesiyle ilgili imza attınız; artı, aynı zamanda yeşil enerji politikasına imza attınız. Bu imzalar ile şu andaki mevcut uygulamanız arasında hiçbir ilişki yok; fosil yakıtları devam ettiriyorsunuz. Bak, bir İklim Yasası çıkardık; İklim Yasası'nın sonrasında vazgeçildi, İklim Yasası'nın ana ekseninde de bu vardı. Bu ülkede birlikte yaşadığımız iklimin bozulması karşısında çözüm üretmemiz gereken bir yerde, tam aksine, iklimi siz sürekli bozan bir iş yapıyorsunuz. Bakın, o konuşma sırası bir örnek verdim, benim için şu çok kıymetlidir: Sigara bağımlısı olan bir insan gibi, biz şu anda fosil yakıt bağımlısı olan bir insan hâline gelmiş durumdayız. Sigara bağımlısı olan bir insan bir süre sonra ölüyor, biz de bu fosil yakıt meselesiyle birçok insanın ölümüne sebep oluyoruz. Bakın, burada arkadaşım var, bizzat bu işin bilimsel olarak hazırlayanı; 2023 yılında 68 bin civarında insan şu anda bizim ürettiğimiz politikalardan dolayı hayatını kaybetmiş durumda; solunum meselesi, kanser ve başka sebeplerle hayatını kaybetmiş durumda. Bu ürettiğiniz politikaların sonucu olarak bu kadar insanın hayatına mal olan bir durumu nasıl devam ettirebileceksiniz? Dolayısıyla yaptığımız işin kendisinin sonuçlarını düşünerek, birlikte müzakere ederek bu Meclisteki insanların aynı zamanda bu halkın bir parçası olduğunu kabul ederek, müzakere ederek tartışalım ve değerlendirelim. Bu yasayı çekin çünkü bu yasa aynı zamanda -biraz önce hukukçu arkadaşlarımız söylediler- 4 maddesiyle Anayasa'ya aykırı zaten. Bizim gördüğümüz durum şu: "Bu Anayasa'ya aykırılık meselesini biz aşıyoruz. Bir yıl, iki yıl biz bunları icra ederiz, sonra tekrar usul değişikliği yaparız, bir daha geçiririz." diyorsunuz; dolayısıyla zaten Anayasa'ya aykırılık meselesini bile isteye yapıyorsunuz yani taammüden yapıyorsunuz. Bu, şunu gösteriyor: Bakın, önümüzdeki dönemde anayasa tartışması Türkiye'nin en önemli konusu olabilir ama bu ülkede Anayasa'yı sürekli arkadan dolanarak aşmaya çalışan bir rejim, bir iktidar sağlıklı, adaletli, doğru, katılımcı anayasa yapamaz. Her örneğiniz güvensizliği besleyen, böyle bir sistemin sürekliliğini devam ettirmek için yaptığınız bir işi oturtan anlayışa gittiği için de mümkün olmadığını düşünüyoruz.

Özetle -bitireyim, çok uzatmayayım- şu andaki mevcut durum açıdan bakıldığında, bu maddelerin toplamının hepsi -19 maddesine de baktığımızda- gerçek anlamda jet hızıyla mevcut Maden Yasası'nı, enerji politikasını, ÇED meselesini hızlandırmak üzerine kurulmuş ve en tehlikelisi olarak da gerçekten bir kurula irade vererek bakanların bile yetkisini ortadan kaldıran bir şeyi kabul etmek mümkün değil. Bu, bütün yetkileri aslında hukuki olmayan bir şekilde ele geçirme gayesinden başka bir şey değil. Bundan vazgeçin ve bir an önce bu yasayı geri çekin diye ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - AK PARTİ adına Nebi Bey siz mi konuşacaksınız?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Evet, müsaade ederseniz Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Çok Kıymetli Başkanım, çok Kıymetli Komisyon üyeleri, çok kıymetli basın mensupları ve çok kıymetli misafirler; öncelikle hepiniz hoş geldiniz.

Tabii, benim bu Komisyon toplantısına ilk geldiğim dakikadan itibaren ciddi bir protesto konusu vardı. Bu konuyla da ilgili içeri girerken biraz zorlandık, girdik, sonra sizin isteğiniz doğrultusunda Başkanımız da hep beraber sizin yönetimlerinle karar

verip buraya geldik. Gayet de güzel bir toplantı geçiyor, tüm fikirlere de açtık. Hepinize de çok teşekkür ediyoruz fikirlerinizi açıkladığınız için.

Öncelikle, ben şimdi çok bir şaşkınlık içindeyim çünkü şöyle; bütün Grup Başkan Vekilleri konuşurken şöyle bir şey söylediler: "Siz vatan hainisiniz! Siz, işte, bu memleketi sevmiyorsunuz! Siz nasıl böyle bir şeyi yaparsınız!"

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Kim dedi?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Bir dinleyin... Bir dinleyin, sonra siz de cevap verirsiniz. "Zeytinliklere siz karşısınız! Zeytinlikleri kökünden koparacaksınız, gideceksiniz!" Ya, şimdi şöyle bir şey olabilir mi arkadaşlar: Hepimiz aynı memleketin, aynı insanın çocuklarıyız. Hepimiz köylerde doğduk, köylerde büyüdük...

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Genel konuşmayın, kanun teklifi hakkında konuşun.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O HES'leri kurdunuz, dereler ne oldu biliyor musunuz?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Sayın Vekilim, dinleyin, sonra siz de konuşun.

Biz hepimiz yani yaşayış tarzı ve doğuş... Bizim ülkemizde hepimiz aynı kişileriz, başka kişiler değiliz. Sizin gittiğiniz tarlaya biz de gidiyoruz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Öyle davranmıyorsunuz, orada sıkıntı.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Sayın Vekilim, biz bir dinleyelim, ben doğru bir şeyler söyleyeceğim, inanın.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Siz teklif üzerine konuşun, bize cevap hakkı doğmasın lütfen.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Şimdi, biz, hepimiz aynı toprakların insanlarıyız. Sizin duyduğunuz endişelerin hepsinin bizde de olduğuna gerçekten inanın. Yani şöyle bir konuşma geçiyor: "Biz sermayenin yanındayız, siz halkın yanındasınız."

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Yalan mı?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Hanımefendi, Sayın Kurul üyeleri; böyle bir şey olması mümkün mü? Burada AK PARTİ vekillerinden, Bakanlıktan hangi insan evladı zeytinliklerin yok olmasını ister, doğanın yok olmasını ister?

(CHP ve DEM PARTİ milletvekillerinin laf atmaları, gürültüler)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen... Müsaade edelim.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Sayın Başkan, teklif üzerinde konuşsun, bize söz hakkı doğmasın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sizin sözcünüz de yasanın haricinde konuşmalardan bahsetti, buradaki usulle ilgili konuştu. Lütfen, müsaade edin konuşsunlar.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Doğanın katledilmesini bu salondaki hiç kimse istemez, bizler de istemeyiz. Bir tane hayvanın veya bir tane doğanın...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Kim yaptırıyor bu katliamı o zaman?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Ama bir dinleyin, ben anlatayım, sonra siz...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nebi Bey, siz devam edin, atışmalara takılmayın.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Bizler de istemeyiz, yani şunu bir bilin... Yani şöyle mi oluyor sizin kafanızda, sizin anlattıklarınızdan ben şunu anlıyorum: Sermaye bize geldi, sonra dedi ki: "Biz bu zeytinliklerin hepsini götürelim." Biz de onlarla oturduk, anlaştık, zeytinliklere böyle bir kanun çıkarıyoruz. Ya, böyle bir şey...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Siz söylediniz, biz değil.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Siz söylediniz bakın.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Ya, arkadaşlar, yapmayın. Bakın, gerçekten, siz bunları gülererek konuşabilirsiniz ama buradaki tüm arkadaşlarımız vicdan sahibi. Bak, bu kardeşiniz, ben üç nesildir sanayiciyim, bugüne kadar bilerek boğazımdan bir haram lokma geçmedi. Burada memleketimize zararlı olacak bir şeye biz "okey" der miyiz, bu kadar insanız?

Bakın, bir şey söyleyeceğim. Şimdi, burada benim hemşehrime var TEMA Vakfının Genel Başkanı. Şimdi herkes şunu söyledi, dediniz ki: "Milletvekillerini almadılar, yetkilileri almadılar." TEMA Başkanı nasıl girdi buraya? Torpillili mi?

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ümit Bey'den torpilliliymiş.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Bir saniye Beyefendi, bir dinleyin.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Giremeyenler...

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Hanımefendi, bir dinleyin.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Avukatımız yerlerde süründürüldü.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Hanımefendi...

Şimdi, TEMA Yönetim Kurulu Başkanı prosedüre uydu, nezaketle rica etti, geldi buraya oturdu; kimse bir şey demiyor kendisine değil mi "Niye oturdunuz?" diye? Kendisi de bizim Eskişehir İlçe Belediye Başkanımızın da kardeşidir, hatta sol görüşlüdür; niye aldı o zaman biz almıyoruz da, TEMA Vakfı Başkanını niye aldık?

(CHP ve DEM PARTİ milletvekillerinin laf atmaları, gürültüler)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar...

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Dinleyin, biz bir şeyi görüyoruz...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Vekilim, lütfen bunu anlatmayın bize, olanı gördük yani, arkadaşlarımız yerlerde süründürüldüler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, son kez uyarıyorum, bir daha, misafir olarak buraya davet ettiğimiz arkadaşlardan konuşmaya karışan olursa herkesi dışarı çıkarırım, ilgisini buraya çağırır, konuşmasını yaptırır, geri gönderirim. Arkadaşlar, ya usulünce buraya uyacaksınız...

(CHP ve DEM PARTİ milletvekillerinin laf atmaları, gürültüler)

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Beş dakika konuşacağım, beş dakika müsaade edin, beş dakika. Hemen bitiriyorum, müsaadenizle hemen bitiriyorum.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Kanunu savunamadığınız için manipülasyon yapıyorsunuz.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Bakın, Hanımefendi, ben anlatayım, biz de bir ifade edelim kendimizi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nebi Bey, siz onlara takılmayın, konuşmanızı yapın.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Hemen toparlıyorum.

ÇED raporuyla ilgili çok büyük bir değişiklik yok arkadaşlar. Bakın, ÇED nedir, ne kadarınız biliyorsunuz? Hepiniz bu Komisyonunda olduğunuza göre biliyorsunuzdur. Belli durumlarda 100 bin tonun altındaki üretimlerde ÇED raporu almaya ihtiyaç yoktur. Bu, yıllardır böyledir ama şehrin kurumlarından alır. 100 bin ton da çok basit bir rakam, onun için ÇED'lik bir şey yok ama 100 bin tonu geçen ve spesifik ürünlerde ÇED süreçleri çok ciddi ilerliyor. Bakın kardeşim, beni dinleyin, ben bunu yaşayan bir insan olarak söylüyorum, ÇED raporunu öyle üç yılda, beş yılda alan yok. Bakın, söylüyorum -"Kanun yok, nizam yok." diyorsunuz- Eskişehir'de bir termik santral kurulacaktı, proje vardı. Ne oldu? ÇED'i verilmedi, yapılamadı, değil mi? Yani bizim madem öyle ÇED'i verme yetkimiz vardı, Eskişehir'de bu santrali hemen kuruverirdik değil mi? Yani ÇED süreçleri çok ciddi ilerliyor, Türkiye'de kimse kafasına göre "Ben ÇED'i alırım iki günde, geçerim, iş yaparım." diyemez.

Şimdi, enerji çok önemli. Fosil yakıtlardan bahsettiniz, "demokrasinin beşiği" diyorsunuz -buradan Finlandiya'ya selam olsun- Finlandiya 2023 yılında en büyük nükleer santralini kurmak için yatırıma başladı. Bugün Avrupa'da herkes, bütün ülkeler nükleer santrallerini geri çağırıyor ve yeniden yatırım yapıyor. Sebebi ne yani neden? Arkadaşlarım, bizim Türkiye olarak bağımsız bir ülke olmamız gerekiyorsa, olacaksak, kim iktidar olursa olsun, ister biz olalım ister siz olun, enerji bağımsızlığımız olmak zorunda, başka şansımız yok. Bakın, nasıl yediler bütün ülkeleri, bizi de yerler.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Vahşi madencilik mi yapılacak yani?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Bak, iktidar ben de olsam sen de olsan enerji bağımsızlığımızın olması lazım. Enerji bağımsızlığımız için madencilik ve enerji yatırımları çok önemli. Tabii ki burada doğa niye katledilsin ya, kim buna müsaade eder? Biz de etmeyiz ya. Doğanın katledilmesine niye müsaade etsin? Bakın, ben girerken burada 20 muhtar çevirdi beni -ben biraz geç geldim- dediler ki: "Başkanım, bu anlattıklarıyla konunun hiçbir alakası yok." Öyle insanlar da var, gelmişler bu yasayı savunuyorlar. Siz gelmişsiniz, bazı insanlar da diyor ki muhtarlar: "Taşınsın, bunlar yapılsın." Yani şunu söylüyorum: Siz bir iş kadını olsanız, size bir yer verseler gider para için zeytinlikleri keser misiniz? Kesmezsiniz eminim, biz de kesmeyiz, kimse kesmez. Bir insan evladı, namuslu bir adam...

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Hatay'da 114 tane...

(CHP ve DEM PARTİ milletvekillerinin laf atmaları, gürültüler)

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Tamam, ben toparlayayım hızlıca Başkanım, bitiriyorum hemen.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, görevli arkadaşlar buraya gelsin.

Devam edin siz.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Bir şeyi daha toparlayayım. Bu maden yatırımlarıyla ilgili, şimdi, tarım ürünlerinin yok olduğunu, Türkiye'de tarımın yok olduğunu söyledi arkadaşlar.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım, biz bile tahammül edemiyoruz, hemen niye onları çıkarıyorsunuz? Yapmayın, o kadar olacak.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Bir dinleyin. Şimdi, biz geçen sene 85 milyon vatandaşımızı doyurduk, 65 milyon da turisti doyurduk; 23,2 milyar dolarlık da zirai üretim ihracatı yaptık, dünyada da 21'inci ihracatçıyız hububatta, zirai işlerde. Nasıl Türkiye'nin tarımı bitmiş kardeşim? Bu 85 milyon kişi ne yemiş, 65 milyon turist ne yemiş? 22 milyar dolarlık ihracatı nasıl yapmışız biz, nasıl bitmiş tarım? "Hayvancılık bitmiş." Tamam, bittiyse, siz öyle düşünüyorsunuz ama hayvan sayılarına oturun bir bakın.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Trabzon'da hayvan sayılarına bakıyorum, bitmiş.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Ben burada bazı vekillerimiz konuşurken gerçekten çok üzülüyorum çünkü veriye dayalı konuşmuyoruz, hep hamasi konuşuyoruz. Bakın, ben buraya bir ekran açmadım, ben bunu yürekten söylüyorum arkadaşlar. Toparlayayım, sonuç olarak, bizim hiçbir şekilde hiçbir sermayeye hiçbir şeyi peşkeş çektiğimiz yok, hiçbir şekilde sizin anlattığınız konularla da uzaktan yakından bu konuların alakası yok; kusura bakmayın. Konuşacaksak teknik konuşalım, konuşacaksak bilerek konuşalım.

Başkanım, bana bu konuşma için müsaade ettiğiniz için çok teşekkür ediyorum. Sağ olun, var olun.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Komisyon üyesi arkadaşlarımıza tek tek söz vereceğim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Başkanım, bir hususu çok kısa...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

VI.- AÇIKLAMALAR

1.- Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in, Eskişehir Milletvekili İdris Nebi Hatipoğlu'nun (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen TEMA Vakfı Yönetim Kurulu Başkanıyla ilgili ifadelerine ilişkin açıklaması

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Özür dileyerek, Sayın Nebi Hatipoğlu şehrimizin milletvekilidir. Az önce TEMA Vakfı Başkanından bahsederken kendisinin, işte, bir ilçe belediye başkanının kardeşi olduğunu, solcu olduğunu söyledi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Ama Sayın Deniz Ataç, TEMA Vakfı Başkanı kimliğiyle buradadır, TEMA Vakfı Başkanı olarak buradadır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam sıkıntı yok, solcu da olabilir yani bizim açımızdan bir sıkıntı yok.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Biz herkese açığız yani hiçbir sorun yok.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Hayır, hayır, bence bir kişiyi bu şekilde tanımlamak doğru değildir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - TEMA Vakfı Başkanımız solcu olamaz mı yani? Olsun, bizim açımızdan bir sıkıntı yok.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Hayır ama onun burada oluş biçimi bir davet...

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Herkes gelebilir yani hangi fikirden olursa olsun herkese açığız.

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Sayın Başkan...
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

2.- TEMA Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Deniz Ataç'ın, Eskişehir Milletvekili İdris Nebi Hatipoğlu'nun (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki kendisiyle ilgili ifadelerine ilişkin açıklaması

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Benim tabii şahsen görüşüm olabilir ama TEMA Vakfı Başkanı olarak görüşüm olamaz çünkü biz bütün siyasi görüşlere aynı mesafedeyiz; bu çok net.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, biz de zaten sizin görüşlerinizi dinlemek için sizi buraya davet ettik.

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Hayır, ben sadece düzeltme yapmak istedim.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Yani "Kimse alınmıyor içeri, muhalifler alınmıyor." deniliyor ya, TEMA Vakfını almışsınız, daha kimi alacağınız!

(Gürültüler)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, müsaade edin arkadaşlar, görüşmeler devam ediyor.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 115 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159) (Devam)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Çolakoğlu...

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Sayın Başkanım, Sayın Komisyon üyeleri, çok değerli milletvekillerimiz, değerli misafirler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii ki konuşmaları bizler de dinledik, bazı notlar aldık. Şurada şuna değinmek istiyorum: "Toplum kendini sizden koruyor." "Toplum artık sizi benimsemiyor." gibi söylemleri oldu Grup Başkan Vekillerimizden birinin. Ben hayret ettim yani yirmi üç yıldır bizi kim seçti? Sandıkta bu toplum seçmedi mi ki bizi bizler toplumdan uzaklaştık; millet, toplum bizden kendini koruyor? Bunu tamamen kendi hayal dünyasında geliştirdiği bir söylem olarak düşünüyorum. Gülüstan Hanım konuşmasına başlarken metne imza atan, teklife imza atan milletvekilleri için "çevre düşmanı" "doğa katliamcısı" gibi ibareler kullandı ve daha ağır ibareler de kullandı yani ben hayret ediyorum. Sıfır Atık Projesi'ni kim başlattı arkadaşlar? Kim başlattı bunu? 11 Kasım Millî Ağaçlandırma Günü'nü kim başlattı? 200 milyon ağaç dikiyoruz arkadaşlar yıllık. Kim yaptı bunları arkadaşlar? Yani bizler bakın, ben size söyleyeyim...

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Hayır, fidan dikiyorsunuz, ağaç dikmiyorsunuz; bütün ağaçları ata ata fidan dikiyorsunuz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Kim kaçak kimyasal atıkları...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen, müsaade eder misiniz...

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Bakın, dinleyin. Bakın, lütfen, dinleyin arkadaşlar...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen, müsaade eder misiniz...

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Bakın, karbon emisyon değerlerinin eşik değerlerini belirleyen ve bunları düşüren hangi iktidar arkadaşlar? Ben burada bizim çevrecilik anlamında yaptıklarımızın hepsi böyle...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Düşen bir şey yok.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Sanki bunu başka bir iktidar mı yaptı arkadaşlar? Yirmi üç yıldır, Başkanım, kim yapıyor bunları? Başka birisi mi var arkadaşlar bunları yapan? Bunları yapan Cumhuriyet ve AK PARTİ'nin iktidarlarıdır.

Geçen dönemde bir kanun çıkardık, otuz yıldır yapılamayan termik santral bacalarında emisyon ölçümleri... Arkadaşlar, yapılmamıştı ve biz bunu kanunlaştırdık.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Afşin Elbistan...

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - O zaman bu termik santrale karşı gelmesine rağmen, zaman istemelerine rağmen vardınız, biz bu kanunu beraber çıkardık, sizinle beraber çıkardık arkadaşlar, bunu da özellikle vurgulamak istiyorum sizlere.

Şimdi, değerli arkadaşlar, burada birçok notum var. Madencilikğin düşmanı olmamak gerekiyor. Madencilikği ne kadar bir ülke iyi kullandıysa gelişen ülkedir, o ülke gerçekten dünyada söz sahibi olan bir ülke hâline gelmiştir, bunu özellikle hepimizin bilmesi gerekiyor. Bakın, günümüzde madencilikte öyle bir hâle geldik ki, değerli arkadaşlar, demir çok ihtiyaç hâline geldi. Alüminyum, nikel, grafit, kobalt, lityum, arkadaşlar, dünyada artık bütün ülkelerin ana ihtiyaç maddeleri hâline geldi, bunlara dikkat etmemiz lazım. Dünyada 90 çeşit madenin ise 70 tanesi de Türkiye'de mevcut, bunları işlememiz lazım ve ekonomiye kazandırmamız gerekiyor ve dünyada 8'inci sıradayız yer altı maden kaynakları anlamında.

Bakın, bir araçta -hepimizin 1 veya 2 aracı vardır değerli arkadaşlar- 908 kilo demir kullanılıyor arkadaşlar, maden; 7 kilogram krom kullanılıyor, maden.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Benim aracım yok, kendi adınıza konuşun.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Çinko 10 kilogram, kurşun 11 kilogram, cam 18 kilogram, karbon 23 kilogram, magnezyum 2 kilogram, sülfat 1 kilogram ve daha birçok alt maden var.

Bunu da geçelim arkadaşlar. Bakın, 1 megavatlık güneş santrali kuracağız; bu güneş paneli için ne kadar madene ihtiyacımız var, ben size söyleyeyim: 36 ton germanyum ihtiyacımız var, 23 ton talyum ihtiyacımız var, 21 ton kadmiyum ihtiyacımız var, 15 ton selenyum ihtiyacımız var, 13 ton gümüş ihtiyacımız var, 8 ton indiyum ihtiyacımız var, 2 ton galyum ihtiyacımız var, daha alt madenler de var. Bakın, bir güneş enerjisi panelinin camı için dahi yine madene ihtiyacımız var. Onun için, madencilikği gerçekten bizler çok iyi değerlendirmemiz gerekiyor.

Şimdi, şunu söyleyeyim: Bu kanun metnini biz çıkarırken bir noktaya takıldık yani biz burada "Ruhsat bedeli kadar rehabilitasyon bedeli alınacaktır." ibaresi koyduk, birçok madenci de bunu çıkarmamızı istiyor bizden, demek onlar size geldiler. Siz diyorsunuz ki...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bizimle işleri olmaz.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Bir maddenin üzerinden demiyorsunuz, "Komple kanunu kaldıralım." diyorsunuz.

Demek ki bu rehabilitasyon bedelinin alınmasından rahatsız olan madenciler sizlere geliyorlar.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bize gelenler belli, bize gelenler belli.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Mesela, altın madencileri size geliyor demek ki.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bize burada vatandaşlar geliyor.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Altın madencileri size geliyor çünkü altından alınacak devlet katkı payını biz artırdık. Siz komple bu kanunun kaldırılmasını istiyorsunuz, geri çekilmesini istiyorsunuz, demek ki altın madencileri size geliyorlar.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bir tane yerel yönetime izin vermiyorsunuz.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Şimdi, Türkiye'de işletme izni almış "Madenciyim." diyen birçok şirket var. Şu anda biz onların ruhsatlarının süresini uzatmayacağız, demek ki onlar size geliyorlar, sizden bu şekilde talepleri var, bu kanunun siz çekilmesini istiyorsunuz. Maden arama yatırım bedelinin yüzde 5'ini temin olarak baştan istiyoruz, ciddi ve gerçek yatırımcıyı biz görmek istiyoruz, demek ki bunlar size geliyorlar "Bu yüzde 5 bizden alınmasın." diye.

Bakın, değerli arkadaşlar...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Siz alışkınsınız o işlere!

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Demek ki onlar size geliyorlar.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Onların izni olmadan siz bunu hazırlayamazsınız, beraber hazırlamışsınız.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Şimdi, şunu söyleyeyim arkadaşlar: Zeytinlik konusunda teklif edilen maddelerde, bakın, bu koordinatlarda toplam 82 bin adet zeytin ağacı bulunmaktadır. Muğla ilinde 20 milyon zeytin ağacı vardır. Bu, düşünüldüğünde binde 4'e tekabül ediyor arkadaşlar, bu koordinatlar içindeki zeytin Muğla'da binde 4'e tekabül ediyor.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Vekilim, bu dediğiniz rakamın şuradaki köylüler için ne anlama geldiğini de söyley misiniz?

ŞAHİN TİN (Denizli) - On binde 4...

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - On binde 4, pardon on binde 4. Bakın, arkadaşlar, bu işte on binde 4'e tekabül ediyor.

Bakın, arkadaşlar, ülkemizde şu anda 200...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Böyle bir şey olabilir mi ya! 86 milyon insan var...

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Bakın, bir dakika... Lütfen dinleyin. Ülkemizde şu anda, değerli arkadaşlar...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ednan Bey, sürekli laf atarak bu işi bitiremeyiz.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sürekli değil yani.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani siz konuşurken kimse karışmıyor. Lütfen arkadaşlar...

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Ednan Bey, şu anda ülkemizde 204 trilyon...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani bizim arkadaşlarımız birbirlerine saygı göstermezse biz bu süreci nasıl yöneteceğiz? En azından Komisyon üyeleri birbirine saygı gösterebilir.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Sayın Başkanım, bakın, 205 milyon zeytin ağacımız var. İktidara geldik 2001 yılında; sayı neydi, biliyor musunuz? 101 milyon. AK PARTİ iktidarında, Cumhuriyet İttifakı'nda biz bunun sayısını 100 milyon artırdık; bakın, 100 milyon değerli arkadaşlar, buna bakalım. Bir taraftan şunu da söyleyeyim: Arkadaşlar, bakın...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ama siz hangi ülkede yaşıyorsunuz şaşıyorum.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Siz nerede yaşıyorsunuz bilmiyorum yani biz Türkiye'de yaşıyoruz, veriler burada; sizin nerede yaşadığınızı biz bilmiyoruz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ha vallahi, biz halkın içinde sokaklarda yaşıyoruz, dağda, tepede...

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Muğla'da yaşıyoruz, Muğla'da.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Bakın, zeytinyağı üretimi... Arkadaşlar, zeytinyağı üretimi biz iktidara geldiğimizde - 2002 yılında- neydi, biliyor musunuz? 140 bin ton. Biz bunu nereye çıkardık? 475 bin tona çıkardık arkadaşlar.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Hani kesiyorduk?

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Hani kesiyorduk? Hani biz bunların hepsini kesiyorduk ve yok ediyorduk? Böyle bir dünya yok. Siz kendi söylemlerinizin etrafında...

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Hani kesmiştik? Nerede?

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Daha fazla da olabilirdi.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Hadi söyleyin bakalım, hani kesiyorduk? Kestiğim şey nasıl artıyor, hadi söyleyin bakalım.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Arkadaşlar... Nebi Bey...

TALAT DİNÇER (Mersin) - Sen mi çıkardın, sen mi ektin?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Hep yalan dolan.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Hiç Akbelen'e gelmiyorsunuz. Akbelen'e geldiniz mi hiç? Su kalmadı su; su olsa böyle olur mu?

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Bakın, siz kendi söylemlerinizi artık...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen, birbirimizin hakkına hukukuna riayet edelim.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Tahrik ediyorlar.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Evet, kendi söylemlerinize kendiniz inanır hâle gelmişsiniz, verilere bakmıyorsunuz arkadaşlar.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Hangi verilere, TÜİK verilerine mi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ahmet Bey, toparlayalım ayrıca.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Bakın, ben size ihracat rakamlarını vereyim mi arkadaşlar? Sayın Başkanım, ihracat rakamları: 2002 yılında zeytinde -zeytinyağından örnek vereyim sizlere, rakam anlamında söylüyorum arkadaşlar- 46 milyon 840 bin dolardan şu anda -2024 sonunda- 535 milyon 46 dolara ulaşmışız arkadaşlar. Kaç katı arkadaşlar? Biz 5-6 katına ulaşmışız arkadaşlar. Yani "Zeytincilik gidiyor, zeytincilik ölüyor." böyle bir söylem yok arkadaşlar.

Başkanım, şimdi "Kesin." diyorsunuz ama birkaç noktaya da değinmeden geçmek istemiyorum.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Lütfen, çok mutlu hissettik kendimizi (!)

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - Başkanım, yıllık enerji ihtiyacımız...

Başkanım, Ednan Bey dedi ki: "Bizim elektrikte Akkuyu Nükleer Santrali kurulu gücümüz var, faz yüklü santrale ihtiyacımız yok. Bu var... Bu var..." Ona da karşı gelmiştiniz. Arkadaşlar, bakın, bizim yıllık 119 megavatlık şu anda kurulu gücümüz var ama her yıl bu yüzde 3,5 oranında artıyor Başkanım. Bizim yeni yüklü -faz yüklü- kaynaklara ihtiyacımız var. Bakanımız neden gerekli olduğunu açıkladı, bunu özellikle vurgulamak istiyorum.

Bakın, bir de şu: Arkadaşlar, günlük 45 bin ton kömür taşınıyor 250 kilometreden; emisyon değerini sizler hesaplayın arkadaşlar. Yatağan'a günlük 45 bin ton, yaklaşık 2 bin kamyonu yakın sefer yapıyor. Yakıtı, bunun egzoz salınımı, trafik güvenliği, can güvenliği, insan güvenliği... Bunları da hesaba katmak gerekiyor arkadaşlar.

Daha birçok notumuz var, maddeler geldikçe bunları da özellikle maddelerde değineceğim.

Ben, Sayın Başkanıma verdiği süre için çok çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çok teşekkürler.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mustafa Varank'ın, maden müracaatıyla ilgili daha önce ifade edilen bilgiyi düzeltmek istediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Burada bir ifade geçmiş, ben onu düzeltmek istiyorum: Şu anda 12 bin adet maden müracaatı olduğu bilgisinin tam doğru bir ifade olmadığını söyledi arkadaşlarımız. Bugün itibarıyla 4.315 adedi arama, 9.989 adedi işletme ruhsatı olmak üzere şu anda hâlihazırda toplam 14.300 maden ruhsatı varmış. Bunu düzeltmek istedi arkadaşlar.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 115 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159) (Devam)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi, tekrar Komisyon üyelerimize söz vermeye devam ediyorum.

Buyurun.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sözlerime sizi eleştirerek başlamak istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tabii ki.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Diğer vekillerimizin eleştirilerine çok kulak vermediniz ama Komisyon üyesi olarak bunu Trendyol yasasında da dile getirmiştik. İlk imzacılar dışında her soruya sizin cevap vermeniz, her maddeye, her vekile söz almanız bence tarafsız bir Başkanlık yapmanız anlamına gelmiyor. Siz attığınız "tweet"lerden de siyaset yapmaya çok hevesli bir Başkansınız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Doğru. Twitter'da beni takip etmeniz sizin faydanıza yalnız.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Bence Başkan Yardımcılarımız da çok güzel başkanlık yapabilir. Size tavsiyem: Bence istifa edin, geçin bu sıralara, istediğiniz gibi siyaset yapın, istediğiniz gibi konuşun, her şeyi söyleyin. Bence daha iyi olur çünkü bugün de siz aslında bunu gösterdiniz. Biz size Bakanlık sunumlarında iki gün önce özellikle zaten bu yasa teklifine ilginin yoğun olduğunu, çok kalabalık olacağını, toplantının bu salonda yapılması gerektiğini dile getirdik. Sabah arkadaşlarımız milletvekillerimiz ayakta kalmasın diye bir düzen tutulması gerektiğini söyledi, hiçbir şey yapılmadı, sonra üç saat boyunca bu Komisyon geç çalışmak zorunda kaldı. Size resmî yapılan 19 tane başvurudan -yani sizin ifadeniz olduğu için söylüyorum- Ümit Bey araya girip sizden rica ettiği için TEMA Vakfını almışsınız ama diğer 18 tane kuruma izin vermemişsiniz ve bugünkü nahoş görüntüler bu yüzden oluştu. Bakın, o 18 kurumun genel müdürleri, köylülerimiz, herkes burada; gayet nezih, ferah bir şekilde oluyor. Keşke ilk başta bunu planlayabilseydiniz; çayımızı içiyoruz, kahvemizi içiyoruz, dondurmamızı yiyoruz, gayet demokratik bir şekilde de gördüğünüz gibi oluyor. Muhalefetin her dediğine itiraz edip her şeyine karşı gelmenin bir faydası yok; işte, biz o zaman söylemiştik, keşke yapsaydınız.

Komisyonumuzun adı Sanayi, Ticaret Komisyonu, iki senedir sanayici adına hiçbir şey yapamadık, maalesef hiçbir kanun gelmedi. Özel şirketlere, Trendyol'a bir kapitülasyon niteliğinde kanun çıkardık; daha önce, yine, Orta Doğulu ülkelerin şirketlerine biraz da imtiyaz sayılabilecek yasalar çıkardık; bugün de koordinatları belli, 2 şirket için yine bir düzenlemenin olduğu torba kanun var. Tabii, torba kanununda birçok madde var, bizim karşı çıkmayacağımız maddeler de var ama özellikle koordinatlarıyla belirtilmiş 2 şirket olduğu zaman tabii ki bunun tepkileri de oluyor. Aslında, bir anlamda koordinatlarının belirlenmesi de iyi yani belirlenmese bütün Türkiye bu kapsam altına alınabilir ama bununla bir şeyin önü açılıyor. Bence yarın bazı kanunlarda farklı düzenlemeler yapılarak bir imzayla çeşitli bölgelerdeki çeşitli madenler farklı kategorilere alınıp yine bu yolla madencilik önü açılabilir. Dolayısıyla bence bu yolun açılması açısından sakıncalı maddeler var.

Özellikle, Bakanlığa söylemek istediğim şu konu var: Sanayiciden ve Sanayi Bakanlığından konuyu açmıştım. Bakın, üç sene, dört sene önce Rusya-Ukrayna savaşı çıktığında savaşın bütün bedeli sanayiciye kesildi, artan elektrik fiyatlarının yükü tamamen sanayicinin sırtına yüklendi. Bu hareket bugün geldiğimiz enflasyonun ilk adımı oldu; maliyet enflasyonu o kadar şişti ki sonra diğer alınan yanlış kararlarla beraber bugün enflasyonun sebeplerinden biri oldu. Bunun niçin söylüyorum? Şu anda da

bölgemizde bir savaş riski var ve yine enerji fiyatlarının artması bekleniyor. Mazota, benzine her gün zam geliyor. Bu savaşta lütfen faturayı sanayiye kesmeyin yani Mehmet Şimşek'in biriktirdiği rezervler vardı, onları harcayın.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Biz sermayenin dostuyuz ya, sermayeye kesiyoruz işte! Biz sermayenin dostuyuz ya!

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Çiftçinin faydasına harcayın, sanayicinin enerji fiyatları artmaması açısından daha çok sübvansede edin. Ben bunu sizden rica ediyorum çünkü sanayi gerçekten bitmek üzere. Biliyorsunuz, hepiniz sanayicisiniz, istihdamın ne kadar çok azaldığını, sanayiden hizmete kaydığını, istihdamın genelde düşmesine de alt kırılımlarına baktığınızda sanayiden hizmete kaydığını görüyorsunuz, hepiniz de biliyorsunuz. Dolayısıyla bu söylediklerimi yapıcı bir şekilde almanızı rica ediyorum, hani siz de ettiniz ya, dinlemiş olursunuz.

Tali komisyonlar önemli. Biz Bakanlık sunumlarını aldığımızda özellikle bir soru aldık. Bugün ilk imzacı vekilimiz ilk defa bir rakam verdi. Şimdi, şirketler başka rakamlar veriyor, sizin vekillerinize sabah sorduğumda farklı rakamlar aldığım oldu. Bölgede kaç tane zeytin ağacı kesilecek, bununla ilgili Tarım Bakanlığının bir görüşü var mı? Bu konu Tarım Bakanlığında görüşüldü mü? Sabah bunu konuşurken siz dediniz ki: "Konunun Tarım Bakanlığıyla ne alakası var?" Bu konu asıl, tali komisyonlardan bence Çevre ve Tarım Komisyonlarında konuşulması gereken bir konuydu, ben böyle düşünüyorum. Tabii ki enerji ve maden için siz buradasınız ama diğer tali komisyonlarda görüşülmeden bunun buraya gelmesini ben yanlış buluyorum. Evet, 5 bin çalışanı korumak için... "5 bin çalışanı ne yapacağız?" gibi bir yaklaşım var. Haklısınız fakat o bölge turizmi oldukça gelişmiş bir bölge, tarımı oldukça gelişmiş bir bölge, biraz önce de bahsettiğim gibi, zaten hizmet istihdamı, hizmette çalışan sayısı giderek artıyor. O 5 bin kişi de bence oranın turizm güzellikleri artırıldığında hiçbir iş problemi yaşamayacaktır. Zaten santrallerin ömrünü tamamladığını şirketin yetkilileri söylüyor. Şirketlerden bir tanesi, bir Denizli firması, Türkiye'nin en borçlu şirketlerinden biri. Biraz da bu hâle düşmesinin sebebinin bu santral olduğunu ben biliyorum. Dolayısıyla diğer santral sahipleriyle konuştuğumuzda onlar da illallah etmiş durumdalar, böyle bir pozisyon dalar ya da bize öyle gösteriyorlar, bilmiyorum, işin içinden çıkılmaz bir durum olmuş. Anlıyorum, üçüncü dünya savaşı tehlikesi var; anlıyorum, enerjide dışa bağımlıyız fakat Türkiye, farkındaysanız, yatırım yapılabilir bir ülke değil. Biz ne kadar kanun çıkarsak da özellikle enerji konusunda yatırım gelmiyor ya da yapılamıyor. Birçok Türk şirketi bile güneş enerjisi santrallerine şu anda Yunanistan'da, Romanya'da -siz de bunu ifade etmişsiniz geçmişte- Türkiye yatırım yapmaktansa gidiyor, Avrupa ülkelerine yatırım yapıyor. Yani, bunlar neden Türkiye'de yapmadılar bu yatırımları?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Lisans vermediğimiz için.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Çünkü oyun oynanırken kural değiştirdiğiniz için; çünkü size verilen, yandaşa verilen imtiyazlar başkalarına verilmediği için. Şimdi konuşturmayın beni, ben sizin pozisyonunuzu iyi biliyorum.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Konuş, konuş, rahat konuş.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Yok, konuşurum, korkacağımdan değil ama Sanayi Komisyonunun...

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - "Çok borçlu." denemez hiçbir şirkete.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nebi Bey, bir müsaade edebilir misiniz.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Bir sakın olun.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Nebi Bey...

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Başkanım, ikaz eder misiniz.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Yok, konuşsun yani ben rahatsız değilim, konuşsun. Yani kendisinin nasıl olduğunu biliyoruz.

Dolayısıyla Genel Kurulda da defalarca konuşuldu, bunu burada tekrarlamamı istiyor musunuz? Yani siz ceketinden fiyat etiketi sarkan birisiniz, ne diyeyim daha? Allah Allah!

ŞAHİN TİN (Denizli) - Zaten ancak buna kaldınız.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Neyse, şahsileştirmeyelim. Siz müdahale etmeyin, ben de size müdahale etmeyeyim.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Sen ceketinden sarkanı bir anlat, derdin ne senin, bir söyle! Bu ne çapsızlık!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nebi Bey, lütfen...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Genel Kuruldaki konuşmalara, tutanaklara herkes ulaşabilir. Yani bence uzatmayalım. "Uzatalım." dersiniz ben söylerim.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Bu ne çapsızlık!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şu an konuşmacı var, lütfen müsaade edelim.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Mustafa Bey sizin adınıza cevap verdi Genel Kurulda, öyle hatırlıyorum.

Evet, yani genel anlamda söyleyeceklerim bunlar.

Bugün, buraya gelirken Google Maps'e girdim, Akbelen'in geçen seneki ve bu seneki pozisyonunu gördüm. Ormanlar ne yazık ki talan edildi. Şu anda bitmek bilmeyen bir hevesle sıra zeytinliklere gelmiş gözüküyor. Yani, biz Orman Kanunu'nu bir şekilde deldik, ormanları yok ediyoruz o bölgede ama Zeytin Kanunu'nu delmeyelim Sayın Başkanım, bunda mutlaka bir değişiklik yapalım. Bu, Türkiye'deki zeytinlerin yok oluşuna yol açar. Zeytin ithalatıyla, zeytin üretimiyle alakalı geline yerleri söylüyoruz. Ya, bugün zeytinyağcılarla konuşuyoruz, işte, ihracat meselesini -bunlar benim ifadem değil yani sektördeki zeytinyağcıların ifadesi, eğer burada varsa onlar da söz alsınlar- enflasyonla mücadele anlamında zeytinyağı ihracatı yasaklandı fiyatlar çok arttı diye, şimdi 850 bin tondan fazla bir zeytinyağı stoku var. İhracat açıldı fakat pazar kaybı olduğu için ürünler satılamıyor. Yani öyle sürekli bir değişiklik yaparak sürdürülebilir bir anlayış sağlayamıyoruz. Enerjide de böyle.

ÇED'le ilgili birçok problem var. ÇED'i bir gecikme meselesi, bir problem olarak gören bir anlayış var ama bence ÇED doğayı, insanı, yaşamı olumsuzluklardan korumak için bir planlama sürecidir. "ÇED Gerekli Değildir" belgesinin ismini değiştirerek kanunen -burada hukukçularımız defalarca söylediler- farklı yollar açılıyor. Yani bunu hukukçular böyle yorumluyor. Sizin buna bizim hukukçularımızı ikna edemediğinizi görüyorum. Yani benim çok yorum yapacağım bir şey değil fakat bu belgenin adı değişse... Yani ortadan kaldırmak yerine adını değiştirelim. Sonuçta, zamanında bu iki belge "ÇED" ve "ÇED Gerekli Değildir"

belgesi hazırlandı ve içeriği farklıysa yani kafa karışıklığını ortadan kaldırmak için adına başka bir şey söyleyin yani bir anlam, ifade karışıklığına sebep olmasın. Niye ortadan kaldırıyoruz? Yine, dediğim gibi, bizim hukukçularımızın ikna olmadığı bir mesele

Benim notlarım bu kadar. Daha sonra da maddeler üzerinde konuşmaya devam edeceğiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Mustafa Varank'ın, Denizli Milletvekili Şeref Arpacı'nın (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Doğrudan benimle ilgili konuştuğunuz için ben İç Tüzük maddesini tekrar okuyayım:

"Komisyonlarda söz alma:

Madde 29 – Komisyonlarda istem sırasına göre söz verilir.

Komisyon başkanı ve komisyona katılması halinde Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar, bakan yardımcıları ve üst kademe kamu yöneticileri, söz sırasına bağlı değildir. Komisyonca çağırılmış uzmanlara, komisyon başkanı, gerekli gördüğü zaman söz verebilir."

Dolayısıyla, arkadaşlar, ben İç Tüzük'e göre de herhangi bir kısıta tabi değilim. Burası Meclis Genel Kurulu değil. Oradaki Meclis Başkan Vekilleri, bildiğiniz gibi, oy kullanamıyorlar ama ben Komisyonun bir üyesi olarak aynı zamanda oy da kullanıyorum yani tarafsız değilim, tarafımı belli ediyorum ve bizim burada yapmaya çalıştığımız husus, en doğruyu bulma noktasında bir tartışmayı yürütebilmek. Yoksa, monolog şeklinde ben oturayım, buradan kendi taraftarlarıma videomu çekeyim, görevimi yaptım mı? Yaptım. Bu anlayışla gideceksek zaten bu Komisyonun hiçbir anlamı yok ki. Burada eğer izah edilmesi gereken bir durum varsa bunu Başkanın açıklamasından daha doğal hiçbir şey olamaz.

Dolayısıyla ben burada sizi zemmetmek, sizi eleştirmek için bir şey söylemiyorum ama ortada bir durum varsa; müdahale edilmesi, açıklanması gereken bir husus varsa bunu söylüyorum, İç Tüzük'e göre de hiçbir yanlış yapmıyorum. Dolayısıyla sizin o itirazınızın doğru olduğunu kabul etmiyorum.

Şimdi, bir hususta daha açıklama yapacağım müsaade ederseniz. Bakınız, dünyadaki zeytincilik sektöründe rekabet edebilmenin bir unsuru da diğer ülkelerde zeytincilik nasıl yapılıyorsa, nasıl plantasyon şeklinde zeytin üretimi oluyorsa... Bugün İspanya'ya gidin, İtalya'ya gidin, Yunanistan'a gidin; nasıl genç zeytin ağaçları diktiklerine, plantasyon şeklinde üretim yaptıklarına bakın. Siz üç yüz yıllık ağacınızla yeni endüstriyel bir zeytin ağacını yarıştıramazsınız, netice de alamazsınız. Eğer sektör olarak bakıyorsanız bizim zaten kendi zeytinlerimizi gençleştirmemiz, ıslah etmemiz, daha endüstriyel hâle getirmemiz bir mecburiyet. Aslında, bu manada da sizin sanayici olarak buna bir bakmanız gerekir diye düşünüyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 115 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159) (Devam)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, şimdi, diğer arkadaşlarımıza söz vermeye devam edeceğiz.

Buyurun.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, değerli misafirler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

En başta duruşumuzu belirlemek, belirtmek de isterim. Biz ne yatırımlara karşıyız ne yatırımcılara karşıyız.

Bunu ifade etmeden önce sizlere başka şeyler de söylemek isterim. Öncelikle, ülkenin ihtiyacı...Başkanım...

OTURUM BAŞKANI ŞAHİN TİN - Ne oldu? Ben varım ya.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Tamam, peki.

OTURUM BAŞKANI ŞAHİN TİN - Türker, beni saymıyor musun?

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Tamam, peki.

Sadece çevreye ve doğaya, varlıklara geri dönülmez zararlar verecek şekilde yapılan yatırımlara karşıyız. Bugün görüştüğümüz teklif maalesef çevreyi, hukuku ve ortak geleceğimizi tehdit ediyor -bunu açıkça söylememiz gerekir- doğayı yok sayıyor, yerel yönetimleri devre dışı bırakıyor, kurumlara sınırsız yetki veriyor.

Daha iyi anlaşılır olabilmesi için ilimizden birkaç örnek vermek isterim, örnek olarak Bolu'dan başlayabiliriz. Arkadaşlar, Yedigöller Bolu'nun en önemli mesire alanlarından bir tanesi, doğanın harikası bir yer; herkes orayı çok iyi bilir, sizler de gitmiş olabilirsiniz. Geçenlerde "Yedigöller'de ağır maden araması yapılıyor, izin veriliyor." diye bir olay çıktı. Biz de "Yedigöller Millî Parkı bölgesinde böyle 880 hektarlık alanda maden araması yapılıyor mu?" diye Bakanlığınıza bir soru sorduk. Bakanlıktan "Böyle bir alanda çalışma başlatıldı, ön izin verildi fakat gerçek izin Valilik ve Orman Genel Müdürlüğü'nün görüşü de alınarak başlayacak." denildi.

Şimdi gelelim biz buraya, aynı şeye. Şimdi, Orman Genel Müdürlüğü ve Valilik olumsuz yanıt verse şu andaki konu da kapanmış olacak ama şu anda yasa geçtiği zaman, bugün kabul edilecek teklifle, üç ay boyunca cevap vermese -artı, bir ayda uzama süresi var- bir ay süresince de olumlu veya olumsuz cevap vermeyince otomatikman Yedigöller'de maden araması gerçekleştirilecek. Diyelim ki bu karar olumsuz verildi, bu sefer, dördüncü grup madenler için Cumhurbaşkanı Yardımcısı tarafından kurulan yeni kurul nihai kararı verecek; doğru mu? Yani ayrıyeten bir altın araması için dördüncü grubun... Cumhurbaşkanı Yardımcısının yanında, daha doğrusu onun kurulunda böyle bir karar verildiği zaman... Yani bir kurul oluşturulup da karar verilecek mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Verilecek.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Olumlu veya olumsuz cevap verebilecek mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Kurulun amacı o şekilde değil Sayın Vekilim.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Nasıl amacı, onu öğrenebilir miyiz?

OTURUM BAŞKANI ŞAHİN TİN - Ama bu istisna olsun, hep böyle olursa yürütemeyiz Türker Bey, o yüzden diyorum. İsterseniz sonra cevap versin, notunuzu alın.

Buyurun lütfen.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Bu örnek, bence yasa teklifinin sıkıntılarını kendi başına da ortaya koyan bir örnek. Yedigöller sadece Bolu'nun değil de Türkiye'nin nefes aldığı bir yer, turizm açısından da değerli, ekolojik olarak kırılgan bir bölge; orman var, su var, yaban hayatı var. Altın aramak demek dinamit demek, siyanürün toprağı zehirlmesi demek, yüzyıllarca ipotek altına alınan bir hayat demek; rehabilitasyonu da yıllar alabilir. Doğa yok olursa geriye getiremeyiz.

Şunu yeniden, açıkça ifade edeyim: Biz yatırımlara karşı değiliz. Madencilik de, enerji de bu ülkenin ihtiyacıdır ama doğa katliamını da görmezden gelemeyiz. Para kazanılacak diye bir ağacı, bir zeytini, bir su kaynağını gözden çıkaramayız.

Zeytinliklerle ilgili düzenlemeyi 2022 yılında halkın tepkisiyle geri çekmiştiniz, şimdi tekrar getiriyorsunuz; bu sefer harita eklediniz, "sınırlı alan" diyorsunuz. Ülke ekonomisini neredeyse bitirdiniz, para kalmadı, doğaya saldırdınız kendinizi ama unutmayın ki bir zeytin ağacı yine de milletin gözünde kutsaldır. Bu düzenleme açıkça zeytin yasasına aykırıdır. Sırf birkaç şirket rahat çalışsın diye özel yasa çıkarılır mı? Diğer çalışanlar, santraller ne olacak? Diğer santrallerle haksız bir rekabet oluşacak mı, oluşmayacak mı? İhaleye çıkarken, özelleştirirken bu arkadaşlara acaba Hükümet söz mü verdi, bu alanları daha önceden tahsis mi etti? siz onların tahsisini gerçekleştirmek için formaliteyi mi yerine getiriyorsunuz? Bırakın, o zaman, eğer bu işi yapmıyorsanız, bunu beceremiyorsak bu işten de vazgeçin, navlun desteği verin, oradaki alanda zeytinliği kaldırmaktansa -madem sözünüz var-EÜAŞ'a yaptığınız gibi, destek sağladığınız gibi, oradaki üretim şirketlerine sağladığınız destek gibi oraya navlunda destek verin, o iki firma da ucuz kömürü getirsin kendisine. O süreci ekonomik ömrü dolana kadar bu şekilde değerlendirin. Bu kadar insanı, bu kadar köyü, bu kadar metrekare alanı ziyan etmeyin. Bu işi bu şekilde çözmek varken niye böyle bir şey yapıyoruz?

Diğer konuya gelelim. Bugün ülkenin en büyük sorunlarından biri gıda enflasyonu. Şu anda, meraları siz yapılanmaya açıyorsunuz. Yani ne oluyor? Enerji tesisleri kurmaya açıyorsunuz. 2001 yılında mera 15 milyon hektarmış, bugün 13 milyon hektara düşmüş. Hayvansal ürün tüketimi bu politikalarla lüks hâline gelecek, doğal zenginlikleri kolay kolay gözden çıkaramayız.

Enerji Bakanlığına verilen yeni yetkiler de çok vahim; artık imar planı yapılabilecek, yapı ruhsatı verilebilecek. Yerel yönetimler, belediyeler tamamen baypas edildi. Merkeziyetçilik doğayı da kenti de felakete sürükler. Az önce Rıdvan Bey söyledi, Kartalkaya bölgesinde bir yangın gerçekleşti, kurumlar birbirine girdi, bakanlıklar birbirine girdi; herkes "Yetki bizde değil." diyor, "Sorumluluk bizde değil." diyor. Olay var ama sorumlu yok; enteresan bir şey. Şimdi, orada yetkiyi bakanlık alacak, itfaiyesi var mı? Yok. Başka bir raporu var mı? Yok. Başka kurumlardan görüş almadan nasıl yapacak, onu da merak ediyorum. Aynı mantıkla şimdi enerji tesislerinin uygulanması çok zor. Tüm yetkileri merkeze topluyorsunuz, sonra başımıza olmayacak işler geldiğinde sorumluluktan kaçırıyorsunuz. Hak ettiğimiz yönetim şekli bu değil. "Ben yaptım, oldu" zihniyetinden çok çekti.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; madencilik faaliyetinin bittiği alanlarda rehabilitasyon meselesi var, MAPEG de bu konuda çok zayıf. Sayıştay raporuna baktığımız zaman -burada var Sayıştay raporu- rehabilite edilen alanların verilerinin hiçbirisi yok, MAPEG 2022 raporunda burada hangileri yapılmış belli değil. Peki, daha önce yaptıklarımız ne olacak? Yani cezasını kesmişiz, parasını almışız, sonra demişiz ki: "Bir kurum yapsın." Hangi kurum yaptı, hangi kurumlar yaptı? Nerede iyileştirme yapıldı? Teminatlarını bozdunuz çok cüzi bir rakama; yapabildik mi, gerçekleştirebildik mi? Başarı oranımız nedir? Hiçbir kaydıımız yok. Böyle giderse bu iş de gerçekten sınıfta kaldık.

Kurumun görüş ve izin vermesini de yok sayılacak diye geçiyoruz. Kurum ve kuruluşlarda da özellikle söylediğimiz konu ÇED raporunun hızlandırılması ve bir an önce yapımının gerçekleştirilmesiyle ilgili. 30'a yakın kurum görüşlerini de ÇED raporuyla beraber hareket ettiriyoruz. Olumsuz olduğu zaman bu 30 tane kurumu yormamış mı olacağız? 30 kurumun inanılmaz derecede çalışması yani her konuda çalışması... Sonunda başarısız olacak, ÇED raporu olumsuz gelecek... ÇED raporunda başarı oranı nedir? Yüzde 50 kadar kurumu niye fazla fazla yoralım? Çok mu elamanımız mı var? Az mı mesai yapıyor arkadaşlarımız? Sonra ne yapacağız bunu, nasıl geri döneceğiz? Burada da sıkıntı var.

Bu teklife biz de tamamen olumsuz bakıyoruz, geri çekilmesini istiyoruz. Halkı, doğayı, hukuku yok sayan hiçbir düzenleme meşru değildir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ŞAHİN TİN - Teşekkür ederiz Türker Bey.

Talat Bey, buyurun.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Komisyon üyelerimiz, değerli milletvekillerimiz, değerli bürokratlarımız, emeği ve geleceği için endişelenerek buraya gelen çok değerli vatandaşlarımız; öncelikle ben de sizleri saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, kamuoyunda "jet izin" diye sürekli böyle manşetlerde yer alan kanun teklifi, maalesef, Komisyonumuz tarafından da jet hızıyla kanunlaştırılmak için bir emek sarf ediliyor. Tabii, bu kadar acele niye? Bu kadar böyle bu işe bir hızlı giriş niye? Niye biz bu işi dışarlarda böyle biraz paydaşlarımızla, kurumlarla, halkımızla, yöreyle konuşarak, hazırlayarak, Komisyon üyelerimiz kendi arasında tartışarak, olgunlaştırarak buraya getirmedik; onu da açıkçası çok merak ediyorum.

Şimdi, Zeytincilik Kanunu ve Orman Kanunu Anayasa'mızda kendisini böyle koruma altına alan 2 kanun. Ne orman alanı azaltılabilir ne zeytinliğe müdahale edilebilir. Ben geçmişte Esnaf Odaları Birliği Başkanıydım, küçük sanayi sitesi yapmak için çok uğraştık, üzerinde bir tane zeytin ağacı olmayan bir yer ancak tapuda "zeytinlik alan" geçtiği için biz oraya 6 bin iş yerini kuramadık yani gerekli izinleri alamadık. Şimdi, tüm Türkiye bundan etkilenirken, bu Zeytincilik Kanunu'muz ta 1939'dan bu tarafa böyle çok net ve keskin bir şekilde koruma altındayken niye bugün bunu delmeye çalışıyoruz? O da şimdi biraz sonra

söyleyeceklerimizle herhâlde örtüşecektir. 2022 yılında yönetmelikle bu delinmeye kalkışıldı, bir uğraş verildi, bir emek verildi ancak Danıştayın verdiği bir kararla bu iptal edilince ilerleyemediler, orada kaldılar.

Şimdi, bu kanun teklifi adrese teslim bir kanun teklifi. Zaten yapılan tekliflerde, krokilerde de görüleceği üzere - arkadaşlarımız da bunu beyan ettiler, ifade de ettiler, yöre milletvekillerimiz özellikle ifade ettiler- burada sıf 2 tane şirketin ihtiyacını karşılamak adına bu kanun teklifi jet hızıyla çıkarılıp onların emrine amade olacak. Şimdi, zeytin ağaçları taşınamaz değerli arkadaşlar, taşınır ancak meyve vermez. Biz köylü çocuğuyuz, ben de Akdeniz yöresinden geldim, Mersin'den geldim, zeytin üretiyoruz, bizde de var. Zeytin ağaçlarını yerinden oynattınız mı size on sene, on beş sene meyve yüzü göstermez ancak gölgesinden yararlanırsınız.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Tutarsa...

TALAT DİNÇER (Mersin) - Yöre halkı sizden çardak istemiyor yani oranın gölgesinden yararlanmak için... Bu zeytin ağacını buradan al, buraya ek, orada tutacak, meyve verecek. Ne zaman bu insanlar orada meyve alıp geçinecek? Yani bu mümkün değil, böyle bir şey söz konusu olamaz. Ha, götürürsünüz, taşırsınız, o ağaç orada ancak size gölgelik yapar, gölgeğin dışında herhangi bir şekilde size bir meyve verme şansı yoktur. Yani şimdi firmalar geliyor "Efendim, biz bunu ekiyoruz, hemen köylülere vereceğiz. Gerekirse kamu alanlarına ekeceğiz, mülk sahiplerine burayı on yıllığına kiraya vereceğiz." diyor. Ya, bu mümkün değil. Yeni ekseniz on-on beş yılda meyve verir, meyveye tam oturur, taşısanız yine on-on beş yıl aradan geçer ki bu yöre halkı zaten burada mağdur olur.

Şimdi, değerli milletvekilleri, bölgedeki zeytinle uğraşan tüm çiftçilerimiz için zeytin ağacı bir ekonomiden daha ileridir, zeytin ağacı bir yaşamdır, zeytin ağacı bir kültürdür, zeytin ağacı gelecektir ve burada belki birçok kişi için ifade etmeyen ağaç taşıma işlemleri onların hayat damarıdır, geleceğidir, geçimidir. Dolayısıyla zeytine bakarken bu yönüyle bakmak gerekir. O insanların mağduriyeti... Bu insanlar niye bu kadar koşu koşu buraya geldiler? Yani bu kadar önemsiz bir şeyse bedelini alırlardı ağacın, iki üç senede meyve verecek başka bir şeye geçerler ve dolayısıyla işlemi tamamlarlardı. Bu kanun teklifi daha konuşulur konuşulmaz insanlar soluğu Mecliste aldılar, bakın, Komisyona yetiştirler. Kimi gece belki sabaha kadar yol gelen oldu, buraya katılmaya çalışıyor "Acaba sesimizi duyurabilir miyiz?" diye çünkü bu zeytin ağaçlarının talan edilmesi, doğayı da talan ettiği gibi bu insanların geleceğini talan edecek, geleceğini yok edecek. Dolayısıyla bu kanun teklifinin yeniden bir gözden geçirmemiz gerekiyor diye düşünüyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu yasa teklifin her maddesi Anayasa'ya aykırı. Anayasa'ya aykırılığını zaten arkadaşlarımız biraz önce madde madde hepsini açıklayarak sizlere sundu. Ya, Anayasa'ya aykırı olan bir kanun teklifini biz niye burada delmeye çalışıyoruz veya bunu yeniden düzenlemeye çalışıyoruz? Yani Hükûmete yakın 2 tane büyük şirket sahibi buradan gelir elde edecek, burada bu kömürü kullanacak diye bu kadar insanı neden yoksulluğa itiyoruz, çevreyi bu kadar niye tahrip ediyoruz; bunu da anlamak da emin olun ki güçlük çekiyorum.

Şimdi, eğer bu kanun teklifi yasalaşırsa, bakın, emin olun -bu şimdi adrese teslim bir kroki, belli bir yöre- bu emsal teşkil edecek ve arkasından diğer şirketlerin Türkiye'nin her yerinden maden aramayla ilgili -özellikle kömür olsun, değişik madenler olsun- bu zeytinliklerle ilgili gene müdahaleleri olacak. Yani biz buna niye fırsat veriyoruz?

Şimdi, tabii, birçok enerji kaynakları var; bir taraftan İklim Kanunu'nu görüşüyoruz "Karbon emisyonunu azaltmamız lazım, bunlarla ilgili çalışma yapmamız lazım; kömür kullanmamamız lazım." diyoruz ama şimdi o İklim Kanunu'nu geri çekiyoruz, bu araya hemen acil bir şekilde bu Maden Kanunu'nu getirerek, bu Maden Kanunu'nda değişiklik yaparak bu zeytinlikleri oralardan yok edip kömüre dönmeye çalışıyoruz yani bu da biraz abesle iştigal.

Şimdi, Mersin de nükleer santral var, evet, biz de şimdi nükleer santralle ilgili çok endişelendik, endişelerimizi geçmiş Komisyonlarda da çok dile getirdik ama geline nokta, nükleer santralde 2025'te birinci reaktör devreye girecekti, konuşmalar öyleydi ama şu anki gidişata baktığımızda, zannedirim 2026'ya bile yetişmeyecek, bu da olmayacak. Burada da ayrı bir sıkıntı yaşıyor çünkü yüklenici firma hemen hemen aynı firma, bu madencilikle ilgili olan firmalarımızdan bir tanesi ama işte, Rusya'dan para akışı yok, para gelmiyor, para gelmeyince de -güya ikinci, üçüncü, dördüncü reaktörler hemen devreye girecekti ama- şu an bir reaktör bile yapılamıyor, emin olun, şu an bir reaktör bile yapılamıyor; burada da büyük sıkıntılar yaşıyor.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Arazi Rusların, arazi Putin'in.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Evet, değerli arkadaşlar, şimdi, özellikle hayvancılıkla ilgili bir iki bir şeyler konuşmak istiyorum. Şimdi, meralara, koruma alanlarına, tabiat koruma alanlarına güneş enerjisi panelleri kurulmak isteniyor. Şimdi, zaten hayvancılık sayımız git gide azalıyor, özellikle kendi yöremizdeki yaylalara baktığımızda yaylaların büyük bir bölümüne artık güneş enerjisi panelleri girmeye başladı. Bu sefer insanların birçoğu oradaki sürülerini satarak hayvancılığı da bırakmaya başladı, şimdi böyle de bir sıkıntı başladı. Yani bunların daha iyi planlanıp daha verimli yerlere, daha değişik yerlere gönderilmesi emin olun daha da iyi olur diye düşünüyorum.

Değerli milletvekilleri, eğer bu kanun teklifi yasalaşırsa birçok köylümüz sıkıntı çektiği gibi, yaylalardaki hayvancılarımız sıkıntı çektiği gibi tabiat koruma alanlarımız da risk altına girecektir diye düşünüyorum. Şimdi, birçok ruhsatlandırmada yereldeki yetkilerin alınarak genele doğru taşındığı gözleniyor. Şimdi, bu birçok Bakanlıkta oldu, Çevre ve Şehircilikte oldu, belli bakanlıklarımız da bu oldu ama şimdi bunu Enerji Bakanlığına da taşıyoruz ve bu şu demek: Artık Enerji Bakanlığına kimi uygun görürlerse bütün işlemin anahtar teslimi Bakanlıktan çıkacağı da anlaşılıyor, bu kanun teklifiyle de bu anlaşılıyor. Yani yereli bu kadar baypas etmek, yereli bu kadar yok saymak ne kadar doğru, onu da sizlerin takdirine bırakıyorum.

Değerli milletvekilleri, genel olarak baktığımızda, bu kanun teklifi temel maddeleri itibarıyla Anayasa'ya aykırı. Zaten burada kanunlaşsa bile biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu kanunu Anayasa Mahkemesine mutlaka götüreceğiz. Yanlış yapacağımıza doğru işlemler yapalım ve belli hükümleri, belli maddeleri yeniden gözden geçirelim. Şu an itibarıyla, şu hâliyle bu kanun teklifinin geri çekilmesinin doğru bir karar olduğunu düşünüyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nail Bey, buyurun.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Toprağın bereketini bilen değerli doğa dostları, değerli milletvekilleri; ben de sözlerime başlarken hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

13 Haziran 2025 tarihinde Meclise sunulan ve enerji ile madencilik alanında çeşitli kanunlarda değişiklikler öngören bu teklif, kamuoyunda haklı olarak ciddi tartışmalara neden olmuştur. Bu teklifin arka planında enerji yatırımlarının hızlandırılması, bürokratik süreçlerin sadeleştirilmesi ve maden sektörüne yatırım teşviki gibi gerçekler olduğu öne sürülüyor ancak bu gerçeklerin arkasına sığınarak ülkemizin doğal varlıkları, tarım alanları ve çevresel dengesi göz göre göre feda ediliyor. Sanki enerji denildiği zaman akan sular duruyor ve her şey onun için feda ediliyor.

Değerli milletvekilleri, bu kanun teklifinde sorunlu olan birçok nokta var. Maddeler üzerinde ayrıca konuşacağız tabii ki ancak belli noktalara değinmeden geçemeyeceğiz. Bu kanun teklifiyle getirilen "süper izin" uygulaması hukuk devleti ilkesine açıkça aykırıdır yani hukukçu arkadaşlarımızın deyimle hukuk askıya alınmıştır burada. Daha ruhsat verilmeden maden şirketlerine tüm izinlerin otomatik olarak tanınması, ÇED süreçlerinin etkisizleştirilmesi ve kamu kurumlarının görüşlerine âdeta formaliteden başvurulması. Bir sorum olacak bu arada: Acaba bu uygulama diğer sektörlerde de uygulanacak mı? Tabii ki ÇED'in hızlandırılması güzel bir şey ama tüm sektörlerde uygulanacak mı diye soruyorum.

Bu hâliyle bakıldığında bu teklif ülkemizin menfaatlerini değil, üç beş şirketin menfaatlerini korumak için hazırlanmıştır. Hatta bazı maddeler var ki insanın gözüne sokar gibi hazırlanmış. Koordinat vererek kanun teklifi hazırlanır mı? Bu teklifle birlikte zeytinlik alanlar tekrar madencilğe açılmak isteniyor, özellikle Akbelen katledilmek isteniyor. Evet, yanlış duymadınız, 2022 yılında halkın tepkisiyle geri çekilen o teklif şimdi başka bir ambalajla yeniden önümüze konulmuş durumda. Üstelik "Zeytin ağaçları taşınacak." denilerek kamuoyunun vicdanı rahatlatılmaya çalışılıyor. Oysa hepimiz biliyoruz ki zeytin ağacı taşınmaz, kökünden sökülen bir zeytinlik yeniden kurulamaz. Binlerce yıllık zeytin kültürü "enerji" adı altında yok edilmek isteniyor. Rehabilitasyondan da bahsediliyor, koca bir yalan, detaylı şekilde onu da konuşacağız ama şunu unutmayın, bir Kızılderili atasözü der ki: "Son ırmağın kurduğunda, son ağaç yok olduğunda, son balık öldüğünde insanoğlu paranın yenmeyen bir şey olduğunu anlayacak ama zaman geçmiş olacak."

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; bu teklifin arkasında, yalnızca yatırım ihtiyacı değil aynı zamanda uluslararası anlaşmalar ve sermaye gruplarına verilen sözler var. Birleşik Arap Emirlikleri'yle yapılan enerji anlaşmalarını hatırlamaya çalışın; ÇED, ruhsat, izin süreçlerinde kolaylık sağlanacağı taahhüt edilmiştir. Bugün burada bu yasal zemini oluşturmaya çalışıyoruz. Bu bir kanun değildir, bu bir taahhüdün yerine getirilmesidir. Bu metin, bir enerji düzenlemesi değil bir kapitülasyondur arkadaşlar. Bunu daha önce Maden Kanunu'yla ilgili getirdiğiniz teklifte de söylemiştim, yine söylüyorum; siz kapitülasyon veriyorsunuz.

Ayrıca MAPEG'e orman alanlarında sınırsız yetki verilmekte, ormanları şirketlerin hizmetine sunacak kararlar artık hiçbir denetim olmaksızın alınabilmektedir. Bu, Anayasa'nın "Devlet ormanları halka aittir." ilkesine doğrudan aykırıdır. Kurduğunuz bir kurul ki yine sizin bürokratlarınız ve atanmışlarınızdan oluşuyor, bu kurul isterse eğer hiçbir şeye gerek duymadan, takılmadan orman alanında maden açabilecek. Hem "Vesayete karşı geliyoruz." diyeceksiniz hem de burada bir kurula bu yetkiyi vereceksiniz; bu, kabul edilebilir bir durum değildir. Halkın ormanlarının gasbedilmesine müsaade etmiyoruz, etmeyeceğiz.

Değerli milletvekilleri, tarımı, çevreyi, ormanlarımızı bu kadar derinden etkileyecek olan bir kanun teklifi, tali komisyon olarak nasıl Tarım Komisyonuna sevk edilemez, Çevre Komisyonuna sevk edilemez? Bunun bir dayatma olduğunu düşünüyoruz ve kabul etmiyoruz, oldubittiyle şirketlere bunca inisiyatif verilemez. Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz enerji yatırımlarına asla ve asla karşı değiliz, bizim karşı olduğumuz şey, enerji bahanesiyle doğanın, tarımın, halkın, hukuk sisteminin ve kamu yönetiminin yok sayılmasıdır.

Bu vesileyle şunu açıkça ifade ediyorum: Akbelen'de nöbet tutan kadınların sesini size duyurmaya çalışıyoruz; İzköylülerin zeytinliğine, deresine, yaşamına sahip çıkmasını saygıyla selamlıyoruz. Bakın, bu sabah Dikmen kapıda eylem yaptılar, siz oraya gelemediniz. ÇED raporlarını ciddiye alamayanları, halkın sesini duymayanları kamuoyunun vicdanına havale ediyoruz. Biz bu teklife karşıyız çünkü bu teklif doğaya, tarıma, yerel halkın yaşamına, hukuka ve kamu yönetimine karşıdır.

Söz meralara gelince -demin bir arkadaşımız söyledi- bu şekilde hayvancılık da yok ediliyor. Benim baba toprağım olan Bitlis Adilcevaz ilçesine bağlı Çanakyayla köyü merasında özel bir şirket tarafından güneş enerjisi sistemi (GES) kurulması planlanmaktadır ancak bu mera alanı bölge hayvancılığının belkemiği olup 12.500 resmî küpeli hayvanın otlak alanı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca alanın bir kısmı doğal koruma ve birinci derece doğal sit alanı statüsündedir. Bölge halkı ve yerel yetkililer projenin hayvancılık faaliyetlerini olumsuz etkileyeceğinden ve ekosisteme zarar vereceğinden endişe duymaktadırlar. Bu talan enerji güvenliği kılıfıyla yutturulmaya çalışılmaz. Biz görüyoruz ki bu talana "Hayır." diyoruz.

Değerli milletvekilleri, kamu yararı genelgesiyle zeytinliklerde madencilik yapılmasının adı rant ve talan. Gelecek garantimiz olmalı, bu yanıltan dönüşmeli ve teklifin geri çekilmesi birkaç şirketin kâr hırsına teslim edilmemelidir. Maden lobisi hareket hâlinde, ısmarlama bir yasa teklifiyle sadece zeytin ağaçları yok edilmiyor, yaşam alanlarımız yok edilmeye çalışılıyor. Elinizi vicdanınıza koyun, 2022'de benzer bir teklif geri çekildi. ÇED ve ruhsat süreleri kısaltılacak, ÇED süresince diğer izinler alınabilecek, maden alanlarına denk gelen ormanlar MAPEG'e ücretsiz devredilecek, kurumlardan görüş alma süreçleri MAPEG tarafından yürütülecek, stratejik ve kritik madenlerde acele kamulaştırma yapılacak, Muğla yöresinde termik santrallere kömür sağlamak için zeytinlikler madencilğe açılacak, kamulaştırma sürecine gelince tapu sayılacak. EPDK'ye acele kamulaştırma yetkisi veriyorsunuz. Yapı ruhsatı olmadan işletmeye geçmiş olan enerji yatırımlarından bu belgeler istenmeyecek, üretim devam edecek. Koordinatlar Muğla, Yatağan, Kemerköy civarına ve Akbelen civarındaki parsellere denk gelmektedir. Yani adrese teslim iş yapılmaktadır. Bu, Zeytinlik Yasası'nı delme projesidir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı enerji ve maden yatırımları için imar planı yapabilecek, inşaat ruhsatı düzenleyebilecek.

AK PARTİ iktidarı maden mevzuatıyla ilgili yapılan görüşmelerde taş, kum, çakıl ve kireç ocakları gibi maden arama ve çıkarma faaliyetlerine zeytinliklerin dâhil edilmesini istedi, tepkiler gelince geri çekildi. Değerli arkadaşlar, sonra sırasıyla 2002, 2006, 2008, 2009, 2010, 2013, 2014, 2017 ve 2022 Zeytinlik Yasası'nı aşma girişimi olarak nitelendirilen yasal düzenlemeler gündeme getirildi. Bugün de yani 2025 Haziranda 10'uncu kez yasa değişikliği yapmak istiyorsunuz. Lütfen, bu yanıltan vazgeçin.

Ne yapmaya çalışıyorsunuz? Uluslararası ve yerel maden tekellerinin ülkedeki rant ve talanının önünü açıyorsunuz. Madencilik ve enerji sektöründe denetim ve çevresel etki süreçleri askıya alınacak. 21 maddelik kanun teklifine göre yasal prosedürler ortadan kaldırılacak, süreç hızlandırılacak, sınırsız yetki verilecek. Bir kurul oluşturulacak "stratejik ve kritik kurul" diye, madenlerde son sözü kurul söyleyecek. ÇED yani çevresel etki değerlendirme süreçlerinin içi boşaltıldı, işlevini tamamen yitirdi. İlgili kurumlar yanıt veremezse olumlu görüş verdiği varsayılacak. Peki, şunu soruyorum: ÇED bu sektörler verilirken diğer sektörler de acaba hızlı şekilde verilebilecek mi? Verilmesinde tabii ki fayda var ama tekrar bir gözden geçirilmesi lazım. "ÇED orman izinleri, imar izinleri gibi uzun, karmaşık işler bitecek." diyorsunuz ama rantsal talan süreci başlayacak. Maşallah, MAPEG bu konuda tam yetkili olacak diyorum.

Hepinizi sevgi, saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

SEDA KÂYA ÖSEN (İzmir) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli kurul üyeleri, bürokratlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu önümüze gelen kanun teklifinin genel gerekçesini okuduğumuz zaman şöyle bir imaj oluştu gözümüzde: Sanki Türkiye'de özellikle sanayinin artan çok ciddi bir enerji ihtiyacı var ve akabinde de bir kömür güzellemesi var yani kömürün ne kadar önemli olduğunu, santrallerin bizim için ne kadar vazgeçilemez olduğu uzun uzun, çok güzel bir şekilde anlatılmış. Tabii, buna baktıktan sonra şunu düşünüyoruz: Sanki biz Paris İklim Anlaşması'nı hiç imzalamamışız, 2053 yılı sıfır emisyon hedefi hiç koymamışız, daha yeni iklim kanunu -ki zaten onun içinde de bunun bir madde yoktu ama- gibi çalışmaları hiç yapmamışız, yenilenebilir enerji hedeflerimizi sürekli yükseltmiyormuşuz gibi kömürün bizim için ne kadar vazgeçilemez olduğunu anlatan bir güzellemeyle kanununa girdik. Bu arada kömürden kademeli çıkış konusunda da hiç kimsenin tek bir laf ettiği de yok, tamamen kapanmış gibi farz ediyoruz.

Sonra Türkiye'de elektriğin büyük bölümünü, bildiğiniz gibi sanayi tüketiyor, neredeyse yarısı. 2024 yılında elektrik tüketimi sanayide düştü. 2025'in ilk çeyreğinde elektrik tüketimi yüzde 1,6 azaldı. Mart 2025'te İstanbul'da sanayi elektrik tüketimi yüzde 8,6; Kocaeli'de yüzde 12,23; Gaziantep'te yüzde 11,7 düştü. Bakın, bunların hepsi büyük sanayi kentlerimiz ve orada tüketimin düştüğünü görüyorsunuz. Zaten sanayinin de yüzde 2 küçülmüş olması bunu destekliyor.

Biz, şimdi, burada sanayinin de içinde olan bir Komisyon olarak aslında sanayinin düştüğü durumu, neden üretimin azaldığını, buradan sonra işçi çıkarmaları nasıl başlayacağını konuşuyor olmamız gerekirken şu anda bu hedef doğrultusunda apayrı bir gündemle oturup bu ismarlama kanun teklifinin peşinden koşturuyoruz.

Bunun dışında verdiğiniz kanun teklifinde bazı somut veriler de var, bunlarla ilgili sorularımdan da bahsetmek isterim. Kömüre yapılan yatırımların, evet, çevre kirliliği faktörü var ama tabii, bir de insan sağlığı faktörü var, nedense çok konuşulmayan; bununla ilgili bir fizibilite çalışması yapılmış mıdır? Kömür santrali kaynaklı hastalıklar olduğu bilimsel verilerle kanıtlanmıştır. Enerjide kazanç sağlamaya çalışıyoruz, tamam; peki, sağlık harcamaları ne olacak? Yani bu bölgede bu santralden kaynaklanan ve gittikçe artan hastalıklar ve bunun harcamaları ve bunun maliyeti ne olacak? Bu konuda bir fizibilitemiz yapılmış mıdır?

Maden alanlarında bir rehabilitasyon bedeli var -ki çok önemsiyoruz, dünyada örneği çok var- peki, bunun için bir alt kalem ve giderlerin hesabı var mıdır? Yoksa "bu sadece ruhsat bedelidir" "yüzde 30'udur" gibi afaki rakamlarla mı söylenip geçilmiştir? Az önce söylediğim gibi insanların hayatına olan etkisi, sağlık harcamalarına olan etkisi, santrallerden ve madenlerden kaynaklı giderleri rehabilitasyon bedellerine eklediniz mi? Ayrıca bu rehabilitasyon bedellerini aldıktan sonra bu rehabilitasyon işlemleri denetleniyor mu?

Bakın, bu Akbelen'de yapıldığı söylenen rehabilitasyon. İnsanlar mavi boya döküldüğünü bile iddia ediyor. Yani bu rehabilitasyonların etkisi nasıl oluyor, sonrası nasıl yapılıyor, kontrol ediliyor mu? Bununla ilgili de hiçbir veri ne yazık ki elimizde yok.

Taşınması gereken ağaçlarla ilgili sürekli konuşuluyor, rakamlar dünden itibaren 40 bin-50 bin şeklinde devam etti, bugün bir 82 bin rakamını da duyduk. Bununla ilgili bir süre ne öngörüyorsunuz? Yani 82 bin ağacın yerinden edilip başka bir yere nakledilmesi, uyum süreciyle ilgili mesela bir zaman planlamamız var mıdır? Yok, afaki; bunlar sökülecek, olacak, o kadar. Yeri neresidir mesela? Yok, bu da tam olarak afaki.

Sofralık zeytin ve zeytinyağı ihracatımızın gelecek dört yıl içinde hedefi 1,5 milyar dolar. Türkiye bu konuda küresel bir oyuncu olmak için çabılıyor, rakipleri de var bildiğiniz gibi. Peki, bu ortamda zeytinlikleri kesmenin Türk zeytinyağı markasına bir etkisi olacak mı? Mesela, bunu hiç kimse düşündü mü? Pestisit gibi adının lekelenmesi ihtimaline karşı ne gibi önlemler almayı düşünüyorsunuz? Türk zeytini markasına verilecek zarar sadece üretim ve kilosundan bahsetmiyorum, bir de imajından bahsediyorum. Sektörün kesilecek alanlar nedeniyle ne kadarlık üretim kaybı olacağı tam olarak tespit edilmiş mi? Hiç zannetmiyorum.

Bir de stratejik madenler meselesi var, kurul tarafından belirleneceğiyle ilgili. Bununla ilgili de bu madenler nadir toprak elementleri midir "NTE" dediğimiz? Dünyada çok önemli yer kaplayan, Çin'in ihracatına kısıtlama getirdiği otomotiv, savunma sanayisi sektörlerinde çok önemli bir faktör olan bu madenlerden mi bahsediyoruz? Kanun teklifiyle elementlerin geleceğine dair ilgili kurumların veya yetkililerin önüne geçilmesi mi planlanıyor? Bu maddede bu yetkilerin hepsi... Sadece Cumhurbaşkanına maden stoku yükümlülüğü belirleme yetkisi, acele kamulaştırma gibi süper yetkiler veriyor. Gerçi biz bu süper yetkilere tabii ki alışkınız ama bu kadar stratejik madenlerde bu kadar büyük bir iznin uluslararası alanda ve dış güvenlik anlamında etkisi olabilir. Bu acaba hiç düşünüldü mü yoksa bu da öyle yazılıp geçildi mi?

Maddelere geçtiğimiz zaman bunlara tabii ki ayrıntıyla gireceğiz, ben sadece burada şunu söylemek istiyorum: Bu kanunu değerlendirirken doğru bir fotoğraf çekmemiz gerekiyor. Biz şu anda bir taraftan iklim kanununu geçirmeye çalışan, yenilenebilir enerjiye yatırım yapan bir ülke imajı gütmeye çalışırken öbür taraftan kömür güzellemesi yapıp ve yaptığımız, verdiğimiz bütün rakamları da afaki olarak vermiş olduğumuz bir imaj çiziyoruz. Öncelikle bence doğru bir fotoğraf çekmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Sayın Vekilim, buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, Meclisimizin basın emekçileri, yurdun dört bir tarafından gelen aktivistler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu kanun teklifinin geneli üzerine konuştuğumuz için genel bir değerlendirme yapacağım.

Şimdi, dünya tarihine baktığınız zaman kalkınmasını başarıyla tamamlamış bütün gelişmiş ülkelerin iki tane sektörde başarılı olduklarını ve bu iki sektörü bir dengede götürdüklerini görürsünüz. Bunlardan bir tanesi tarımdır, diğeri madendir. Bana dünya tarihinde hiçbir ülke gösteremezsiniz ki tarım ve madenden çıkıp başarılı olsun ve kendi gelişimini tamamlayabilsin; Avrupa ülkeleri, Amerika Birleşik Devletleri, Asya ülkeleri. Dolayısıyla burada aslında benim temel itiraz noktam şu: Neden tarım ile madeni karşı karşıya getiriyoruz? Neden köylü kardeşlerimiz ile orada madencilik yapmaya çalışan işletmeleri karşı karşıya getiriyoruz? Bunun başka bir yolu yok muydu? Biraz bundan bahsetmek istiyorum çünkü bence kanun teklifinin genelindeki en temel tartışmamız gereken noktalardan bir tanesi bu. Tarımın öneminden bahsetmeye gerek yok, özellikle iklim değişikliğiyle beraber zeytinin de bizim için ne kadar hayati anlama geldiğinden de bahsetmeye gerek yok. Zeytinde dünya markası olma potansiyeline sahibiz ve burada bizim itibarımızı zedeleyecek olan bir kanun teklifinin yasalaşması hâlinde bunun bizim dünyadaki zeytin üretiminde itibarımızı ne kadar zedeleyeceğinin farkındayız.

Ben biraz madencilikten bahsetmek istiyorum çünkü bu konunun, madenciliğin biraz göz ardı edildiğini, biraz itibarsızlaştığını düşünüyorum. Oysa doğru madencilik yapıldığı zaman, çevreyle uyumlu bir madencilik yapıldığı zaman bu, ülkeleri sadece kalkındırır. Bakın şimdi size birkaç tane söyleyeyim: Dördüncü sanayi devriminden bahsediyoruz, her sanayinin ham maddesi madendir, her türlü maden. Siz madenciliği geliştirmeden sanayide yerli ve millî -o çok bilinen ifadesiyle yerli ve millî- bir başarı elde edemezsiniz. Peki, şimdi söyleyeceksiniz: "21'inci yüzyılda dördüncü sanayi devriminde önümüzdeki dönemde, dijital dönüşümde madene olan talep artacak mı?" Hem de çok artacak, yeşil dönüşümle beraber de artacak. Neden diyecek olursanız güneş panellerinden rüzgâr tribünlerine ya da elektrikli araçlara kadar bizim önümüzdeki dönemde çevreyle uyumlu olan ürünleri geliştirmemiz için bile madene ihtiyacımız var. Bizim ithalatımızı azaltmamız, sürdürülebilir bir büyüme sağlamamız, daha az altın ve enerji ithal etmemiz için doğru bir maden politikasına ihtiyacımız var. Ama ben buraya baktığım zaman bizler gerçekten büyük resmi görmekten oldukça uzak ve hep madenciler ile tarımı karşı karşıya getiren bir anlayışla bu kanun teklifini değerlendiriyoruz ki ben buna bir milletvekili olarak itiraz ediyorum. Oysa çok temel problemlerimiz var.

Bakın mesela bizim Paris İklim Anlaşması'na göre verdiğimiz bir net sıfır karbon sözümüz var ama baktığınız zaman bu ülkenin şu anda 20 milyar tonun üzerinde kömür rezervi var, bunun iktisadi değeri 400 milyar dolar. 400 milyar dolar eğer doğru bir şekilde kullanılırsa Türkiye'nin kalkınma ihtiyacını karşılayabilir. Peki, biz gerçekten temiz kömür yani temiz teknolojilerle kömür çıkartabilir miyiz? Hayır. Çıkartabiliriz ama yapmıyoruz. Hepimiz bakın, bugün Yatağan tarafına odaklanmış durumdayız çünkü orada zeytinler var ve bizim sahip çıkmamız gereken zeytinler ama daha büyük bir çevre kirliliği nerede var diye soracak olursanız Afşin, Elbistan tarafına bakın. Oranın günahı ne? Zeytin olmaması mı? Bakın, kaç yıldan beri Afşin, Elbistan tarafında bizler, o filtreler yenilenmediği için, oraya bir filtre takılmadığı için orada neredeyse bir çevre katliamından bahsediyoruz ve hiçbir şey yapılmıyor. Dolayısıyla bizim konuyu sadece zeytin çerçevesinde de değerlendirmememiz gerekiyor. Eğer biz gerçekten kömürü yer altından çıkartacaksak -ki çıkartmalıyız ve 2050'ye kadar da çıkartmalıyız- bunu temiz teknolojilerle yapmalıyız; dünya nasıl yapıyorsa biz de öyle yapmalıyız.

Bizim önümüzdeki dönemlerde yer altı kaynaklarımıza daha fazla ihtiyacımız var ama şöyle bir ön kabul var ki ilk kırmamız gereken şey bu: Bizler sanki madencilik işlemlerine başlarken çevreyi kirletecekmişiz gibi bir önyargıyla hareket ediyoruz. Oysa mümkün, tersi mümkün; Almanya'ya bakın, İtalya'ya bakın, İspanya'ya bakın, Amerika Birleşik Devletleri'ne bakın, Kanada'ya bakın. Kanada'da altın çıkartılan madenlerin üzerindeki yapay göletler üzerinde insanlar yüzüyor. Bizim ilk düşünmemiz gereken nokta şudur: Doğru bir madencilik politikası mümkün mü? Bence mümkün. Biz buna yakın mıyız? Hayır, uzağız. Ben kanun teklifinde de görüyorum buna uzak olduğumuzu. Neden tarım ile madencilik sektörü karşı karşıya geliyor? Neden köylülerimiz ile madenciler karşı karşıya geliyor? Çünkü verilen kanun teklifleri, hâlihazırda mevcut kanunlar çok özensiz yazılmış.

Bakın, herkesin burada haklı olarak itiraz ettiği bir madde var, o da ne? Biz, koordinatları belirtilmiş şekilde bir yerde zeytinlerin bize göre kesilmesine ya da yok edilmesine, size göre taşınmasına itiraz ediyoruz. Peki bu nereden çıktı? İki tarafı da dinlediğiniz zaman köylümüz de haklı, yüzde yüz haklı ama aynı zamanda, bir şey söyleyeyim, 2013 yılında Özelleştirme İdaresinden o bölgedeki kömür sahasını, oradaki termik santrali özelleştirme sonucu alan işveren de haklı çünkü 2013 yılında devlet onlara o maden sahasındaki bütün madeni, bütün kömürü çıkartma yetkisi vermiş, 2014'te de Danıştaydan dönmüş, Yani temel problem şu burada: Burada köylü de haklı işveren de haklı; 2,7 milyar dolar veren yatırımcı da haklı ama zeytinini kaybedecek olan, köyünü kaybetme riski olan köylü de haklı. Peki, burada suçlu kim? Neden köylü ile işveren karşı karşıya geliyor? Kusura bakmayın ama devletin özensiz politikalarından dolayı geliyor.

Bakın, burada birkaç tane daha kritik nokta var, onlardan bir tanesi de şu: Şimdi, yazmışsınız burada "stratejik ve kritik madenler" Nedir bunlar? Niye bunu söylemiyorsunuz? Biraz önce Seda Vekilim söyledi "nadir toprak elementleri." Neden bunun ismini koymuyorsunuz? Ya bugün bir kararla bir anda kömürü, bakırı stratejik ya da kritik sektör ilan edersek ya da ilan ederseniz, bunun çıkartılabileceği sonuçları düşündünüz mü? O yüzden söylüyorum, bakın, buradaki temel problem şu: Maalesef, sizler kanun hazırlarken -AK PARTİ'li arkadaşlarıma söylüyorum- o kadar özensiz ve "Kervan yolda düzülür." "Nasıl olsa kapalı kapılar ardında da bu iş halledilir." diye yapıyorsunuz ki ondan sonra iş dünyası ile köylü doğal olarak bu özensiz üretilen politika platformunda karşı karşıya geliyor. İki tarafı dinlediğinizde iki taraf da haklıysa o zaman bir tane haksız vardır, o kanunu yapan. O yüzden de ben sizi bu kanun teklifini daha öncesinde de yapan kişiler olarak eleştiriyorum.

Bir nokta daha var burada, o da -Ednan Vekilim de bahsetti- etki analizi. Bakın, Sayın Varank, Sayın Bakan çok güzel bir soru sordu ve dedi ki: "O termik santralin orada kaç kişi çalışıyor?" İstihdam... Daha sonrasında arka taraftan da köylüleri temsil eden bir arkadaşımız da "Acaba orada bu termik santralin görevine devam etmesi için zeytinler taşındığı zaman kaç kişi işini

kaybedecek?" diye sordu. Bunların cevabı var, daha doğrusu bunların cevabını aslında Bakanlık vermek zorunda, onun adı da etki analizi. Bizim karşımıza bir kanun teklifi geldiği zaman o kanun teklifini bize getiren kişi etki analiziyle şunu söyleyecek bize: "Eğer ben burada zeytinliklerin taşınmasına karar veririm burada şu kadar köylü mağdur olacak, burada bu kadar zeytin heba olacak, bunun maliyeti budur. Burada termik santralin ben daha fazla kömür çıkarmasına izin vermezsem bu kadar fazla bir istihdam kaybı olacak, bu kadar fazla üretim kaybı olacak. Bunun benim enerji bağımsızlığımı tehdit etme riski nedir?" diyecek ve bizler ona göre karar vereceğiz. Bu etki analizlerinin hiçbirisi yok ki. Yani bizler burada muhalefet olarak bu kanun teklifi...

ŞAHİN TİN (Denizli) - Vardır.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Etki analizi var ama etki analizini okuduğunuz zaman orada bunun istihdama olan olası kaybı, kazancı, çevresel etkileri; bunların hiçbir tanesi yok. Oysa 5018'le beraber bütün bakanlıklara etkili bir şekilde düzenleyici etki analizi yapma yükümlülüğü olarak verilmiş. Bize bir kanun teklifi geldiği zaman -ben Plan ve Bütçe Komisyonunda da buradaydım- daha bir tane bu işin çevresel, sosyal, iktisadi değerlendirmesini yapan bir etki analizi de görmedim. O yüzden de bizler burada ön yargılarımızla konuşmak zorunda kalıyoruz çünkü tarafsız bir bakanlık bize detaylı, işin çevresel, sosyal iktisadi tarafını söyleyen bir etki analizi de gelmiyor. Bizler de bu sefer ne yapıyoruz? Bu işin temsilcileriyle, paydaşlarıyla konuşuyoruz ve milletvekilleri olarak buradan üstünkörü bir sonuç çıkarmaya çalışıyoruz. Allah aşkına, rica ediyorum, Türkiye'nin bu kadar hayati konusunda, maden kadar kritik bir sektörde, kırsal kalkınma kadar hayati bir konuda etki analizi yapılmadan, doğru bir etki analizi yapılmadan bizler bir karar vermeyelim! Ne zaman bu analiz yapılır, bunun Türkiye'ye ve o bölgeye etkisini ölçeriz, ondan sonra bizler milletvekili olarak burada daha doğru konuşuruz.

Fazla uzatmayacağım, maddeler üzerinde de konuşacağız ama bir nokta daha var. Çok inandığım bir şey vardır: Bir ülkede eğer bir bürokrat attığı imza kadar atmadığı imzadan da sorumlu tutulursa o ülkede bürokrasi iyidir. Tekrar söylüyorum: Bir memur attığı imza kadar atmadığı imzadan da sorumlu tutulursa orada bürokrasi kalkınmanın da büyümenin de önünü açar. Burada öyle bir madde var ki sizler o memura "Sen bu işe imza atma ve böylelikle herhangi bir sorumluluk da alma." diyorsunuz, tam tersi bir hareket oluyor burada. Yapmanız gereken şey şu: Memura atmadığı imzadan dolayı da bir sorumluluk yüklemeniz lazım. Bu yüklenmediği sürece ben bürokrasinin daha ileri gitmeyeceğini düşünüyorum. O yüzden de bu kanun teklifiyle ilgili çok ciddi çekincelerim olduğunu belirtiyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi genel manada bir şey söylemek istiyorum: Atmadığı imzadan dolayı her zaman bir memur görevi ihmal suçuyla yargılanabilir, görevini yerine getirmiyorsa; bu, genel bir hükümdür. Bildiğim kadarıyla bir işi yapmaktan imtina edene bu tip davalar açılabilir, vatandaş da bununla ilgili dava açabilir.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Ameliyatına, hastalığına, acil bir seyahatini tam o üç ayın son iki haftasına denk getirip, böylelikle imzasız geçirip daha sonra zımnen imza atmış kabul ederek işlem...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Onun yerinde vekâlet almış görevli memurlar var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, vekâlet var.

Şimdi Komisyon üyelerimizden söz almamış olanlarla devam ediyoruz.

Buyurun.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Kıymetli hazırun, ben de her birinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, geç saatler oldu, aslında burada siyaseten söylenen birtakım sözler vardı, onlara da cevap vermek isterdim ama bu saatte gündemi meşgul etmemek adına ağırlıklı konuşulan, vekillerimizin dile getirdiği bazı hususlara değinip sözümü sonlandıracağım.

Sondan başlayalım, en çok konuşulan hususlardan bir tanesi adrese teslim bir kanun yapıldığıyla ilgili. Hepimizin malumu, buradaki bahsi geçen termik santraller 80'li yıllarda yapılmış, daha sonra özelleştirilmiş ve bunların yakınlarında olan birtakım madenlerle ilgili, zeytinlik alanların altındaki madenlerle ilgili. Dolayısıyla burada koordinatlarının verilmiş olması aslında bir sınırlama anlamına geliyor, adrese teslim değil yani bir genelleme yerine bu optimum durumu ortaya çıkaracak bir adres teslimi yani bu manada adres teslimi, kısıtlamadır; ben bunu bu şekilde yorumluyorum aksi takdirde bütün alanlar için geçerli bir kanun yapmış olabilirdik.

İkincisi: Şeref Vekilimiz, özellikle bunu da söylemek istiyorum, kendisi buradan ayrıldı.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Geldim, buradayım.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Burada mısınız, özür diliyorum, önde olmadığınız için...

İşte, dış yatırımcıların Türkiye'de olmadığından, Türkiye'ye gelmek istemediğinden bahsetti. Kıymetli Vekilim, bence şuradaki tabloyu, yatırımcıya olan yaklaşımı, yatırıma olan yaklaşımı görse hiçbir yatırımcı gerçekten Türkiye'ye gelmek istemez, hatta yerli yatırımcılar bile Türkiye'ye yatırım yapmaktan çekinir. Yani bence önce bu psikolojiyi değiştirmemiz lazım. Yatırımcıyı bir tehdit, âdeta yankesici gibi görmek başlı başına yatırımcıyı kaçıran bir tavidir diye düşünüyorum.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Sizlerin tutumunu görünce gelmek istemiyorlar.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Üçüncü husus: Yine, Şeref Vekilim özellikle sanayicilerin elektrik maliyetlerinin artırılmaması, bedel ödememesiyle ilgili söyledi; bu, özellikle Genel Kurulda da elektrik fiyatlarının artışıyla ilgili muhalefet milletvekillerimizin sürekli gündem ettiği bir konu; enerji maliyetlerinin, elektrik maliyetlerinin fazlalığıyla, artmasıyla ilgili bir konu ama şunu hepimiz biliyoruz: Biz enerji bağımlısı bir ülkeyiz yani enerjimizin yüzde 50'sinden fazlasını tedarik etmek durumundayız ve dışarıdaki fiyatlara bağımlıyız. Dolayısıyla, devlet, aslında kullandığımız elektriğin yüzde 50'sini hatta bazı durumlarda daha fazlasını sübvanses etmesine rağmen biz hepimiz elektrik için, enerji için bir bedel ödüyoruz ve elektrik dediğimiz, enerji dediğimiz şey de aslında hayatın merkezinde. Az önce bahsettiğimiz tarımdan hayvancılığa, sanayiye, her şeye kadar enerji bizim artık bir vazgeçilmezimiz. Dolayısıyla, aslında bizim ülke olarak da cari açığımız neredeyse aşağı yukarı enerji ithalatımıza eş değer. Yani

biz enerji sorunumuzu çözmüş bir ülke olsak aslında bir o kadar cari fazlası olan bir ülke durumuna gelebiliriz. Buradan nereye varıyoruz? Enerji kaynaklarımızı değerlendirmemize, kullanmamıza, verimli bir şekilde hareket etmemize geliyor.

Tabii, ülke olarak özellikle son yirmi-yirmi beş yılda, iktidarımızda bu konuda gerçekten büyük işler yaptığımızı düşünüyorum geçmişte olmadığı kadar. İşte bunların en başında, hepinizin malumu, yaptığımız yatırımlarla Karadeniz'de çok miktarda bir doğal gazı çıkarmaya başladık. Bununla birlikte, yine, hepinizin malumu, devam etmekte olan nükleer santralimiz bittiğinde ülkenin enerji ihtiyacının yüzde 10'u kadarını oradan karşılıyor olacağız. Bunun dışında, yenilenebilir enerjiyle ilgili yaptığımız yatırımlar yine malum, bu alan taze ve sürekli gelişmeye devam ediyor ama tabii, bununla birlikte ülkenin enerji ve elektrik ihtiyacı da diğer taraftan büyüyor. Dolayısıyla, bizler bununla orantılı olarak bir hareket etme, bir tavır yapmak durumundayız. Tabii, muhalefette olmanın şöyle bir kolaylığı var: Yani sizler belki bir sektörü, bir meslek grubunu diğerine tercih edebiliyorsunuz veya siyaseten kalabalıkların hoşuna gidecek tavrı sergileyebiliyorsunuz ama biz hem enerji tedarikini hem gıda güvenliğini hem çevreyi hem de bütün meslek gruplarını dengeli bir şekilde yönetmek zorundayız; burada birini diğerine tercih etmek gibi bir lüksümüz yok, biz bunların hepsini sağlamakla mükellefiz. Dolayısıyla, buradaki dengeyi korumamız gerekiyor. Gerçi Nebi Vekilim söylediğinde bir tepki geldi ama ben de aynı şeyi söyleyecektim yani hiçbirimiz aslında bu zeytinliklerin ortadan kalkmasını arzu etmiyoruz tabii ama Rabb'imiz de maalesef, bu madenleri, bu değerleri çöllerin altına, işte ormanları ve tarım arazilerini de bir yere koymuyor yani bazen bunlar çelişiyor.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bu da fıtrat yani!

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Sonuna kadar dinlerseniz bir yere bağlayacağım.

Dolayısıyla, burada bir reel hareket tarzı oluşturmamız gerekiyor. Bununla ilgili yaptığımız bu kanuni düzenlemeyi de bu çerçevede değerlendirmemiz gerekiyor.

İkinci olarak, burada şöyle bir husus var: Tabii, temiz enerji, GES'ler, HES'ler, RES'ler, bunlar önemli ama teknik olarak da -yine ifade edildi aslında bu- yenilenebilir enerji kaynaklarınızın ebatıyla orantılı olarak sürekli enerji kaynaklarına da ihtiyacınız vardır yani arzın devamlılığı açısından bölgesel sürekli yirmi dört saat stabil bir oranda elektrik üretebileceğiniz enerji kaynaklarına, üretim tesislerine ihtiyacınız vardır. Bunlar nelerdir? Nükleer santral ve termik santrallerdir. Dolayısıyla yani bizim bunu da göze almamız gerekiyor, bunları da dikkate almamız gerekiyor. Sadece GES'lerle, RES'lerle bütün enerji tedarikimizi yapmamız mümkün değil. Dolayısıyla, burada makul ve rantabl bir bakış açısı yapmamız gerekiyor.

Aslında fazla da uzatmadan şunu söylemek istiyorum, kısmen Ömer Vekilimiz ve Ümit Vekilimiz de değindi: Bence burada tartışmamız gereken, konuşmamız gereken, sağlıklı konuşmamız gereken husus, bunların hiçbirinden vazgeçmemiz mümkün değil; enerjiden de vazgeçemeyiz, tarımdan da vazgeçemeyiz, belki zeytinlik alanlarımızdan da vazgeçemeyiz ama bunların arasındaki orantıyı, reel çizgiyi doğru belirlemek ve bunu da gerçekçi değerlerle, rakamlarla, mantıklı terimlerle konuşmamız gerekiyor ama maalesef, ben buradaki konuşmaları izlediğimde konuşmanın öncesinde gerçekten sabit bir fikre odaklanıp işte, kameraların önünde sadece kitlelere propaganda yapılan bir ortamı gördüğüm zaman bunun çok mümkün olamayacağını hissediyorum.

Dolayısıyla konuşmamın sonuna geldiğim zaman da buradaki kanunun, emin olun burada çalıştığımız bütün kanunların bu ülkenin geleceğiyle de ilgili en doğru adımları atmak adına olduğunu ve bizlerin, hepimizin niyetinin bu olduğunu ifade ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim teşekkür ediyoruz.

Cevahir Bey, buyurun.

CEVAHİR UZKURT (Niğde) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Açıkçası, bütün konuşmacıları dikkatle dinledim. Şunu konuşmamın başında ifade etmek isterim: Gerçekten, gerek iktidar partisi milletvekillerimizin gerekse muhalefet partisi milletvekillerimizin dile getirmiş olduğu bütün hassasiyetler hakikaten çok kıymetli ve ben muhalefet partilerinden arkadaşlarımızın da özellikle yeşil ve çevre konusunda dile getirdikleri birçok hassasiyeti de yürekten paylaştığımı ifade etmek isterim. Ancak burada hem DEM PARTİ'den bir milletvekilimiz hem Cumhuriyet Halk Partisinden bir milletvekilimiz yaklaşım olarak bu tür kanunlarda iki konuyu dile getirdiler. Gerçekten bunların benim için de bizim için de çok kıymetli olduğunu düşünüyorum. Şimdi, bu tür kanunlar geldiğinde ya az önce ifade edildiği gibi madencilik ile tarımı karşı karşıya getiriyoruz ya da sanayi sektörünün önünü açmak için yapılan bir düzenlemede sanayi ile çevreyi karşı karşıya getiriyoruz. Arkadaşlar, hepimiz şunu biliyoruz ve bunu sizlerin de paylaştığını düşünüyorum: Bizim için çevre hassasiyeti de çok kıymetlidir, çevrenin korunması da çok kıymetlidir. Burada yapılan düzenlemeyle ilgili bunun eğer çevreye olumsuz bir etkisi varsa o konuda hepimizin ızdırap duyduğunun da farkındayım ama bu ülkenin gelişmesi için de yer altındaki madenlerin çıkarılıp işlenmesi ve değerli hâle getirilmesi de aynı zamanda bizim için kıymetlidir ve sanayi sektörlerimizin de güçlendirilmesi bizim için kıymetlidir. Yani şu suçlamayı açıkçası çok şık bulmam: "Ya, siz sermaye tarafındasınız." Şimdi, ben baktığımda, burada birçok arkadaşım iş insanı, sanayi sektöründe faaliyet gösteriyorlar, onların önünü açacak düzenleme de yapıyoruz; o zaman yani biz hepimiz bir şekilde sanayinin bir tarafındayız. Dolayısıyla burada, birbirimizi bu tür afaki suçlamalarla itham etmek yerine yapılan düzenlemelerin gerçekten çevre hassasiyetine de uygun, sanayi hassasiyetine de uygun, madenciliğimizin gelişmesine de katkı yapacak bir yaklaşımla yapılması gerektiği kanaatindeyim.

Bakin, burada kanun teklifinin gerekçelerine baktığımızda... 21 maddeden oluşan bir kanun teklifi, dolayısıyla içerisinde birçok farklı düzenleme var ve ben bu düzenlemeleri tek tek incelediğimde şu gerçeği de göz ardı etmememiz gerektiğini düşünüyorum: Burada fosil yakıtlardan daha çok yenilenebilir enerji kaynaklarının öne çıkarılması ve dolayısıyla yenilenebilir enerji kaynaklarıyla ilgili projelerin realize edilmesiyle birlikte bir taraftan ithalatımızın azaltılarak dış ticaret açığımızın azaltılmasına vesile olunması, diğer taraftan da takdir edersiniz ki eğer çevreci hassasiyet taşıyorsak yenilenebilir enerji kaynaklarının, enerji projelerinin de öne çıkarılması gerekiyor. Tabii, bu projelere biz son dönemlerde kıymet veriyoruz. Bu projelerin gerçekleşmesi için hassasiyet gösteriyoruz çünkü hem kendi hazırlamış olduğumuz stratejik planlarda hem de birlikte imza attığımız uluslararası anlaşmalarda yenilenebilir enerji kaynaklarının öne çıkarılması gerektiği konusunda kendimizi bağlayan birtakım taahhütlerimiz var ve bunun gereğini de yerine getiriyoruz. Şimdi, burada hem madencilik faaliyetlerinin süreçlerinin kısaltılması... Şimdi arkadaşlara

sormak isterim yani bugün bazı süreçlerin beş yıla varan bir sürecinin olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla, siz bir taraftan bir maden çıkarmak isteyeceksiniz ama bunun önemli bir kısmı sadece izin süreciyle geçecek, kalan kısmı da işte, henüz daha madeni çıkarmadan o çıkarıncaya kadarki süreçle geçecek. Dolayısıyla, bizim yer altındaki madenimiz uzunca bir süre orada duracak. Dolayısıyla, bu düzenlenen kanunda, teklif edilen kanunda önemli ölçüde madencilik faaliyetlerinin süreçlerinin kısaltılmasına dönük birtakım düzenlemeler var.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Niğde'deki madenleri denetleyebiliyor musunuz? Sayın Vekilim, denetim yapılıyor mu sizin oradaki madenlere?

CEVAHİR UZKURT (Niğde) - Diğer taraftan, aynı şekilde, yenilenebilir enerjiyle ilgili alternatif projelerin realize edilmesine ilişkin süreçlerin kısaltılmasına, bürokrasinin kısaltılmasına ilişkin düzenlemeler var. Ben kanun teklifinin tamamına karşı çıkmak yerine bu kritik noktaların da öne çıkarılarak bu kanun teklifine daha olumlu bakılacağı kanaatindeyim.

Şimdi, burada, açıkçası şu eleştirileri duyuyoruz, sayın vekillerimiz diyor ki: "Ya, biz katılım sağlayamıyoruz, işte engelleniyor." Ya arkadaşlar, burada hepimiz konuşuyoruz, daha da konuşacağız. Yani ne söylemek istedik de söyleyemedik ki siz iktidarı ya da burada Sayın Başkanı, Divanı söylenilecek sözlerin engellenmesiyle ilgili itham ediyorsunuz? Açıkçası bunu da çok gerçekçi bulmuyorum.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Vatandaş katılamıyor, vatandaş!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yerde inceleme yapalım. Meclis olarak, araştırma komisyonu kuralım, gidelim, yerinde inceleyelim, sonra tekrar Mecliste tartışalım.

CEVAHİR UZKURT (Niğde) - Değerli arkadaşlar, yaparız.

Burada bakın, şimdi, her kanun geldiğinde ben şuna şahit oluyorum, burada söyleniyor ki : "AK PARTİ klasiği." "Nedir? Apar topar kanunlar geliyor." Şimdi, peki, şunu soruyorum arkadaşlar: Siz ifade etmediniz mi buradaki bazı maddelerin 2021 yılında gelip geri çekildiğini? Şimdi, bakın arkadaşlar, ben bürokrasi tarafında da yaklaşık on beş yıl bulundum. Gerçekten şuna emin olun, bu kanunların mutfak çalışması yapılırken bütün paydaşların, ilgili vatandaşların görüşleri alınır, çalışılır, istişare edilir, ondan sonra bu kanunlar buraya gelir.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - "Paydaş" ticari bir tabir zaten!

CEVAHİR UZKURT (Niğde) - Yani "Apar topar geliyor." dediğiniz kanunların aslında kiminin bir yıl, kiminin birkaç yıl bir mutfak çalışması vardır, buna bizzat şahit olmuş bir kardeşinizim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sarayda mı çalıştınız?

CEVAHİR UZKURT (Niğde) - Hayır kardeşim, ilgili bakanlık, kurumlar, kuruluşlar, paydaşlar kimse onlarla yapılır. Lütfen, bu tür klasik söylemlerden vazgeçelim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, siz dediniz, orada hazırlandığı için söylüyorum.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Saray yok, Külliye var.

CEVAHİR UZKURT (Niğde) - Dolayısıyla, bakın, kanunlar buraya geliyor...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yani saraydan çekiniyor musunuz veya Külliye'de çalışan arkadaşlarınızdan mı çekiniyorsunuz? Utanıyor musunuz, orada bir çalışma yapılmasından rahatsız mısınız?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, kimse kimseden utanmaz. Deniz Bey, lütfen müsaade edin, arkadaşlarımız...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, rahatsız olmuşlar gibi ifade ettiler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Niye rahatsız olsun arkadaşımız?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yani "sarayda hazırlanan" dedim, hemen hop ayağa kalktılar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Saray neresi?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Atatürk Orman Çiftliğine kaçak olarak yapılan yerden bahsediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Öyle bir saray yok orada. Orada öyle bir sarayı ben bilmiyorum. Atatürk Orman Çiftliğinin de bugün dondurmasını yedi arkadaşlar, başka bir şey bilmiyorum ben.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Atatürk Orman Çiftliğinin maalesef ürünlerinin büyük bir bölümünü başka şirketlere yaptırıyor.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Bakın, Cevahir Bey'in ismini, soy ismini yazarsanız, hazreti Google'den kim olduğunu...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Devam edin.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, Yasemin Gıda Limited Şirketi diye bir şirkete maalesef ürünlerinin çoğunu yaptırıyor.

CEVAHİR UZKURT (Niğde) - Değerli arkadaşlar, sayın vekilim; eğer konuşmak istiyorsanız ben sözümü bırakır size veririm, benim süremi de kullanabilirsiniz ama bu şekilde birbirimizin sözünü keserek bir yere gidemeyiz.

Şimdi, arkadaşlar, bakın, birbirimizi itham ederken lütfen biraz daha dikkatli olalım. Burada muhalefet tarafının da iktidar tarafının da emin olun, şöyle dışarı çıkıp baş başa konuştuğumuzda aynı hassasiyetlerde ortak olduğumuzun hepimiz farkındayız. Ama şimdi şunu dersiniz... Bir sayın vekilimiz "Bu ülkenin filanca toprakları da falanca bölgesi de filanca bölgesi kadar sizin için değerli mi?" gibi bir cümle kullandı. Ben Anadolu insanı olarak bundan çok alırım arkadaşlar. Bizim için Güneydoğu neyse Ege de aynıdır, Akdeniz de aynıdır; bizim için Zap neyse İzmir de aynıdır, Trabzon da aynıdır, Niğde de aynıdır. Burada, sadece bu toprakların yer üstündeki kıymetleriyle değil... Ben, emin olun, bakın, bu değerler üzerinden siyaset yapmaktan imtina eden bir kardeşinizim ama bunu ifade etmek isterim: Bu toprakların her bir karışı bizim için değerlidir çünkü her bir karışında bizim şehitlerimizin kanı vardır, en başta bize bunun değeri buradan gelir. Aynı şekilde, hangi toprak üzerinde... Ben de bir Anadolu çocuğuyum, benim de bahçelerim vardır; ben de hâlen bir fidan diktüğimde Ankara'da yıllarca gözüne bakarım acaba bu fidan ne zaman büyüyecek diye. Dolayısıyla yeşilin, tarımın kıymetini bilen insanlarız değerli kardeşlerim.

CAVİT ARI (Antalya) - Oraya da bir maden açalım o zaman, oraya da bir maden açtıralım varsa yeriniz!

CEVAHİR UZKURT (Niğde) - Peki, teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Sataşma yapmadan dinliyoruz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bugün çok iyi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Valla geldin, hemen sataştın, bravo, tebrik ediyorum!

CAVİT ARI (Antalya) - Yeri varsa, oraya da hemen bir maden ocağı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Oğuzhan Bey, size bir soru sormak istiyorum. Bu kanunla ilgili çalışmalar yaparken

kaç...

CAVİT ARI (Antalya) - İlgili yetkili arkadaşlar varsa, adres olarak...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir müsaade eder misiniz?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bir de isimlerini alabilir miyiz Sayın Bakanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kimin?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O soracağınız sorunun...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır.

AK PARTİ Grubunda kaç kere toplantı yaptınız bu kanunla ilgili?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - 7 defa.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 7 defa toplantı yaptınız.

Teşekkür ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yetersiz, 7 dersiniz çok az.

CAVİT ARI (Antalya) - Hiç yapmışa benzemiyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - AK PARTİ grubundaki toplantıyı söylüyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama az, yine az, çok az 7.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Niye az olsun?

ŞAHİN TİN (Denizli) - 100 olsa ne olacak Deniz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Vallahi yani bu yetersiz toplantı sayısını kayda geçirdiniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yo, 7 kere toplantı çok iyi.

Buyurun.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Teşekkür ederim Başkanım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Çok az.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Deniz Bey, ben konuşayım müsaadenle.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Net söylüyorum en az 15 olması gerekirdi.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Evet, Başkanım, teşekkür ederim.

Evet, arkadaşlar, ben kanun üzerine birkaç değerlendirme yapmak istiyorum.

Burada, öncelikle konuşma yapan değerli arkadaşlardan Ümit Bey'e ben teşekkür ederim -Ümit Özlale ayrıldı galiba- çünkü masanın her iki tarafında da olarak sorular sordu; çok mantıklı, doğru yerlerde bence sorular sordu. Yani hem orada çalışan işçiler ne olacak kapatıldığında, artı, elektrik üretmediğimizde o elektriğin kaybını nereden karşılayacağız? Evet, aynı zamanda zeytinleri kaldırdığımızda zeytinin, oradaki zeytincilerin ya da köylülerin durumu ne olacak? Arazi ne olacak? Zeytinler taşındığındaki maliyet ne olacak? Bunun gibi konularla bence yerinde sorulardı. Tabii ki bunlar hepimizin aklında aslında baktığımızda.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bir de bu ağaçları nereye...

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ben bitireyim efendim, lütfen...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Onu da sorarsanız, arkadaşımızın soruları da aynı mahiyette.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Seda Hanım da güzel sorular sordu. Teşekkür ederim, sağ olun.

Yani şimdi neden bunu söyledim? Çünkü bazı konulara değinirken "Evet, bunu yapmalıyız ama, fakat"la girip ondan sonra "Bunu yapmamalıyız." anlamına gelen konuşmaları genelde çok duyuyoruz burada muhalefet milletvekillerimizden. Ama direkt, doğru yöne odaklı sorularda o zaman hedefine doğru ulaşan ve aslında "Evet, bu iş yapılsın, yapılabilir ama şunları da karşılamalıyız." anlamında bir sonuç çıkarmış oluyorum burada.

Şimdi, birçok konuşmacı, arkadaşlar, sayın vekiller madencilik eleştirdiler, bu madenin çıkarılmamasına kadar ileriye gittiler. Pekala, o zaman biz madencilik yapmayacaksak o zaman elinizdeki şu kullandığınız bütün materyallerin, arabaların, evlerin ya da çocuklarınızın herhangi işlem...

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - "Çıkar telefonunu göster." gibi!

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ya, arkadaşlar, ben bir konuşayım, lütfen, ben konuşayım ondan sonra siz sıranız geldiğinde konuşun.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Ama çok abartıyorsun. Başka yöntemi yok mu bunun ya.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Siz de çok iyi abartıyorsunuz, o konuda sizin üstünüze olamam, o kadar değilim, kusura bakma.

Ama ben bitireyim.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Öyle bakarsan telefon için mi madencilik yapıyor?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Karşılıklı konuşmalıyım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Çok mütevazısınız(!)

CAVİT ARI (Antalya) - Sizin yaptığınız bu madencilik kömür...

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ya, neden, niye laf atmak zorunda hissediyorsunuz kendinizi?

CAVİT ARI (Antalya) - Hissetmiyoruz, gereği olduğu için.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Zorunda hissediyorsunuz çünkü savunamıyorsunuz, ondan sonra laf atıyorsunuz.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Ya, siz savunamadığınız için "Abartıyorsunuz." diyorsunuz.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Tamam, iyi savunuyorsunuz, anlaşıldı, iyi hadi tamam.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Karşılıklı konuşmayalım.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Savunabilseniz "Abartıyorsunuz." demezsiniz.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Çok iyi savunuyorsunuz, tebrik ediyorum sizi!

Şimdi, burada işçiler de sizi görüyor, köylüler de görüyor, çevre dernekler de görüyor; bizi de görüyor, sizi de görüyor.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bizi de görüyor, sizi de görüyor.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Biz o köylülerle yaşıyoruz, yaşıyoruz, her gün görüyorlar bizi. Biz Akbelen'e kaç defa gittik birlikte, jandarma saldırdı bize Akbelen'de.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Biz de yaşıyoruz ya, ağaç kavuğundan çıkmadık ya!

ŞAHİN TİN (Denizli) - Bir dakika...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - O köylüler bizi görüyor, biz o köylülerle yaşıyoruz, memleketimiz orası bizim, burada görmüyor bir tek.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şahin Bey, karşılıklı atışmayalım.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Tamam "Atışmayalım." dedi Başkanım, müsaade edin...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Köylü bizimle burada karşılaşmadı, sizinle burada karşılaştı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, arkadaşlar, kim daha köylü tartışması yapmayalım şimdi, lütfen...

Şahin Bey, konuşmanızı atışmadan bitirin.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ben bitireyim mi?

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Bizi "Köylüler sizi görüyor." diye tehdit edip tehdit edip bir şey yapmaya çalışıyorsunuz, ona cevap veriyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şahin Bey, devam eder misiniz.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Evet, şimdi ben konuşayım o zaman.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - O köylülerle birlikte jandarma bize saldırdı, bunu unutmayın. Köylülere saldıran jandarma beni gözaltına aldı vekilken, bunu unutmayın; sisteminizle getirdiğiniz yasa bu.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Şu anda bu konuyla alakası yok.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Alakası bu, aynen bu şiddet devam edecek. Yerinden edeceksiniz, hayatından edeceksiniz, sonra da bize "Köylüler sizi görüyor..." Hayatlarında görüyorlar, yanlarında görüyorlar.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Şimdi, şöyle diyeyim o zaman: Zeytin ağaçlarının taşınmasıyla ilgili burada birkaç arkadaş "Zeytini taşıyıp diktikten sonra kırk, elli yıl zeytin vermiyor." dedi.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - On yıl...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - On yıl...

ŞAHİN TİN (Denizli) - Dediler ya, tutanaklara...

(CHP milletvekillerinin laf atmaları, gürültüler)

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ya, niye benim sözümü kesiyorsunuz, bir dinleyin lütfen ya, rica ediyorum, lütfen ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen oturur musunuz?

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) - Abartıyorsunuz.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Vallahi abartmıyorum, bakın tutanaklara.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şahin Bey, lütfen karşılıklı atışmayın.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ama cevap veriyorlar Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz salona konuşun.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ama ben ne yapayım?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen siz bu tarafa bakın.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, Şahin Bey hangi sıfatla orada konuşuyor?

ŞAHİN TİN (Denizli) - Nasıl hangi sıfatla ya?

CAVİT ARI (Antalya) - Şuraya geçip konuşacak, Divandan konuşamaz.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Nasıl sıfatla konuşmamı istiyorsunuz?

CAVİT ARI (Antalya) - Divandan anlatamaz bunları.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Başkan orada, Başkan yönetiyor orada.

CAVİT ARI (Antalya) - Gececek, oradan koşuşacak. Divanı mı yönetiyorsun, söz mü alıyorsun, anlaşılır gibi değil.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ben yönetmiyorum, Başkan orada, Başkan yönetiyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Yanlış iş yapıyorsunuz. Sayın Başkanım, siz Bakanken böyle hatalar yapmazdınız.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Evet, ben bitiriyorum, teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şahin Bey, sizden ricam, lütfen salona hitap edin, tartışmayı bırakalım, ilerleyelim.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Tamam.

Zeytin ağaçlarını kendim taşıma yaptım dolayısıyla aşağı yukarı bin civarında zeytin ağacını taşıdığımda iki yıl sonra tuttu ve zeytin oldu, bunu söylemek istiyorum.

Bu arada, dünya nadir elementler için birbiriyle savaşıırken biz kendi nitelikli nadir topraklarımızı ve elementlerimizi çıkarmamak için mücadele ediyoruz, bu çok yanlış bir şey. Bunu çıkarmak için evet, hem doğayı koruyacağız hem çevreyi koruyacağız hem insanlarımızı koruyacağız ama yer altı madenlerimizi de çıkarmak zorundayız. Bunu çıkarmazsak o zaman dünyanın bugün gelmiş olduğu en üst gelişmişlik seviyesine ulaşmamız ne yazık ki imkânsız ve bunu yaparken de her tarafı da yani her iki tarafı da veya üç, dört tarafı da hem doğayla ilgili, köylülerimizle ilgili, çiftçilerimizle ilgili, sanayicilerimizle ilgili korumak zorundayız, onlara destek olmak zorundayız, üreticilerimizin önünü açmak zorundayız. Bugün belki birçok yerde madenciler gelip şikâyet ediyor "Ormandaki şu cezalar çok yüksek" "Şuradaki vergiler yüksek." ya da "şunlar..." Ben onlara karşı herhangi bir şey demiyorum. Onlar bile artık bu madencilğin yapılamayacağını Türkiye'de, bir izin almanın bile beş yıl sürdüğünü burada bize

iletiyorlar. Dolayısıyla, baktığımızda aslında, buradaki Maden Kanunu'nda, MAPEG'in koymuş olduğu, getirmiş olduğu veya bizim burada onlara sağlamış olduğumuz kanunlarda, taslakta madencilğin yapılabilmesiyle ilgili, madencilerin önünün nasıl açılabilirliğiyle ilgili çalışmalar yaparak burada, bu sektöre karşı olan zayıflığı ya da gelişmeyi daha çok artırmaya gayret etmiş oluyoruz.

Dolayısıyla, şimdi, sanayici enerji fiyatlarının yüksek olduğuyla ilgili şikâyet ediyor. Oysaki biz devlet olarak aslında yüzde 57'sini sübvansede ediyoruz yani elektriğin üretim maliyetinin yüzde 57'sini biz karşıyoruz devlet olarak ve bu da hazineye bir yük sonuçta. O zaman biz bunu yaparken 3 tane termik santralin kapatılmasıyla Türkiye'deki elektrik üretiminin yüzde 3,5'lük oranını kapatmış oluyoruz yani şalterleri indirmiş olacağız dolayısıyla elektrik maliyetini tekrar yükseltmiş olacağız. Yani hem elektriği ucuzlatmak istiyoruz hem kömürü çıkarmayalım hem de elektrik santralini devam ettirmeyelim diye uğraşıyoruz, bunda karar kılmak lazım. Biz bunun neresinde olacağız öncelikle? Yani hem sanayiciyi desteklemek gerekiyor hem de oradaki doğayı, zeytini, tarımı, ziraatçıyı da aynı şekilde korumak ve onunla beraber burada yaşamak gerekiyor.

Diğer bir konu, şunu da belirtmek istiyorum, çok üzüldüğüm bir konuydu bu: Bunun aracılığıyla, Genel Kurulda dün bu yasanın altına imza atanlarla ilgili, şahıslarla ilgili, kişilerle ilgili söylemlerde bulundular. Burada bu konu bence kırıcı bir konudur, üzücü bir olaydır. Yani biz eğer kişilerin şahsiyetleriyle uğraşacaksak o zaman, bunun bir anlamı olmalı.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Milletvekilleri kendileri ve akrabaları için yasa yapamaz. Bu bir çıkar ilişkisidir. Sizin imzanız varsa bu bir tartışma konusudur; basit, bitti.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Şimdi, dolayısıyla burada varsa konuyla ilgili, kanunla ilgili girilmeli. Senin özel hayatına ya da özel işlerinle ilgili konuşmak ayıptır ve ben bunu kınıyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bunun özel hayatla bir ilgisi yok, milletvekilleri kendi çıkarları ve akrabalarının çıkarları için yasa yapamaz. Var mı madenci akrabanız, çıkın açıklayın burada. Bunun özel hayatla ne ilgisi var? Yatak odanız mı burası sizin?

ŞAHİN TİN (Denizli) - Dolayısıyla bununla ilgili konuşmaların yapılmasını ben...

CAVİT ARI (Antalya) - Çok önemli bir soru sordu Sayın Vekil.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Yok, olmadığını söylüyorum o zaman, cevapladım. Yok dedim, doğru mu, oldu mu?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Tin, açıklayın, var mı madenci akrabanız? Madenci holding, akrabanız var mı?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Rafçı, rafçı.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Yok, yok. Ben demirciyim, demirci; raf yapıyorum, çelik raf, çelik binalar yapıyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Akrabanız var mı, açıklayın.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Yok, yok, yok. Varsa getir önümü koy.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ama çeliğin kaynağı madenden geliyor.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ama o da demir; madenden üretiliyor.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sudan'da altın keşfine çıktınız mı? Sudan'da ne yapıyorsunuz?

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ya, Sudan'a isterseniz sizi gönderelim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Beni göndermenize gerek yok, siz gitmişsiniz zaten.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ha, bununla ilgili bir şey söyleyeyim, bir dakika, bununla bitireyim, söyleyeyim, herkes bilsin diye. Ben Afrika'ya gidiyorum, oralarda dolaştım, oralara birçok arkadaşı da götürdüm iş yapsın diye, hatta orada mermer ve diğer konularla ilgili de. Orada benim yaptığım iş ile buradaki kömürün, termik santralin ne alakası var Allah aşkına? (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bunu ayırt edemeyecek kadar...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Çok alakası var. Uluslararası sermayenin bir parçası olmaktan utanmamakla ilgili...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Niye utansın adam sermayenin bir parçası olmaktan?

Şahin Bey, bitirebilir misiniz?

ŞAHİN TİN (Denizli) - Bitiriyorum, bitiriyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Açıklayın, imzacılar arasında akrabası ve kendisi maden şirketi sahibi olan kimse var mı?

ŞAHİN TİN (Denizli) - Yok, yok, yok. Onu bilmiyorum ben, ben kendi adıma yok diyorum, kendiminkine, benimki yok.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - O zaman olmaz. Bu kadar büyük iddialarda bulunmayın. Bu, sizin özel hayatınız değil memleket meselesi. Ne demek özel hayat?

ŞAHİN TİN (Denizli) - Evet, ben bunu, bu tür ithamları ayıplıyorum, kınıyorum ve yakıştıramıyorum bir milletvekiline.

Lütfen, bu konulara bir daha girilmemesini tavsiye ediyorum, girilirse de gerekli şeyler zaten yapılacaktır hukuki olarak.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Mesela ne yapacaksınız?

ŞAHİN TİN (Denizli) - Hukuken diyorum, hukuken.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz, çok sağ olun Şahin Bey.

Evet, Adem Bey, buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Maden şirketi var bunun altında imzası olan vekillerin ya!

ŞAHİN TİN (Denizli) - Onu bilemem.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bu bir çıkar ilişkisidir, açık bir anayasal suçtur, yeminize aykırıdır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen, lütfen...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O zaman siz sorun, cevap versin imzacı olarak!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Söyledi, cevap verdi "Yok." dedi işte.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Verdim ya, ben, yok dedim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nasıl cevap verecek daha? Tamam, lütfen... Diğerini nereden bilsin?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - "Benim yok." diye "Bu bir özel meseledir." diye işin içinden sıyrılamaz Sayın Vekil.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Neymiş özel mesele?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Kendisi söyledi "Özel mesele." diyor.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ya, yok dedim ya, yok dedim, benim akrabam yok, daha anlamıyor musunuz; Türkçe.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - "Yok." dedi, kimin imza attığını nereden bilsin adam? Kimin imza attığını nereden bilecek? Siz biliyor musunuz kimlerin imzası var? Ben bakmadım bile kimin imzası var.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ne demek ya! Bu bir grup önerisi değil mi? Siz bunu parti olarak vermiyor musunuz kardeşim! "Benim yok." deyip sıyrılamazsınız!

ŞAHİN TİN (Denizli) - Benim bakın, benimkini söylüyorum ben ya.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Eğer kendisiyle ilgili bir şey varsa da...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - "Yok." dedi işte.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Var olup olmaması... Niye imzacılara kefil oluyor kendisi? Nasıl kefil olabiliyorsunuz imzacılara siz?

ŞAHİN TİN (Denizli) - Yok. Ya, Türkçe, İngilizce, Arapça, hepsini söyleyeyim istiyorsan, anlamadıysanız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şahin Bey, kapatalım.

Adem Bey, buyurun.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz, çok kıymetli bakanlık bürokratlarımız, sivil toplum örgütlerimiz; muhtarlarımız aramızda, köylülerimiz aramızda. Burada, evet, milletin iradesinin temsil edildiği yerdeyiz.

Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum, böyle güzel bir ortam sağladığınız için size teşekkür ediyorum.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Vallaha, iyi hatırladınız milletin iradesini temsil ettiğinizi!

ADEM ÇALKIN (Kars) - Tabii, milletin iradesi burada tecelli ediyor.

Şimdi, muhalefet güzel bir şey, muhalefetsiz olmaz, demokraside muhalefet olacak...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bekliyoruz bu tarafa sizi, bekliyoruz, sandığı getirin hemen.

ADEM ÇALKIN (Kars) - ...ama ithamla, iftirayla, yalanla olduğu zaman gerçekten hiç hoş görünmüyor.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Sizin söylediğiniz çerçevelerde muhalefet yapınca makul oluyor.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Şimdi, biraz merak ettim, biraz inceledim; siz itham ediyorsunuz, iktidarımızın zeytin düşmanı olduğunu iddia ediyorsunuz, zeytin ağaçlarına karşı kıyım yaptığını iddia ediyorsunuz. Ağaçlara karşı, çevreye karşı bir sürü şey söylediniz, Homeros'tan bile örnekler verdiniz. Şimdi, tabii, biz "Kıyametin kopacağını bilsen elindeki fidanı dik." düsturuyla, inancıyla büyümüş bir toplumuz. Ben böyle bir incelediğim zaman, bakıyorum, Homeros'a tekrar sorsanız Rıdvan Başkan, diyecek ki: "Yahu, bu AK PARTİ'ye bir teşekkür etmek lazım." Çünkü...

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Allah Allah!

ADEM ÇALKIN (Kars) - Dur, dur, geliyor, geliyor.

Çünkü Türkiye'de 100 milyon ağaçtan 200 milyon ağaca çıkarmışız. Üretimi, üretimi...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Matematiksel olarak mümkün olmadığı ortada. Matematiksel olarak mümkün değil.

CAVİT ARI (Antalya) - Nerede bu ağaçlar? Hocam, nerede saydın bunları?

ADEM ÇALKIN (Kars) - Üretimi 1 milyon 800 bin tondan 3 milyon 750 bin tona çıkarmışız.

CAVİT ARI (Antalya) - Hocam, nerede saydın sen bunları? Nerede saydın, nerede? Nerede bu ağaçlar?

ADEM ÇALKIN (Kars) - Ağaca saygı duymuşsun, zeytine saygı duymuşsun. TEMA Vakfı burada; 2002'den 2023'e kadar 6-7 milyar fidan dikilmiş, 6-7 milyar.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Ya, bunu Gezi'de de söylediniz "Ağaç diktik." dediniz, rakamlarla bu mümkün değil.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, müsaade eder misiniz?

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Ya, yalan ve iftira oradan geliyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yalan ve iftiraya siz karar veremezsiniz, bırakın konuşsun.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Bize diyor "yalan ve iftira" diye.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Bunları araştırabilirsiniz, Sayın Vekilim, araştırabilirsiniz.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Ya, bakın, Gezi'den beri...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen, karşılıklı atışmayın.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Atışmıyoruz, cevap veriyoruz.

ADEM ÇALKIN (Kars) - 6-7 milyar ağaç dikilmiş ve 2023'te Avrupa Birliğinde 1'inci, dünyada ise 4'üncü sırada yer almışız. Bunu tebrik edeceğimize, takdir edeceğimize... Bu ülke sadece AK PARTİ'lilerin değil, bu ülke bu ülkede yaşayan 86 milyon insanın; bununla gurur duyacaksınız.

Bu muhalefet tarzınızda en çok beğendiğim Ümit Bey'i de tebrik ediyorum, değerlendirmelerini ben de çok olumlu buldum ve bunun...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ama bir tane değiştirmezsiniz, bir kelime değiştirmezsiniz.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Ben olumlu bulduğumu söylüyorum Sayın Vekilim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Olumlu buldunuz da bir tanesini değiştirmezsiniz, aynen çıkaracaksınız.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Burada, milletin iradesinin tecelli ettiği yerde milletvekili gibi olmak lazım, protestocu gibi olmamak lazım.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Vallaha, biz protestoculuğumuzla onur duyuyoruz.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Burada fikirlerimizi beyan ettiğimiz zaman ortaya koyduğumuz fikirlerle tartışmamız lazım; insanların sözlerini keserek, bir grubu itham ederek bunlar olmaz.

Bakın, benim ilimle ilgili de bir şey söylendi. DEM PARTİ'sinin Grup Başkan Vekili, benim de ilimin milletvekili dedi ki: "Kars'ta meralar gasbedilmiş, güneş enerjisi kurulmuş." 1 metrekare, iddia ediyorum buradan, 1 metrekare köylünün, köyün merasına eğer güneş santrali koyulmuşsa gelsin, buyursunlar.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Nereye konulmuş?

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Tapulu arazilere.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Özel tapulu arazilere ve mera vasfını yitirmiş arazilere; bunları bilmeden, incelemeden konuşmak doğru değil. Şu anda, Kars'ta, 2002'den bu yana hayvan varlığının 5 katına çıktığından maalesef milletvekilimizin haberi yok. Maalesef, milletvekilimizin Kars'ta entegre tesisi olduğundan, Kars'ta sucuk üretildiğinden ve et ürünlerinin üretildiğinden haberi yok.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Meralarla alakayı anlayamadım.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Siz ülkeden haberiniz olmadan gelip burada muhalefet ediyorsunuz klişe sözlerle, bu da bizi üzüyor. Video muhalefeti değil gerçek, reel muhalefet yapmanızı öneriyorum.

Hepinize saygılarımı sunuyorum.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Ya "Yalancı!" deyip saygı sunamazsın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Adem Bey'e teşekkür ediyorum.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Başkan, bir cümle söyleyeceğim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir cümle söyleyeceksiniz, bu, tartışmaya döner.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Tartışmaya dönmez.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Cevap hakkı doğdu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nebi Bey de bir cümle istiyor.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Tartışmaya dönmez, yok.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir arkadaşımız söz aldığı anda söylesin, şimdi vereceğim size...

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, bir cümle, uzatmayacağım, net.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Mera vasfını yitirmiş arazi nedir kardeşim ya?

ADEM ÇALKIN (Kars) - Taşlık arazi.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Alakası yok.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Taşlık arazi.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Bir belge hazırlıyorsun, merayı...

ADEM ÇALKIN (Kars) - Ama ben memleketimi biliyorum Ömer Bey, sen bana memleketimden bahsediyorsun.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Böyle bir şey yani, bu kadar Başkan yani. Bu, işin yolunu açmak olur.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam.

Peki, madem bir soru sordunuz, Tarım Bakanlığından kim var arkadaşlar burada? Siz, evet...

CAVİT ARI (Antalya) - Tarım topraklarının konuşulacağı yerde Tarım Bakanlığından kimse yok.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Var mı kimse?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, var işte, bak. Allah, Allah!

CAVİT ARI (Antalya) - Kim var? Hangi bakan yardımcısı var burada?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bakan yardımcısı gelmez, genel müdür gelir.

CAVİT ARI (Antalya) - Genel müdür gelsin. Tarım topraklarını ilgilendiriyor bu konu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, bakın, bu toplantıya hazırda bekleyen Tarım Bakanlığı...

(Uğultular)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir müsaade eder misiniz?

SERKAN SARI (Balıkesir) - Mustafa Bey, kimmiş bu Tarım Bakanlığından burada olan, tanıtsın bir kendini.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben şimdi size okuyayım, bizim buraya kimleri çağırdığımızı söyleyeyim ben size.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Burada kim var? Sizin çağırdığınız değil salonda kim var Tarım Bakanlığından?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tarım ve Orman Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdür Yardımcısı, daire başkanı, uzman, mühendis...

SERKAN SARI (Balıkesir) - Burada mı, tanışalım kendisiyle.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Buradalar mı?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bu arkadaşlarımız ya burada ya dışarıdaki toplantıdan izliyorlar, salon çok dolu olduğu için arkadaşlar.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Salon yetersiz mi? Yetersiz o zaman bu salon.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İstiyorsanız Genel Kurula gidelim çünkü siz bize gelip dediniz ki: "Bunlar da girsin, bunlar da girsin..."

Evet, Tarım Bakanlığından arkadaşımız mera vasfını yitirmiş arazi ne demek bize tarif eder misiniz?

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Sayın Başkan, yurttaş "bunlar" diye seslenmek nasıl bir şeydir! Bunlar da kim? "Bunlar da kim?" diye kimden bahsediyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - "Bunlar" kim ya?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - "Bunlarla doldurdunuz." dediniz ya...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya "Listede bunlar bunlar denmiş." diyorum.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Öyle denmez efendim, yurttaşlar burada, yurttaşlarımız burada.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yurttaşlar burada, peki, yurttaşlarımız burada.

Evet, buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BİTKİSEL ÜRETİM GENEL MÜDÜR YARDIMCISI İHSAN EMİRALİOĞLU - Sayın Başkanım, ben Bitkisel Üretim Genel Müdür Yardımcısı İhsan Emiralioğlu.

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğünde Mera Kanunu uygulamaları da bizim uhdemizde yürüyen işlemler arasında. Sayın Başkanım, Sayın Bakanım; bildiğiniz gibi, tahsis amacı değişikliğiyle ilgili düzenleme 14'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Mera Kanunu'yla herhangi bir meranın tahsis amacıyla değişikliği müracaatı yapıldığı zaman ilk önce il valiliğine müracaatta bulunulur ve orada bir teknik ekibimiz var bizim, ziraat mühendislerinin, Milli Emlak Genel Müdürlüğünden, Ziraat Odası Başkanlığından temsilcilerin ve köy muhtarlarının da içinde olduğu bir teknik ekibimiz var. Bu teknik ekip öncelikle buranın vasfını belirler iyi sınıf mera mı, çok iyi sınıf mera mı, zayıf mera mı diye. Kanunda, bildiğiniz gibi, bazı maddeler dışında orta, iyi ve çok iyi sınıf meralarla ilgili tahsis amacı değişikliği yapılmaz, zayıf meralarla ilgili tahsis amacı değişikliği yaparız. Meranın vasfını yitirmesi söz konusu değil, sadece zayıf meralarla ilgili tahsis amacı değişikliği işlemleri bazı maddelerde yapılabilir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - "Zayıf mera" ne demek?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI BİTKİSEL ÜRETİM GENEL MÜDÜR YARDIMCISI İHSAN EMİRALİOĞLU - Ot verimi daha düşük olan, hayvanların otlaması için yararlı, faydalı otların daha az bulunduğu meralar. Orada vejetasyon etüdü yapılır, faydalı bitkiler, yararlı bitkiler, azalıcı bitkiler, çoğaltıcı bitkiler diye sınıflar vardır; oradaki teknik eleman bu sınıflandırmaya göre, bu değerlendirmeye göre, ot verimine göre, bölgedeki yağış rejimine göre meranın sınıfını belirler.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, nasıl zayıf mera hâline geliyor peki?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nasıl mı geliyor?

SERKAN SARI (Balıkesir) - Zayıf meralar niye ıslah edilip kazandırılmıyor?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, sizin şehirlerinizde bundan on beş yıl önceki yağış rejimi ile bugünkü yağış rejimi aynı mı?

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Sadece o değil Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, lütfen arkadaşlar...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Ya, şimdi, onlar meralarındaki yağışı takip edemiyorlar çünkü yasaklı ya meraları güvenlikten dolayı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tabii, tabii, evet.

Teşekkür ediyoruz, bence açıklamanız yeterli.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, meralarla ilgili bir rakam vereceğim kısaca.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, ülkemizin mera varlığı 16,6 milyon hektar arazidir, madene tahsis edilen 34 bin hektar arazi, yenilenebilir enerjiye de 12 bin hektar arazi tahsis edilmiştir. Yeni mera yapılan arazi yani mera olmayıp da mera tahsisi yapılan 2 milyon hektar arazi bulunmaktadır. Dolayısıyla, maden ve enerjiye tahsis edilen mera arazisi tüm arazilerin binde 1'i oranındadır ve yeni mera yapılan araziler de 2 milyon hektarın üzerindedir. Köylülerin birçoğu normalde boşta kalan arazilerini mera yapmaktadır bir yatırım olmasın diye.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, Emek Partisi ve DEVA Partisinden 2 arkadaşımıza söz vereceğim. Daha sonra, Komisyon üyesi olmayan arkadaşlarımıza söz vermeye başlayacağız.

Süreniz beş dakika.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Süremizin beş dakika olması çok büyük bir haksızlık ve eşitsizlik, önce onunla başlayayım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Şimdi, Kristof Kolomb "Altın harika bir şeydir." demişti, bu lafının üstünden otuz yıl geçmedi, İspanyol tüccarlar Aztek ve Maya Uygarlıklarını otuz yıl içinde tarihten sildi. Siz de Amerika'yı yeniden keşfetmek istiyorsunuz ama tarihten silmek istediğiniz şey bu sefer Anadolu'nun ta kendisi. Yani geneline baktığımızda 2025 model kâr ve rant hırsı için adeta Kolomb'u oynamaya çalıştığınızı söylemek zorundayım.

Bakin "süper izin yasası" diye anılıyor bu yasa kamuoyu tarafından. Burada zeytinliklerini korumak için gelenler, burada doğa mücadelesi verenler tarafından sizin yasanızın adı "süper izin, süper talan yasası" olarak anılıyor ve biz bu yasanın bir geçmişi olduğunu gayet iyi biliyoruz. 2024 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda, orta vadeli programda On İkinci Kalkınma Planı'nda siz bunu adım adım bu noktaya kadar getirdiniz zaten ve "stratejik ve kritik" lafları "millî güvenlik lafları" "yerli ve millî enerji" lafları ağzınızdan düşmüyor. Ben size ne kadar yapabilirsem, beş dakika içinde bu lafların arkasında gerçek bir emperyalizm dostluğu taşıdığınızı anlatmak istiyorum.

Şimdi, açık bir biçimde bir kurul ortaya koymuşsunuz ve bu kurulda bugüne kadar doğaya, insana, tarihe tek bir hayrı olmamış bakanlar var sıra sıra ama halkın temsilcisi bir tek kişi bile yok, bilim insanı yok, yerel halk yok, köylüler yok. Ne veriliyor bu kurula görev olarak? İzin vermeyen kurumlar arasındaki ihtilafları kamu yararı gözeterek çözmek. Ben soruyorum buradan size ve yanıt istiyorum: Kim bu kamu? Maden şirketi sahibi AKP'li vekiller mi kamu? Hani vekiller kendileri ya da yakınları için onları kayıracak yasa yapamıyordu? Bu rezillik nedir? Bu yasanın altında açık bir biçimde maden şirketi olan patron AKP'lilerin, vekillerin imzası var. Siz vekillik kalkanını kendi çıkarlarınız için mi kullanıyorsunuz? Burada bu soruyu soramıyor bu halk çünkü kürsüler onlara kapatılmış, biz onların adına soruyoruz. İngiltere'de satın aldığı şirkette kobalt göndermek için Kaz Dağları'nı ölümüne boğan Cengiz sizin iktidarınız döneminde adeta krallığını ilan etti. O mu kamu, buradan soruyoruz size. Zeytini kesip kömür çıkaran Limak Marmara'nın elektrik dağıtım imtiyazını ABD'li General Atlantic'e sattı. Bu memlekette 5 milyon insan Amerikalı bir şirkete fatura ödüyor, onlar mı kamu, buradan soruyorum size. Bakın bu yasayla bütün sit alanları potansiyel maden sahası hâline getiriliyor; orman var, zeytinlik var, mezra var, yayla var. Çıkıp tek tek açıklasın burada AKP'li vekiller, hangisinin, hangilerinin bu ormanlarda, zeytinliklerde şirketi var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Açık bir şey söylemek istiyorum burada, basit bir örnek: AKP Çorum Milletvekili Yusuf Ahlatcı'nın amcası on yedi gün önce 7 maden ruhsatı için 98 milyon lira ruhsat bedeli ödemişti. Eğer siz bu yasayı geçirirseniz aynı ruhsat için AKP'li amca sadece 68 milyon lira ödeyecek, 30 milyon lira hepimizin cebinden alınıp kendisine verilecek. "Tesadüfler silsilesi" diyerek bizi kandıramazsınız. Birleşik Krallık merkezli araştırma şirketi Wood Mackenzie Türkiye'yi süper maden bölgesi ilan etti, hemen ardından çıkarıp, bu yasayı getirip önümüze koydunuz, tesadüf mü diyelim? Amerikan enerji milyarderi Harrold Hamm "Muhaliflerinizi tutuklar, işinize bakarsınız." dedi, iki ay sonra bu yasayı getirdiniz, tesadüf mü diyelim biz şimdi buna? ABD, Çin, AB nadir toprak elementleri için pazar kavgası yapıyorken çıkarıp bu yasayı getirdiniz, tesadüf mü diyelim biz buna? Bize yerli, millîlik, dışa bağımlılık yalanları anlatmayın; stratejik durum, enerji bağımsızlığı hikâyesi anlatmayın. Bu, açık bir biçimde bu memleketin bütün yer altı, yer üstü kaynaklarını uluslararası sermayeye, emperyalistlere peşkeş çekme yasası olarak karşımıza çıkacak. Asla izin vermememiz gerekiyor böyle bir şeye, sizin dahi izin vermemeniz gerekiyor laflarınızda eğer gerçekten açık bir biçimde samimiyseniz. Yer altı kaynaklarının kapitalistlere peşkeş çekilmesi dışa bağımlılığı ortadan kaldırmaz Sayın Varank, siz bunu baştan itibaren söylüyorsunuz; tam tersine, büyütür, üstelik, işçilerin çalışma yaşamını zorlaştırır, hak gasplarını artırır, ölümle burun buruna bir çalışma düzeni yaratır. Bakın, bu memlekette bunun aksine tek bir örnek yok; Yeniköy Termik Santrali bunun açık örneği. Buraya işçilerini getirmişsiniz termik santralin. Çıkıp size anlatsınlar, peşkeş çektiğiniz o santralde işçilere ölümüne çalışma düzeni dayatılmış durumda. Bu köylüleri yoksullaştırıp, mülksüzleştirip, açgözlü holdinglerin kölesi hâline getirip sonra da işçileri buraya getirip "Biz bu madenleri istiyoruz." mu dedirteceksiniz? Soruyoruz burada.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İşçilerin ne söyleyeceğine onlar karar versin.

Teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ben soru soruyorum, soru soruyorum.

Son bir soru daha soracağım buradan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Süreniz...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ben yerli ve millî enerji, millî güvenlik, enerji bağımsızlığı isteyenlere soruyorum bunu, bu laflarla buraya bu yasayı getirenlere: Hadi, hodri meydan! Madem siz açık bir biçimde böylesi bir antiemperyalist düzenleme için bu yasayı getirdiğinizi iddia ediyorsunuz ya...

ADEM ÇALKIN (Kars) - Aynen öyle.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - ...gerçekten, enerjide dışa bağımlılığın önüne geçmek için gerçekleştirilmesi gereken tek bir şey var: Bütün madenleri kamulaştıracaksınız. Planlı bir kamulaştırılmış maden sistemi getireceksiniz ama AKP'li maden şirketi sahipleri böyle bir şeyi yapar mı? Yapmayacağını gayet iyi biliyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Vekilim.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, sayın bürokratlar; önümüze bir teklif geldi. Tabii, kâğıt üzerinde izin süreci düzenlemesi olarak gösteriliyor olabilir ama bu teklif memleketin doğasına, köylerine, ormanlarına, suyuna ve zeytinlerine dair verilmiş önemli ve en kapsamlı mücadele yetkisidir.

Şimdi, bu teklifin üzerine üstün kamu yararı etiketi yapıştırılmış ama Türkiye'yi parsel parsel ruhsatlama teklifidir bu. Şimdi, hepimiz biliyoruz, gerçek bir kamu yararı nedir? Bu gerçek kamu yararı sadece birkaç şirketin değil bütün bir toplumun yararı demektir ama bu aynı zamanda su demektir, gıda demektir, orman demektir, temiz hava demektir, üretim hakkı demektir, sağlıklı çevre demektir. Bu teklifin içinde ne bilimsel bir planlama var ne doğayı koruyacak bir sınır ne de halkı sürece dâhil eden bir mekanizma var arkadaşlar; sadece hız var, sadece ruhsat var, sadece de belli şirketlere ayrılmış ayrıcalıklar var.

Değerli milletvekilleri, teklifin gerekçesine baktığımızda, Avrupa Birliği'ne referans veriliyor ve burada diyor ki: "Avrupa Birliği de süreçleri hızlandırıyor." Şimdi, bunu iyi anlamamız gerekiyor. Avrupa Komisyonu 13 Mayıs 2024 tarihinde yenilenebilir enerji ve ilgili altyapı projelerine yönelik izin süreçlerinin hızlandırılması hakkında rehberlik dokümanı yayınladı mı? Yayınladı. Ama gelin, bu belgeye bir bakalım, ne diyor bu; rehberin girişinde belli tanımlar var ve açıkça şunu söylüyor: Bu rehber yalnızca -bakın, dikkatli- yenilenebilir enerji projeleri ve onlara bağlı altyapılar için geçerlidir yani güneş, yani rüzgâr, yani jeotermal gibi projeler için; madencilik bu kapsamda yer almıyor ama siz burada gerekçede öyle bir diyorsunuz ki sanki madencilikte varmış gibi. Şimdi bu dokümanı hepimiz okumuş...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Öyle bir şey demiyoruz gerekçede.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Diyorsunuz efendim, hep beraber gerekçeyi okuyabiliriz.

Ama sizler bu belgeyi tüm ruhsat süreçlerine uygulanabilir bir gerekçe olarak söylüyorsunuz. Rehberin en önemli uyarılarından bir tanesini de göz ardı etmişsiniz, üzülerek söylüyorum çünkü rehber bir şeyi çok net bir şekilde söylüyor "Eğer bir hızlandırma yapılacaksa bu mutlaka belli kurallara bağlanmalıdır." diyor. Ne diyor? Şimdi söyleyeceğim yere lütfen dikkat edin ve not almanızı rica ediyorum çünkü bence bizim bu teklifimizde yer almayan konu bu ve bu teklifin de en büyük eksikliği bu. Bakın "Mevcut yasal çerçeve içinde kalınmalı, enerji ve çevre alanlarında bilgiye erişim hakkı, halkın karar alma süreçlerine katılım hakkı ve çevresel konularda adaletle erişim hakkı ihlal edilmemeli." diyor. Yani ne diyor? Avrupa diyor ki: "Bilimsel harita yapılmalı. Ulusal koruma alanları, kuşların göç yolları ve hassas ekosistemler ruhsat kapsamı dışında bırakılmalı, kurumsal kapasite güçlendirilmeli, personel eksiklikleri giderilmeli ve halkın sürece etkin bir biçimde -ki mesela bugün alınmadıkları gibi- katılımı sağlanmalı." Yani Avrupa diyor ki: "Önce doğayı haritalandırıyoruz biz, sonra da bilimsel olan uygulama alanlarını belirliyoruz, kurumları güçlendiriyoruz, süreci de hızlandırıyoruz." Biz ne yapıyoruz? Harita yok, koruma sınırı yok, kurumsal kapasite değerlendirmesi yok, doğanın her karış toprağını potansiyel ruhsat sahası gibi gösteriyoruz. Bir de diğer gerekçe, özellikle bazı arkadaşlarımız da söyledi, AK PARTİ'den arkadaşlarımız yani burada bir İspanya, Portekiz'de yaşanan elektrik kesintilerine değindiniz. Bakın, arkadaşlar, bunlar gerçekler, yere basmıyor. Avrupa Elektrik İletim Sistemi var ve burada, hâlen bu kesintilerin

nedenleri araştırılıyor yani kanıtlamış bir şey yok, hâlen onlar da bunların sebeplerini bilmiyorlar. Yani bunu enerji arz güvenliğine dayandırıyorsunuz ama İspanya, Portekiz'deki olayların ne olduğunu henüz hiçbirimiz daha bilemiyoruz. Ortada ne teknik bir rapor var ne de alınmış bir karar var. Yani daha sonuç çıkmadan biz bu belirsizliği fırsata çevirelim, fosil yakıt yatırımlarını ve maden ruhsatlarını savunmak için bir zemin oluşturalım diyorsunuz maalesef. Bilimsel bilgi olmadan, enerji güvenliği üzerinde korku yayarak kamuoyunu yanıltıyorsunuz ve çevre politikalarını da üzüterek söylüyorum ama zedeliyorsunuz.

Gelelim teklifin bir diğer kritik konusuna: Kurumsal yapının çökertilmesi. Bugüne kadar orman izinlerini kim veriyordu? Orman Genel Müdürlüğü. Şimdi kim verecek? MAPEG. Yani madencilik ruhsatı veren kurum aynı zamanda doğaya da izin veren kurum hâline geliyor. Denetleyenler, ruhsat verenler hepsi aynı elde toplanıyor, ya bunun mantığını ben anlayamadım yani anlayan varsa lütfen bana da anlatsın. Bu sadece idari bir bozulma da değil, aynı zamanda Anayasa'ya da aykırı bir durum. Anayasa 169 diyor ki: "Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eylem müsaade edilemez." Ama bu teklifte ormanın kaderini doğrudan ruhsatı dağıtan kuruma devrediyorsunuz. Üstelik bu da yetmiyor, eğer ilgili kamu kurumu dört ay içinde cevap vermezse ruhsat verilmiş sayılıyor. Ya, peki, kurumdaki personel yetişemezse, bilimsel rapor hazırlanmamışsa, bilim konuşmadı diye biz gideceğiz, doğaya kazma mı vuracağız? Ya, buradaki mantık nedir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Burada kurumların çok zayıfladığını düşünüyoruz ve halk dışlanıyor, denetim zayıflıyor, bunu bir hızlandırma adı altında yapıyorsunuz.

Zeytinlere çok fazla arkadaşımız değindi ama zeytin taşınacak bir eşya, değiştirilecek bir nesne de değil. Zeytin binlerce yıllık bir üretim kültürü ve biz burada bir zeytinden bahsederken... Aslında zeytinin yerini değiştirdiğimizde sadece ağacı da değiştirmiyoruz, biz oradaki köyü, üretim yapısını, ekosistemi yani oradaki yöre halkını, buradaki birçok arkadaşımızı çevre sürgününe zorluyoruz. Yani bunun adı bir sürgün, adı da çevre sürgünü, üzüterek söylüyorum. 40'a yakın köy bu sürgüne uğrayacak, köyler üretimden koparılacak. 1939 yasasına değinmiyorum bile. Zaten kararlar çok net, Danıştay çok net bu konuda.

Son olarak şunu söyleyeyim: Enerji planlamasının böyle doğru olduğunu düşünmüyoruz, böyle bir kapitalizm anlayışı da olamaz, üzüterek söylüyorum. Bu teklif serbest piyasa düzeni değil, kişilere özel çıkar sağlayan bir imtiyaz teklifidir. Bunu çıkarırsak da Türkiye için çok sakıncalı sonuçlar olacağını ve bunun bir enerji reformu değil, ayrıca da bir ruhsat rejimi olduğunu söylüyorum.

Teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

MAPEG Genel Müdürümüz, size bir soru sormak istiyorum. Bu teklifte orman yerine izni siz mi veriyorsunuz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Hayır. Biz ruhsatlandırmadan önce ruhsat müracaatı olan bir yerle ilgili Orman Genel Müdürlüğüne "Buraya bize madencilik faaliyeti yapılmak için izin verin." diyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani Orman Genel Müdürlüğü size izin veriyor?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Bize izin veriyor.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Eğer cevap vermezse izni vermiş oluyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır, öyle bir şey yok, o öyle bir şey değil.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Hayır, burada öyle bir durum yok. Şöyle: Prensip olarak, daha ruhsatlandırma yapmadan önce "Burada madencilik faaliyeti yapmasına izin veriyor musunuz?" diyoruz aslında biz. O verdikten sonra bizde de sürekli kalmasını engellemek için süreli veriyor. Yani "Orayı ben başkasına da tahsis etmem..."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Dolayısıyla, ormanın yetkisini siz kendi üzerinize almıyorsunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Asla.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, yarım saat ara veriyorum.

Kapanma Saati: 20.14

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 21.00

BAŞKAN: Mustafa VARANK (Bursa)

BAŞKAN VEKİLİ: Şahin TİN (Denizli)

SÖZCÜ: Cevahir UZKURT (Niğde)

KÂTİP: Adem ÇALKIN (Kars)

-----0-----

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, değerli arkadaşlar, Beşinci Oturumu açıyorum.

Şimdi, Komisyon üyesi olmayıp söz isteyen vekillerimize söz vereceğim.

Süreniz beş dakikadır.

DEM PARTİ'den Burcugül Çubuk burada mı? Yok.

Ayten Kordu? Yok.

Sümeyye Boz? O da yok.

O zaman CHP'li arkadaşlardan bakalım.

Buyurun Orhan Sarıbal.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, Komisyon Başkanlığını selamlıyorum.

Şuradan başlamak isterim: Maden ve enerji gerekçesiyle aslında az gelişmiş ve ne yazık ki yirmi üç yıllık bir iktidarın, toplumu, ülkeyi yoksullaştırdığı, halkı modern köle yaptığı ve büyük bir ekonomik krizle karşı karşıya bıraktığı tarihsel bir süreçte ülke kaynaklarını peşkeş çekmekten başka çaresi yoktur. Kapitalizmin ve liberal düzenin kendi öz işidir bu; önce yoksullaştırır,

sonra iş birlikçi bir yönetim seçer ve sonra da o ülkenin bütün kaynaklarını talan eder. Bunun eğer karşılığının dışında bir şey varsa -Zelenski örneği- savaş yok, bir şey yok, bizde niye böyle durum, sorabiliriz?

Diğer bir önemli tespitim şudur; bugüne kadar bu gelen yasa şunu çok net ortaya koyuyor: Fiilen iktidarın yaptığı ÇED meselesinde, ÇED'in hiçbir şekilde öneminin olmadığını, günün sonunda Bakanlığın ÇED raporunu madencilerine tahsis ettiğini biliyoruz. Yine mera alanlarını talan ettiğini biliyoruz, ormanları talan ettiğini biliyoruz. İşverenler ne isterse, madenciler ne isterse onu yaptığını çok iyi biliyoruz. Bu yasa, aslında bugüne kadar fiilen yapılan bu işlere hukuki olarak bir yasa zırhı getirmekten ibarettir. Birkaç örnek vermek isterim. Komisyon Başkanımız bilir, Bursa'da Kirazlıyayla örneği vardır. Defalarca ÇED itirazı olmuştur, iptal olmuştur, tekrar olmuştur ama maden çoktan çalışmaya başlamıştır. Yine mera alanları için böyledir, orman alanları için böyledir. Yani günün sonunda yapılan bu iş, bu yasa -batmış bir ekonominin maalesef sonuçları olarak görebiliriz- önce 86 milyonu vergi sarmalına, sonra da bütün ülkenin doğal kaynaklarını yabancı, çok uluslu, yerli iş birlikçi ve yandaşlara peşkeş çekme işidir.

Meralardan bahsettiler. Açıkça söyleyelim, meralar ne yazık ki hiçbir şekilde iktidar tarafından korunmamaktadır. Beş dakikaya bunların sığmadığını biliyorum ama net olarak gördüğümüz şudur ki bu ülkenin en önemli varlıklarıdır meralar ama 12,5 milyar dolarlık canlı hayvan ve kırmızı et ithalatı yapılmıştır, et sorunu çözülememiştir. Bu ülke insanların çoğu Ramazan ve Kurban Bayramı olmasa evine et götüremeyecektir.

Zeytin meselesi rekor söylendi. Değerli arkadaşlar, 2024 var yılıydı ama zeytinyağı şu anda yerde, çiftçi bugünün koşullarına göre en ucuz zeytinini 2024'te sattı, 2024-2025 sezonunda. Yanlış bir politikayla zeytinyağına ihracat kısıtı getirilerek maalesef şu anda çiftçi piyasanın çok altında zeytinyağını satmak durumunda. Evet, o kadar ağaç dikildiği söyleniyor ama bir gerçeği paylaşalım: Ağaç başına verimimiz 12,5-13 kilogram civarında. Yani siz yağlık zeytin ekeceğiniz yerde sofralık zeytini desteklerseniz geleceğimiz hâl budur. Peki, bu sene ne olacak? O verim üçte 1'e düşecek. Kısaca, yapılan ve söylenen şeylerin sahici ve samimi bir karşılığı yok. Sahici ve samimi olan, bu ülkenin var olan kaynaklarının yağmalanmasıdır. Madem bu devleti bu kadar düşünüyoruz, bu kanun teklifinde olup iktidarın itiraf ettiği bir şeyi paylaşalım: ÇED, mera, orman; geçtim, zaten yapıyorlar bütün bunları, hiçbir engel yok arkadaşlar ama kendi itirafları, altının onsunun 2 bin dolar olduğu dönemde 2 bin dolara kadar devlet payını almışlar; şu anda doların altın değeri 3.300 dolar ama 3.300 dolara kadar, 2 bin dolardan bugüne kadar bir tek kuruş fark alamamışlar. Bu, kamu zararı değil mi? Neredeydiniz? Merayı yağmalarken, ormanı alırken, öbür tarafı alırken, fiilî her türlü uygulamayı yaptınız ama devlet payı, halkın payı konusunda ancak bugün yasayla getirebiliyoruz. Bu, çok açık şunu göstermektedir: Bu düzen, bu yapı tartışmalı bir yapıdır; bugün yapılan iş, bu yasa açık bir yetki gasbidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Başkan, bitireyim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Teşekkür ederim.

Belediyelerin defalarca yetkilerini alıyorsunuz, defalarca. Eğer iktidar belediyeleri olsaydı... Sadece bu maddede ya da bu kanun teklifinde değil bundan önceki onlarca kanunda belediyelerin bütün yetkisini aldınız. Ne zaman? 31 Marttan sonra. Çok açık söyleyelim ki "kamu yararı" dediğiniz "kamusal alan" dediğiniz yapılar elbette... MAPEG bir kamu kurumuysa belediyeler de kamu kurumu, neden onların yetkisini alıyorsunuz, hangi gerekçeyle, neden bütün bunları yapıyorsunuz? Günün sonunda, yapılan bu iş -net söylüyorum- hazırlanan bu yasa teklifi fiilî bir düzeni hukuki bir düzene çevirme modeli. Elbette, içerisinde savunabileceğiniz kendinize göre bazı maddeler olabilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bitirelim.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bitiriyorum Başkan.

Yapılan iş bütünüyle, yirmi üç yılda çökertilmiş, kapitalizmin ve emperyalizmin dayatmalarıyla yok edilmiş bu toprakların kalan kısmının da yandaşlara peşkeş çekilme yasağıdır hukuki yolla Meclis kullanılarak.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Bakan Yardımcımıza bir soru sormak istiyorum: Siz belediyelerin yetkisini elinden mi alıyorsunuz? Benim okuduğum teklifte "Bakanlık da verebilir." diyor yani hem belediyenin yetkisi hem Bakanlığın yetkisi devam ediyor diye anlıyorum ben.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yetki çakışması mı var?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Sayın Başkanım, hâlihazırda imar ve ruhsat düzenlemesini ilgili yerel belediyeler ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü vermekle birlikte Enerji Bakanlığı da verebilir hâle geliyor; bu durum önceki kurumların hakkına herhangi bir hâle getirmiyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani bir yatırımcı ruhsatını belediyeden de alabilir, Çevre ve Şehircilik Bakanlığından daha alabilir, doğru mu anlıyorum?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - İstediyi yerden... Bizden de alabilir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Enerji Bakanlığından da alabilir.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Evet.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Belediyenin yetkisine giriyorsunuz işte, yetki çakışması oluyor.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Sayın Başkanım, bir cümle söyleyebilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hakan Bey, söyleyin, açmayayım mikrofonunuzu. Öyle konuşun, mikrofonu açmıyorum.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Bu konuda şunu söyleyeyim: Sanayi Komisyonunda olduğumuz için bize sıkça geliyor, size geliyor mu bilmiyorum ama...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, ben açmadım mikrofonu.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Başkanım, açın da stenograflar zorlanmasın, kayda geçsin.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - İl özel idarelerinin bu süreyi sonuna kadar kullanacak şekilde farklı muameleleri oluyor yani A şehrinde bir ruhsat altı ayda çıkarken, öbüründe bir buçuk sene sonra imar düzenlemesi olmamış oluyor. Bir şehirde -atıyorum- 1 birim bir imar tadilatıyla ilgili bir şey talep edilirken diğer şehirde 4 birim oluyor. Dolayısıyla, buralar aslında bir regülasyon görevi görüyor yani bir yetki alma yok ama buradaki bu dağınıklığı da toparlamış olacak aslında Bakanlığın bu durumu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ederim.

Aliye Coşar, buyurun.

ALİYE COŞAR (Antalya) - Teşekkür ediyorum, Sayın Başkan.

Bu kanun teklifi daha Komisyona gelmeden kamuoyunda büyük bir infial yarattı. İktidarın rantçı anlayışının son örneği diyebiliriz, özel izinle yandaşlara açıkça yol açılmaktadır. Kişiye özel zeytinlik talan yasası çıkarılıyor. Yetmiyor, çıkar çevrelerine, rant gruplarına, özel ÇED'siz bir talan imkânı sunuyor. ÇED süreci devre dışı bırakılarak süper izinle orman ve tarım alanları maden ocaklarına açılıyor. Bir önceki zeytin talan kanunu tüm ülkeyi kapsıyordu, şimdi ise bir alanda âdeta kişiye özel bir zeytinlik talan yasası içeriyor. "Kamu yararı" kılıfı altında saklanan, kamuoyunun tepkisini çeken bu talan ve rant projeleriyle geleceğimizi yok ediyorsunuz. Zeytinler, ormanlar ve su kaynaklarımız vahşi madencilik ve yandaştan garantili enerji alımı işlerinin yüzünden yok ediliyor. Burada bir şirket için onlarca köyün tüm zeytinlikleri kurban ediliyor, bir bölge halkının tarıma dayalı geçimini ve geleceğini yok ediyorsunuz. Anayasa'nın 169'uncu maddesi açık bir hüküm içerir: "Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez." Yine, Anayasa madde 56'da "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir." denilmektedir. Maalesef, teklif Anayasa'ya açıkça aykırıdır. Bu görüşülen kanun teklifinin çevreye ve ormanlara vereceği tahribatın insan sağlığına zararlarını da düşünmelisiniz. Birkaç yandaş şirket daha çok para kazanacak diye kanunlar yok sayılıyor, Anayasa yok sayılıyor. Bu vahşi rant hırsı yüzünden Soma'da, Ermenek'te ve Iliç'te yüzlerce işçimiz öldü. Doğayı ve insanları öldüren yeni felaketlere zemin hazırlanıyor. Antalya'dan örnek vermek istiyorum: Neredeyse her hafta bir çevre eylemindeyiz. Antalya'nın Torosları, ormanları, meraları, akarsuları âdeta taş, maden ve mermer ocakları, GES ve HES'ler, orman parkları yapımı için parselenmiş durumda.

Değerli Komisyon üyeleri, bu teklifi kendi çocuklarımıza, yakınlarımıza ve geleceğimize anlatamazsınız. Doğa katliamının yasallaşması anlamına gelen bu teklif geleceğimizi yok edecek. Küresel ısınmanın yarattığı tehlikeyi artık ülkemiz hissediyor. İklim krizi uzak bir gelecek değil, yakın bir gelecektir, kuraklık artık bir tehdittir. Bu teklif vicdanlarda yara açacak bir tekliftir. Kamuoyunun sesine de buradan kulak verilmelidir. Yenilenebilir enerjiye karşı değiliz ancak yenilenebilir enerji tesislerinin yer seçimleri, kullanılan malzemeler, inşaat sürecinde yaşanan tahribat doğaya zarar veriyor. Yine Antalya'dan örnek vermek istiyorum: Yaşadığım bölgede, Manavgat Oymapınar'da su kaynaklarının yanına ve tarım arazilerine yüzer GES ve sabit GES'ler yapılmak isteniyor. 4342 sayılı Mera Kanunu'nun 4'üncü maddesi "Mera, yaylak ve kışlaklar; özel mülkiyete geçirilemez, amacı dışında kullanılamaz." hükmü içermesine rağmen, maalesef, yine, Antalya'nın Korkuteli, Elmalı ve Gazipaşa ilçelerimizdeki meralarda GES yapımı planlanmaktadır ve burada bir AKP'li milletvekilinin "Biz meralara GES yapmıyoruz." sözünü de gerçek dışı buluyorum ve en iyi örneğini de Antalya'dan vermek istiyorum. Birkaç yandaş şirket para kazanacak diye bölge halkının ekonomik faaliyetine, tarım ve hayvancılığın zarar görmesine neden olacaktır. Bu kanun teklifiyle meralar artık amacı dışında kullanılacaktır. Antalya'da bile GES yapımına uygun onlarca alan olmasına rağmen su kaynakları, tarım arazileri ve meralarda ısrar ediliyor. Bu yenilebilir enerji yatırımı değil, yeniden rant yatırım hâline geliyor, bölge halkının tepkisine rağmen hâlâ bu yanlışta ısrar ediliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİYE COŞAR (Antalya) - Bir dakika daha.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, tamamlayın lütfen.

Buyurun.

ALİYE COŞAR (Antalya) - EPDK'ya 2030'a kadar verilen acele kamulaştırma yetkisi maden, ormanlar, tarım alanları, mera ve su kaynaklarını tehdit altına sokmaktadır. Cumhurbaşkanına verilen beş yıl uzatma yetkisi ise bu talan düzeninin süresiz hâle getirilmesinin önü açılıp talanı kurumsallaştıracak hâle getirilmektedir. Bu kanun teklifi, terk edilen maden sahalarında rehabilitasyonla ilgili ciddi sorunlar varken sorunu daha da derinleştirecek bir kanun teklifidir. Bu kanun teklifiyle ormanlar, meralar, tarım alanları, zeytinlikler, su kaynakları gibi ülkenin bütün varlıkları maden ocaklarına ve GES'lere feda ediliyor. İktidar, meraları, su kaynaklarını ve ormanları yok etmeyi hedefleyen bu rant düzenini korumak istiyor. Bir an önce kamuoyunda infial yaratan bu kanun teklifinden vazgeçmelidir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Burcugül Çubuk, buyurun.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Merhaba.

Bu "merhaba" bugün, bu salona zorluklarla giren, haklarını, hayatlarını, geleceklerini savunan ikizderelilere, köylülere, halka ama biz burada vekil toplamı olarak bir merhabayı hak etmedik. Neden hak etmedik? Divanda oturan sayın üye -adınızı unuttum- "Köylüler sizi görüyor." diyerek bizi tenkit etmeye çalıştı. O zaman da söyledim, şimdi kayıtlara geçsin diye söylüyorum, köylüler bizi yanlarında gördüler, biz de onlarla birlikte Akbelen'in ne hâle getirildiğini gördük, dağların nasıl çukur yapıldığını gördük, hayatın nasıl yok edildiğini, kuşun, börtü böceğin nasıl artık orada yaşayamadığını gördük, çocukların anksiyete hastası olduğunu gördük, yaşlı insanların "Beni büyüten ağacı kestiler." diye ağıt yaktığını gördük. Bakın, biz oradaydık ve gördük ama onlar sizi görmek için buraya geldiler, aramızdaki en temel fark bu. "Hepimiz bu ülkenin evladız." diyorsunuz ya, valla açıkçası bizim anamız işçi sınıfı, biz işçi sınıfının evladız, fakir fukarayız, hamdolsun ki zenginler nasıl görür, o gözlere o perde nasıl iner bilmiyoruz ama o köylünün, işçinin nasıl bir cenderede yaşadığını, hayatların nasıl çalındığını biliyoruz. "Hayat" derken sadece insan hayatından bahsetmiyoruz, ağaç bir candır. Bakın, bugün Cudi'de kamyonları yetiştirememişler, dizi dizi ağaç ölüleri, o kökünün olduğu toprağın üzerinde bekliyor, içi kıyılmayan insanı anlamıyorum. Bu mudur gelecek? Bu mudur yatırım? İkna edemezsiniz, böyle bir kıyımın yatırım olduğuna kimi ikna ediyorsanız şaşırıyorum, başka bir şey değil. Yani burada, bu işin bu boyutundan bahsetmek zorundayız, bu doğanın nasıl yok edildiğinden, yaşamların nasıl hiç edildiğinden bahsetmek zorundayız. Kızıldereliler diyordu ya "Beyaz adam paranın yenmediğini anlayınca..." Vallahi anlamamışsınız, paranın yenmediğini

anlamamışsınız, demek ki güvendiğiniz başka şeyler var, demek ki siz nesiller boyunca sağlıklı beslenebileceğinize inanıyorsunuz. Bugün, bu coğrafyada halk sağlıklı beslenemiyor, hastanedeki kuyruklar boşuna değil, hastalıkla kıvranan bir ülkede yaşıyoruz. "Aç mezarı yoktur." diyorlar ya, açlığın yarattığı, beslenememenin yarattığı hastalıklarla kıvranan halklar mezarlığıyız ve bununla ilgili hiç kılınızı kıpırdatmıyorsunuz. "Biz çok düşünüyoruz, çok vicdanlıyız." diyorsunuz, "Biz patronların safında değiliz, böyle itham ediyorsunuz, üzülüyoruz." diyorsunuz, sizin maden patronu vekiliniz var. Fernas işçileri günlerce direndiler, gözaltına alındılar, polis şiddeti gördüler, patronu sizin sıralarınızda oturuyordu, safımız bu nedenle ayrı bizim. Biz, maden işçisinin safındayız, biz İkizköylü'nün safındayız. Sözümü şurada bitireceğim: Bol bol antiemperyalizm anlatıyorsunuz ya, bağımsızlık vesaire, bu mesele NATO gemilerine kible duranlar ile 6'ncı Filoyu denize dökenlerin meselesidir. Kimin galip geleceğini tarih yazar.

Teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar, söz isteyen vekillerimizden bir Cumhuriyet Halk Partisi bir DEM'li arkadaşlarımıza söz veriyorum.

Nermin Yıldırım Kara, buyurun.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Şimdi, şöyle: Bu kanun teklifini, madencilik, işletme izin onay süreçlerini hızlıca süzgeçten geçirecek, birilerine yani idareye süper yetkiler verilecek, koruma hukukunu da hiçe sayacak, içinde madencilik ve zeytinliği de bir arada tutan bir yaklaşımla getirmişsiniz. Burada kim kazanacak diye baktığımızda, hızlı hareket etmek isteyen işletmeler, tüm gücü elinde tutmak isteyen idare. Fakat, buna karşılık, kim kaybedecek diye sorduğumda, kollukla kim karşı karşıya gelecek dediğimde, halk, emeğiyle geçinen, tarım yapmaya çalışan köylü yani bizler ve Türkiye'nin ekolojik bütünlüğü zarar görecek diyorum.

Rehabilitasyon süreçleriyle alakalı yıllardır -ben yirmi yıl çevre koruma derneği süreçlerinde başkanlık ettim, sözcülük ettim- Amanos'larda, özellikle Doğu Akdeniz'de niye bu dağlar delik deşik ediliyor, niye bu maden sahibi işletmeler rezervleri bitince ellerini kollarını sallaya sallaya çekip gidiyorlar diye hep merak ediyorduk. Valiye diyorduk ki: Buraya bir bak, git bir bak ki ne yapıyor bunlar, rehabilite etmeden neden kaçıp gidiyorlar? Hiç sonuç yoktu, hiçbir sonuç. Eğer inanmayan varsa gelsinler Amanos'lardaki, Samandağ'daki, Antakya'daki, Defne'deki, Kırıkhan'daki, Altınözü'ndeki Yayladağı'ndaki duruma bir baksınlar.

Şimdi, diyorsunuz ki: Biz proje bedeli veya ruhsat bedeli kadar bir fon aktaracağız, bir kaynak aktaracağız. Peki, işletmelerin ocak açma biçimi veya coğrafyası açısından bu maliyet bunlar için eş değer olacak mı her bir maden ocağı için? Bunu bilmek istiyoruz. Şimdi, getirilen teklifte... 6 Şubat 2023, ben Hatay milletvekiliyim, depremde sonra konut, barınma ihtiyacı vesilesiyle hızlıca maden alanlarının, taş ocaklarının ve beton santrallerinin açılmasını biz yaşıyoruz. Ben size buradan belgeyle konuşacağım. Biraz evvel milletvekili arkadaşlarım dedi ki: Sizinle biz aynı hassasiyeti yaşıyoruz. O hâlde, hem kürsüde hem Bakan Bey'e hem de bugün burada... Burada 114 tane işletme var, hepsi ÇED süreci işletilmeksizin, YİKOP tarafından ve işletmelere doğrudan; tarımdan, ormandan, Anıtlar Kurulundan, hiçbir kurumdan izin almadan şu an Hatay'da 114 tane taş ocağı ve maden ocağı açıldı ve çalışıyor. Yayladağı Bozlu'ya gitmenizi istiyorum, Meclis kürsüsünde ya da arayın, sorun AK PARTİ İl Başkanına, İlçe Başkanına. Bozlu'da -Belediye Başkanımız da çok kıymetli bir adam, buradan da teşekkür ediyorum kendisine, benimle aynı şeyi düşünüyor- "Hayvanlar öksürüyor." dediğimde bana kürsüde gülmüşlerdi ama evet, hayvanlar öksürüyor orada o tozdan, pislikten. Kırıkhan Kurtuluşu'nda, Samandağ Mağaracık'ta ne oluyor biliyor musunuz? İşte, resen kamulaştırmazsınız el koymalarla, niye bilmiyorum, hep zeytin ağaçları... Biz gidiyoruz mesainin yüzde 80'i bölgeye gittiğin zaman kollukla köylüyü ayırıştıracaksınız, sebep? Kamulaştırmazsınız resen el koyma. Var mı burada hukukçu? Vardır. Kamulaştırmazsınız resen el koyma diye bir uygulama, bir kamulaştırma kimyası, hukuku, yolu, yöntemi var mı? Dolayısıyla biz Hataylılar olarak barınma ihtiyacımız istiyoruz ki karşılansın ama hep zeytin bahçelerinde kollukla idare arasında sıkışmak istemiyoruz. O bakımdan, bu kanun teklifiyle zeytinlik alanların, o 3 kilometre dahi yanına yaklaşılması gerekmeyen, oraya dahi gelemeyen o kirletici tesisler gibi şimdi de elektrik santrali ve kömür madeni sahalarına açılmasına, özellikle de birkaç şirkete, Yatağan'a, Kemerköy'e, Yeniköy'e, şirketlere yaptıkları lobinin sonucunda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Bitiriyorum Sayın Başkanım.

...bir servet transferi yapılmasını, bir güç devşirilmesini buradan kınıyorum ve zeytinlik alanların korunmasını, bağ bahçesi olanın... Suudi Arabistan'da, Katar'da -kendi bölgem için söylüyorum- yıllarca orada didinmiş, çalışmış insanların emeğiyle uğraşılmasını. Hazine arazilerinin olduğu yerlerde konut yapılacak bolca miktar var, Bakanlığa düşen tek şey paftayı açıp bakmak olacaktır. Tarım alanlarına ve zeytinlik alanlara değil, biz barınma ihtiyacımız için konut alanlarının özellikle hazine arazileri üstünde yapılmasını isteriz.

Teşekkür ediyorum ama şu başımıza gelecek olan -son söz olsun lütfen- bu kanun teklifiyle o koordinatları çiziyoruz ya, bakınız, 2023 yılında çıkan kanunda da aynı koordinatları biz koyduk ve ...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - ...o koordinatlar sonucunda Hatay'da 114 tane şu an maden, taş ocağı ÇED süreci işletilmeden hayata geçti ve çalışıyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Sayın Vekilim, teşekkür ediyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

5.- Komisyon Başkanı Mustafa Varank'ın, Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz konuyu açtığınız için... Bugün deprem bölgesindeki 250 bininci konutun teslimi yapıldı. Hükümetimiz gerçekten olağanüstü, dünyada bir örneği görülmeyecek şekilde 250 bin konutu tamamladı ve inşallah sene sonuna kadar da hak sahibi herkese konutu teslim edilecek şekilde bunları tamamlamak için bir gayret gösteriyor. Bildiğiniz gibi,

olağanüstü hâl ilan edildi depremden sonra ve olağanüstü hâl şartlarında birtakım tedbirler alınabiliyor. O süreci bununla karıştırmamak gerekir diye düşünüyorum ve gerçekten insaf sahibi olunması gerektiğine de inanıyorum. Eğer siz 380 bin konutu yapacaksanız taş ocağına ihtiyacınız var. Sizin dediğiniz, "Hem konutlarımız bir an önce yapılsın hem bütün süreçler normal işlesin." dediğimizde bu ikisini bağdaştırabilmemiz olağanüstü şartlarda maalesef mümkün değil ve tekrar söylüyorum: Dünyada bir örneğini göremeyeceğiniz bir gayretle bu konutları arkadaşlarımız tamamladılar, gerçekten sabahdan akşama kadar o bölgede günlerce, aylarca kalarak bu işleri yaptılar. Şunun da altını çizmek istiyorum, o dönem de Bakan olduğum için söylüyorum: Biz kamunun arazisi varken gidip de bir şahsın arazisine asla ve kata bakmayız. Zaten, zemini uygun, yapısı uygun, konumu uygun bir arazi varsa devlet niye kamulaştırmayla, mahkemelerle, vatandaşlarla karşı karşıya gelsin. Ben bunu ifade etmek istedim ve bugünkü konutların desteğini de Azerbaycan Cumhuriyeti vermişti, kendilerine de bu kürsüden tekrar teşekkür ediyoruz. Gerçekten örnek bir dayanışmayı deprem zamanında gösterdiler.

Teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 115 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159) (Devam)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ayten Kordu...

AYTEN KORDU (Tunceli) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli misafirlerimiz, Muğla'dan gelen, STK'lerden gelen kurumsal temsiliyeti olan arkadaşlarımız burada, sayın değerli vekillerimiz burada, herkese merhaba diyorum öncelikle.

Sayın Vekil telefonu kurarken güldü, gördüm. Vallahi o kadar güçlü medyalarımız yok yani siz iktidarsınız, gücünüz var, bütün medya emrinizde, almışsınız zaten tahakkümünüze; dolayısıyla bizler bazen halka da kendi fikirlerimizi duyurmak için böyle telefonlardan paylaşarak duyurmaya çalışıyoruz, onu belirtelim; yoksa, maksat böyle telefonlarda şov yapma, şov üzerine söz söylemek değil. Bu konu çok geçtiği için özellikle belirtmek istedim, tamamen halkımızla düşüncelerimizi kendi olanaklarımız çerçevesinde medya üzerinden paylaşmak üzerine kurulu çünkü halkımızın da bizim ne düşündüğümüzü bilmesi gerekiyor, bunu belirterek başlayayım.

Şimdi, tabii, daha önce, bir gün önce Komisyon'da da paylaşmıştım bazı düşüncelerimi, onları burada tekrarlama gereği duyuyorum. Ben İliç Komisyonunda da yer almıştım ayrıca, Çevre Komisyonundayım kendim ve İliç Komisyonunda da bizzat yer almış birisiyim. Gerçekten, yasaları inşa etme konusunda AKP Hükûmetinin yani bu Hükûmetin ciddi yapısal ve zihniyet sorunu olduğunu düşünüyorum yani bir meseleyi nasıl ele aldığımız, nasıl yaklaşacağımız, onu nasıl inşa edeceğimiz konusunda ciddi sorunlar olduğunu düşünüyorum ve çoğu da biraz aslında bu yapısal düşünceden kaynaklı diye ele almak istiyorum. Neden böyle düşünüyorum? Çünkü biz gerçekten bazı ihtiyaçları konuşurken neye göre alıyoruz, kime göre bu kararları alıyoruz, o önemli. Yani bir şeyi yaparken "Ne için yapıyoruz ve kim için yapıyoruz?" sorusu önemli. Biraz önce Başkan dedi ki: "İhtiyaçlar var, mesela bir ev yapmak için sizin taş ocağına ihtiyacınız var." dedi. Doğru yani bazı elementlere ihtiyaç var, elbette ki iş insanlarının iş yapmaya ihtiyacı var, elbette ki sanayinin bu konuda belli ihtiyaçları var fakat siz eğer bu ülkede endüstriyalizm inşa ederseniz, her şeyi ticari bir meta hâline getirirseniz, her şeyi ticari bir araç olarak görürseniz orada canlı yaşam, insan, kültür, varlık kalmaz. Dolayısıyla bu teklifin içerisindeki yaklaşımın kendisi de biraz bunun üzerine kurulu yani tamamen bir ticari ilişkilendirme üzerine kurulu, sürekli bir yasa silsilesi var. Yani torba yasalarla aslında Hükûmet kendisini götürmeye çalışıyor. Oysaki biz bu yasaların kendisine baktığımızda, Orman Kanunu'ndan tutalım Çevre Kanunu'na, Enerji Kanunu'na kadar çok ciddi sorunlarla karşı karşıyayız.

Şimdi, ÇED sorunlarıyla ilgili yaşanan problem yeni mi yaşanıyor? Hayır. Ormanlarla ilgili yaşanan sorun yeni mi yaşanıyor? Hayır. Çok önceden de bu sorunlar vardı ve sık sık kamuoyunda aslında ifade edildi. Niye ifade ediyoruz? Diyoruz ki: Ağaçlar kesiliyor, fütursuzca ormanlar kesiliyor. Bunun yenilenmeyle falan ilgisi yok, her yere RES ve GES inşa ediliyor. Elbette yenilebilir enerji masum gösterilerek inşa ediliyor. Bu torba yasa teklifinin içerisinde aynı sorun var ama RES'ler ve GES'ler nereye inşa ediliyor? HES'ler nereye yapılıyor? İnsanların, halkın, köylülerin, STK'lerin, kurumların, paydaşların, yerel yönetimlerin düşüncesi alınıyor mu? Hayır. Onun için diyoruz, sermayeye çalışıyor, onun için söylüyoruz, rantta çalışıyor, onun için söylüyoruz, bu yasalar talan için işliyor, işte bu zihniyetten kaynaklı işliyor. Hiçbirisi halkın yaşamını önceleyen, insanların hayatlarını önceleyen, emeklerini önceleyen, ekolojisini önemseyen bir yerde durmuyor, tamamen ticari amaçla inşa ediliyor.

Bakın, MAPEG'e verdiğiniz olanaklar, tamamen şirketlerin vekili gibi, verecek ruhsatı MAPEG üzerinden, götürecek. Kurul kuruyorsunuz, Cumhurbaşkanlığı emrinde bir kurul kuruyorsunuz ve diyorsunuz ki: Acele kamulaştırma kararıyla ben oranın ruhsatını alacağım. Yani onu söylüyorsunuz, "El koyacağım." diyorsunuz aslında. Şimdi, buna nasıl ikna olunabilir, kim için yapıyorsunuz? Şirketler için yapıyorsunuz. Madenler hangi ihtiyaçlar için var, Türkiye'nin ne kadar madene ihtiyacı var, ne kadar ihtiyaç var gerçekten, HES'ler ve GES'lere bu kadar niye ihtiyaç var? Büyük çimento fabrikalarını sürdürmek için mi, termik santralleri sürdürmek için mi? İşte burada ihtiyaçlar nedir gerçekten? Bu zihniyetle bakıldığı sürece tabii ki rant, para. Biz İliç Komisyonunda arabada giderken mühendisler şöyle demişti: "Biz bu dağlara bakarken maden görüyoruz." Ben ağaç görüyorum, ben talan görüyorum, ben büyük bir yıkım görüyorum ama o maden görüyor; bakış açısı böyle bir şey işte.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir dakika uzatıyorum.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Dolayısıyla bakın, İliç'ten yola çıkalım. Siz bu torbanın içerisine rehabilitasyon koymuşsunuz, rehabilitasyon diye bir şey yok, o topraklar zehirleniyor, hele altın madenleriyle, devasa alanlarda. "Rehabilitasyon ücreti" diye koyduğunuz şey var ya yani şirketler onu ödemeye razıdır, niye biliyor musunuz? Onu rehabilite etmeye kalksa edemez, zaten kazandığından çok daha fazlasını harcamak zorunda. O yüzden, Dersim için Munzur neyse, Muğla için zeytin odur; kutsaldır, emektir, yaşamdır, varlıktır. Siz oralara el atarsanız, halkın yaşam alanlarına el atarsanız, oraları rantta, ticarete "İhtiyaç var." diye

açarsanız, işte burada insanı önceleyen değil, kapitalizmin inşası olan şirketleri, sermayeyi önceliyorsunuz demektir. Bu yasaları da onun için çıkartıyorsunuz, zaten açıklama yaptı Maden Başkanı dedi ki: "Teşekkür ediyoruz iktidara, çok güzel bir yasa çıkardılar." Hatta başka talepleri de var, onları da yazmışlar. "Onlar yetersiz." diyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYTEN KORDU (Tunceli) - Bir de "Bunları, bunları eklemeleri lazım." diye eklemişler.

Biz sonuna kadar bu ekolojik yaşamı, yaşam alanlarımızı, kültürel varlıklarımızı... Ki örnekler verecektim, Çemişgezek'te bir şeyler yapıyorsunuz, bakın HES... Orada Osmanlı zamanında bir köprü yapılmış, Yusuf Ziya Paşa yapmış o köprüyü. Çemişgezek de mağaraların, Urartu mağaralarının olduğu bir yer biliyor musunuz? Küçük bir regülatör var, orası insanların ihtiyacı için elektriğini karşılayan bir yerdi. Ne yaptılar? ÇED raporlarını aştılar, önce ÇED raporlarına takılmadan inşaya devam ettiler, kamuoyuna açıklama yaptılar, orada platformlar kuruldu, duyuru yaptılar, hızlıca ÇED raporunu çıkardılar, onun için ÇED raporlarının ziynetliğinde de sorun var; çıkardılar ve şu an bu. Ve siz bunu "Kültürel mirasa zarar veriyor." diye çıkartın, yasanızda var torba yasanızda. Ne olacak bu inşa edilen yer? Bakın, inşa edilmiş, yapılmış yani yarısına kadar gelmiş.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Dolayısıyla bu torba yasanın kendisindeki bir çok madde gerçekten sıkıntılı, gerçekten hiçbir kamu yararı olmayan, talana, ranta dayalı bir tekliftir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Sonuna kadar mücadele edeceğiz, karşısında olacağız. Anayasa'ya aykırı olan bu torba yasa teklifinin de takipçisi olacağız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sağ olun, teşekkür ediyoruz.

Sibel Hanım, buyurun.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, öncelikle sabahki vatandaşlara ve milletvekillerine karşı tutumunuz nedeniyle sizi kınadığımı söyleyeyim. Sizin de tipik bir Karadenizli olarak öğleden önce ve öğleden sonraki davranışlarınızda büyük bir farklılık var, bunu gözlemledik. Umarız bundan sonra Komisyon toplantılarını öğleden sonra, on ikiden sonra...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir de gece on ikiden sonra görmeniz lazım.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Evet, onu da deneyeceğiz bugün ama, öğlen on ikiden sonraki tutumunuz daha iyi.

Sayın Başkan, tüm endişe ve itirazlarımıza rağmen, inatla önümüze getirdiğiniz bu teklif halkın yararına bir teklif değildir. Zaten halk sizden de böyle bir kanun teklifini beklememektedir. O yüzden, ben size getirdiğiniz bu teklifin öncelikle Anayasa'mızın 2, 7, 10, 56, 123, 127, 168, 169, 45, 46'ncı maddelerine aykırı olduğundan bahsetmeyeceğim, 3573 sayılı Zeytincilik Kanunu'na aykırılık teşkil ettiğini söylemeyeceğim, Orman Kanunu'na aykırılık teşkil ettiğini söylemeyeceğim, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ile 4342 sayılı Mera Kanunu ve Çevre Kanunu'na da aykırılık oluşturduğundan bahsetmeyeceğim. Çünkü biliyorum ki hiçbir anlamı yok, çünkü sizler Anayasa'ya aykırı kanun yapmayı ilke hâline getirdiniz. Şimdi, buraya gelmeden önce danışmanıma dedim ki: Zeytinle ilgili bir şiir bulur musunuz." Belki kalplerinize falan dokunur diye onu okumak istiyorum size:

"Zeytin Ağacı

Kökü toprağın hafızasında,

Dalı barışın şarkısında.

Bin yıl yaşar, bin yıl anlatır,

Sessizce konuşur zamanla.

Gövdesi buruş buruş bilgelik,

Yaprağı umutla gümüşten

Bir el uzanır sabaha dek

Bir dalda halk, bir dalda kent.

Zeytin kana değil sofraya akar,

Sürgünle değil sabırla büyür,

Ne savaş bilir ne kin taşır,

Barışı taşır her bir meyvesinde.

Dedem dikti, babam suladı,

Ben gölgesinde çocuk oldum.

Şimdi biri çıkmış, baltayla gelir.

Sorarım size hangi hakla!

Hangi hakla!

Zeytin ağacı sadece ağaç değil, bir yurt, bir emek, bir geçmiştir.

Kesen, tarihini kökünden keser; koruyan, geleceğini yeşertir."

"Kim bu şair?" dedim, danışmanım dedi ki: "ChatGPT'ye yazdım, bu çıktı." Maşallah yani, bu bile sizden daha duyarlı hâlde.

Değerli arkadaşlar, şimdi...

ADEM ÇALKIN (Kars) - Ne yazarsan onu söylüyor.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yo, dedik ki: "Zeytinle ilgili bir şey." Bu konuştuklarımızın ve bundan sonra konuşacaklarımızın hepsini özetliyor. Umarım tek bir satırdan, tek bir harf gönlünüze düşer. Çünkü çok iyi biliyoruz ki, bir yerlerden emir almadığınız sürece tek bir kelimeyi değiştirmeyeceksiniz. Sayın Ümit vekilimin anlatımlarını, söylemlerini beğendiniz. Hadi o zaman, etki analizini yapalım önce, istediği şartlarda getirelim, bunu tartışalım. Dediklerinin hepsini -çok beğendiniz ya Sayın Vekilim- yapmak üzere erteleyelim. Geri çekin, getirin onları, onların üzerinden tartışalım. Yoksa, onun dışında yapacağımız hiçbir şeyin bir anlamı yok. Şimdi, ben size söyleyeyim: Tabii, öyle bir geleneğe sahipsiniz ki, yani Anayasa'ya Cumhurbaşkanı uymuyor diye Cumhurbaşkanıya Anayasa'yı uydurdunuz. Dolayısıyla şimdi ÇED süreçleri uygun diye

şimdilik ÇED sürelerini kısıtlamak için, kısaltmak için bir teklif getiriyorsunuz, yakında onu da ortadan kaldıracak düzenlemeleri çok büyük bir cesaretle önümüze getireceğinize eminiz.

Şimdi ne diyorsunuz ne yasa teklifiyle? Ne çevre diyorsunuz ne halk diyorsunuz ne zeytin diyorsunuz ne o altın aramacılığıyla mahvedeceğiniz toprakları korumaktan bahsediyorsunuz ama ne diyorsunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bitirin Sayın Suiçmez.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "Eğer bir faaliyet stratejikse, kritikse ve büyükse orman da girer sahasına zeytinlik de." diyorsunuz "Mera da köylünün toprağı da umurumuzda değil." diyorsunuz. Bu teklif çevre korumasını değil, çevrenin öncelikle feda edilebileceğini ortaya koyuyor, yeter ki yatırım olsun, doğaya ne zarar verirsiniz verirsiniz diyorsunuz.

Bu arada sürem ne alemde bilmiyorum ama şunu söyleyeyim...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Otuz saniyeniz kaldı.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Bakanım, bugün Trabzon'da sivil toplum örgütleri tam da bu teklife ilişkin bir basın açıklaması yaptılar, bana da mesaj yazdılar, diyorlar ki: "Bu yasa madenci vekillerin yasasıdır. Trabzonlular maden işletmecisi olan vekillerin çıkaracağı maden yasasıyla ilgili hiçbir yasayı kabul etmeyecektir. Geçirseniz bile hiçbir madenciyi topraklarımıza sokmayacağız. Bu yasa madenci vekillerin yasası olarak anılacak."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Çok güzel konuşuyor Başkanım, biraz uzatalım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Vekilim, altı dakika oldu toplam.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bitiriyorum hemen Sayın Başkanım.

Şimdi, çok açık ve net: Sayın Bakan Yardımcım, siz de o gün konuştunuz, şöyle bir şey olabilir mi ya, ben de size dedim ki: "Geçici 34'üncü madde." Geçmişe döndünüz, o da ruhsatı olmayan şu nedenle, bu nedenle... Ne yapıyorsunuz? Kelimeler üzerinden hep oynuyorsunuz ya. "Mukabilinde üretim tesisi uygunluk belgesi düzenleriz." O zaman buna niye "ruhsat" demiyorsunuz, bu ruhsat, "ruhsat" deyin. Herkes bunun bir af olduğunu anlasın. Ruhsatsızlara ruhsat veriyorsunuz. Bu adı niye koyuyorsunuz? Süslü süslü kelimeleri koyuyorsunuz milletin kafası karışsın diye.

Bir de ne yapıyorsunuz alttaki bentte? Bununla da kalmıyorsunuz "İş yeri açma ve çalışma ruhsatı yerine de geçer." diyorsunuz. Biz artık sizin yaptığınız bu yasa tekliflerinde acaba buradan ne çıkacak? 1'inci maddede bir şey demiyor ama 7'nci maddede ne demiştir, buradan acaba nereyi yine katledecekler diye okumaktan, anlamaya çalışmaktan yorulduk. Yeter artık.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz. Meramınızı anlattınız.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Getirirsiniz sandığı halk gereğini yapsın, o zaman ne yapacaksak yapalım.

Teşekkür ediyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

6.- Komisyon Başkanı Mustafa Varank'ın, Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kınamanızı da dinledim, size iade ediyorum. Mütakabiliyete göre hareket ettim. Biz hasbelkader devlette vazife yaptığımız için, bir büyükelçilik geçmişim de olduğu için mütakabiliyete çok önem veririm. İyi niyet görürsem iyi niyetli davranırım, kötü niyet görürsem de ona göre davranırım.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Nerede kötü niyet var?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Dolayısıyla Karadenizlilikle alakası yoktu sabahki tutumun.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Kim kötü niyetli?

CAVİT ARI (Antalya) - Sibel Hanımın kınaması çok iyi niyetliydi Sayın Bakanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, ben de "Tamam, kabul ettim." diyorum.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Bakan, bir şey daha söyleyeyim size. Türkiye Barolar Birliğinden gelen çok değerli meslektaşlarımız -ki çoğu zaman kanun yapım sürecinde birlikte çalışıyoruz- avukat arkadaşları oradaki görevliler -var, videolarını izleyin- yerlere atıldılar, sürüklediler. O görevliler hakkında da gereğinin yapılmasını talep ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Görevliler, kendileri birisine saldırmak için böyle özel bir gayret göstermezler; orada bir arbede olmuşsa ben bilmiyorum.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Hayır, izleyin de sonra...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Barolar kısmını da...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - İzleyin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bakın, barolar kısmını da...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Bakan, izleyin, biz karşı karşıya değiliz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Barolar kısmını da size ifade edeyim: Dün arkadaşlarımız bize 7-8 kişilik bir listeden bahsettiler, "Ortamımız çok kalabalık olacak. O arkadaşlarımızdan biri gelsin, tabii ki içeriye girsin, o da fikrini söylesin, biz de dinleyelim." dedik zaten. Dolayısıyla... Ama barodan "8 kişi girsin, 10 kişi girsin." dediğinizde o başka bir şey oluyor.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Bakan, lütfen, videoyu izleyin, ondan sonra dediğimin ne anlama geldiğini anlarsınız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

CEVAHİR UZKURT (Niğde) - Sayın Bakan, bir mütakabiliyet beklentimizi de iletmek isterim. Sibel Hanımın ve önceki sayın vekillerin konuşmasını ne kestik, ne müdahale ettik ne de laf attık.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mütakabiliyet istiyorsan senin de ChatGPT'ye şiir yazdırman lazım.

Evet, Sümeyye Boz...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yok, ben karşılıklı atışmadan yanayım, hiç merak etmeyin...
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Cevahir Bey de ChatGPT'ye şiir yazdıracaktıymış sizin için.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 115 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159) (Devam)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, buyurun Sayın Boz.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Ben de öncelikle gelen bütün konuklara, Bakanlıklardan ve kurumlardan gelen temsilcilere hoş geldiniz diyorum. Bu kadar ciddi bir meseleyi tartışırken çok ciddiyetsiz bir şekilde başlayan gün içerisindeki tartışmalara atıfta bulunarak umarız ki en azından burada konuşulanlar ciddiye alınır ve bunun sonucunda bu yasa teklifinde en azından bir virgül olsa dahi değişebilir. Fakat biliyoruz ki bir virgül dahi oynamayacak, buradaki hiçbir haklı muhalefet, hukuki gerekçeleri hatta ispatları bile ifade edilen hiçbir öneri dikkate alınmayacak çünkü sizin tarzınız, usulünüz iki yıldır en azından gözlemlediğim ve deneyimlediğim kadarıyla böyle ilerliyor.

Şimdi, Anayasa'ya aykırılıkları, çelişkileri, hileli tutumları, yeşil ambalajlarla sunulmaya çalışılan, işte, bu sermaye destekli yaklaşımları kişilere özel tahsis edilen muamelelere ve onlara ismarlama yasalara birçok arkadaş değindi. Ben birazcık bu konunun sosyolojik ve aynı zamanda antropolojik etkisine kısmen giriş yaparak diğer boyutlara da atıfta bulunmaya çalışacağım.

Şimdi, Sosyolojiyi Araştırma Dergisi'nin bununla ilgili birçok çalışması var hatta bazı bölgelerde pilot bölgeler seçti, işte, Bergama, Arhavi gibi bazı yerlerde; umarız bu çalışmalar bir gün kürdistan'da da yapılır ve bunun çalışmalarını, verilerini de sizlerle paylaşmış oluruz. Şöyle bir ifade var; bu bölgede yapılan çalışmalarda her ne kadar çok masum görünse de neticede bunun yaratmış olduğu hem ekolojik hem ekonomik hem de günlük yaşam rutinlerini, oranın geleneklerini yaşam biçimlerini değiştiren birçok veriyi elde ediyorlar. Çünkü şöyle bir mesele var: Her bölgenin sahip olduğu farklı antropolojik, kültürel, ekonomik ve toplumsal formasyonlar var, onların geçirmiş olduğu farklı dönüşüm projeksiyonları da söz konusu. Bu dinamikler de kendi içerisinde farklılaştığı için bölgeden bölgeye değişen çok ciddi etkilerini de görmüş oluyorlar. Bu etkilerden bazılarını şöyle ifade edebiliriz: Bir kere, ekosisteme ciddi bir etkisi oluyor ve bu, oradaki bitkilerin yaşam tarzına, canlıların yaşam tarzına ve onların sürekliliğine de etki ediyor; yerleşim yeriyle ilgili büyük sıkıntılar oluyor çünkü oradaki yerleşik halklar kendi yerlerini terk ederek başka bir yerde yaşamaya başlıyorlar. Böyle bir durumda bir adaptasyon ve kültür şoku, yeniden oraya kültürlenme sürecinde bir daha yeniden başlatma konusunda da sorunlar yaşıyorlar. Su kaynakları, tarım alanları problem yaşıyor ve günlük yaşam rutinleri endemik tür çeşitliliğinde de ciddi değişimlere sebep oluyor. Bütün bunlar aslında topyekûn bir popülasyonun, sosyal organizasyonun geçmişten bugüne kadar getirdiği yaşam dinamiklerinin ve alışkanlıklarının da değişmesi demek. Bu kadar basit bir olay olarak görülmemesi gerektiğini hatırlatmak istiyorum.

Onun dışında, gerçekten bu torba yasa teklifine baktığımızda, sanki her şey çok teknikmiş, teknik maddelerden ibaretmiş gibi ifade ediliyor. Bunun o kadar da teknik olmadığını, aslında doğaya karşı da kurumsallaştırılmış bir saldırı olduğunu ifade etmek gerekiyor çünkü biz ilk dere islahatları, HES'ler, Yeşil Yol gibi projeler başladığında da bunun ardının arkasının geleceğinin ve bunun böyle bitmeyeceğinin, madenler için de bir altyapı hazırlandığının hep farkındaydık ve eminiz ki bu konuda çalışma yürüten bütün alanlar da aynı düşüncededirler.

Bu torba yasa içerisinde en çok dikkat çektiğim şeylerden biri, bir suskunluğun bir sermaye için karara dönüşmesi yani sükkûnun ikrar meselesinin burada bir daha kendini nasıl tezahür ettiğinin, biz buna onay vermiyoruz ama sessizliğimizle beraber siz bunu onay kabul edebilirsiniz, çalışmalarınıza başlayabilirsiniz demenin bir yolu açılıyor ve üstelik bütün bu çalışmalar yapılırken de iç hukukla ilgili bütün kurallar, hukukla ilgili kuralların hepsi de görmezden geliniyor. Yani, bu kadar kendi içerisinde çelişmiş, bu kadar sermayeyi önceleyen, bu kadar halkın varlığını, halkın yaşam hakkını ihlal eden, bu kadar halk ile sermaye arasındaki çatışmayı bile derinleştiren bir şeyi ortaya çıkartmak hakikaten toplumla, demografiyle uğraşmak, oynamaktır, orada bir sosyolojiyi de yeniden dizayn etmeye çalışmaktır. Çünkü şöyle bir mesele oluyor: Ciddi anlamda oranın ekonomisiyle, sosyolojisiyle oynamış oluyorsunuz ve hâliyle ciddi bir ekonomik yoksulluktan sonra oradaki yerel halk mecbur kalıyor, bazen buna "Evet." demeye, onaylamaya. Böyle bir durumda madencileri ve çevrecileri de karşı karşıya getiren başka bir sosyal karşıtlık yaratmaya neden oluyor, bu kabul edilebilir bir mesele asla değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, tamamlayalım

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Bakın, Dersim'de, halihazırda 145 maden ruhsatının aktif olduğu bilgisini paylaşmışlar arkadaşlar bizimle. Bölgede orman yangınlarıyla boşaltılan alanlara ardından şirketler yerleşti ve bu süreç açıkça bir temizleme pratiğiyle yürütüldü. Şırnak Cudi Dağı bölgesinde yalnızca son iki yılda 19 ayrı maden ruhsatı verildi. Van, Hakkâri, Bitlis, Ağrı ve onlara sınır olan Muş gibi illerde ise içme suyu kaynaklarının dahi korunmadığı ve maden faaliyetlerinin yerleşimlere doğrudan yaşam hakkını tehdit olduğu biliniyor. Şöyle ifade edeyim: Hatta Ağrı'daki maden aramalarının atıklarının Murat'a karışmasından kaynaklı Murat'ta kıyıya vuran balıklar oldu ve o suyu içen insanlar, o sudan buğdaylarını yıkayan, tarımsal ürünlerini sulayan insanlar ve tarımsal arazilerini sulayan insanlar ne derece etkilendi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Toplum sağlığını da ekosistemi de insan yaşamını da hiç sayıyorsunuz, bu kabul edilebilir bir mesele değildir. Ancak, şunu müsaadenizle ifade etmek istiyorum: Eğer bu madde yasalara çıtırsa ÇED konusu zaten işlevsizdi, daha da işlevsiz hâle gelmeye başlayacak. Bakanlık, artık koruyucu bir durumda değil, pasif bir onay makamına dönüşecek. Halkın katılımı zaten yoktu, bugün de gördük ama bundan sonra bilgi edinme hakkı dahi ortadan kalkacak, yargı süreçleri etkisizleştirilmek için ortaya çıkan bir yasal güvence yaratıyorsunuz onlara, sermayeye bir yasal güvence oluşturunuz, dava konusu bile yapılmayacak işlemler ortaya çıkacak; kabul edilebilir değildir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Değil maddelerin geri çekilmesi, komple teklifin yasanın geri çekilmesi gerekiyor.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Sayın Başkanım, bir söz alabilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Rıdvan Bey, buyurun.

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- Çanakkale Milletvekili Rıdvan Uz'un, Muş Milletvekili Sümeyye Boz'un (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Hatibin sözünü bölmek adına araya girmedim ama hatibin sözünü bölmek ülkeyi böldürmek anlamına gelmez. Orada kullandığı "kürdistan" kelimesini kabul etmiyoruz, tutanaklara geçsin.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Meclis tutanaklarına bakın... Meclis kurulduğundan beri...

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Kürdistan coğrafyasını yediyorlardı ama "kürdistan" kelimesini yemeyiz. Dolayısıyla bu Türkiye Cumhuriyeti devleti sınırları içerisinde, Misakımillî'de böyle bir coğrafya yok, böyle bir bayrak, böyle bir toprak yok; burası Türkiye Cumhuriyeti devleti. Bunun kayıtlara geçmesini talep ediyorum efendim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Doğru, teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 115 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159) (Devam)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Gizem Özcan, buyurun.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, çok değerli katılımcılar; bugün burada yalnızca teknik bir maddeyi, bir düzenlemeyi görüşmüyoruz. Burada bir kentin kaderini tartışıyoruz, binlerce yıllık kültürünü, toprağın hafızasını tartışıyoruz. Bakın, Muğla'nın yüzde 68'i orman ve yüzde 65'inde maden arama ruhsatı var. Zeytine dair bugün burada yürütülen tartışmalarda sürekli olarak üretim rakamlarıyla konuşulması teklif sahiplerinin zeytin dünyasına ne kadar uzak olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Zeytinlikler sadece birer üretim alanı değil, onlar birer ekosistemdir. Zeytine yalnızca verim, tonaj, ihracat gibi teknik ölçütlerle yaklaşanlar bu kadim ağacın taşıdığı toplumsal ve ekolojik değeri kavrayamazlar. Kaldı ki madem verilerle konuşacağız, rakamlarla konuşmak istiyoruz, o zaman rakamlara kulak verin. Zeytinyağı fiyatları sizin aksinizi söylüyor, 2023'ten 2024'e fiyatlar tam 4 katına çıktı. Bunu nasıl açıklıyorsunuz, merak ediyoruz. Muğla, tarım, turizm ve kültür kentidir ama siz bilmem kaçınıcı kez zeytinliklere göz diken teklifleri getiriyorsunuz. Bu teklifler ne yazık ki Muğla'nın geleceğini görmüyor. Zeytin sadece bir tarım ürünü değildir, bizim ekmeğimiz, geçimimiz, kültürümüzdür, o kültür de o mekânda, zeytin ağacının köklerinde, gölgesinde saklıdır. Siz bu hafızayı yok sayıyorsunuz.

Bu teklif 2022 yılında benzer içeriklerle Meclise gelmiş, Komisyonda görüşülmüş, halkın ve uzmanların yoğun tepkisi neticesinde geri çekilmişti. Şimdi, o gün çekilen teklif neredeyse yeniden aynen karşımıza getiriliyor. Bu durum Meclisin kendi hafızasını yok saymasıdır, bunu açık şekilde ifade edelim.

Peki, bu teklifle ne amaçlanıyor? Deniliyor ki: Zeytin ağacını sökeriz, başka yere taşırız, yerine de yenisini dikeriz. Sanki mesele bir saksı çiçeğini alıp bir yerden öteki bir saksıya koymakmış gibi. Oysa zeytin ağacı saksı çiçeği değildir, zeytin ağacı köküyle, yaşar, toprağıyla, iklimiyle, faunasıyla birlikte bir ekosistemdir. Üstelik bu da yetmiyor, zeytinliklerin sökülmesi karşılığında bu alanlar yok edilecek ve şirketler bir de teşvik alacak bu durumda; yeni zeytinlikler kurmaları için hazine arazileri tahsis edilecek. Hem yeni zeytinliği sökeceksin hem hazine arazilerini tahsis edeceksin hem de sonrasında yeni zeytin dikmek için bunun için bir daha teşvik alacaksın. Bu nasıl bir kamu yönetimi, nasıl bir adalet anlayışı, soruyoruz.

Akbelen direnişi Türkiye çevre mücadeleleri tarihinde onurlu bir yer edinmiştir, bazılarının küçümseyerek "üç beş ağaç" dediği şeyin bir yaşam kaynağı, bir geçim kaynağı, bir hafıza alanı olduğunu göstermiştir. Zeytini, köylüyü, iklimi, suyu yani yaşamın kendisini savunuyoruz. Gelecek kuşaklara çorak bir vatan değil, kök salabilecekleri bir memleket bırakmak istiyoruz. Akbelen'nin gövdesinde büyüyen umutla nasıl köklerine tutunuyorsa bir ağaç biz de yaşam için direnişe öyle tutunuyoruz. Bu mücadele yalnızca doğa için değil; adalet için, kamu için, çocuklarımız için verilen mücadeledir. Aynı zamanda, bu teklif 1939 tarihli ve hâlen yürürlükte olan 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerin Aşılattırılması Hakkında Kanun'un hükümlerine açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Bu kanunun 20'nci maddesi çok nettir, zeytinlik sahalarında ve bu sahalar en az 3 kilometre mesafede zeytinliklerin gelişmesine zarar verecek hiçbir tesis kurulamaz. Bu madde, yıllardır tekrar tekrar delinmeye çalışılmış, her seferinde kamuoyu baskısıyla geri çekilmiştir. 2009'da, 2010'da, 2014'te, 2017'de, 2019'da ve 2020'de; şimdi 7'nci kez bu kez daraltılmış bir koordinat listesiyle tekrar karşımıza getiriliyor. Ne var Koordinatlarda? Muğla var, Muğla zeytinlikleri var. Ama biz bu kör inada teslim olmayacağız.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Mehmet Bey, buyurun.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Efendim, zaman zaman Plan ve Bütçe Komisyonuna da Komisyon üyesi olmadan katılıp görüşlerimizi paylaşmaya çalıştık, bugün de burada yine aynı amaçla bulunuyorum. Sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tabii, maden konusunu konuşurken çevreci saiklerle, çevreci düşüncelerle görüşlerini ifade eden arkadaşlarımızın hepsine saygı duyuyorum ama bugüne kadar bu ülkede çevrenin ya da tarımın, bu ülkenin belli alanlarda gelişmesine, belli alanlarda ilerlemesine ket vuracak bir şekilde gündeme getirildiği zamanların şüpheleri de doğrusu aklımızda duruyor.

Yakın zamanda bir şey okudum, inşallah doğru değildir ama Boğaziçi Köprüsü'ne malum yapılıırken Türkiye'de belli çevreler ikinciye de karşı çıktığı gibi, üçüncüye de karşı çıktığı gibi karşı çıkmışlardı. Köprü inşaatı biterken ya da bitmeden İnşaat

Mühendisleri Odası o günün Başbakanı rahmetli Süleyman Demirel'in üyeliğini, Elektrik Mühendisleri Odası da o günlerdeki Elektrik Etüt İdaresi Başkanı Turgut Özal'ın Elektrik Mühendisleri Odasına üyeliğini iptal etmişler. Niye? Birinci köprüde katkıları bulunduğu için, birinci köprüyü savundukları için.

Şimdi, bu çevreci anlayışın ülkemizde yerleşmesi adına atılan adımlar, elbette her iktidar döneminde yapılan faaliyetler var. Mademki siz AK PARTİ iktidarlarının çevrecilik noktasında iyi işler yapmadığını, aksine geriye götürdüğünü iddia ediyorsunuz ama son yirmi iki yılda orman alanlarımızın 2,6 milyon hektar arttığını, orman varlığımızın yüzde 12,5 arttığını görmezden mi geliyorsunuz? Şırnak'ta petrol çıkarıyoruz, terörün bitmesiyle birlikte...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Tespit ettiniz mi?

CAVİT ARI (Antalya) - Nerede onlar Mehmet Bey?

MEHMET BAYKAN (Konya) - Araştırırsınız efendim.

CAVİT ARI (Antalya) - Mehmet Bey, nerede onlar, siz bir söyleyin? Bir yer söyleyin de görelim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen, bakın, siz konuşurken kimse laf atmıyor.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Şırnak'ta petrol çıktı terörün bitmesinden sonra.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yukarıdan tespit mi, onu merak ettik.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Bir milletvekili konuşuyor, yalan konuşacak değil efendim, araştırırsınız.

CAVİT ARI (Antalya) - Her yerde ormanlık alanlar azalırken siz nerede çoğalttınız?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Cavit Bey, lütfen...

MEHMET BAYKAN (Konya) - Şırnak'ta petrol çıkmasına Şırnak'ın dağlarının çevre katliamına uğradığı saikiyle karşı çıkanları görmezden mi geliyorsunuz? Bugün Tarım Bakanımızın sınırlar kapansa da ülkemizin tarım alanında uzun süre kimseye muhtaç olmayacağını ifade ettiğini görmezden mi geliyorsunuz?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Başka ülkede yaşıyor(!)

MEHMET BAYKAN (Konya) - 2002'de 98 milyon ton olan bitkisel üretimimizin 2024'te nasıl 137,4 milyon tona ulaştığını, yüzde 40 arttığını görmezden mi geliyorsunuz?

Şimdi, tabii, zaman zaman, geçmişte siyasetin içerisinde olmadığımız, farklı noktalarda olduğumuz dönemlerde neden bu Alman vakıfları Bergama'da altın çıkmasına engel olmaya çalışırlar, neden Asteriks'leri, Hopdediks'leri getirip İstanbul'da gösteriler yapardı diye kendi kendime düşünmüştüm ama yıllar sonra cumhuriyet tarihçisi, sizlerin de çok iyi bildiği Necip Hablemitoğlu merhumun kitaplarında Asteriks'leri, Hopdediks'leri üretenlerin Alman vakıfları olduğunu, Türkiye'nin maden rezervlerini gün yüzüne çıkarıp para kazanmasına engel olacak adımların onlar tarafından atıldığını, attırıldığını gördük. Çevreci saiklerle harekete geçen anlayışlara sonuna kadar saygı duyuyoruz ama daha yakın zamanda, Gezi olaylarında "Mesele üç beş ağaç değildi, sen hâlâ anlamadın mı?" diyen artistleri, sanatçıları da görmemiş değiliz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sen önce Kanadalı şirkete verdiğin koskoca arazileri söyle ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen hatibe saygılı olalım.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Efendim, Fransa kendi tüketiminin yüzde 0,1'i petrol rezervine sahipken Total gibi bir enerji devine nasıl sahip oluyor? İtalya kendi petrol üretiminin yüzde 3'üne, 5'ine sahipken dünyanın dört bir tarafında nasıl petrol çıkartıyor? Ama biz Somali'ye doğal gaz ve petrol arama gemimizi gönderdiğimiz zaman sizlerden bazıları buna "Ne işimiz var Somali'de? Somali ile Etiyopya zaten kavgalı, başımıza iş mi alacağız?" diyor. Heyhat, üç beş ay sonra Cumhurbaşkanımız Somali ve Etiyopya Devlet Başkanlarını yan yana getirip...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sudan'a da...

MEHMET BAYKAN (Konya) - Beyefendi, beni susturamazsınız, sesim gür çıkar, "Maşallah." deyin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Maşallah.

MEHMET BAYKAN (Konya) - ...kol kola getiriyor, nasıl anlaşıyor; bunu da mı görmezden geliyorsunuz?

CAVİT ARI (Antalya) - Mehmet Bey, oradaki tarım projesi ne oldu? Bir tane örnek göster, ne yaptınız?

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

MEHMET BAYKAN (Konya) - Değerli dostlar, bizim burada hâlâ bu ülkede...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sayın Bakanım, bir dakika verir misiniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Bizim bu ülkede hâlâ tarımda, çevrede meydana gelen gelişmeleri görmezden gelmek gibi bir mecburiyetimiz yoktur.

CAVİT ARI (Antalya) - Somali'de ne yapmışlar, bir anlatsın yani.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tarama yaptılar, baktılar, sismik araştırma yaptılar.

CAVİT ARI (Antalya) - Ne oldu, hangi tarım yapıldı; tarımı anlatsın.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Somali'de de çıkaracağız inşallah, başka yerlerde de çıkaracağız inşallah.

Bitiriyorum. Nebi Vekilim, kendisi söylerken unutmuş; tabii, hayvancılıkta, tarımda, unda, ihracatta, işlenmiş gıdada hangi noktalarda olduğumuzu; biz size inşallah geniş zamanlarda sohbetlerimizde aktarırız.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Hangi ülkede yaşıyorsunuz, şaşıyoruz bazen.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Nebi Vekilim söylemeyi unutmuş, giderken bana tembih etti; sabah o karmaşa içerisinde, o yakışsız olayda, burada da İçişleri Bakanına karşı yaşanan olaya benzer olayda yakın görme gözlüğü kaybolmuş; gören olursa bana iletebilirler.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, çok teşekkür ediyoruz.

Nebi Bey'in gelmesi lazım ama oylamalara.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Komisyon üyesi, nereye gitti?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Gitmedi, gitmedi, gelir.

Özgül Saki...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Merhaba.

Evet, ben de o sabahki yakışksız olayı tam da AKP-MHP iktidarının bu ülkeyi yönetme biçiminin mikro örneği olarak görüyorum. Neden? Çok basit bir talep vardı, biz talep ettik; bir çok kişi gelmişti il dışından, çok önemsiyordu bu yasayı ve burada uzmanlar konuşacaktı. Dedik ki: "Bu salona sığmıyoruz, başka bir salona geçelim." Bu kadar basitti, bu kadar da işlevseldi ve bunun olabilmesi için avukatların tartaklanması gerekti, orada sıcak altında "Burada bizim zeytinliklerimiz gitmesin." diyenlerin saatlerce bekletilmesi idi. Dolayısıyla, bu şiddeti yaratan, bu basit şeyi bile yapamayan sizsiniz. O yüzden, sakın ola ki oradaki sorumluluğu bize yüklemeyin diyerek başlıyorum. Şimdi de sanki öğleden sonra bu salona gönüllü geçmiş gibi bir de "Ne güzel tartışıyorsunuz." diyorsunuz çünkü aynen o sahneler, o protestolar nedeniyle biz buradayız. Dolayısıyla "Gezi direnişi" denildi. O Gezi Parkı park olarak kaldıysa eğer ve bugün bir bütün olarak tüm memlekette ekolojik olarak "Çevreme duyarlıyım, tarihime duyarlıyım ve ben kendi yaşadığım bölgede kendim karar veririm." diyenlerin olmasından feyiz alan bir şeydir o, olumsuz bir şekilde anılamaz; bunun da altını çizmek istiyorum.

Gelelim konuya. Konumuz, şu anda ismini koyamadınız, "Bazı Kanunlar Hakkında Teklif" dediniz. Niye "bazı" dediniz? Çünkü çok tepki alacaktınız "mera" deseydiniz "orman" deseydiniz "çevre" deseydiniz. Şimdi, bir soru var, bu soru çok önemli: Kimin ihtiyacı var? Şu önümüze gelen yasa teklifine kimin ihtiyacı var? Hemen gazeteleri tarayın, bu yasanın geleceği gündeme geldiği andan itibaren birçok yerde, Akbelen'de olsun, İkizköy'de olsun köylüler dediler ki: "Bizim buna ihtiyacımız yok, bizim başka bir şeye ihtiyacımız var." Muğla'da öyle... Sonra çevre, ekoloji örgütleri dediler ki: "Hayır, bizim buna ihtiyacımız yok." Teşekkür eden kimlerdi? Teşekkür eden, aynen bu yasada imzası olan vekillerin ilişki içinde olduğu maden şirketleriydi. Aynen biraz önce ifade edildiği gibi "Çok teşekkür ederiz, bütün taleplerimiz aslında içerilmemiş ama çok büyük oranda içerilmiş, devamını da talep ediyoruz." diyenlerdi. Biraz önce sorulduğu gibi, Sevda'nın sorduğu gibi, Wood Mackenzie'nin metal ve madencilik için süper bölge ilan ettiği yer Türkiye. Şimdi, tesadüf mü apar topar bu yasanın gelmesi?

Sonra bir de bu şirketler öyle hiçbir şeye kani gelmiyorlar. Bu yasa geldi; olmaz, çok hızlı olacak, her şey çok hızlı olacak. Kapitalizm hızdan besleniyor. Kapitalizm o hızda, çarklarının arasında köylüleri öğütüyor, işçi cinayetleriyle, işçi kanıyla, çocuk emeğiyle, çocuk istismarıyla besleniyor ve hıza ihtiyacı var. Neden hıza ihtiyacı var? Kim bu madenleri hızlıca her şeye rağmen, ekolojik yıkıma rağmen istiyor? Savaş endüstrisini kullanmak isteyenler. Bakın istatistiklere, bakın hangi maden tipinin elde edildiğine. Savaş isteyenlerin enerji ihtiyacı bu. Öyle olmasaydı eğer tarım işçileri "Biz su bulamıyoruz, motorlarımızı çalıştıramıyoruz. Sulama yapamadığımız için tarımımız bitiyor. Bize elektrik..." demezdi. "Biz elektrik faturaları niye bu kadar fazla ödüyoruz?" demezdi. İhtiyaç kime? İhtiyaç, aynen bu yasada olduğu gibi, siz savaş isteyen ve sermayenin üzerine, sermayesini biriktiren ve asla doymayan -kapitalizmin çarkları budur, asla doymaz- sürekli, sürekli her tarafı talan eden, yıkıma maruz bırakan bir sistem.

Şimdi, burada deniyor ki: "Buraya geçelim." Niye bundan bir talep çıkarmıyorum, AKP siz şöyle yapın demiyorum çünkü siz bu sistemden besleniyorsunuz, bu sistem sizin varlığınız. O yüzden de 9 kez geri çekilen zeytinlik alanlarının maden alanına açılmasını 10'uncu kez getiriyorsunuz, 10'uncu kez çünkü siz de demin bahsettiğim sistemden besleniyorsunuz. O yüzden de allem ediyorsunuz kalem ediyorsunuz bir daha önümüze getiriyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Son bir dakikanız Sayın Vekilim.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Sonra, bu yasa teklifi şirketlerin önünde zaten çok cılız kalmış. Birtakım ÇED raporlarıyla hukuki süreçlerdeki o zaten çok azalttığınız, güçsüzleştirdiğiniz tüm engelleri ortadan kaldırmak istiyorsunuz, tüm engelleri. Hiçbir engel olmasın, hiçbir denetim olmasın; şirketler aynen birlikte oldukları siyasetle birlikte her yeri talan etsinler, kendi yarattığınız krizden, içinde bocaladığınız bu krizden bir an önce çıkmanın politikasını yapıyorsunuz. Neye rağmen yapıyorsunuz? Demin söyledim.

Bir başka boyutuna geçmek istiyorum son süremde. Kadınlar bu süreçleri nasıl yaşıyor, bu çok önemli, hiç bunun altı çizilmiyor. Bakın, ne oluyor? "Mega projeler" deniyor bu maden projelerine, "mega projeler."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Büyük büyük şirketler özel güvenlik güçleriyle, devasa, böyle canavar gibi aletleriyle, kendi geçimlik tarımını yapan, belki gündelik bostanını yapan, zeytiniyle zeytinyağını yapan küçücük köye giriyor ve şeyi biliyor... Tabii ki insanlar yaşam alanlarına sahip çıkacak, orada bir gerilim çıkacak. Polisi, askeri, bazen özel kuvvetleri, jandarması yığılıyor oraya. Militarizm... "Militarizm" dediğimiz şeyde şiddet normalleşiyor, aynı sabah yaşanan şiddeti olağanlaştırdığınız gibi, yok saydığınız gibi. Bu defa ne oluyor? Orada şiddet artıyor. Kadınlar, bir kere bahçelerini, bostanlarını, konserve yaparak geçindikleri geçim aletlerini kaybettikleri için yoksullaştırılıyorlar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, bitirebilir miyiz.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Bitireceğim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Mikrofonu açar mısınız lütfen.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Açamam.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Yoksullaştırılıyorlar ve sonra da orada kadınları güçsüzleştiren bir politika oluyor. Şiddet meşrulaşıyor, şiddet meşrulaştıkça kadına yönelik şiddet, erkek şiddeti tırmanıyor ve siz kadınların ekonomilerine de göz dikeyorsunuz. Mesela bunu nereden çıkardım? Siz dediniz, dediniz ki: "Zeytin plantasyonları yaparız. Ne güzel olur." O plantasyon tipi tarımın, o endüstriyel tarımın hem ekolojiye hem gündelik yaşama ne kadar negatif etkisi olduğu üzerine bir külliyyat var ama siz buna bakmazsınız, siz buna bakmazsınız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Sonuç olarak, biz bu yasayı kesinlikle kabul etmiyoruz. Kesinlikle bütün her şeyiyle Batı Karadeniz'den kürdistanı kadar, Ege'ye kadar her tarafta insanlar bu yasaya itiraz ediyorlar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Sadece şirketleriniz, yandaş şirketleriniz teşekkür ediyor. Biz buna geçit vermemek için elimizden geleni yapacağız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, biz de size teşekkür ediyoruz, sağ olun.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Sayın Başkanım, söz alabilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurunuz.

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- Çanakkale Milletvekili Rıdvan Uz'un, İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Kayıtlara geçmesi açısından bir kez daha söylüyorum: Binlerce şehidin kanıyla ortak vatan hâline getirilmiş ve adı "Türkiye Cumhuriyeti devleti" olarak tarihe geçen ve inşallah bundan sonra da yüzyıllarla geçecek olan Türkiye topraklarının bir bölümüne hâlâ "kürdistan" denmesini, Türkiye Büyük Millet Meclisinde ve Komisyonunda zikredilmesini kınadığımı ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Yani o kasıtlı söylenmediğini düşünüyorum ben de.

CAVİT ARI (Antalya) - Bu konudaki uyarıyı Başkanın yapması lazımdı aslında.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Bir yapan olsun.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani sonuçta o kasıtlı söylenmediğini düşünüyorum, başka bölgeleri ifade ettiğini düşünüyorum arkadaşlarımızın.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 115 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159) (Devam)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi Süreyya Öneş Derici...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Daha başka bölgeler de mi var?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Var tabii ki.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Arkadaşlar, Sultan Sencer'den beri kullanılan bir kavram. Binali Yıldırım bile seçimde kürdistan mebuslarından bahsetti; bence çok takıntı hâline getirmenin de bir anlamı yok.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, buyurunuz Sayın Vekilim.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Memleketim Milas Akbelen'den gelen İkizköylülere, çevre örgütlerine, basın mensuplarına, Bakanlık mensuplarına, değerli milletvekillerine, herkese saygılarımı sunuyorum.

Şimdi, AK PARTİ milletvekilleri olayı uluslararası, ulusal ve devlet boyutundan aktarmaya çalışıyorlar. Ben size hem biraz mikro hem de sizin de konuşmayı sevdiğiniz gibi makro olarak olayı bir değerlendireyim istiyorum. Önce mikro, yerelden bakalım; şöyle: Ben Bodrumluyum, Muğla Milletvekiliyim, benim büyük dedem müftü, bizim Çömlekçi köyünde -ki bir yörük köyüdür kendisi- orada minik birkaç ağaçtan oluşan bir zeytinlik var ve bütün ailemden o zeytinliğin yağıyla büyüyenler bugüne kadar vatana millete hayırlı evlat oldu, öğretmen oldu, esnaf oldu, önemli devlet büyükleri oldu. Bugün ben buradayım; dedemin, atamın toprağında yetişen o zeytinin yağıyla büyüdüm. Şimdi, buyurun size mikro.

Burada, Akbelen'e gelen iktidar milletvekili var mı, bilmem. Genelde Bodrum'daki, Marmaris'teki, Fethiye'deki yazlıklarınıza gelirsiniz. Ama Akbelen'de bizim yıllardır size anlatmak istediğimiz şey şu: Aslında ömrünü tamamlamış termik santrallere kestiğiniz, kurban ettiğiniz ağaçlar, köylülerimizin, hepimizin tarımı, doğası, hatta bizim su kaynaklarımızın yok edilmesine sebep olan bu ağaçların kesilmesiyle Muğla'da ekosistem değişti ve şimdi bundan bahsetmek zorundayım çünkü adrese teslim yasa teklifinde krokiler var. Muğla'nın zeytinlikleri yetmemiş, doymamış bu şirketler ve siz bunu "Enerjide dışa bağımlılık azalacak." diye bu maskeyle sunuyorsunuz ama... Bir dakika, o uluslararası kısmıydı, önce mikro kısmını anlatayım.

Şimdi, biz Muğla'da zeytini yeriz, zeytinyağını içeriz, bir yerimiz yaralandığında zeytini vücudumuza süreriz çünkü bu bizim geçim kaynağımızdır, tarımımızdır; oradaki yok olan su kaynakları bizim varlığımızdır. Muğla bir tarım kentidir, turizm kentidir ve kültür kentidir. Şimdi, bunu bir kenara koyalım.

Evet, ne diyorduk? Akbelen'e geldiniz mi? Yok, gelmediniz ama bu köylüleri tanırırsınız, ağaçlara sarılıyorlardı. Neden? Çünkü atalarının ağaçları, çünkü sizin söylediğiniz gibi, biz, genç zeytinlerin ürün verdiğini biliriz, biz de Fransa'ya gidiyoruz, biz de Kanada'ya gidiyoruz, biliyoruz ne kadar üretildiğini ama biz üç yüz yıllık ağacı kıymet veriyoruz. Niye, biliyor musunuz? Büyük büyük dedelerimiz dikmiştir, onlarla bütün aile beslenmiştir, büyümüştür; bunu da bir kenara koyalım.

Evet, ne diyorduk? Ulusal çıkarlar... Şimdi, ulusal çıkarlara göre, Tarım Komisyonunda, Çevre Komisyonunda görüşülmesi gereken çok önemli bir konudur bu zeytin mevzusu. 1939 yılında kanunla korumaya alınmıştır; boşuna alınmamıştır beyler. 1939 yılından beri millî çıkarlarımız çerçevesinde zeytin vardır ve var olacaktır.

Şimdi, ulusal çıkarlar, uluslararası çıkarlar... "Uluslararası alanda dışa bağımlılığın azaltılması gerekmektedir." Katılıyorum. İsterseniz sizinle saatlerce uluslararası dışa olan enerji bağımlılığının azaltılması gerektiği konusunda ne kadar hemfikir olduğumu konuşabilirim ama burada insanların vaktini almamalıyım, kimsenin vaktini almamalıyım. Fakat uluslararası alanda bağımsızlık, tarımda dışa bağımlı olmamakla olur, ekonomide dışarı bağımlı olmamakla olur, pasaportumuzun dışarıda kıymeti olmasıyla olur, paramızın dışarıda pul olmamasıyla olur. Evet, enerji olarak kendi kaynaklarımızla geçinmek zorundayız ama bunun bedeli köylünün ekmeği olmamalıdır.

Değerli arkadaşlar, Ulu Önder Atatürk boşuna söylememiştir; köylü bu milletin efendisidir. Neden biliyor musunuz? Çünkü köylü, çünkü halk bu devleti var eden unsurdur yani yirmi üç yıldır yönetmeye çalıştığınız bu devlet bu köylünün omuzlarında yükselmektedir ve devlet yönetmek öyle o kadar kolay bir iş değildir yani sizin o çizdiğiniz dünyanızda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Zamanım bitti galiba, son cümlelerimi söyleyeyim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

Bir dakika veriyorum.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Peki, tamam.

Bizim baktığımız yerden belli ki başka dünyaların insanlarıyız değerli iktidar vekilleri ama biz sizin baktığınız yerden bakabiliyoruz çünkü çok uzun yıllar devlet tecrübem var. Evelallah biliyorum ulusal çıkar nedir, uluslararası bağımsızlık nedir, milletin menfaati nedir. Bunu uzun uzun konuşalım, hep birlikte konuşalım; bu işin iktidarı, muhalefeti yok.

Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; tekrar söylüyorum; köylü bu milletin efendisidir, devlet de köylü için vardır.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Sayın Vekilim, siz "Bodrum'a yazlıklarınıza geliyorsunuz." falan dediniz ama ben seçim sonuçlarına baktım, CHP yüzde 57, herhâlde CHP'lilerin yazlıkları daha fazla Bodrum'da falan.

CAVİT ARI (Antalya) - CHP'liler orada oturuyor, seçmen değil.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Yok mu yazlığınız Başkanım?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben hayatımda bir kere Bodrum'a gittim, o da arabayla geçtim, bir saat sürdü.

Siz beni dağda misafir ederseniz geliriz. Ben denizi sevmiyorum ama ben sizin dağlarınızda arıcılık yapmış bir arkadaşınızı, onu da söyleyeyim.

Zülcüf Uçar, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Ben de öncelikle bugün burada bulunan değerli halkımızı, değerli sivil toplum kuruluşu temsilcilerini ve değerli milletvekillerini selamlayarak başlamak istiyorum.

Ben de yine sabahki görüntüden dolayı sizi ve Divanı hem tutum geliştirmemekten hem de yaşanan şiddetten dolayı kınadığımı, kınamaya yönelik Sibel Vekilimizin söylemine karşı müteakiliyet esasları doğrultusunda cevap vermemenizi, şiddeti meşrulaştırmaya çalışmanızı da doğru bulmadığımı belirtmek istiyorum ve buna karşı da sizin göreviniz sabahki şiddeti soruşturmak, sorumlular yönünden derhâl bir soruşturma başlatmaktır. Bunu belirterek başlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Benim önümün kesilmesinden mi bahsediyorsunuz?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Önünüzün kesilmesinden değil, meslektaşlarımızın, halkın yerlerde sürüklenmesinden bahsediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben dışarıda ne olduğunu bilmiyorum.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Türkiye Barolar Birliği üyesi meslektaşlarımızın yerlerde darbedilmesinden bahsediyorum Değerli Başkan.

Şimdi, tabii, şunu da en başta söylemek lazım: Tarih boyunca insanlık, sermaye, iktidarlar, devletler doğayı ve tabiatı her zaman bir talan ve sömürü alanı olarak gördü. Bu, tarihsel bir gerçeklik olarak önümüzde duruyor. Geldiğimiz noktada da bugün bu Meclise sunulan, bu Komisyona sunulan bu teklif de yine bu tarihsel durumun devamı niteliğinde bu Komisyona getirildi. Yine, doğanın, tabiatın sömürsüne, talanına yönelik bir yasayla tekrardan bu devam ettiriliyor. Bunu en başta söylemek lazım ama bu böyle gitmez, böyle gitmemeli.

Değerli milletvekilleri, buradan bu yasa teklifine imza atan değerli milletvekillerine sesleniyorum: Bundan vazgeçin; tarihin, insanlık tarihinin bütün günahlarını sırtlamak zorunda değilsiniz, bunu sırtlayarak yürümek zorunda değilsiniz. Çözüm, gerçekten çözüm, insanlığa, tarihe, çevreye, doğaya saygı duymak; talanın, sömürünün karşısında olmaktır. Eğer gerçekten insanlık için, tarih için, doğa için bir şey yapmak istiyorsanız buradan başlayın. Biz yıllardır söylüyoruz, bir çözüm paradigmamız vardır. Bu, demokratik, kadın özgürlükçü ve ekolojik bir yaşamdır; bu, tarihsel bütün sorunların da çözülmesi için güçlü bir çözüm potansiyeline sahiptir. Çözüm istiyorsanız buyurun buradan başlayalım.

Bu yasa teklifi Anayasa'ya birçok aykırılık teşkil ediyor. Anayasa'nın 127'nci maddesindeki "yerinden yönetim" ilkesini açıkça ihlal ediyor. Anayasa'nın 35'inci maddesindeki mülkiyet hakkını da yine açıkça ihlal ediyor. Kamu yararı gibi bir amacınız yok. "Sermayeye nasıl daha fazla zenginlik katarız?" gibi bir amacınız var. "Sermayeyi nasıl daha güçlendiririz, nasıl sermayenin önünü açabiliriz?" gibi bir amacınız var. Yine, Anayasa'nın 56'ncı maddesinde yer alan "sağlıklı çevrede yaşam hakkı" bu hakkı da ihlal ediyorsunuz. "Çevresel etki değerlendirme süreçlerini nasıl sermayedarlar için ortadan kaldırabilir, onların işlerini nasıl daha da kolaylaştırabiliriz?" derdindesiniz.

Bakin, ben size bu yasayla yapılmak isteneni somut bir örnek ile anlatacağım: 2020 yılında -çok çok iyi hatırlıyorum çünkü o dönem Baro Başkanlığı görevini yürütüyordum- Van'ın Gürpınar ilçesinde Şexan köyü, Yurtbaşı köyünde bir maden ocağında devleti arkasına almış olan, devlet demeyeyim, kaymakamı arkasına almış olan bir sermayedar o köylüye, o köyün içerisinde bulunan mermer ocağını gasbetmeye, halka zulmetmeye çalıştı. O görüntüleri hepiniz çok iyi hatırlıyorsunuzdur, resmen bir savaş alanına dönüşmüştü. O kaymakamın desteğini alan sermayedar, resmen, o mermer ocağını işletebilmek için köye baskın yapmış, yıkımlar yapmış, halkın üzerine gaz bombaları arttırmış, silah kullanmıştı. Halkın direnişi ama kazandı, halkın direnişi sivil toplum kuruluşlarının, meslek odalarının desteğiyle birlikte kazandı çünkü halk haklıydı, direnişinde sonuna kadar haklıydı çünkü orada gasbetmeye çalışan, insanlığı, tarihi, coğrafyayı, tabiatı, hayvanların sağlığını zerre kadar düşünmeyen, bunu asla umursamayan bir sermayedar vardı ve elbette arkasında onu destekleyen, ona güç veren bir kaymakam. O süreçte halk direndi, o direnişle birlikte, orada, o mermer ocağının ÇED raporu hâlâ devam ederken, ÇED değerlendirme süreci hâlâ devam ederken, mermer ocağının ruhsatı çalışma yapılmak istenen alanın tamamı için alınmamışken orada çalışma yapmak isteyen o

mermer ocağı işletmesinin karşısında halk güçlü direnişle kazandı çünkü daha öncesinde kurumların, tarımın, ilçe tarım müdürlüğünün, askeriyenin, birçok kurumun içinde yer aldığı bir raporlaşma süreci olmuştu ve o raporda şu söyleniyordu: "Burada yapılan mermer ocağı insan yaşamı için, hayvan yaşamı için, doğa için, çevre için zararlıdır." diye açıkça verilen bir rapor vardı. İşte o rapora rağmen kaymakam o sermayedara güç oldu ama başaramadı, halkın direnişle o geri tepti, o mermer ocağı ondan sonra yapılamadı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - İki cümleyle bitiriyorum Sayın Başkan .

Burada sizin yapmak istediğiniz de işte tam da budur. Burada yapılmak istenilen, işte, orada ÇED değerlendirme süreci devam ederken insan, hayvan, çevre, doğa sağlığına karşı rapor veren, olumsuz rapor veren kuruluşları bertaraf etmek istiyorsunuz, sermayedarların gücüne güç katmak istiyorsunuz. Biz de açıkça söylüyoruz: Bundan vazgeçin, artık insanlık için, insanlık tarihi için, insanlığın, doğanın, çevrenin, bütün canlıların geleceği için sağlıklı politikalar üretin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kayıhan Pala, buyurun.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, öncelikle bir soruyla başlayalım: Bu kanun içerisinde Çevre Kanunu'nda bir değişiklik var. Çevre Kanunu'ndaki değişikliğin hangi komisyonda ele alınması gerekir? Sanayi Komisyonunda Çevre Kanunu'ndaki değişikliğin ele alınmasını doğru buluyor musunuz? Bir örnek vereyim: "ÇED Gerekli Değildir" kavramını ortadan kaldıran bir düzenleme var. İki gün önce konuşmuştuk, Sayın Bakan Yardımcısı burada yok ama kendisiyle de konuşmuştuk. Biliyorsunuz, ÇED süreçlerine katılmış birisi olarak söyleyeyim, "ÇED Gerekli Değildir" kavramıyla "ÇED" kavramları arasında prosedür olarak farklılık var. Örneğin, "ÇED Gerekli Değildir" gibi bir karara varılırken halkın katılımı toplantısı yapılmaz. Burada "ÇED Gerekli Değildir"ın yalnızca ortadan kaldırılması, maalesef, ÇED süreçlerindeki muafiyet alanını genişletmeye dönük bir düzenleme olarak ortaya çıkabilir. Komisyon üyelerine özellikle vurguda bulunmak istiyorum: "ÇED Gerekli Değildir." kavramı ortadan kaldırılacaksa her bir başvurunun ÇED süreci başvurusu olarak mutlaka ele alınması gerekir, aksi hâlde ÇED muafiyeti genişleyebilir.

Bu arada hiç konuşulmuyor ama Avrupa Birliği'nin de Dünya Sağlık Örgütü'nün de böylesine sağlığı etkileme potansiyeli olan bütün girişimlerde sağlık etki değerlendirme yapılması önerisi var. Maalesef, bugüne kadar bu gündeme gelmedi, bu Komisyonun gündemine gelmesini de önemli buluyorum.

Yine, kayıtlara geçsin diye söylüyorum, sürekli enerji arz güvenliğinden söz ediliyor. Türkiye'deki mevcut kurulu güç santrallerinin tamamının çalışması hâlinde Türkiye'de tüketilen enerjinin iki katından daha fazla enerji üretilebileceği biliniyor. Ben kişisel olarak karşıyım ama nükleer santral devreye girdikten sonra bu çok daha ciddi olacak. Dolayısıyla, ikide bir fosil yakıtlara dönük bir düzenleme yapılırken sanki Türkiye'de bir enerji arz güvenliği sorunu varmış gibi bir kavramın ortaya çıkarılması doğru değil. Dünya, fosil yakıtlardan çıkarken Türkiye'nin hâlen fosil yakıtlarda, kömürde ısrar etmesi doğru değil.

Bakın, Sayın Başkan, siz de Bursa Milletvekilisiniz, bilmiyorum en son ne zaman gittiniz ama...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Geçen hafta.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Orhaneli'den söz ediyorum Sayın Başkan.

Orhaneli Termik Santralinin nasıl çevreyi kirlettiğini, nasıl sağlığa zarar verdiğini, nasıl ormanlık alanları ve çevreyi harap ettiğini siz de görüyorsunuzdur. Yolu İstanbul'dan İzmir'e geçenler Soma'da aynı durumla karşılaşılıyorlar. Dolayısıyla, kömürlü termik santrallerin sağlık zararları çok açık ortaya konmuş olduğu hâlde kömürden çıkacak bir takvim belirlemek yerine kömürde ısrarcı olmanın kimseye yararı yok.

Yeri gelmişken söyleyeyim, hemen şu karşımıza çıkıyor: Peki, kömür çıkaran emekçiler, kömür santralinde çalışan emekçiler ne yapacak? Bunu yıllardır söylüyoruz, IMF raporlarına bakın, IMF raporlarına göre Türkiye'nin kömüre açık ve örtük desteği gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 1,2'sinden fazla; bir rapora göre yüzde 1,7. Burada bizi dinleyen emekçilere söyleyeyim: Bu rakamlarla, kömürü yer altından çıkarmak için hayatınızı tehlikeye atmadan, kömürlü termik santrallerde çok uzun saatler boyunca düşük ücretlerle çalışmak zorunda kalmadan istihdam yaratılabilir, yeter ki böyle bir niyet olsun.

Bu arada çok önemli bir şey, kömürün sağlık etkilerinin burada çok fazla konuşulmuyor olması. Bu konuda çalışan bir akademisyen olarak en son yayınladığımız araştırma bulgularını sizinle paylaşayım: Dünya Sağlık Örgütü terminolojisine göre yaptığımız araştırmada, yalnızca kömürlü termik santrallerden salınan PM 2,5'la ilgili bir yıl içerisinde erken ölüm sayısının Türkiye'de 50 bin civarında olduğu tahmin ediliyor. Bizim bu kadar kirleticisi olduğunu bildiğimiz, erken ölümlere yol açan, çok ciddi bir şekilde hastalıklara yol açan, çocuklarda ciddi sıkıntılara yol açan kömürde ısrar etmemiz gerçekten anlaşılabilir gibi değil.

Ayrıca, burada birkaç kez söylendi, Sayın Başkan, buradaki talebimi size de iletmek isterim: Bu kanun teklifini veren bazı milletvekillerinin çıkar çatışması olduğu iddia edildi. Lütfen, çıkar çatışması beyanlarını alalım, bu kanun teklifinde imzası olanların kendilerinin ve yakınları için herhangi bir bu kanunun yasalaşması hâlinde çıkarlarının olup olmadığı çok net ortaya konsun.

Değerli milletvekilleri, "Sermaye yararına düzenleme." denildiği için bazı milletvekillerimizin bundan alınganlık gösterdiğini duyuyorum. Hiç alınganlık gösterecek bir şey yok. Yalnızca iki şirket değil gerçekten yine sermaye yararına bir düzenleme yapılıyor. Umarım ki halkın yararına, toplumun yararına, ormanları yok etmeyecek, ekolojik kırıma yol açmayacak düzenlemeleri de bir gün yapma şansımız olur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, ben de teşekkür ediyorum.

Ferit Şenyaşar...

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri ve Türkiye'nin dört bir yanından gelen doğa savunucuları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Buraya gelmeden önce merdiven üzerinde oturan bir annenin yanına gittim, sohbet ettik ve anneye şöyle bir sohbet aramızda geçti, ellerini açarak bana gösterdi: "Yıllardır ben tarlamda, toprağımda çalışıyorum, tek amacım çocuklarıma 10 zeytin ağacı miras bırakmak. Eğer bu yasa Meclisten geçerse yarın öbür gün iş makinaları köyümüze girecek, tarlamıza girecek ve bir talan başlayacak." dedi.

"Şu an Komisyonunda görüştüğümüz yasayı bir cümleyle anlatın." dersiniz, çoğunluğunuza güvenerek Meclise getirdiğiniz bu torba yasa, bir grup sermaye sahibi için milyonlarca yurttaşın yaşam alanını yok sayan bir rant projesidir deriz. Bu yasa teklifi Meclisten geçerse zeytinlikler yok olacak. Oysa biz biliriz ki zeytin kutsaldır.

Kur'an'da Tin suresi şöyle der: "Ant olsun incire ve zeytine, Sina Dağı'na ve şu güvenli beldeye..." Kur'an'da zeytin, üzerine yemin edilecek kadar kutsaldır. Zeytin, yalnızca bir meyve değil, bir medeniyet sembolüdür.

Peki, bu kanun teklifiyle ne yapılıyor? Bu ağaca, bu kutsala katliam layık görülüyor. Bu toprağın bin yıllık emaneti olan zeytin ağacı taşınabilir bir eşya ilan ediliyor. Hangi inanç, hangi vicdan bunu kabul edebilir? Bu toprakların hafızası şöyle der: "Zeytin ağacına baltayı vuran kendi kökünü keser." Ege'den Toroslara, Munzur'dan Kaz Dağları'na kadar bu halk zeytinle ve asırlık ağaçlarla yaşar. Sizler ağaca, doğaya bir meta gözüyle bakıyorsunuz ve yanıyorsunuz. Ağaç, insan kadar kimliği olan bir öznedir.

Bu yasa teklifiyle, Kaz Dağları'nda, İkizköy'de, Yırca'da olduğu gibi binlerce zeytin ağacının kökünden söküldüğü, halkın zeytiniyle arasına jandarmayla bariyer çekildiği o günleri kalıcı hâle getiriyorsunuz ve siz bu ağacı "taşınabilir" ilan ediyorsunuz. Bilin ki siz, bu yasa teklifiyle sadece zeytinlikleri değil, halkın belleğini, inancını, geleneğini, toprakla olan bağıyı yok ediyorsunuz. Bu yasa teklifiyle sadece doğayı değil, aynı zamanda yerel halkın geçimini, kültürünü, mülkiyet hakkını da hedef alıyorsunuz. Acele kamulaştırma yetkisiyle köylünün evine, tarlasına el koymak için hiçbir yargı sürecine ihtiyaç duyulmuyor. Şimdi, siz bu yasa teklifiyle toprağın ruhunu öldürüyorsunuz.

Bu yasa teklifi geçerse ne olacak? Yırca'da olduğu gibi gece yarısı kepçelerle 6 bin zeytin ağacı katledilecek. İkizköy'de olduğu gibi köylü jandarma eşliğinde mezarlığına bile gidemeyecek. Munzur'da olduğu gibi meralar, vadiler şirketlere devredilecek, göllerimizin üzerine yüzen HES'ler kurulacak, suya muhtaç çocuklar büyüyecek.

Peki, biz bu doğa katliamına karşı sessiz mi kalacağız? Elbette ki hayır. Biz bu Mecliste yalnızca bugün için değil, yüz yıl sonra dünyaya gelecek çocukların gelecekleri için de direniyoruz. Onlara miras olarak yemyeşil bir dünya mı bırakacağız ya da sizin yaptığınız gibi molozlar mı bırakacağız?

Sayın Başkan, sayın iktidar vekilleri; daha yolun başındayız ve uyarıyoruz: Bu yasa teklifi geçerse bunun siyasi ve tarihî bedeli ağır olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Zeytin ağacı kesilirse adalet kurur, zeytin dalı ezilirse barış biter, zeytin halktan alınırsa bu topraklar çöle döner.

Şirketlerin talepleri doğrultusunda hazırlanan bu yasal düzenlemeye sonuna kadar karşı çıkacağız, doğasını koruyan çiftçilerimizin yanında olacağız.

Konuşmamı son bir anekdotla bitireyim. Bir dervişe sormuşlar: "Hayat nedir?" "Hayat 'bir varmış, bir yokmuş'tan ibarettir." demiş. Sizler iktidarınızın sonsuz olduğuna kendinizi inandırmışsınız. İktidarınız da yakında bitecek, ömür de bir gün bitecek. Geçen hafta Cumhurbaşkanı toprak rengi bir takım elbise giyerek size bir mesaj verdi. Toprak, insanlara ölümü hatırlatıyor. Bir avuç sermaye için 85 milyon insanın vebalini alıyorsunuz, 85 milyon insanın kul hakkına giriyorsunuz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

O ceket şal şepikti yalnız, siz bilirsiniz şal şepik kumaşını.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Elbise diyelim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ayakkabının markası neydi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ayakkabılar da yerli, ben sordum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Çok pahalı diyorlardı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, değil, yerli. Sordum, merak etmeyin ama ceket Şırnaklılar vesaire iyi bilirler, değişik bir kumaş.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Rengini söyledim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilimiz çok iyi analiz etmiş, demek ki ölümü hatırlatıyor, güzel bir tavsiyedir ölümü hatırlatmak.

Serkan Sarı, buyurun.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Komisyon üyelerimize buradan çağrıda bulunmak üzere söz aldım. Kamuoyunda "süper izin" olarak vurgulanan bu yasa teklifinin, bu torba yasanın Komisyonumuzdan en baştan -söylemek istiyorum- reddedilmesini talep ediyorum.

Ben Balıkesir'den geliyorum, Balıkesir Milletvekiliyim. Balıkesir, dört bir köşesi zeytin ağaçlarıyla donatılmış bir gerdan gibi kentimize de ülkemize de sembol olmuş bir kenttir. Ayvalık'ından Gömeç'ine, Burhaniye'sine, Edremit'ine, Kapıdağ Yarımadası'na, Edincik'ine, Havran'ına kadar Balıkesir'in birçok ilçesinde zeytincilik faaliyeti yapılıyor ve orada halkımız zeytincilikle geçiniyor. Zeytinyağıyla, zeytiniyle de dünyaya marka olmuş bir kentten bahsediyorum size. Ne yazık ki bugün bu kentin, zeytinliklerimizin değerini hiçe sayan bir yasa teklifiyle karşı karşıyayız. Hedef alınan nokta bugün Muğla olabilir, Akbelen olabilir ama örnek bir dosya hâlinde Meclisimizin önüne geliyor. Mecliste zeytinlerimizi korumak için yasa var, kanun var amma velakin bu kanunu baypas etmek için Meclisimiz yeniden birtakım düzenlemeler yapmak istiyor. Zeytin, dalıyla barışı, yağıyla sağlığı, ağacıyla bolluğu, bereketi yüzyıllardan beri sembolize eden bir ağaç. Ama siz bunu ne uğruna? Rant uğruna. Kimin rantı? Birtakım sermaye sahiplerinin rantı uğruna yok etmeye, hiç etmeye çalışıyorsunuz; buna müsaade etmeyeceğiz. Mecliste de müsaade etmeyeceğiz, sokakta da müsaade etmeyeceğiz, sonuna kadar da bu mücadelemize devam edeceğiz.

Halkımız sokakta, bugün burada sizlerin karşısına geçerek itirazlarını dile getirmeye çalıştılar ama sizler Başkanın nezaretinde, kolluk güçlerinin zorbalığıyla onları bu salona sokmamak ve zulüm etmekten yana tercihlerinizi kullandınız. Ne yazık ki üzücü bir tablo.

Bugün bakıyoruz zeytinlerimizi, ormanlarımızı, sit alanlarımızı korumak için birçok yasa var; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Zeytincilik Kanunu, Orman Kanunu, Mera Kanunu ama hiçbirini sizi durduramıyor. Kanunların karşısında kanun tanımaz yönetim anlayışınızla ne yazık ki bu vatanın toprağını parsel parsel satma, peşkeş çekme derdindesiniz.

Şu anda bütün yetkiyi MAPEG'e, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğüne devrediyorsunuz. Orman arazilerini ücretsiz tahsis edecek, izinlerin altyapılarını oluşturacaksınız, kapısına da o zaman "Sahibinden satılık maden arazisi." diye yazın. Parsel parsel satacağınız bu yapıları meşrulaştırarak yasal zemine oturtmaya çalışıyorsunuz. Bütün izinleri alacak, ondan sonra da vatan toprağını satacaksınız, peşkeş çekeceksiniz. Buna bizim yüreğimiz elvermiyor, bunu söylemek istiyorum.

Ne oldu? Vatandaş arsasını vermedi, arazisini vermedi, hemen özel maden ruhsatı izniyle bir kamulaştırma kararı, el koyma kararı ve mahkemenin raporu sonuç itibarıyla bir tapu yerine geçecek ve sizlerin işinizde, yolunuzda engel olan kim varsa herkesi yok sayacaksınız.

ÇED raporunu kaldırıyorsunuz. Nedir değerlendirmeleri? Vatandaşın, halkın, sivil toplum kuruluşlarının, bölgenin, belediyenin, milletin denetiminden, onayından mahrum bırakmaya çalışıyorsunuz çünkü en iyisini siz bilirsiniz! Siz ne dersiniz doğrudur, bu vatandaş, bu halk hiçbir şey bilmez! Onları dinlemeye bile tahammülünüz yok. Bugün olduğu gibi yarın da bu tahammülsüzlüğünüzü yaptığınız, çıkardığınız yasayla göstereceksiniz vatandaşımıza ama o vatandaşın karşısına geçip gün geldiğinde oy istemeyi bileceksiniz. İşte, Balıkesir'den halkımız size bunun cevabını verecek, Türkiye'nin dört bir köşesinde topraklarımızı "maden ruhsatı" adı altında peşkeş çekmenizin bedelini size ödetecek. Bunların bir örneğini hep birlikte yaşadık Kaz Dağları'nda. İşte şu alan, şu arazi; ruhsat iptal edildi, arazi normalde düzeltilecekti, beş yıl geçti hâlâ bozkır bir şekilde bırakılmış. Neymiş? Rehabilitasyon yetkisini alıyormuşsunuz. Bugüne kadar verdiğiniz yetkiyi denetlediniz mi, kontrol ettiniz mi, cezai müeyyide yaptınız mı, görev ve sorumluluğunuzu yerine getirdiniz mi de yetki alıyorsunuz? Yapılmayan bir yetki, tek derdiniz oradan da alınacak olan ruhsat harcı; para, para, para, başka bir derdiniz yok. Toprak gitmiş, doğa bitmiş, yaşam bitmiş, yaşam hakkı bitmiş, talan edilmiş her yer, sizin ne yazık ki bunlar umurunuzda değil. Neymiş? Kaçak enerji yatırımlarına imar affı geliyor. Neden, neden imar affı geliyor? Uygulasın, çalışıyor zaten, eksiklerini gidersin, hatası varsa telafi etsin. Yok, bir yanlışımızı daha koruyalım. Yok, imar planlarında, ruhsat izinlerinde belediyeye takılıyor diye Bakanlığa yetki veriyorsunuz. Neden? Uygunsuz bir çabayla belediyelerimiz bunların karşısında durduğu için. Yok, "Yandaşımızı koruyalım, onlara sahip çıkalım. Gel Bakanlığa, Bakanlıkta halledelim." Her işinizi arka kapı diplomasisiyle halletmeye çalışıyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SERKAN SARI (Balıkesir) - Sayın Bakanım, bir dakika daha istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Bunun sonucunda da 10 defa Meclise getirdiğiniz zeytin talan yasası 11'inci defa Meclise geliyor. 11'inci defa da halkımızla sizin karşınızda direneceğiz, ağaçlarımızı, yaşamımızı, doğamızı ve toprağımızı, suyumuzu sizin karşınızda koruyacağız. Bu korumamızın karşısında göreceksiniz, şimdiye kadar göz yumduklarınızın da bedelini ödemek zorunda kalacaksınız.

Balıkesir İvrindi'de CVK Maden sürekli mahkemeler karşısında kararlar bozulmasına rağmen yeni maden sahaları açıyor, yeni alanlar yapıyor. Altın stokuyla, altın madenciliğiyle doğaya siyanürle sağlıksız suları pompalıyorsunuz ve bunları da fay hatları üzerine yapıyorsunuz. Bütün verdiğiniz ruhsatlar, onaylar usulüne uygun değil ama oldubittiye getirerek bunu yapıyorsunuz. Eminim ki sandık gelecek, halkımız size bunun cevabını verecek. Biz, yaşamımıza, doğamıza, sağlığımıza, geleceğimize, suyumuzla, toprağımıza sahip çıkıyoruz, çıkmaya da devam edeceğiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Ömer Faruk Hülakü...

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Hepinizi selamlıyorum.

Gün boyunca tüm vekil arkadaşlar en ince ayrıntısına kadar konuştu, mümkün olduğunca çok ayrıntıya girmek istemiyorum. Gerçekten ne yaptığının farkında mısınız? Doğayı katletmekle, çevreye zarar vermekle, halkı toprağından, ekmeğinden etmekle nereye varacaksınız? Siz toprağı seveni değil satanı seviyorsunuz. Siz toprağı seveni değil zarar vereni koruyorsunuz. Kaç nesil bu zeytin ağaçlarından büyüdü biliyor musunuz ve siz olmazsanız kaç nesil daha büyüyecek bunun farkında mısınız? Her fırsatta, işinize geldiğinde Anayasa'yı öne süren siz işinize gelmediğinde Anayasa'yı tanımıyorsunuz. Bugün burada bir kez daha bizler "Size karşı doğamıza, ormanlarımıza, tarım alanlarımıza, yaşam alanlarımıza nasıl sahip çıkarız"ın yolunu bulmak için bir araya geldik çünkü bu toprakların dört bir yanında süren bir yağma düzeniyle karşı karşıyayız ve bu kanun teklifi bunu tamamen meşrulaştırıp katliamı kolaylaştırmak için önümüzde.

ÇED süreçleri yani çevresel etki değerlendirmesi raporları yıllardır doğanın ve halkın lehine işlemesi gereken bir denetim mekanizmasıydı. Bugün ise âdeta göstermelik bir formaliteye dönüştürülmüş durumda. Kimi zaman "ÇED Gerekli Değildir" kararlarıyla, kimi zaman şirketlerin taleplerine göre hızlandırılarak ya da etkisizleştirilerek ekosistemlerin ve yerel halkın sesi susturuluyor. Bu kanun teklifi, artık bir süreç de ortadan kaldırılıp önüne gelenin yolunu açmaya vesile oluyor.

Öte yandan, ormanlarımız da artık sadece birer kaynak olarak görülüyor. Orman statülerinin değiştirilmesi yoluyla yapılaşmaya, madenciliğe ve ranta açılan alanlar her geçen gün artıyor. Bu toprakların canlarıyla, kuşuyla, kurduyla, ağacıyla bir bütün olduğunu görmezden gelenler ormanları sadece kâğıt üzerinde belge hâline getiriyor, ardından da bu belgeleri istediği gibi değiştiriyorlar. Şimdi de altın aramak için yok ediyorlar.

Bugün "altın madenciliği" adı altında Anadolu'nun ve kürdistanın bağrında bir altın yağması yaşanıyor. Siyanür havuzlarıyla yer altı sularını kirleten, toprağı zehirleyen, tarım alanlarını ve köyleri yaşanmaz hâle getiren bir talan düzeniyle karşı

karşıyayız. Siz de daha fazla bunu yapmayın ve bundan bir an önce vazgeçin. En çarpıcı örneklerinden biri de zeytinlik alanlarımız. Bin yıllık zeytin ağaçlarının kökleri bugün maden şirketinin doymak bilmeyen iş makineleri tarafından zaten sökülüyordu, şimdi ise tamamen ortadan kaldırılacak. Oysa zeytin ağacı bu toprakların belleğidir, kültürüdür, halkın ekmeğidir ve hafızasıdır.

Buradan bir kez daha açıkça söyleyeyim: Doğamızın, ormanlarımızın zeytinliklerimizin, tarım alanlarımızın yok edilmesine izin vermeyeceğiz; talan düzenine, sermayenin bu pervasız saldırısına karşı doğayı ve yaşamı savunmaya devam edeceğiz. Vicdanınız varsa siz de karşı durursunuz, yoksa bu halkın kalbinde mahkûm edileceksiniz; bunu hiçbir zaman unutmayın.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben teşekkür ediyorum.

Metin İlhan Bey, buyurun.

METİN İLHAN (Kırşehir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizdeki her vatandaşımızı doğrudan etkileyecek çok önemli bir teklifi görüşmekteyiz çünkü teklifin kanunlaşması ve yürürlüğe girmesi durumunda telafisi güç zararlar ortaya çıkacaktır. Zira merkezî yönetime direkt yetkinin verilmesi sahanın gerçeklerden uzak kararlar almasına neden olacak ve doğal yaşama zarar verecek, suyumuzu ve havamızı kirletecek; daha da mühimi kısıtlı hâlde bulunan su kaynaklarımızın heba olmasına sebep olacaktır. Bu sebeple, teklifin kanunlaşmaması için tüm gücümüzle mücadele edeceğimizi özellikle belirtmek isterim. Zira söz konusu Türkiye'nin geleceğidir.

Değerli milletvekilleri, ülkemizde ne yazık ki son yıllarda yabancı şirketlerin yerli taşeronları aracılığıyla altın ve diğer değerli madenleri arama ve çıkarma faaliyetlerinde önemli bir artış söz konusudur. Öncelikle şunu aziz milletimizin bilmesini isterim ki bu yabancı şirketlerin kârlılıkları Türkiye ekonomisine doğrudan bir katkı sağlamamaktadır. Şirketlerin tüm iletişim araçlarını kullanarak yaptıkları sosyal mühendislikler sırf kârlılık hedeflerine ulaşmak maksatlıdır. Bakınız, bununla ilgili dünyadan ders alınması gereken çok trajik bir örneği sizinle paylaşmak istiyorum: Cep telefonlarının vazgeçilmez metali olan koltan cevherini bulunduran Demokratik Kongo Cumhuriyeti dünyanın en yoksul ülkelerinden biridir. Sömürge madencileri kendileri zenginleşirken Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ne acı ve gözyaşından başka bir şey vermediler. Umarım, bu örnek AKP'li milletvekilleri başta olmak üzere hepimize ders olur.

Madencilik faaliyetleri elbette ki önemlidir ancak bu faaliyetler kârlılık hırsıyla doğayı katledecekse buna asla müsaade etmeyeceğiz. Yer altı kaynaklarımızın devlet eliyle çıkarılması ve değerlendirilmesi esastır ve bu nedenle de 1963'te madenlerin yüzde 75'i kamunundu, geldiğimiz noktada altın madenlerinin yüzde 100'ü yani tamamı özel sektörün elinde. Buradan açıkça söylemek isterim ki yirmi üç yıllık AKP iktidarı Türk halkına sürekli petrol ve doğal gaz hikâyeleri anlatırken ülkemizdeki altın madeni ruhsatlarının ise tamamını özel şirketlere ve bunların da önemli bir kısmını yabancı şirketlere vermiştir.

Soruyorum iktidara: Yerlilik ve millîlik bu mudur, olmayan petrol ve doğal gazla halkı uyutup Türkiye'deki ekonomik değeri yüksek altın kaynaklarını ise yabancı şirketlerin tekeline bırakmak?

Değerli milletvekilleri, biz "Türkiye'de vahşi sömürge madenciliği var ve iktidar bu durumu görmezden geliyor." derken bunları kastediyoruz ama vatandaşlarımız için reel ekonominin gerçekleri böyle değil. Ne yazık ki ekonomik krizler sebebiyle can çekişen esnaf, çiftçi ve KOBİ'lerimiz destek beklerken ülkemiz topraklarını zehirleyen bu yabancı menşeli şirketlerin faaliyetleri vergi istisnalarıyla hükümetlerce desteklendi ve kimse de "Bu neden böyle?" demedi.

Değerli milletvekilleri, bu açgözlü şirketler uzunca bir süredir tertemiz doğası ve havasıyla Türkiye'de hep en yaşanılır yerlerden biri olan bozkırın cenneti Kırşehir'imize göz dikmişler. DSİ'nin yeterli su olmaması nedeniyle ÇED sürecine onay vermemesini bir türlü aşamayan Koç-FERNAS ortaklığı anlaşılan işi kanun değişikliğiyle çözmeye çalışmaktadır. Bu ve diğer şirketler birinci derece doğal sit ve tabiat koruma alanı olarak ilan edilen, Orta Anadolu'da kuşların göç yolunda bulunan ve dünyanın en büyük flamingo topluluğu dâhil olmak üzere yaklaşık 200 kuş türünü barındıran, dünyanın önemli sulak alanlarından biri olan Seyfe Gölü havzasında da madencilik faaliyetlerini büyük bir cüretle yapmaktadırlar.

Buradan da bu kanunu hararetle savunan iktidar milletvekillerine sesleniyorum: Lütfen, gelin Kırşehir'e, sizi misafir edelim ve yaşanan bu doğa talanını yerinde gösterelim. Umuyorum ki kalbiniz taş gibi bile olsa mutlaka etkileneceksiniz. Bu doğa katliamına sözde ekonomik gerekçelerle göz yumacak olanlara soruyorum: Ramsar ve Bern Sözleşmeleriyle uluslararası koruma kapsamında olan birinci derece doğal sit alanının kurumasına göz yumup altın arama izni verirken hiç mi vicdanınız sızlamadı? 14 Eylül 2024'teki Cumhurbaşkanlığı Kararı'yla Seyfe Gölü'nün doğal koruma alanı neden daraltıldı? Hâlbuki Türkiye taraf olduğu Ramsar Sözleşmesi'yle koruma kapsamına alması gerektiği Seyfe Gölü'nü besleyen su kaynaklarının kurumasını engellemek için çalışmalar yapmalıydı ancak bunun tam tersi oldu ve ilmek ilmek dokunarak Seyfe Gölü'nün kurumasının önü açıldı ve daha da vahimi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

METİN İLHAN (Kırşehir) - ...Cumhurbaşkanı kararı sonrası buralar için maden işletme ruhsatları da verilecek. Milletimiz Kırşehir örneği üzerinden bu işlerin nasıl kılıfına uydurulup yapıldığını bilsin, bilsin ki bu gözünü para hırsı bürümüş kapitalist, emperyal şirketlerin sömürge madenciliğine izin verilmesin.

Bakınız, altın madeni şirketleri sadece kuş cenneti olan Seyfe Gölü'nü de değil, gölün havzasında bulunan Karacaören-Boztepe-Çimeli üçgeninde her tarafı delik deşik edip büyük bir kararlılıkla su aramaktadırlar. Aynısını Karahıdır ve ve Çuğun bölgesinde de yaptılar. Son olarak da Akçakent ilçemizde Kırşehir'in oksijen deposu meşe ormanlarının bulunduğu bölgeyi bu yandaş şirketlere peşkeş çektiler yani Kırşehir'in dört bir yanında bu faaliyetlerini kararlılıkla sürdürmektedirler. Ayrıca altın madeni şirketleri bölgede bulunan ve şehir ekonomisine büyük katma değer oluşturan besi çiftlikleri sahiplerine ve tarımla uğraşan köylülerimize de su tedarikini...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, tamamlayın.

METİN İLHAN (Kırşehir) - ...kullandıkları suyla sağlayacakları yalanını da söylemektedir ancak gerçek bunun tam tersi; zira, altının ayrıştırılmasında çok fazla suya ihtiyaç var ve maden şirketleri bölgede her tarafı delik deşik ettiler. Buradan uyarıyoruz: Altın madeni şirketlerinin su aradıkları ve işletmelerini kuracakları bölgede yaklaşık 200 bin insanımız yaşıyor. Hâlihazırda su yoksulu olan bir yerde para hırsı için bölgedeki su kaynaklarını tüketmek, hayvancılığı ve tarımı bitirmek, şehir merkezi başta olmak üzere Kırşehir'de her yeri olumsuz etkileyecektir.

Kırşehir Milletvekili olarak ifade etmek istiyorum ki bedeli ne olursa olsun tertemiz havamızı kirletecek, yemyeşil doğamıza zarar verecek, Kırşehir'in temel geçim kaynaklarından hayvancılık ve tarımı bitirecek altın madeni şirketlerinin faaliyetlerine asla müsaade etmeyeceğiz diyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Deniz Bey...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Limak, İctaş ve Aydem şirketlerine özel bir kanun çıkarılmaya çalışılıyor. Adrese teslim bir kanun ve adresi de belli, açık ve net; Yeniköy, Kemerköy ve Yatağan Termik Santrallerini doğrudan tarif eden bir kanun teklifi. Ben buradan bu üç şirketin patronuna seslenmek istiyorum: Bu vatandaş sizi finanse etmek zorunda değil. Bu özelleştirme ihalelerine siz girdiniz, size kimler söz veriyse, ne söz veriyse, sizi nasıl kandırıysa gidin hesabını onlardan sorun. Bu hesabın, bu faturanın tutarını gidin Tayyip Erdoğan'dan isteyin. Ha, çok da bu faturayı ödemek isteyen varsa vatandaşın sırtına bunu yüklemek yerine kendi lüks arabasını mı satar -bu kanunu çıkarmaya çok hevesli olanlara söylüyorum- kendi elini cebine atar, yatını mı katını mı satar, gider bu şirketlere verir, onu bilmem.

Değerli milletvekilleri, değerli konuklar; aslında gömleğin ilk düğme yanlış iliklendi, yanlış iliklenen ilk düğmenin adı da "özelleştirme" ve onun bir neticesi olarak da bugün biz belirli koordinatları kanunla tanımlanmış, tarif edilmiş bir alanda, orada bir madencilik alanının genişletilmesi ve bu nedenle de oradaki zeytinlik alanların taşınması veya yok edilmesi konusunu konuşuyoruz. Kimin derdi bu konu temelde? Tekrar altını çiziyorum, üç tane şirketin patronunun sorunu, böyle bir durum ama işin bir tarafı da şu: Tabii, sizleri de böyle görüyorum, kafasının içinde kırk tilki, kırkının da kuyruğu birbirine değmiyor ama şimdi ben onları birbirine bağlayacağım. Şimdi, bakın, bir örnek, bu yapılan özelleştirmeleri ve sonucunun nasıl buraya geldiğini size anlatmak bakımından. Soma B Termik Santrali var, Konya Şekere ait. Bu Soma B Termik Santralini 685 milyon dolara Konya Şeker özelleştirme ihalesiyle aldı. Kulağa ne kadar hoş geliyor değil mi? Özelleştirme yaptınız, böyle bir para ödendi diye düşünüyorsunuz. Aslında hiçbir zaman ödenmedi. Bakın, şirket Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumundan kömür aldı, parasını ödemedi, ödemediği tutar Ekim 2024 itibarıyla 9 milyar 480 milyon lira yani 277 milyon dolar. Şirkete ödenen kapasite mekanizması teşvik tutarı yani üretmediği elektrik kapasitesine hazırda tutup emre amade tutması için ödenen teşvik tutarının dolar karşılığı 94 milyon dolar ve şirketin bu santrali alırkenki özelleştirmeye ilgili devlete olan Amerikan doları cinsinden borçlarının dolardan TL'ye çevrilip 6 da taksit yapılması nedeniyle sağladığı avantaj 177 milyon dolar. Hepsini topladığınız zaman 548 milyon dolar arka kapıdan kasasına parayı almış. Ne kadar özelleştirmeye ihaleyi kazanmıştı? 685 milyon dolar yani paranın yüzde 80'ini almış, geri almış, aynı zamanda ürettiği elektriği de satmış, bedavaya termik santral sahibi olmuş. İşte, sizin yaptığınız özelleştirme bu.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Deniz Bey, sözünüzü bölmek istemem ama Konya Şeker bir çiftçi kuruluşudur, Konya Şeker çiftçilerin kuruluşudur.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şimdi, diğer taraftan, bakın, bir örnek daha vereyim: Soma Kolin Termik Santraline 2024 yılında üretmediği ama hazırda tuttuğu elektrik kapasitesi için ödediğiniz teşvik tutarı 1 milyar 135 milyon lira.

Burada da ben işçi kardeşlerime sesleniyorum, kimse oyuna gelmesin diye bunu söylüyorum: Bakın, Yatağan Termik Santrali Soma Kolin Termik Santraliyle yaklaşık olarak aynı güçlere sahip; Soma Kolin 510 megavat, Yatağan Termik Santrali 630 megavat. Peki, Soma Kolin 1 milyar 135 milyon lira teşvik alırken üretmediği elektrik için Yatağan ne kadar aldı biliyor musunuz? 190 milyon lira. Aradaki fark yaklaşık 1 milyar lira. 2024 yılının Ocak ayında Soma Kolin Termik Santraline ödenen teşvik tutarı 62 milyon lira.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Son dakikanız...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yatağan Termik Santraline 2024 yılının Ocak ayında ödenen teşvik tutarı ne kadar biliyor musunuz? 628 bin lira; 61 milyon lira fark var. Şubat ayında 68 milyon lira fark var, mart ayında 70 milyon lira ve bu böyle devam ediyor. 2025 yılındaki Soma Kolin ve Yatağan Termik Santrallerine ödenen teşvik tutarlarının aylık bazdaki farkı 100 milyon, 100 milyon diye devam ediyor. Yani Yatağan'da, Yeniköy Kemerköy'de bilerek bir istihdam krizi yaratmaya çalışıyorsunuz. O istihdam krizi üzerinden de zeytinlik alanlara girmeye çalışıyorsunuz. Bu kanun teklifindeki zeytinlik alanları ilgilendiren kısım bu konudaki domino taşlarının ilkidir. Buradan bir istisna yarattığınız anda Zeytin Kanunu'nu delmiş olacaksınız. Bu özelleştirmelerle bu termik santralleri alanlar da verenler de 1939 yılında çıkan Zeytin Kanunu'nu biliyordu. Bunu bilerek bu termik santralleri özelleştirmeye aldılar. AK PARTİ de bu kanunlara uygun olarak vermek zorundaydı ve ona uygun olarak verdi. Şimdi, kim bu sözleri veriyse faturayı kendisi ödesin. Bu faturayı vatandaşa çıkarmasın, bu faturayı işçiye çıkarmasın, bu faturayı bizim doğamıza çıkarmasın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sayın Başkanım, bir milletvekiline bana yapıldığı gibi "Bu rakamlar nerede yazıyor, doğruluğu ne?" saygısızlığını göstermem.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hemen söyleyeyim, TEİAŞ'ın resmî internet sitesinde.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Müsaade ederseniz...

MEHMET BAYKAN (Konya) - Bu saygısızlığı göstermem. Söylediklerinizi doğru kabul ediyorum ancak...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Rica ederim, etmeyin, sorgulayın, ben söyleyeyim.

MEHMET BAYKAN (Konya) - ... Konya Şeker, bir çiftçi kuruluşudur, çiftçilerin bir araya gelerek çiftçinin ürettiğini değerlendiren bir kuruluştur; bir de şeker fabrikası yapmıştır.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bakın, özel durum açıklaması, Soma B Termik Santrali, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun 9 milyar...

MEHMET BAYKAN (Konya) - Eleştiri paketinizin içerisine alırken Konya Şekeri bir çiftçi kuruluşu olarak, çiftçilerin emeğinin, alın terinin bir araya getirdiği bir kuruluş olarak değerlendirmenizi sizden istirham ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, hamaset yapmayın!

MEHMET BAYKAN (Konya) - Siz hamaseti çok iyi bilirsiniz!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sayın Başkanım, kaynak sordu sayın vekilim, ben de kaynağı açıklayacağım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, söyleyin, buyurun.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sormadım efendim, bana yapılan saygısızlığı ben size yapmadım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şimdi, siz sordunuz, sorunuza cevaben...

MEHMET BAYKAN (Konya) - O saygısızlık bana yapıldı...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Her şey belgeli. Bakın, bu elimde gördüğünüz Soma B Termik Santrali'nin özel durum açıklaması, kendisinin beyanı. Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumuna 9 milyar 480 milyon lira borcunun olduğunu belirtiyor.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Bir çiftçi kuruluşunu eleştirirken çiftçiye saygılı davranın.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Diğer taraftan, bakın, bu da o termik santralin devlete olan Amerikan doları cinsinden özelleştirme borcunun TL'ye çevrilip 6 taksit yapıldığını gösteren Özelleştirme Yüksek Kurulu kararı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şimdi, siz de bana bu şirketin özelleştirmeye ödemesi gereken tutarın yüzde 80'ini nasıl geri aldığını açıklayın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, karşılıklı tartışmayı bırakalım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bedavaya nasıl termik santral sahibi olduklarını açıklayın, söz alın açıklayın. Bilerek ve isteyerek istihdam krizi yaratıyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Mustafa Adıgüzel, buyurun.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Değerli arkadaşlarım, milleti de kendimizi de kandırmayın, gerçekleri konuşalım. Maden faaliyetleri için son yirmi yılda 21 değişiklik yapıldı. FETÖ'nün amiral gemisi Koza Altın ve paydaşları için okyanus ötesinden FETÖ-ABD iş birliğiyle tezgâhlandı. Şimdi, soru şu: Bu teklifin arkasında hangi güçler var?

Tarih 14 Mart 2025, Houston şehrinde "Harold Hamm" isimindeki maden karteliyle bir anlaşma imzalandığı iddiası var. Şimdi, bu anlaşmadan benim haberim yok. Buradaki milletvekillerinden kimin haberi varsa çıksın söylesin çünkü ben bunu soru önergesiyle sordum, bana bir cevap da gelmedi ve bu anlaşmadan sonra Harold Hamm'e Fox News muhabiri soruyor, diyor ki: "Türkiye'de Diyarbakır'da ve Trakya gibi yerlerde maden faaliyeti yapmak için Türkiye'de bu karışıklıklar falan sizin için engel değil mi?" Diyor ki: "Üçüncü dünya ülkelerinde bunlar olağandır. Muhaliflerinizi hapse atarsınız, yolunuza devam ederseniz. Zaten orada bu işleri uzun süredir iyi yapan bir iktidar var, istikrarlı bir şekilde gidiyor." Şimdi, bu konuyla ilgili ben Hükümetten bir açıklama bekledim, bunu defaatle talep ettik fakat bu konuyla ilgili, Türkiye'yi bu şekilde küçük düşüren bu ifadelerle ilgili bir cevap görmedim.

Hep "ekonomi" diyorsunuz, burada şimdi ben size bir hesapla göstereceğim bu işin ekonomik olmadığıyla ilgili. Bakın, bu benim coğrafyamda Fatsa Yukarıtepe madeni. Burası tam 2 bin dönüm arkadaşlar, burası bir fındık coğrafyası. Dönüm başına biz 200 kilo fındık üretiyoruz, 2 bin dönümde 400 ton fındık yapar yılda. Fındığı en kötü zamanda 5 dolara satarsınız, 2 milyon dolar fındık yapar. Değerli arkadaşlarım, belgeyle konuşuyoruz öyle mi! Bakın, burada maden firmasının -şurada yazıyor, üst-beş yılda devlete vadettiği miktar 9,2 milyon dolar, senede 2 milyon dolardan fındık 10 milyon dolar yapıyor arkadaşlar. Bu madencinin bu toprağa bu ihanetiyle devlete ödediği miktar 9,2 milyon dolar. Benim aynı yerden fındık üreterek aldığım miktar 10 milyon dolar ve burada yüz sene bir daha tarım yapılmayacağını, bir şey üretilmeyeceğini bilmenizi istiyorum.

Yine, değerli arkadaşlar, 2 termik santralin kazancı yıllık 200 milyon lira fakat o termik santralin çevreye verdiği zararlar, insanların sağlığına verdiği zararlar sosyal güvenlik kurumları dâhil toplumda bunun rehabilitasyonu tam 63 milyar lira. Siz altın madeninin tamamını, madenden elde edilenleri Türkiye'ye bırakmış olsanız, bunun tam 25 katı bu atık geri dönüşüme o rehabilitasyon için kullanmak zorundasınız yani bu işin bir ekonomik karşılığı yok. Bunu artık anlamanızı istiyorum.

Şimdi, benim coğrafyamdan Melet Çayı var, tam boynunda 17 HES var arkadaşlar. Yetmedi, bakır madeni var; yetmedi, kurşun madeni var, şimdi de siyanürlü altın işletmesi var. Bu Melet Çayı'ndan tam 300 bin kişilik Ordu şehir merkezi su kullanıyor değerli arkadaşlar. Siz neyi yapamadınız da daha bir şey yapmak istiyorsunuz! Neyi yapamadınız bununla!

Şimdi, MAPEG'e yetki vermişler. Arkadaşlar, kuzuyu kurda teslim etmişler. Bak, evrakla konuşacağım. Bu Yukarıtepe madeniyle ilgili firmanın süresinin dolduğunu, ÇED izninden gerekli olan cevheri işlediğini söyledi, burada Fatsa çevre derneğinden arkadaşlar var. Defaatle yazı yazdık sizin o MAPEG'e. MAPEG bize "Hayır, dolmadı. Hayır, dolmadı." diye cevap yazdı; mahkemelere gittik, en sonunda MAPEG'den birini getirebildik. MAPEG'in alanda tespit ettiği miktar ne biliyor musunuz arkadaşlar? Burada var, bakın bu MAPEG evrakı. MAPEG evrakı alanda tam 4 milyon 714 bin ton cevher işlenmiş buldu. Kaçtı bunun hakkı? 3 milyon 470 bin ton idi, fazladan 1 milyon 244 bin ton kaçak üretim yaptığını MAPEG kendi tespit etti. Bakın, MAPEG bunlara aracılık ediyor. Yine aynı MAPEG -değerli arkadaşlar- alanda 15 hektar alana 200 bin ağaç diktiğiyle ilgili bir görsel yayınladı kendi sitesinden. Ya gittim baktım, nasıl olabilir acaba bu? Çünkü 1 metrekaareye 1 ağaçtan fazla düşüyor arkadaşlar, 75 santim arayla ağaç dikmesi lazım. Bunu devletin resmî sitesinde, MAPEG sitesinde yayınlıyor. Sonra gittik alana, baktık ağaç mağaç yok; ya MAPEG'e sordum arkadaşlar, burada teknik bir şey var. Ya 15 hektar alana 200 bin ağaç dikmek için 75 santim arayla... Ben gittim, alanda yok. Ya bana verdiği cevap arkadaşlar burada, resmî cevaptır, bakın burada aynen okuyorum size.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Bunu bitirmem gerekiyor Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamamlayın.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Burada size okuyorum değerli arkadaşlar: Bu alanda dikilen ağaç sayısına ilişkin veriler, maden ruhsat sahiplerinin beyanları, ibraz edilen rehabilitasyon raporları ile. Yani diyor ki: "Ben gidip bakmıyorum. Bu alana benim, işte ruhsat alan firmaya soruyorum." Arkadaşlar böyle bir şey olabilir mi ya? Siz şimdi bu MAPEG'e ormanları teslim edeceksiniz, kültür varlıklarını; şirkete soruyormuş ya kendi gitmiyormuş. Bak burada resmî evrakla bana verdin bu cevabı sen.

Dolayısıyla arkadaşlar, burada yapılan iş hep getirdiğiniz efendim neymiş sanayi, efendim neymiş ticaret; o yüzden bu bir ticaret değildir, bu bir cinayettir; bu bir siyaset değildir, bu bir ihanettir. ABD eşittir İsrail, ABD firmalarına yaptırdığınız bu madencilik faaliyetleri Gazze'de çocukların tepesine bomba olarak gidiyor. Acem ülkesinde, Acem coğrafyasında o insanların kafasına bomba olarak gidiyor. Yarın bir gün bize "Gazze" dediğinizde size bu günleri hatırlatacağız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Yarın bir gün "İrmağının akışına ölürüm." dediğiniz zaman vatan olan bu ırmaklar, bu dağlar, bu topraklar için yaptırdığınız bu zulmün hesabını size soracağız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Cavit Bey, siz son konuşmacısınız.

CAVİT ARI (Antalya) - Değerli arkadaşlar, Maden Kanunu'nda bir kez daha değişiklik yapılmakta ve zeytinliklerimize, orman alanlarına, tarım alanlarına, doğal sit alanlarına bir kez daha zarar verilmeye çalışılmakta, telafisi mümkün olmayan zararlarla karşı karşıya bırakılmakta.

Değerli arkadaşlar, bir kanun yapılırken yapılan kanunun sonrasında Anayasa'ya uygun olup olmadığına karar verebilir Anayasa Mahkemesi ve bu karar açılan dava sonrası mahkemenin verecek olduğu kararla ortaya çıkar. Ancak bugün görüşülen bu kanun sizler de çok iyi biliyorsunuz ki açıkça Anayasa'ya aykırı. Anayasa'ya aykırı olduğunu bile bile bu kanunu yapmaktasınız ve bu kanun çıktıktan sonra ne mi olacak? Ben size söyleyeyim: Anayasa Mahkemesine dava açılacak, Anayasa Mahkemesinin en azından bir yıl gibi bir süre sonra iptal kararı verme ihtimali yüksek ve iptal kararı verirken de son dönemlerdeki alışkanlıkları gereği işte dokuz ay ya da bir yıl gibi süre içerisinde idareye "Bu hususu düzelt." diye süre verecek. Yani en az iki yıl süre ve bu süre içerisinde atı alan Üsküdar'ı yani kömür ocaklarını, maden ocaklarını açanlar işini görmüş olacak ve bu geçen süre sonrasında da kanun iptal edilecek. Bunu siz bile bile böyle yapıyorsunuz arkadaşlar. Yaklaşık belki de iki yıl sonra bu madde iptal edildikten sonra burada yeniden bu konular görüşülecek ama o şirketler amacına ulaşmış, o doğa tahrip edilmiş olacak.

Şimdi, değerli arkadaşlar, şunu söyleyeyim: Bakın, 2002 yılında AKP iktidarı işbaşına geldiğinde çayır ve meralar dâhil tarım alanı toplamı 41 milyon hektar, 2021 itibarıyla ise bu rakam 38 milyon hektar; şimdi 2025 yılındayız, bu sayı daha da azalmıştır yani şunu söylemek istiyorum: Siz iktidara geldiğiniz günden itibaren gerek tarım alanları gitgide daralmakta gerekse tarımla uğraşan köylümüz, çiftçimiz tarımdan çıkmakta. Bunda en önemli etken, faktör AKP iktidarının tarıma karşı bakışıdır.

Şimdi deniyor ki: "Efendim, enerjide dışa bağımlılık mı olsun?" Olmasın, biz de olsun istemiyoruz ama gün gelecek bu tarım alanları yok edile edile "Enerjide dışa bağımlılık olmasın." derken gıdaya ulaşmada sayenizde dışa bağımlılık olacak.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu kanunu görüşme sırasında "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı yani halk arasında da "ÇED Gerekli" kararı yani "ÇED Olumlu" ya da "ÇED Olumsuz" kararı ile "ÇED Gerekli Değildir" kararı şeklinde alınan kararlar vardı. Şimdi, burada, "Efendim, çevresel etki değerlendirme kararından vazgeçiyoruz." denilmekte.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, çevreye dair yapılan işlemlerde en önemli konu ÇED raporudur. ÇED raporları her ne kadar idare tarafından kolaylaştırıcı maalesef ki işin görülmesi noktasında kararların bolca alındığı bugünleri yaşasak da en azından halkın bilgilendirme toplantılarında çok net şekilde kamuoyu baskılarıyla ve sonrasında açılan davalarla ÇED kararlarının iptal edildiğine şahit olduk, örnekleri var. O nedenle, ÇED süreçleri çok önemlidir, değerlidir ve bu süreçten kesinlikle vazgeçmememiz gerekir. "Madencilik faaliyetlerine izin sürecinde ruhsat düzenlenmeden önce genel müdürlük ilgili kuruma proje hakkında görüşünü sorar, üç ay cevap verilmezse ilave bir ayla birlikte cevap gelmez ise sonucu itibarıyla dördüncü ayın sonrasında izin verilmiş sayılır." hükmü var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Son dakikanız Sayın Vekilim.

CAVİT ARI (Antalya) - Değerli arkadaşlar, böyle bir idari usul görülmüş değildir, böyle bir idari usul olmaz. "Eğer burada cevap vermezse idare bunu reddetmiş sayılır." demeniz lazım. Aksi hâlde, bu düzenlemeyle bakın, bu karara imza atacak bürokratlar "Artık ben bu kararlara imza atmıyorum, cevap da vermiyorum." diyecek. Dolayısıyla bu zımni iradeyle artık ÇED süreçleri aşılmış olacak ve artık bürokrat da "Nasıl olsa ben imza da atmadığım bir projeden dolayı sorumlu da olmayacağım. Dolayısıyla bu süre içinde cevap vermeyerek bu sürecin işlenmesine katkı koyayım." diyecek ve cevap vermeyecek. Böylelikle ne olacak?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Böylelikle, verilen bu kararlarla, alınan bu kararlarla tarım toprakları yok edilecek.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Cavit Bey, tamamlayalım lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) - Bakın, tarım topraklarının korunması noktasında AKP iktidarının anlayışıyla maalesef ki bürokratlar bu maden ocaklarına, taş ocaklarına destekler nitelikte kararlar almakta. Örnek vereyim: Antalya Dereköy'de zamanında Toprak Koruma Kurulunda kurula katılan defterdar, bürokrat, Vali Yardımcısı bürokrat, anladık, onay veriyor. Tarım topraklarını koruması gereken Tarım İl Müdürü herkesten önce gidip 5 bin dönüme yakın bir alana kömür ocağı açılmasıyla ilgili girişime "Evet." dedi. Yani siz neden bahsediyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, toparlayalım.

CAVİT ARI (Antalya) - Böyle bir anlayış içerisinde tarım topraklarının korunması mümkün değildir. Dolayısıyla bu uyguladığınız yöntemden vazgeçin. Aksi hâlde, başta bu kanunla birlikte zeytinlik alanlarının yok edilmesi, açıkça o zeytinlik alanlarının yok edilmesi söz konusudur. Bununla birlikte tarım alanları, sulama alanları ve tarihî eserlerin bulunduğu birçok alan

yok edilecektir diyorum ve bu düzenlemeden mutlaka vazgeçilmesi gerektiğini buradan çiftçimiz adına, üreticimiz adına ve doğa adına ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz, çok sağ olun.

Değerli arkadaşlar, saat 23.20, bütün arkadaşlarımıza söz verdik. Tabii, buraya davet ettiğimiz uzman arkadaşlarımız, kendilerini ifade etmesini beklediğimiz arkadaşlarımız da var. Onlara bu kadar uzun süre verme imkânımız yok. Mümkün olduğunca arkadaşlarımıza söz vermeye çalışacağız. Burada öncelikle Mücahit Taha Özkaya Hocamıza bir söz vermek istiyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Siz yeterli süreyi verin Başkanım, gerekiyorsa yarın devam edilsin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Biz bu gece çalışacağız, siz yarın gelirsiniz kendiniz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Birlikte çalışalım, yarın da devam edelim, herkes konuşsun yani bir acele yoksa, sizin başka bir işiniz yoksa.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mücahit Hocam, kendinizi tanıtır mısınız.

Buyurun Hocam.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ BAHÇE BİTKİLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MÜCAHİT TAHA ÖZKAYA - Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Öğretim Üyesiyim, zeytin konusunda çalışıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hocam, sabahdan beri tartışmalar var "Bu zeytinler taşınır mı, taşınmaz mı? Taşınırsa verimliliği nasıl olur?" diye. Bu konuda bizi aydınlatabilirseniz seviniriz.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ BAHÇE BİTKİLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MÜCAHİT TAHA ÖZKAYA - Tabii ki.

Zeytin ağaçları taşınabilir özelliktedir. Zaten dayanıklı bir yapısı vardır. Toprak altında bir yumrusu vardır. O yumrusuyla birlikte taşınabildiği zaman... Eğer yaşlı ağaçsa yumrusuyla birlikte taşınır; yaşlı değilse, gene kök sistemiyle taşınabilirse taşıma sırasında bir budama yapmak gerekir yaprak sayısını azaltmak için çünkü kök miktarı azalacaktır. Taşındığı yerde doğal saksı yöntemini kullandığımız zaman çok daha rahat bir şekilde büyümesine devam eder, adaptasyonunu tamamlar ve şekil verdiğimiz için, tıpkı gençleştirme budaması yaptığımız gibi, şiddetli budadığımız için verim geriye doğru kayacaktır. Üç, dört veya beş yıl içinde tekrar eski hâline döndürmemiz mümkün olabilecektir ama tabii ki eskisi gibi hızlı bir verim değil yavaş yavaş.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, ben şunu sorabilir miyim hocam, genç bir ağaç ile yaşlı bir ağacın verimini kıyasladığımızda nasıl bir şey söyleyebiliriz? Yani burada arkadaşlarımız yüz yıllık ağaçlardan bahsettiler.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ BAHÇE BİTKİLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MÜCAHİT TAHA ÖZKAYA - 3 bin yaşına kadar taşınabilir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, verim olarak ağacın en verimli zamanı ne zamandır?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ BAHÇE BİTKİLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MÜCAHİT TAHA ÖZKAYA - Zeytin ağacında ağacın verimli zamanı diye bir şey yok. Ağaç yaşlandıkça budanıp tekrar eski hâline dönebilir, gençleştirme budaması yapıp eski hâline döndürülmesi söz konusu olabilir. Yani bir bahçeye on yıl bakmazsanız gençleştirme budaması ihtiyacı duyar çünkü bakım yapmazsanız verim düşer, gençleştirme yaparsanız yavaş yavaş verim yükselir, tekrar eski hâline döner.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hocam, vekilimiz bir soru sordu, bu taşınan 100 ağaçtan ortalama kaç yaşar? Böyle bir veri var mı?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ BAHÇE BİTKİLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MÜCAHİT TAHA ÖZKAYA - Eğer tekniğine göre yaparsanız yüzde 100'ü yaşar.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yüzde 100 gibi bir istatistik veremezsiniz, yüzde 100 olmaz yani yüzde 100 verilemez.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hocam, siz bu projelere öncülük ettiniz mi hiç?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bilimsel bir istatistik değil bu, olamaz ya.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, bir müsaade ederseniz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama olmaz ki Başkanım, "yüzde 100" diye bir oran verilemez.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Böyle bir bilimsel görüş olabilir mi Başkanım?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bir bilim insanı "yüzde 100" diye bir veri veremez.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani hocamız ziraat profesörü, soru soruyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama gerçekçilikten uzak.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, müsaade edin.

Hocam, siz böyle projelerde çalıştınız mı, örneği var mı? Ben onu öğrenmek istiyorum.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Başkan, o zaman bir de aksi fikir söyleyen bir hoca davet etseydik, bir de aksi fikir söyleyen birisini dinleyelim, bir öğretim üyesini dinleyelim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Aksi fikri siz sabahdan beri söylüyorsunuz zaten.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Diyorsun ya "profesör" diye, tamam, akademisyen profesör getirelim, başka fikri olanlar da var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Getirdik işte. Getirseydiniz keşke Sayın Vekilim, o kadar çok konuştunuz ki...

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Ama sizin böyle yapacağınızı bilsek, sipariş etmişsiniz siz.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU ÜYESİ YAKUP ŞEKİP OKUMUŞOĞLU - Peyzaj taşınabilir mi, ekosistem taşınabilir mi? Onun cevabını versin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, ben sorduğum sorunun cevabını alıyorum, siz müsaade ederseniz...

Hocam, siz böyle projelerde çalıştınız mı, var mı gördüğünüz örnekleri?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ BAHÇE BİTKİLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MÜCAHİT TAHA ÖZKAYA - Evet, gördüğüm örnekler var, çalışmalar da yaptık, taşımalarında da bulunduk.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Nereye taşındınız? Eve mi, balkona mı taşındınız! Türkiye'de doğru düzgün örneği yok.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Bilim insanı konuşuyor bak, bilim insanı! Bilim insanı konuşuyor!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Türkiye'de doğru düzgün örneği yok bunun, yok! Türkiye'de zeytin kanunu olduğu için Türkiye'de doğru düzgün örneği yok bunun.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Dünya yuvarlak, düz değil, öküzün boynunda değil!

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Böyle bir bilim, yapı olabilir mi ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun Sayın Akın.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Şimdi, sayın vekillerim ve izleyenler, sorum şu: Biz zeytin ağacının teknik olarak bir yerden bir yere geçirilmesini değil, 40 tane köyün zeytinle birlikte yaşaması sırasında herhangi bir ağacın taşınmasını sormuyoruz. Dolayısıyla şunu söylemek istiyorum sayın profesöre: 40 tane köy o zeytinden, orada yaşarken herhangi bir ağacı taşımakla ilgili değil o köylüyü nasıl taşıyacağız ve köylü nasıl yaşayacak? Bunu merak ediyoruz, teknik bir tartışma yapmıyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hocam ziraat profesörü, nakliyeyle ilgilenmiyor Sayın Vekilim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Biz iletişim kuramıyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, size söz vereceğim. Bakın, bu saate kadar getirdik, ben size söz vereceğim. Sizin burada tartışma yapmanıza, aranızda tartışma yapmanıza müsaade edemeyiz; saat bu saat olmuş.

Ben hocama teşekkür ediyorum ekleyeceği bir şey yoksa.

Mustafa Kumral Hocamız var burada, bir de ona söz vermek istiyorum.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Efendim, hepinize saygılar sunuyorum öncelikle.

Meclis İliç Komisyonunda da sayın vekillerimle beraber çok güzel bir çalışma da yürütmüştük beraber.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi, arkadaşlarımız tarafından şöyle cümleler kuruldu bugün: "Madeni niye bu kadar seviyorsunuz?" "Niye âşksınız madene?"

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Madenle ilgili değil ki!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok "maden" dedi canım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Siz koordinat veriyorsunuz, 3 tane termik santralin...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, müsaade eder misiniz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, "maden" diye genelleştirmeyin Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır, ben bugün söylenenlerden bahsediyorum.

Şimdi, madenler neden önemli?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bu kanunu ilgilendiren, 3 şirketi ilgilendiren yerden bahsediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Maden konusunda gerçekten öne çıkmış ülkeler bunu nasıl yapıyorlar, neden bu işleri yapıyorlar da bizde her zaman böyle bir tartışma çıkıyor? Bununla ilgili bir düşünceniz var mı? Ben bunu merak ediyorum.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Sayın Başkanım, önce şunu söyleyeyim: Sayın vekillerimizin hepsinin dokunulmazlığı var, bizim dokunulmazlığımız yok. Siz böyle bağırırsanız biz sizden korkarız, bağırmayın lütfen.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, biz sizi koruruz, merak etmeyin.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Şaka yapıyorum.

Demin sayın vekilim dedi ki: "Biz dağlara baktığımız zaman ağaç görüyoruz ama mühendisler maden görüyor." Bu sözü söyleyen bendim. Hatırlarsanız, sizinle beraber Kışladağ'a giderken çok güzel de bir seyahat geçirmiştik.

Bakın, dünyanın en önemli kaynağı madendir. Maden olmadan siz yaşayamazsınız. Siz toplantıya başlamadan bunu ifade ettiniz ama ben bunu yıllardır söylüyorum. MTA, Mustafa Kemal Atatürk tarafından 1935 yılında kurulmuştur. Yani eğer o büyük lider madenlerin önemini o gün idrak etmeseydi 1935'te o kurumu kurmazdı. Bizim Maden Fakültemiz de 1953 yılında kurulmuştur ve kurulmasının amacı da ülkemizin önemli olan madenlerinin ortaya konması, bunların ülke ekonomisine kazandırılmasıyla özel bir kanunla kurulmuştur.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Limak, İçtaş ve Aydem ne zaman kuruldu?

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Efendim, beni ilgilendirmiyor onlar. Lütfen benimle bilimsel tartışın, sizden istihramım. Efendim, lütfen, benimle bilimsel tartışın. Bakın, ben kanunla ilgili konuşmayacağım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, lütfen... Bakın, bir profesör konuşuyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Konu onunla ilgili ama kanun teklifi onunla ilgili.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, tamam da o, ondan bahsetmiyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Türkiye ve dünyadaki madencilikle ilgili değil ki! 3 şirketi ilgilendiren...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yavuz Bey, asgari nezaket kurallarına uyalım lütfen ya, Allah Allah! Konu ona soracağınız bir soru değil ki bu.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama yani konuyu oralara götür, buralara getir!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Devam eder misiniz hocam siz.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Sayın Vekilim, ben madenleri neden seviyorum? Çünkü ben de sizin gibi Zonguldak'ta doğdum, büyüdüm, Çaydamar'da okudum. 4, 8, 12 borusuyla uyanıp, kalkıp yaşayan, madencilerin hayatı olan Çaydamar'da büyümüş bir insanım.

Önce şunu söylemek istiyorum: Bakın, İlk Çağlardaki çağların adı nedir? Taş Devri'dir, Yontma Taş Devri'dir, Cilalı Taş Devri'dir, Tunç Devri'dir, Bakır Devri'dir. Çağları değiştiren, bütün o devirleri değiştiren isimler taşlarla, madenlerle kavrulmuştur.

Şimdi, bizim ülkemizde madencilik yirmi sene, otuz sene öncesine kadar 35 kilometrelik yer kabuğunda dünya ortalaması 2,5 kilometreyken derinlik olarak bizim ülkemizde sadece taş ocağıyla ya da kömür üretimiyle 150 metreydi ve bizim ülkemizin o zamanki değerlerini biliyorsunuz. Son zamanlarda bu rakamların artmasının sebebi madenlerin önemini anlamamızdan kaynaklandı.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Teknolojik gelişmenin etkisi yok mu?

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Var tabi, olmaz olur mu, mutlaka var ama bu teknolojik gelişmeyi ortaya koyan da nihayetinde madendir.

Sonuç olarak şunu anlatmaya çalışıyorum: Eğer siz madenlerinizi kullanamazsanız o teknolojik geliştirmeyi de yaşayamazsınız. Hayatınızın her alanında madenler vardır. Bugün dünyaya baktığınız zaman...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Biz madencilikteki rantı karşıyız, karıştırılmasın!

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Çok özür dilerim, bakın, ben buraya bilimsel...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hocam, devam edin.

Yavuz Bey, lütfen...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama bize bakarak söylüyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya hayır, size niye baksın, siyasi mi o ya? Lütfen ya!

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Ama siz dediniz ya bana "Bize bakarak konuşun." diye.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Biz madencilığe karşı değiliz, madencilikten elde edilen rantı karşıyız, haksız kazanca karşıyız.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Sayın Vekilim, demin dediniz ya "Bize bakarak konuşun, niye konuşmuyorsunuz." Ben o yüzden...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sizin ben endişenizi anlıyorum, negatif bir şey derse belki tutuklanma tehlikesi var, onu ima etti belki de.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok sizden dayak yemekten korktuğunu ifade etti!

Hocam, lütfen toparlayın.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Peki, efendim.

O zaman ben şunu söyleyeyim, anladığım kadarıyla çok konuşamayacağım ben burada ama şunu iletmek istiyorum: Sizin hayatınızda madenler olmazsa siz yaşayamazsınız. Bir ülkenin gelişmesi madenlerini çıkarması, üretmesiyle ilgilidir.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Mesele maden değil Hocam, kimin yararına kullanılacak madenler?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, bilim konuşuyor, niye müsaade etmiyorsunuz?

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Ben şunun taraftarıyım: Bir ülke madenlerini kendi çıkarmalı, kendi üretmeli, kendi işlemeli ve kendi halkının refahına sunmalıdır. Bunun her zaman taraftarıyım.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bedeli ne olursa olsun mu?

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Kendi halkınıza sunmanın bedeli olmaz efendim, kendi halkınız her zaman sizin için önde olmalıdır. Bence bu ülkenin refahı için madenlerimizi işletmekten başka hiçbir çaremiz bulunduğu inanmıyorum ama bununla ilgili herhâlde bu tartışma ortamında ben sanırım kendimi ifade edemem ama şunu söyleyeyim ben size: Hayatım madencilikle geçti. Demin bahsedilen Somali'de de çalıştım, Tanzania'da da çalıştım, Mısır'da, Kırgızistan'da, Özbekistan'da dünyanın birçok yerinde madenlerle ilgili çalıştım. Şunu gördüm ki, bakın, dünyada gelişmiş ülkelere baktığınız zaman hepsinin temelinde madenlerini işletmeleri vardır, biz de bunları işletmek zorundayız.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ya, bu işletmelerin nasıl yapıldığı hiç ilgilendirmiyor mu?

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Ben açık konuşayım, kendi evlatlarımı düşünerek bunu söylüyorum. Sizlerin de eminim kendi evlatlarınızı düşünerekten bu madenlerin mutlaka yeryüzüne çıkarılarak halkımızın refahına, hizmetine sunulması gerektiğine inandığınızı düşünüyorum.

Hepinizi saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz Hocam, katkılarınız için de teşekkür ediyoruz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Bakan, usule ilişkin bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Usule ilişkin bir şey söyleyemezsiniz, siz buraya misafir olarak gelmiş bir milletvekilisiniz. Bakın, arkadaşlar, saat şu anda 23.30, bakın, herkes istediğini söyleyebiliyor.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, bakın, verimi artırmak için uzmanlarımızın konuşmasının ardından bize buraya soru sorma hakkı vermeniz ve uzmanlarımızın da kendilerini ifade etmesi önemlidir; bu bir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Öyle bir süremiz yok, öyle bir usul de yok.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - İki: Siz Komisyon Başkanı olarak uzmanlara neyi cevaplamaları gerektiğini sorarsanız bizim buradaki tartışmalarımızın ne anlamı var?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yönlendiriyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Uzmanlarımız burada yürütülen tartışmalarda öne çıkanları kendi uzmanlık alanları itibarıyla yanıtlamak durumunda. Siz Başkan olarak "Şuna yanıt ver, buna yanıt ver." dersiniz kendi bilimsel bilgilerinizi nasıl paylaşacaklar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben soru soruyorum, açıklamasını istiyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Buradaki tartışmalara ilişkin cevap vermek durumundalar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - On iki saatlik tartışmanın hangisine cevap versin, kaç saat sürecek?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama yönlendiriyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yönlendireceğim tabii ki.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, siz objektif değilsiniz ki.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Böyle bir usul olamaz, tartışmayı verimsizleştirdiğiniz gibi insanlara da haksızlık ediyorsunuz..

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Gayet verimlileştiriyoruz. Siz laf atmasanız gayet verimli olacak.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Muhalefet kürsüsünün böyle bağırarak zorunda kalmaması için uzmanlarımız kendilerini belirli bir süre içinde ifade etsinler, belirli bir süre soru sorma olanağı verin ve yanıtlasınlar. Biz böyle karşılıklı kavga mı edeceğiz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Başkanım, yorgunsanız siz dinlenin, vekâleten bir arkadaş baksın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, öyle bir usul yok, kusura bakmayın.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Nasıl yapacağız?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Neyi nasıl yapacağız? Saatlerdir aynı şeyleri söylüyorsunuz zaten, aynı şeyleri söylüyorsunuz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Siz istediğiniz şeyleri soruyorsunuz, böyle bir şey olamaz. Sizin istediğiniz sorulara mı cevap verecek?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Aynı şeyleri söylüyorsunuz, bakın tutanaklara.

Değerli arkadaşlar, istiyorsanız kifayetimizakere yapalım.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sayın Başkanım, uzmanlar gerekirse yazılı olarak Komisyona bilgilerini sunabilirler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - TEMA temsilcisi...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Hayır efendim. Bu konuda buradaki tartışmalara cevap vermek için bu uzmanlar buraya getirildi, Sayın Bakanın sorularına cevap vermek için değil. Burada on saatler tartışıyoruz, uzmanlarımızın kendilerini ifade etme olanağı olmak zorunda.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Biz de sabahdan beridir bekliyoruz yani.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Konuştunuz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Varank, merak ettiklerini isterse sonra kendisi uzmanlara sorar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben kendi merak ettiklerimi sormuyorum, buradaki arkadaşlarımızı bilgilendirmek üzere soruyorum.

TEMA temsilcisine söz vermek istiyorum. Bu konuyla ilgili, bu teklifle ilgili düşüncelerini almak istiyorum.

Evet, buyurun.

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Şimdi, bir kere şöyle bir saptamayla başlamak istiyorum: Bu konuştuğumuz konuların içerisinde zeytin tabii ki çok önemli, ben de hayatının dokuz yılını günde en aşağı on dört-on beş saat zeytine vermiş bir insanım. Dolayısıyla, yanlış anlaşılacak istemiyorum ama buradaki en az zeytin kadar önemli diğer bir konu da IV. Grup madenler. Bunu özellikle bahsetmek istiyorum ki bu IV. Grup nedir? Biliyorsunuz demin de beyefendi grupları aktardı; altın, gümüş, bakır, çinko ve diğerleri. Şimdi, bütün her şeyi bir arada konuştuğumuz zaman her şey birbirine giriyor. Bu çok önemli bir konu ve verim alamıyoruz. Bakın, saatlerdir dinliyorum tek bir kelimesini kaçırmadan ama ben size mesela şöyle bir örnek vereyim: TEMA'nın maden konusundaki duruşu nedir? Bize çok kızır madenciler. Biz madene külliyen karşı falan değiliz, böyle bir şey de olamaz, hiçbir zaman da böyle bir şey söylemedik ama "vahşi madencilik" dediğimiz ya da "sömürge madenciliği" dediğimiz yöntemle, ülkemizin her yerinde bu yöntem kullanılarak bu çok değerli madenlerin çıkarılmasını istemiyoruz ve sonuna kadar da istemeyeceğiz çünkü bu madenlerden zengin olmuş bir tek ülke yok. Sadece Kanada gibi, Amerikalıların bazıları gibi, Avustralya gibi gidip başka ülkelerde o ülkenin toprağını, suyunu, havasını kirletip, binlerce ton siyanürü, sülfürik asidi ve onlarca diğer kimyasal topraklara, suya bulayıp çıkıp gidip sonra da anlattıkları gibi. Bakın, ben kendi gözümle bunların "web" sitelerinde "Türkiye en kârlı operasyonumuz çünkü çevrecilik mevzuatı zayıf." diye gördüm, kendim okudum. Bu da söyleyeyim size Turgutlu Çal Dağı'ndaki nikel madeniydi. Şimdi, ben bir Türk olarak, bundan açıkçası yüzüm kızardı, çok utandım. Yapılamadı ama orada da 100 bin ağacı kestiler ama ondan sonra durdurulabildi ama AK PARTİ zamanında da durduruldu bu, Veysel Hoca zamanında, izni vermedi. Şimdi, burada ne olur birbirimizi işte Alman, o, bu, bilmem ne, bunlar hikâye hepsi. Ne Almanı ne bilmem nesi, anlatabiliyor muyum yani vardır belki böyle insanlar ama benim karşınızda bütün şecerem ortada, alnını karışlarım bana "Alman, bilmem ne." diyenin. Ama gelin hep beraber bu altın maden şirketlerinin yalanlarına inanmayalım. Bakın, en tehlikeli yalan içinde doğruluk barındırandır. Bu insanlar konuşurken istatistiği sonuna kadar eğip büküp... Ağzım açık kaldı, hatta bir tanesine dedim ki: "Ya, insaf! Ben işletme okudum, istatistikle nasıl yalan söylenildiğini biliyorum."

Dolayısıyla, burada konu açık havada liç yöntemiyle ve kimyasallarla yapılan... Bizim açımızdan konu budur ve biz bunu ülkenin her yerinde yapamayız değerli milletvekilleri, yapamayız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hocam, daha açık olması için sormak istiyorum: Siz bunun bu yöntemle her yerde yapılmasına mı karşısınız? Bunun yapılabileceği yerler olduğuna inanıyor musunuz? Eğer sizin söylediğiniz gibi çevresel sıkıntılar varsa buradaki standartların yükseltilmesiyle ilgili gerekli adımların atılmasıyla bunların yapılmasını destekler misiniz?

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Sayın Bakanım, olmuyor, olmuyor. Bakın, bütün hepsi yalan. "Rehabilitasyon" diye bir şey yok, o "restorasyon" olması gerekiyor. Ben size fotoğraf da getirdim, bırakırım çıkarken. Bugün, bu teşekkülleri gazetelerde yazan en iddialı şirketin yaptığı rehabilitasyonu göstereyim size. Bir şeyin üzerine 2 santim, 5 santim toprak döküp, ondan sonra üstünü de hafif yeşertmek... Bizi kandırıyorlar; bakın, bu insanlar bizi kandırıyor.

Şimdi size rakamlar vereceğim. 15 milyon euroya, 30 milyon euroya filan bunlar olmaz. Bakın, Kanada'da 1 tane yapmışlar, büyük bir maden. Ne kadar biliyor musunuz? 2005'ten 2038'e kadar restorasyon yapacaklar, harcaacakları para 4

milyar dolar, kazandığından fazla, bakın. Hepimizi kandırıyorlar, ben size söyleyeyim. Bizim derdimiz o, ona çırpınıyoruz senelerdir.

29 ilin ruhsat haritalarını çıkardık MAPEG'in verileriyle. İçinde belki hata yaptığımız 3-5 tane olabilir. Bir ilin yüzde 93'ü ki bu Gümüşhane'dir altın madenlerine ruhsatlanabilir mi ya, böyle bir şey olabilir mi? Yarıya olsa bile biter, o şehir mehir kalmaz. Sizin şehriniz Trabzon yüzde 77, sadece IV. Grup. Yani, burada bir yanlışlık var ve biz yıllardır çırpınıyoruz bunu anlatmak için. Derdimiz değil. Tabii, kim istemez ya, altın çıksın hiç zarar vermeden ama siz Kaz Dağları gibi bir yere altın madeni yapamazsınız siyanürle. Bakın, çok üzüleceksiniz, değerli milletvekilleri -yani ben çoğunuzdan artık herhâlde büyüğüm- çok üzüleceksiniz siz, yarın bir gün -Mehmet Bey sanıyorum vekilin adı- birinci, ikinci köprü gibi olmayacak bu, inanın ve hepimiz hayatta da olacağız; on-on beş seneye görürüz.

Bakın, son otuz yılda dünyadaki çöken maden barajlarının sayısı 70 ve bu maden barajları en iptidai şekilde yapılıyor. Şirketler bunlara para vermez ve bunlar patır patır incek aşağıya.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hocam ama "Kanada'da var." diyorsunuz.

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Kanada'da var; bakın, ona da bakalım.

Şimdi, sizin de raporunuzda altıncıların rakamları: "1,2 bizim gayrisafı millî hasıla içindeki payımız ve biz bunu 2 yapacağız." diyoruz ama şey olarak da, ilerisi için de 5 ila 8'i koyuyoruz. Burada bir sürü faktör var. Sizin ülkenizin alanı ne kadar? 700 bin kilometrekare, değil mi? Bizim kaç mislimiz Kanada, kaç mislimiz Avustralya? Onlarda ne kadar nüfus var, bizde ne kadar nüfus var ve metrekaşe başına düşen, kilometrekare başına düşen nüfus yoğunluğu nedir? Yani biz gidiyoruz, en kıymetli... Bakın, biz orayı doğru düzgün satmayı bilsek 20 tane, 30 tane altın madeni kazanırız. Kaz Dağları gibi bir yere altın... Ya, bu ne biliyor musunuz? Sizin evinizin en kıymetli yerine getirip ben asit döküyorum. Ya, böyle bir şey olamaz, burada bir yanlışlık var. Ne olur yapmayın bunu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Sayın Başkanım, ben bir söz alabilir miyim?

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Bu kadar. Ben rica ediyorum ve hepinize tek tek de söylüyorum; çok üzüleceksiniz inanın, Tayyip Bey de çok üzülecek bunu yaptığına.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Ya, şimdi böyle "Tayyip Bey üzülecek, siz üzüleceksiniz..."

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Üzülecek, siz de üzüleceksiniz; öyle, hatırlarsınız.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Art niyetle söylemiyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yo, tamam, ben şimdi bu iş usulünce yapıldığında -ki şartların düzgün konulduğunda- ben yapılamayacağına inanmıyorum. Ben bunun örneklerini yurt dışında da gördüm.

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Nerede gördünüz Sayın Bakan?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yurt dışında gördüm.

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Hayır, nerede gördünüz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kanada'da gördüm.

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Hayır, hangi madeni gördünüz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kanada'daki madenlerden gördüm.

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Ne madeniydi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Altın madeniydi.

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Tamam, gidip görelim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Kanada'daki madenciler o yüzden buraya gelip Erzincan'ı mahvediyorlar ya zaten, orada sizin burada altı etmeye çalıştığınız kurallar işlediği için.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz Hocam katkılarınız için.

TEMA VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI DENİZ ATAÇ - Sayın Bakanım, ben gitmeye hazırım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mustafa Hocam, buyurun.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Sayın Başkanım, bir üzüntümü dile getirmek istiyorum.

Ben, hayatının otuz beş senesini bu mesleğe vermiş bir hocayım. Yüzlerce öğrenci yetiştirdim, yüzlerce bilim insanıyla beraber çalıştım, dünyanın her yerinde çalıştım. Benim hayatım bu sektörde ülkeme hizmetle geçti, bedel de ödedim bu konuyla alakalı ama beni konuşturmadınız. Sanki biz çevreci değiliz gibi, ne beni ne Mücahit Hocayı konuşturmadınız. Ben arazide öğrencilerimle gittiğim zaman, dağın tepesinde bir tane pet şişeyi atırmam. Hayatımı onların bu şekilde kendi... Hep şunu söylerim: "Eğitim topluma olmaz, eğitim bireye olur. Eğer siz yalnız kaldığınızda yere tükürüyorsanız eğitilememişsinizdir, öğretmişimdir." Ama Sayın Hocamı dinlediğiniz gibi keşke bizi de dinleseydiniz, dinlemediniz.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Niye? Çünkü sizi Başkan bir yere yönlendirdi, siz oraya gidince karşı karşıya geldik.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Orayı da yönlendirdim.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Hayır, efendim, bakın, Başkan sadece bana madenlerin önemini sordu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Orayı da yönlendirdim.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Hayır, siz sözü verirken yönlendirmediniz, o kendisi başladı.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Bakın, şu anda da konuşturmuyorsunuz.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Bir dinleyelim ya!

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Sayın Vekilim, çok özür dilerim ama şu var: Başkan sadece bana madenin önemini sordu. Ben de madenin önemini anlatırken maalesef yani hatta Sayın Vekil de dedi ki: "Niye bize bakarak konuşmuyorsun?" Ben de o yüzden buraya bakıyordum yoksa herhangi bir kasıttan dolayı değil, lütfen yanlış anlamayın ama keşke bize anlattırıydınız da biz de kendi derdimizi size anlatabileydik. Ben bu üzüntümü dile getirmek istiyorum ama ben hayatım boyunca devam edeceğim; öğrenci yetiştirmeye de devam edeceğim, çevreci olmaya da devam edeceğim öğrencilerime ve kesinlikle ve kesinlikle şundan emin olabilirsiniz ki eğer bir yerde bir maden rehabilitasyonu ile ilgili bir sıkıntı olursa ben bunun karşısına çıkarım hatta size bir öneri sunayım ben: Gelin hep beraber, Türkiye'de nerede varsa rehabilite edilmemiş madenler o şirketlerle beraber, gelin hep beraber orayı rehabilite edelim. Ümit Vekilimin söylediği sözler sonuna kadar katılıyorum. Gelin, hep beraber...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Trabzon'a bekliyoruz sizi, Araklı'ya.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Efendim, bakın, hep beraber diyorum ama hep beraber gelin, ağaçları beraber dikelim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Değerli Hocam, bu sizin verebileceğiniz bir söz değil.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Ben öğrencilerimi götürdüm, 250 bin ağaç diktik.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mustafa Hocam, teşekkür ediyoruz, çok sağ olun.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MADEN FAKÜLTESİ DEKANI PROF. DR. MUSTAFA KUMRAL - Sağ olun efendim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Varank, sizin usul hatanızı Hocam bize biçti, böyle bir şey olamaz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, siz hâlâ devam ediyorsunuz şu anda, hâlâ devam ediyorsunuz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Usul problemini gidermiyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bakın, TEMA'yı biz nasıl dinledik.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bunu söyledim zaten.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nasıl dinledik TEMA'yı, keşke siz de biraz şundan örnek alsanız.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Söylediği şey zaten buydu.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Zaten tam olarak bunu söyledim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, TES-İŞ Başkanımız İrfan Kabaloğlu burada, işçinin temsilcisi. Ben kendisine söz vermek istiyorum, bu tasarıyla ilgili ne düşünüyor, ifade etsin.

TES-İŞ GENEL BAŞKANI İRFAN KABALOĞLU - Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri, sivil toplum kuruluşlarının değerli temsilcileri, çok değerli hocalarım; hepinizi sendikam TES-İŞ adına saygıyla selamlıyorum.

Biz hepinizin bildiği gibi, Türkiye Enerji, Su ve Gaz İşçileri Sendikasıyız. Bizim Yatağan Termik Santrali'nde, Kemerköy, Yeniköy Termik Santrali'nde çalışan yaklaşık 5 bine yakın arkadaşımız var ve bunların çocuğuyla bakıldığı zaman 20 bin kişiyi buluyor buradaki çalışan ve buradan faydalanan insanlar.

Değerli arkadaşlar, benim aynı zamanda mesleğim elektrik, yıllarca Türkiye Elektrik Kurumunda çalışarak gelen birisiyim.

(Katılımcıların "Emeğe uzanan eller kırılslın!" şeklinde slogan atmaları)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen... Başkanım, arkadaşlarımızı dışarı çıkaralım. Çalışan arkadaşlarımızı dışarı çıkaralım, Başkan sizin adınıza konuşur, lütfen.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Dursunlar Başkanım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ben teşvik sistemi üzerinden anlattım. İşçilerin bile isteye nasıl böyle bu hâle getirildiğini anlattım.

(Katılımcıların "Emeğe uzanan eller kırılslın!" şeklinde slogan atmaları)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Müsaade edin arkadaşlar...

Başkanım, buyurun.

TES-İŞ GENEL BAŞKANI İRFAN KABALOĞLU - Enerjinin her ülke için arz güvenliğinin ne olduğunu bilenlerden birisiyim. Yatağan, Kemerköy ve Yeniköy Termik Santralleri değerli arkadaşlar, Türkiye'nin en önemli yerlerinden birinde faaliyet gösteriyor. Ege Bölgesi'nin en orta noktası yani İstanbul'da siz 5 bin megavat elektrik üretirken 10 bin megavat elektrik üretilip oraları besleyemezsiniz. O yüzden, o bölgelerde o santrallerin çalışması lazım. Başka şeyler de söylediler, doğal gazda vesaire yine dışa bağımlı olunuyor tabii. Türkiye'nin yüzde 60'a yakınının enerjisinin dışa bağımlı olduğunu hepimiz biliyoruz. Biz dışa bağımlı olarak devam edecek miyiz yoksa bu santralleri kapatıp öyle teknolojiye uzak mı yaşayacağız? Burada çalışan arkadaşlarımızın 5 bine yakını, dolaylı 20 bin, esnafıyla, köylüsüyle yani ki burada çalışan arkadaşların yüzde 95'i buralı yani o bölgenin insanı.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ne kadarı hasta?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şu anki çalışmada ne problem var? Şu an çalışmıyor mu, durdu mu santral?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sağlık problemleri nedir?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Başkanım, devam edin siz.

TES-İŞ GENEL BAŞKANI İRFAN KABALOĞLU - Onu da anlatayım Deniz Bey. Sizlerle de biz bu işleri konuştuk. Aynı zamanda şunu söyleyeyim: Ben özelleştirmeye karşı yıllarca mücadele etmiş birisiyim ama özelleştirdi artık, yapacak bir şey yok. Şu anki durumumuzu biz korumaya çalışıyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yani bu santral şirketleri açık ocaktan çıkarmaya çalışıp kömürün kaymağını alırken yer altı işletmesine hiçbir yatırım yapmadılar, bu işi bile isteye bu noktaya getirdiler, şimdi çözüm bu mu olmalı?

TES-İŞ GENEL BAŞKANI İRFAN KABALOĞLU - Deniz Bey, siz de biliyorsunuz, 400'e yakın kamyon her gün Soma'dan Yatağan'a kömür getiriyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ne oluyor, patronun kârı mı azalıyor?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çevreye etkisini düşünüyor musunuz 400 kamyonun her gün?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Soma Kolin Termik Santrali'ne 1 milyar 135 milyon lira teşvik veriyor, dönüyor Yatağan'a 190 milyon lira veriyor, aradaki tutar da işçinin üzerinde işten çıkarılma tehdidine dönüşüyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, Deniz Bey, teşvike getirip duruyorsunuz meseleyi de...

Başkanım, siz devam eder misiniz, siz devam eder misiniz.

Yanlış kişilere yanlış soruları soruyorsunuz.

Deniz Bey, lütfen...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır bak, şunun için soruyorum: Enerji sektörü yönetilemiyor ve bu kriz ortaya çıkıyor, sonra da işçinin üzerinde işten çıkarılma baskısı oluşuyor, bunu bilerek ve isteyerek yapıyor AK PARTİ. Soma Kolin Termik Santrali'ne ayırdığı kadar teşvik tutarını buralara ayırmış olsa bugün işçilerin böyle bir riski kalmayacak.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, o zaman da dersiniz ki "Niye bu teşviki veriyorsunuz?" Demiyor musunuz şu anda? "Onlara niye veriyorsunuz?" demiyor musunuz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ben hesaplıyorum, her şeyi söylüyorum. Ben hesaplıyorum, söylüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şunu mu diyorsunuz? "AK PARTİ bunlara ilave 1 milyar lira versin, o da çalışmaya devam etsin." mi diyorsunuz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Benim için önemli olan şey, işçinin cebine giren paranın ekonominin içinde dolaşması.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sizin için önemli olan şey her şeye itiraz etmek.

Başkanım, devam eder misiniz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bilmediğiniz konularla ilgili yorum yapmayın lütfen.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, ben gayet iyi biliyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, hiç bilmiyorsunuz.

Sizin işçiye verdiğiniz her para ekonominin içinde dolaşır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Başkanım, devam eder misiniz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Siz yeter ki yurt dışına kaçtırmayın o parayı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz bir müsaade edin.

TES-İŞ GENEL BAŞKANI İRFAN KABALOĞLU - Şimdi, ben, tabii...

Ben, burada ekonominin veya santrallerin nasıl alındığının, nasıl verildiğinin falan tartışmasını yapmıyorum. Ben 5 bin arkadaşımın hakkını hukukunu burada korumaya geldim, onu anlatmaya çalışıyorum. Biz işsiz kalırsak kimin kapısına gideceğiz? Sizin kapınıza gideceğiz eğer bizim hakkımız çözülmezse.

Şimdi, zeytinci arkadaşlar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, diyorum ki: AK PARTİ vermesi gereken parayı versin, olmayacak böyle bir sorun.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, Deniz Bey, lütfen müdahale etmeyin artık ya, lütfen müdahale etmeyin.

YUSUF ZİYA ALDATMAZ (Bartın) - Böyle bir usul var mı arkadaşlar ya?

FARUK AYTEK (Adana) - Sabahtan beri sen konuşuyorsun ya!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, şirketin yetkilileri yok burada ya! Nerede ya! Varsa kalsın ayağa. Bu 3 şirketin yetkilisi yok, sendika mı gelip konuşacak!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, Deniz Bey, yeter artık ama ya, yeter artık ya!

TES-İŞ GENEL BAŞKANI İRFAN KABALOĞLU - Deniz Bey, siyasi hesapları benim burada konuşacak hâlim yok, ben mevcut durumumu konuşacağım, başka çaresi yok.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Başkanım, bitirir misiniz lütfen.

TES-İŞ GENEL BAŞKANI İRFAN KABALOĞLU - Şimdi, Sayın Başkanım...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - "Bize de hakkımızı versinler." deyin o zaman.

TES-İŞ GENEL BAŞKANI İRFAN KABALOĞLU - Tamam Başkanım yani biz bunları sizinle de konuştuk.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Çünkü kapasite mekanizması teşvik tutarının içinde sabit bütçe maliyeti var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, sizi sendikaya üye yapalım, siz o tarafa oturun, gelin.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yani zaten çalışan işçilerin maaşlarının yüzde 55'i ödeniyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, arkadaşlar, ben ara veriyorum.

Kapanma Saati: 23.53

ALTINCI OTURUM

Açılma Saati: 00.04

BAŞKAN: Mustafa VARANK (Bursa)

BAŞKAN VEKİLİ: Şahin TİN (Denizli)

SÖZCÜ: Cevahir UZKURT (Niğde)

KÂTİP: Adem ÇALKIN (Kars)

----- 0 -----

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Değerli arkadaşlar, oturumu açıyoruz.

Şimdi, İrfan Kabaloğlu sözünü bitirsin.

Evet, buyurun Başkanım.

TES-İŞ GENEL BAŞKANI İRFAN KABALOĞLU - Değerli arkadaşlar, bütün ülkelerde madenler çok değerli olduğu gibi, bizde de önemli. Hepimiz biliyoruz, kömür madeninin oluşması için üç yüz ila beş yüz milyon yıl geçmesi lazım, bakın, üç yüz ila beş yüz milyon yıl geçmesi lazım; hocalarımız keşke burada olsalardı. Yani bu madenleri biz çıkarmak zorundayız. Sadece -kömür için demiyorum ama- bizi ilgilendiren tarafıyla ilgili şunu söyleyebilirim: Oradaki termik santrallere sadece orada çalışanların değil, Ege Bölgesi'nin tamamının ihtiyacı var; Sayın Başkanım, tamamının ihtiyacı var. Biz orada çalışıyoruz, biz yine çalışmak istiyoruz.

Ben herkesin desteğini istiyorum, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Doğrudan çalışan "5 bin" mi dediniz?

TES-İŞ GENEL BAŞKANI İRFAN KABALOĞLU - Evet, 5 bin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Aydem'inki de dâhil mi?

TES-İŞ GENEL BAŞKANI İRFAN KABALOĞLU - Dâhil.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Orada da siz misiniz sendika?

TES-İŞ GENEL BAŞKANI İRFAN KABALOĞLU - Orada da biziz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi Barolar Birliğinden hangi arkadaşımız konuşacak?

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU ÜYESİ YAKUP ŞEKİP OKUMUŞOĞLU - Başkanım, meslektaşım dışarıda, henüz gelmedi ama ben başlayabilirim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani şimdi iki farklı arkadaşla söz vermeyelim.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU ÜYESİ YAKUP ŞEKİP OKUMUŞOĞLU - Şöyle bir şey yapalım: Süreyi biz bölelim, anlatmaya çalışalım anlatabileceklerimizi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, siz görüşünüzü söyleyin.

Buyurun.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU ÜYESİ YAKUP ŞEKİP OKUMUŞOĞLU - Sayın Başkanım, belki daha tolerans gösterebilirsiniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İşte, bu saatte ne kadar tolerans olursa.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU ÜYESİ YAKUP ŞEKİP OKUMUŞOĞLU - Sayın Başkanım, bizim hazırlığımız yaklaşık 17-18 sayfa yani maddelerin tamamı hakkında ve gerekçelerin üzerinde ayrıntılı çalışmalar yaptık, o çalışmaları da sizlere sunacağız yani on-line olarak veya fiziki olarak da sunacağız. Dolayısıyla, teknik anlamda bize verilen süre kapsamında konuşup da sizi bilgilendirebilme şansımızın olacağını düşünmüyoruz ama şu kadarını söylemek isterim: Sayın Başkan, biz sizin düşündüğünüz gibi, kategorik olarak madenlere karşıyız, "Türkiye maden çıkarmasın, onu yapmasın, bunu yapmasın." gibi bir düşünce içerisinde değiliz ama maden alanlarının bir şekilde belirlenmesi gerektiğini düşünüyoruz. Yani kalkıp ormanlık alanlarda madencilik yapılmamalı örneğin, mera alanlarında yapılmamalı örneğin, doğal sit alanlarında yapılmamalı örneğin, kültür varlıkları olan alanlarda yapılmamalı örneğin, millî parklarda yapılmamalı örneğin diye düşünüyoruz ama bu madencilik kanun teklifi her yönüyle istisna düzenlemelerle -Türkiye'de korunan alan veya değil- her türlü alanda madencilik faaliyetine izin veriyor. Türkiye'nin çok prestijli noktaları ne yazık ki madencilerin elinde delik deşik olmuş vaziyette ve olmaya devam ediyor. Burada yaşayan insanlar var, buralarda devam eden hayvancılık var, tarım var, bu alanlarda insanların hayatları altüst ediliyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dolayısıyla Maden Kanunu'ndaki yapılan değişiklikler, getirilen istisnalar ne yazık ki maden sektörü lehine esaslı değişiklikler ve istisnalar yaratıp öbür tarafta çevre, doğa, yaşam, tarım, çiftçiler ve yurttaşlar açısından geri dönüşü olmayacak zararlara sebebiyet veriyor. Şimdi, deniliyor ki: "ÇED süreçlerini hızlandıracacağız." Efendim, ÇED süreçlerini hızlandırmak mesele değil, ÇED süreçlerini hızlandırabilirsiniz; öncesinde de zaten kopyalayapıştır şeklinde gidiyorlardı bu ÇED raporları. Ben yüzlerce davada avukatlık yapmış birisiyim, Trabzon'daki davada, Rize'deki davada Erzurum'un, Konya'nın içerisindeki proje bilgilerini gördüğümüz ÇED raporlarına çok rastladık biz yani bunlar kopyalayapıştır yapılıyor. Zaten gayet yüzeysel ve ilgisiz, alakasız, oradan buradan derleme verileri bu dosyaların içerisine koyup adına da "ÇED" diyorlar. Ne yazık ki ÇED firmaları bir aparat hâline gelmiş vaziyette ve sıradanlaşmış vaziyettedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU ÜYESİ YAKUP ŞEKİP OKUMUŞOĞLU - ÇED'lerin derinleştirilmesi gerekirken, daha da detaylandırılması gerekirken ne yazık ki bu düzenlemeyle daha da gevşetiliyor ve denetimsiz hâle getiriliyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çevre mühendisleri yapmıyor mu bu projeleri?

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU ÜYESİ YAKUP ŞEKİP OKUMUŞOĞLU - Çevre mühendisleri para karşılığında yapıyorlar efendim.

Durum bundan ibarettir yani başka bir şey değil.

Efendim, bir şey daha söyleyeyim, ondan sonra bitireyim. Şimdi, burada sadece zeytincilik meselesinden bahsediliyor. Zeytincilik çok önemli ama zeytinciliğin dışında da çok ciddi konular var burada. Şimdi, herkes "Şunu şöyle yapıyoruz, bunu böyle yapıyoruz." diyor. Mesela, bu teklifte hiç konuşulmayan şeyler var, sağlıkla ilgili olarak toplumsal maliyetler hiç konuşulmuyor. Buradaki çıkartılacak olan bu madencilik faaliyetinden kaynaklı, termiklerden kaynaklı olarak toplumsal maliyetler korkunçtur. Bizim elimizde bunların verileri var, 1982-2020 arasında sadece Yeniköy-Kemerköy Termik Santrali'nin sağlık maliyeti 44 milyar TL'dir ama bu firmalar yılda 200 milyon lira kazanmaktadır. Yine, bu alanda, örneğin Altın Madencileri Derneği Başkanı var, "Yılda 6.500 ton altın çıkartacağız." diyor. 1923'ten bugüne kadar biz toplam 26 milyon ton altın çıkartmışız. 6.500 ton şu demektir efendim: 50-60 tane 100 hektar büyüklüğünde -en küçüğü olmak üzere- siyanür yarası oluşturacağız, siyanür çukurları oluşturacağız demektir. 6.500 ton için 650 milyon ton atık üreteceğiz demektir. Yirmi yıl sonra yaklaşık 13 milyar ton civarında atık üretimi olacak demektir. Bu atığın bertaraf edilebilmesi için de 18 trilyon dolar civarında bir maliyete sebebiyet verileceği hesapları yapılmaktadır. Dolayısıyla yani çıkarttığımız altın ve bırakmış olduğu atık karşılaştırıldığı zaman bu atıkların çevreden sorunsuz bir şekilde uzaklaştırılabilmesi için harcanacak para çıkarılacak altından çok daha fazladır ve bunların hepsi toplumsal maliyettir. Dolayısıyla atıkların bertaraf edilmesi anlamında 25 kat fazla maliyeti olan böyle bir madencilik yapılmasında nasıl bir kamu yararı olduğunu bizler anlayamıyoruz yani bunları söyleyenler de biz değiliz, avukat olarak söyleyemiyorum, bunu söyleyenler de bilim insanları, profesörler konuştu, sayın hocamız aynı şekilde, yine, bir profesörün yapmış olduğu hesaplamalardır bunlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU ÜYESİ YAKUP ŞEKİP OKUMUŞOĞLU - Efendim, bir şey daha söyleyeyim, bitireyim bir cümleyle.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU ÜYESİ YAKUP ŞEKİP OKUMUŞOĞLU - Yani bu teklifte kritik maden, stratejik yatırımdan bahsediliyor ama bunun ne olduğunu kimse söylemiyor. Yani bu, idare açısından keyfi olarak kullanılabilecek bir düzenleme. Yani kritik madenin ne olduğunun, stratejik yatırımın ne olduğunun belli olması lazım çünkü bunların üzerinden süper izin dediğimiz bizim o teşvikti, olurdu, izindi, ruhsattı gibi süreçler yürütülecek kurulun vereceği üstün kamu yararı ilkesine dayalı olarak. Bu hususun da mutlaka bu düzenlemede özellikle gözden geçirilmesi lazım. Ayrıntılarına ilişkin olarak ayrıca raporumuzu sizlere ulaştıracamız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NUR HİLAL GÜNDÜZ - Şimdi, Barolar Birliğinin görüşleri önemli Sayın Başkan. Siz 7 kere görüşüldüğünü ve çeşitli kurullarla da görüşüldüğünü söylediniz ama Barolar Birliği Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu bir davet almadı. Biz son gün gerekli başvurularımızı yaptık ve 4 kişi zar zor içeri girebildik çünkü bu kanun teklifi avukatlarla, kanunun yapıcılarla konuşulması gerekirdi ve Çevre Komisyonu da bu konuda önemli çünkü bu, maden davalarını, enerji davalarını yürüten avukatların bulunduğu bir komisyon.

Biraz önce Sayın Vekilimiz şunu söyledi: "LİMAK'la ilgili konuşuyoruz değil mi? Zeytinlerle ilgili LİMAK şirketi geliyor buraya." dedi. Bağımlı olmayacaktık ya, "Bu kanun teklifiyle yerli ve millî enerji üreteceğiz, yerli ve millî madencilik yapacağız, dışa bağımlılıktan kurtulacağız." deniyor. Hangi dışa bağımlılıktan kurtulacağız sayın vekiller? Siz bir tane altın madeni şirketi söyleyin bana Türkiye'de içinde yabancı bir yatırımcı olmasın; Anagold, Stratex, onun dışında, Cominco, Zenit, Tüprag, Lidya, Pregold; bunların hepsi yabancı şirketler. Bunların sadece kullandığı, öne sürdüğü şirketler de taşeron Türk şirketleri, göstermelik öne attıkları şirketler. Bunu niye biliyoruz? Çünkü hepimiz bu dava süreçleriyle ilgileniyoruz, Türkiye'deki bütün dava süreçlerini de yakinen biliyoruz. Yani nükleer santrallere bir bakın, nükleer santrallerde Ruslar, Japonlar, bir sürü yine yabancı firmalar. Keşke ithalat yapsanız, keşke madeni dışarıdan alsanız da en azından oturacak bir evimiz, ekecek bir toprağımız olsun, köylülerin yaşayacağı bir mekânları olsun yani yerli ve millî bir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi, Barolar Birliği çerçevesinde hukuki olarak değerlendirerseniz...

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NUR HİLAL GÜNDÜZ - Barolar Birliği çerçevesinde...

Ben beş dakika rica ediyorum sizden.

Hukuki olarak zaten burada hepimiz... Aslında bu bir hukuki değerlendirmedir. Madenin... Aslında Anayasa'ya aykırı olduğu bu kanunun çok net, diğer milletvekillerimiz de söylediler, biz de bunu söylüyoruz. Aslında bu gerekçelere hiç girilemezdi, bugün bunlar konuşulamazdı; yasaya uygun değil. Meclis İçtüzüğü 38'inci madde, öncelikle Anayasa denetiminden geçirmesi gerekirdi kanunu, geçirilmedi, reddedildi. Tamam, esasla ilgili de herkes konuştu, söylendi ÇED'le ilgili durumlar, acele kamulaştırmalar. Onun dışında, kurul kararları, henüz ÇED'in onayı olmadan bütün işlemlere, izin işlemlerine başlanması, aynı zamanda sizin meraları, yaylakları, kışlakları izinsiz kullanabilmeniz; bunların hepsi hukuka aykırı. Barolar Birliği Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu burada bugün bütün bu görüşülen Maden Kanunu'yla ilgili maddelerin asla hukuka uygun olmadığını düşünüyor, bunların temelinden değişmesi gerektiği düşünüyor. Bizim bugün burada konuşmamız gereken kanun "İliç faciasından sonra daha düzgün nasıl bir denetim yapabiliriz?"di, biz bunu konuşmak yerine, nasıl daha az denetimle nasıl daha kısa sürede şirketlerin maden işletmesine kavuşmasını konuşuyoruz. Yani sizin "Uzun." dediğiniz süreler aslında çok farklı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NUR HİLAL GÜNDÜZ - Hayır, son bir şiir okumak istiyorum. Bütün bu süreçleri size Sibel başkanın hitap ettiği, ChatGBT'ye yazdırdığı bir şiir var. Ben bunca yıllık dava birikimlerimden oluşturduğum bir şiir yazdım, bunu size okumak istiyorum. İzin veriyor musunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, gecenin bu saatinde okumak istiyorsanız, buyurun, dinleyelim.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NUR HİLAL GÜNDÜZ - İzin veriyor musunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tabii ki.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NUR HİLAL GÜNDÜZ - Ben okumak istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir hanımefendi şiir okumak isterse dinleriz.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NUR HİLAL GÜNDÜZ - Evet, romantik değil bu saatte ama okumak istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Olsun.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NUR HİLAL GÜNDÜZ - Teşekkür ediyorum.

"Vatan neydi? Vatan İliç'te kayıp giden binlerce ton toprağın altında yatan 9 işçiydi. Vatan neydi? Fatsa'da altın madeninin çorak topraklara çevirdiği, sularını arsenikle, civayla, kurşunla, siyanürle kirlettiği suyu. Vatan neydi? Kömürden, tozdan, binbir türlü ağır metalden zehirlenen en değerli varlıklarımızdı. Vatan neydi? Her bir maden ocağını, köyünü, toprağını kaybeden köylü Emine teyzeydi, kanser olan anneydi, hasta olan çocuktu. Vatan neydi? Zehirlenen ürününü satamayan, yetiştiremeyen Mahmut amcaydı. Vatan neydi? Toprağını kaymadan, göçmeden elinden gitmesin diye koruyan Cevat amcaydı. Vatan neydi? Mendereslerden akan suyu, yaylalarında koşan koyunu koruyan, kollayan Fatma teyzeydi. Vatan bizdik, vatan biziz. Vatan bu salonların kapılarına sığmayan yalın ayak çocuklardı. Vatan üç beş şirketin milyonlarca lira kâr ettiği binlerce yıla bedel tek bir ağacın gölgesiydi. Binlerce yılda oluşan kadim şehirlerin, kadim topraklarında yeşeren bir orman gülünün saf kokusuydu. Vatan, dereler boyu akan suların denizlere kavuştuğu ırmaklardı. Vatan, denizde balık, gökte kuş, çiçekte arıydı. Vatan, dinamitlerle yardığın toprağın altında yatan dede, paramparça ettiğın kültür varlıklarımızdı. Vatan, tarihimizdi. Vatan, parayla alınıp satılmayan; vatan, uğruna can verdiğimiz bir karış toprağın binlerce kilometre öteden gelen bir yabancının elinde ufanıp savrulan altın tozları değildi. Vatan, o toprağı eken, biçen, ürünü alıp yediren, besleyen köylünün alın teriydi. Vatan, taşını toprağını bir gecede elinden aldığı köylünün feryadıydı. Vatan, izinsiz, sorgusuz sualsiz ezip geçtiğın Mehmet amcaydı. Vatan, bizdik. Vatan, Şebinkarahisar'da kayan giden zehirli toprağın karıştığı deniz suyuydu. Vatan, sormadan, danışmadan, yoluna varmadan yok saydığı Ali amcanın kara gözlü ineğiydi. Vatan, o kara gözlünün otsuz, susuz, merasız, yaylaksız, kışlaksız bıraktığı Nuri dedesiydi. Vatan, bu salon dışında feryat eden Akbelen köylüleriydi. Denizli'de Hatice teyzeydi, Kütahya'da, Kışladağ'da, Çanakkale'de, Bergama'da, Koyulhisar'da yaşayacak toprağı kalmayan İbrahim dayı, Fatma teyzeydi. Vatan, her birimizin elindeki kalem izi, kan lekesi, börtü böceğın, uçan kuşun, savrulan ağaç dalının nefesi, parmaklarımızın arasından kayan, ellerimizde ve yüreklerimizde oturan bir kaya parçasıydı. Vatan, biziz; vatan, bizdik; vatan, sizsiniz. Vatan, bu salonda oturan her bir nefedir."

Sizlerden istirahat ediyoruz, Barolar Birliği olarak vatanımıza sahip çıkın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çok teşekkür ediyorum.

Keşke Barolar Birliğinden farklı bir değerlendirme alsaydım ama gayretinizi tebrik ediyorum.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NUR HİLAL GÜNDÜZ - Gülmeniz, böyle bakmanız, böyle müstehzi ifadeler kullanmanız. Eğer bu şiiirden birazcık anlasaydınız Barolar Birliğinin...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bizim neyden anladığımızın takdirini size bırakmıyorum. Gecenin 00.22'sinde bilmiyorum, belki CHP'li arkadaşlar daha iyi anlamışlardır şiiiri.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NUR HİLAL GÜNDÜZ - Niye AK PARTİ'lilerin vicdanı, beyni, düşüncesi yok mu?

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) - "Beyni yok." kelimesi nasıl bir kelime ya, ne demek o!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, biz anlamıyoruz ya onun için söyledim.

Ebru Arıcı Hanımefendi'ye söz vermek istiyorum.

Arkadaşlar, bu arada değerlendirme yapan arkadaşlarımız ayrılabilirler. Şimdi Ebru Hanım'a ben bir söz vermek istiyorum, başka bir hanımefendiye.

Ebru Hanım, kendinizi tanıtır mısınız, bu teklifle ilgili ne düşünüyorsunuz?

Buyurun.

TÜRKİYE RÜZGAR ENERJİSİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI EBRU ARICI - Herkesi saygıyla selamlıyorum.

Çok kısa yani beş dakikayı bile kullanmayacağım.

Bu teklif bizim için neden önemli çünkü biz açıkçası bununla ilgili uzun yıllardır her gittiğimiz yerde her konuyu aktarıyoruz, bunun sebepleri üzerine bazı, belki muğlak olabilecek ifadeleri netleştirmek için açıklama yapmak istiyorum.

Birincisi çok kısa. Bizim rüzgârla yolculuğumuz 98'de başlasa bile 2005 Yenilenebilir Enerji Kanunu'yla beraber yirmi yılda geldiğimiz 13 gigabayt var. Bu rakam önemli çünkü geride yapmamız gereken, devreye almamız gereken 26 gigabaytımız var. Yani bizim yirmi yılda yaptığımız hamleyi aslında önümüzdeki üç yıl içinde inşaata hazır hâle getirmemiz gerekiyor, neden? Çünkü en önemli konu şu aslında: Biz bu ÇED'i ve diğer kavramları tartışırken şunu bilmekte fayda var: Biz bir ön lisans alıyoruz ve bizim ön lisansla inşaat hakkımız yok. Biz ön lisansla lisansa geçerken ÇED'i de tamamlıyoruz, imar planını da tamamlıyoruz, ruhsatı da tamamlıyoruz, mülkiyet edinimini de tamamlıyoruz, üretim lisansı alıyoruz ve inşaata başlıyoruz. Yani biz ÇED'imizi aldığımızda ama daha sonra imar planı ya da başka bir şeyi alamadığımızda bizim zaten inşaata başlama şansımız yok, EPDK üretim lisansını vermiyor, dolayısıyla burada eş güdümlü... Defaatle söylendi, biz de çok dile getirdik yani izinlerin sadeleştirilmesi. Evet, aynı orman dosyasının dört farklı dönemde gitmek yerine tek izinle alınmalı; evet, aynı anda mülkiyet edinim, ÇED ve imar süreçleri başlamalı çünkü bizim o iki yılda -gücünüze göre- yirmi dört ay ile otuz altı ay arasında bu işlemleri tamamlamanız lazım ve şu anda reelde, bir rüzgâr santrali projesinin ÇED'i, tamamı "Ek-1" ya da "ÇED Olumlu" dediğimiz sürece tabi ve bir buçuk sene. Yani bir buçuk seneyi bitiriyorsunuz, ondan sonra diğer işleme başlıyorsunuz ve şu olabiliyor -bunun örnekleri var- oraya başladığınızda projeyi yapamaz hâle gelebiliriz, bir sebep olabiliyor çünkü ÇED'deki değerlendirme her şey değil ki. Mülkiyete gidiyorsunuz ve mülkiyet edinimini tamamlayamadığınızda siz tekrar en baştaki sürece dönüyorsunuz. Bizim hedefimiz yapamayacağımız projeyi neden yapamadığımızı bir bütün olarak başında tespit etmek ve biz bu süre içinde -en temel bu hepimizin kaynağı- aldığımızda oradaki bağlantı noktası bize tahsisli durumda. Ben bunu ne kadar erken devreye alırsam zaten ülkeye faydası var ama geç devreye aldığımızda bir taraftan da oradaki bağlantı noktasını da tahsis ediyorum. Dolayısıyla ÇED kısmında tabii ki değerlendirmelere katılmakla beraber ne olur şunu atlamayalım: Bizim burada "sadeleşme" dediğimiz izinlerin hiçbirini bizi inşaata götürmeyecek, biz yine hepsini tamamlayacağız, bitireceğiz, EPDK bunu kontrol edecek, üretim lisansı verecek ve öyle inşaata gideceğiz. Dolayısıyla, biz ÇED'i aldıktan sonra diğer işlemleri alamazsak zaten proje yapılamaz hâle geliyor. Ya, bunun altını çok...

Bence tarihî bir ana tanıklık ediyoruz; öncelikle çok teşekkürler, herkes çünkü bu konulara...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sesiniz gelmiyor.

TÜRKİYE RÜZGAR ENERJİSİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI EBRU ARICI - Tarihî bir ana tanıklık ediyoruz. İnşallah, ileride bugünü hepimiz hatırlarız çünkü çok önemli.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Dur, daha Komisyonundayız ya!

TÜRKİYE RÜZGAR ENERJİSİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI EBRU ARICI - Hayır, katalizör olacak. Öyle ya da böyle Başkanım, bir şey çıkacak, ortada bir niyet olduktan sonra bir noktaya varacağını düşünüyoruz. Dediğim gibi, rüzgâr santralleri anlamında en önemli konu, biz yirmi yılda yaptığımızın en geç beş sene içinde 2 katını devreye almakla yükümlüyüz. Her yerde olsun demiyoruz, ÇED kalsın, ruhsat kalsın demiyoruz, sadece başlayalım, yapamayacağımızı görelim, başka bir yere gidelim. Yani projeyi yaşatabilelim, bir sonsuzlukta boğulmayalım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, sizi Mackenzie mi yönlendiriyor?

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bir çiftçi on beş yıl bekliyor zeytin almak için, on beş yıl, on beş yıl!

ADEM ÇALKIN (Kars) - Onun konusu farklı, zeytinle alakalı konuşmuyor.

TÜRKİYE RÜZGAR ENERJİSİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI EBRU ARICI - Şimdi, ben hani tabii...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Mackenzie mi yönlendiriyor sizi?

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Siz Türkiye'nin kaynaklarını on beş günde götürelim istiyorsunuz, helal olsun!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya arkadaşlar, bakın, herkes konuşurken biz müsaade ediyoruz. Ya, bunu niye her seferinde hatırlatmak mecburiyetindeyiz? Yani, orada konuşuyor, niye laf atıyorsunuz?

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Başkanım, ziraat hocasına eksik soru sordunuz. Bırakmadınız ki bir soru soralım, bir soru!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, Allah Allah! Siz onun için mi laf atıyorsunuz?

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bir soru sormamız gerekirken sormadık.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi diyorsunuz ki: "Bir çiftçi şu kadar da..." Rüzgâr enerjicisi size çiftçilikten mi bahsedecek yani?

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bir buçuk yılda lisans alamıyor diye ortalığı yıkıyor, bir çiftçi yirmi yıl bekliyor zeytin almak için.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Allah Allah!

ADEM ÇALKIN (Kars) - Konumuz rüzgâr, zeytin değil, rüzgâr.

TÜRKİYE RÜZGAR ENERJİSİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI EBRU ARICI - Başkanım, bizim burada 2035 hedeflerimiz var, 2053 hedeflerimiz var. Bizim hâlihazırda 40 gigavata çıkabilecek elimizde lisansımız var onu temsilen. Bir de 2005'le beraber -siz de biliyorsunuz Bakanlığınız döneminde çok gördük bunu- 132 şirketle senede 2,2 milyar dolar ciro yapan ve bunun yüzde 80'ini ihraç eden bir rüzgâr sektörü oluşturmuş bir ülkenin hem yatırımda hem sanayide devamlılığı sağlaması...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Onun ne olduğunu söyler misiniz? Rüzgâr ekipmanlarının ne olduğunu?

TÜRKİYE RÜZGAR ENERJİSİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI EBRU ARICI - Şöyle söyleyelim: Bizim zaten işte YEKA'larda da yerlilik şartımız var. 2005 Yenilenebilir Enerji Kanunu'yla beraber verilmiş teşviklerle bir yerli ekosistemimiz oluşmuş durumda. Bizim işte 7 kule fabrikamız var, kanat fabrikalarımız var, jeneratör fabrikamız var. Şu anda yüzde 65'e kadar yerli üretim yapabiliyoruz. En önemlisi bu iç pazar, tabii ki bu üretim için iç pazar çok kıymetli çünkü o hevesin devam etmesini sağlıyor ama şu anda hâlihazırda da bunun yüzde 80'ini ihraç ediyoruz ve biz evet... İçte hangi yıl, ne kadar projenin devreye alınacağı bilgisi bu anlamda çok önemli çünkü yeni yatırımları teşvik etmek anlamında da önemli çünkü rüzgâr teknolojisi çok büyüyor. Sizin ilk gördüğünüz, Çeşme'de gördüğünüz o türbinlerin 14 tanesini kaldırdığınızda 1 tane türbin koyup aynı gücü, hatta daha büyük bir gücü elde edebilirsiniz. Bunun da üretimine devam edilebilmesi için hem iç pazarımız önemli, hem de dediğiniz gibi buradaki bu hızı kazanmak çok önemli.

Çok teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ebru Hanım bilmiyor olamaz herhâlde, rüzgâr panelinin esas üreticisi TPI Composites bu sektörün yüzde 85'ine sahip ve kendisi bir Amerikan şirketi, şu anda da iki fabrikasında işçiler "Bizi kullan at işçiler olarak rezil ediyorlar." diye grevdeler. O bahsettiğiniz rakamlar asla yerli sermaye... Yerli sermayenin de aynı zamanda TPI Composites gibi bir Amerikan şirketiyle aynı suçu işlediğini de bu memleketteki bütün işçiler biliyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi, değerli arkadaşlar, devam ediyoruz.

Nejat Özduvan, buyurun.

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI KÂTİP ÜYESİ NEJAT ÖZDURAN - Efendim, hepinize hayırlı geceler diliyorum. Bu saatte sizlere hitap etmek hakikaten çok zor. Başkanım, milletvekillerim ve bakanlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, yirmi sekiz yıldır Ege Bölgesi Sanayi Odası Meclis üyesiyim ve Türkiye'de altmış yıldır zeytin sektöründe çalışan bir kişiyim. Ben 76 yaşındayım, 15 yaşından beri, baba mesleğimdir, babamın yanında bu işe başladım. Zeytin ağacının ne demek olduğunu gayet iyi bilirim çünkü zeytini silktim çünkü zeytini budadım çünkü zeytinle haşır neşir oldum çünkü yıllarca zeytinin yağını çıkardım. Şimdiki gibi kontinü tesisler de yoktu, torba sistemle, emek yoğun bir şekilde çıkardık. O zamanlar böyle sızma zeytinyağı da yoktu, hepsi sanayi tipi yağlardı. Sızma zeytinyağını ilk defa Özal'ın teşvikleriyle 1985 yılında İtalya'dan getirdim. Kontinü tesis ve sinolea sistem sızma zeytinyağı elde edilen sistem. Ondan önce Türkiye'de sızma zeytinyağı bilinmiyordu, 2000'e doğru Türkiye sızma zeytinyağıyla tamamiyle tanıştı. Şöyle söyleyeyim; bunlar, hakikaten çok güzel şeylerdi. Şimdi, arkadaşlarımız diyorlar ki: "Zeytin ağacı taşınır mı, taşınmaz mı, ürün verir mi, vermez mi?" Bu işin içinde birisi olarak ben zeytini taşıdım "Verim aldın mı?" diyorsanız almadım, yıllarca bekledim alamadım çünkü zeytine ne kadar bakarsanız bakın verim veremiyor çünkü onun damarlarını kesmişsiniz, kollarını kesmişsiniz ama "Yaşıyor bu adam." diyorsunuz. Bu adamı İzmir'den almışsınız, İstanbul'a götürmüşsünüz, İstanbul'da yaşıyor, doğru yaşıyor ama eli tutmuyor, ayağı tutmuyor. Onun için diyorum ki: Zeytin taşınmaz, zeytin olduğu yerde kıymetlidir. Zeytinimize kıymayalım diyorum. Zeytinyağımızı da çok iyi değerlendirelim.

Son milletvekilime katılıyorum, 100 milyon ağaçtan 200 milyon ağacı geçti ağaç varlığımız. "Neden geçti?" dersanız, o zamanlar 2002 yılında Avrupa Birliğinden tarım destekleri alacaktık biz, bu tarım desteğini almamız için Hükûmet bize çok büyük teşvikler verdi, zeytin ağacı başına çeşitli primler verdi, arazi bazında verdi. Biz bu ağaçları 100 milyondan 200 milyona çıkardık Türk çiftçisi olarak, gururla söylüyorum. Gel gelelim "Bugün ne oldu?" diyorsanız Allah korusun diyorum -Allah korusun- bu zeytinler köklenme durumuna gelebilir çünkü bir ümitle köylü bu zeytinleri dikti, para kazanacağı diye dikti, dört beş sene para kazandı. Şimdi, hakikaten masrafını kurtaramıyor. Bundan iki sene önce zeytinyağı fiyatları Avrupa borsalarında 9-10 euroya çıktı, bugün 3 euroya alan yok. Türkiye'de belki duyuyorsunuz, vekillerim de duyuyordur, elinde zeytinyağı olan çiftçi yağını satacak firma arıyor, bulamıyor, ihracat fiyatları tutmuyor. Onun için zeytinyağı çiftçisine de bir destek verilmesini arzu ediyorum.

Saygılar sunuyorum, hepinize hayırlı akşamlar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, ben şunu söylesem.

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI KÂTİP ÜYESİ NEJAT ÖZDURAN - Buyurun efendim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Piyasa açısından o zaman zeytini sürekli artırmanın faydası yok, zararı var yani fiyatların sürekli düşeceği için.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - İhracat kısıtlaması olmazsa faydası olur.

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI KÂTİP ÜYESİ NEJAT ÖZDURAN - Dikilmiş ağacı da kökleme doğru değil yani millî servet bu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Doğru.

Evet, teşekkür ediyoruz.

Doğa Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Tuba Kılıç Karıcı, sizden başlayalım.

DOĞA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI DİCLE TUBA KILIÇ - Teşekkür ediyorum söz verdiğiniz için.

Öncelikle biz, tabii, bu ortamlara biraz yabancıyız sivil toplum olarak. Yaklaşık yirmi yıl önce en son burada Tabiatı Koruma Kanunu için davet edilmiştik, yirmi yıldır ne yazık ki ülkemizin doğasıyla ilgili yapılan hiçbir kanuna davet edilebilmiş, dâhil edilebilmiş değiliz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımızın aksine siz bizim sizi davet etmemizden memnunsunuz; doğru mu anlıyorum? Yirmi yıldır ilk defa olmuş.

DOĞA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI DİCLE TUBA KILIÇ - Yirmi yıldır davet edilmediğimiz için şaşkın ve üzgünüz demem daha doğru olur.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yirmi yıldır davet etmeyen sizsiniz yani onu söylemeye çalışıyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, ben davet edenim gördüğünüz gibi.

Buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Partinizin genel duruşuna aykırı hareket etmişsiniz, buradan onu anlıyoruz.

DOĞA DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI DİCLE TUBA KILIÇ - Çok yakın bir zamanda İzmir'de İktisat Kongresi'ne davet edilmiştik ve yüzyıl öncesinde bu ülkede çiftçilerin, işçilerin, sanayicilerin, siyasetçilerin nasıl medeni bir ortamda bu ülkenin kalkınması için bu ülkede birlik beraberlik içerisinde çalıştıklarını, geleceğimizi, bugünlerimizi hazırladıklarını dinledik orada. Ne yazık ki sabahtan beri bu salonda aynı medeniyette birbirimizi dinlediğimizi, tartıştığımızı görece bir genç kadın olarak göremediğim için öncelikle şaşkınım. Aynı zamanda bu salonun dışında da ne yazık ki bizler, doğa korumacılar, uzmanlar, akademisyenler, köylüler, karar vericiler, madenciler, işçiler sürekli bir çatışma hâlindeyiz ve inanın biz sivil toplum olarak bu çatışmadan ne besleniyoruz ne de memnunuz.

Bakın, Doğa Derneği, Dünya Kuşları Koruma Kurumunun Türkiye temsilcisidir, Dünya Doğa Koruma Kurumunun üyesidir; teknik bir kurumdur. Buradaki konuştuğumuz maden, enerji firmalarının ÇED'ler için kullandığı tüm verilerin veri tabanına sahip tek sivil toplum kuruluşudur, Bakanlıkla bu verileri paylaşan bir kurumdur ve buna rağmen ne yazık ki biz sürekli Anadolu'nun her köşesinden "Bize yardım edin, şu proje bizim evimizi yok ediyor, şu proje bizim gölümüzü tehdit ediyor." mesajları, telefonları almaktan çok yorgunuz. Bizler burada aslında bir ilişki kurmak, birlikte ülkemizin geleceği için daha yapıcı çözümler bulabilmek arayışıyla buradayız. Kavgaya etmek, polemik çıkarmak için burada değiliz. Bakın, savaşları konuşuyoruz, madenleri konuşuyoruz. Evet, enerjiye, madene tabii ki ihtiyacımız var, hepimiz kullanıyoruz fakat gıda güvenliğini, su güvenliğini, haklarımızı, yaşam haklarımızı konuşmuyoruz. Bir savaş çıktığında ilk ihtiyacımızın buradaki millî güvenliğimizin ilk koşulunun su ve tarım olduğunu, gıda olduğunu ve burada bize bunu sağlayan ekosistemleri yaşatmak zorunda olduğumuzu hatırlatmak istiyorum.

Son bir şey söyleyeceğim: Bu kanun teklifini -çok şükür okuma yazmamız var- anlıyoruz, okuyoruz, burada söylenenlerle ikna olmuş değiliz. Uluslararası sözleşmeler, ulusal mevzuat ve Anayasa'ya aykırı olduğunu görüyoruz. Ne yazık ki bu koşullar altında geçerse de Doğa Derneği hem ulusal hem uluslararası hem yerel ağlarıyla birlikte karşı durmak zorunda kalacak. Lütfen, buradan bir çözümle çıkmaya çalışalım.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, çok teşekkür ediyoruz.

Ömür Hanım...

DOĞAL HAYATI KORUMA VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ÖMÜR KULA - Sayın Başkanım, teşekkür ederim söz verdiğiniz için.

Kıymetli vekillerim, Komisyon üyelerim, sevgili misafirler; sabahtan beri ben de sıranın bana gelmesini bekliyorum, nihayet geldi.

Şimdi, ben, öncelikle hayatında ilk defa Meclise gelme ayrıcalığını elde etmiş 44 yaşında bir kadın olarak burada görmüş olduğum ortamla ilgili duyduğum utancın altını çizerek başlamak istiyorum. Merdivenlerden düşenler, birbirine bağırانlar, lanlı lunlu konuşanlar, çok üzgünüm, çok şaşkınım. Ben, eve döneceğim, 11 yaşındaki oğluma "Ben bugün Meclise gittim." deyip bunu mu anlatacağım? Çok üzücü, çok yazık. Ardından da üzerinde tartıştığımız kanun teklifiyle ilgili çok net bir tespitte bulunmak istiyorum. Dersi iyi çalışılmamış bir kanun teklifiyle karşı karşıyayız, gerekçe olarak verilen referans Avrupa Birliği rehber dokümanı, herhâlde tercüme edilirken bir sıkıntı oldu. Rehber doküman tamamen yenilenebilir enerjilerle ilgili, kanunu yazanlarımız gerekçeyi sanki o rehber doküman madencilik üzerine yazılmış gibi algılamış. Avrupa Birliği o rehber dokümanda "İklim kriziyle mücadele etmek için bizim yenilenebilir enerji altyapılarını hızlandırmamız lazım." diyor, "Kömürü hızlandırmamız lazım." demiyor, biz ise bunu alıyoruz, böyle algılıyoruz. Yani kim yaptıysa bunun tercümesini bence bir konuşun arkadaşınızla, orada bir hata var, müthiş bir kavram karmaşası seziyorum. Sabahtan beri dinliyorum, bir kişi kaç tane ağaçtan bahsettiğimizi bile bilmiyor, zeytinin taşınabilir mi taşınamaz mı olduğu konusunda bile net bir elimizde bilgi yok. Kaldı ki yani Doğal Hayatı Koruma Vakfı Genel Müdürü olarak bir başka şaşkınlığımı dile getirmek istiyorum. Ya, arkadaşlar, doğa nasıl taşınabilir ya? Ekosistemi nasıl taşıyorsunuz bir yerden bir yere? Saksı mı bu? Deli miyiz biz? Bu bir excel tablosu mu? Yaşayan Gezegen Raporu'muzu okuyun, Doğal Hayatı Koruma Derneği, tüm dünyada, 190 ülkede en büyük doğa verisiyle yayınlıyor bu raporu. Bakın, ben size söyleyeyim, susuz kalacaksınız, kalacağız, ormansız. Şeyi de çok merak ediyorum, maşallah, sit alanlarını da dâhil etmişsiniz buraya. Şimdi, meraların, otların kalitesi düşünce mera şeyden çıkıyor, ormanlar yanıyor, oradan çıkıyor. Sit alanlarını nereden çıkarıyorsunuz? Yabancılar taşları toplayıp kaçırınca mı sit alanı olmaktan çıkacak? Orası da o zaman mı madene açılacak? Şunu net bir şekilde rica ediyorum: Bir etki analizi çalışması için tüm uzmanların bir araya gelmesi gerekmektedir. Böyle bir yasa teklifi hazırlanırken dünyadaki iyi örnekler -onda da bile hemfikir değiliz- ağaçların taşınması... "Var örnek." diyorlar, "Yok." diyorlar; hangisi? Bir araya gelelim, bir etki analizi yapalım. Biz, hangi madenden bahsediyoruz? Gerçekten bu işten biz ne kazanacağız, ne kaybedeceğiz, bütün net bilimsel verilerin olduğu bir doküman üzerinde tartışalım, ondan sonra kanunu konuşalım. Kanun zaten Anayasa'ya aykırı, her yerinden. Biz neyi tartışıyoruz? Derhâl geri çekilmesi gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyorum.

DOĞAL HAYATI KORUMA VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ÖMÜR KULA - Çekilmediği takdirde biz de gereken tüm mücadeleyi karşısında durarak vereceğiz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben, aslında, arkadaşlarımız Anayasa'ya aykırı olduğunu düşünüyorsa başka bir şeyi tartışmaya gerek olduğunu düşünmüyorum. Siz, "Bu Anayasa'ya aykırıdır, desteklemiyoruz." dersiniz zaten esasa girmeye gerek yok, ben öyle düşünüyorum.

Evet, şimdi...

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Video çekecek, nasıl çekecek?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Cansel Fidan...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Buraya davet edilen bir kişiyle ilgili Komisyon üyesi böyle konuşamaz "Video çekecek." filan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, siz, deminden beri bu taraftakilere konuşuyorsunuz. Çok ilginç ya, gerçekten sizi çözmek çok ilginç.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bu saygısızca bir tutum ama.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Cansel Fidan burada mı? Cansel Bey...

DOĞAL HAYATI KORUMA VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ÖMÜR KULA - Ben kendisini nasıl şikâyet edebilirim acaba?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Edemezsiniz. Bir kere, kendiniz de tavırlarınıza biraz dikkat etmeniz lazım. Burada, medeni bir tartışmadan bahsediyorsak, sizin de biraz buradaki insanlara saygı göstermeniz gerekir.

DOĞAL HAYATI KORUMA VAKFI GENEL MÜDÜRÜ ÖMÜR KULA - Ne yaptım?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - "Kendisini nasıl şikâyet edebilirim..." vesaire. Burası şikâyet etme yeri değil.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Gayet medeni bir şey.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - "Buraya video çekmek için geldiniz." denilirse bu cevabı alır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Olabilir, burada herkes birbirini bir şeylerle itham ediyor.

Şimdi, Cansel Bey, sizi dinleyebilir miyiz?

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Milletvekilleri birbirine karşı bir üslup kullanıyor ama yani sade vatandaşımız derdini anlatmaya gelmiş, ona karşı kullanılması doğru değil.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Vatandaşımız pek sade değil. Biz saygıyla dinledik, vatandaşımız pek sade değil. Anayasa'ya aykırı mı değil mi, onu Anayasa Mahkemesine çıkarırsınız, gidersiniz, Anayasa Mahkemesi karar verir.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Siz duymamışsınız, başka bir şey söylüyor. Vatandaş küçültücü cümle kuramazsınız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen müsaade edin.

CANSEL FIDAN - İsmim Cansel Fidan, çiftçilikle uğraşan bir insanım, ben de zeytincilik yapıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kaç ağacın var?

CANSEL FIDAN - 400-500 ağacım vardı ama yangında kaybettik hepsini.

Biz hep zeytinleri tapulu tarlalarımıza... Biz, meralardan, dörtlü çatal olur, arasından sökeriz, götürüp dikeriz, budamasını yaparız. Hani, deniyor ya "Zeytin taşımacılığı olmuyor." Biz içindeyiz. Ben de şaşkınım yani ilk kez geliyorum buraya, bu işin içindeyiz yani tarımla uğraşıyorum. Gelin, buyurun, beklerim. Akçakaya köyünde oturuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani siz zeytin taşınabilir mi diyorsunuz?

CANSEL FIDAN - Taşınabilir diyorum efendim, biz içindeyiz, kendimiz yapıyoruz.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Köküyle mi taşıyorsunuz hocam?

MEHMET BAYKAN (Konya) - Ne oldu, sade bir vatandaş konuşunca beğenmediniz mi?

CANSEL FIDAN - Kusura bakma, ben çiftçi bir insanım; gelin, kanıtlayacağım size.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sade bir vatandaş konuşunca beğenmediniz mi?

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Beğenmeyebilir ama küçültücü söz söyleyemez.

CANSEL FIDAN - Beklerim köyüme, gelince öğrenirsiniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nerede bu köy?

CANSEL FIDAN - Milas Akçakaya.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, teşekkür ediyoruz.

CANSEL FIDAN - Ben teşekkür ediyorum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Zeytinler yandığına göre şimdi ne yapıyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir müsaade eder misiniz arkadaşlar?

ADEM ÇALKIN (Kars) - Yenisini ekmiş ya.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ulusal Zeytin ve Zeytinyağı Konseyi, Murat Narin...

Murat Bey, buyurun.

ULUSAL ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI KONSEYİ KURUCU ÜYESİ MURAT NARİN - Sayın Başkan, değerli vekillerimiz, sayın hazırun; sizleri saygıyla selamlıyorum.

"O ağaç ki yağı çerağımdır, suretimdir." diyor Tanrı Nur suresinde. 1999 yılında, Ecevit hükûmetinden bu yana, bu Mecliste Zeytin Yasası'nı korumak için gelip gidiyor, komisyonlarda çalışıyoruz. İlk defa bugün biz Tanrı kelamını anlatmak, bir kez daha hatırlatmak için geldiğimiz bu Mecliste tekme tokat dövülerek dışarıya atıldık. Bunu siz sayın vekillerin vicdanına havale ediyorum.

1999 yılından bu yana, Ecevit hükûmetinin düşmesiyle ilkinde kadük olmuştu Zeytin Kanunu'nun değiştirilmesi girişimi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ecevit mi değiştirmeye çalıştı yani?

ULUSAL ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI KONSEYİ KURUCU ÜYESİ MURAT NARİN - Hüsamettin Özkan değiştirmeye çalıştı.

Daha sonra, 8 kez bu Mecliste, sonuncusu yine bu Sanayi Komisyonunda, değiştirilmekten vazgeçmişti. Genel Kurulda oy birliğiyle birkaç kez -sayısını bile hatırlamıyoruz, dokümanlara bakmamız gerekiyor- Zeytin Kanunu'nun değiştirilmesi reddedilmişti. Bugün 10'uncu kez bu konuyu biz tekrar tartışıyoruz. "Neden, niçin, zeytin nedir?"i, buna dair her şey söylendi ve şu anda ben burada, 1999'dan bu yana aynı sözcüklerle, aynı konunun tekrar tekrar tartışıldığını, konuşulduğunu düşünüyorum. Yasa gerekçesinde dendi ki: "Yunanistan'da, İspanya'da Zeytin Yasası madenle uyumlu çalıştırılıyor." Yunanistan'da yirmi beş yıl önce bu konu dava konusu olmuştu zeytinlik alanlarda maden işletilmesi. Yunanistan yargıtayı o girişimi iptal etti, o günden sonra bir daha da bu konu tartışılmadı. İspanya'da geçtiğimiz günlerde 100 bin zeytin ağacının sökülerek enerji santrali kurulması girişimi iptal edildi ve artık tartışılmıyor bu. Bu yüce Meclis Kurtuluş Savaşı yapmış, onu yönetmiş bir Meclis. Burada dün 9 kere "hayır" dediğiniz bir teklifin tekrar tekrar tartışılması, bu anlaşılır ve kabul edilebilir bir şey değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ULUSAL ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI KONSEYİ KURUCU ÜYESİ MURAT NARİN - Ulusal Zeytin ve Zeytinyağı Konseyi 2007'de çıkarılan, iktidarınız tarafından çıkarılan Tarım Kanunu'yla kurulan ilk resmî konseydir. Biz kuruluşumuzda şunu söyledik, sayın vekillerimiz dile getiriyorlar: "Türkiye zeytinyağı üretiminde dünyada 2'nci ülke olacak, bizim hedefimiz budur. 21'inci yüzyıl Türkiye zeytinciliğini planlayacağız." Bizim temel hedefimiz buydu. Tarım Bakanlarıyla, Tarım Bakanlığı bürokratlarıyla oldukça iyi ve verimli çalışmalar yaptık. Evet, o 100 milyon zeytin ağacını sizin aklınıza geldiği için değil, biz neden, niçin, nasıl ve neden olması gerektiğini detaylarıyla, bilimsel raporlarla anlattık. "Zeytin ağacı taşınır." tartışması yapılıyor. Zeytin ağacı taşınmaz, bu ağacı buradan kaldırıp bir saksıyı şuradan şuraya taşırsanız o ağacın yaşam formu değişir. Zeytin ağacı niye taşınmaz biliyor musunuz? Tîn suresinde Tanrı diyor ki: "Emin beldeye ant olsun." Bir insanın tabiatında en emin yer ana rahmidir. Fetüs hâline dönüşürsünüz korktuğunuz anda. Eğer siz eminseniz orada yaşamaya devam edersiniz. Zeytin ağacı üç bin yıl bir yerde yaşıyorsa orada emin olduğu için yaşıyor. Onun etrafında yaşayan insanlar onunla birlikte yaşıyor. Orada bir kültür var, orada bir hayatın sürekliliği var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet...

ULUSAL ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI KONSEYİ KURUCU ÜYESİ MURAT NARİN - Şimdi, bize şu söyleniyor, deniyor ki: "İşte, ülkenin kalkınması, madenlerin işletilmesi..." Bakın, şu anda tartıştığımız konu sömürge madenciligidir. Biz, madenlerin...

İzninizle, düşüncemi söylüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Düşüncenizi zeytinyağı çerçevesinde söyleyin, yani şimdi...

ULUSAL ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI KONSEYİ KURUCU ÜYESİ MURAT NARİN - Madenlerin yanlışını eleştirebilirsiniz.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Süresi var Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İkinci kez verdim süreyi, ikinci kez verdim.

ULUSAL ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI KONSEYİ KURUCU ÜYESİ MURAT NARİN - Madenlerin ulusal çıkarlarımız için geçmişteki Etibank Madencilik'in mantığıyla işletilmesi konusuna biz karşı değiliz.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ben konuşmayayım, konuşsun.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Konuştunuz ama yeterince konuştunuz.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ben Komisyon üyesiyim, daha çok konuşacağım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet...

ULUSAL ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI KONSEYİ KURUCU ÜYESİ MURAT NARİN - Bu ülkenin sanayileşmesi konusuna karşı değiliz. Sayın Vekilim, kısaca, iktisatçı bir bilim insanı olarak birtakım değerlendirmelerde bulundu, katılıyorum, değerlendirilmesi gerekir. Size tarımın neden kalkınmamızın temel dinamiği olması gerektiğini... Lütfen, biz, artık yirmi beş yılı aşkın bir süredir bu meseleyi tartışma, zeytin konusunu tartışma konusu olmaktan çıkaralım, gelin, bir şey yapalım. Bu, devletin resmî kayıtlarında var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ULUSAL ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI KONSEYİ KURUCU ÜYESİ MURAT NARİN - Türkiye 12 milyon hektar toplam ürün desenine zarar vermeden zeytin dikilebilir alana sahip. Bunun 3 milyon hektarı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde GAP Bölge İdaresinin raporunda. Gelin, biz buraları Türkiye'nin bir yılda yağ ithalatına ödediği paranın karşılığında zeytinlik alan hâline getirerek 3,6 milyar zeytin ağacına sahip olalım ve yirmi yıl sonra Türkiye... Dünyada 150 milyon ton likit yağ üretiliyor, bunun yüzde 15'ine yakın miktarını, anne sütüne eş değer zeytinyağını üreten bir ülke hâline gelirsek eğer siz, diplomatlık yaptığınızı söylediniz konuşmanızda, Bakanlık da yaptınız, uluslararası masalarda, dünyanın yüzde 15 yağını üreten... Önümüzdeki 2050 yılında dünyanın 10 milyar nüfus olacağı, temel meselenin gıda ve su konusu olacağı, belki de savaşların bunun için çıkacağı... İşte, şimdi, günümüzde yaşadığımız örnekleriyle de biz, güçlü bir ülke hâline gelelim. 100 milyar doları aşkın 6 milyon insana doğrudan, 2 milyon insana da dolaylı olarak istihdam sağlayacak ve böylesine barışçıl bir projeyi gelin Anadolu toprağında uygulayalım,

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz

ULUSAL ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI KONSEYİ KURUCU ÜYESİ MURAT NARİN - Zeytin ağacını sökmekle, zeytinciye yerinden oynatmakla, sürgün etmekle bu ülke kalkınmaz, bu ülkeyi kalkındıracak ve sürekli para kazanacağımız... Bakın, size bu rakamları uydurarak söylemiyorum, 100 milyar dolar yıllık gelir elde edeceğiz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şu anda zeytinyağının toplam ticaretinde dönen para ne kadardır?

ULUSAL ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI KONSEYİ KURUCU ÜYESİ MURAT NARİN - Sayın Başkan, şu anda 500 bin tonla dünyanın ikinci büyük ülkesi hâline geldik.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben dünya ticaretinin rakamını merak ediyorum. 100 milyar dolarlık bir pazar var mı şu anda?

ULUSAL ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI KONSEYİ KURUCU ÜYESİ MURAT NARİN - Şu anda dünyada var, Amerika her yıl ikiye katlayarak zeytinyağı tüketiyor, Çin ikiye katlayarak yani yüzde 100 artışlarla, Japonya aynı şekilde, Latin Amerika ülkeleri aynı şekilde.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben size bir soru sorabilir miyim? Ne kadar cam şişeye ihtiyacınız olur ve ne kadar elektrik tüketirsiniz bu kadar milyar ton zeytinyağını ürettiğinizde?

ULUSAL ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI KONSEYİ KURUCU ÜYESİ MURAT NARİN - ŞİŞECAM fabrikamız bize bunu yapabilir. Bakın, bunların hepsini biz çalışalım.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Çatı GES'i yeter.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz çatı GES'iyle çalışan bir şişe cam fabrikası gösterin bana, ben de size...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - İlla cam olmasına gerek yok.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şişeleyeceksiniz bunu değil mi?

ULUSAL ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI KONSEYİ KURUCU ÜYESİ MURAT NARİN - Sayın Başkan, şişeleyeceğiz de şişe dışında da ambalajlara döneceğiz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Plastik yaparsanız onun için de petrole ihtiyacınız var, eğer metal yaparsanız da o kısma hiç girmiyorum, demir çelik sektörü zaten farklı.

Evet, çok teşekkür ediyorum.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - İlla şişe cam olmasına gerek yok.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Neyle olacak?

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Tenekeye de koyabiliriz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tenekeyi de demir çelikle yapıyorsunuz, onun da artlarını size anlatmama gerek yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yahu madenler hiç mi çıkarılmasın yani?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyorum. Çok sağ olun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Dün nasıl şişelenirse yarın da öyle şişelenecek yani bu kadar basit. Her şeyin bir ölçüsü var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, her şeyin bir ölçüsü var, doğru diyorsunuz. Yani dağı taşı her tarafı zeytin yapma imkânı, ben dünyada öyle bir örnek görmedim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Zaten Türkiye'den başka yok, sadece burada oluyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Ayşen Yaşar, buyurun.

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - Teşekkür ederim Başkanım.

Ben Muğla Milas Türkevlere Mahalle Muhtarım, Kemerköy Termik Santrali'nin olduğu yerden.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kaçınıcı döneminiz?

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - İlk dönemim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Maşallah, kaç oyla seçildiniz?

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - 750 seçmen vardı, 4 oy farkla aldım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - Şimdi, burada kimseyi üzmemek, kimseyi kırmak niyetinde değiliz. Herkes düşüncelerini açık açık söyleyebilir, kimseye karşı da değiliz ama bu Zeytin Yasası olunca... Şimdi, 83 yılında, Kemerköy Termik Santrali için bizim oraya bir sondaj vuruldu, onaylandı. Kısa keseyim, biz de çok direndik, çok direndik ilk başlarda. Rahmetli Özal zamanıydı o zaman, Özal geldi işte, vekiller geldi; o zaman böyle birlik beraberlik şeklinde bir karar verildi, "Size yardımcı olacağız. İşte, bütün yediden yetmişe herkes işe girecek, elinizden tutacağız." dendi. Bizim köyde 3 tane zengin vardı, arkasında 100 tane fakir onlara hizmet ediyordu. Bu, insanlara cazip geldi, oldu. Gerçekten de yani termik santral olduktan sonra köyümüzün, her şeyimizin havası değişti. Santral kurulurken tabii, santralin olduğu yerde zeytin ağaçları da vardı, dedi ki devlet bize: "Eğer boş yeriniz varsa zeytinleri alabilirsiniz." Tabii, "Bu zeytinleri alabilirsiniz." dedikleri zaman, tabii, buna uygun olanı da vardı, uygun olmayanları da vardı. Şimdi, köylü kendine gerekli olanı işte kepçeyle, çapayla, kürekle alabildiğini aldı. Ondan sonra tabii, santral başladı, santrale kömür gerekiyor. Hüsamlar diye bir köyümüz vardı, ben Hüsamlar köyünden gelin gittim oraya.

Şimdi Hüsamlar köyü, tabii, biraz onlar da direndi, biz de direndik, ne de olsa köyümüz; çok iyi anlıyorum herkesi. Tabii, buna ne kadar da dirensen devlete karşı gelmemiz zaten mümkün değildi. Onlar da muhtara bir teklif verdiler, dediler ki: "Muhtarım, sizi ayırmayacağız, bir yer göstereceğiz, köylü olarak oraya taşıyacağız." Sağ olsun, muhtarımız buna yanaşmadı, yanaşmayınca köylümüz kendi imkânlarıyla her bir yere dağıldı, insanlar bitti. İnsanlar giderken de... Bizim de vardı mesela bir yerimiz babam rahmetlinin, 150 ağacımız vardı evimizin önünde, 90 tane ceviz ağacımız vardı. Tabii, bizim dikecek yerimiz yoktu, Türkevlere'ne geldik. Dedi: "Kızım alabilirsin." Bizim dikecek yerimiz yoktu, bir fabrikacıya babam söyledi, bunları fabrikacı geldi, kepçesiyle, kamyonuyla alınacağını aldı, gitti. Ondan sonra tabii, herkes bu zeytinlerini taşıdı, dikti. Tabii, 2021'de bir yangın geldi. Tabii, Türkevlere'nde, Türkevlere'nde değil, hemen hemen 10 tane köyde...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O büyük santralin etrafındaki büyük yangından mı bahsediyorsunuz?

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - Evet, evet.

Şimdi, tabii, bu bir Türkevlere'ni kapsamıyor. Nereden bakarsanız 10-11 tane köyü yaktı, bitirdi. Benim evimin bahçesine girdi yangın, portakal ağacına kadar tutuştu, bir şey kalmadı. Şimdi kısa kesiyorum: Ondan sonra santralimiz, hep "Santral, santral." diyorlar ya, santralin aslında birçok köye o kadar faydası var ki hani yararı. Biz hiçbir zararını görmedik, ölümüne varana kadar santral gömüyor bizim her şeyimizi. "Alo" diyoruz, ambulans geliyor; "Alo" diyoruz, kepçe geliyor; "Alo" diyoruz, her türlü hizmeti alıyoruz ve benim köyümde bin seçmenden 750 seçmen o santralden etmek yiyor, benim oğlum da dâhil, hepimiz dâhil. Şimdi, ben bir muhtar olarak ben seçmeninim ve köylüğün yanında olmak zorundayım; beni sakın yanlış anlamasınlar.

(Uğultular)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen müsaade edin.

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - Ben köylüğün yanında, arkasında olmak zorundayım. Bir ben bu kanunu değiştirmiyorum, bir benim gelmemle bu kanun değişmiyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Filtreleri biz taktırıyoruz, takdiri siz topluyorsunuz. Size kalsa filtre takmayacaksınız, biz taktırıyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen arkadaşlar, bir müsaade edelim.

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - Bir saniye, biz sizi güzel dinledik, siz de bizi dinlemesini bilin. Lütfen artık yani, bu kadar da olmaz. Bir terbiyesizlik yapmıyoruz. Sadece düşüncelerimizi herkes söylüyorsa biz de bir köylü olarak söylemek zorundayız. Ben herkesi saygıyla dinlediysen herkes de beni dinleyecek, kimseye kırgın, dargın değilim. (Alkışlar)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen...

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - Biz burada bu çatı altında ayrı ayrı insan olabiliriz. Sonuçta, hepimiz Türk Cumhuriyeti vatandaşıyız, insanıyız, kardeşiz. Buradan çıktığımızda herkes birbiriyle -yani ne diyeyim- güzel ayrılmalı. Ben niye muhtarıma saygısızlık yapıyorum, o da beni anlaması lazım. Aynı şeyleri ben de yaşadım ama bu kanunu ben değiştirmiyorum. Ben köylüm olarak, santral olarak müdürlerim olarak ben onların yanında olmak yani, olmalıyım yani, olmalıyım, kendi isteğimle de oluyorum. Şimdi, bana santral müdürlerim dedi ki: "Muhtarım böyle böyle." Zeytin kendi sahalarında olan bir zeytin, gidip de "Akbelen'den, herkesin tapulu yerinden söküp de vereceğim." diye bir şey de konuşulmadı. Kendi sahalarının zeytininden, "Muhtarın böyle böyle zeytinler var, sen öncelik hak..." Öncelik bizim hakkımızdı, neden? Türkleri'ne kuruldu öncelik, ondan sonra bütün muhtarlar, herkes girdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Son kez açıyorum, buyurun.

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - Ben köyde bir grup kurdum köylülere. Dedim ki köylülerime: "Bakın, böyle böyle zeytinler var, dikilecek olanları santral vermek istiyor." Benim ihtiyacım yok. Neden? Bizim traktörle gidilecek... Çok yandı, benim 4 zeytinliğimden 1 ağacım kalmadı, 7 ton yağ sıkıyordum ben. Benim yapma imkânım yok ama arazide çalışmak isteyen varsa... Herkes "20 ben alacağım, 50 ben alacağım, 30 ben alacağım..." Tamam, dilekçemi yazdım, verdim ama ben daha bir geri dönüş almadım. Hani "Zeytin kalkmaz, zeytin taşınmaz." diyorlar ya, taşınmazdı da bu Anayasa o zaman onlar taşınırken neredeydi mesela. Hüsamlar giderken, Kemerköy giderken herkes aldı. Mesela, daha beş ay önce sahil kenarında bir kooperatif kuruldu, "Hanay sitesi" diye bir kooperatif; büsbüyük, koskoca zeytinlikti. Şimdi, aslında fotoğrafını çekip getirmek, göstermek isterdim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Konut yeri mi burası?

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - Konut, konut; orada da zeytin var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Villa mı?

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - Villa.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Zeytinleri villa için kaldırdılar.

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - Ama şöyle bir şey: Tarla sahibi kendi özelleştirmiş, özel imar yaptırmış.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Belediyeden mi yaptırmış?

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - Evet, yaptırmış, ondan sonra zeytinleri söktü koydu oraya. Hatta ben 2 tane zeytin istedim oradan, bir avukatımız var, 2 zeytin istedim. Aksesuar için birisi evinin önüne koymak istedi, gittim istedim. Yani zeytin taşınmaz diye bir şey yok. Saçağı olan, toprağa girdikten sonra, mesela kışın yağmurda... Mesela Gemlik zeytinini diksek olmaz oralarda, Edremit zaten olmaz ama bu zeytinlerimiz bizim eskilerin, ataların zeytini. İlk yağmurlarda diktığımız zaman, son yağmurlara kadar toprakla bir hâl alıyor, ondan sonra artık sulamak istemiyorsun onu ama "Bu üç senede meyve veriyor." dersek bu da yalan olur, en azından bir on yıl beklememiz lazım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, ben bir şey sormak istiyorum Sayın Muhtarım...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Marmaris Okluk Koyu'ndaki saraydan mı bahsetti acaba?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok bu, belediyenin imarıyla yapılmış bir yermiş. Araştırırsan muhtarımız söyler.

Sayın Muhtarım...

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - Ben araştırmadım, kimin yaptığı da hiç ilgilendirmiyor. Ben gördüğümü söylüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam. Ben bir şey sormak istiyorum. Şimdi, kamulaştırmadan bahsediliyor. Kamulaştırma yapılırken diyelim ki sizin araziniz var, kamulaştırma yapılacak zeytin var. Buranın kamulaştırma parası ödenirken burası normal arsa gibi mi değerlendiriliyor, yoksa üstünde zeytin olduğu için farklı rakamlar mı veriliyor?

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - Zeytinli tarla için bize zeytin başı, mesela Hüsamlar'da zeytin başı, ceviz başı ayrı para ödendi, tarla olarak ayrı para ödendi. O zeytinleri aldıktan sonra, ödendikten sonra dedi ki devlet: "İsterseniz zeytinleri tarlanız varsa taşıyabilirsiniz." Tarlası olan taşıdı, olmayan olanlara verdi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çok teşekkür ediyorum.

Kaç muhtar geldiniz buraya?

MUĞLA MİLAS TÜRKEVLERİ MAHALLESİ MUHTARI AYŞEN YAŞAR - 15 muhtar.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Başkanım, bu, 15 muhtar o koordinatları olan ildeki muhtar, koordinatları olan yerde mi bunlar?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Soralım.

Yani bu muhtarlar, buraya gelen muhtarlar santralin etrafındaki köyler mi?

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Yarın bu yasa geçince senin köyüne gelip kepçeyi vurup maden çıkaracaklar mı Muhtarım?

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Onların köyünden geçti, artık iş bizde ya.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ha, onlarınkini yaptılar zaten.

Buyurun.

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - İsmim Necla Işık. Ben de İkizköy Akbelen'den, İkizköy Mahalle Muhtarı, ilk dönem muhtar. Altı yıldır İkizköy'de toprağı için, havası suyu için, köyü için, evi barkı, damı, hayvanları için, meyve bahçesi ve zeytinlikleri için mücadele eden, en önde mücadele eden bir kadın çiftçiyim. Çiftçi bir ailenin, zeytinci bir ailenin, tütüncü bir ailenin 2 kızından biriyim. 2 evladım var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Allah başışlasın.

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Konuşacak çok şey var. Ben herkese saygı duyuyorum şu anda, duymak zorunda hissediyorum, kendimi tutuyorum.

("Tutma yahu" sesi, gürültüler)

Şimdi muhatap almayacağım. Ben hiçbir şekilde cevap vermemiştim çünkü.

Bu kaçınıcı yasa tasarısı, bu kaçınıcı yasa teklifi? 2022 yılında getirildi Başkanım. 2022 yılında da biz aynı senaryoya karşılaştık ve burada çiftçiler, zeytin üreticileriyle yine köylülerimizle birlikte bu Komisyona girdik ve 2022 yılındaki Komisyondan geriye çekildi. Yine aynı şeyle karşı karşıyayız. Şunu söylemek istiyorum: Cumhur Vekile sormuştunuz ya "Bu santralden kaç kişi ekmek yiyor?" diye. Bir sayı verildi size. Peki, ben de şunu soruyorum: Burada 40 köy gidecek ya sadece İkizköy'de 40 bin zeytin ağacımız var, geri kalan köyleri saymıyorum bile. Bu 40 köyün geçimliği ne olacak, bizim emeğimiz ne olacak, bizim toprağımız ne olacak? Siz sadece sabahdan bu yana bizim mağdur edilecek, bizim -sakinliğimi korumaya çalışıyorum, çok özür diliyorum- her şeyimiz gidecek. Üzerimizde bir talan var, talan kurulmaya çalışılıyor. Bizim her şeyimize çökülmeye çalışılıyor ve bize sorulmuyor, bize sorulmuyor. Bizim sesimiz niçin altı yıldır duyulmuyor? Ben bunu sormak istiyorum. 40 köy ve 40 köy zeytinle besleniyor, hem satıyor... Aişe abla sinir krizi geçirdi. Niye geçirdi biliyor musunuz; söz alırsa söyler. "Ben ekonomik olarak eşime bağlı değilim. Kendim anamdan babamdan kalan zeytinimi gidiyorum, işliyorum." dedi.

AYİŞE GÜNAY - Onunla geçiniyorum.

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Aişe ablacığım, bir dakika, sana gelecek.

"Ben cebimde paramla istediğim gibi alıyorum, yiyorum, içiyorum; bunu benim elimden niçin almak istiyor devlet?' diye sormak için buradayım." dedi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Şimdi, şunu söylemek istiyorum; bu torba yasayı sunan vekiller, vekillerimiz... Denizli Vekili, Çorum muydu, şu anda aklımda değil.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çorum Vekili, evet.

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Bir tane zeytin ağacı dikmiş midir? Bir tane ağaç kaç yılda meydana geliyordur biliyor mu? Ben şu an şunu söylemek istiyorum: Şu günümüzde zeytin ağacı ya da fark etmez, bir meyve, ağaç dikmek çok kolay. "Neden?" dersiniz, traktörünüz var, bütün takım taklavatınız var; gidiyorsunuz, dağdan alıyorsunuz.

Ha, bir de "Zeytin taşınır." diyorlar ya, zeytin nasıl taşınıyor biliyor musunuz?

(Uğultular)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, sessiz olur muyuz, lütfen.

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Biz sizi dinliyorsak siz de bizi dinler misiniz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet...

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Nasıl zeytin taşımış; ben dedemden ve babamdan gördüğümü ve duyduğumu söyleyeyim mi? Delice zeytinler çıkmış dağların başında, o ince belli delice zeytinleri sökerler, getirirler omzunda, traktör, kasa, hiçbir şey yok; omzu parçalana parçalana getirir. Duygu sömürüsü yapmıyorum, gerçeği anlatıyorum bu arada. Onu kazmayla, kürekle diker; sorsanız, her biri sayısını bilmez zeytininin bu arada, 300'dür, 500'dür, 1.000'dir, gerçekten sayı bilmez çünkü her yere diker, bulduğu her yere diker ve onu nasıl sular biliyor musunuz? Tankerle değil -şu an tankerlerimiz var, çok rahatız biz- tenekeyle, omuzlarında, omuzları çürüyüp giderek... Dikmen kapısının önünde de söyledim; ayakları pabuç görmeden, yalın ayak bir şekilde bu ağaçları yetiştirdiler ve bize miras bıraktılar. "Eğer soyum sopum kurursa hiç olmazsa kurda kuşa kalır, arkamızdan bir dua eden olur. Sonuçta zeytin kutsal bir meyve, hani hayra da ihtiyacımız var." demiş dedem. Şimdi, hep dindarız, imanlıyız ya, bizim Kur'an'daki kutsal meyvemize niçin el uzanıyor? 11'inci defa niçin el uzanıyor, niçin? Ben bunu bir daha üstüne basa basa sormak istiyorum: Niçin enerjide, kamu yararında bu kadar ısrar ediliyor? Enerjinin başka alternatifleri yok mudur? 40 köy, yerinden kalkmak zorunda mıdır? Bizim ineğimiz, damımız... Siz sadece zeytin taşımayı düşünüyorsunuz. Peki, biz bütün canlılarımızı ne yapacağız? Biz yetmiş sene, seksen sene... Yaşlılarımız var "Ben bu toprakta doğdum, burada öleceğim." diyen yaşlılarımızı nereye götüreceğiz? Ben kayınvalidemi Milas'a taşıdım; Işıkdere'de, şimdi ona da geleceğim. Milas'a geldi "Sekiz sene bu sene." diyor, gün sayıyor, gün. "Anne nasılsın?" dediğimde ne diyor biliyor musunuz bana? "Hapishanedeyim kızım." diyor, "Günler geçmiyor." diyor. "Ben kimi öldürdüm de buraya düştüm." diyor. Bu madene, bu Turgut Özal'a o kadar beddua okuyorlar ki, o kadar beddua okuyorlar ki... Bizim anılarımızın yok edilmesi ne demektir? Bizim geçmişimizin, bizim geleceğimizin yok edilmesi ne demektir? Işıkdere'de 300 bin zeytin ağacı... Pardon, sayılar karıştı kafamda, 320 binin üzerinde zeytin ağacı kesildi. Bilmiyorduk yasayı, yemin ederim, o yasayı 2018'de bilseydik, duysaydık bugün nasıl zeytinimiz için altı yıldır direniyorsak, o gün o Işıkdere'deki zeytinler için de kendimizi siper ederdik. Taşydık, evet, şirket bize de söyledi "Alın, götürün; ister odun edin, ister yakın, senin emeğin." dedi. Suçu bize işletti, suçu bize, köylüye işletti; cahil köylüye, bilmeyen köylüye... Evet, götürecek tarlası olmayan insanlar sattı, odun etti, olanlar da denedi ama kaç yıllık zeytinleri biliyor musunuz? 50, 100 yıllık, 200 yıllık değil; 20 yıllık, 25 yıllık, böyle bedeni ince olan zeytinleri kepçeyle söktürdü, taşıdı -ben de dâhil buna- ve gelin göstereyim size kurban olayım, gelin, yedi sene oldu ben o zeytinleri dikeli, bir karış olmadı daha filiz vereli. Kaç sene daha olması lazım, meyve almamız için kaç sene geçmesi lazım? O zeytinler...

Şimdi, bu, bir kere, gerçekten çok tartışılması gereken bir konu, üzerinde çok konuşulması gereken bir konu, çok manipüle ediliyor.

(Uğultular)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, arkadaşlar, aranızda konuşmayın.

Buyurun.

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Milas Avrupa coğrafi işaretli zeytinyağımız var, gurur duyuyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben verdim Bakanken.

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Onur duyuyoruz, çok çok güzel; Milas'ta almamız gereken çok coğrafi işaretli var, ona sahip çıkmaya çalışıyoruz. Şunu da söylemek istiyorum: Bir Zehra ninemiz var Akbelen'de, ağaca sarıldı, dünya tanıdı onu. Hani diyor ya: "Santralde biz çalışıyoruz, bir sürü ekmek yiyoruz." Saygı duyuyorum, ekmek derdi ama siz ekmek yiyeceksiniz diye biz tarlamızda olamayız, kusura bakmayın. Biz ata mirasımızı terk edemeyiz. Bu Zehra nine ne oldu biliyor musunuz şu anda? Kanseri teşhisi konuldu bir ay önce. Herkes bilir Zehra nineyi, Akbelen'de ağaca sarıldı, benim kızım arkasındaydı. Sadece Zehra nine de değil, bizim köyümüzde şu anda 5 kişi kanser tedavisi, kemoterapi ve radyoterapi görüyor. Her gün Muğla'yı çiğniyor... Biz ölüyoruz, kanser hastası oluyoruz. Bizleri görün, biz mağdur edilecek köylüleri görün; bunu demek için buradayız. Dün 4 kişi Komisyona ismimizi yazdırdık, vekillerimize ilettim. Bugün karşılaştığımız durumdan ben de o kadar üzüntü duydum ki! Yani burada işte köylülerimiz, hepsi aşağıda. Biz dün buğday, arpa, yulaf, nohut, susam; saymakla bitiremem, bahçemizi de bıraktık, 2 tane gebe ineğimi bıraktım ben. Cumartesi, pazar sınava girecek, üniversite sınavına girecek oğlumu evde bıraktım, bir tercih yapmak zorunda kaldım. Dedim ki: Oğlumun geleceği daha önemli, bir yıl geç girse sınava hiçbir şey olmaz ama benim oğluma bırakacağım miras toprağım, benim miras zeytinim, benim babamın emeği giderse ben asla kendimi affetmem ve düştük Ankara yollarına. Bu saat oldu, buradayız, köylülerimiz aşağıda, rezil rüsva hepsi; bekliyoruz, Komisyondan çekileceğine inanıyoruz, umut ediyoruz.

Çok teşekkür ediyorum söz verdiğiniz için.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Benim de kızım sınava girecek, ben de şu an Komisyonu yönetmekle meşgulüm. İnşallah, evlatlarımız güzel yerler kazanırlar.

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Allah'ım emeklerini boşa çıkarmasın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben Bakanken kızım doğmuştu, sadece kızımı görmeye hastaneye gittim. O zaman Bakandım, bütçe görüşmemiz vardı, geri geldim, görevimi yerine getirdim. Demek ki eğer görevlerimiz varsa, düşünüyorsak bunları yerine getirmeliyiz.

Ben, bu açıklama ışığında bir şey sormak istiyorum...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, bir sataşma vardı, şunu cevaplayalım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, hadi buyurun.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, zaten buradaki temel sıkıntı önyargı. Yani, bizim kendi köyümüzün adı Zeytin. Bakın, burada bizim fidan dağıttığımızın örnekleri var; 10 bin fidan. Ya, bizde zeytincilik yapıyoruz...

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Keşke söylemeseydin, madenciler gelecek şimdi oraya.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Var zaten, bizim orada altın madeni var, merak etme. Bak, zeytinlerin ürünleri.

Başkanım, bir de şimdi herkes Celal Şengör'ün zeytin taşımayla ilgili görüşüne saygı duyar herhâlde, onu da dinleteyim burada.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, gerek yok, teşekkür ederim.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - O bile "Taşınabilir." diyor hocam.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ederim, boşver. Şimdi, tartışma zaten ondan başladı...

Ben, bir şey sormak istiyorum arkadaşlar, biraz önce konuşan muhtarımız...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Başkanım, Komisyon üyesi olarak bir otuz saniye rica edeceğim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Başkanım, kıymetli Komisyon üyelerimiz, milletvekillerimiz, çok kıymetli misafirlerimiz; on beş saati devirdik. Şimdi, acayip bir kafa karışıklığı var. Bir muhtarımız "Dikilir." diyor, bir muhtarımız "Sökülür." diyor, birisi "Sökülmez." diyor, birisi "Verir." diyor, birisi "Vermez." diyor. Yani, zeytin, herhâlde biraz insan gibi, taşındığı yeri severse mutlu oluyor, verimli oluyor, sevmezse de mutsuz oluyor, verim vermiyor. Şimdi, bir muhtarına da inanıyorum, öteki muhtarına da inanıyorum, mesele bu değil. Yani, on beşinci saate girdik, bir acelemiz var mı, sizin aceleniz var mı bilmiyorum ama Gabar'a gittiğimiz gibi -Rusya'ya gidecek ekip vardı, gidemedi galiba- gidelim bunu yerinde araştıralım, termik santralleri gezelim, uzman görüşü alalım haftaya pazartesi, salı. Meclisimize de yük olmasın, kendi cebimizden verelim parasını; anlatabildim mi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bakınca anlayacak mısın taşınıp taşınmadığını?

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ya, daha fazla uzman görüş alalım yani sadece zeytinden değil, madenciden de alalım, termik santralci de alalım, ne acelemiz var bizim? Yani, dün geldi, bugün geçecek, öyle olacak; ne gerek var?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Bakın, burada, biraz sonra maddelere girdiğimizde uzun uzun konuşacağız ama on beş saatten sonra artık, burada sağlıklı bir karar verme durumu olmayacak. Ya erteleyin, yarın devam edelim ya da benim teklifim, gidelim. Muğla'da madem koordinatlar içinde, biraz daha...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Biz gene gideriz.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - İş işten geçtikten sonra gitmeye gerek yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben bir şey sormak istiyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Araştırma komisyonu kurulsun, üç ay süresi var zaten.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, bir saniye.

Şimdi, daha önce bu işlemin yapıldığı köylerden gelen arkadaşlarımız var. Şimdi, orada kamulaştırma olduğunda size ne veriliyor? Yani siz topraktan tamamen kopmuş mu oluyorsunuz? Yani prosedür nasıl? Bunu bize birisi anlatabilir mi acaba? Kim anlatır?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Mesela parasal destek veriliyor mu?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Muhtarım, size söz vereyim mi?

Güvenç Bey, sen biliyor musun?

GÜVENÇ TÜNAY - Biliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyur anlat o zaman.

GÜVENÇ TÜNAY - Sıra bize de geldiği için çok mutluyum.

Ben işçiyim, termik santral işçisiyim. Herkes konuştu, biz konuşamadık. Muhtarlarımız burada. Evet, ben termik santral işçisiyim. 2001 yılında Muğla merkezde Düğerek'te tütün tarlasından çıkıp santrale girdim, madenin çıkarılıp kömür yakıldığını, zeytinin de ağacın da kesildiğini orada gördüm; çamın kesildiğini, zeytininin taşındığını. O zamanlar sizin ağabeyiniz, geçen dönem Belediye Başkanınız, benim de yıllarca Başkanlığımı yapan Milletvekilimiz Süleyman Girgin bize dedi ki: "Oğlum, bu ağaçlar taşınır." Özelleştirme zamanında biz onu çok kullandık. Şimdi, işçiler şunu çok merak ediyor: Otuz yıldır 40 kilometrelik bir alanda bu işlem yapılmış, sevgili muhtarımın babası yapmış, TKİ'de çalışırken. Herkes birilerinin hakkı yemiş. Yenebilir, yenilmiş yani, keşke olmasaydı. Biz geldik, santral çalışıyor. Otuz yılda 40 kilometrelik bir alanda bu işlem yapılmış. Toprak alınmış, geriye aktarılmış, ağaçlar getirilmiş, oraya dikilmiş. O günün sendikacıları, milletvekilleri herkes bize bunu öğretti, biz de gördük. Şimdi Hüsamlar köyü kalktı, Karacaağaç köyü kalktı, kimsenin sesi çıkmadı, Sekköy kalktı, kimsenin sesi çıkmadı. Boğa Yokuşu var, vekillerimiz bilir, bölgenin vekilleri, Boğa Yokuşu'nda orman gitti mermer ocağından, villalar, AVM'ler dikildi bayıra, çimento fabrikaları yapılıyor hâlâ mahkemesi devam eden, zeytinler kesildi, nereye gittiği belli değil. Biz diyoruz ki: "Arkadaş, zeytin taşınınsın, kömür çıksın." Bize ne? Tamam, şimdi herkes "Doğa, o, bu." diyor da ben buraya 4.500-5 bin işçinin adına geldim, aileleriyle 15-20 bin kişinin adına geldim. CHP 4'üncü vekili 500 bin kişiyle kazanıyor, bak, bu kadar açık konuşuyorum. Biz yabancı değiliz, biz yabancı değiliz, biz de sizdeniz ama biz ne yiyeceğiz, kimse bunu sorgulamıyor. Diyorlar ki: "Biz sizi hayata kazandıracağız." Ya, ben cezaevinde yıllarca yatmış adam mıyım? Ben 50 yaşında teknisyenim. Akbelen meselesi çıktığımda annem bana ne dedi biliyor musun? "Oğlum, iki yıl kaldıydı emekliliğine, emekliliğini göremeyecek misin? Bunlar santrali kapatıyorlar." dedi. Yerelde Ahmet Aras "Kömürsüz Muğla, santral kapatılsın." Genelde sayın vekillerimiz Mecliste "Kömürsüz Muğla, santral kapatılsın." 20 bin kişi ne yiyecek? Ben berber mi olacağım 50 yaşından sonra? Terzi mi olacağım ben 50 yaşından sonra? Ne yiyeceğim ben? Diyorlar ki ondan sonra... Al, bak, işçinin anlamadığı bir şey daha var: Şimdi 40 köy dediler ama 23 tane köy var, 21 muhtarın 16'sı burada, 4 tanesi gelemeydi, gelemeyişi için üzgün. 1 muhtarımız karşıda, saygı duyarım, o da daha yeni dönem, bu dönem. Eski muhtar kavga etmese o da yoktu. Eski muhtar ile azası birbirine girdi, Necla Hanım kazandı, saygı duyarız. Yahu, arkadaş, 3 milletvekili var Muğla'dan, 21 muhtar bu tarafta, biri de demiyor ki "21 muhtar orada ne yapıyor? Siz şirketten para mı aldınız? İşçi şirketten para mı aldı?" diyen yok. 16 muhtar burada.

MEHMET KORKMAZ - Sabah muhtar bana "Satılmış muhtar!" dedi. Ben şu anda kendi köyüme cebimden 3 milyon lira para harcadım.

GÜVENÇ TÜNAY - Ağabey bıraksana!

Sayın Başkanım, köylülere saygı duyarım, sana teknik bir bilgi daha vereyim. 8 tane ev kalkacak bu yasayla ilgili İki köy'de, 22.500 tane de zeytin kalkacak. Hüsamlar köyü de -biraz önce yatmaya gitti büyük ihtimalle, yoruldu arkadaş-burada, şirket dedi ki: "Köyün eski sahipleri kim? Gidin konteyner koyun, zeytin dakin, sizin olsun." Diktiler, gittiler devlete müracaat ettiler...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Eski köyün yerine mi yapıyor?

GÜVENÇ TÜNAY - Eski köyün yerine diktiler, köy yaptılar, yerleştiler, muhtar çıkardılar; köy gitti, bitti, şu anda Hüsamlar'da muhtar var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Geri geldi.

GÜVENÇ TÜNAY - Ne oldu? Al işte arkadaş, götürmedin mi konteyner?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani orayı rehabilite edip tekrar...

GÜVENÇ TÜNAY - Ediyor, veriyor; ediyor, veriyor. Diyor ki: "Sen buraya ev yap, konteyner yap." Bir şekilde elektriğini Devlet Su İşlerinden kuyuyla muayyayla alıyorsun, zeytinini dikeyorsun, köy geri geldi. 1 dönüm tarlanı aldı, oldu 5 dönüm tarla.

Şimdi, tamam, bak, ben yine diyorum, ben işçiyim, 20 bin kişi ne yiyecek? Çocuk sabah kalktığı zaman "Baba, sen emekli olabilecek misin? Bu santral kapanacakmış, sen ne yapacaksın?" diyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

GÜVENÇ TÜNAY - Anam oradan soruyor, köyden, "Emekli olabilecek misin?" diyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

UMUT AKDOĞAN (Ankara) - Mevcut santral niye kapanıyor?

GÜVENÇ TÜNAY - Başka bir şey söyleyeyim Sayın Başkanım, geçen ay Yatağan Termik Santrali'nden...

TES-İŞ YATAĞAN ŞUBE BAŞKANI FATİH ERÇELİK - Onu ben açıklayacağım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun, siz de...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bu yasa çıkmayınca kapanıyor mu yani?

AYİŞE GÜNAY - Ölümüzü çiğnersiniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar...

TES-İŞ YATAĞAN ŞUBE BAŞKANI FATİH ERÇELİK - Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz; zeytin taşımayla neyin taşınıp neyin taşınmadığı burada konuşuldu. Ben bir emekçiyim ve emekçi olarak son süreçte neler yaşadığımızı biz biliriz. Çocuğu gelip de "Fatih amca, babam işsiz mi kalacak?" diye, eşi gelip de "Başkan, eşim işsiz mi kalacak?" diye ağladığı günleri ben bilirim ve yaşadığı olayları ben bilirim. (Gürültüler)

AYTEN KORDU (Tunceli) - İyi de bunu nereden çıkardınız?

TES-İŞ YATAĞAN ŞUBE BAŞKANI FATİH ERÇELİK - Ben yaşadığımı anlatayım arkadaşlar, bir saniye, sayın vekillerim...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, bir müsaade edin, bir müsaade edin...

Devam edin.

TES-İŞ YATAĞAN ŞUBE BAŞKANI FATİH ERÇELİK - Sayın vekillerim, ben öncelikle şunu söyleyeyim: Eylemlilikle ilgili özelleştirmeye karşı 98'den beri mücadele eden bir insanım ve özelleştirmeye de kafadan karşıyım. Bu eylemlilik sürecinde bu zeytin yasasıyla ilgili ve çektiğimiz süreyle ilgili biz önce bütün STK'leri dolandık, iktidar partisinden tutun muhalefet partilerinin hepsini, ilçeleri tek tek gezdik ve Belediye Başkanına gittik, arkadaşlarla ziyaret ettik. Öncelikle şunu diyeyim, Milas Belediye Başkanımız Cumhuriyet Halk Partili, Fevzi Topuz, bizim Yatağan Termik Santrali'nin temelini atan Başkanımız bizim. Dedi ki: "Ben enerji ve maden işçisinin yanındayım. Zeytin de bizim maden de bizim çam da bizim, üretimin devam etmesini istiyoruz."

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Bize de aynısını söyledi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Müsaade edin.

TES-İŞ YATAĞAN ŞUBE BAŞKANI FATİH ERÇELİK - Basında çıkan bütün olaylar burada. Oradan Yatağan Belediye Başkanına gittik arkadaşlar. Yatağan Belediye Başkanı dedi ki: "Ben emekçinin, işçinin yanındayım, üretimden yanayım." Bir gün orada, bir gün burada farklı konuşulmaz. Bu kömür Soma'da da çıkıyor arkadaşlar, Amasya'da da çıkıyor ovada. Amasya Ovası'nın altından kömür çıkıyor ve yukarıda çiftçilik yapılıyor. Zonguldak'ta denizin altından kömür çıkıyor.

Ben şuna da karşıyım arkadaşlar: Yatağan Termik Santrali'nde güneş enerjisiyle ilgili başvuru yapıldı, Büyükşehir Belediye Başkanı dava açtı, durduruldu. Güneşe karşılar, rüzgâra karşılar, santrale karşılar; Çarşı her şeye karşı. Bunu biz yaşadık arkadaşlar, bir gün geliyorlar Bodrum'da çevreci oluyorlar, Yatağan'a geliyorlar emekçi oluyorlar, sanki bizi ziyarete gelmişler gibi. Benim 3 bölge vekilim var şu anda burada, sadece Gizem Vekilimiz bizi aradı, dedi ki: "Sizin için yapabileceğim bir şey var mı?" Sayın Cumhur Vekilimiz, bizim ağabeyimizdir, bizim büyüğümüzdür, bir günden bir güne açıp da "Sizden 550 kişi işten atıldı, ne yaptınız?" diye soran oldu mu? Olmadı. Sonra diyorlar ki: "Biz emekten yanayız, emekçiden yanayız." Ben en son ne yaptım? Büyükşehir Belediye Başkanımızı ziyaret ettik ve dedik ki: "Bizim yanımıza geliyor 'Biz santralcilerin yanındayız, emekçiden yanayız.' Öbür tarafa gidiyor 'Ben santrali kapatacağım.'"

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam.

TES-İŞ YATAĞAN ŞUBE BAŞKANI FATİH ERÇELİK - Bir şey daha söyleyeceğim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Başkanım, böyle devam edin.

TES-İŞ YATAĞAN ŞUBE BAŞKANI FATİH ERÇELİK - Şunu söyleyeceğim: Biz yanına gittik, bizim yanımıza Sendikaya ziyarete geldi, "Biz, sizin yanındayız. Sizin için, üretmeniz için yapmam gereken neyse yapmaya hazırım." dedi. Sonra gitti bir kurumda "Santral kapatılsın." dedi. Ben de ona sordum, dedim ki: "Büyükşehir Belediye Başkanı..."

EDNAN ARSLAN (İzmir) - "Santral kapatılsın." yok Başkan, nereden çıkarıyorsun? Kim diyor "Kapatılsın." diye.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Beyefendi, bir susar mısınız, bitirsin, tamam.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Kim kapatsın diyor ya? Kim kapatıyor kardeşim?

GÜVENÇ TUNAY - Ahmet Aras.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, bir müsaade edin.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Ahmet Aras mı kapatıyor, o mu veriyor kararı?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, bir müsaade edin arkadaşlar, bakın, mikrofonu da kapattım, lütfen...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Başkanım, olay başka bir yere gidiyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mikrofonu da kapattım.

Tamam, bitirsin...

KARDOK DERNEĞİ ÜYESİ HALİL ŞALLI - İşçi ne yiyecek, işçi ne yiyecek?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Güzel kardeşim çalışıyor senin santralin ya. "Senin santralin kapansın." diyen mi var?

TES-İŞ YATAĞAN ŞUBE BAŞKANI FATİH ERÇELİK - Bin emekçi kardeşlerimizle beraber bizi orada kırk beş dakika bekletti, gelmedi.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Allah Allah! Ne alakası var ya!

TES-İŞ YATAĞAN ŞUBE BAŞKANI FATİH ERÇELİK - Bin arkadaşlarımızla yürüyerek Muğla Valiliğinin önünde Mustafa Kemal Atatürk'ün heykelinin yanına gittik, dedik ki: "Sayın Ata, senin kurmuş olduğun Cumhuriyet Halk Partisi..."

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Neyse, tamam, lütfen...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Bırak şimdi kardeşim ya! Bırak ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, lütfen... Siz o konulara girmeyin burada, o bizim işimiz.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - On beş sene sonra bu kömür bittikten sonra ne olacak, ne olacak?

TES-İŞ YATAĞAN ŞUBE BAŞKANI FATİH ERÇELİK - Eğer bu santral kapatılırsa işçi kaybeder, kömür kaybeder, Yatağan kaybeder ve sonuçta Türkiye kaybeder. Maden hayattır, hayat kurtarır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Başkanım, bir şey ilave etmek istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, bir saniye arkadaşlar...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sayın Başkan, on beş sene sonra bu kömür bittiğinde nereden gelecek bu santralin kömürü?

TES-İŞ YATAĞAN ŞUBE BAŞKANI FATİH ERÇELİK - Bizim kömürümüz otuz yıl yeter Yatağan Termik Santrali.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Otuz sene diyelim, otuz sene diyelim, otuz sene sonra ne olacak?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Emekli olacaklar o zaman, otuz sene sonra emekli olacaklar.

Evet, ben hanımefendiye son bir söz vereceğim. Arkadaşlar, hanımefendiden sonra kifayetimüzakere diyeceğim. Artık herkes her konuyu öğrendi, tartıştı ve geri gelip...

KARDOK DERNEĞİ ÜYESİ HALİL ŞALLI - Daha konuşacaktık.

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Başkanım, bir şey ilave edebilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, on dakika ara vereceğim. Arkadaşlarımız, dışarıya çıkmak isteyenler çıkabilirler ama kifayetimüzakere diyeceğiz, maddeleri oylamaya başlayacağız.

En son hanımefendiye söz veriyorum...

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Başkanım, başlamadan şunu söylemek istiyorum: Muhtarımızın kendisi söyledi ya "Bizim cenazemizi, her şeyimizi şirket yapıyor." diye. Bu yüzden muhtarları gebe bıraktı şirket kendine. Hadi oraya gidelim, hadi buraya gidelim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, sosyal sorumluluk... Ben öyle yapan şirketleri beğenirim yani yaşadığı yerde, çalıştığı yerde vatandaşla yardımcı olmayacaksa bir şirket niye vardır yani?

MUĞLA MİLAS İKİZKÖY MAHALLESİ MUHTARI NEJLA IŞIK - Yardımcı olsun ama işçi diye...

EKOLOJİ BİRLİĞİ SÖZCÜSÜ HALİME ŞAMAN - Sayın Başkan... Sayın Başkan, ben Ekoloji Birliğinden geldim, onun adına söz almak istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun Hanımefendi.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Teşekkür ederim.

Çevre mühendisiyim, yirmi beş yıldır çevre ve iklim politikaları üzerine çalışıyorum.

Şu soruyla başlamak istiyorum: Milas'taki zeytin ağaçları 2021 yılında neden yandı? Şimdi, muhtarımız yanan zeytinliklerinden bahsetti, diğer çiftçi arkadaşımız yanan zeytinlerinden bahsetti. Muğla'da, sadece Muğla'da 69 bin hektar orman alanı yandı 2021 yılında. Bu orman alanları neden yandı, zeytin ağaçları neden yandı? Aynı anda Muğla'nın, Antalya'nın, Balıkesir'in, Çanakkale'nin dört bir tarafında çıkan yangınlar neden çıktı? İklim değişikliği nedeniyle. Sabrınızın sınırlarını zorluyoruz, farkındayım, o yüzden söylüyorum: İklim değişikliği nedeniyle. İklim değişikliği bugün dünyanın karşı karşıya olduğu, insan türünün ve insan dışı bütün canlı türlerinin karşı karşıya olduğu en büyük yıkım, en büyük tehdit ve bunun tetikleyicisi fosil yakıtlar yani kömür, petrol ve doğal gaz. Bu noktada şu vurguyu yapmak istiyorum: Dünya üzerindeki son iki yüz yıllık medeniyetin sırtında taşıyanı, bugüne getireni kömür madeni işçilerini Soma'da, Ermenek'te, Amasra'da, Şırnak'ta, Silopi'de kaçak madenlerde, kaçak olmayan madenlerde hayatını kaybeden bütün kömür işçisi dostlarımızı saygıyla anarak, önlerinde saygıyla eğilerek bu sözleri söylediğimi belirtmek istiyorum.

Dünya medeniyeti bu geldiğimiz noktada, kapitalizmin geldiği aşamada, evet, kömür işçilerinin, enerji işçilerinin sırtında yükselmiştir. Bu, reddedilemeyecek bir gerçektir ama şöyle bir gerçek de vardır: Arkadaşlarımızın alın teri bir tarafa, bugün dünyanın sonunu getiren de fosil yakıtlardır, madenciliktir. Kapitalizmin sınırsız büyüme, sınırsız kalkınma şiarıdır ve biz eğer bu mantığımızı değiştirmesek, eğer bütüncül bir şekilde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - ...bütünsel bir şekilde medeniyetimizin gidişatının yönünü değiştirmesek önümüzdeki beş-on yıl içerisinde dünya gezegeni üzerinde yaşayabileceğimiz bir gezegen olmaktan çıkacak. Paylaşmadığımız parsalar, kâr payları, bunların hiçbir kıymeti kalmayacak. Uğruna savaşlar verdiğimiz iktidar koltuklarının hiçbir faydası kalmayacak. Çocuklarımızın, torunlarımızın bir geleceği olmayacak sayın vekiller, olmayacak ve bu yasa sadece zeytin ağaçlarını ortadan kaldırmakla kalmayacak, yüz binlerce zeytin ağaçlarını ortadan kaldırmakla; Türkiye'nin, gıda güvencesi olan tarımı ve hayvancılığı ortadan kaldıracak.

Bakınız, rakamlar konuşuluyor. 2004 yılında tarım sektörü gayrisafi yurt içi hasıla içerisinde yüzde 9,5 iken 2023 yılına geldiğimizde bu pay 5,9'a düşmüş. Size ekonomik terminolojiyle sesleniyorum: Siz, 1,2'lik madencilik sektörü payını 2'ye çıkarmak için tarım sektörünün gayrisafi millî hasıla içerisindeki yerini yerle bir etmeyi göze almışsınız. Bunu hiçbir iktisat mantığıyla da açıklayamazsınız. Gıda enflasyonu aldı başını gidiyor, bundan kim etkileniyor? Bundan Yeniköy, Kemerköy'deki termik santral işçileri etkileniyor, Soma'daki kömür madenindeki işçiler etkileniyor, İkizköy'deki köylüler etkileniyor, Ankara'nın varoşlarında yaşayan insanlar açlık sınırında yaşıyorlar.

Zeytinyağının toplam ekonomik hacmini soruyorsunuz Sayın Başkan. Ben size daha çarpıcı bir şey söylüyorum: Yiyecek buğdayımız kalmayacak, yiyecek zeytinimiz kalmayacağını anladık zaten de buğday kalmayacak, ekmeğimiz kalmayacak ve bu yasa bütün tarım alanlarını, orman alanlarını talana açarken gıda güvencesini ortadan kaldıracak, ormanlar gittiğinde su kaynaklarımız ortadan kalkacak. Biz ne içeceğiz, ne yiyeceğiz?

Meseleye bütünlüklü bir bakışa ihtiyacımız var, bu da ekolojik bir bakış açısıdır. "Kömürü yiyemezsiniz." demişti Aytaç abla, en son videosunu görürsünüz Twitter'da açıp bakarsanız "İkizköy Direniyor" hesabına; "Kömürü yiyemezsiniz." dedi. Evet, hiçbirimiz kömürü yiyemeyeceğiz ama kömürün yerine bugün enerjiyi üretebilir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Son iki dakikanızı rica ediyorum. Madem son konuşmacı olarak şey yapıyorsunuz hocam. Şimdi, son olmasın ama mümkünse bitirmek istiyorum sözlerimi.

Şimdi, bu çevresel adaletsizlikten, suyun yok olmasından, tarım alanlarının yok olmasından, iklim krizinden, termik santrallerin baca gazı nedeniyle ölen 196 bin insanın sağlığından ve hayatından başta iktidar olmak üzere bütün politikacılar sorumludur. Bu sorumluluğunuzu bilerek temel bir ekoloji bilgisiyle hayata geçirmenizi öneriyorum bu kanunu. Bu kanun bütün ekolojik sürdürülebilirlik ilkelerini yerle bir eden bir kanun tasarısı. Bu kanun tasarısının hiçbir maddesinin düzeltilme şansı yok, tamamıyla geri çekilmeli. Bakın, bu kanun "Neoliberalizm ne demektir?" diye ders vermeye kalksanız örnek olarak işlenecek bir kanundur. Ortada kamu kurumlarının yetkileri tamamen ellerinden alınıyor. Zaten sınırlı olan halkın katılım süreçleri çevresel etki değerlendirmesi sürecine yapılan müdahale nedeniyle halkın elinden alınıyor; şirketlere sınırsız bir yağmalama fırsatı veriyor;

düzenlemeler ortadan kaldırılıyor; Orman Kanunu'nun, Mera Kanunu'nun getirdiği, Zeytincilik Kanunu'nun getirdiği, doğaya karşı hak iddia edebileceğimiz bütün düzenlemeler elimizden alınıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz, çok sağ olun.

Arkadaşlar, biraz önce söyledim, kifayetimiz artık, zaten söylenecekler söylendi.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ama davet edildiler Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi, arkadaşlar, bakın, bunun sonu yok; herkes eteğindeki taşı da döktü, fikrini de söyledi.

Ben, şimdi, sizlerden rica ediyorum, milletvekili arkadaşlarımızdan da rica ediyorum, lütfen...

EKOLOJİ BİRLİĞİ SÖZCÜSÜ HALİME ŞAMAN - Sayın Bakanım, Ekoloji Birliği 80 örgütün çatı örgütü!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Burada söylenmemiş neyi söyleyeceğiz artık? Sizden tek ricam var -milletvekili arkadaşlarımdan da- lütfen, siz de insicam için yardımcı olun. Gelen misafirlerimizin hepsini şu vekillerimizin arka tarafına davet ediyorum, vekillerimiz buraya gelsinler, maddelere geçelim, ona göre hareket edelim.

Çok teşekkür ediyoruz arkadaşlar.

On dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:01.41

YEDİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 02.02

BAŞKAN: Mustafa VARANK (Bursa)

BAŞKAN VEKİLİ: Şahin TİN (Denizli)

SÖZCÜ: Cevahir UZKURT (Niğde)

KÂTİP: Adem ÇALKIN (Kars)

----- 0 -----

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, değerli arkadaşlar, oturumu açıyorum.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçmeden önce, Bakan Yardımcımızın söyleyeceği bir şey var mı, yoksa maddeler görüşülürken mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Sayın Başkanım, değerlendirmeler esnasında bazı yanlış anlaşılmalarda olmuştu ama vakit çok ilerlediği için ben konuya girmeyeyim müsaade ederseniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Maddelerde gündeme gelirse.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Maddeler geldiğinde öyle yapalım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, 1'inci maddeyi okutuyorum:

BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı" ibaresi madde metninden çıkarılmış ve fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Ancak, bu durum söz konusu teşvik, onay, izin ve ruhsat süreçlerine başvurulmasına engel teşkil etmez."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, madde üzerinde 3'ü aynı mahiyette 4 adet önerge var, okutup işleme alıyorum.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesinin tekliften çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rıdvan Uz
Çanakkale

Aynı mahiyetteki 2'nci önergenin imza sahipleri:

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Talat Dinçer
Mersin

Türker Ateş
Bolu

Ednan Arslan
İzmir

Şeref Arpacı
Denizli

Aynı mahiyetteki 3'üncü önergenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Rıdvan Bey, söz mü istiyorsunuz, gerekçeyi mi okutalım?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Söz istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Söz istiyorsunuz, size söz verelim.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, bu, 1'inci maddeyle ilgili olarak, hem Sayın Bakan Yardımcımız hem arkadaşlarımız bu konuda açıklama yaptı ama burada atılan noktanın şu olduğunu düşünüyoruz: Şimdi bu "ÇED Olumlu" kararı olmadan teşvik, onay, izin veya ruhsatlama süreçleri başlatılıyor. Yani bu süreç başlatıldığında ilgili kurumlardan olumlu raporlar döndüğünde, bu sefer, bu ÇED'i verecek arkadaşlar üzerinde firma sahipleri, yani orada işletmeyle ilgili müracaat eden kişiler, dönecek diyecekler ki: "Biz buralardan olumlu rapor alıyoruz. Dolayısıyla, bu bağlamda da bizim ÇED'imizi bir an önce verin." diye bir psikolojik baskı da olacak. Dolayısıyla, bu düzenlemede aynı zamanda projelerin çevresel etkileri tam olarak da anlaşılmayacak. Bu durum, projelere yönelik bir oldubitti algısı yaratacak. Sonradan olumsuz bir çevresel etki tespit edilse bile projenin iptali zorlaşabilecek. Yani artık "Bayağı yol aldı." denecek. ÇED sürecinin, projenin en başından bir ön kontrol mekanizması vardı. Bunu da bu işlevi de ortadan kaldırıyoruz. Bu teklifin kanunlaşması hâlinde "İşlemler başladı, durdurulması yatırımı engeller." gibi argümanlarla da karşılaşılması olağan hâle gelecek. Zamanla ÇED, bir formaliteye dönüşecek yani iş böyle olunca bu sefer "Ben ilgili yerlerden izinleri bu bağlamda aldım, ÇED de artık verilmek zorunda." gibi bürokrasi üzerinde de baskı oluşturacak. Yatırım kaçmasın diye bu gerekçelerde ÇED lehine değil yatırım lehine karar alınması baskısı oluşacak.

Bu uygulama "Önce değerlendir, sonra izin ver." uygulamasına aykırı olacaktır. Bu sebepten ötürü bu maddenin kanundan çıkarılmasını talep ediyoruz.

Bu maddeyle ilgili söyleyeceklerim bunlar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Ömer Bey, gerekçeyi mi okutalım yoksa konuşacak mı sizden birisi?

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Gerekçeyi Burcuğül Vekilimiz açıklayacak.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

BURCUĞÜL ÇUBUK (İzmir) - Tekrar merhaba.

Bu saate kadar burada kalmak iradesi gösteren hem köylüleri hem işçileri saygıyla selamlıyorum.

Şunu baştan söylemek isterim: Bizim burada yürüttüğümüz tartışma, kimsenin ekmeğini elinden almakla ilgili değil, doğanın da halkın da yararını sonuna kadar gözetmekle ilgilidir, böyle bir çelişki varmış gibi gösterilmesini gayriahlaki buluyorum. İşçilere değildi bu sözüm, yanlış anlaşılmasın.

Karşımıza gelen bu Kanun Teklifi, ilk sözümde de söylemiştim, geneli üzerinde, sermayenin lehine bir şekilde karşımıza geldi. Doğayı insan merkezli bir şekilde tanımlarken bu, insan merkezli değil de sermaye merkezli, kapitalizm merkezli ve sadece bunun odağında görüyor. Gelişimin kendisini, ilerlemenin kendisini sadece sanayi yatırımları ve bunların da doğa ve insan perspektifinden tamamen uzak şekilde koyulması olarak görüyor ve böyle karşımıza geliyor. En kritik maddelerinden biri, çevresel etki değerlendirme süreçlerinin fiilen işlevsiz hâle getirilmesi girişimi. Teklifte yer alan ilgili kurumların görüş vermemesi durumunda olumlu görüş verilmiş sayılması kuralı çevresel koruma hukukunun askıya alınması anlamına geliyor. Bu düzenlemeyle "Ek 2 listesindeki projeler için artık ÇED Gerekli Değildir." kararı dahi yer almayacak, hatta ek 1 projeleri için de ÇED olumlu kararı ön şart olmaktan çıkmış olacak. Bu durum, denetimsizliğe kapı aralayacak ve halkın katılımını tamamen ortadan kaldıracak ve dışlayan zaten bir perspektif var.

Anayasa'nın 56'ncı maddesinde yer alan sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı bu düzenlemeyle doğrudan ihlal ediliyor. ÇED süreçlerinin göstermelik biçimde tamamlanması doğa tahribatını hızlandıracak, halkın katılımını dışlayacak ve bilimsel değerlendirme süreçlerini işlevsiz hâle getirecek.

Kanun Teklifi'nin ekinde yer alan kroki ve koordinat listeleri doğrudan Muğla Yatağan, Kemerköy ve özellikle Akbelen gibi bölgelerdeki zeytinlik alanları hedef alıyor. Teklifin 11'inci maddesiyle zeytinlik alanlarda madencilik yapılabilmesinin önü açılıp Zeytinciliğin Islahı Hakkındaki Kanun fiilen yok sayılıyor. Geçici 45'inci maddeyle Akbelen ve çevresindeki zeytinlikler istisna düzenlemelerle doğrudan madencilığa açılacak. Zeytinlerin taşınması veya eş değer alanlara bahçelere kurulması gibi önerilerle Zeytincilik Kanunu baypas ediliyor. 3573 sayılı Zeytincilik Kanunu'nun 20'nci maddesi dolaylı olarak etkisizleştiriliyor. Bu, yalnızca doğayı değil geçimini zeytin tarımıyla sağlayan binlerce köylüyü ve üreticiyi yoksulluğa iten bir ekonomik saldırıdır. Milas İkizköylülerin mücadelesi, sadece topraklarına sahip çıkmak değil; yaşam haklarına, gıdalarına, geleneklerine ve tarihsel hafızalarına sahip çıkmaktır, geleceğe sahip çıkmaktır.

Bu yasa teklifiyle enerji ve maden yatırımları stratejik ve kritik yatırım ilan edilerek acele kamulaştırma kararlarının Cumhurbaşkanlığı bünyesindeki bir kurul tarafından alınması öngörülmektedir. Bu süper yetkili kurul zeytinlikler dâhil olmak üzere tüm tarım, orman, mera ve sit alanlarını kamulaştıracak ve şirketlere devredebilecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Üç dakika mı konuşma süremiz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, yanlışlıkla bastık.

Buyurun.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Kurulda yalnızca yürütmeye bağlı bakanların yer alması yerel yönetimlerin, meslek örgütlerinin ve halkın yok sayılması anlamına gelmektedir. İlgili kurumlar izin vermezse kurul devreye girerek "üstün kamu yararı" adı altında izin verebilecek. Bu durum yargı denetiminin ve toplumsal katılımın tamamen dışlandığı bir yönelimdir ve bunu sadece tek adım değil, doğrudan kapitalizmin bütün çıkarlarına uygun bir yönelim olarak tarifliyoruz. Kamulaştırma kararlarının tapu hükmü kazanması yurttaşın mülkiyet hakkının gasbı anlamına gelmektedir. Adalet mülkiyetin temeliydi, o da ortadan kalkmış ama tersinden kalkmış, çok yanlış bir yerden.

Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde bulunan Hesandin Yaylası'nda yaşananlar bu keyfi kamulaştırma kararlarının ve denetimsizliğin somut bir örneği. Hesandin Yaylası'ndaki 6 köy on yedi yıldır maden şirketlerine karşı ekolojik mücadele vermekte. Şirketin usulsüz bir "ÇED gerekli değildir." raporuyla başladığı maden arama faaliyetleri köylülerin direnişi sayesinde defalarca engellendi ancak son yaşananlar kaygılarımızı daha da artırıyor. Nisan 2025'te köylülerin şirketin maden arama alanında tekrar yol çalışmaları yapıldığını görmesi üzerine avukatların sahaya gitmesiyle karşılaştıkları durum vahim. Kolluk, alanda bir karakol yapılacağını ve yol çalışmalarının bu nedenle gerçekleştiğini söylüyor. Avukatlara proje gösterilmiyor ve "Göstermeyeceğiz." deniliyor. Avukat Ahmet İnan'ın da ifade ettiği gibi, çatışmasızlığın ilan edildiği bir süreçte, yirmi yıldır karakol inşa edilmeyen bir bölgede tam da şimdi bir karakol inşa edilmek istenmesi yalnızca askerî bir kaygıyla açıklanamaz. Bu durum, daha çok, şirketlerin güvenliğini sağlamak ve bölgeyi talana açmak için oluşturulan bir güvenlik konseptinin parçası.

Burada hatırlatmak isterim: Muğla Akbelen'de jandarma saldırısına köylülerle birlikte ben de maruz kaldım, orada gözaltına alındım ve yaralandım; bir vekilken. Bu ne demektir? Tekrar, tekrar anlayalım. Özgül Vekilimiz de bahsetmişti bu güvenlik konseptinden. Bu güvenlik konseptinin halkın çıkarına değil, sermayenin çıkarına olduğunu görüyoruz ve bunun ülkenin çıkarına olmadığını da biliyoruz.

Bu kanun teklifi doğamızı, yaşam alanlarımızı, halkın geçim kaynaklarını tehdit ediyor. Bizler, insan yaşamının, doğanın ve kamu yararının ticari kârlardan üstün olduğunu biliyoruz ve inanıyoruz. Bu nedenle, bu kanun teklifinin geri çekilmesi gerektiğini tekrar tekrar beyan ediyoruz. Yaşam hakkımıza, sağlıklı çevrede yaşama hakkımıza, doğanın bütünlüğüne sahip çıkmaya; yıkıma, talana ve mülksüzleştirmeye, kaynakların el değiştirerek sermayeye peşkeş çekilmesine karşı çıkmaya devam edeceğiz. ÇED raporlarının sonuna kadar da takipçisi olacağız.

Teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Uzaktan gelen misafirler de var da arada -madde, madde- alacak mıyız?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arada alacağım ama daha başlayamadık ki arkadaşlar.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Halime Hanım bu konuda birçok kurumu da temsil ediyor, yetkin bir arkadaşımız. Uygunsa bu maddede alabiliriz, sonuçta herhangi bir madde üzerinde konuşacak.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, sizin hatırıma öyle yapalım.

Buyurun.

EKOLOJİ BİRLİĞİ SÖZCÜSÜ HALİME ŞAMAN - Biz kesilmeyeceği söylenen ağaçlarımız mezarlığından geliyor. Sizin kâğıtlar üzerinde gördüğünüz harfler ya da rakamlar değiliz; gerçeğiz, sahibiyiz ve bu akşamki mesainizin sonunda hayatları tümünden etkilenecek insanlarız. Bunun sorumluluğuyla, bu çatı altında hiçbir parti ayırt etmeksizin hepimizin vekili olduğunuzu hatırlatmak isteriz.

Sayın Sibel Hanım karardan emindi ama biz onun bu eminliğinin nereden geldiğini bilmiyoruz çünkü bu kanun teklifiyle sizlerin vicdanlarının harekete geçirileceğini ve aklının da beraber hareket edeceğini düşünüyoruz.

Kanun teklifinin bağlandığı maddeler, özellikle maden piyasasının gayrisafi millî hasılda yer bulduğu yüzde 1,2'ye dayandırıldı ve bunun yüzde 2'ye çıkarılması hedeflendi. Sayın vekiller, bazı rakamlardan bahsetmek istiyorum. 2003 yılında tarımın gayrisafi millî hasıladaki yeri 10,2; günümüzde ise 5,7'ye gerilemiş. Biz madeni terk edeceğimiz tarım alanları yerine gayrisafi millî hasılda tarımın bu gerilemesini konu edinip belki de bunun için dertlenmeliyiz, bütün derdimiz bu olmalı çünkü bugün görüşeceğimiz kanun teklifi önerisinde 3'üncü madde hepimizi çok ürkütüyor. Bu 3'üncü maddeyle artık Türkiye'de topraklarımızda korunmayan alan kalmayacak çünkü millî parklardan özel çevre koruma bölgelerine kadar tümü çeşitli faaliyetlere açık ve savunmasız hâlde kalacak.

Yine, kanun maddelerinden şunu görüyoruz: Aslında bir itirafı var ilgili kurumların. Diyor ki: "Bugüne kadar rehabilite edilemedi." Yani bizim şu anda korumaya çalıştığımız koruyucu yasaların olduğu koşullarda rehabilite edilemeyen maden alanlarının koruma kalkını kalktıktan sonra rehabilite edileceğinden bahsediliyor. Bu, sanki şuna dönüşme tehdidi taşıyor: Bir fon ayrılacağını söylüyorsunuz, tıpkı ecrimisille yasa dışılığın meşrulaşması gibi bir etki yaratma tehdidiyle karşı karşıya.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EKOLOJİ BİRLİĞİ SÖZCÜSÜ HALİME ŞAMAN - Söz rica edebilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

EKOLOJİ BİRLİĞİ SÖZCÜSÜ HALİME ŞAMAN - Teşekkür ederim.

Son iki şey söyleyeceğim. Bir tanesi şu: Bu akşam çok tartışıldı, bu kanun teklifi kamusunu kaybetmiş bir devlete götüren bir kanun teklifi. Bu kanun teklifinde teknik pek çok şeyden bahsedilmiş ama canın olmadığını görüyoruz. Canın olmadığını da şuradan anlıyoruz: "Orman bedelsiz olarak MAPEG'e devredilecek." deniyor, orman ne zamandan beri alınıp

satıldı? Ne zamandan beri metalaştı? Yani halkın unutulduğu, maden şirketlerinin öne çıkarıldığı bir yasa teklifi. Sayın vekillerim, o yüzden bu akşam bu kanunu düşünürken ya madencilerden yana bir karar vereceksiniz ya da teveccühü oy olan halktan yana. Eğer, tercihinizi madenden yana kullanırsanız şunu bilin ki gittiğiniz her yerde karşınıza bir zeytin ağacına sarılmış yurttaş çıkacak.

Bir de tarihî bir olayı vurgulamak isterim. Kuşkusuz biliyorsunuzdur, yıl 1846, ilk kez bakanlıklar kurulur. 1920 yılına kadar da Orman Bakanlığı Ziraata bağlı gelir ama 2 Mayıs 1920'de yani işgal altındayken ilk kez Orman Bakanlığı İktisat Bakanlığına bağlanır. Bugün sizden böyle bir tercih yapılması isteniyor. O yüzden, vereceğiniz karar -Sibel Hanım'a burada katılıyorum- tarihî bir karar çünkü biliyorsunuz ki işgal sadece topla, tüfekte olmaz. Ya bu ülkenin madenciler tarafından, çok uluslu maden şirketleri tarafından işgaline "evet" diyeceksiniz ya da belki anneniz, belki babanız, belki dayınız, teyzeniz çiftçi olan ailenizin yanına gittiğinizde "Ben bu işgali engelledim." diyeceksiniz ama biz bu konunun takipçisi, savunucusu olmaya devam edeceğiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Şu anda Tarım ve Orman Bakanlığı biliyorsunuz yani İktisat Bakanlığına bağlı değil Tarım Bakanlığına bağlı.

EKOLOJİ BİRLİĞİ SÖZCÜSÜ HALİME ŞAMAN - Bakanım, metalaştırılan bir sistem olduğu için bu konuda hemfikirizdir sanırım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Ednan Bey, buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, bu değişiklik yapılması istenen 1'inci maddeyle getirilen gerekçe de "ÇED Gerekli Değildir" ifadesinin olumsuz bir algı oluşturduğu ifade edilmekte, oysa değişikliği istenen ve madde metninden çıkarılması istenen bu ifadeyle çevresel etki değerlendirme süreci fiilen etkisiz hâle gelecektir. Gerekçede her ne kadar sürecin hızlandırılması ifade edilse de getirilen değişiklikle çevresel sorunları ve çevresel riski artırmaya yönelik bir sonuç ortaya çıkacağı aşîkârdır. Teklifin izin süreçlerini hızlandırma amaçlı içeriği daha çok çevresel sorunları ve çevresel riskleri artırmaya yönelik bir sonuç doğuracaktır. ÇED sürecinin kendisinin zaman alması başlı başına bir sorun ve gecikme meselesi değildir, doğayı, insanı, yaşamı olası olumsuzluklardan korumak için bir planlama sürecidir. Dolayısıyla bu planlama süreci yapılmadan ve sonuç alınmadan bir ruhsat, izin, teşvik, onay mekanizmasının başlıyor olması başlı başına bu süreci işlevsizleştirecektir. Teklif ÇED sürecinin anlamını ve işlevini ortadan kaldırmaktadır. Oysa ÇED süreci yalnızca bir idari prosedür değil anayasal çevre hakkının, kamusal denetimin ve bilimsel değerlendirmenin temel aracıdır. "Önce yatırım, sonra çevresel değerlendirme" anlayışı hem tafefisi güç çevresel tahribatlara yol açacak hem de yurttaşların sağlıklı bir çevrede yaşama hakkını ihlal edecektir. Dolayısıyla planlama süreci yapılmadan bir ruhsat, izin, teşvik, onay mekanizmasının başlıyor olması başlı başına bu süreci işlevsizleştirecektir. ÇED süreciyle birlikte ilerleyebilecek diğer başvuru süreçleri ÇED değerlendirmesinde bürokrasi üzerinde bir baskı oluşturabileceği gibi ÇED'in olumsuz sonuçlanması hâlinde bürokrasinin yaklaşık 20 kurumda diğer izin ve ruhsat teşvik süreçleri için harcacağı zaman ve verim sorunu ayrı bir kaybı yaratabilecektir. ÇED süreciyle "ÇED Gerekli Değildir" sürecinin birbirinden farklı ilerlediği bilgisinden hareketle teklifin getirdiği "ÇED Gerekli Değildir" ifadesinin yanlış anlamalardan dolayı mevzuattan çıkarılması yetmeyecektir çünkü bu iki süreci birbiriyle eşleştirmedikçe ve uygulamaları bütünlüklü hâle getirmedikçe "ÇED Gerekli Değildir" kapsamının genişletildiği anlamı da çıkmaktadır. Kavramın kaldırılması yetmeyecek, bunun haricinde, kanunun ayrıca her bir proje için ÇED prosedürünün uygulanacağı ve halkın ÇED bilgilendirme toplantılarına katılım süreçlerinin de yeniden ele alınacağı prosedürlerin yeni düzenlemeyle eşleştirilmesi gerekmektedir. Aksi hâlde, bu düzenleme tek taraflı olarak sermaye kesiminin çıkarına hizmet edebilecek, kamu yararının ve çevre sağlığının arka plana itilmesi sonucunu doğurabilecektir. Sağlık etki değerlendirmesinin uluslararası ölçeklerde uygulanması gerekirken teklifte bu husus da yok sayılmıştır. Bu nedenlerle bu maddenin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

3 önergeyi oylarınıza...

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Ben konuşmak istiyorum, 1'inci madde hakkında konuşmak istiyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Biz daha konuşacağız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, bunu bir oylayayım, önergeler önce...

MESUT DOĞAN (Ankara) - Tamam, önergemiz var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, onu okutmadım ki daha.

Evet, 3 önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Evet, diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

MADDE 1- 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "olumlu" ibaresi ile "veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı" ibaresi madde metninden çıkarılmış ve fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Ancak, bu durum söz konusu teşvik, onay, izin ve ruhsat süreçlerine başvurulmasına engel teşkil etmez."

Mesut Doğan
Ankara

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben 1'inci maddeyle ilgili fikrimi beyan etmeden önce bir hatırlatmada bulunmak isterim. Şimdi, maddelere geçilmeden önce özellikle Muğla'dan gelen muhtarlarımızı dinlemiş olduk, köylülerimizi dinlemiş olduk. Özellikle madencilikle ilgili olumlu cümle kullanan bütün muhtarların, bütün köylerimizin yüzde 100 haklı olduğuna inanıyorum ve onların o haklılığıyla ilgili olumsuz cümle kullanmamız imkânsız ama hatırlatmak isterim ki onların haklı olması, iktidarın attığı bu adımın doğru olduğu anlamına gelmez çünkü onlar ihtiyaç penceresinden bakarlar ama devlet bütün olaylara ihtiyaç penceresinden bakmaz. Hatta, onları o tercih mecburiyetine tıkadığı için iktidarın suçlu olduğunu bile gönül rahatlığıyla söyleyebilirim. Burada bazı milletvekili arkadaşlarımız var, hep beraber İliç Komisyonundaydık, İliç'te dünyanın en büyük toprak kayması olmuş, 9 insanımızı kaybetmişiz, İliç'e gittiğimizde, özellikle bu kadar büyük bir felaket yaşandığı hâlde taşeron firmanın işçileri maden ocağının açılmasını istiyorlardı. Neden? Çünkü giderler sabit, gelir yok ortalıkta, haklı bir gerekçeyle istiyorlar ki açılsın ama bu açılmasının doğru olduğu anlamına gelmez. Bunu hatırlatmak istedim.

Şimdi, 1'inci maddeyle ilgili "ÇED Gerekli Değildir" kararının uygulanma şekli ve içeriği yeniden tanımlanmakta, düzenleme projenin izin ve ruhsat süreçlerine bu karar öncesinde devam edilebilmesini mümkün kılarak çevresel değerlendirme sürecini simgesel ve işlevsiz bir hâle getirmektedir. Karar açık bir şekilde düzenlenmediği için çevre koruma ilkeleri zayıflatılmakta denetim süreçleri şekle indirgenmektedir. Bunun yanında, projelerin çevresel etkilerinin tam değerlendirilmeden ilerlemesine kapı aralamaktadır, bilimsel değerlendirme ve bağımsız denetim mekanizmaları güçlendirilmeden, şekli denetimlerle doğa koruma imkânsız hâle getirilmektedir. Gerçekte çevre koruma değil, yatırım kolaylaştırma öncelenmekte çevresel değerlendirme süreçleri birer formaliteye indirgenmektedir maalesef. Olaya şekli usul açısından baktığımız zaman, düzenleme çevresel etkiyi esas değil, şekli taahhütleri ön plana çıkarmaktadır. "Bu durum, teşvik, onay, izin ve ruhsat süreçlere engel teşkil etmez." hükmüyle çevresel değerlendirme tamamlanmadan yatırım süreçlerinin ilerletilmesinin önü açılmaktadır. Hukuken değerlendirme süreci bitmeden verilen izinler geri dönüşü olmayan çevresel ve toplumsal zararları meşrulaştırmaktadır. "İzleme ve yaptırım var." denilse de geçmiş uygulamalar göstermiştir ki bu yaptırımlar ya idari formalitelerle sınırlı kalmakta ya da maalesef uygulanmamaktadır.

Yine, 1'inci maddeye çevresel riskler açısından baktığımızda, projelerin çevresel etkilerinin yeterince incelenmeden ilerlemesi özellikle doğal sit alanları, ormanlık bölgeler, tarım arazileri ve su kaynakları üzerinde geri döndürülemez zararlara yol açabilir. Bu düzenlemeyle çevre koruma anlayışı "Gerekli prosedür uygulandı." denilerek hukuki kılıfı etkisizleştirmektedir. Türkiye'de geçmişte yaşanan çevre kazaları zaten denetim zafiyetinin bedelidir, bu maddeyle aynı zaaflar, resmîleştirilmekte ve "Gerekliydi." denilerek meşrulaştırmaktadır. Yine, bunun yanında, çevresel sorumluluk bu düzenlemeyle bilimsel gerçeklikten değil, maalesef yatırım takviminden beslenmektedir.

Özet olarak ifade etmek gerekirse, 1'inci madde ve 3'üncü madde birlikte değerlendirildiğinde, uygulamada yaşanacak şu sorunları görüyoruz: Yatırımcı ÇED süreci devam ederken başka kurumlara teşvik, onay, izin ve ruhsat için bundan sonra daha erken başvurabilecek. Diyelim ki ÇED süreci erken tamamlandı, bu durumda başvurduğu diğer kurum "ÇED Olumlu" kararı almış bir yatırım için olumsuz bir karar verebilecek mi? Bu durum bu kurumlar için bir baskı oluşturmayacak mı? Zaten Hükûmetçe desteklenen belli firmaların bu işleri alması bir etki unsuruyken iki farklı sürecin birbirine tesir etmesi engellenmeli, ÇED sürecinde kurumların olumsuz görüş hakkı korunmalı, idarenin denetim gücü asla zayıflatılmamalıdır ya da bir başka senaryo da başvuru alan diğer kurumdan alınan izinler daha önce tamamlanırsa devam eden ÇED süreci de yine bu kuruma görüş sorulduğunda....

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MESUT DOĞAN (Ankara) - ...bu kurum bu sefer çevresel etkileri yönüyle özgürce değerlendirip olumsuz karar verebilecek mi? Çünkü bu kurum kendi izin, ruhsat sürecinde kurumun işgal konuları yönünden değerlendirip kendi mevzuatı çerçevesinde izin veriyorken ÇED sürecinde ise çevresel etki yönünden değerlendirip görüş bildirmekte. Bu iki sürecin birbirini etkilememesi gereken farklı süreçler olduğunu unutmamalıyız.

Yine, uygulamada yaşanması muhtemel son husus ise şu şekilde ifade edilebilir: 1'inci maddede yapılan düzenleme çevresel etki değerlendirmesiyle diğer izin süreçlerinin eş zamanlı olarak yürütülebilmesini amaçlamakta ise de teşvik, onay, izin ve ruhsat için başvuru alan kurumlar büyük olasılıkla başvuruyu alsalar bile ÇED sürecinin sonuçlanmasını bekleyip sonuca göre kendi süreçlerini sonuçlandırma eğilimde olacaklarından dolayı bu çıkacak olan madde bizim açımızdan bakıldığı takdirde olumlu olmayacak diye düşünüyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz Mesut Bey.

Gene muhtarlarımıza hak verdin, bir tek bize hak vermedin; bir küçük bize de hak verseydin ya.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Ben şundan dolayı: Muhtarlarımız madenle ilgili, maden ocaklarıyla ilgili olumlu konuşurken sizi çok keyifli gördüm ama onların...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Niye? Muhtarımız mutlu konuşunca biz de mutlu olduk. Demin bir ablamız gerçekten mesela farklı konuştu, onunla da üzüldük.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Burada aslında eleştiri yok, bir tespit var; onların haklı olması sizin attığınız adımın doğru olduğu anlamına gelmez, ikisini birbirinden ayırmak lazım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Nail Bey, buyurun.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gecenin bu saatinde hepinizi sevgi saygıyla selamlıyorum.

Kanun teklifinin 1'inci maddesi doğrudan doğruya Türkiye'nin çevre politikalarıyla, halk sağlığıyla ve anayasal haklarla ilgilidir. Teklifin gerekçesine baktığımızda "ÇED Gerekli Değildir" ifadesinin kamuoyunda olumsuz bir algı yarattığı, bu nedenle, bu ifadenin metinden çıkarılmasının uygun olacağı belirtilmektedir. Oysa burada sorun bir algı meselesi değil, doğrudan uygulamanın kendisidir. Bu düzenleme yalnızca bir cümle değişikliği gibi görünse de aslında çevresel etki değerlendirmesi sürecini fiilen işlevsiz

hâle getirmektedir. Şunu açıkça ifade edelim: ÇED bir bürokratik prosedür değildir, ÇED bir geciktirme mekanizması hiç değildir; ÇED anayasal çevre hakkının güvencesidir, ÇED kamusal denetimin ve bilimsel değerlendirmenin aracıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu teklifle önce yatırım, sonra çevresel değerlendirme anlayışı hâkim kılınmak isteniyor. Oysa doğayı, insanı ve yaşamı korumanın yolu önce bilimsel değerlendirme, sonra uygulama sıralamasından geçer. Ruhsat, teşvik, imar onayı gibi süreçlerin ÇED süreci tamamlanmadan başlatılmasını mümkün kılan bu değişiklik yalnızca bir hızlandırma değil, hukuki güvenceyi ortadan kaldırma adıımıdır. Üstelik teklif "ÇED Gerekli Değildir" kararlarını kaldırırken sürecin özünü koruyacak hiçbir yapısal önlem getirmemektedir. Hangi projelerde mutlaka ÇED uygulanacağına, halkın bilgilendirme toplantılarına nasıl katılacağına, sağlık etki değerlendirmesinin nasıl yapılacağına dair hiçbir düzenleme bu teklifin içinde yer almamaktadır. Burada "Bütün projelerde ÇED koşulları aranacak." diyebiliyor musunuz? Bu teklifin ruhu açıkça sermaye lehine, halk ve çevre aleyhinedir. Biz bilimsel değerlendirmelerin, halk katılımının, şeffaflık ve hesap verebilirliğin ihmal edildiği hiçbir çevresel düzenlemeyi kabul etmiyoruz. ÇED süreci işletilmeden projelere ruhsat ve teşvik verilmesi çevre felaketlerini davet etmektedir. Bu maddenin geri çekilmesini, ÇED sürecinin yalnızca korunmasını değil güçlendirilmesini, halkın etkin katılımının sağlanmasını talep ediyoruz. Sağlıklı bir çevrede yaşamak bütün vatandaşlarımızın anayasal hakkıdır.

Değerli milletvekilleri, şunu da özellikle öğrenmek istiyorum ÇED'den sonra: Benim bölgemde bir olay var Değerli Başkanım, Kroman Çeliki siz bilirsiniz, Kroman Çelikin İMES'te 150 dönüm yeri var fakat Kroman Çelik her ne hikmetse taş ocakları bölgesinde tehlikesiz atık, geri kazanım ve düzenli depolama tesisi yapmak için 28 Kasım 2023 tarihinde ÇED raporunu hazırlayarak proje için başvuru yapmış, proje için 99.032 metrekarelik bir alanın kullanılması öngörülmüş ve ilgili firma daha sonra ÇED başvurusunu geri çekmiştir. Yalnız tırnak içinde bir şey söylemek istiyorum: Bu 99.032 metrekareyi şu anda Kroman Çelik kullanmakta. Kendi yeri değil, ormanın yeridir. Biz Çevre ve Orman Bakanlığına soru sorduk, bunun nasıl kiraya verildiği, ne bedelle verildiği belli değil, o da ayrı bir konu. Daha sonra...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - OSB'nin içinde mi Başkanım bu?

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - OSB'nin içinde yapmıyor, diyor ki: "Ben demir cürufu dökeceğim." Biz de diyoruz ki: Demir cürufu eğer zararlı değilse kendi yeriniz var, niye oraya yapmıyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yapamaz ki. Sorarız.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Burada zaten arkadaşımız var, biliyor, 3 Temmuzda ikinci bir ÇED başvurusu var, görüşülecek. Şimdi, bizi korkutan nedir Sayın Başkanım? Eğer bu 1'inci madde geçerse bu tür firmalar da bunlardan faydalananak mı? 2023'ten beri uğraşılıyor. Tamam, bu süreç uzun bir süreç, eğri oturup doğru konuşalım ama bu tür sektörlerde siz ayrıcalık mı yapacaksınız birkaç firmaya ya da herkese aynı ÇED sürecini mi başlatacaksınız -üç ay ya da dört ay neyse- onu özellikle öğrenmek istiyorum. Burada kayda geçsin diye söylüyorum.

Şimdi, Sayın Başkanım, siz Gebze'yi çok iyi biliyorsunuz, sanayinin başkenti, 10 tane organize sanayi bölgesinin olduğu, 4 tane bilişim vadisinin ve teknoloji geliştirme bölgesinin olduğu bir yer, 10 tane limanın olduğu bir yer. Tek başına 65 ilden fazla ihracat yapılan bir bölgede aynı zamanda olduğu yer Ballıkayalar'a 400 metre yakınlıkta, Akşemsettin Konutları'na 1.200 metre yakınlıkta olan bir yer. Biliyorsunuz, buranın uzunluğu, vadinin uzunluğu 2 kilometre, Ballıkayalar Tabiat Koruma Parkı var ve Ballıkayalar'ın diğer ismi için Marmara Bölgesi'nde oturan herkes "Geyik Bayırı" der, Türkiye'de tek olan bir yer. Bu tür firmalar bizi korkutuyor açıkçası.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani orada öyle bir şey yapamaması lazım, kiralayamaması da lazım.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - İşte, bu ÇED'de ne olacak?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Zaten ruhsatı nereden aldı? Neyse ona bakarız yani gereği yapılır, neyse.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - O konuda destek istiyoruz, teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Başkan, ben de söz istiyorum, 1'inci madde üzerine kısa bir söz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ben de söz istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Size de söz hakkı vereceğim ama üç dakikayla sınırlayacağım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Komisyon üyesi olmayanlara mı üç dakika?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, üye olmayanlara.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Üç artı bir yapalım Başkanım yani süre yetmezse artı bir kullanırız.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Üç yeterli.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sana hiçbir zaman yetmiyor ki Sayın Vekilim.

Buyurun Sayın Vekilim.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Evet, almadan vermek Allah'a mahsustur Sayın Başkanım, sevgili Komisyon üyelerimiz. Şimdi, biz ne veriyoruz, ne alacağız? Aslında bir onu şöyle bir analiz edelim: Biz zeytinlikleri, doğal alanı veriyoruz, birçok imtiyaz veriyoruz ama karşılığında ne alacağız? Yani benim Bakan Bey'e sormak istediğim aslında temel soru buydu. O koordinatları verilen havzadaki kömürün ekonomik değeri yaklaşık kaç milyar dolardır? Sanıyorum, özelleştirildiği dönemde 2,7 milyar dolara özelleştirme yapılmış diye hatırlıyorum ama tabii, sonradan da dört beş senedir de bu kömürler çıkarılıyor. Şu an kalan kömürün ekonomik değeri nedir, onu alabilir miyiz? Çünkü değerlendirme toplantısında bazı rakamlar konuşuldu ama çok da emin olamadık. Onu da hani bugün söyleyeceğinizi özellikle belirtmiştiniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, oradaki kömürün ekonomik değeri nedir? Rayiç... Gerçi o kaloride pek de kömür yok.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ben sormuştum.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Siz sormuştunuz yani onun bir cevabını alamamıştık. Şimdi on altı-on yedi saat geçti.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Onlar çalışsınlar, var mı bilgi sizde?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Var, var Başkanım, hemen veriyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, buyurun.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, koordinat alanlarındaki kömür rezervinin muhtemel olarak 200 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir. Yeniköy ruhsatında 165 milyon ton, Yatağan ruhsatında 35 milyon ton. Bölgedeki kömürün kalori değeri 2.200 kalori olup santraller bu kömüre göre dizayn edilmiştir.

Bilgi notu bu şekilde Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, ekonomik değeri nedir? 200 milyon ton kömür kaç para ediyor?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Bin lirayla çarpacağız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bin TL mi?

200 milyon çarpı bin...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Neyse, bizimki bakkal hesabı olsun.

ŞAHİN TİN (Denizli) - 200 milyar TL, 5 milyar dolar.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Yani yaklaşık 2-2,5 milyar gibi konuşuldu diye hatırlıyorum ama 5 milyar dolar olsun.

Şimdi biz bu kadar çalışmayı, zeytinlerle ilgili bu kadar çalışmayı 5 milyar dolar için yapıyoruz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Bir de yıllık 700 milyon dolarlık elektrik üretiyor.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - 700 milyon dolarlık... Yani 5,5 milyar dolar dersek oluyor mu bu iş, anlaşıyor muyuz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Anlaşıyoruz.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Üç aşağı beş yukarı, değil mi.

Şimdi, gerçekten yani benim burada yüreğim parçalandı. Bazı muhtarlarımız memnun, bazıları işte derbeder. Biz o bölgeyi de gördük, kötü. Türkiye gerçekten büyük bir ülke, kaynakları olan bir ülke. Yeri geldiği zaman biriktirdiği rezervleri şak diye böyle 60 milyar dolar harcayabilen bir ülke, iki hafta gibi bir dönemde, üç hafta gibi bir dönemde.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Rezervi denize mi döküyor?

ŞEREF ARPACI (Denizli) - 5-5,5 milyar dolar için gerçekten buna çok gerek olmadığını düşünüyorum Sayın Bakanım. Yani biz bunu kamulaştıralım. 5 milyar iyi para, kötü para demiyorum ama 57 milyar da iyi para, tam iki senede birikti bakın, o para. İki senede emekçinin, asgari ücretlinin, ihracatçının paralarıyla birikti.

ADEM ÇALKIN (Kars) - O para gitmedi, TL'ye çevrildi.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - O para gitmedi.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ya, tamam, ben o şekilde yorumluyorum. Türkiye'nin rezervlerini konuşuyoruz ya, kömür de bir rezerv, dolar da bir rezerv, altın da bir rezerv ve bunların ekonomik değerini karşılaştırıyorum arkadaşlar. Rezerv konuşuyorsak senin deponu konuşuyoruz, Merkez Bankasındaki depondaki parayı konuşuyoruz ya da dağdaki, taşındaki değeri konuşuyoruz yani bunu karşılaştırmayı ben yanlış bulmuyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ben devam edeyim.

Yani bunu yapabilecek bir ülkeyiz biz aslında. Ha, dışa bağımlı mıyız? Dışa bağımlılığımız artar mı? Artar. Ya, bunda yirmi üç senelik iktidarınızın da bir sorumluluğu var. Bunun hatırına aslında bu kadar insanı çok da üzme gerek yok.

Bakın, "5 bin kişi işten çıkacak." diyoruz. 5 bin kişi işten çıkmaz aslında da o santral devam edebilir fakat "O santrallerin ömrü tamamlandı." diye kendi şirketleri söylüyor. On sene sonra, on beş sene sonra, orada kuş uçmaz kervan geçmez bir yer olduğunda çalışan arkadaşlarımızın, muhtarlarımızın aileleri oradan göçmek zorunda kalacak. Sizler bunları gayet iyi biliyorsunuz.

Şimdi, çok üzüldüğüm bir şeyi söylemek istiyorum. İrfan Bey burada sektörden, Eyup Bey geçen hafta benim önergeye karşılık verdi. Bakın, 5 bin emekçiyi burada ağırladık. Her hafta gelsinler, emekçilerimizi ağırlayalım, hepsi gelebilse keşke. 5 bin emekçi işinden olmasın diye burada tabiri caizse biraz manipülasyon yapıldı, üzüldüm. Niye biliyor musunuz? Şahin ağabey de bilir, Denizli'de geçen sene 20 bin tekstil işçisi işinden oldu, Türkiye'de 300 bin tekstil işçisi işinden oldu iki senede arkadaşlar. Bunların emekleri emek değil miydi? Sanayi Komisyonumuz tekstil sektörü için ne yaptı? Ben önerge verdim. İrfan Bey, iki sene önce siz çıktınız, benim önergeye karşılık verdiniz, konuştunuz, dediniz ki: "Ya, tekstil sektöründe bir sorun var ama o kadar büyötmeye gerek yok." Ben merak ediyorum, iki sene önce kaç kişi çalışıyordu sizde, şimdi kaç kişi çalışıyor? Denizli'de konkordatodan para batırdınız mı Türkiye'de, batırmadınız mı? Sektör mahvoldu.

Eyup Bey, geçen haftaki konuşmanızı hatırlıyorsunuzdur, sanayinin durumu ortada yani işsizlik aslında Türkiye'nin genel bir problemi. Burada emekçi arkadaşlarımıza benim de içim parçalandı, kimsenin işsiz kalmasını istemem ama konumuz bu değil, o santral çalışabilir. Devletimiz -Deniz Başkanım çok güzel ifade etti- bazı santralleri sübvansede ediyor. Yani sübvansede edilerek... Devletimiz büyük devlet, imkânları da var. O işsizliği kademeli olarak yönlendirebilir, o termik santral biraz daha çalışabilir. Bir planlama dâhilinde o köylülerimiz, çiftçilerimiz, çalışanlarımız da işsiz kalmaz aslında, bunu biliyorsunuz.

Şimdi, Hakan Vekilim bir iki konuda değinmişti ben onlara da değinmek istiyorum. "Sanayiciye hani yüklenilmesin, bu savaşın sorumluluğu da sanayiciye olmasın." dedi. Bunun sebebi şuydu: Geçen dönem çok da iyi bir karar vererek konutlar sübvansede edildi yaklaşık yüzde 80 oranında ama sanayi sübvansede edilmedi ve sanayinin kullandığı doğal gaz tam 12 kat arttı. Değil mi ağabey? "Ödediğin doğal gaz yüzde 8 ediliyor." dediler o zaman için.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Hâlâ sübvansede ediliyor.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Hâlâ ediliyor, edilsin ama 12 kat arttı mı doğal gaz fiyatı TL bazında? 1 milyon TL gelen fatura 12 milyon lira geldi arkadaşlar. Elektrik parası 8 kat arttı sanayi kullanımında. Ben o yüzden diyorum; şimdi, iki gün sonra mazota 3 lira, benzine 2 lira her gün zam gelmeye başladı. Diyorum ki yine bu artışlarda devletimiz ağırlığını gösterebilir, ağırlık vermekle olur, biraz sübvansede etsin, işsizlik artmasın. 300 bin kişi işten çıktı diyorum bakın.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Kaynak ama yani bunları söylediğiniz zaman karşılığına...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Tamam.

Şimdi dışa bağımlı, Türkiye yatırım yapılabilir ülke değil diyorum bakın yani bunu da çok samimi bir şekilde söylüyorum. Niye yatırım yapılabilir değil? İşte GES'lerle alakalı oyun oynanırken kural değiştirildi. Şimdi, GES'lerden verim şöyledir böyledir tartışılır ama biliyorsunuz GES'lerde kural değişti, çatı GES'lerinde, sadece tükettiğin kadar alırım ben.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 1 katı.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Eskiden tamamını alıyordu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 2 katı alıyordu, 1 katını almaya başladı.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Tamam yani tükettiğin kadarını da satıyorsun yani hem tüketiyorsun hem de tükettiğin kadarını satıyorsun. Eskiden ne kadar üretiyorsa üretir, alıyordu yani sonuçta bizim enerji ihtiyacımız var ya. Bunu biz neden değiştirdik? Doğal gaz, Rusya'yla yaptığımız taahhütler, doğal gaz taahhüdünü yerine getirebilmek için bildiğim kadarıyla, belki değildir.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Tam öyle değil aslında.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Tamam, olabilir ama yani güneşten alacağımız enerjiye orada bir kısıtlama getirdik. Nebi Bey daha çok güneş paneli satacaktı, bu sayede satamaz oldu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nebi Bey güneş paneli satmıyor, camını üretiyor.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ne yapıyorsa işte, güneş paneli yatırımı yaptı bildiğim kadarıyla.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Camını üretiyor.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Neyse...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Toparlayayım Başkanım.

Şimdi ülke yatırım yapılabilir ülke değil derken, sivil toplum kuruluşlarının başkanlarına mikrofonda konuştu diye kelepçe vurulup yurt dışı yasağı getirildi arkadaşlar bu ülkede. En kötüsü de bugün yapılan -yani herkesten çok özür dileyerek bu ifadeyi kullanmak zorundayım- bir zibidinin bir Youtube videosuyla bu ülkede bir avukat, Ekrem İmamoğlu'nun avukatı savunma hakkı gasbedilerek tutuklandı. Ya böyle bir şey olabilir mi? Dün birisi Youtube'da bir video çekiyor, ismini ağzıma bile almak istemiyorum, dedikleri doğru çıkacak, bugün içeri alınacak. Ya siz böyle bir ülkeye yatırım yapar mısınız arkadaşlar?

"ÇED Gerekli Değildir." kararı alınmadan da projeler için onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatına başvurabilme, proje için yatırıma başlayabilme, hatta ihale yapabilme hakkı tanınıyor bu 1'inci maddeyle. Getirilen gerekçede de "ÇED Gerekli Değildir." ifadesinin olumsuz çağrısının yapıldığı ifade edilmiş. O hâlde ismini değiştirelim diyorum ben yani basitçe, neden o "ÇED Gerekli Değildir." belgesini ortadan kaldırıyoruz? Ben bunu anlamadım.

Sayın milletvekilleri, bu madde bir teknik düzenleme değil; bu madde ormanların, tarım alanlarının, su havzalarının, sit alanlarının göz göre göre kurban edilmesidir. Önce talan et, sonra ne olaksa olsun anlayışdır. Salda Gölü'nü, Kaz Dağları'nı, zeytinlikleri, Fatsa'nın altınını, Munzur'un suyunu koruyamayız bunu değiştirirsek. ÇED sürecinin ruhu önleyici tedbirdir, siz şimdi o tedbiri ortadan kaldırırsanız bu Meclis rantın değil, halkın iradesini temsil etmek zorundadır. Bu Meclis doğanın değil, şirketlerin önünü kesmek zorundadır arkadaşlar. Kamulaştırılabilir bu şirketleri, çalışanlar, çok da zor değil. Kendisi burada, dışarıda bekliyor. Bitiriyorum, sıkıldınız ama daha çok konuşacağız. Kendisi dışarıda bekliyor, genel müdürü, hem bize diyor "Ben çok şikâyetçiyim, ekonomik ömrü yok, şöyle yok, böyle yok." Ama bu yasa geçsin diye de maşallah burada bekliyor. Gelsin bari, davet edelim, o da konuşsun. Onu niye davet etmedik, onu da bilmiyorum?

Biz bu maddeye karşı çıkıyoruz, bu yasaya karşı çıkıyoruz. Bu değişikliğin yasalaşmasına izin vermeyelim. Çocuklarımıza karşı tarihî sorumluluğumuzu yerine getirelim diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz. Arkadaşlar bu saatte bile konuşmayı çok seviyorlar.

Çatı meselesini ben ifade edeyim müsaade ederseniz. Çatı ya da kendi tüketimi için üretim yapan tesisler şundan dolayı iptal edildi çünkü çok suistimal oldu. Adam ihtiyacı 50 kw iken yani 500 kw elektrik satmaya başladı. Ama o çatı üstü güneş panelleri kendi tüketimi için yapılmış yatırımlardı. İnsanlar "Ben tarım yatırımı yapıyorum." diye iki tane keçi alıp bir damın altına koydular, 1 megavat elektrik satmaya başladılar. Bu suistimalin önüne geçmek üzere bu düzenleme yapıldı. Bunun Rusya'yla, gaz anlaşmasıyla hiçbir alakası yok.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Elektrik ihtiyacımızı karşılaması açısından olumlu değil miydi bu?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam da o başka bir şey.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Rakamını düşürseydik.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O başka bir şey, bu kendi ihtiyacı için elektrik üretmesi...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ama suistimal değil ki.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Suistimal.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Neden?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, kendi tüketimi için...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Siz elektrik üretelim diyorsunuz, kanunen düzenlenir, ne olacak? Rakam belirlenir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam işte, yaptık onu, suistimalin önüne geçtik. "Tüketimin 1'se 1 de satabilirsin." dedik, bu kadar yani tüketimin 1'se gidip 10 satma, sen elektrik üreticisi değilsin yani, bundan para kazanmaman lazım senin. Kendi ihtiyacını üretmen...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ama ona da izin veren Bakanlık zamanında.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Verdi, suistimal olunca işte, geçti.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Yani bunlar bir plansızlık değil mi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır, bağlantı noktasına göre yapılıyordu.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Yani "suistimal" demeniz gerçekten sanayiciyi hep suçlamakla...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Niye sanayici... Ya, ben tarımdan örnek verdim. Niye sanayiciyi suçlayayım ben? Tarımdan örnek verdim.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - "Üretici" diyelim, "parası olan adam" diyelim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, bir söz hakkı olmuş.

İrfan Bey, buyurun.

VI.- AÇIKLAMALAR (Devam)

5.- Gaziantep Milletvekili İrfan Çelikaslan'ın, Denizli Milletvekili Şeref Arpacı'nın (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İsminiz geçti.

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Evet, ben aslında çok konuşmayı sevdiğimden değil ama Şeref Bey bizden bahsedince bir cevap hakkı doğdu.

Şeref Bey, bir kere, ben tekstil sektöründeki krizin basit bir kriz olduğunu hiçbir zaman söylemedim. Benim yaptığım konuşmada tutanaklar belli; ben, tekstil sektöründe bir kriz olduğunu, büyük bir krizin yaşandığını, iki yıldır bu krizin yaşandığını ancak bu krizin ülkemizle ilgili bir kriz olmadığını söyledim. Bu kriz global bir kriz, dünyayı sarıp saran bir kriz.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Hâlâ aynı fikirde misiniz?

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Şimdi, her şeyden önce şunu söyleyeyim: Tekstil sektörünün içinde bulunduğu krizi kabullenmeniz... Keşke bu krizi Genel Başkanınıza da söyleseniz. Sizin Genel Başkanınız grup toplantısında çıkıp "Bu kadar ciro yapıyor, vergi vermiyor." diyor benim için ama siz kendinizle çelişiyorsunuz işte. İki senedir krizin içindeyiz. Kriz yaşayan bir firma nasıl vergi verecek? (CHP sıralarından gürültüler)

Bakın, bir şey söyleyeceğim: İki yıldır yaşadığımız bu krize rağmen ben bir tek insanın işine son vermedim, hiçbir çalışanın işine son vermedim. Dediniz ya "Kaç işçi çıkardınız?" diye, bir tek kişiyi çıkarmadım, tek bir kişi dahi çıkarmadım, bu krize direndim. Biz iki yıldır bu krize direniyoruz ama bu kriz bizim krizimiz değil. Siz de biliyorsunuz ki siz de sektörün içinde...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sizin işçileriniz şubatta grev yaptı, direniş yaptı!

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Hanımefendi, yahu, dinlemeyi bil önce bir! Önce bir dinlemeyi bil!

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Grev yaptılar.

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Saygılı ol! Bir dinlemeyi bil önce!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İrfan Bey, sakın... Sakin... Sakin...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - "Benim bir tek işçim bile çıkartılmadı." doğru bir cümle değil, lütfen doğruları konuşalım!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sakin... Sakin...

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Bakın, bu hanımefendi iftira atan bir hanımefendi olduğu için dinlemek istemiyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Saygıyla konuşun lütfen!

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Bu hanımefendi çıkıp benim için, firmam için "50 milyon dolar teşvik almıştır." diye iftira atmış bir insandır.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Çıkartın belgeleri gösterin! "Hayır, şu kadar teşvik aldım." deyin!

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Bakın, herkesin huzurunda söylüyorum: Tarihimiz boyunca bırak 50 milyon doları 50 dolar aldığımı ispatlasın, ben bugün istifa ederim milletvekilliğinden! Sen eder misin!

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Çıkartın, deyin ki "Şu kadar teşvik aldım."

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - 50 dolar dahi almadım, 1 lira dahi almadım.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - İşçileri Bakanlığının önüne o valilik yasağı gelsin diye gittiğinizi, sendika başkanını tutuklatmak için elinizden gelen her şeyi yaptığınızı biliyoruz!

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Sen istifa eder misin! Bak, ben diyorum ki 50 dolar aldığımı ispatlarsan ben istifa edeceğim. Yoksa sen milletvekilliğinden istifa eder misin!

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - "Bir tek işçi bile çıkartmadım." diyerek siz yalan söylüyorsunuz!

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Ya, şu iftiraları bırakın ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İrfan Bey, tamam, şahsileştirmeyin.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sizin fabrikanızdan işten atılan işçiler bize geliyor, bize!

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Ya, şu şekilde bağırarak, şey yaparak...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam...

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Sayın Başkan, tekstil sektörü iki yıldır, özellikle pamuklu sektör dünya çapında bir kriz yaşıyor; Bangladeş'te, Hindistan'da, Özbekistan'da, Amerika'da, her yerde bu kriz yaşanıyor. Bu krizi hepimiz yaşıyoruz ve bu krizi atlattmaya gayret ediyoruz Şeref Bey. Buna rağmen biz bir tek işçimizin işine son vermemeye gayret ediyoruz, direniyoruz, en iyi şekilde bu çalışanlarımızla, biz bu çalışanlarımızla... Bunlar bizim emekçilerimiz, bunlar bizim kardeşlerimiz. Biz, hep beraber büyüdük bunlarla. Onun için, öyle direnmeye devam ediyoruz. Ben hiçbir zaman bu krizi basite indirgemedim. Lütfen, bu konuda...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet...

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Ama siz bu krizde herkesin zarar ettiğini bildiğiniz hâlde, sizin Genel Başkanınızın çıkıp grup toplantısında "Vergi vermemiş." demesini bence gidip Genel Başkanınızla konuşmalıydınız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yahu, biz de senin Genel Başkanınla ilgili konuşuruz!

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Para kazanmayan, zarar eden bir firma nasıl vergi verecek ya!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Biz de senin Genel Başkanınla ilgili konuşuruz. Ne yaparsan aynı şekilde cevap alırsın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İrfan Bey, teşekkür ediyoruz.

Bizim Genel Başkanımız sizinle ilgili konuşursa cevap verirsiniz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sürekli "Genel Başkan, Genel Başkan, Genel Başkan..." yani saygılı olun.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Deniz'le ilgili konuştu mu? Deniz'le ilgili konuşmadıysa cevap vermesin. Bak, onun ismi geçmiş.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şeref Vekilin konuşması üzerine söz aldı, konuyu büyütüyor yani buna gerek yok.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ama bak, ismi geçti.

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Dön vekiline sor bakalım tekstilciler para kazanıyor mu?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam İrfan Bey, yeter, patronların tartışmasına dönmessin bu iş.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Başkanım, şöyle bir teklifim var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Komisyon olarak -tekstilciler de var, sanayiciler de var- bir Komisyon toplantısı düzenleyin, tekstilcileri çağıralım, işçileri çağıralım, işverenleri çağıralım, ihracatçıları çağıralım, bunun da takipçisi siz olun Şahin Bey; Denizli kan açılıyor, siz de burada olun lütfen.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, yapalım Sayın Vekilim, haklısınız.

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Hatta gidip yerinde gezelim, sektörle konuşalım.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - İşte araştırma önergesi vermemizin sebebi oydu. Keşke reddetmeseydiniz de araştırsaydık.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen... Bakın, saat üç ya.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya ve Zonguldak Milletvekili Ahmet Çolakoğlu ile 115 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3159) (Devam)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Şimdi, krizi dünya yaşadı, evet, herkes yaşadı, sadece tekstilci de yaşamadı. Şimdi size küçük bir örnek vereyim, küçük bir rakam vereyim, ben esnaf odaları birliğinden geldiğim için, beş yıl içerisinde 500 binin üzerinde esnaf kepenk kapattı. Bak, yılda 100 binin üzerine çıkıyor. Bu insanlar elindeki o küçücük sermayesiyle, bütün gücüyle, belki hanımının bileğindeki bileziği, ineğini, danasını, tarlasını, tapanını satarak bir iş yeri oluşturuyor. Dünya genelinde öyle olaylar yaşandı ki ama ülkemizde daha derinden yaşandı, 2018'den beri yaşandı ve bugün bile, hâlâ şu gün baktığımızda yılda 100 binin üzerinde esnaf kapısına kilit vuruyor. Bu ne demek biliyor musun?

ADEM ÇALKIN (Kars) - Bu konuyla ne alakası var Başkanım?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Vallahi, arkadaşlar, farklı bir tartışmaya döndü bu.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Siz hep şöyle yargılıyorsunuz: "Açılan şu, kapanan şu." olarak bakıyorsunuz. Bak, olaya böyle bakmayın; olaya millî servet olarak bakın.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Yani bu konuyla ne alakası var? Zeytin başka yerlere gitti. Zeytine gel, zeytine.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Neyse, arkadaşımıza saygı gösterelim.

Buyurun Sayın Vekilim, devam edin.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Tamam, hemen toparlayacağım yani konu derin.

Eğer Komisyon olarak bir işlem yapacaksak hakikaten hem tekstilciyi de koruyan bir toplantı yapalım, bunun yanında küçük esnafı da koruyalım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İkisini karıştırmayalım, ayrı ayrı yapalım. Tamam, biz Komisyon olarak onu kendimize göre ayarlayalım.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Bunların toplantılarını yapalım, perakende yasasını çıkaralım, piyasayı bir rahatlatalım, esnafın önünü biraz açalım.

Değerli milletvekilleri, şimdi, bu 1'inci maddeyle de olumsuz bir algıyı ortadan kaldırmak amaçlanıyor ama farklı bir olumsuz algı yaratılıyor. Şimdi, birinde isimden dolayı böyle bir farklılık yaşanıyor ama bu düzenlemeyle de şöyle bir olay çıkıyor: ÇED'e müracaat et, ÇED'e müracaat ederken aynı zamanda teşvikine müracaat et, iznine müracaat et, ruhsatına müracaat et, bunlar oluyor. Şimdi, bu zaman da şöyle bir algı çıkıyor Sayın Başkanım: O zaman da insanlar diyor ki "Ben ÇED'e başvurduysam o zaman bu iş tamamdır, bunların gerisi de zaten arkasından gelir ve işleme başlarım." Bu mantık var. Şimdi bu da böyle bir olumsuzluk yaratacak. O zaman niye değiştiriyoruz ki? Bunun ismini değiştirmekte çok fazla bir sakınca yok, önceki hâli de iyiydi. Bir de ÇED'de şöyle bir şey var: ÇED halkın güvencesi, doğanın güvencesi, hakikaten insanların güvencesi yani devlet olarak bakılıyor ÇED'e. ÇED koruyucu bir olay.

MEHMET EYUP ÖZKEÇECİ (Gaziantep) - Dönüp dönüp aynı şeylere geliyoruz. Önergeler de aynı mahiyette.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Aynı şeyler ama yasa aynı. Bu doğrultuda da baktığınızda bu ÇED de insanların bir no.lu güvencesi. Şimdi siz diyorsunuz ki "ÇED'e müracaat ederken diğerlerine de müracaat edin." Zamanı kısaltacağız mantığı var. Ama bu aynı zamanda da hem doğa tahribatına yol açacağı gibi ÇED'i de insanların gözünde biraz zayıflatıyor. Dolayısıyla değerli arkadaşlar, buradaki düşüncem de bu doğrultuda. Yani bir olumsuz algı kaldırılırken bir olumsuz algı getiriliyor. Bu yönüyle baktığımızda da bu düzenlemenin gereksiz olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Ümit Bey söz istedi.

Buyurun.

ÜMIT ÖZLALE (İzmir) - Tamamıyla kanun teklifiyle ilgili konuşacaktım ama bu tekstille ilgili konu açılınca hemen birkaç cümle etmem lazım.

Tekstil, doğrudur, özellikle "nonwoven" tarafında önemli bir problem var ama bunun sebeplerinden bir tanesi de şudur: Bizler Devlet Planlama Teşkilatını ortadan kaldırdıktan sonra yani devletin planlama aklını ortadan kaldırdıktan sonra bütün özel sektöre yatırımlarını yönlendirirken doğru tavsiyelerde bulunmadık. O yüzden de mesela, pandemi sonrasında "nonwoven" tarafında çok büyük yatırımlar olurken Gaziantep'teki tekstilci o yatırımların devamlı, sürdürülebilir olduğunu düşündü, dünyadaki gelişmelere göre biz yatırımlarını yönlendiremedik. O yüzden şunu söylüyorum: Başarılı bir sanayinin arkasında her zaman Planlama Teşkilatı gibi sanayicinin, orta ve uzun dönemde yanında olan, doğru yatırımlarında yol gösteren bir teşkilat olurdu. Dolayısıyla, bizim bu yönetim sistemindeki en büyük problemlerimizden bir tanesi, Devlet Planlama Teşkilatı gibi orta ve uzun dönemli yatırım programlarını yapan ve özel sektöre doğru alanlarda yatırım tavsiyesi veren bir teşkilatın olmaması.

Şimdi konuya dönüyoruz, bu önemli gerçekten, bence bu bize bu kadar hayati bir kanun teklifinde özellikle etki analizinin ne kadar büyük bir ihtiyaç olduğunu gösterdi arkadaşlar. Bakın, şimdi, biraz önceki tartışma çok önemli bir tartışma. Biz burada kömür çıkarılmaya devam edildiği takdirde bunun ne kadarlık bir iktisadi değeri olduğunu burada, şu komisyonda neredeyse işte zarfın arkasına hesaplayarak yaptık, iktisadi değer böyle hesaplanmaz. İktisadi değeri hesaplamak için bunun bir çıkarma maliyeti vardır ve her kilometre için farklıdır. Yani öyle bir kanun teklifi geliyor ki biz burada işletmeye kömür çıkarmaya izin verdiğimiz zaman ne kadarlık bir iktisadi değer kazanacağımızı bile hesaplamamışız ama temelinde esas bizim baktığımız şey bu değil mi, buna bakmıyor muyuz? Buna bakıyoruz. O yüzden, bakın, etki analizini yapmadığımız sürece bu kanun teklifleri tamamıyla toplumun faydasını sağlamaya yönelik olmayacaktır. Bakın, bir başka şey daha var: Neyi gördük şimdi burada çok önemli bir şekilde? İşveren tarafında, fabrikada çalışan emekçi ile işverenin beraber bir kader ortaklığı olduğunu gördük ama bu tarafta da zeytinliğini kaybetmek üzere olan, buna isyan eden ve çok haklı bir şekilde isyan eden bir taraf gördük. Bir yanda tesisin kapanmasından dolayı korkan işveren; öbür tarafta işini kaybetmekten korkan emekçi; burada toprağını, dolayısıyla bağımsızlığını, iktisadi bağımsızlığını kaybetmekten korkan köylü var ve bu üçünü bir arada harmanlayabilecek, bu üçünün de iktisadi çıkarlarını koruyabilecek ne yok? Arkadaşlar, devlet yok. Yani biz bu insanları birbirleriyle tamamıyla kavga eder ve birbirleriyle karşı karşıya getirecek şekilde bırakmışız. Böyle kamu politikası olmaz. O yüzden de diyoruz ki bir kanun teklifi getirdiğiniz zaman bunun iktisadi etkisine, toplumsal etkisine, sosyal etkisine bakmanız lazım. Ne kadarlık bir istihdam kaybımız olacak? Ne kadarlık bir istihdam kazancımız olacak? Çevresel etkisi ne olacak? Buradaki paydaşlar, oradaki köylü ve fabrika çalışanları nasıl bir araya gelmeyecekler, neden bir toplumsal huzursuzluk olmayacak? Bütün bunların hesaplanması lazım ama bunlar hesaplanmadan bize bir kanun teklifi geliyor. O yüzden de diyorum ki bu, eksik bir kanun teklifidir. Bizler burada milletvekili olarak kanun teklifini getiren sayın milletvekili ve ona burada yardımcı olan Bakanlığın etki analizini mutlaka görmeliyiz. Bu bize ne getirecek, ne götürecektir? İşini kaybetmekle, işini kaybetmekten korkusu olan fabrika emekçisi ne kadarlık bir kayıpla karşılaşacak? Biz onun zararını nasıl tanzim edeceğiz? Burada toprağını kaybetmekten korkan oradaki köylü ne büyük bir zararla karşı karşıya, nasıl sosyal riskler var? Biz bunların hiçbirini görmeden, oradaki bölgeyle ilgili hayati bir konuda kanun teklifi hazırlıyoruz ve öylelikle, ön yargılarla hareket ediyoruz. İşte, karşı tarafta bu teklifi çok da fazla detaylarını bilmeden savunan sizler varsınız; bizler de bu tarafta, işin detaylarını bilmeden muhalefet ediyoruz. O yüzden de diyorum ki lütfen bu bir başlangıç olsun ve bu kanun teklifiyle beraber, bizler, topluma, bu tür tekliflerin ne tür etkileri olacağına bakalım. Bir de başka bir nokta daha var, lütfen bundan sonra buna da dikkat edelim: "Adil dönüşüm" diye bir şey var. Bir bölge madenden çıktığı zaman, oradaki emekçiler, orada çalışanlar, orada eskiden oturan köylüler nasıl dönüştürülecekler ki hayatlarını bundan sonra idame edecekler? Yani biz sadece fabrikanın onlara öngördüğü tazminatlarla mı bu köylüleri ya da emekçileri hayatlarına devam etmelerine mecbur bırakacağız? Adil dönüşümle ilgili bizim mutlaka ama mutlaka bir yol haritası hazırlamamız lazım. Madem böyle bir kanun teklifi getiriyorsunuz, madem burada zeytinliklerin yok olmasını ve oradaki köylülerin köyden çıkmasını öngörüyorsunuz, o zaman onlara ne öneriyorsunuz? Yani kanun teklifini hazırlayan sayın milletvekilime soruyorum: Orada toprağını kaybedecek olan, ağacını kaybedecek olan kişilere siz bu teklifte ne öneriyorsunuz? Bunların zararını nasıl karşılayacaksınız? Bunların bundan sonraki yirmi senesini, otuz senesini nasıl karşılamasını bekliyorsunuz? Devlet olarak bunu bize söyleme, daha doğrusu bizden daha çok oradaki köylü kardeşlerimize söyleme mecburiyetiniz var. Bir teklif getiriyorsunuz, orada 15-20 tane köy etkilenecek, 400-500 aile etkilenecek ve bu ailelere etkisini, zararını nasıl tanzim edeceğini teklifte söylemiyorsunuz. Bunu yapmadan nasıl teklif verebilirsiniz siz? Öyle olunca da böyle bir etki analizi olmayınca, zararların nasıl tanzim edileceğini söylemediğiniz zaman da doğal olarak buradaki köylüler, oradaki fabrikadaki emekçiler tedirgin bir şekilde, bir kısmı, teklifi "İşsiz kalacağım." korkusuyla savunuyor, diğer kısmı da "Ben toprağımı kaybedeceğim ve bundan dolayı çok büyük zarar göreceğim." diye karşısında oluyor. İki tarafı da üzme, iki tarafı da kızdırmaya, iki tarafın da kaygısını artırmaya hakkımız yok; devlet olarak da hakkımız yok, Meclis olarak da hakkımız yok. O yüzden de lütfen, rica ediyorum, bu kanun teklifini şimdi geri çekin, ondan sonra düzgün bir etki analizi yapalım. Ondan sonra buradaki arkadaşların zararlarının nasıl tanzim edileceğine, o bölgede nasıl adil bir dönüşümü sağlayacağımıza karar verelim. Gerekirse bir alt komisyon oluşsun, ondan sonra tekrardan ben bu teklifi değerlendirelim diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Türker Bey, buyurun.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Şimdi, öncelikle, Şeref Bey, az önce ekonomiyle ilgili, tekstille ilgili sıkıntıları anlattı, İrfan Bey de karşıdan cevap verdi. Ben de sektörden geliyorum. Açıkça söylemek gerekirse İrfan Bey, sadece ulusal yani dünya çapındaki krizin tabii Türkiye'de etkileri var ama şimdi, bizim bir Başkanımız var, İhracatçılar Birliği Başkanı, TİM Başkanı Mustafa Gültepe, onun bir beyanatı var veya doğrusu bir notu var, size okumak istiyorum: "Ekonomi programından memnun değiliz. Program acilen hemen yarın sabah revize edilmeli. Programdan tek memnun olan, faizciler, tefeciler ve ucuz mal kapatmak isteyenler. Yüksek faiz ve düşük kur politikası ihracatçıyı âdeta boğuyor. Konkordato ilan edenlerde endişe edici bir artış var. Türkiye uluslararası rekabet gücünü kaybediyor." Bu, bizim TİM Başkanımız ve işin başındaki arkadaşlarımızdan biri. Açıkça, net olarak söylemek gerekirse bir

sıkıntı var, ülkede bir sıkıntı var. Bu sıkıntı hepimizin sıkıntısı, bunların düzelmesi için hep beraber burada da çalışmalarımızı yapmamız lazım, gerekiyorsa Bakanlığa da destek vermemiz lazım ama şu bir gerçek ki bir kriz var, evet, derin bir kriz var, hâlâ da devam eden derin bir kriz var, hâlâ da devam eden bir kriz var. Buna yok demenin sadece dışarıdan algılanmanın yanlış olacağını ifade ediyorum. Ben Şeref Bey'e katılıyorum.

Bir de bugün konuşacağımız 1'inci madde ÇED süreciyle ilgili. ÇED süreciyle ilgili tabii, isminin değiştirilmesi çok çok önemli değil. Eğer bir işlevi varsa isminin ne olacağı, ne biteceği çok önemli değil, ismini buraya yazmaya gerek yok. Yani isminin değiştirilmesi gerektiğini ifade edecek bir düşüncenin olması bence bir madde olarak algılanmamalı. ÇED sürecinde idari izinler eş zamanlı yürütülecek; evet, tamam. Yatırım ayrı ayrı kurumlarda sırayla izin almak zorunda kalmayacak, aynı anda gidecek. Genelinde konuşma yaparken az önce söylemişim, kurumlarda ÇED raporu yüzde 50 civarında başarı oranı var galiba tam net alamadık onu sorduğumuzda. Eğer yüzde 50 varsa demek oluyor ki kurumlarda da 2 katı çalıştırmış oluyoruz. Yani ÇED raporu olumsuz gelseydi o kurumu çalıştırmayacak, ne yapıyoruz? ÇED raporu olumlu gelecekmiş gibi kurumu çalıştırıyoruz, kurumlara çalıştırıyoruz. 30 tane kurum yani neredeyse 30 civarı kurumdan görüş alacağız ve bu kurumlar hakikaten ya mesaisini artıracak ya elemanını artıracak ya kaynaklarını artıracak. Bir taraftan kaş yapıyoruz, bir taraftan göz çıkartıyoruz. Bunu tam anlamıyla çözmemiz gerekir. Ben de bu sıkıntı durumunda bu teklifin kanun maddesinden çekilmesini teklif ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Ben buraya misafir olarak gelsem derdim ki: "Ya, bunları saatlerdir aynı şeyleri hatta aynı kelimelerle niye söylüyorlar?" Garipsedim yani. Kendime de "bunlar" dedim bu arada.

Komisyon üyesi olmayan arkadaşlarımıza üçer dakika söz vereceğim arkadaşlar.

Buyurun.

UMUT AKDOĞAN (Ankara) - Herkese iyi sabahlar diliyorum.

Bu çevresel etki değerlendirmesi meselesinde aslında işin Türkçesini konuşmak lazım. Yani yaptığımız iş ve işlemlerin çevreye olan etkisini biz umursamıyoruz demek bu meseleyi özetliyor. İl tarım müdürlüklerinin çevresel etki değerlendirme raporlarına olumsuz görüş beyanının altında hep şöyle yazıyor: "Ülkemiz için stratejik bir ürün olan zeytinlik alanların mutlak korunması amaçlanır." İşte, bu ÇED ortadan kalkınca bu ifade de ortadan kalkmış oluyor. ÇED kararı yok, orman izni yok, tarım izni yok, imar izni yok. Burada süper bir iznimiz var diye aslında birilerine bir şeyleri müjdeliyoruz, size süper bir izin veriyoruz. "Gelin, burada yatırım yapın." diyoruz. Burada amaç eğer yabancı yatırımcıyı çekmekse yerli yatırımcının memleketten gitmesine kayıtsız kalanların yabancı yatırımcıyı bu tip idarenin elindeki yetkileri zayıflatarak sonuç alamayacağını bilmesi gerektiğine inanıyorum. İç hukuk denetim mekanizmalarını zayıflatırsak, yabancı yatırımcının parasını gelip yatırmayacağını, gezdireceğini, yedireceğini, içereceğini, büyüteceğini ve gideceğini hepimizin bilmesi gerekir. Ayrıca, burada -bir sonraki maddede gelecek şimdi ben söyleyeyim- Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında ilgili bakanlarla oluşturulacak bir kuruldan bahsediliyor. Ben, burada, Komisyon üyelerimizin dikkatini buraya da çekmek istiyorum. Bu kurulun da süper yetkili bir kurulu olacağını, hatta ilerleyen zamanlarda duyarlılık gösterdiğimiz bu meselelerde hiç Türkiye Büyük Millet Meclisine bu konuların gelmeyeceğini, saraydaki bir kurul marifetiyle bu işlerin yapılacağını bilmemiz gerekir. Maalesef, Türkiye'de işler şöyle yürüyor ve bu da buna hizmet ediyor: Böyle benim gibi bir buçuk porsiyon değil de yarım porsiyon bir insanın geçeceği kadar bir alan açıldığı anda, birkaç sene sonra oradan bir fil geçiriliyor. İşte, bu da o filin geçirileceği alanı açmak için yapılan iş ve işlemlerden bir tanesi. 2022 Aralıkta da böyle bir düzenleme geldi, hepimiz biliyoruz. Şimdi kanuna bir madde ekleniyor ama yaptığımız şeyin -bir hukukçu olarak söylüyorum- 3573 sayılı Zeytincilik Kanunu'nun 20'nci maddesine aykırı olduğunu da bilmenizi isterim.

Hepinize çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çok teşekkür ediyoruz süreye uyduğunuz için.

Buyurun, söz verdim size.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Evet, bugün burada konuştuğumuz şey, aslında bu ülkenin doğasının da emeğinin de aynı kepeç altında çiğnendiği. Bakın, Yeniköy ve Kemerköy Termik Santralleri bugün Limak Holding ve IC İttaş Holdingin ortak şirketi YK Enerji tarafından işletiliyor 2014'ten bu yana yani kamunun malı olan santrallerin özelleştirilip özel sermayeye peşkeş çekildiği tarihten bu yana. Ne oldu o günden bu yana?

Bakın, on iki yılda kamudan 12,5 milyar liralık ihale aldı Limak Holding ve bu ülkenin kaynaklarını cebine akıttı; talan ettiği köylülerdeki halkın, emeğini sömürdüğü işçinin cebinden çıkan vergi bunlara teşvik diye peşkeş çekildi. Aynı şirket, orman köylüsünün geçim kaynağını yok etti, zeytinliklerini söktü; 3 köyü tamamen, 8 köyü parçalayarak yok etti. Bu köylüleri ekmeğe muhtaç etti, sonra da "Ekmeğimizi, suyumuzu o veriyor, ölümümüzü o kaldırıyor." diye insanları muhtaçlık ilişkisine soktu. Yetmedi, bu talana itiraz eden halkı provokatör ilan etti. Yetmedi, işçileri "Bak santral kapanırsa aç kalırsın." diye tehditle susturmaya çalıştı. Biz bu hikâyenin aynısını Yatağan'da biliyoruz, Yatağanda da aynı şey söylendi ve buralarda özelleştirilen santrallerle holdingler zenginleşti, işçi güvensizleşti, köylüler muhtaçlaştı. İşçiler aynı zamanda sendikal haklarını, söz haklarını, iş güvenliğini, sağlığını bile kaybetti.

Bakın, ben Yeniköy Termik Santrali'nde çalışan işçilerle bir toplantı yaptım; şunları anlattılar: "On bir saat çalışıyoruz, mesai ücreti yok." dediler. Burada sendikacı kalkıp bunu söylemedi. "Gece baca filtreleri kapatılıyor, zehirli gaz havaya salınıyor, ölüyoruz. Emeklilikten sonra en fazla bir buçuk, en çok üç yıl yaşıyor insanlar ve o bölgedeki kanser oranları, ülkenin geri kalan pek çok bölgesine göre yüzde 28 oranında daha fazla. Öksürük, baş ağrısı, kuma, deri döküntüsü, astım, hastalık içinde çalışıyoruz." diye anlatıyor işçiler. Doğa zaten çoktan kaybetmişti, işçiyi de canından ediyor burada patronlar. Burada mesele bir ormanı, bir santrali, bir enerji meselesini konuşmak değil. Burada mesele emeği, doğayı karşı karşıya getirip kazananı hep patron olan düzenin ta kendisini konuşma meselesi.

Bakın, açıkça söyleyelim, muhtarlarımız da gayet iyi biliyor aslında, ne ormanlar bu holdinglerin malı ne de orada çalışan işçiler bu holdinglerin rehini. İşçinin de köylünün de hakkı sermayeye değil, bu halka ait. İkisini karşı karşıya getirmek,

alandaki karşı karşıya getirmek, Komisyonda da meseleyi sanki ikisi arasındaymış gibi göstermek açık bir tiyatro oyunu ve bunu her yerde holdinglerin yararına oynuyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bir dakika daha rica ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz, uzatmıyoruz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bir dakika daha rica ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz rica edebilirsiniz. Bakın, herkese eşit muamele ediyoruz.

Teşekkür ediyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hepimize artı bir dakika verin.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Neden? Artı bir dakika herkese verebilirsiniz burada.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, buyurun...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Herkese artı bir dakika verebilirsiniz Sayın Başkan. Son bir iki cümle kuracağım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani lütfen, şu saatte bu işlere girmeyelim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Vekilim tamamlasın, müsaade edin.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Şu sürede kurar bitirirdim zaten.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Deniz Bey, buyurun...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama ben sözüne girmeyi doğru bulmuyorum yani.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O zaman sizi atlıyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Niye atlıyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Size söz veriyorum, lütfen konuşun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama yani bir cümle, bir dakika verseydiniz de böyle oyalanmasaydık, zaman akmasaydı yani.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, buyurun Deniz Bey.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Nezaket açısından söylüyorum, burada, her milletvekilimizin söylediği şey önemli.

Şimdi, 1'inci madde "ÇED Gerekli Değildir" kararını tamamen kaldırıyor; "ÇED Olumlu" kararı beklenmeden teşvik, ruhsat, imar ve izin süreçleri de artık başlatılabilir hâle gelir. Şimdi, ÇED'le ilgili bu süreç kaldırılınca hangi Bakanlığa ilgilendirir? Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığını ilgilendirir değil mi? Bakanlık burada devre dışı bırakılıyor, baypas ediliyor. Neden? Çünkü Bakanlığın çok kötü tecrübeleri var. Nereden biliyoruz bunu? Örnek olarak İliç faciasından biliyoruz. Yani, bırakın "ÇED Gerekli Değildir" kararını kaldırmayı "ÇED Olumlu" kararını vermek dahi, bu kararın altına imza atmak dahi AK PARTİ'li hiçbir siyasetçinin ve bürokratin bugüne kadar arkasında durmadığı bir imzaya dönüşmüş durumda. Örnek olarak, İliç faciası oldu, 13 Şubat 2024 tarihinde 9 çalışan bu yığının, devasa yığının altında kaldı, feci bir şekilde hayatını kaybetti. Daha sonra süreç başladı, bir bilirkişi raporu yayınlandı ve bilirkişi raporu dedik ki: "Bu Anagold'un işlettiği Çöpler maden sahasının ikinci kapasite artışına 'ÇED Olumlu' kararı veren yetkililer asli kusurludur." dedi ve bu ikinci kapasite artışına "ÇED Olumlu" kararı veren yetkililerin başındaki kişi kimdi? Dönemin Çevre Bakanı Murat Kurum'du. Peki, Murat Kurum'un bu konuyla ilgili bizzat verdiği, imzasını attığı bir "ÇED Olumlu" kararına olur verilmesi için bir belge var mıydı? Evet, vardı. Kim yayınladı? Biz yayınladık. Peki, ne oldu? O attığı imzanın arkasında durmadı. Şimdi, yarın bir gün Cumhurbaşkanı Yardımcısının başkanlığında bir süper kurul oluşturuluyor. Kurumlar arasında bir problem olduğu zaman devreye girecek, ilgili bakanlarla birlikte kararlar alacak ve diyecek ki: "Tamam, burada bu iş yapılsın." Peki, attığı imzanın sorumluluğunu alacak mı? Bir felaket, kaza, facia olduğunda, birileri hayatını kaybettiğinde "Ben attım bu imzayı." diyecek mi? Demeyecek, yine demeyecek. Murat Kurum'la ilgili bu sürecin altına imzayı atan bilirkişi heyeti değiştirildi, yeni bir rapor yayınlatıldı ve neticede asli kusuru buharlaştırıldı ancak daha sonra yayınlanan fezleke ikinci kapasite artışından önce bir başka...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - O zaman bir sonraki maddede ben devam edeyim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Olur, devam edin.

Orhan Bey, buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Teşekkür ederim.

Aslında, bu maddeyi gördüğümüz andan itibaren bu kanunla ilgili belirli yorumları hemen göz önüne getirdik ve değerlendirdik. Bu madde açıkça ÇED meselesinin aslında tamamen sulandırıldığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının tarafından içinin boşaltıldığı, bugüne kadar hemen hemen hiçbir ÇED raporunun iptal edilmediği bir tarihsel süreçte aslında diğer maddelerde olduğu gibi bütün meseleyi burada çözümlenerek ÇED'i itibarsızlaştırdılar. Yani düşünün, izni vereceksiniz, teşvik iznini vereceksiniz, ruhsat sürecini başlatacaksınız, ondan sonra bu süreci devam ettirirken kurumlardan sıkıysa "ÇED Olumsuz" çıksın; bu mümkün mü? Değil. Bunu yapmışken aslında kaldırırsanız, kimseyi de uğraştırmazsanız iyi olur çünkü böyle yapmak aslında oradaki halkı da oradaki çevresel etkileri de oradaki bütün sivil toplum örgütlerini de oradaki çevreye duyarlı kuruluşları da akademik odaları da yok sayma anlamına gelen bir süreç. Yani toplantının artık olmayacağını, toplantılar olsa bile orada bir karar çıkmayacağını, kararın zaten Ankara'dan alındığını biliyoruz. Dolayısıyla -uzatmadan- ÇED kararının, ÇED'in izne zorunlu olmaması, diğer işlemlerin başlatılması bütününüyle yanlıştır. Bugün en ufak bir ruhsat almadan bir insan 100 metrekaare evi yapamıyor ya da herhangi bir işletmesini yapamıyor, herhangi bir şey yapamıyor. Oysa onlarca yıl sürecek, çevreye, yaşam alanlarına, insana, canlılara her an zarar verebilecek kocaman işletmelere ne yazık ki böyle bir zorunluluğu kaldırıyorsunuz.

(Uğultular)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, sessiz olun, hatibi dinleyelim.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Dolayısıyla bu "ÇED Gerekli Değildir" meselesi tamamen yanlıştır. ÇED zorunluluğu mutlak olmalı, ÇED kararı çıkmadan izin de teşvik de ruhsat sürecinin de başlatılmaması -biraz önce arkadaşımızın biri çok doğru söyledi- çevre için güvencedir, toprak için güvencedir, su için güvencedir, oradaki insanlar için güvencedir, oradaki canlılar için güvencedir. Dolayısıyla, bu maddenin geri çekilmesinde yarar vardır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, çok teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar, 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 1'inci madde kabul edilmiştir. 2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının "Ruhsat Bedeli" tanımında yer alan "çevre ile uyum planı çalışmalarını temin etmek üzere teminat olarak %20'si" ibaresi madde metninden çıkarılmış, "%50'si" ibaresi "%70'i" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıda yer alan "Kurul", "Rehabilitasyon", "Rehabilitasyon bedeli hesabı" ve "Tahsil dairesi" tanımları eklenmiştir.

"Kurul: Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilen Cumhurbaşkanı Yardımcısının başkanlığında; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Hazine ve Maliye Bakanı, Sanayi ve Teknoloji Bakanı ile izinler hakkında karar vermeye yetkili bakanlıkların bakanlarından oluşan, çalışma usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenen kurul.

Rehabilitasyon: Madencilik faaliyetleri nedeniyle bozulan, topografyası değişen alanlara yönelik; emniyetli hâle getirme, düzenleme, duraylılığı sağlama, düzeltme, üst toprağı serme, tohum ekme, fidan dikme, arazi yapısı uygun yerlerde rekreasyon alanları oluşturma, bitkilendirme, ağaçlandırma, kimyasal ve fiziksel iyileştirme kapsamında yapılan çalışmalar.

Rehabilitasyon bedeli hesabı: Rehabilitasyon çalışmalarının giderlerinde kullanılmak üzere; I. Grup (a) bendi madenlerde yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı veya il özel idaresi adına, diğer maden grup ve bentlerinde Genel Müdürlük adına kamu bankaları nezdinde açılan, ruhsat sahiplerine ait teminatların bulunduğu özel hesap.

Tahsil dairesi: Bu Kanuna göre 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında takibi gereken alacaklardan I. Grup (a) bendi madenlere ilişkin olanlar için yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı veya il özel idaresinin ilgili tahsil birimi, diğer grup ve bentlere dâhil madenlere ilişkin olanlar için ilgili vergi dairesi."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 3'ü aynı mahiyette olmak üzere 4 önerge vardır, önergeleri okutup işleme alıyorum.

Aynı mahiyette olanları okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesinin tekliften çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rıdvan Uz
Çanakkale

Aynı mahiyetteki 2'nci önergenin imza sahipleri:

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Talat Dinçer
Mersin

Türker Ateş
Bolu

Ednan Arslan
İzmir

Şeref Arpacı
Denizli

Aynı mahiyetteki 3'üncü önergenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Rıdvan Bey, gerekçeyi mi okuyalım, söz alacak mısınız?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Söz alayım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Söz alın, tabii, bence de eksik kalmayın.

Buyurun.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Evet, insanlık onuru işkenceyi yenecek inşallah.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Aslında, Anayasa'da angarya suç sayılıyor biliyorsunuz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Evet.

Şimdi, sabah onda başladık. Tabii, bu yasalar akliselim, sakın kafayla konuşulsa çok daha yerinde olurdu. Gecenin bu saatine kadar bu ısrarın nedenini anlamakta çok zorlanıyoruz. Ama bu 2'nci madde bize biraz ipucu veriyor.

Şimdi, biz milletvekilleri seçilirken hatırlayın, milletvekili kısmı bir tarafta, Cumhurbaşkanı kısmı bir tarafta. Yani millet hem Meclisini seçti hem Cumhurbaşkanı'nı seçti ve biz buna büyük saygı duyuyoruz çünkü bu millî bir iradenin ortaya konuş şekli. Bundan da ortaya çıkan tabloda bugün de bu Komisyonda bu işin 1'inci kısmının iğdiş edilmeye çalışıldığını görüyorum ben bu 2'nci maddede. Neden? Çünkü yasama ve yargı erkinin yürütmeden tamamen ayrıldığı bir madde bu çünkü bu maddede bir kurul tesis ediliyor. O kurul da nedir? Cumhurbaşkanı diyor ki: "Cumhurbaşkanı Yardımcılığında 5 bakanlığın içinde olduğu bir durum

var." Hangi bakanlıklar bunlar? Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Enerji Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı. Şimdi bu kurula bir yetki veriliyor. Bu kurulun altındakilerin hiçbir değeri yok bu saatten sonra. Yani bu kurul karar verici bir kurul ama bu kurulda Orman Bakanlığı yok mesela, en önemli bakanlıklardan bir tanesi. Diyelim ki ilgili bakanlıklardan da görüş alınarak bu kurul devam edecek ama bunun da öyle olup olmadığını bilmiyoruz. Neden? Çünkü diyor ki: "Cumhurbaşkanlığı bu kurulun işleyişini ve yönetmeliğini hazırlar." Şimdi Cumhurbaşkanının kurduğu kurul yönetmeliği ve her şeyi hazırlayacaksa o zaman ben buradan noterim ve ben bir milletvekili olarak bu noterliği kabul etmiyorum çünkü millet bana noterlik vazifesi vermedi. Bu Türk milleti dedi ki: "Benim ali menfaatlerim doğrultusunda vatanına, milletine hizmetle yükümlüsün." Ben o zaman bu yetkiyi tamamen, sonuçlarının ne olacağını bilmeden neden devrediyorum? Yani Birinci Meşrutiyet, İkinci Meşrutiyet yaşandı, bu başka; aynı şeyleri dönüp yaşamaya başladığımız bir sürece evriliyoruz. Dolayısıyla bu maddeye itiraz etmemizin birinci aşaması burası.

İkinci aşaması da burada diyor ki; onu da şuradan okuyarak söyleyeceğim: "Bu maddeyle çerçeve uyum planı için ayrılan teminat kaldırılıyor." Şimdi, biz bu teminatı kaldırıyoruz, gerekçede de "Çevreyle uyum teminatı çıkarılarak rehabilitasyon bedeli ayrıca düzenlenecek." deniyor. Şimdi, durum böyleyse bu teklifte rehabilitasyon bedeli olarak ayrı bir kalem yapılması gerekmekte. Şimdi, bunu yapmıyoruz; teminat sistemi kaldırılmamalı aslında; aksine, güçlendirmemiz gerekirken ama ne yapıyoruz? "Rehabilitasyon yapılmadan ruhsat yapılamaz." gibi hükümler eklemek gerekirken teklifte de bedeli hesaplama yöntemi belirtilmiyor; böyle bir belirsizlik var. Çerçeve yükümlülüklerini kâğıt üstünde bırakacaksa, ayrıca bedel hesaplanırken alan büyüklüğü, maden cinsi gibi unsurlar da göz önünde tutulmazsa, bu sebepten ötürü biz bu 2'nci maddeye itiraz ediyoruz. Bu kurulda en son eklenen cümle şu: "Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilen Cumhurbaşkanı Yardımcısının başkanlığında; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Hazine ve Maliye Bakanı, Sanayi ve Teknoloji Bakanı ile izinler hakkında karar vermeye yetkili bakanlıkların bakanlarından oluşan, çalışma usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenen kurul." diyor. İşte, bu noktada biz bu 2'nci maddenin buradan çıkarılmasını İYİ PARTİ olarak talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, teşekkür ediyorum.

Yalnız, sizin bu anlayışınıza göre sizin yürütmeye hiçbir yetki vermemeniz lazım.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Her şeyi de verecek hâlimiz yok ki Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır, bakanlıklara da yetki vermemeniz lazım. Sizin verdiğiniz yetkiyle yürütmeyi idare eden bakanlar her türlü işlemi yapabiliyor.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Tabii ki. Bakanı ben seçmiyorum ki bakanı seçen bir kişi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, eskiden de böyleydi.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Tek seçmeni var bakanın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır, eskiden de öyleydi.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Başbakanlık vardı, Başbakanlığı kaldırdınız ya.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır, eskiden...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şimdi araya kurullarla o açığı kapatmaya çalışıyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Alakası yok.

Arkadaşlar, ben size bir örnek vermek istiyorum. Sizin nezdinizde Türkiye'nin en değerli özel şirketi nedir? En değerli, en stratejik özel şirketi hangisidir?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Türk Hava Yolları olabilir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, orada kamu hissesi olduğu için o işlem yapılmaz. Bakın, bunun bir benzerini biz yaşadık, biz Sanayileşme İcra Komitesi diye bir komite kurmaya çalıştık ve bunun görevi, Türkiye'nin stratejik şirketlerinin satımında bu kurulun karar vermesiydi. Atıyorum, Türkiye'nin çok önemli bir ihtiyacını gideren şirketi şu anda herhangi bir firma gelip Türkiye'den satın alabilir, bunun önünde hiçbir engel yok. Bununla ilgili bir karar alalım dedik yani karar şu: "Ya, bu şirket çok değerli, bunu götürüp de Çinlilere satmayalım." dedik mesela.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Trendyolu sattık.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani şimdi işte onu isteyen alabilir...

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Borçlarını sildik...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, lütfen, şimdi başka bir şey konuşuyoruz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Uymuyor yani.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bakın arkadaşlar, bu kurul neyin stratejik olacağına karar verecek. Atıyorum, bor madenleriyle ilgili. Kardeşim, bu sene borla ilgili dünyada bir sıkıntı olacak. Biz bu bor madenlerini stratejik kabul ediyoruz ve yüzde 10 mutlaka depoda tutmasını istiyoruz. Bunu getirip Mecliste mi yapacak?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu vardı önceden, işte lağvettiniz, kaldırdınız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu bu işlere mi yarıyordu sizce?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama planlıyordu işte onu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, orada Meclisin hiçbir yetkisi yoktu. Yani o zaman sizin anlayışınıza göre Meclis yönetmeliği de yapsın, hiçbir yürütme yetkisini vermesin, bütün kararı o versin. Asıl bizim tartışmamız gereken -aslında DEM PARTİ'li arkadaşımızın da söylediği- biz yürütmeye kararnamelerle aslında iş yapma yetkisini versek, biz gerçekten stratejik ve önemli kararları Mecliste getirip alsak, gerçekten kanun yapsak... Şu anda yönetmelik mesabesinde kanunlar yapıyoruz. Bırakalım, yürütme kendi kararını versin, kararnamelerle yönetsin ama biz aslında onun işlerine karışmaya çalışıyoruz çünkü o yetkiyi bir türlü vermek istemiyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, buradaki doğal kurul, başbakanın başkanlığında Bakanlar Kurulunun toplanıp o stratejik kararı alması. Böyle birisi olmadığı için Cumhurbaşkanı Yardımcısıyla ihdas etti.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bakın, Sayın Vekilim, onlar da Meclise teklifi gönderiyordu, hiçbir tartışma olmuyordu; buradaki Komisyonda da o teklif görüşülüyordu, kanunlaşıyordu, geçiyordu.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şimdi, Cumhurbaşkanlığında kaç tane kurul var, hangisi çalışıyor verimli? Hiçbiri çalışmıyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bence çok iyi çalışan kurul... Mesela, Sağlık Politikaları Kurulu çok güzel çalışıyor, çok güzel toplantılar yapıyor, Bakanlığa çok güzel geri bildirim yapıyor. Bir danışma kurulu onlar, onların icrai yetkisi yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Pandemi döneminde bile ayrılanlar oldu, çalışmadı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bence biz aslında yasama, yürütme, yargı, bu erkleri yerine oturtmaya çalışsak işler daha güzel olacak. Biz burada aslında yürütmenin işlerine karışmaya çalışıyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sizin yapmaya çalıştığınız şey aslında parlamenter sisteme dönük, ona benzer.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Değil, değil.

Teşekkür ediyoruz.

Buyurunuz.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Evet, gerçekten on sekiz saatir konuşuyoruz. Gecenin bu saatinde bu tartışmaları ne kadar verimli yapabiliriz -ben de vekilime katılarak söylüyorum- artık bunun tespitinin yapılmasında fayda var.

Öncelikle şunu söyleyeyim, aslında 1'inci maddeyle çok bağımsız değil ama şunu söylemekte fayda var: Bu yasa teklifinde topyekûn, aslına bakarsanız birbirinden bağımsız değil, birbirini besleyen bir durum var. Şu andaki 2'nci maddeyle ilgili -sevgili vekilimiz de söyledi- bu madde aslına bakarsanız Anayasa Mahkemesi bakımından iptal edilmesi gereken bir kanun teklifinin ifadesi gibi gözüküyor. Pratik olarak şöyle bir yetkilendirmeyle karşı karşıya kalıyoruz: Basit bir yürütme yetkisi meselesi değil, aynı zamanda ne yapacağını Cumhurbaşkanı tarif edecek ve ona göre de bunun işlevlerini sağlamaya çalışacak. Böyle bir kurul yok, o zaman Meclisin bir anlamı yok. Ne yapacağını tespit ettiği, çerçevesinin belli olduğu, hangi stratejik kararları ve aynı zamanda hangi kritik madenlerle ilgili ne kadar yetki vereceği meselesi aslında doğrudan Cumhurbaşkanına bağlı, Bakanlar Kurulunun tespitiyle yapılacak bir iş gibi gözüküyor. Bu, fiilen şu anlama gelir: Biraz önce ÇED meselesinde arkadaşlarımız söylediler, aynı zamanda ÇED'in ne kadar hızlandırılmış bir şekilde yapılması isteniyorsa burada da aslına bakarsanız, Bakanlığın bürokrasisini falan bir kenara bırakarak bayağı 4-5 kişilik heyetle bir an önce bu kararları vermek için kurulmuş bir sistem gözüküyor; bu çok tehlikeli bir şey arkadaşlar, bunu kabul etmek demek aslına bakarsanız önümüzdeki dönemde herkesin bütün yetkileri bu 5 kişiye vermesi anlamına gelir.

Keza, burada ikinci bir konu var bu konuyla ilgili. Şimdi -sevgili Deniz biliyor- biz İliç mahkemesine katıldık Erzincan'da. Bu, rehabilitasyon meselesi o kadar kolay bir mesele değil. İliç mahkemesi sırasında Amerikalı bir danışman keza kendini kurtarmak bakımından şöyle bir itirafta bulundu "Dünyada böyle bir şey yok, ben bunun raporunu Amerika'ya yazdım ama cevap gelmedi." dedi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Raporda yazdığı da şu: Dünyada bu kadar yüksek tonda 150 metre sınırını aşmayacak bir iç havuzu oluşturulamamış. Yani 150 metreyi geçen yokmuş ama İliç'te ne olmuş? 250 metre yükseklikte bir iş yapılmış. Yani şunu demek istiyor: "Burası göz göre göre bu şekilde yapıldı, ben bunu da raporladım ama ben raporlamakla görevliyim, tedbir alması gereken ben değilim." diyor; keza, kendini kurtarmaya çalışıyor. Buradan şuraya varmak istiyorum: Ülkemizde o kadar kontrolsüz, o kadar güvensiz, o kadar sağlıksız bir şekilde yapılıyor ki sadece yetki vermekle değil aynı zamanda denetlemekle ilgili bir sorumluluğumuz var. Bizim yasayı yapmakla ve aynı zamanda denetlemekle görevlendirilmiş milletvekilleri olarak bunun önüne geçme sorumluluğumuz var. O nedenle, bu yasaya bizim olur vermemiz mümkün değil hem anayasaya aykırılık bakımından hem de yetki gasbı bakımından buna itiraz ediyoruz ve yasanın geri çekilmesini talep ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ednan Bey...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Şimdi, bu 2'nci maddede bir kurul tanımı var, bir kurul tanımlanıyor, bizden önceki konuşmacılar da anlattılar; Cumhurbaşkanı yardımcılığı başkanlığında, ayrıca 4 stratejik bakanlığın da ortak olduğu bir kurul. Peki, bu kurul ne iş yapıyor? Bu kurul, stratejik ve kritik madenlerle ilgili izin süreçlerinde nihai karar mercisi hâline gelecek. Şimdi, öncelikle burada kritik ve stratejik madenleri belirlemek lazım, bunların isimlerini yazmak lazım. Çünkü neden yazmak lazım? Eğer kritik ve stratejik madenleri yazmazsak, yarın linyiti kritik ya da stratejik maden olarak belirlerse bu kurul, burada bu kurula verilmiş olan üstün kamu yararı gibi bir şey var, bir yetki var; acele kamulaştırma, üstün kamu yararı, bir sürü şey yapılabilir. Bu üstün kamu yararıyla zeytinlikler tahrip edilebilir, ormanlar kesilebilir, başka bir şey yapılabilir. Bu süper bir yetki aslında baktığınız zaman bu kurula verilen. O yüzden, öncelikle kurulu belirlemeden önce stratejik ve kritik madenler listelenmeli, hangisiyle ilgili ne kadar stoklama yapılacağına zaten -yüzde 10 kadarını- Sayın Cumhurbaşkanı bu ilgili teklifle yetkili. Şimdi, bu düzenlemeyle kamu kurumları arasında ortaya çıkabilecek görüş ayrılıkları, yerel idarenin ve çevre koruma birimlerinin veya ilgili uzman kuruluşların olumsuz görüşleri, bu "kurul" adı verilen merkezî yapının kararıyla aşılabilecek. "Üstün kamu yararı" gibi hukuki sınırları ve çerçevesi belirsiz bir kavrama dayanılarak alınacak bu kararların yerinden yönetim ilkesini zayıflatacağı, demokratik katılım mekanizmalarını işlevsiz bırakacağı, çevresel etki değerlendirmesi gibi süreçleri ise baypas edeceği çok açıktır. Kurulun teşekkül biçimi, karar alma süreçleri, sınırları, itiraz mekanizmaları gibi temel unsurların açıkça belirlenmemiş olması kanuni belirlilik, öngörülebilirlik, hukuk devleti, idarenin yasallığı ve hukuki güvenlik ilkelerine de aykırılık teşkil etmektedir. Çevreyle ilgili stratejik nitelikteki kararların sadece merkezî bir yapı tarafından alınması, yerel yönetimlerin, meslek odalarının, uzmanların ve halkın süreç dışı bırakılması sonucunu doğuracak ve çevresel hakların fiilen ortadan kaldırılmasına yol açacaktır. Bu nedenlerle 2'nci maddenin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutup işleme alıyorum.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesinin üçüncü fıkrasına "tekrar tarıma elverişli hâle getirme" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederim.

Mesut Doğan
Ankara

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Herkese afiyet olsun.

Tutanaklar görüntülü olarak tutulamadığı için gece saat dörtte on sekiz saat kesintisiz çalışan milletvekillerimizin bir dürüm ekmekle bir yandan açlıklarını bastırıp, diğer yandan enerjilerini tazelemeye çalıştıklarını kayda geçirmiş olalım.

Sayın Başkan, iki açıdan yapılan bu yasama faaliyetinin İç Tüzük'ün ruhuna aykırı olduğunu ifade etmek gerekiyor. Şu anda 18'inci saat içerisindeyiz, görüşmeler 19 Haziran saat 10.00'da başlamıştı, şimdi 20 Haziran saat 03.45; bu, bir tür grev kırıcılığı gibi direnç kırıcılığıdır yani muhalefetin enerjisinin biteceğini varsaymak ve ilerleyen saatlerde maddelerin hızlıca geçmesini sağlamaktır. Sayın Başkanım, bu yasama yılında bu Komisyon kaç kez toplandı bilmiyorum ama yıllardır tartışılan birçok konunun İç Tüzük'e göre Meclisin kapanmasına on gün kala Komisyon gündemine getirilmiş olmasının ve buradan da belki Genel Kurul gündemine de sıkıştırılacak olmasının şüphesiz yasama faaliyetinin ruhu ve kalitesi açısından doğru olmadığı ve olmayacağı açıktır.

Burada az önce yürütme ve yasamanın ayrımı açısından çok önemli bir şeye dikkat çektiniz. Yürütmeye açılması gereken bazı alanlardan bahsettiniz ki gerçekten birçok noktada bu doğru bir tespit ve öneri olabilir fakat biz Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle birlikte yasama fonksiyonunun âdeta yürütme tarafından yutulduğuna da tanık oluyoruz. Geçtiğimiz günlerde İnfaz Kanunu Genel Kuruldan geçti. Sayın Bakan İnfaz Kanunu'nun Meclise sevk edildiğini ifade etmek durumunda kaldı çünkü bakanlık bürokratları tarafından hazırlanan bir paket önce AK PARTİ Grubuna geldi, orada bir tartışmadan sonra milletvekillerimizin imzasıyla Komisyona, oradan da Genel Kurula sevk edilmiş oldu. Bu yasamanın da bu teklifin de çalışmasının bakanlık tarafından yürütüldüğü aşikâr. Ancak milletvekillerimiz burada az önce kömürlerin ekonomik değerinin tespiti gibi çok basit sorulara dahi cevap verememe durumuna düşerek yasayı savunmak zorunda kalıyorlar. Ben gerçekten insanlık onuruna aykırı bu çalışma sistemine son verilerek görüşmelere ara verilmesini, yarın makul bir saatte tekrar başlanmasını teklif etmiş oluyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Belki on gün kalmadı kapanmasına, belki kapatmayacağız Meclisi, çok çalışacağız.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Orada bir zorlama olacak Sayın Başkanım. Bakınız, bu hafta, biliyorsunuz, dün uzlaşmayla...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Genelde her yaz AK PARTİ kapatırıyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Her yaz kapatmıyor, Meclis otomatik kapanıyor biliyorsunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yok yani biz "Devam edelim." diyoruz, AK PARTİ "Tatil yapalım." diyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Öyle olmuyor, öyle olmuyor.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Onun için karar almak gerekecek Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ne diyor vekiliniz? "Kapanacak." diyor.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Başkanım, özür diliyorum. Bakın, dün bir yasa, biliyorsunuz, çok hızlı bir şekilde mutabakatla geçildi, tatsız bir olayın da belki etkisi oldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Orada AK PARTİ'li Grup Başkan Vekilimize dedik ki: "Meclisi hangi tarihe kadar çalıştırmayı ve bu arada hangi teklifleri sunmayı düşünüyorsunuz?" Bunun dahi bir cevabı alınmadı yani bu Meclisin...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Onu biz de bilmiyoruz.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Siz de bilmiyorsunuz, işte problem bu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Grup yönetimi karar veriyor, biliyorsunuz.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Biz de grup yönetimine sormuştuk, onlar da bilmiyorlar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Grup yönetimleri karar veriyor, burada sistem öyle.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Onlar da bilmiyorlar, onlar da Külliye'den gelecek olası talimatları bekliyorlar. Bu Cumhurbaşkanlığı...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Olası bir talimat yok, grup yönetimi karar veriyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Talimat değil emir var.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) - Doğru, öyle kabul edelim, peki.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Nail Bey, buyurun.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Sayın Başkan, bugün görüşmekte olduğumuz bu kanun teklifinde yer alan bir diğer kritik düzenleme, "kurul" adı altında oluşturulacak merkezî bir yapının stratejik ve kritik madenlerle ilgili tüm izin süreçlerinde nihai karar mercisi hâline getirilmesidir.

(Uğultular)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen... Hatip var, lütfen... Uğultu geliyor.

Buyurun.

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Cumhurbaşkanlığı Yardımcısının başkanlığında ve bazı bakanlık temsilcilerinin katılımıyla oluşturulacak bu yapı, yerel yönetimlerin, ilgili kamu kurallarının, çevre koruma birimlerinin, meslek kuruluşlarının ve bilimsel uzmanların görüşlerinin üzerinde bir karar mekanizması hâline getirilmektedir. Bu düzenleme yalnızca bir koordinasyon mekanizması değildir, bu düzenleme yerinden yönetimin tasfiyesidir, bu düzenleme çevresel ve toplumsal denetimin devre dışı bırakılmasıdır, bu düzenleme hukukun üstünlüğü yerine "üstün kamu yararı" denilerek keyfiyetin yerleştirilmesidir. "Üstün kamu yararı" ifadesi teklif metninde sıkça kullanılmaktadır. Peki, sormak gerekir: Kimin tanımladığı bir yarar bu, kimin için üstün, kim bu kararı verecek ve kime karşı sorumlu olacak? Demokratik hukuk devletlerinde kamu yararı ancak şeffaflıkla, katılımı, hukuki güvencelerle tanımlanır. Burada ise kurulun nasıl çalışacağı, hangi kriterlere göre karar vereceği, kararlarına nasıl itiraz edileceği, hangi bilimsel ölçütleri esas alacağı tamamen belirsizdir. Kurulun teşekkül biçimi, görev tanımı, sınırları ve denetim mekanizması net değildir. Bu durum, Anayasa'nın 2'nci maddesinde tanımlanan hukuk devleti ilkesi, belirlilik, öngörülebilirlik, idarenin yasallığı ve hukuki güvenlik gibi temel ilkelere açıkça aykırıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Stratejik ve kritik madenler elbette ülkenin kalkınması için önemlidir ancak bu kalkınma çevresel yok oluş, yerel halkın iradesinin yok sayılması, bilimsel aklın devre dışı bırakılması pahasına yapılamaz. Kurul, bu hâliyle yerel halkın söz hakkını gasbedecek, ÇED süreçlerini fiilen etkisiz bırakacak, yerinden yönetimi ortadan kaldıracaktır. Bu, Anayasa'nın 127'nci maddesindeki yerel idarelerin özerkliğine aykırıdır. Bu, çevreyle ilgili her kararda yurttaşın katılımını öngören 56'ncı maddeye aykırıdır. Kamu yararı merkezî otoritenin takdirine bırakılamaz. Stratejik kararlar, sadece birkaç kişinin değil tüm toplumun ortak aklıyla alınmalıdır. Hukuk devleti, keyfiyetin değil ilkenin adıdır. Bu nedenle, bu düzenlemenin geri çekilmesini, kurul yapısının yerine demokratik, katılımcı, denetime açık mekanizmaların kurulmasını öneriyoruz. Güçlü demokrasi, güçlü çevre korumasıyla mümkündür diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bu maddeyle stratejik ve kritik madenler başta olmak üzere 4'üncü grup madenlerin yani altın, bakır, demir, çinko gibi yer altı zenginliklerinin izin süreçlerinde nihai karar mercisi olarak bir kurul tanımlanıyor. Cumhurbaşkanlığı Yardımcısının başkanlığında; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Hazine ve Maliye, Sanayi ve Ticaret Bakanları ile ilgili yetkili bakanlardan oluşan bir kurul kurulacak. Eğer bir kurul kurulacaksa ve çözüm olacaksa o kurulda öncelikle Mecliste grubu bulunan tüm partilerin ilgili temsilcileri, kurulun alacağı karar hangi ili kapsıyorsa o bölgenin yerel yöneticileri, sivil toplum örgütleri olmalıdır. Açıkça söylemeliyim ki bu kurul doğanın kaderini birkaç kişinin siyasi iradesine teslim eden tek merkezli bir talimat masası olur. Artık bir proje için yerel idare "hayır" dese ne olur, "bilimsel raporlar uygun değil" dese ne olur. Belediyeler, meslek odaları, halk "istemiyoruz" dese de fark etmez, bu kurul "üstün kamu yararı" dediği anda her şey olur biter. Bu, çevreye dair kararların siyasallaştırılmasıdır. Bu, kamu yararı maskesi altında yerel itiraz mekanizmalarının yok edilmesidir, "ÇED raporlarını nasıl etkisiz hâle getirebiliriz?" sorusunun Anayasa'yı dolanarak verilmiş cevabıdır. Peki, üstün kamu yararı kimdir? Maden şirketleri mi, rant odakları mı, suyu, toprağı, ormanı savunan köylüler mi? Bu kurul kimin çıkarını üstün görür? Belli ki halkın değil, doğanın değil, belli ki doğaya karşı suç işleyenlerin işini kolaylaştıracak bir yapı. Bakın, buradan söylüyorum: Bu kurul, demokratik denetimi dışlayan, çevre hukuku normlarını hiçe sayan, hukuk devleti ilkesine aykırı bir üst kurul olacaktır. Türkiye'nin doğasını Ankara'daki dar bir kadroya teslim ediyoruz. Bu ülkenin çevre politikası halkla, bilimle, yerel idareyle şekillenmelidir, masalarda çıkan talimatlarla değil.

Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu kurulu da bu yetki gasbını da kabul etmiyoruz. Bu düzenleme halkın değil yine şirketlerin çıkarına hizmet eder; doğanın değil, rantın önünü açar. O yüzden bu madde tekliften çıkarılmalıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Sayın Vekilim, buyurun.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

İktidar hazırladığı bu yasa tasarısıyla doğayı ve halkı tamamen hiçe sayıyor. Maden Kanunu'nda yapılan düzenleme, çevre için ayrılması gereken zorunlu rehabilitasyon teminatını kaldırarak doğa katliamının önünü açıyor. Bu ne demektir? Maden faaliyeti bittiğinde doğanın onarılması için ayrılması gereken kaynak yok, tahrip edilen çevre maden şirketlerinin insafına bırakılıyor. Rehabilitasyon bedeli genel bütçeye aktarılıyor yani doğrudan halka ait kaynaklar, çevre tahribatını karşılamak yerine başka kalemlere harcanacak, bunun adı "çevreyi peşkeş çekmek, doğayı yok etmek"tir ve daha da vahimi, madenlerle ilgili kritik izin süreçleri "kurul" adı verilen Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı başkanlığındaki siyasi bir yapıya bırakılıyor. Kamu kurumları arasındaki anlaşmazlıklar üstün kamu yararı gerekçesiyle madencilik şirketlerinin lehine çözülecek. Bu kurul, çevrenin değil sermayenin ve iktidarın çıkarlarını koruyan bir araç hâline geliyor. Muhalefetin, uzmanların, halkın itirazları, bilimsel raporlar bu karar mekanizması önünde bir anlam ifade etmeyecek. Demokrasi, şeffaflık ve hesap verilebilirlik rafa kaldırılıyor. Bu yasa teklifi sadece çevreyi değil, halkın sağlığını, yaşam alanlarını, su kaynaklarını ve geleceğini hiçe sayan bir saldırıdır. İktidar, stratejik madencilik bahanesiyle toplumun çıkarlarını, doğanın korunmasını yok sayıyor; kamu yararını değil, kısa vadeli siyasi ve ekonomik çıkarlarını kolluyor. Bizler muhalefet olarak bu talan düzenine karşı duracağız; halkın, doğanın ve gelecek nesillerin hakkını savunacağız. Çevreyi talan eden, halkın sağlığını riske atan bu yasa tasarısı, derhâl geri çekilmelidir. Geleceğimiz için mücadele etmekten asla vazgeçmeyeceğiz çünkü doğa bizim ortak mirasımız, satılık değildir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Türker Bey, sonradan istediniz sözü ama.

Buyurun.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Teşekkür ederim.

Rehabilitasyon, rehabilitasyon bedeli, kurul, tahsil dairesi gibi terimler tanımlanıyor. Netlik açısından güzel ama rehabilitasyon meselesinin tanımının netleştirilmesine değil rehabilitasyon meselesinin işlevsel hâle getirilmesine ihtiyaç var. Çevre yükümlülükleri kimsenin umurunda değil. Türkiye'nin dört bir yanı terk edilmiş maden sahalarıyla dolu, harap ve bitap şekilde olanlar da öyle bırakılmış. Sayıştay raporunda -daha önceden sizlere söylemiştik- tespitler yapılmış ama MAPEG'in elindeki rehabilitasyon alanları arasında hiçbir veri yok. Peki, bu işin denetlenmesi, veri tabanı nasıl oluşacak? Demek ki MAPEG bu işlerle hiç ilgilenmiyor, daha farklı işlerle ilgilenmekle meşgul.

Ben, bu maddenin tekrar ayrılmasını istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun Yavuzılmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu kurulla ilgili, "süper kurul" dediğimiz kurulla ilgili bir kavram daha var, adı da üstün kamu yararı. Hani Napolyon'un bir sözü var, diyor ki: "Bana yoruma açık bir cümle getirin, sizi onunla idam edeyim." Bu "üstün kamu yararı" kavramı çok değişken, konjonktürel, yoruma açık, doğrudan aslında Cumhurbaşkanı ve AK PARTİ Genel Başkanının tayin edeceği anlayışa göre bir fayda biçilip ona göre de bütün madencilik sektörünün şekillendirileceği bir bahane. Şimdi, baktığımızda buraya "Çalışma usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir." diyor. Zaten bu cümlelerin dışında da aslında kanun maddesinin içinde başka bir açıklayıcı ifade bulunmuyor. Dolayısıyla burada aslında kurulun nasıl karar alacağı, ne yapacağı, ne kadar sürede toplanacağı gibi konuların hiçbirisi açık ve şeffaf değil. Şimdi, aslında, burada AK PARTİ'li milletvekili arkadaşların bize bunu açıklaması gerekiyor. Ya, burada çalışma usul şartları ne olacak? Sizin bize anlatmanız lazım. Ama biliyor musunuz? Hayır. Bir fikriniz var mı? O da yok. Niye? Çünkü siz hazırlamadınız. Bakın, ben düşündüm, düşündüm; aslında sizin bu Cumhurbaşkanlığındaki işte komiteler, kurullar falan ne yapmaya çalıştığınızı düşündüm, buna biraz akıl yordum -neticede parlamenter sisteme de geçmek istemiyorsunuz- sonunda buldum, ne yapmak istediğinizi buldum. Bakın, ben şimdi size göstereceğim, siz de rahatlayacaksınız ne yapmak istediğiniz konusunda. Bakın, sizin yapmaya çalıştığımız şey şu: Divan-ı Hümayun; başta padişah, veziriazam, vezirler, kazasker, defterdar, nişancı, şeyhülislam, kaptanıderya; siz bunu yapmaya çalışıyorsunuz, böyle bir durum.

Şimdi, rehabilitasyon konusunda da şunu söyleyeceğim: Öyle rehabilitasyon adı gibi yani böyle balkona su döktüm, yıkadım, temizledim, öyle bir iş değil o. Bakın örnek olarak; Yeniköy, Kemerköy'de yıllık çıkarılan, termik santrallerin kullandığı kömür 9 milyon ton. Bu, oradaki itfa oranı 1'e 13 yani 1 ton kömür için 13 metreküp toprak çıkarmanız, hafriyat çıkarmanız gerekli. Sizin yılda 9 milyon ton kömürü çıkarabilmeniz için 117 milyon metreküp toprak çıkarmanız lazım. Ne yapacaksınız bu toprağı? Size soruyorum. On yıl içinde 1 milyar 117 milyon metreküp hafriyat çıktı, bunu ne yapacaksınız?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdiye kadar ne yapıyorsa onu yapacak.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - İşte, büyük problem bu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdiye kadar nasıl yapmışız?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Problem daha da büyüyor yani...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kırk yıldır yapıyorlar zaten.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sizin çözüm öneriniz buysa ah vah! "Daha önce ne yapıyordusanız bundan sonra da öyle yapacaksınız." diye çözüm mü olur! Bundan önce zaten rehabilitasyon yapmıyordunuz, bundan sonra da bu bakış açısıyla ciddi bir şekilde bunu yapabilmeniz mümkün değil. Bu büyüklükteki hafriyatın ne olduğunu çarparsanız daha net anlarsınız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ederim.

Orhan Bey, buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Çok teşekkür ederim.

Biz daha önce aslında bilgilendirme toplantılarında ve değişik zamanlarda da sorduk. Yirmi üç yıllık iktidar döneminde AKP ve saray iktidarının rehabilite edip teslim ettiği kaç adet maden çıkarılmış alan, bölge var; bütünüyle rehabilite edilmiş ve çıkmış, tamamlanmış? Bugüne kadar hiçbir cevap alamadık. Çevremizde gördüğümüz de maalesef; bütün maden çıkarıldıktan sonra, o enkazlar o şekilde kalıyor. Yani rakamın artmasının, yüzde 50'den yüzde 70'e çıkmasının, tahsilat bürosunun oluşturulmasının bu sorunu çözmeyeceğini hepimiz biliyoruz; kanun teklifinin içerisine yerleştirilmeye çalışılmış. Dolayısıyla kimsenin kimseyi kandıracağı bir hâl yok, istediğiniz kadar peşinat alın, istediğiniz kadar ruhsat parası alın, bu aldığınız her şey, madencinin kazanımının yanında herhâlde bir çerez parası falan kalacaktır ve hiçbir zaman da bu sorunu çözmeyecektir. Biraz önce bir arkadaşımız söyledi, toplam çıkarılacak olan -Türkiye'nin çıkaracağı- altın miktarı ve ona karşılık gelen para ve o çıkarılacak altın alanından rehabilite edilecek para, gelen gelirin 10 katından fazla. Bir yerde çok büyük bir yanlış var, çok büyük bir hata var; bize göre öyle, ülkeye göre öyle. Ama çıkan kanunlara ve kazananlara baktığımızda, sadece küçük bir yapıya, küçük bir zümreye bu ülkenin kaynakları teslim edilmekte. Dolayısıyla bu gelen kanun teklifi de rehabiliteyi, rehabilitasyonu çözmeyecek; bu mümkün de değil, bu rakamlarla hiç mümkün değil.

Kurul meselesine gelince, hakikaten söylendi ama tekrar edelim; bir sultanlık düzeninin içerisine girdik. Sultanlık düzeni bütün her şeyi merkeze toplayacak, izinleri de burada bir kurul ortaya koyacak, kurul karar verecek, bu kurulu da elbette Cumhurbaşkanı bütünüyle belirleyecek. Ormanda, tarımda, başka alanda, mera alanlarında olabilecek, anlaşmanın, uzlaşmanın olmadığı, izin olmadığı yerlerde buna havale edilecek. Oh, ne gereği var o zaman başka işlere, bu kurumlar ne işe yarıyor? Yani aslında, burada devlet de tamamen zaten tasfiye edilmiş, zaten içi boşaltılmış, bu şekliyle tamamen rafa kaldırılıyor. O zaman saray ve şürekâsı bütün kararları alsın, o kararlarla da bu süreç yönetilsin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Zaten fiilen yapılan da bu dolayısıyla bu kurul yöntemini de rehabilitasyon sistemini de bu kanun teklifiyle çözülemeyeceğini açık bir şekilde söylüyoruz. Kurulun doğru bir yöntem olmadığını bir kez daha ifade ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Arkadaşlar, yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati:04.06

SEKİZİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 4.30

BAŞKAN: Mustafa VARANK (Bursa)

BAŞKAN VEKİLİ: Şahin TİN (Denizli)

SÖZCÜ: Cevahir UZKURT (Niğde)

KÂTİP: Adem ÇALKIN (Kars)

----- 0 -----

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Değerli arkadaşlar, oturumumuzu açıyorum.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- 3213 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü, yedinci ve on birinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Özel çevre koruma bölgeleri, 9/8/1983 tarihli ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanununa göre korunan alanlar, sulak alanlar, yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları, ormanlar, 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununa göre ilan edilen kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri, turizm merkezleri, 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanununa göre korunması gerekli alanlar, 1 inci derece askeri yasak bölgeler, 1/5000 ölçekli imar planı onaylanmış alanlar, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında kalan sit alanları ile madencilik amacı dışında tahsis edilen ve Genel Müdürlük tarafından uygun görüş verilen elektrik santralleri, organize sanayi bölgeleri, endüstri bölgeleri, petrol, doğalgaz ve jeotermal boru hatları gibi yatırım alanlarına ait koordinatlar ilgili kurumlar tarafından Genel Müdürlüğe bildirilir.

Ormanlar hariç ikinci fıkra kapsamında bildirilen alanlarda ruhsat düzenlenmeden önce Genel Müdürlük, ilgili kuruma proje hakkında görüşünü sorarak izin talebinde bulunur. İlgili kurum değerlendirmelerini tamamlayarak üç ay içinde izin talebine cevap verir. Bu süre içerisinde cevap verilmemesi durumunda ilgili kuruma Genel Müdürlükçe bir ay ilave süre verilir. Bu süre sonunda da karar bildirilmezse, izin verilmiş sayılır. Verilen izin, işletme ruhsatına geçiş veya temdit değerlendirmelerinde o alanda devam eder. Ancak idarenin projede veya rehabilitasyon projesinde değişiklik talep etmesi mümkündür.

Devlet ormanları içinde maden aranması ve işletilmesi ile madencilik faaliyeti için zorunlu; tesis, yol, enerji, su, haberleşme ve altyapı tesislerine 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu hükümlerine göre Genel Müdürlüğün talebi üzerine üç ay içinde yirmi dört ay süreyle bedelsiz izin verilir. Genel Müdürlükçe talep edilmesi halinde izin süresi on iki ay uzatılır. Genel Müdürlükçe alınan bedelsiz izne ilişkin taahhüt senedi Orman Genel Müdürlüğüne verilir. Ancak verilen bedelsiz iznin işletilmesi, gerçek ve tüzel kişilere devredilmesi veya işlettirilmesi halinde alınması gereken bedeller Orman Genel Müdürlüğünün özel bütçe hesabına yatırılarak, bedelli taahhüt senedi en geç bir ay içerisinde Orman Genel Müdürlüğüne verilir. Bu fıkranın yürürlüğe girmesinden önce verilen izinler ruhsat süresince devam eder ve altı ay içerisinde Genel Müdürlüğe devredilir. Arama faaliyeti için izin verilen alanlarda mücbir sebepler ve kısıtlayıcı yasal hükümler hariç işletme faaliyetine de izin verilir. İzin

süreçlerinde mevzuatı gereği alınması gereken kurum görüşleri, çevresel etki değerlendirmesi belgesi gibi belgeler Genel Müdürlükçe alınır. Orman Genel Müdürlüğü tarafından verilen izin, çevresel etki değerlendirmesi yönünden uygun görüş olarak kabul edilir.

Ruhsat düzenlendikten sonra alan, izne tâbi hâle gelse dahi madencilik faaliyetlerine devam edilir. Ancak ruhsat sahasında kültür varlığının tespiti hâlinde madencilik faaliyetlerine devam edilebilmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığının uygun görüşü aranır. Kültür ve Turizm Bakanlığının uygun görüş vermemesi durumunda Genel Müdürlük tarafından hesaplanan yatırım giderleri tutarındaki tazminat, lehine kısıtlama kararı verilen idarenin bütçesinden ruhsat sahibine ödenir.

Çevresel etki değerlendirmesi işlemleri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yürütülür. Çevresel etki değerlendirmesi sürecinde ilgili kurumlar görüşlerini en geç üç ay içinde verir. Kurumların ilave süre talep etmeleri halinde en fazla bir ay ek süre verilir. Tüm değerlendirmelerini tamamlayarak bu süreler içinde görüş bildirmeyen kurumun görüşü olumlu kabul edilir. İzin vermiş kurumlar çevresel etki değerlendirmesi sürecinde olumsuz görüş veremez. Çevresel etki değerlendirmesi olumlu kararı alınan madencilik faaliyetleri için, ilgili kurum tarafından varsa mali yükümlülükler alınarak en geç bir ay içinde diğer işlemler tamamlanır."

"Üçüncü veya dördüncü fıkra uyarınca ilgili kurum tarafından IV. Grup ile stratejik veya kritik madenlere izin verilmeyen hâllerde; sahanın rezerv potansiyeli, yeri, cinsi ve ekonomiye katkısı gibi hususlar dikkate alınarak Bakanlıkça yapılacak başvuru üzerine izin hakkında nihai karar, üstün kamu yararı çerçevesinde Kurul tarafından verilir. Kurul, madencilik faaliyeti lehine karar verirse ilgili kurum bir ay içinde izin kararını Genel Müdürlüğe gönderir ve ruhsat düzenlenir. "

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Önergelerimiz var; 3'ü aynı mahiyette olmak üzere 4 tane önergemiz var, önergeleri okutup işleme alacağım.

Okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesinin tekliften çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rıdvan Uz
Çanakkale

Aynı mahiyetteki 2'nci önergenin imza sahipleri:

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Talat Dinçer
Mersin

Türker Ateş
Bolu

Ednan Arslan
İzmir

Şeref Arpacı
Denizli

Aynı mahiyetteki 3'üncü önergenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ömer Bey yok ama biz varmış gibi hareket edeceğiz. İç Tüzük'e aykırı mı hareket etmiş oluyoruz o zaman önerge sahibi yoksa? Neyse, ben size söz vermiş olurum, konuşursunuz.

Rıdvan Bey, konuşacak mısınız?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Çok mutlu olurum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Çünkü bu 3'üncü madde çok önemli yani bu 3'üncü maddenin temelinde yasama, yürütme ve yargının işleyişi var. Kısaca ona değinmek lazım ama şimdi arkadaşlarımız çay içiyorlar, belki uykumuz açılır diye ben de ufak bir latifeye başlayayım. Üç arkadaş bir araya gelmişler; biri Rizeli, biri Bayburtlu, bir de Oflu. Bunlar bir inşaat şirketi kurmuşlar, demişler ki: "Bir inşaat yapalım." Bir yerde de güzel bir yer bulmuşlar, güzel bir gökdelen yapmışlar ama bir ay sonra yıkılmış, çökmüş. Tabii, apar topar hâkimin huzuruna çıkarıyorlar. "Ya, anlatın bakalım, nasıl oldu bu?" demişler. Rizeli demiş ki: "Yani tamam, 13,5'luk tuğla kullanmadığım, 8'lik, 6'lık kullandım ama bundan da yıkılmaz." "İyi, otur." demiş. Ondan sonra Bayburtluyu çağırmışlar, Bayburtlu demiş ki: "Yahu, ben tamam, çimentoğu az kullandım ama yani bundan da yıkılmaz bu." Demişler: "Şu Oflu bir çağırın." Oflu gelmiş: "Hâkim bey, gördünüz değil mi? Bu, tuğlayı az kullandı; bu, çimentoğu. Ben anladım işi, onun için hiç demir koymadım." demiş. Şimdi, bizde de yasama Rizeli, yargı Bayburtlu, Oflu da yürütme oluyor yani hiç yok. Yani bu madde aynen böyle bir madde, neden? Şimdi, içeriğine gelelim.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Tamam, biz anladık, hepsini anladık.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, burada MAPEG'e yetki veriliyor ama bunun dışında diyor ki: Bakanlıklar arasında bir sıkıntı olursa, bu süreçte ne yapılır? Orman Bakanlığı vermedi, Enerji Bakanlığı da ısrarla istiyor, diyor ki: "Buraya bir şekilde maden sahası ruhsatı verilmesi lazım." Niye? "Çünkü benim için değerli maden." diyor. Orman da diyor ki: "Benim için de değerli bir orman." E, nasıl yapacağız? Sizlik bir durum yok diyoruz artık. Niye? "Çünkü bir kurulumuz var Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında ve altında bir heyetle, o buna bir karar verecek." deniyor. Şimdi, bu, Anayasa'nın 169'uncu maddesine... Hakikaten, hani, şimdi burada sabahlıyoruz ya, bu, Anayasaya giderse sırf buradan iptal olur yani kısmen mi olur, tamamı mı olur bilmem ama ormanların kamu yararı amacıyla dahi olsa, daraltılamayacağı, ormanların devlet eliyle korunacağı ve bu alanların mülkiyetinin devredilemeyeceği hükmünü içeriyor bu 169'uncu madde.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Orada "kamu yararı" mı diyor, "üstün kamu yararı" mı? "Üstün" kelimesi böyle bir sivri zekânın ürünü...

AYTEN KORDU (Tunceli) - O, 2'nci maddede geçiyor ama 3'üncü maddede yok.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Burada yok.

Teklifte orman vasfındaki taşınmazların MAPEG'e ücretsiz olarak devredilmesi, burada açıkça Anayasa'ya aykırı bir durum. MAPEG bir kamu iradesi olsa da bu tür bir devir işlemi, ormanların korunmasına değil tahribatına kapı aralar. İlgili Anayasa maddesi "Devlet ormanlarının mülkiyeti devredilemez." demektedirken bu devir işlemi açıkça mülkiyet değişikliği niteliğini taşımaktadır. Yine, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve ilgili ulusal mevzuat uyarınca doğal alanların korunması, sürdürülebilir kalkınma ve ekosistem dengesinin gözetilmesini gerektirmektedir. Ayrıca, değerli madenlerin işletilmesine ilişkin izinlerin kamu yararı gerekçesiyle Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında oluşturulacak bir kurul tarafından verilmesi, idari karar alma süreçlerini şeffaflıktan ve objektiften uzaklaştırmaktadır. Bu düzenleme, çevre koruma ve kültürel mirasın geri plana atılmasına sebebiyet vermektedir; ayrıca, çevre koruma ilkelerini yatırım kolaylığı bahanesiyle rafa kaldırmaktadır. Bunun sonucunda kurul yetkisiyle sit alanları, turizm bölgeleri, sulak alanlar fiilen maden sahasına çevrilebilir. Kurumların görüş belirtmemesi durumunda otomatik olumlu sayılması bürokratik sessizliğin onayına dönüştürülmekte olacaktır. Bu hâliyle metin halkın geleceğini belirsizliğe sürüklemektedir. Son olarak, bu durum madencinin önünü açarken doğanın tabutuna ilk çiviye çakmak anlamına da gelmektedir. Bu sebeplerden ötürü ilgili madde teklifinin metinden çıkarılmasını İYİ Parti olarak talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Sayın Vekilim, bütün arkadaşlar söyledi ama mülkiyet devri yok yani ısrarla söylememize rağmen... MAPEG Genel Müdürümüz bir daha açıklasın bunu. Zaten mülkiyet devredilemez gerçekten.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Kurula veriliyor bu yetki Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır "devir" diye bir şey yok, "devir" diye bir şey yok.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - İşletme almasına gerek yok, işlevini kaybediyor, alttaki Orman Bakanlığı mesela...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, şimdi, o dediğiniz ile bu dediğiniz aynı şey değil. "Mülkiyet devrediliyor." diyorsunuz, edilmiyor.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Bu işlem mülkiyet devri.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Sayın Başkanım, burada, ormanlarda veya diğer izin gereken kurumlarla ilgili işlerde kesinlikle bir mülkiyet devri söz konusu değil. Madencilik süreyle sınırlı bir işlem, ruhsat süresi sonunda zaten Tarım ve Orman Bakanlığı oranın kendisine rehabilite edilecek iadesini istiyor dolayısıyla burada bir mülkiyet devri söz konusu değil.

Kurulda da bir yetki devri söz konusu değil. Zaten bir yasama yetkisini devretmiyor, idari yetki içerisinde bir yetki, bir nevi hâkemlik müessesesi olarak kurula veriliyor. Yani sonuçta, bir ormanla ilgili alanda zaten yetki, izin verip vermemek Tarım ve Orman Bakanlığında. Burada bir şey olursa...

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Vermezse ne oluyor Sayın Müdürüm? Orman Bakanlığı dedi ki: "Ben burada izni vermiyorum." Enerji Bakanlığı da "Ben istiyorum." dedi, ne oluyor?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - O zaman kurula gidiyor işte. Kurul orada bir "üstün kamu yararı" dediğimiz olayı değerlendirerek buranın madencilik için tahsis edilip edilmeyeceğine kurul karar veriyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Nedir bu üstün kamu yararı?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kurul karar verdiğinde gene bunu verecek olan Orman Bakanlığı mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Evet, gene sonra dönüp Orman izin veriyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kurul diyecek ki: "Kardeşim, buna ver."

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Cumhurbaşkanının olduğu bir kurul bir şey diyecek de Orman Bakanlığı da...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - E, tamam, kurul karar verirse Orman Bakanlığı da kabul edecek tabii ki ama burada Orman Bakanlığı diyecek ki: "Ben bunu şuna dayanarak verdim." Aslında o sorumlulukla ilgili bir husus yani sorumluluğu sonuçta orası üstlenmiş olacak.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Şimdi, efendim, bir de örnek Anayasa Mahkemesi kararlarından da bahsedebilirim. Zaten bu tür durumlarda, orman ile diğer madencilik menfaati çatıştığı durumlarda "üstün kamu yararı" esas alınarak karar verilmesi gerektiği hususunda Anayasa Mahkemesi kararları var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Anayasa Mahkemesi o üstün kamu yararını söylüyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Evet, bu oradan alınarak tercih edilmiş bir şey.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, Cumhurbaşkanı açıklama yaptı, "Anayasa Mahkemesi kararlarına saygı duymuyorum." dedi, siz Anayasa Mahkemesi kararından örnek veriyorsunuz. İşinize geldiği zaman örnek, işinize gelmediği zaman "Saygı duymuyorum."

ADEM ÇALKIN (Kars) - Siz de yargıyı beğenmiyorsunuz, yargıyı eleştiriyorsunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, siz bizi aydınlatın, saygı duyuyor musunuz, duymuyor musunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Neyi aydınlatalım?

ADEM ÇALKIN (Kars) - Savcıyı her gün tehdit ediyorsunuz, o nasıl olacak?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Duyuyorsanız örneği dikkate alacağım, duymuyorsanız almayacağım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Deniz Bey, biz sana saygı duyuyoruz, tamam.

Evet, şimdi, arkadaşlar, burada devir yok. Sayın Vekilim, siz de biliyorsunuz, burada devir olmadığı için "Anayasa Mahkemesi bunu iptal eder." falan, bunlar...

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Bunu düzeltsinler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır, düzeltcek bir şey yok. Sonuçta tahsis diye bir şey var, şu anda yapılan oteller vesaireler ormanların tahsisiyle oluyor yani bunlar uygulanan şeyler.

Evet, kim var?

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Biz varız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - DEM PARTİ...

Buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Biraz yavaş okursanız, sizi takip edemiyoruz dinlerken.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Ben mi? Ben okumuyorum ki konuşuyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Peki, tamam.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Ya da başkasıyla karıştırıyor olabilirsiniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani size diyor ki: "Uzatmalara oynayın." demek istiyor Sayın Vekilimiz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, hayır, iyice anlayalım diye...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben Türkçesini söyleyeyim, o burada maçıyız zannediyor, onun için süreye oynamanızı istiyor.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Ben öyle anlamadım, ben öyle anlamadım, yok. Ben bazen çok hızlı konuşuyorum, sanırım onu kastetti.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Vekilimle aynı Komisyondaydık, İliç Komisyonunda.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Evet.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Vekilim önemli şeyler söylüyor onu kaçırmamak adına...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, buyurunuz.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Tabii, mesele uzatma değil yani uzatarak bir yere varabileceğimiz bir şey de yok, o mantıkla da yaklaşmadığımızı özellikle söyleyelim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sizin açınızdan söylemiyorum zaten.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Ama her maddede konuşma ihtiyacını gerçekten duyuyoruz, sorumluluk olarak duyduğumuz için özellikle konuşuyoruz, onu belirtmek istiyorum.

Şimdi, bu 3'üncü maddeyle ilgili, işte, kanunun 7'nci maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü, yedinci ve on birinci fıkralarına binaen değiştirilen şeyler var. Bazıları tümden değiştirilmiş, bazılarını küçük eklemeler yapılmış ama ben tabii bu yasaya bakarken oradan öbür sayfaya, öbür sayfadan 6'ncı maddeye, oradan dönüyorum 3'üncü maddeye, tekrar geliyorum başka bir maddeye, böyle dolanan, içinde aramaya çalışan, bakan, çözmeye çalışan bir şey de yakaladığımı söyleyebilirim ama genel anlamda -sanırım Deniz Vekilim söyledi, ben de katılıyorum o görüşüne- tamamen merkezîyetçi bir yaklaşımla ortaya çıkan bir yasa teklifi var aslında burada.

3'üncü maddenin kendisi, çok açık bir şekilde, tarımı, ormanı, turizmi, çevreyi, hepsini lağveden; inisiyatif, özellikle ruhsatlandırılmasıyla ilgili izni MAPEG'e veren, onu inisiyatifli kılan, onu da şirketlerin konumlarına göre veren... Yani şirkete hazır böyle ruhsat MAPEG tarafından çıkacak, takır takır, böyle iş insanlarının hayatlarını kolaylaştıracak ya, bu ÇED raporlarının süreçlerini kısaltacak ya, onların zarar görmesini engelleyeceğiz ya, zaten hepsi biraz onun üzerine kurulmuş, bütün gerekçe maddelerinde benzer şeyler yazıyor. ÇED sürecini kısaltmak, zararı engellemek, iş insanının önünü açmak, madenlerin önünü açmak vesaire hepsi biraz bu mantık üzerine kurulduğu için de aslında bütün bu bakanlıkları lağveden, MAPEG'e inisiyatif veren, onları da böyle şirketlerin vekili gibi yapan, ruhsat çıkaran bir kuruma dönüştürülmüş durumda.

Şimdi, tabii, şöyle bir şey söylemek lazım: Kültürel mirastan ormana, meralara, kültürel varlıkların korunmasına, sit alanlarına kadar müdahale eden bir yasa bu 3'üncü madde. Hepsine müdahale ediyor ve hepsinin de aslında önünü açan, izni veren, şirketlere imtiyaz tanıyan, madenin önünü açan bir yasa teklifi düzenlenmiş. Şimdi, tabii, şunu şurada bir okumak istiyorum: "Çevresel etki değerlendirmesi işlemleri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yürütülür. Çevresel etki değerlendirme sürecinde ilgili kurumlar görüşlerini en geç üç ay içerisinde verir. Kurumların ilave süre talep etmeleri hâlinde en fazla bir ay ek süre verilir, tüm değerlendirmeleri tamamlayarak bu süre içerisinde görüş bildirmeyen kurumun görüşü olumlu olarak kabul edilir." Yani artık o devreden çıkmış oluyor, artık düşüncesi verilmemişse de olumlu olarak kabul ediliyor. "İzin verilmiş kurum, çevresel etki değerlendirme sürecinde olumsuz görüş veremez." diyor. Yani geriye dönüp olumsuz görüş veremeyeceğini söylüyor ve devam ediyor, diyor ki: "Madencilik faaliyeti için, ilgili kurum tarafından varsa mali yükümlülükler alınarak en geç bir ay içerisinde diğer işlemler tamamlanır." Şimdi, zaten kurulla ilgili vekiller de söyledi, onu tekrar söylemek gerekiyor. Yani MAPEG'in izin vermediği, kurumların izin vermediği bir şey kurula gittiğinde Cumhurbaşkanlığından dönüp bir kurumun kabul etmemesi mümkün mü?

Şimdi, bu ülkede bu iktidar tekçiliği inşa etti. Antidemokratik uygulamalarla bir tekçilik inşa etti, her şeyi bir tekçiliğin üzerine inşa ediyor. Dolayısıyla yasalara yansıyan da o merkezîyetçilikten, işte bu tekçilikten geliyor zihniyet olarak, burada da aynı şeyi inşa ediyor. Yani kurumların kararlarını, görüşlerini aslında çok etkisiz kılıyor. Zaten ÇED raporları konusu da başka bir muamma, önceden de birçok ÇED raporunda bir sürü şeyin etrafından dolanılarak bazen "ÇED Gerekli Değildir." kararları diyerek belki bazı davalarda ÇED'lere takılan süreçler vardı. En azından biz diyorduk ki bir işleyiş var yani bir işleyiş var devlet mekanizmasında, bir işleyiş var, itiraz edebileceği yerler var diyorduk ama zaten o da ortadan kaldırılıyor. Bu yasalarla birlikte ki özellikle 3'üncü maddenin 1'inci maddeyle çok ilişkili olduğundan yola çıkarak da ÇED meselesine değindim.

İnsan şey diyemiyor yani "Buna ilişkin şöyle bir önerme yapalım, böyle bir önerme yapalım." diyemiyor. Vallahi, maden şirketleri böyle izinlerle uğraşmasınlar zaten, ÇED sürecine takılmasınlar, köylünün rızası da alınmasın, zaten STK'lere hiç sunulmasın, kurumlar da zaten itiraz etmesin, onunla da zaten uğraşılsın. Yani ne pahasına olursa olsun maden çıkсын, kazısın, satsın, doğa, anayasal düzen, anayasal hukuk o yasalarda hiç görülüyor yani dolayısıyla siz her ne kadar "Anayasa'ya takılmaz bazı maddeler." diyorsanız da burada sadece Anayasa'nın 56'ncı maddesindeki uluslararası doğa koruma sözleşmelerine bile aykırı olduğunu belirtebilirim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYTEN KORDU (Tunceli) - Bir önceki konuşmamda Çemişgezek'teki Tağar Çayı'ndan bir örnek verdim. Orada da dağ keçileri var, orada su samurları var, orada in mağaraları ve Urartu mağaraları var, orada Osmanlı dönemi yapılan bir inşaa köprüsü olduğunu söyledim. O ÇED raporları öyle aşılarak o bina inşaa edildi. Şimdi, aynı 3'üncü maddede şöyle bir şey var: "Eğer itiraz edilirse hani bedeli iade edilerek kültürel miraslar hakkında bir karar verilirse bedeli ödenir." diyor. Şimdi, orada bozduğunuz dokunun, inşaa ettiğiniz şeyin bedeli ödense ne olur, ödenmese ne olur? Zaten olduğu gibi doğayı, dokuyu tahrip ediyorsunuz. Yani ödemeniz ne olur ki. Yani diyorsun ki sen burada "Ya tahrip et, sen al yolunu, git, yap, ben izin de veriyorum sana ama olur ya ezkaza orası birden sit çıkabilir, o zaman sen parasını geri iade ödersin." Ya, böyle bir mantık olabilir mi? Bu kadar ticari düşünülen bir mantıkla bir yasa inşaa edilebilir mi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, parayı o ödemiyor.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Neyse, Kültür Turizme ödeniyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır yani bir adam yatırım yapıyor, orada bir kültür varlığı bulunduğunda adam bunu bildirmek mecburiyetinde. Sonra, bildirdiği anda adama Hükümet diyor ki: "Al paranı git buradan."

AYTEN KORDU (Tunceli) - Ya, bulunmasına gerek yok ki var zaten orada, var olduğu yerlerde yapıyorlar.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Adam bildirir mi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bildirir tabii, çok büyük suçu var ya, çok büyük suçu var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Mersin'de bir kazı vardı, hatırlıyor musunuz, neydi o?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Anlatayım size özelde.

Evet, dolayısıyla "Kültür varlığının parasını öde." demiyor. "Sen buraya yatırım yaparken bunu buldun, tamam kardeşim, al paranı git, biz bununla ilgili Kültür Bakanlığı olarak gerekli işlemleri yapacağız." diyor.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Başkan, bakın, ben bulunmasından bahsetmiyorum. Var olan yerlere yapıldığından bahsediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, o ayrı bir husus.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Onun için ben Tağar Çayı'nı örnek verdim özellikle. Yani birçok yer yapıldı böyle, biliyorsunuz. Yani en yakın örnek; 3 Temmuzda bilirkişi keşif raporu alındı, idare mahkemesine başvuru yapıldı, keşfe gelinecek oraya. Ben somut, çok yakın olan bir şeyden bahsettim, o yüzden söylüyorum. Dolayısıyla bırakalım bulunan, keşfedilen yeri, var olan yere yapıyorlar diyorum. Onun için bu mevzuatın kendisi onun önünü iyice açıyor zaten ve tekçiliği inşaa ediyor. Bakın, gene bütün ilgili yerel kurumları lağveden bir şey bu. Hepsini es geçiyor yani es geçiyor ve diyor ki MAPEG buna karar verir ama MAPEG'i aşan bir şey olursa kurula gider, kurul buna zaten izin verir bir şekilde. Yani 3'üncü madde diyor ki: "Her şekilde ben bunu yapacağım. Sen ne yaparsan yap, ben bunu yapacağım." İnşaa ettiği madde de bunun üzerine, onun için kurulların itirazı da, şuyu da, buyu da aşılmış oluyor. Dolayısıyla bu 3'üncü maddenin kendisi özellikle uluslararası doğa koruma sözleşmelerine, Anayasa'nın 56'ncı maddesine de aykırıdır. Onun için bu 3'üncü maddenin de geri çekilmesini bir kez daha söylüyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Hangi grupta...

Ednan Bey....

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Efendim, artık siz de yoruldunuz, isterseniz bu işi erteleyelim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, biz devam edelim. Size de genel merkezden talimat gelmiş, öyle duyduk biz de.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Yok efendim, sıkıntı yok.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Karşılıklı olarak devam ediyoruz.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sorun yok efendim, gönüller bir olsun diyelim, öyle diyelim biz.

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Başkanım, sağlıksız bir çalışmanın kime ne faydası var bu saatte?

ADEM ÇALKIN (Kars) - Gayet sağlıklı ya.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Başkan dirlensin, yerine vekaleten bir arkadaşı devam etsin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, buyurun Ednan Bey.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sayın Genel Müdür, bu maddeyi siz mi yazdınız yoksa nasıl bir ihtiyaçtan ortaya çıktı? Öyle bir şey yapıyorsunuz ki oh ne güzel iş. Ben yatırımcıyım, geleceğim MAPEG'e, MAPEG benim adıma bütün iş ve işlemlerin takibini yapacak, benim riskimi ortadan kaldıracak, işlemleri yürütecek. Zaten bu kanun teklifinin 3'üncü maddesiyle orman alanlarında maden arama, işletme tesisleri üç ay içinde MAPEG'e tahsis edilecek. İzin sürecinde alınacak kurum görüşleri ve ÇED belgesi MAPEG tarafından da anılacak. Orman Genel Müdürlüğü tarafından verilen izin ise ÇED yönünden olumlu görüş sayılacak. Yani bir devlet kurumunun, bir şirketin ÇED sürecini, ÇED belgesini alma işi çok mantıklı gelmiyor bize. Niye alsın yani? Vatandaş bu konuda ÇED hükümlerine göre gitsin, başvurusunu yapsın, gerekli raporlarını hazırlasın, alsın. Yani biz niye devlet olarak kurumlar arası aracılık yapıyoruz? MAPEG de bir devlet kurumu, ÇED'i veren de bir devlet kurumu. Ben gideceğim bir yatırımcı adına onun riskini azaltacağım, ÇED raporunu alacağım, bu arada da Orman Genel Müdürlüğünden verilen izin ise ÇED yönünden olumlu sayılacak. Şimdi, bu 3'üncü madde "ÇED süreciyle ilgili kurum ve kuruluşlar en geç üç ay içinde cevap verecek." diyor. Sunmak zorunda, bir ay da uzatma var burada. Görüş bildirmeyen kurum olumlu görüş bildirmiş sayılacak, izin verilen kurumlar dediğim gibi ÇED sürecinde olumsuz görüş veremeyecek. Şimdi, süper izinle hızlanan süreçler denetim için de aynı mantıkla işletilecek gibi gözüküyor. Kanun teklifinin 3'üncü maddesinde "İşletme izni alınıp alınmayacağı belli olmayan sahalara için

arama ve işletme ruhsatı edinme zorunluluğu yatırımcı açısından risk teşkil etmekte, yerli-yabancı yatırımcıların madencilik sektörüne yönelmesini güçleştirmekte, ihale bedellerinin düşük kalmasına sebebiyet vermektedir." denilmektedir. O yüzden biz MAPEG olarak devreye girelim ve burada bu süreçleri biz halledelim. Yerli-yabancı kimse artık gelsin, yatırımını yapsın. Yani burada izin süreçleri hızlanırken enerji ve maden projeleri için gerekli izinlerin mutlaka verileceği yönünde şüpheler içeren ifadeler taşıyan kanun teklifiyle idarenin denetim ve kolluk yetkisi de zayıflatılmaktadır.

Kanun teklifinde kurumların ÇED süresinde en geç üç ay içinde görüş bildirme zorunluluğu getirilmekte, bu sürenin dolması hâlinde zımni onay uygulanmakta, görüş bildirmeyen kurumların olumlu görüş bildirmiş sayılması hükme bağlanmaktadır. Bu durum, personel yetersizliği, iş yükü ya da diğer nedenlerle kurumların görüş bildirememesi hâlinde sessizlik onayı şeklinde işletilecek ve önemli çevresel kararlar hızlı ve sağlıklı biçimde sonuçlandırılacaktır. Söz konusu zımni onay mekanizması kamu kurumları üzerinde ciddi baskılar oluşturabilir -tırmak içinde söylüyorum- rüşvet ve usulsüzlük riskini arttırabilir, denetim mekanizmalarının etkinliğini ortadan kaldırabilir. Bu yönüyle teklif, çevre mevzuatının bazı hukuka aykırı hükümlerinde de gördüğümüz gibi idare hukukunun da temel hükümlerinden olan "zımni ret" kavramını tersine işletmekte, kamu gücü ayrıcalığının anlamını şirketler lehine çevirmektedir. Hız uğruna temel idare hukuku bilgisi yok edilmekte, idarenin sessiz kalması sonucunda ilgisinin dava açma hakkı üzerine kurulmuş olan zımni ret ilkesi bu teklifle idarenin sessiz kalması hâlinde zımni onaya dönüştürülmektedir. İdarenin eylem ve işlem tesis etmediği bir hâlin sırf izin süreçleri hızlansın diye onay anlamına geleceği, hukuku yok saymaktır. İdarenin elinde bu yetki bir oyalama ya da süre uzatımı değil, kamu yararı kapsamında kamu gücü ayrıcalığının kullanılmasıdır. İlgililer, zımni reddi dava konusu yapabilmekteyken düzenlemeyle bürokratlar hızlı karar almaya ya da işlemleri ayrıntılı incelemeyen onay vermeye zorlanmaktadır. Diğer ifadeyle bürokratin imza atmadığı bir kararın onay anlamına gelmesi, hukukun bir idari işlemin nasıl ve de ne zamandan itibaren kurulacağı yönündeki tartışmasını tümüyle etkileyecektir. Teklifin gerekçesinde "İşletme izninin alınıp alınmayacağı belli olmayan sahalarda ruhsat alma zorunluluğu yatırımcı açısından risk teşkil etmekte, sektörün gelişimi engellenmektedir." ifadesi yer almakla birlikte bu yaklaşım çevre ve kamu yararıyla bağdaşmamaktadır.

Sonuç olarak, bu maddeyle çevresel koruma, halk sağlığı ve kamu yararı geri plana atılmakta, yatırımcı lehine bir düzenleme yapılırken hukuki güvenlik, denetim ve hesap verilebilirlik mekanizmaları zayıflatılmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Bu gerekçelerle teklifin 3'üncü maddesinin 1'inci maddeyle bağlantılı olarak kanun teklifinden çıkarılması hukuki, çevresel ve kamu yararı açısından zorunlu ve elzemdir. Devlet ormanlarında maden arama ve işletme faaliyeti ve bu faaliyetlere izin alanların üç ay içinde yirmi dört ay süreyle bedelsiz olarak MAPEG'e tahsis edilecek izin sürecinde alınması gereken kurum görüşleri ve ÇED belgesi MAPEG tarafından gerçekleştirilen başvurularla alınacak, MAPEG bir müşavir firma gibi proje sahibine ekonomik risklerden arındırılmış bir ruhsat devredecek. Ruhsatın ekonomik risklerini kamuya yükleyecek, düzenleme denetleme yetkisi etkisiz kılınacak, ruhsata hukuk, kamu yararı yerine salt yatırımcı lehine kullanılan takdirle dizayn edilecektir. Bu nedenlerle, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu teklifin 3'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve talep ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Aynı mahiyetteki önermeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Bir önergemiz daha var, okutup işleme alıyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesiyle değiştirilen 3213 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinin (4)'üncü fıkrasının son cümlesinde yer alan "Orman Genel Müdürlüğü" ibaresinin "Tarım ve Orman Bakanlığı" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Adem Çalkın
Kars

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Gerekçeyi okutayım mı?

ADEM ÇALKIN (Kars) - Gerekçe...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Önergeyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu hükümlerine uyum sağlanması amaçlanmaktadır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Evet, konuşmak isteyen var mı arkadaşlar?

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ben Komisyonumuza teşekkür etmek için söz istedim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurunuz Sayın Vekilim.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Evet, ben Komisyonumuza teşekkür etmek istiyorum konuşmama başlamadan önce. Biraz önceki konuşmamda, tabii, tutanaklara girmesi açısından, sanayideki ve tekstil sektöründeki sıkıntıları burada konuştuk. Tüm vekillerimiz de böyle bir sıkıntının olduğunu kabul etti. Sanayicileri, ihracatçıları Komisyonunda ağırlayıp bir dinleme ihtiyacı hasıl olduğunu ve en kısa sürede bunun gerçekleşeceğini umarak sizlere teşekkür etmek istiyorum.

Kanun görüşmelerinin 19'uncu saatteyiz; tam on dokuz saat oldu. Bence hâlâ geç değil; bir kere bile alana gitmeden, tamam, muhtarlarımız burada, geldi ama bir kere bile gidip oradaki köylülerle o köyün kahvesinde bir çay içmeden, termik santrale gitmeden, madencilerle konuşmadan bu yasayı geçirmeyelim arkadaşlar. Yani hâlâ geç değil; bir hafta geç olsun, on gün geç

olsun ama içimize sinsin, sizin de içinize sinsin çünkü bizim burada konuştuğumuz birçok şeyin, söylediğimiz birçok şeyin sizin de aklınıza çok yatmadığını görüyorum. Siz ne kadar gülseniz de gözlerinizden belli oluyor çünkü hepimiz iş insanıyız, bu Komisyon'da iyi niyetle çalışıyoruz. Dolayısıyla sizlerin de aslında kafanızdaki soru işaretlerinin gitmediğini ben buradan görebiliyorum.

Evet, madde 3 önemli bir madde; MAPEG konusu. Bu 3'üncü maddede sadece çevre mevzuatı delik deşik edilmiyor, aynı zamanda devleti kendi elleriyle şirketlerin emrine veren bir düzen kurumsallaştırılıyor bence. Bu maddeyle birlikte Türkiye'nin doğal, kültürel ve tarihî varlıkları üzerinde büyük bir tehdit inşa ediliyor. Kanunun 7'nci maddesindeki değişikliklerle artık doğal sit alanları, kültürel miras bölgeleri, tarım alanları, sanayi dışı yatırım bölgeleri ve yasak bölgeler dâhil olmak üzere birçok alanın koordinatları ilgili kurumca doğrudan MAPEG'e bildirilecek, ardından MAPEG ormanlar hariç bu alanlarla ilgili kurumlara sadece görüş soracak, cevap gelmezse bir ay daha bekleyecek, oradan da cevap gelmezse izin verilmiş sayılacak. Sessizlik artık onay anlamına gelecek. Bu düzenlemenin en tehlikeli yanlarından biri olan zımni onay mekanizması, bürokratların üzerindeki baskıyı arttırmakla kalmayacak, onları hukuki ve etik sorumluluktan kurtaran bir zırha bürünecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Toparlıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - İlgili kurumların üç aylık süre içerisinde olumsuz görüş bildirmemesi durumunda bir aylık ek sürenin sonunda otomatik olarak izin verilmiş sayılması, herhangi bir bürokratin bilinçli olarak ya da baskı ve menfaat ilişkileri nedeniyle olumsuz görüş bildirmekten kaçınmasını teşvik eder. Bu sistemde, kamu görevlilerinin doğaya, kültüre, halka zarar verecek projelere karşı durmaları imkânsız hâle gelecektir. Usulsüzlük ve baskı altında verilen zımni onaylar nedeniyle, sorumluluk hiçbir şekilde kendine yüklenmeyecektir. Böylece hem doğa tahribatı hızlanacak hem de kamu hizmeti ve adalet duygusu zedelenerek devletin güvenilirliği zedeleneyecektir. Üstelik burada daha vahim bir durumla karşı karşıyayız: Bir kamu kurumu olan MAPEG, bu düzenlemeyle birlikte âdeta özel madencilik ve enerji şirketlerinin işini takip eden, izinlerini kolaylaştıran, önlerini açan bir aracı kuruma dönüşecektir. MAPEG, artık, devletin kamu yararı gözetken teknik kurumu değil, özel sektör yatırımlarına bürokratik aracılık eden bir yapı hâline gelecektir. Bu yetmiyormuş gibi devlet ormanlarında madencilik faaliyeti için yirmi dört aylık bedelsiz izin verilecek, bu izin özel şirketlere devredilebilecek ve en kritik nokta, OGM'nin verdiği bu izin ÇED açısından otomatik olumlu görüş sayılacak. ÇED raporu alınmadan orman izni alınabilecek. İşletme ruhsatı verildikten sonra alan, koruma altına alınsa bile faaliyet durmayacak. ÇED süreci ise tamamen göstermelik hâle geliyor. Görüş bildirmeyen kurumların sessizliği olumlu sayılacak ve kurumlar daha sonra da "hayır" diyemeyecekler. ÇED süreci artık halkın, çevrecilerin, bilim insanlarının değil, şirketlerin çıkarına çalışan bir formül hâline gelecek.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Böyle tek kalemde çıkmış gibi konuşmalar.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ne güzel değil mi?

Bakanlık da aynı şekilde okuduğu için alışkınız Sayın Başkanım.

Sayın milletvekilleri, bu madde, kamu otoritesini özel sermayenin aracı kurumu hâline getiriyor. Devletin görevleri arasında şirketlerin ruhsat işlerini kolaylaştırmak, doğayı korumak pahasına onların önünü açmak yok. MAPEG'in şirket temsilcisi gibi çalıştığı bir sistem kamu yararına değil, çevre talanına hizmet eder diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, ben de teşekkür ediyorum.

Aslında, devletimiz de bu işle görevli bir kurum var, bilmiyorum farkında mısınız ama? Yatırım ajansı. Şimdiki yatırım ofisi bütün yatırımcıların işlerini kolaylaştırmak, yatırım süreçlerini takip etmek üzere kurulmuş bir kamu kurumudur, görev ve yetkileri de bellidir. Dünyanın bütün ülkelerinde de bu tip kurumlar vardır. MAPEG'in yaptığı iş bu değil ama onu bir türlü anlatamadı arkadaşlar.

Evet, size söz vereyim.

Buyurun.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Evet, teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Tabii, kimsenin içine sinmeyen, halkın ve buradaki Komisyon üyelerinin, milletvekillerinin de içine sinmeyen bir yasayı zorla geçireceğiz diye mücadele ediyoruz. Bakıyorum ki bizim Komisyon üyelerinin birçoğu da yorgun argın, uyuklamaya başladılar. Artık ne yapalım, siz direndikçe biz de direniyoruz.

Evet, burada bir kez daha görüyoruz ki doğayı, çevreyi ve halkın yaşam hakkını hiçe sayan bir düzenleme yine karşımızda. Son düzenlemelerle çevre koruma ilkeleri yerle bir ediliyor, maden şirketlerine açık çek veriliyor, devlet ormanları bedelsiz izinlerle rant gruplarına neredeyse peşkeş çekiliyor. ÇED raporunu beklemeden yatırım yapılacak, orman izni alana ÇED muafiyeti tanınacak, devletin ormanı, halkın toprağı şirketlere al, götür mantığıyla teslim edilecek; aynen bunu yapmaya çalışıyorsunuz. Üstelik bu talan düzenini kurumsallaştırmak için yeni bir kurul icat ediliyor. Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve bakanlardan oluşan bu kurul üstün kamu yararı bahanesiyle her türlü itirazı yok sayacak, maden şirketlerine nihai izni verecek. Artık ne bilimsel raporun ne de halkın sesinin anlamı kalacak; devletin kurumları susturulacak, üç ay içinde görüş bildirmeyenler "evet" demiş sayılacak. Yani, iktidar diyor ki: "Susarsan onay vermiş sayarım. Doğayı korumaya çalışırsan seni tazminatla cezalandırırım. Çevreyi savunamazsın, sadece seyredersin." Bu düzenleme çevre katliamının, orman yağmasının ve doğa düşmanlığının yasal zemini. Bu düzenleme, halkın değil, çıkar çevrelerinin yasasıdır. Maden lobilerinin siparişi üzerine hazırlanmış, doğrudan torpilli projelere hizmet eden bir metindir. Buradan sesleniyoruz: ÇED'siz yatırım olmaz, ormanlar pazarlık masasına oturtulamaz. Kurumları susturmak demokrasiyi yok saymaktır. Kültürel varlıklarımızı, tabiatı ve ormanları şirketlerin insafına bırakamayız. Biz, bu ülkenin havasını, suyunu, ağacını, taşını koruyacağız çünkü biz bu topraklara ihale gözüyle değil, gelecek gözüyle bakıyoruz. Biz halkın hakkını savunuyoruz; siz ise sadece imtiyazlı azınlığın çıkarlarını. Bu yıkım yasasını tanımıyoruz, geri çekene kadar mücadelemiz sürecektir çünkü bu topraklar sadece sizin değil, 86 milyonun; çünkü doğa satılık değil,

emanettir. Biz bu emanete sonuna kadar sahip çıkacağız dolayısıyla bu 3'üncü maddenin de metinden çıkarılmasını teklif ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Nail Bey...

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Teşekkür ederim Başkanım.

Herkese günaydın diyorum. Gönül isterdi ki bu saatte finansal erişimi, düşük faizleri, sanayicinin, tacirin üstündeki maliyetleri konuşsaydık ama biz çıkmışız "MAPEG şunu yapar, bunu yapar." diyoruz. Gerçekten çalışmamızda bir verimlilik var mı yok mu, onu bilmiyorum. Biz genellikle biliyorsunuz iş dünyasını temsil ediyoruz burada. İsminden belli; sanayi, teknoloji, bilişim diyoruz, yapay zekâ, şu bu falan diyoruz, daha verimli olması gerekir diye düşünüyoruz ama biz çıkmışız buraya "Herhangi bir şey yapılmıyorsa işte MAPEG yapar..." Hep arkadan dönüp bir şeyler çevirmeye çalışıyoruz. Mevcut mevzuatımıza göre ÇED Yönetmeliği'nin 2'nci listesinde yer alan maden projeleri için "ÇED Gerekli Değildir" kararı alınmadıkça herhangi bir onay, teşvik, izin, ruhsat işlemi yapılamaz. Bu temel ilke çevre koruma anlayışının, Anayasa ve çevre hakkının omurgasıdır aslında. Ancak bu teklifle artık ÇED süreci tamamlanmadan orman izinleri verilebilecek. Hatta Orman Genel Müdürlüğü tarafından verilen izinler ÇED açısından otomatik olumlu kabul edilecektir. Arkadaşlar, ya, elinizi vicdanınıza koyun, yüreğinize. Bu, doğru bir şey mi Allah aşkına ya? Ha, burada tamam, bazı şeylere "evet" diyelim ama doğru olmayan şeyleri de geri çekin, boşuna bizi uğraştırmayın. Bu ne demektir değerli arkadaşlar? Bu, çevreyi denetlemeye yetkili kurumların devre dışı bırakılmasıdır. Bu, bilimsel ve toplumsal değerlendirmelerin baypas edilmesi demektir. Bu, idare hukukunun en temel ilkelerinin şirketler lehine ters yüz edilmesidir. Bu, idare hukukunun en temel ilkelerinin şirketler lehine yine ters yüz edilmesidir. Evet, teklif aynı zamanda kamu kurumlarına üç ay içerisinde görüş bildirme zorunluluğu getirmekte. Süre içinde görüş bildirilmemesi durumunda zımni onay mekanizması öngörmektedir. Yani ilgili kurum görüş bildirmezse olumlu görüş vermiş sayılacak. Oysa bizim hukukumuzda zımni onay değil, zımni ret esastır. İdare sessiz kalırsa bu bir onay değil, dava açılabilir bir ret anlamına gelir. Ama şimdi ne yapıyoruz? Sessizliği "evet" olarak yorumluyoruz, imza atmayan bürokrati hiçbir işlem tesis etmeden işlem kurmuş gibi sayıyoruz. Bu, sadece çevre hukuku açısından değil, idare hukuku, kamu denetimi ve bürokratik sorumluluk sistemi açısından da yıkıcı bir düzenlemedir. Bürokrasiye fiilen ya imza atarsın ya da onay vermiş sayılırsın denmektedir. Bu yaklaşım kamu kurumları üzerinde büyük bir baskı oluşturacak, usulsüzlük riskini artıracak, çevresel ve toplumsal etkileri göz ardı eden kararların hızla alınmasına neden olacaktır. Dahası, bu maddede bilgi edinme, katılım, dava açma hakkı da tamamen devre dışı bırakmıştır. Bu maddeye ilişkin teklif gerekçesinde işletme izni alınıp alınmayacağının belirsizliğinin yatırımcı açısından risk oluşturduğu belirtiliyor. Elbette yatırım ortamının öngörülebilir olması önemlidir. Ancak şunu açıkça ifade etmeliyiz: Çevre koruma yükümlülüğü bir yatırım engeli değil, toplumsal bir zorunluluktur. Riskten korunmak adına çevreyi, halk sağlığını, yargı denetimini ve kamu kurumlarının yetkisini etkisizleştiremezsiniz. "Sermayeye güvence" adı altında çevre hakkını gasbedemezsiniz. Bunu yaparsanız bunun adı planlama değil, talan olur, keyfilik olur, hukuk dışılık olur.

Bu nedenlerle Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz teklifin 3'ncü maddesinin mutlaka geri çekilmesini talep ediyoruz çünkü bu madde çevre hakkına aykırıdır, hukuki güvenceye aykırıdır, kamu yararına aykırıdır. Biz, önce yatırım, sonra çevre anlayışına karşıyız. Biz, çevrenin korunmadığı bir kalkınmanın sürdürülebilir olmadığına inanıyoruz. Biz, halkı ve doğayı dışlayan her türlü düzenlemeye karşı durmaya devam edeceğiz diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, ben de teşekkür ediyorum.

Deniz Bey, canlı yayın yapacaksınız, oturumu benim yönettiğimi söylerseniz takipçilerinize.

Buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Yani aslında bu gibi toplantıların doğrudan burada görüntüyle kayıt altına alınması, aynı nasıl sözler tutanak altına alınıyorsa görüntüyle de kayıt altına alınmasında fayda var, biz de tarihe tanıklık edilmesi açısından kaydediyoruz bazı konuşmalarımızı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, tutanaklarda o fıkrayı, Rıdvan Bey'in fıkrasını okuyunca ne düşünecek gelecek nesiller onu bilmiyorum.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Tabii, Türkiye'de o kadar böyle trajikomik olaylar yaşanıyor ki fıkralar onların yanında böyle buz gibi kalıyor bazen.

Şimdi "...İlgili kurum tarafından IV. Grup ile stratejik veya kritik madenlere izin verilmeyen hâllerde; sahanın rezerv potansiyeli, yeri, cinsi ve ekonomiye katkısı gibi hususlar dikkate alınarak Bakanlıkça yapılacak başvuru üzerine izin hakkında nihai karar, üstün kamu yararı çerçevesinde kurul tarafından verilir." diyor. Bakın, ben size bunun tam anlamını söyleyeyim: Nerede altın madenî faaliyeti yapılmak isteniyorsa Kurul "Üstün kamu yararı." diyerek izin verebilecek, bu kadar net. Neden? Bu da AK PARTİ'nin altına neden bu kadar düşkün, neden altının peşinde koşuyor, neden vahşi madencilığe rağmen "Daha fazla altın, daha fazla altın." diyor sorusunun yanıtında gizli. O da şu: Türkiye'de çıkarılan altın ister yerli firma tarafından ister yabancı ortaklı olsun, hangi altın madeninden çıkarsa çıksın, çıkan altın doğrudan Merkez Bankasına satılmak zorunda.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - TL karşılığı.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Eğer Merkez Bankası almazsa piyasaya satabilir, bugüne kadar da Türkiye'de çıkan, üretilen bütün altın Merkez Bankası tarafından satın alındı. Şimdi neden önemli?

FARUK AYTEK (Adana) - Sizi niye rahatsız ediyor?

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Beni rahatsız etmiyor, başka bir boyut var, üstün kamu yararı kılıfına, içine alınması durumu var.

Şimdi, bakın, neden? Çünkü Türkiye'nin yabancı finansörlere özellikle yurt dışında çok büyük borçları var, AK PARTİ Hükûmetinin yaptığı borçlar var, gelecek nesillere devrettiği borçlar. Şimdi, bunları ödemesi için dolar veya euroya ihtiyacı var ama Merkez Bankasında dolar ve euro basmadığı için, hazine de doğru düzgün dolar ve euro rezervi olmadığı için mecburen bir takas aracına ihtiyacı var. Öyle bir şeyi olacak ki onu dolar veya euroya çevirebilsin ama o takas aracını elde etmek için de TL

ödeyebilirsin, işte bu altın o altın. Türkiye'de çıkarılan altını Merkez Bankası TL verip alıyor, o takas aracını dolar, euro veya altın olarak da yabancı döviz cinsinden borçların ödenmesinde veya çeşitli faaliyetlerinde kullanıyor. Dolayısıyla altın söz konusu olduğunda, ilerleyen aşamada eğer bu kanun maddesi bu şekilde geçerse, Kurul "Üstün kamu yararı var, o nedenle de ben altınla ilgili yapılan başvuruları madencilik faaliyetine açıyorum." diyebilecek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yani bakın, burada bir izni verip vermemesi artık söz konusu değil, dolayısıyla da ben burada böyle nokta atış bir kanun maddesi olduğunu düşünüyorum. Ben bu kısmın da sıkıntılı olduğunu bir kez daha vurguluyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Orhan Bey, buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Teşekkür ederim.

O kadar geniş yetkiye sahip ki bu maddeyle Kurul, gerçekten millî parklar, sulak alanlar, yaban hayatını koruma, gelişme sahaları, ormanlar, Turizmi Teşvik Kanunu'na göre ilan edilen kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri, turizm merkezleri yani bütünüyle bakıldığında kültür varlıkları, tabiat varlıkları, sit alanları bütününde etkin ve yetkili bir madde. Burada özellikle bu kültür varlıklarının korunması meselesinde yani hiç akla hayale gelmeyen enteresan bir yöntem uygulanmış, bu yöntemle göre... Kültür varlıkları işletme sırasında önceden şu yapıldı: Önce o bölgenin kültür varlıkları ve diğer doğal varlıkları tespit edilir, ona göre ÇED raporu içerisine dâhil edilir, ÇED raporuna göre uygundur veya değildir kararı verilir. Oralar varsa kesinlikle orada bir kazı işlemine, maden iznine veya benzeri bir izne müsaade edilmezdi. Şimdi maden izni veriliyor çalışma sahasına. Çalışma sırasında kepçe vurdu, tarihî, kültürel bir materyal çıktıysa onu bildirirse bildirir, bildirmezse kepçeyle beraber toz dumana karışır. Gördü, bildirdi, gelir Bakanlığın ilgili kurumları, der ki: "Şu ana kadar buraya yaptığın masrafları karşılıyoruz. Sen buradan ayrılıyorsun, buraya biz bakıyoruz. Eğer bunun dışında yapmış olduğun, bundan sonra buradan doğacak bir kaybın varsa bunu da karşılıyoruz." Bu nasıl bir şey? Gerçekten, gerçekten şaşırdık yani böyle bir sistem, böyle bir yöntem, böylesine mükâfatlandırılan bir şey... Bilim insanlarının bir raporu var. Kim bunlar? "Kültür, doğa mirasımızın ve yaşam alanlarımızın sınırsız yağmalanma yasasıdır ve buna karşıyız." diyor Arkeologlar Derneği Yönetim Kurulu. Nasıl böyle bir şey yapılabilir, şaşırmış durumdayız, olacak şey değil. Bir yerde tarihî varlık var, tarih, kültür varlığı var ve bu varlık ancak orayı kazın kepçe neyse onunla ortaya çıkacak; bildirirlerse burada tarihî, sanatsal bir envanter var, bir yapı var, ondan sonra devreye girecek Bakanlık; nasıl bir kanun bu, nasıl bir imtiyaz bu? Dünyada eşinin benzerinin olmadığını söylüyor bu arkadaşlarımız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Kısaca iki paragrafını okumak isterim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Kısaca...

"Bu yasa teklifi dünya ortak kültür ve doğal mirası alanları için bir tehdit niteliğindedir. Yasa onaylandığı takdirde maden sahası içerisinde herhangi bir yüzey araştırması, arşiv taraması, kamu kurum ve kuruluşlarının görüşü alınmadan çalışmaya başlanması, daha sonrasında kültür varlığı olduğu görülürse Kültür ve Turizm Bakanlığı inceleme yapıp bir karar verecek. Burada, maden ve enerji sahasında kültür varlığının tespitini kimin yapacağı belirtilmemiş. Kültür ve Turizm Bakanlığı bu alanda kültür varlığı olduğunun tespitini yapıp bilgilendirecek kurumun hangisi olduğuna dair bir bilgi yer almamaktadır. Şirketin de bunu bildirmeyeceği aşikâr. Kültür Bakanlığının bilgilendirilmesi ve kazı yapılmasına karar verildiği durumda yapılacak olan bazı masraflarını Bakanlık karşılayacak ve ruhsatın iptali durumunda ise yatırım giderleri tutarındaki tazminat ruhsat sahibine ödenecek. Mevcut durumda alanda yapılacak kurtarma kazılarını ruhsat sahibi olan şirket karşılıyor. Bakanlık, kültür varlıklarına ayırdığı kısıtlı bütçesiyle bunu da karşılamak istemeyeceği için maden alanında tespit edilen/edilmeyen kültür varlıklarının tahribatına göz yumması kaçınılmaz görünmektedir."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz, sağ olun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bundan daha büyük ne olacak ki?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Meseleyi çözdük.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Hakikaten şaka gibisiniz ya! Başkanım, şaka gibisiniz ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Niye şaka gibiyiz?

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Gerçekten komiksini ya!

AYTEN KORDU (Tunceli) - Ama o, "Teşekkür ediyoruz." bile baskı biliyor musunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ne diyeyim, teşekkür etmiyorum mu diyeyim?

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Daha samimi olabilir.

AYTEN KORDU (Tunceli) - O bile bir baskı, "Bitir." yani "Bitir, bitir."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, ne dememi bekliyorsunuz, ya "İstedığınız gibi konuşun." mu diyeyim yani bu saatte?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, arada dalıyorsunuz galiba Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, ben hiç dalmıyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Sizin iktidarınızda yapılıyor bu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, bizim iktidarımızda bu Mecliste yapılıyor, evet.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Yani tarihi, Osmanlı kültürü, bütün eski kültürleri üst üste koyduğunuzda... Çok enteresansınız ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, buyurun lütfen.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Şimdi, on dokuz saatir Komisyonundayız, 3'üncü maddedeyiz daha.

Şimdi, bu madde sadece yer altı, yer üstü kaynaklarının, kültür varlıklarının talanını değil, aynı zamanda sermayenin hukuk katliamını da garanti altına alıyor Sayın Varank. Bu maddede aslında halkın adalet arayışı yoluna da dinamit döşeniyor. Yerli, yabancı sermayeye, sınırsız sömürüye ek olarak bir de hukuka takılmama yetkisi hakkı da vermiş durumdasınız ama çok daha tehlikeli bir durum var, o da şu: Bu yasa bu maddesiyle halkın adalet duygusuna doğrudan doğruya bir saldırı içeriyor.

Şimdi, bakın, ÇED süreçlerini konuşuyoruz ama ÇED süreçlerinin kendisi zaten birer harabeye dönüşmüş durumdaydı. Bu maddeyle görüyoruz ki ona bile tahammülünüz yok, daha beterini istiyor patronlar diye yazmışsınız, yazmışsınız. "ÇED sürecinde hukuki öngörülebilirliğin artırılması" diye bir ifade var burada. "Hukuki öngörülebilirliğin artırılması" demek vahşi madencilere hukuktan azade bir cennet kurmak demek. Bu maddeyle, bakın, odalar, dernekler, yurttaşlar artık hangi madene izin verildiğini değil, hangi madene yanıt verilmediğini takip etmek zorunda kalacak. Kim, nereden, nasıl görecektir bu başvuruyu, onun hiçbir yanıtı yok, boşluk.

Şimdi, bakın, bugün ÇED davalarında bir çevre davası açmak için en az 100 bin lira gerekiyor. Keşif masrafları 180 bin liraya çıkmış durumda. Kanal İstanbul gibi büyük projelerde bu rakam 1 milyona yaklaşıyor. Bu ülkenin halkı dağıtı, deresini, zeytinliğini savunmak için mahkemeye gidemez hâle getirilmek isteniyor ama yine de halk adalet mücadelesi veriyor.

Bakın, bu ülkede toprağını savunan köylünün emekli maaşı haczedildi, yine de adalet kapısından vazgeçmedi halk. Dolayısıyla siz bunu bile çok görmüşsünüz, hukuka da kazma kürek dalmışsınız, patronların hukukunu genişletmişsiniz ve doğayı savunmak suç gibi gösteriliyor âdeta. Bu yasa teklifi diyor ki: "Sen yeter ki kazma getir, kepçe getir; hukuku da ezeriz, halkı da sustururuz; senin canın sağ olsun!" Bu yasa teklifiyle halkın yaşam alanlarına, suyunu, toprağına saldırı yasal güvenceye kavuşturuluyor. Patronlara "Sen kazan, halk ödesin." diyorsunuz. İdare ve şirketlerle izinlere dair ihtilaf çıkınca "Aman ha, yargıya gitmeyin." "Aman ha, holdingler zaman kaybetmesin." "Aman, cebinizden para çıkmasın, tatlı tatlı halledelim." diye bir kurul uydurulmuş; kurulda halk yok ama "Her şey sermaye için." diyen bütün bakanlar var. Şirketler kazanıyor, halk hem doğasını kaybediyor hem de adalet arayışını tümüyle ortadan kaldırmaya çalışıyorsunuz; biz bunlara itiraz ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Son bir cümle: Bu yasa teklifinde imzası olanlar, milletin vekili olarak değil çoğu bu alanda iş yapan patronlar olarak çıkarıyorsunuz bu yasa teklifini ve vekiller olarak hukuktan azade olmaya çalışıyorsunuz. Utanç verici buluyorum bu durumu.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Sabahın bu saatinde ne gerek var bu sözlerle.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, size de teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Vekilim.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, bu yasa teklifinin değerlendirmeleri için salı günü bir görüşme yaptık "Bilgilendirme toplantısı" adı altında ve zımni onayla ilgili konu ilk kez orada karşımıza geldiğinde bende oturmayan, aklıma yatmayan zımni onay müessesesinin idare hukukumuzda bugüne kadar olmamasından kaynaklanan bir tereddüt oluştu. Bu tereddüdü belki bizde var olan ezber nedeniyle, bugüne kadar hep zımni ret müessesesinin işletilmesi ve İdari Usul Yasası'nın buna göre düzenlenmiş olması nedeniyle "Bu ezberimiz bozuluyor, onun için mi acaba farklı geldi?" diye değerlendirdik.

Sayın Genel Müdürümüz -zannediyorum- bunun başka yasalarda olduğuyla ilgili açıklamada bulundu. Hakikaten 3194 sayılı İmar Kanunu'nda bununla ilgili bir düzenleme var fakat ben naçizane otuz beş yıllık hukukçuyum, idare hukuku da çalıştım, dolayısıyla, zımni onayın böyle bir hâlde uygulanmasıyla ilgili beni rahatsız eden bir şey oldu ve bunun üzerinde düşünmeye başladım.

İdari yargılama usulünde zımni ret üzerine altmış günlük bir süre içinde dava açılması yolunun sağlandığı fakat zımni onayla ilgili herhangi bir düzenlemenin mevcut olmadığı, zaten onayın olumlu bir işlem olması nedeniyle dava konusu edilmesine de gerek kalmayacağı gibi bir sağlamayı kendi aklımda yaptım fakat şuna cevap bulamadım hukuken: Bizim idare hukukumuzda idare, zımnen reddettiği ya da açıkça reddettiği işlemi daha sonra gerçekleştirmek suretiyle konusuz bırakabilir. Oysa zımni onayı işlettiğimiz bir müessesede artık idare yeni bir işlem yapabilecek durumda olmaz; onayladığı işlemi dava açmak suretiyle kendisi ortadan kaldırmak için mahkemeye gitmek mecburiyetinde kalır. O nedenle, diyelim ki zımnen onaylandığı kabul edilen bir ÇED raporunda idare eksiklik yaptığını... Çünkü suskunlukla oluşuyor bu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, bitirin.

CUMHUR UZUN (Muğla) - İncelemeyi bitiremediği hâlde eksikliğe rağmen "Onaya gidiyor nasıl olsa." o ana kadarki durumu da "Onaylanmasını gerektiriyor." olarak gördüğü ve bu nedenle suskunluğu biraz da kabul ederek verdiği zımni onayda son kertede bir eksiklik ve onay vermemesi gerektiği bir durum olduğunda, tespit ettiğinde artık yapacağı tek şey kalmıştır idarenin, kendisinin zımnen onayladığı işlem aleyhine idari mahkemelerde, yerine göre Danıştayda dava açmak mecburiyetinde kalacaktır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim...

CUMHUR UZUN (Muğla) - Ve bu, o ana kadar oluşturduğu kazanılmış haklar nedeniyle farklı sorumluluklar doğuracaktır. Ben günün hangi saatinin olduğunu, vücutların ne kadar yorgun olduğunu bilerek ama buna rağmen "Hukukçu kimliğimde var olan bilgi birikiminin bu kanuna faydası olabilir mi?" düşüncesiyle söylediğimi ifade etmek isterim, zihin karıştırmak amacım yok.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

7334 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nda "İdare 30 gün içinde görüş vermezse Bakanlıkça işlem tesis edilir." diye bir madde var. Zımni kabul olarak kabul ediliyormuş, Anayasa Mahkemesinde hızlandırma hedefi meşru sayılmış "Kanun koyucunun takdirinde." demiş.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - O zaman, bu da Anayasa Mahkemesine gidecek.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Muhtemelen, siz götürürsünüz zaten.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, burada hızlandırmayı kabul edecek mi etmeyecek mi? İkisnin konusu birbirinden farklı, o yüzden.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 3'üncü madde kabul edilmiştir.

4'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4- 3213 sayılı Kanunun mülga 8 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Stratejik veya kritik madenler:

MADDE 8 - Arz kesintisi veya yüksek fiyat artışı hâlinde ciddi ekonomik sorunlar veya güvenlik zafiyeti doğabilecek, sanayi üretiminin temel girdilerinden olan ve yüksek arz riski taşıyan madenler, kritik maden olarak kabul edilir.

Ulusal güvenlik ve ekonomik refah için yüksek öneme sahip olan ve iç veya dış etkenler nedeniyle arzı kısıtlanabilecek madenler, stratejik maden olarak kabul edilir.

Stratejik veya kritik madenler Millî Savunma Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak Bakanlık tarafından tespit edilir.

Stratejik veya kritik madenlere ilişkin madencilik faaliyetleri için 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümleri doğrultusunda acele kamulaştırma yapılabilir.

Bir önceki yıldaki üretim miktarının yüzde onunu geçmemek kaydıyla stratejik veya kritik madenlerin belirli bir oran veya miktarda ruhsat sahiplerince stoklanmasına Cumhurbaşkanınca karar verilebilir."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Madde üzerinde aynı mahiyette 4 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

1'inci önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesinin tekliften çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rıdvan Uz
Çanakkale

Aynı mahiyetteki 2'nci önergenin imza sahipleri:

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Talat Dinçer
Mersin

Türker Ateş
Bolu

Ednan Arslan
İzmir

Şeref Arpacı
Denizli

Aynı mahiyetteki 3'üncü önergenin imza sahibi:

Mesut Doğan
Ankara

Aynı mahiyetteki 4'üncü önergenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mesut Bey, konuşmak mı istiyorsunuz, gerekçeyi mi okutalım?

MESUT DOĞAN (Ankara) - Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Çalışmamızın 20'nci saatindeyiz, sevindirici olan o ki tüm Komisyon üyelerimiz elhamdülillah yeni başlamış gibi dinç vaziyetler.

Adamın birisi hanımının zoruyla hayatında ilk defa camiye gitmiş, camiye giderken yanında 7 yaşındaki çocuğunu da götürmüş, onu şadırvana oturtmuş, demiş ki: "Oğlum, sen burada beni bekle, zaten 2 rekat namaz kılıp hemen çıkacağım." Camiye girmiş ama 4, 8 devam ediyor. Meğer teravih namazına yakalanmış. Hemen hararetle bir şekilde çıkmış, ceketini uzatarak oğluna demiş ki: "Oğlum, ceketini al, sen eve git, bu iş inada bindi, ya imam pes edecek ya biz pes edeceğiz." Ama anlaşılan o ki iktidar da pes etmeyecek, muhalefet de pes etmeyecek; o şekilde herhâlde çalışmamızı yürüteceğiz inşallah.

Ben 4'üncü maddeyle ilgili, kısaca, özet olarak 4 şey söylemek isterim: Birincisi, stratejik veya kritik maden sahalarında acele kamulaştırma yetkisinin geniş yorumlanması özel mülkiyetin korunması açısından sorun yaratabilir ve yurttaş haklarını zedeleyebilir diye düşünüyorum. İkincisi, hangi madenlerin stratejik veya kritik sayılacağı Bakanlık inisiyatifinde ve siyasi değişkenliğe açık bir şekilde tanımlandığından uygulamada belirsizlik ve keyfiyet riski taşıdığını düşünüyoruz. Üçüncü olarak ise, ruhsat sahiplerine getirilecek zorunlu stok tutma yükümlülüğü, özellikle finansal gücü sınırlı küçük ve orta ölçekli işletmeler için ek mali yük doğurabilir diye düşünüyoruz ve dördüncü olarak, bu maddeyle kamu madencilik alanına daha fazla müdahale imkânı elde ederken özel sektörün öngörülebilirliği ve yatırım güvenliği olumsuz etkilenebilir. Bu nedenle, 4'üncü maddenin komple çıkartılması gerektiğini söylüyoruz.

OTURUM BAŞKANI CEVAHİR UZKURT - Evet, teşekkür ederiz.

Önergeyle ilgili başka...

Buyurun.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Evet, kıymetli bir iş yapıyoruz hakikaten iktidarıyla muhalefetiyle, yirmi saatlik bir süreci dolduruyoruz. Bu önemli süreç nasıl önemli? Şimdi, bir 40'lar meclisi varmış efendim. (Gülüşmeler) Bu 40'lar meclisi toplanmış. Böyle sabah toplanmışlar, ertesi gün olmuş, ya 1 kişi vefat etmiş, 39'a düşmüş, 40'ı bulacaklar, bir türlü anlaşamıyorlar. En sonunda bir arkadaş üzerinde mutabakat sağlanmış, demişler ki: "Bu olsun, tamam." Tam da böyle işte sabaha doğru. O sırada dışarıdan birisi içeri girmiş, 40'lar meclisi başkanının, divan başkanının kulağına eğilmiş, demiş ki: "Efendim, şöyle bir ordinaryüs profesör, bir âlim geldi, kapıda." "Eyyvah, biz bunu nasıl unuttuk ya? Yani bu hepimizden üstün, bizim bu adamı almamız lazım ama seçtik. Ne yapalım, ne diyeceğiz adama da?" demiş. Demiş ki: "Bir bardak su verin bana." Vermişler. Ağzına kadar doldurmuş, demiş ki: "Götürün siz bu zata, bu âlime, o anlar." "Doldu artık, sana yer yok." demiş yani. Götürmüşler zata vermişler, görmüş, tebessüm etmiş, şöyle bahçeye bakmış, bir tane gül yaprağını koparmış, üstüne koymuş, içeri geri yollamış. "Ben sizi taşırmam." demiş yani. Muhalefet de sizi inanın taşırmaz, ya bir şeyimize "evet" deyin Allah rızası için, her şeye "hayır, hayır, hayır" nedir bu ya?

Şimdi, önemli maddeye gelince efendim, şimdi, bu teklifle stratejik ve kritik madenlerin neler olduğu ve bunların tespitinin nasıl yapılacağı ile bu maden faaliyeti için acele kamulaştırma yapılabileceği, ayrıca, bir önceki yıldaki üretim miktarının yüzde 10'unu geçmemek kaydıyla stratejik veya kritik madenlerin belirli bir oran veya miktarda ruhsat sahiplerince stoklanmasına Cumhurbaşkanınca karar verilebilmesini düzenlemektedir. Yine Cumhurbaşkanına veriyoruz yetkiyi. Ya, yani nasıl oluyor bu yasama işi? Bir daha önümüze çıktı.

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Yetkiyi sen veriyorsun.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Ya, ben noterim işte ya, ben noter olmak istemiyorum, ben bu işin...

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Kanunda var.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Hocam, noterin daha fazla yetkisi var.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Ancak söz konusu düzenleme hukuk devleti ilkesi, mülkiyet hakkı, belirlilik ve ölçülülük ilkeleri bakımından ciddi sakıncalar içermektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI CEVAHİR UZKURT - Buyurun.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Stratejik ve kritik maden tanımı yapılmadan yani "stratejik maden" diyoruz da nedir bu? Yani bunun bir tanımını ortaya koyalım, hangi madenler stratejik ve neden stratejik? Nesnel ölçütler belirlenmeden yani acele kamulaştırma ve stoklama gibi temel hakları ve ekonomik faaliyeti doğrudan etkileyen düzenlemelerin kanunla getirilmesi Anayasa'yla güvence altına alınmış pek çok ilkeye de aykırılık teşkil ediyor. Bu nedenle, teklifin ilgili maddesinin hem hukuki güvenlik hem de temel hakların korunması adına metinden çıkarılmasını talep ediyoruz.

Ayrıca, bir talebimiz daha var: Efendim, iyi gidiyoruz, bu işi bitirmeden ayrılmayalım ama cuma saatinde bir cuma arası vererseniz mutlu oluruz.

Teşekkür ederiz.

OTURUM BAŞKANI CEVAHİR UZKURT - Teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

Gerekçeyle ilgili söz isteyen var mı arkadaşlar? Yok.

Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesiyle, stratejik veya kritik öneme sahip madenlerin diğer madenlerden ayrıştırılarak öncelikli şekilde aranıp işletilmesine imkân tanınması, bu madenlerin belirlenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi, millî menfaatler ve kamu yararı doğrultusunda acele kamulaştırma hakkı tanınmasıyla Cumhurbaşkanına bu madenler için stok tutma yükümlülüğü getirme yetkisi verilmesi öngörülmektedir. Bu düzenlemeyle, daha önce yürürlükten kaldırılmış Maden Kanunu'nun 8'inci maddesinde "Stratejik veya kritik madenler" başlıklı yeni bir madde öngörülmektedir. Arz kesintisi veya yüksek fiyat artışı hâlinde ciddi ekonomik sorunlar veya güvenlik zafiyeti doğabilecek, sanayi üretiminin temel girdilerinden olan ve yüksek arz riski taşıyan madenlerin kritik maden olarak kabul edileceği, ulusal güvenlik ve ekonomik refah için yüksek öneme sahip olan ve iç veya dış etkenler nedeniyle arzı kısıtlanabilecek madenlerin ise stratejik maden olarak kabul edileceği, bu madenleri Millî Savunma Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının belirleyeceği, bu madenler için acele kamulaştırma yoluna gidilebileceği, ruhsat sahiplerinin bu madenlerin önceki yıl üretim miktarının yüzde 10 oranı kadarını stoklamalarına Cumhurbaşkanlığı tarafından izin verilebileceği gibi yine sektör oyuncularına adrese teslim yeni ayrıcalıklar içeren bu maddenin teklif metninden çıkarılması gerekmektedir.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, Cumhurbaşkanlığına niye bağlansın ki Cumhurbaşkanı bunlarla mı uğraşacak? Çok acayip bir şey yani büyük devlet diyoruz, dış işleri var, uluslararası ilişkiler var, farklı diploması var. Bu meselede Cumhurbaşkanı ne yapacak? Cumhurbaşkanlığı... Bu kurul ağabey. Bu işi bırakacak; maden işiyle, değerli madenle... Acayip bir durum, anlaşılır bir durum değil gerçekten.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır, Cumhurbaşkanı işte yardımcısına veriyor, onlar bir kurul kuruyor, ortak akılla karar veriyorlar.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Onu anlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çünkü yürütmenin başı Cumhurbaşkanı; o, o yetkiyi altına kendisi verecek.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Sayın Başkan daha üst düzey işler, daha büyük işler diyorum ben. Bunu ilgili kurum, ilgili bakanlık yapar, görevi dâhilinde yapar yani.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır, tek başına karar verse dersiniz ki "Bakanlık tek başına niye karar veriyor?"

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Ya, Almanya Başbakanı veya Trump bunlarla uğraşıyor mu?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Trump kaç tane kararname imzaladı, canlı yayında imzaladı adam, bin tane kararname imzaladı.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - O kendi yetkisini kullanıyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Adam ne dedi Ukrayna'ya? "Bu kritik madenlerle ilgili bizle anlaşma yapmazsan..."

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Amerika iki yüz yıllık devlet, biz beş bin yıllık devletiz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Beş bin yıllık, evet. Üniversitelere federal destek verilmesine, bütçe verilmesine Trump karar veriyor. Bir imza atıyor "Ben sana federal bütçe vermiyorum." diyor, geçiyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Amerika örnek bir demokrasi değil ki zaten, niye örnek veriyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz örnek sordunuz, ben veriyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama Amerika... Kötü örnek, örnek değildir yani.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ednan Bey, buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Şimdi, Rıdvan ağabey ile Mesut Bey çıtayı biraz yükseğe koydular. Biz de dilimiz döndüğünce "Cumhuriyet Halk Partisi fıkra anlatmadı." denilmesin diye tutanaklarda...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mütakabiliyet esasına göre.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Bizim Temel Amerika'ya gitmiş, 50 katlı bir bina, bir proje çizdirmiş, tam ruhsat alırken "51 olmaz mı?" demiş. Görevli "Beyefendi, ilgili hesaplarınızı, projelerinizi yapın; isterseniz 75 kat yaparsınız." demiş. Gitmiş, gelmiş, tam 75 kat için ruhsat alacak "76 olmaz mı?" Görevli "Efendim, isterseniz 100 kat yapın." demiş. "Peki." demiş Temel, gitmiş gelmiş; 100 kat... "Ya, 101 olmaz mı?" "Beyefendi, isterseniz 150 kat olsun." Temel de "Yahu, ağız tadıyla bir kaçak kat yaptırmadınız." demiş.

Şimdi, ağız tadıyla bir kanun çıkarttırmadı ya bu muhalefet bugün yirmi saattir burada size, siz inat, biz inat; bakalım bu işin sonu nereye varacak.

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Başkanım, tam denk geldi, ben de bir fıkra anlatayım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O bitirsin, söz vereceğim.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Anlat vallahi, anlat.

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Tam denk geldi, arkadaşlar da uyukluyor, yorgunluk...

Şimdi, aylardan ramazan. Adam oğlu ve eşiyle caminin önünden geçerken tam yatsı ezanı okunuyor. "Oğlum, sen şu eşeğe bak, ben gidip bir namaz kılayım." diyor ama adamın namazla da pek alakası yok.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ama o hikâyeyi anlattılar.

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Bugün mü?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet. "Şu ceketi al..."

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Ha, bugün anlatıldıysa tamam, ben dinlemedim orayı.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - İrfan ağabey, günaydın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sen "2 numaralı fıkra." de, geç.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Günaydın, sen tutanaktan bak ağabeyim.

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Yani, bir inatlaşma gidiyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayırlısı.

Buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Teklifin 4'üncü maddesinde stratejik ve kritik madenlerin tanımı eksik yani kanunda bu maddelerin neler olduğunun açıkça sıralanması gerekirken teklifle idareye geniş takdir yetkisi bırakmakta ve kanunilik, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesi ihlal edilmektedir. Bu madenler özelinde, teklifte acele kamulaştırma yapılacağından, Bakanlığın ilan edeceği bir maden için maddeyle acele kamulaştırma yoluna gidilmesi mülkiyet hakkı açısından da sorunlar doğurabilecektir. Sorun, ülke madenciliği açısından bir madenin kritik ve stratejik olarak tanımlanıp işletilmesi değil, bu madenlere özgü mevzuatın belirsiz ve soyut bir hükümle yazılmasıdır. Bakanlık maden gruplarını 3213 sayılı Kanun'da açıkça sıralamışken bu yeni statüdeki madenleri tümüyle idari takdire bırakmaktadır. Ayrıca, birçok acele kamulaştırma karar örneğinde de gördüğümüz gibi, bu uygulamanın içinin boşaltıldığı ve yargı süreçlerinde hak arama yollarının önünün kamulaştırma kararlarına kıyasla daha zorlaştırıldığı için yöre sakinlerinin aleyhinde işletildiği açıktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Kritik madenlerin önceki yıl üretimine kıyasla yüzde 10'una kadarki kısmını stok yapabilmesi, bu stokun ne kadar ve ne oranda olacağına dair Bakanlık yerine Cumhurbaşkanının karar verecek olması, madenler üzerindeki ana yetkinin de Cumhurbaşkanına kadar uzanması sorunludur.

Bu nedenlerle 4'üncü maddenin tekliften çıkarılmasını Cumhuriyet Halk Partisi olarak arz ve teklif ederiz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, buyurun.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Evet, yine kritik bir madde, 4'üncü madde. Bu maddeyle de çevreyi, hukuku ve halkın geleceğini açıkça hiçe sayan bir anlayışla maden kanunlarında köklü ve tehlikeli değişiklikler yapılmaya devam ediliyor. "Kritik ve stratejik maden" bahanesiyle getirilen bu yeni düzenlemeler doğrudan halkın yaşam hakkına, çevreye ve kamusal denetime yönelik sistemli bir saldırdır. Artık, hangi madenin kritik ya da stratejik olacağına iktidar yani Bakanlık karar verecek, bu madenlerin listesi kamuoyuna açıklanmayacak, Meclis denetimine sunulmayacak; tüm kararlar kapalı kapılar ardında alınacak. Bu yasal güvence değil, açık bir keyfiliktir. Yetmiyor, bu madenler için acele kamulaştırma yetkisi de getiriliyor yani halkın arazisi, tarlası, köyü bir günde elinden alınabilecek. Üstelik bu kararlar için halkın onayı da, çevresel etki değerlendirmesi de gerekmeyecek. Bu, açıkça halkın mülkiyet hakkının gasbidir.

Cumhurbaşkanına verilen yetkilerle üretim oranları, stok miktarları ve madenlerin işletme koşulları da tek kişiye bağlı hâle getiriliyor. Bu, ülkenin yer altı kaynaklarını tek bir imzanın insafına bırakmak demektir. Bu ülke şirketlerin çıkarları için yönetilemez, bu halk maden lobilerinin kâr hesaplarına kurban edilemez. ÇED süreci fiilen ortadan kaldırılıyor. Orman izni alınırsa ÇED olumlu sayılacak, kurum görüşleri gecikirse otomatik olumlu sayılacak. Bu, denetim mekanizmalarının sistemli şekilde

etkisizleştirilmesidir. Devletin kurumları susturulmakta, çevre koruma ilkeleri ayaklar altına alınmaktadır. İktidar, millî çıkar ve güvenlik gibi kavramların arkasına sığınarak doğayı sınırsızca tahrip edecek, halkın toprağına el koyacak, kuralları tek başına yazacak ve tüm itirazları susturacaktır. Bu, kabul edilemez. Bu yasa teklifleri demokrasiyle, hukuk devletiyle, kamu yararıyla hiçbir şekilde bağdaşmamaktadır. Bu düzenlemeler geri çekilmelidir. Maden politikası kapalı kapılar ardında değil şeffaf biçimde, bilimsel veriler ve halkın katılımıyla yürütülmelidir. Kamu kaynakları özel şirketlere değil halka aittir. Bu ülke maden haritasıyla değil doğasıyla, insanıyla, hukuku ve vicdanıyla ayakta durur. Çevreyi, hukuku ve halkın geleceğini korumak için bu yıkım yasalarına karşı sonuna kadar mücadele edeceğiz ve dolayısıyla bu 4'üncü maddenin tekliften çıkarılmasını teklif ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Yalnız arkadaşlar, şöyle bir karar alalım, fıkra anlatacak olanlar konuşsun, anlatmayacak olanlar konuşmasın.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sen istedin Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Teklifin 4'üncü maddesiyle birlikte "stratejik maden" ve "kritik maden" kavramı da mevzuata dâhil ediliyor ancak bu kavrama ilişkin hangi madenlerin bu kapsama gireceği yasada tanımlanmıyor, bu belirleme Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının takdirine bırakılıyor. Bakanlık ilgili kurum ve bakanlıkların görüşünü alarak herhangi bir madenin kritik veya stratejik olduğunu kendisi belirleyecek. Bu durum ciddi bir belirsizlik yaratmakta çünkü listede yok, kriterler açık değil, hiçbir sınırlama getirilmemiş yani Bakanlık isterse herhangi bir madeni stratejik ilan edebilir. Bu yetki keyfi kullanıma açık bir yapı oluşturuyor.

Ayrıca, bu madde stratejik ve kritik ilan edilen madenler için acele kamulaştırma yetkisi getiriyor. Bu şu demek: Kamu yararı gerekçesiyle özel mülkiyet altında taşınmazlara hızlı bir şekilde el konulabilecek, normal kamulaştırma süreci işletilmeyecek, vatandaşın itiraz hakkı fiilen kısıtlanacak. Kamulaştırma kararı çok istisnai durumlar için öngörülmelidir ancak burada kamu yararı açıkça tanımlanmadığı için yatırım önceliği anlayışı vatandaşın mülkiyet hakkını zayıflatmaktadır. Bu da bizi Anayasa'nın 35'inci maddesiyle güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlali riskiyle karşı karşıya bırakır.

Öte yandan, bu madenler için Cumhurbaşkanı kararıyla zorunlu stok uygulaması da getiriliyor ancak bu stok miktarının neye göre belirleneceği, bu stokların finansal yükünü kimin üstleneceği, hangi şirketlerin bu kapsama alınacağı gibi konular belirsiz. Zorunlu stoklama kararı yatırımcıya ek maliyet getirebilir. Bu durum yatırımcıyı kamusal yükümlülük altına sokarken aynı zamanda piyasa dengesi de bozulabilir ya da bu yükümlülüğü kamuoyuna yansıtırsa bütün bütçe maliyeti ve sektörün etkileri hesaplanmamış görünebilir.

Burada dikkat çekilmesi gereken önemli bir husus da bu stratejik ve kritik madenlerin özel sektör tarafından işletilecek olmasıdır. Yani kamulaştırma kamu elinde yapılacak ancak işletme hakkı özel şirketlere bırakılacak. Bu da kamu kaynaklarının özel sektöre aktarımı anlamına gelir. Kamulaştırma bedeli kamu tarafından ödenecek ama bu sahalarda sağlanacak gelir özel şirketlere kalacak. Bu durum kamu yararı ilkesinin açık bir şekilde aşındırılması anlamına gelir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI CEVAHİR UZKURT - Teşekkür ederim.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Başkanım...

OTURUM BAŞKANI CEVAHİR UZKURT - Buyurun.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Yasa yapılırken belirsizlik yaratmamak gerekir, hele ki konu kamulaştırma gibi vatandaşın doğrudan mal varlığıyla ilgili bir alansa her kavram net tanımlanmalı, her yetki denetime açık olmalı ama bu maddede tam tersi bir durumla karşı karşıyayız.

Bu maddenin uygulanması ciddi hak ihlallerine yol açacaktır. Bu nedenle maddenin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

OTURUM BAŞKANI CEVAHİR UZKURT - Evet, teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Aynı mahiyetteki 4 önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Biz de konuşacağız.

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Konuşmak istiyoruz.

OTURUM BAŞKANI CEVAHİR UZKURT - Tamam, önergeyi oylayayım, ondan sonra maddeleri oylatalım.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Nail Bey var.

OTURUM BAŞKANI CEVAHİR UZKURT - Önergeyle mi ilgili konuşacaksınız?

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Evet, evet, 4'üncü maddeyle ilgili.

OTURUM BAŞKANI CEVAHİR UZKURT - Peki, arkadaşlar, müsaadenizle önergeyi oylatalım, maddeyle ilgili siz konuşun.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynı mahiyetteki 4 önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi, maddeyle ilgili söz almak isteyen Nail Bey.

Evet, buyurun.

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Görüşmekte olduğumuz bu kanun teklifinin bir başka dikkat çekici ve kaygı verici yönü "stratejik veya kritik maden" adı altında belirsiz bir tanımlamayla getirilen düzenlemelerdir. Bu başlık altında hem idari keyfiyet hem yasama yetkisinin devri hem de mülkiyet hakkının ihlali gibi birçok temel hukuk sorunu bir arada karşımıza çıkmaktadır. Değerli arkadaşlar, stratejik ya da kritik madenlerin tanımı teklif metninde hiçbir şekilde yapılmamıştır. Hangi madenlerin bu kapsamda yer alacağı açıkça belirtilmemiş, sadece "Bakanlık belirler." denilmiştir. Oysa Anayasa'nın 7'nci maddesi açıktır, yasama yetkisi devredilemez. Kanunla belirlenmesi gereken bir hususun yürütmenin takdirine bırakılması hukuk devleti ilkesini zedeler, öngörülebilirliği ortadan kaldırır. Bugün buradan sormak zorundayız: Nedir bu stratejik maden? Hangi madenler bu kapsama giriyor? Kömür mü, bor mu, zeytinliklerin altındaki madenler mi? Bu belirsizlik içerisinde karar alma yetkisinin Bakanlığa, hatta Cumhurbaşkanlığına bırakılması hiç doğru değil.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir öncekini tekrar okuyorsun Nail Bey.

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Hayır, hayır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Aynısını okuyorsun.

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Bu yetkiyle Bakanlık bir madeni kritik ilan edecek, ardından acele kamulaştırma kararı verecek, üstelik bu kararlarda Cumhurbaşkanının tek imzası yeterli sayılacaktır. Acele kamulaştırmanın bugüne nasıl mağduriyetler yarattığının hepimiz farkındayız. Buradaki bir mağduriyetin telafisi neredeyse imkânsızdır. Böylesi bir yetkiyle bir köyün tamamı kamulaştırılabilir, bir gün bakarsınız, "stratejik maden" gerekçesiyle Akbelen'deki ormanlar, Soma'daki tarlalar, Munzur'daki dağlar kamulaştırılmış olabilir. Ayrıca, bu teklif kritik madenlerde yüzde 10 oranında zorunlu stok yükümlülüğü getirmektedir ancak bu stokun ne kadar, ne sürede ve kim tarafından nasıl tutulacağı yine Bakanlığa veya Cumhurbaşkanına bırakılmaktadır. Hiçbir teknik detay, ölçüt veya sınırlama yer almamaktadır. Bu da bizi tekrar aynı temel soruna getiriyor, yasa değil taktikle yönetilen bir sistem inşa ediliyor. Kurallar yerine yetkiler konuşuluyor, hukuki öngörülebilirlik yerine kimin inisiyatifinde olduğu tartışılıyor. Biz madencilik gelişmesine karşı değiliz ancak madencilik hukuk tanımaz bir zemine oturtulamaz. "Stratejik" deyip her şeyin üzerini örtemezsiniz, talan eder gibi ülkenin her tarafı delik deşik edilemez. Bu nedenle diyoruz ki: Stratejik maden tanımı açıkça yasada yapılmalıdır, hangi madenlerin bu kapsama girdiği objektif ve ölçülebilir kriterlerle belirlenmelidir. Acele kamulaştırma gibi istisnai yöntemler, keyfi uygulamalarla değil yasal denetime tabi tutulmalıdır. Cumhurbaşkanlığı kararıyla mülkiyet hakkı ortadan kaldırılamaz diyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI CEVAHİR UZKURT - Teşekkür ederiz Sayın Vekilim.

Sayın Yavuz Yılmaz, buyurun.

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ilgili kanun maddesi "stratejik ve kritik maden" tanımını getiriyor ama burada, tabii, enteresan olan şey şu: Yani AK PARTİ'nin yaklaşık yirmi beş yıl sonra madenleri "kritik ve stratejik" diye tanımlama ihtiyacı duymasında... Yani ben güneyden diyorum, bu kadar gecikmiş bir tanımlama. Aslında daha önce Devlet Planlama Teşkilatı tarafından bu gibi tanımlamalar ve bu tanımlamalara bağlı olarak da planlamalar yapıyordu ama maalesef Devlet Planlama Teşkilatı devre dışı bırakıldı ve mülga hâle getirildiği için bugün bu stratejik ve kritik maden konusunu birlikte değerlendiriyoruz.

Değerli milletvekilleri, maalesef Türkiye'de enerji alanı çok ciddi belirsizlikler içinde ve özellikle madenlerin yönetilmesi konusunda da yine düğüm olmuş konular var. Bu düğümler çözülmek yerine yeni kavramlar, yeni tanımlar ve görev devirleriyle birlikte sanki geçmiş hiç yaşanmamış gibi yeni bir süreç inşa edilmeye çalışılıyor yani MAPEG Genel Müdürünün içinden bir Orman Genel Müdürü çıkarılmaya çalışılıyor; özel yetkili bir MAPEG Genel Müdürü üretiyorsunuz. Bakın, yarın bir gün mevcut Enerji Bakanıyla arasında yetki çatışması doğacak büyük ihtimalle.

Bakın, İliç faciası yaşandı. İliç faciası yaşandığında 257 metre yüksekliğinde yani kot olarak 257 metrelik bir yüksekliğe ulaşmış olan yapay bir yığın ilçe dağı kayarak yıkıldı ve bu yığın ilçe dağıyla ilgili olarak Çevre Bakanlığı yetkililerine biz sorduk, dedik ki: Sizin sorumluluk alanınıza giriyor mu? Cevap verdiler, Bakan Yardımcısı dedi ki: "Hayır, biz sadece toprağın temas ettiği membran kısmından sorumluyuz." Enerji Bakanlığına sorduk, dedi ki: "Hayır, biz sadece altının miktarından sorumluyuz." Çalışma Bakanlığı dedi ki: "Biz altın maden sahasının her şeyinden sorumluyuz ama sadece o yığın ilçe kısmından sorumlu değiliz." dedi ve topu birbirlerini attılar ve o dönem onlara bakıp şunu söyledik: Kim sorumlu? Dışişleri Bakanlığı mı, Millî Eğitim Bakanlığı mı? Şimdi, bu sorunlar çözülmeden yani bu yetki karmaşası ortadan kaldırılmadan yeni tanımlar, yeni kurullar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) - ...işte "ÇED'i Çevre Bakanlığı yapamadı. E, ne yapalım? MAPEG oradaki sorunları çözsün, joker olsun, nerede bir sorun görürse o sorunu güya bertaraf etsin." diyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) - Son bir cümle söyleyeceğim.

Bakın, bu gibi yetkileri eğer alıp MAPEG Genel Müdürünün üzerine bırakırsak taşıyabileceğinden -şahıs olarak söylemiyorum, makam olarak söylüyorum- çok da ağır bir yükü omzuna yüklemiş oluruz ve bu işin sonu iyi bir yere gitmez ve bu, makamın üzerinde bir soru işareti olur.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz.

Şimdi şunu söylemek istiyorum: Devlet Planlama Teşkilatı madem bu işleri yapıyorduydu nereden bu listeler? Geçmişten kalan niye böyle stratejik ve kritik...

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) - Var; toryum var, bor var, var, var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani sonuç itibarıyla gelişmelerden, dünyanın nereye gittiğinden haberdar olmamız lazım. Bugün...

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) - Türkiye bir dönem uranyum bile çıkardı, biliyor musunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, tamam, çıkarmak başka bir şey ama "stratejik ve kritik" diye bir sınıflandırma yapmamış.

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) - Planladı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bugün "nonwoven" kumaştan bahsettik; pandemi öncesinde kilosu 1,5 dolar olan bir şeydi, pandemide 45 dolara çıktı. Şimdi, bu kadar hızlı değişen bir dünyada bu yetkiyi yürütmenin kullanmasından daha ciddi, daha kabul edilebilir bir şey nasıl olmayacak yani? Onunla ilgili...

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) - Yirmi beş yıl neyi beklediniz diyorum ben.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır, şimdi gündeme geliyor, şimdi artık konuşuyor...

DENİZ YAVUZ YILMAZ (Zonguldak) - Bilim ve Yüksek Teknoloji Kurulunu niye lağvettiniz, niye kaldırdınız? Bakın, bir inceleyin onun raporlarını, gerçekten ne büyük adımlar atılmaya çalışıldı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben o toplantıların hepsine katıldım, kurulduğundan itibaren hepsine katıldım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ne kadar güzel, o zaman ne demek istediğimi anlıyorsunuzdur, özellikle toryum konusunda.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Sarıbal, buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Teşekkür ederim.

Öncelikle herkese günaydın tekrar, sabah ettik.

Stratejik ve kritik ürünler meselesi galiba Trump'ın dünya üzerindeki etkisinden dolayı bizi de etkiledi çünkü biz biliyoruz ki yine bu kanun teklifinin maddelerinin birinde bir arkadaşımız söylemişti, 90 adet civarında maddeden bahsetmişti, bunun 80'inin Türkiye'de olduğunu söylemişti. Belli ki günün koşullarına göre bu 80 maddenin her biri ama her biri her an stratejik sayılabilir ve bu stratejik ve kritik olan ürünlerin hiçbiri kamu tarafından denetim altında, kontrol altında değil; hepsi özel sektöre havale ediliyor, stoklarını da yine Cumhurbaşkanı belirliyor her işi belirlediği gibi ve bunun yanında bir de yine bir acele kamulaştırma "acele el atma" denilen bir kavram var, sizin iktidarın iktidarınızda başladı bu süreç. Yollarda kamulaştırmayı az yapmak için acele kamulaştırma yapılıp oradan kazanıldı ve aslında bu, mülkiyete doğrudan el atmaydı, saldırıydı. Şimdi, burada bunu bir kez daha yaşıyoruz. Yani arkadaşlarımızın söylediği mülkiyet gasbı meselesinden tutun da her türlü madeni istediğiniz anda, istediğiniz şekilde kritik ve stratejik ürüne dönüştürüp oraya müdahale edebilirsiniz. Mesela, fosfor bugün artık kritik ve stratejik bir mesele, kimin elinde? Cengizin elinde, ne güzel! Yani eğer fosforla ilgili bir şey varsa Cengizin kapısına gitmek zorundayız ya da başka bir madende başka birinin kapısına gitmek zorundayız. Dolayısıyla, adını stratejik ve kritik maden koyuyorsak kamunun, devletin artık gerçekten bu işlerde tekrar kamucu bir tutum sergilemesi gerekir. Arkadaşlarımız söyledi, bu madenlerin tümünün aslında kamulaştırılması, tümünün tekrar kamuya geçmesi, halkın yararına, ülkenin yararına kullanılması gerekir diyoruz. Çok muallak; çok açık ve net bir şekilde bazı şeylerin doldurulması gerekiyor. Kritik ve stratejik mesele... MTA'nın yıllarca yaptığı çalışmalar sonucu herhâlde ellerinde yeterli veri vardır, eğer o verilerden yararlanmayı düşünürsek sonuca da ulaşabileceğimizi düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, 4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 5- 3213 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin başlığı "Ruhsat bedeli, rehabilitasyon bedeli, cezalar ve diğer yaptırımlar:" şeklinde, birinci fıkrasında yer alan "Ruhsat bedellerinin tamamının" ibaresi "Ruhsat ve rehabilitasyon bedellerinin tamamının" şeklinde, "hesaba yatırılır" ibaresi "hesaba, rehabilitasyon bedelleri rehabilitasyon bedeli hesabına yatırılır" şeklinde, "%50'si" ibaresi "%70'i" şeklinde, "Ruhsat bedelinin tamamının" ibaresi "Ruhsat ve rehabilitasyon bedelinin tamamının" şeklinde, "artırılarak ruhsat bedeli olarak yatırılması" ibaresi "artırılarak yatırılması" şeklinde, "Ruhsat bedellerinin yatırılması" ibaresi "Ruhsat ve rehabilitasyon bedellerinin yatırılması" şeklinde, fıkranın yedinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, yedinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş, mevcut son cümlesi yürürlükten kaldırılmış, ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiş ve mevcut beşinci fıkrasında yer alan "çevre ile uyum teminatı" ibaresi "rehabilitasyon bedeli" şeklinde değiştirilmiştir.

"İptal edilen ruhsatlar için ocak ayının sonuna kadar ödenmesi gereken ruhsat ve rehabilitasyon bedelinin ödenmeyen kısmı ruhsatı iptal eden idarelerce 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil edilir."

"Genel Müdürlükçe iptal edilen ruhsatlara dair ruhsat ve rehabilitasyon bedellerinin takibini ilgili tahsil daireleri yapar."

"Rehabilitasyon bedeli, işletme ruhsat bedeli kadardır. Tahsil edilen bedeller vadeli hesapta nemalandırılır. Rehabilitasyon bedeli ve nema geliri; sadece rehabilitasyon için kullanılır, haczedilemez, rehnedilemez, temlik edilemez. Nemalandırmaya ilişkin diğer hususlar Bakanlık tarafından yönetmelikle belirlenir.

Rehabilitasyon yükümlülüğü kalmayan ruhsat sahiplerine ödedikleri rehabilitasyon bedelinin kullanılmayan kısmı iade edilir. Madencilik faaliyeti yürütülen alanların rehabilitasyonunun sağlanması amacıyla Genel Müdürlükçe belirlenen yükümlülükler yerine getirilinceye kadar Genel Müdürlük tarafından üretim faaliyeti durdurulabilir.

Kamu kurum ve kuruluşlarına ait olmayan hammadde üretim izinlerine, aynı gruptaki ruhsatların rehabilitasyon yükümlülüklerine ilişkin hükümler uygulanır.

Kamu kurum ve kuruluşları uhdesindeki hammadde üretim izni sahalarının rehabilitasyonu, bu kamu kurum ve kuruluşlarının yükümlülüğündedir. Rehabilitasyon uygulamaları, izin sahibi kamu kurum ve kuruluşlarının bütçesinde bu amaçla ayrılan ödenekten karşılanır. Rehabilitasyon, ayrılan bu kaynağın Tarım ve Orman Bakanlığına aktarılması suretiyle Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından da gerçekleştirilebilir. Rehabilitasyon yükümlülüğünü ihlal eden kamu kurum ve kuruluşlarına, eksiklikleri gidermesi için bir ay süre verilir. Bu sürede de eksiklik giderilmezse faaliyet durdurulur.

Kanunun rehabilitasyon çalışmalarına ilişkin Genel Müdürlüğe verdiği görev ve yetkiler; I. Grup (a) bendi madenlerde yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı veya il özel idaresi tarafından kullanılır."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bu maddeyle ilgili 1 tane önerge var, okutup işleme alıyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesinin tekliften çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rıdvan Uz

Çanakkale

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Rıdvan Bey, önerge size ait, konuşacak mısınız, gerekçeyi mi okutalım?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Konuşmayı arzu ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurunuz.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Maddenin önemine binaen bir kısas: Dönem padişahlık dönemi, Sultan Mahmut da tabii, kılık kıyafet değiştirmiş, bir kahveye gitmiş böyle orta yerde. Ya, herkes "Tıkandı baba, bana bir çay ver." falan diyor. Demiş ki: "Sana niye 'tıkandı baba' diyor?" Böyle bir bakmış, "Beyim, çayları dağıtıp gelip söyleyeyim sana." demiş. Çayları dağıtmış gelmiş, oturmuş yanına. Demiş ki: "Anlat bakalım." "Ben bir gece rüya gördüm, benim çeşme böyle oluk oluk akıyordu; biraz azaldı, korktum, bir sopa buldum, karıştırırken kırıldı, daha ince akmaya başladı; biraz daha zorladım, damlamaya başladı; sonra korktum, o damlama da gidecek, uyandım o heyecanla. O günden beri ben ne yaparsam yapayım, rızık gelmiyor; sıkıntı büyük." diyor. "İyi, sen yarın sarayın arka kapısına gel, fırının oraya, ben sana yardımcı olayım." diyor. Bir tepsi baklava yolluyor. "İki ay boyunca sana bir tepsi baklava, evinde çocuklarınla ye." diyor. Gidiyor, alıyor baklavayı ama diyor ki: "Ya, evde ekmek yok, bana baklava veriyor bu." Çıkıyor, "Sıcak baklavam var, sıcak baklavam var, sarayın baklavası." diyor. Bir Yahudi duyuyor, "sarayın" deyince hemen alıyor elinden, "Kaç para?" diyor, "3 akçe ver beyim." diyor, veriyor 3 akçe. Her gün yakalıyor bunu, alıyor elinden 3 akçeye. İki ay sonra padişah diyor ki: "Şunun evine gidelim, bir bakalım." Bir gidiyorlar, evde gene bir şey yok. "Ben sana iki ay boyunca baklava gönderdim, her bir diliminin altında bir altın vardı." diyor. "Ya, ben ne bileyim efendim, bir Yahudi aldı elimden." "Ya, bunun olacağı yok, götürün bunu hazineye." diyor. Hazineye sokuyorlar. "Verin eline bir kürek, bir şansı var. Soksun küreği çil çil altınların içine, ne kadar çekerse hepsini verin gitsin." diyor. O altınları görünce tabii sapıtıyor, küreği ters sokuyor, bir çekiyor, 1 tane altın geliyor, diyorlar ki: "Efendim, sultanım, böyle oldu." "Ya, bu böyle olmayacak. Siz en iyisi bunu Üsküdar tepesine götürün, oradan bir taş bulsun. Söylemeyin. Ne kadar uzağa atarsa orayı ona bağışlayayım." diyor. Bu, tabii, herhâlde, ne kadar ağırına o kadar altın verecekler diye en büyük taşı kaldırıyor, atamıyor, kafasına düşürüyor, ölüyor tıkandı baba. "Sultanım, böyle oldu, tıkandı baba öldü." diyorlar. O da diyor ki: "Vermeyince mabut, neylesin Sultan Mahmut."

Şimdi, biz de gecenin şerrini bitirdik, sabahın hayrına döndük. Bundan sonra otobanda gidiyoruz, sıkıntı yok devam edebiliriz.

CEVAHİR UZKURT (Niğde) - Bir gerekçe ancak bu kadar güzel açıklanabilirdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - 5'inci madde şundan önemli Sayın Bakanım: Bu rehabilitasyon bedeli yalnızca rehabilitasyon için kullanılacak diye bir madde var. Hakikaten şimdi bu doğru ama burada şu eksik: Bedelin nasıl olacağı, nasıl alınacağı, hangi kriterle kullanılacağı tam anlatılmamış. TEMA Vakfından bir hanımefendi vardı burada, o da güzel izah etti, dedi ki: "15 bin dolara, 20 bin dolara bunlar belirlenmiş ama Kanada'da ya da başka bir yerde bunlar 1 milyon doları bulan sıkıntılı işler." Yani rehabilite edebilmek adına bu paralar lazım. Dolayısıyla, burada bir kriter konulmadığı için de, ne olacağı belli olmadığı için de biz bu noktada bu maddenin geri çekilmesini talep ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mevcut hâli kalsın mı yani?

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Hayır...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mevcutta bir uygulaması var zaten rehabilitasyonun ve bundan çok daha kötü.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Yani yeni getirilen çekilsin, yeniden düzenlensin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Çok teşekkür ediyorum efendim. 6'ncı madde daha önemli...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Söz almak isteyenler...

Buyurun Sayın Vekilim.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sayın Başkan teşekkür ederiz.

Şimdi, bu madde ruhsat bedeli, rehabilitasyon bedeli ve cezalar ve diğer yaptırımların düzenlendiği bir madde ama hepimiz de çok iyi biliyoruz ki bu rehabilitasyon bedelleriyle bu doğa tahribatları giderilmiyor. Uçakla Anadolu'nun üzerinden bir yerden bir yere gittiğiniz zaman her tarafı delik deşik ve oraların birer havuza döndüğünü hep beraber görüyoruz. Yani bu rehabilitasyon bedelinin ruhsat bedeli olarak eşitlenmesi miktar olarak artmış ama bu işlere yeter mi? Öyle işler vardır ki çevreye verdiğiniz zararı parayla pulla ölçemezsiniz ve rehabilite de edemezsiniz. Peki, o zaman ne yapacağız? Rehabilitasyon bedelini hazineye gelir kaydedip o işi öyle mi kapatacağız? Daha doğrusu, şu olması gerekmez mi: Yani burada bir rehabilitasyon bedeliyle o işi rehabilite edebiliyorsak rehabilite edelim ama eğer o bedelle rehabilite edemiyorsak o şirketin o işi rehabilite etmesini sağlayalım. Eğer rehabilite etmiyorsa da bir daha bu şirketin herhangi bir madencilik faaliyetine izin vermeyelim. Doğrusu budur diye düşünüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Sayın Bakanım, getirdiğimiz düzenleme tam da sayın vekilimizin dediği gibi. Biz bir rehabilitasyon bedeliyle bir finansman havuzu oluşturuyoruz. Esas olan, ruhsat sahibinin sahayı kendisinin rehabilite etmesi, etmediği takdirde biz bu havuzlu kullanarak sahayı rehabilite ettireceğiz, ödediğinden daha fazla harcama yapmışsak onu da ona rücu edeceğiz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Aslında tam istediğini yapıyorsunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Tam sizin dediğiniz bizim şu andaki öngördüğümüz.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Ben yapıyorsam başka bir yaptırımı yok mu?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Denetleyeceğiz biz.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Fazla parasını aldık, tazmin ettik de yani...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O başka bir şey ama...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Bunu bir daha maden işlerine, ihalelere, şunlara, bunlara sokmayalım diye bir yaptırım da koysak ya buraya. O zaman daha garanti olur bu iş.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Onu sağlayacak benzer düzenlerimiz var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, onu da izah edersiniz bize.

Buyurun, Sayın Vekilim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Şimdi bu konuşmayı özellikle Sayın Varank için yapmak istiyorum. Kendisinin cevap hakkı doğacaktır.

Şimdi, bakın, bugün dünyanın dört bir yanında aynı senaryoyu izliyoruz. Bu nadir toprak elementlerine ulaşmak isteyen emperyalist ülkeler gözlerini bu rezervlerin bulunduğu topraklara dikmiş durumda. Yer altındaki madeni stratejik kaynak ilan edip yer üstündeki halkı da yok sayıyorlar.

Şimdi, bu sadece bir enerji ya da teknoloji meselesi olarak değerlendirilemez burada sunulduğu gibi. Doğrudan bir egemenlik meselesiyle karşı karşıyayız. Çin'in nadir toprak elementleri pazarında güçlü bir aktör olması Amerika başta olmak üzere Batılı kapitalist merkezleri yeni kaynak arayışına yöneltti ama neyle yöneltti? Bakın, darbeyle, iç savaşıla, hükümet mühendisliğiyle, diplomasi görünümü tehdit politikalarıyla.

Şimdi, etrafımızda baktığımızda ne görüyoruz? Siz çok iyi biliyorsunuz. Afrika'nın madenci ülkelerinde pek çok darbe yaşandı, Latin Amerika'daki rejim değişikliği operasyonları açık bir biçimde ortada, Orta Doğu'da yıllardır süren kanlı senaryolar, savaşlar var. Hepsinin arkasında nadir toprak elementleri kaynaklarına, stratejik madenlere sahip olma yarışı var ve bu yarış sadece öyle diplomatik manevralarla falan sınırlı değil. Rio Tinto, BHP Billiton, Glencore gibi küresel maden tekelleri ülkemize davet ediyorsunuz. Lockheed Martin, General Electric, LG, Samsung gibi teknoloji devleri başrolde. Bu şirketler için halklar, hukuk, anayasa, bunların tamamı engel, doğa sadece bir ham madde deposu ve Türkiye de bu yasayla birlikte bu sömürgeci projelerin dış halkası hâline getirilmek isteniyor.

Burada "yerli ve millî" lafından vazgeçmiyorsunuz ama "yerli ve millî" laflarıyla pazarlanan özelleştirmeler, bu maden yasalarının tamamı, bu süper yetki düzenlemeleri aslında bu uluslararası plana hizmet ediyor, bu uluslararası plana hizmet ediyorsunuz. Bugün Anadolu'nun dört bir yanında doğaya, emeğe, yaşam alanlarına karşı yürütülen bu saldırıların gerisinde yalnızca yerli sermaye değil, emperyalist madenci şirketlerin yönlendirdiği çok uluslu bir talan planı var. Bu talan planını karşımıza yerli ve millî enerji diye getirmenize kanmıyor kimse. Mesele, bu topraklarda yaşayan milyonların yaşam hakkının emperyalist rekabetin finansmanı hâline getirilmesi meselesi. Siz bu yasayla emperyalist rekabetin tetiklediği maden savaşlarının taşeronu hâline getirmek istiyorsunuz bu ülkeyi, Meclisi de buna ortak yapmaya çalışıyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Toprağa, emeğe, geleceğe bu emperyalist düzenin aslında bir ham maddesi olarak bakmanızın yasağıdır bu. Bunu kabul etmemeliyiz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Ben cevap hakkı doğduğunu düşünmüyorum. Eleştirilerinizi kaydettik.

Buyurun Sayın Vekilim.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; teklifin 5'inci maddesi Maden Kanunu'nun 13'üncü maddesinde değişiklik yaparak rehabilitasyon bedelini ayrı bir ödeme kalemi olarak tanımlamakta ve bu bedelin işletme ruhsat bedeliyle aynı oranda ödenmesini öngörmektedir. Ayrıca, bu bedelin özel bir hesapta tutulacağı ve kullanılmayan kısmının iade edileceği belirtilmektedir. Kâğıt üzerinde bu düzenleme madencilik faaliyetlerinin doğaya verdiği zararları telafi etmek için olumlu gibi görüne de yapısal bir sorunu yalnızca mali bir kalem gibi ele almaktadır. Oysa madencilik faaliyetlerinin sonunda yapılması gereken rehabilitasyon sadece bir bedel meselesi değil, aynı zamanda ciddi bir uygulama ve denetim sorunudur. Bu konuda yıllardır Sayıştayın MAPEG denetim raporlarında çok açık tespitler yer almaktadır. Sayıştay gerek 2021 gerek 2022 gerekse 2023 yılı denetimlerinde ruhsatı hükümsüz kalan veya terk edilen maden sahalarında çevreyle uyum ve rehabilitasyon çalışmalarının gereği gibi icra edilmediğini açıkça belirtmiştir. Aynı sorun yıllar içinde tekrar edilmekte ancak çözüm üretilmemektedir. Önceki uygulamada ruhsat bedelinin yüzde 20'si çevreyle uyum bedeli olarak yatırılıyor, bu tutarın rehabilitasyon çalışmalarına kaynaklık etmesi bekleniyordu. Ancak Sayıştay defalarca bu tutarın yetersiz olduğunu, mevzuatın öngördüğü şekilde nemalandırılmadığını, rehabilitasyon yapılmayan sahaların ise valilikler eliyle restore edilmek zorunda kaldığını, onun da yeterli bütçe ve personel olmadığı için çoğu zaman yapılmadığını tespit etmiştir. Yani mesele yalnızca paranın yatırılması değil, rehabilitasyonun nasıl yapılacağı; kim tarafından, hangi denetim mekanizmalarıyla, hangi süre ve yöntemlerle yapılacağı konusunda hâlâ ciddi bir belirsizlik söz konusudur. Bu düzenlemeyle bu belirsizlik giderilmemiştir. Sayıştay raporları da bu eksikliklerin altını çizmektedir. Özetle şunları önermektedir: Rehabilitasyon sürecine ara dönemli ve bölgesel planlama getirilmesi, projelerin mülkiyet durumuna göre ilgili kurumların sorumluluklarının netleştirilmesi, bedellerin belirlenmesi, gecikme hâlinde yaptırımların açıkça düzenlenmesi, kimlerin proje hazırlayabileceği ve hangi usullerle onaylanacağına dair düzenlemelerin yapılması, veri kayıt sistemi kurulması ve kurumlar arası koordinasyonun artırılması. Bu düzenleme çok geç kalmış bir adımdır. Geçmişte yaşadığımız İliç faciası, Ermenek ve Soma örnekleri bize göstermiştir ki maden sahalarının rehabilitasyonu sadece çevresel değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik bir sorumluluktur. Madencilik faaliyeti bitmiş, ruhsatı iptal edilmiş alanlarda bile yıllarca hiçbir iyileştirme yapılmamış, çevreye ve yöre halkına ciddi zararlar bırakılmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Bugün bu düzenlemeyi yaparken sadece bir kalem daha ekliyoruz diye bakamayız. Bu bedellerin gerçekten rehabilitasyon için kullanılıp kullanılmadığını, süreçlerin şeffaf ve denetlenebilir olup olmadığını, uygulamanın sahada nasıl işlediğini de düşünmek zorundayız. Sayıştay yıllardır söylüyor, biz ise buna hâlâ başlangıç yapıyoruz. Bu gecikmenin hesabını doğa veriyor, köylü veriyor, yaşam alanlarını kaybeden yurttaşlar veriyor. Bu düzenlemenin gerçek anlamda işlemesi için

uygulama esaslarının şeffaf biçimde belirlenmesi, kurumlar arası yetki ve sorumlulukların açıkça tanımlanması ve etkin denetim mekanizmalarının kurulması zorunludur.

Burada şu soruları da sormak zorundayız: Bugüne kadar ruhsatı düşmüş, terk edilmiş ve üretimi durdurulmuş kaç maden sahasında rehabilitasyon çalışması yapılmıştır? Bu çalışmalar için bugüne kadar kamu kaynaklarından ne kadar harcama yapılmıştır? Bu harcamaların ne kadarı MAPEG tarafından, ne kadarı valilikler eliyle yapılmıştır? Ve en önemlisi, bu çalışmaların başarı oranı nedir? Yani doğa gerçekten eski hâline dönebilmiş midir? Rehabilitasyonun ne zaman, hangi standartlara göre tamamlandığına kim nasıl karar vermektedir? Denetim mekanizması var mıdır, yoksa nasıl işletilmektedir? Maden sahalarında yapılan sözde rehabilitasyonlar sonrası bu araziler hangi amaçla ve hangi kurumun denetiminde kullanılmaktadır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Biz de çok teşekkür ediyoruz.

Türker Bey, buyurun.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Efendim, teklifin 5'inci maddesiyle birlikte madencilik faaliyetlerinden sonra sahaların eski hâline getirilmesini sağlamak amacıyla alınan teminatın yapısında bir değişikliğe gidiliyor. İlk bakışta bu düzenleme çevre koruma açısından olumlu bir gelişme gibi görülebilir ancak dikkatle bakıldığında ciddi soru işaretleri ortaya çıkarmaktadır. Öncelikle belirtiyim: Bugüne kadar uygulanan sistemde "çevreyle uyum teminatı" adı altında alınan bedelin yüzde 20 oranında olması öngörülmüyordu. Sayıştay raporlarında bu oranın yeterli olmadığı defalarca dile getirildi. Özellikle terk edilen veya ruhsatı iptal edilen maden sahalarında bu teminatların çevreyi eski hâline getirmeye yetmediği açıkça ortaya konuldu. Yeni düzenlemeyle bu bedelin oranı artırılmış gibi sunulsa da aslında yalnızca şekilsel bir ayırım yapılmaktadır yani rehabilitasyon bedeli artık ruhsat bedeli içerisinde değil ama bire bir aynı oranda ayrı bir kalem olarak tahsil edilecek. Bu teknik ayırım pratikte çevre açısından nasıl bir fark yaratacak, açıklanmamıştır. Ayrıca, bu bedelin ayrı bir özel hesapta tutulacağı belirtiliyor ancak bu hesabın nasıl işletileceği, nasıl denetleneceği, hangi kurumların ve ne zaman devreye gireceği net değildir. Bu gibi hesaplamalar çoğu zaman bütçe dışı alanlara kayabilir, bu da şeffaf bir kamu denetçisi açısından risklidir.

Ruhsat iptalleri siyasi müdahalelere, idari yorumlara açık bir alandır yani yasal olarak iptal gerekçesi sunulursa da uygulamada görmezden gelinebilir. Bu risk hâlâ ortada kalmıştır. Öte yandan, MAPEG'in Sayıştay denetim raporlarında, terk edilen maden sahalarının rehabilitasyonunda çok sayıda eksiklik olduğu tespit edilmiş; personel yetersizliği, bütçe eksikliği, planlama sorunu gibi nedenlerle bu alanlar doğaya terk edilmiş durumda. Şimdi, bu kanunun teknik bir tanımında değişiklik yapılıyor ama asıl sorun olan denetim mekanizması güçlendirmiyor yani sistemin kalbinde sorun var. Rehabilitasyon bir maliyet meselesi olduğu kadar bir uygulama ve irade meselesidir. Bu yasa taslağında sadece teminatın nasıl alınacağı söyleniyor ama nasıl harcanacağı, nasıl denetleneceği, nasıl izleneceği açıkça belirtilmiyor. Çevre koruma adına daha güçlü, daha bağlayıcı ve daha şeffaf bir sistem kurulmalı, aksi takdirde bu düzenleme de geçmişteki gibi kâğıt üzerinde kalacaktır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Biz de çok teşekkür ediyoruz.

Talat Bey, buyurun.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İstifade edelim.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Eyvallah, biraz yorgunluk hâli ama ne yapalım, toparlayacağız artık.

Maden Kanunu'nda yapılan değişiklikle çevre koruma tedbirleri zayıflatılmış, şirketlere yeni imtiyazlar tanınmış, devletin ormanları ve toprakları âdeta yağmaya açılmıştır. Artık, çevreyle uyum için alınan teminat şirketlerin cebine geri dönecek bir kalem hâline getirilmiştir. Rehabilitasyon bedelini tam ödeyen ama sahayı mahveden şirketler kalan parayı geri alacak. Bu düzenleme "Doğayı tahrip et ama parayı yer al." diyen bir zihniyetin ürünüdür. Doğa için değil rant için yazılmıştır.

Burada en büyük sorunlardan bir tanesi de denetim yetersizliğidir. Yetmiyor, "kritik ve stratejik maden" adı altında hangi madenin ne olduğu belli olmayan, tamamen Bakanlık takdirine bırakılan bir sistem kuruluyor. Cumhurbaşkanı bir kararnamıyla hem üretimi hem stoklamayı hem de kamulaştırmayı emrecek. Tek bir imzayla halkın toprağı, ormanı, yaşam alanı elinden alınacak. Ne yerel halkın sözü dinlenecek ne de bilimsel raporlar dikkate alınacak. Üstelik acele kamulaştırma yoluyla yurttaşın arazisine el konulacak, ÇED süreci daha başlamadan orman izni alınacak, kamu kurumları üç ay içerisinde görüş vermezse sessizlik olumlu görüş sayılacak yani devletin kendisi susturulacak, tüm imtiyazlar bastırılacak, şirketlerin önünde hiçbir engel kalmayacak.

Bu yasa değişikliğiyle çevre koruma ilkeleri yok sayılıyor, kurumlar etkisiz hâle getiriliyor, halkın mülkiyet hakkı gasbediliyor, tüm denetim mekanizmaları baypas ediliyor, doğa şirketlerin insafına terk ediliyor. Biz bu düzenlemeyi kabul etmiyoruz. Bu halkın, bu toprağın, bu doğanın hakkını savunmaktan geri durmayacağız. Bu ülke tek kişinin kararnamesiyle değil halkın iradesiyle yönetilir. Bu yasa derhâl geri çekilmeli, çevre talanına yasal zemin hazırlayan her madde iptal edilmelidir, aksi hâlde bu halk sizi doğayı yok eden iktidar olarak hatırlayacak. Bu maddenin de tekliften çıkarılmasını arz ederiz.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum Talat Bey, çok istifade ettik.

Deniz Bey, konuşacak mısınız?

Buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Evet, bir göz boyama maddesi bu çünkü rehabilitasyon dediğimiz kavram AK PARTİ'nin ellerinde, özellikle Türkiye'de hayali bir kavram. Yani biz rehabilitasyon diye ifade ederken aslında somut, gerçek hayatta karşılaşmadığımız bir durumla ilgili maddeye bakarak varsayımlarda bulunuyoruz yani şu kadar para alınacak, ruhsat tutarı kadar para alınacak ama yine ayakları yere basmıyor. Ben MAPEG Genel Müdürüne sormak istiyorum, burada herhâlde bir yetkili o kaldı veya bu kanun teklifinin sahibi olan milletvekillerine soruyorum: Birkaç tane örnek verir misiniz? Örnek, hepimizin bildiği İliç'i ele alalım. İliç Çöpler altın sahasının rehabilitasyon tutarı nedir, ne olmalıdır? Şimdi, bunu bilmeden eğer bir kanun

teklifinde rehabilitasyon bedeli bir ruhsat bedeline veya bir başka bedele endekslendiye madde içeriğini yitirmiş demektir. Birkaç tane buna benzer sizden örnek istiyorum.

Diğer taraftan, rehabilitasyon niye hayali bir kavram, onu ifade edeyim: Şimdi, İliç'te bir yığın liç daha var, 4 fazdan oluşuyor, böyle 4 ayrı faz. Her bir faz 8 metrelik 8 basamaktan oluşuyor ve 32 basamak var, toplam 256 metrelik bir yüksekliğe ulaşmış ve bilimsel çerçevede proje 32 katla sınırlandırdığı hâlde şirket yeni bir ÇED onayı almış, olurlu da Murat Kurum'dan almış, 33'üncü katı çıkarken de bu yığın liçi kayması olmuş; deprem olmamış, sel olmamış, doğal bir afet yok ama kaymış. Yani birileri ben yer çekimini kabul etmiyorum, yer çekimine karşı çıkıyorum demiş ve doğa kanunları da onun karşılığında bir felaketle bizi baş başa bırakmış. Şimdi soruyorum ben: 256 metre yüksekliğinde, içinde siyanür solüsyonunun geçip de altının süzülüp alındığı, geriye 256 metrelik yapay bir atık sahası kaldığında bunu nasıl rehabilite edeceksiniz? Örnek olarak, Amerika ve Kanada yüzde 80 ortaklı Anagoldun SSR Mining'i kendi ülkesine geri dönecek, size de 256 metre yüksekliğinde yapay bir atık dağı bırakacak. Yani bu dağı ne yapacaksınız, nasıl rehabilite olacak? Onu taşısan olmaz, başka yere doldursan olmaz, kaydırsan olmaz. Nasıl rehabilite olacak, soruyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çok teşekkür ediyoruz.

Biraz önce de söyledik, rehabilitasyon yapılır, yapılmaz tartışması ayrı. Rehabilitasyon yapılır o para yeterli olmazsa üstü tekrar şirketten tahsil edilecek diye söyledi Genel Müdürümüz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Nedir o rakam? İşte onu soruyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İşte, bilmeden nasıl...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama bilmeden nasıl olacak?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teminat gibi düşünün yani bir hesaba ruhsat bedeli kadar teminat yatırılıyor, yatırılıyor, iş sonunda...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama Sayın Başkan, rakamın mertebesiyle ilgili bir fikriniz yok.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nasıl olabilir ki yani?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama olmak durumunda, olması lazım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam da teminat gibi düşünün.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yani tamam, anlıyorum da 100 milyon lira seviyesinden mi bahsediyoruz, 1 milyar liradan mı?

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Aynı şeyi söylüyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır, aynı şeyi mi söylüyorsunuz Ridvan Bey?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Sizinle aynı şeyi söylüyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yükümlülükleri var, sorumlulukları var yani vergisini ödemedi kaçtı, vergi ödemeyecek mi bu adam? Öyle bir dünya mı var arkadaşlar yani?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bir mertebe konuşabiliyor olmanız lazım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bakın, olmayan bir şeyin mertebesini nasıl konuşuruz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Olmayan değil saha orada yani hiç fizibilitesini yapmadınız mı? Örnek, 4'üncü grup altın maden sahalarıyla ilgili örnekler alıp

"Bunların rehabilitasyonlarının yaklaşık bedelleri şudur." diye bir hesaplama yapmadan bu madde geldiyse pes diyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz yani şu anda olmayan bir yerin rehabilitasyonu...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yer var, örnek olarak çalışılabilir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, örnek olarak rehabilitasyon aşamasına gelmiş yer var mı?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Var tabii.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır, nerede yani sizin söylediğiniz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Var, birçok saha var. Kaldı ki rehabilitasyon noktasına gelmesine gerek yok. Bir planlamadır o, bir öngörüdür.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, öngörü için teminat alıyor işte.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama ne kadar alıyor işte?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İşte "Ruhsat bedeli kadar..." diyor. Ruhsat bedeli kadar teminatı her yıl yatırıyor, bu da nemalanıyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ne kadar? Bana örnek verebilir misiniz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir altın madeninin ruhsat bedeli ne kadardır yıllık?

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Ama o da peyderpey...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam yani her yıl ödeyecek.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Hayır, mesela, önce 50 dönümle başlıyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hektara göre...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam işte, olmayan bir şeyi nasıl söylesin şimdi?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ben hesapladım, çok düşük kalıyor; o yüzden söylüyorum ama kendisi ifade etsin. Yani absürt... Belki de ruhsat bedeli değil de başka çarpanlı bir şey belirlemek lazım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, 5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Evet ama şeyi söyleyecekti.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Cevap verir onlar, önemli değil.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Cevabın üstüne oylansaydı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Daha fazlayız.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Daha fazla değilsiniz.
RİDVAN UZ (Çanakkale) - Bir daha sayalım.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz kaç kişisiniz sizce?
RİDVAN UZ (Çanakkale) - 9.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 9 kişi nasıl oluyorsunuz? Nerede 9 kişi Rıdvan Bey?
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - 8.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 8 oldu.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Siz kaç kişisiniz?
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 9.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Nerede "9" Allah aşkına!
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, gözleriniz görüyorsa...
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Eşit galiba.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Gördünüz mü?
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, bir tek siz kaldırıyorsunuz.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tatmin oldunuz mu? Arkadaşlar, el kaldırır mısınız? Bir sayar mısınız? Kaç kişi olduğunu sayar mısınız?
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yeni geldiler.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Onlar ilave, biz zaten öndeydik, Allah Allah!
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Geri çıksınlar!
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Olur Deniz Bey! Bu saatte bunlar olmuyor arkadaşlar ya! Tamam, hadi şakalaşıyoruz, gülüyoruz ama gerek yok.
5'inci madde kabul edildi.
6'ncı maddeyi okutuyorum arkadaşlar.
EDNAN ARSLAN (İzmir) - Bilgi verecekti Sayın Genel Müdür.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Gerek var mı ya, onun yerine saydık işte, daha iyi, fıkra anlatıyoruz.
SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ya, bu ne ciddiyetsizlik gerçekten! Olur mu böyle bir şey!
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Öyle mi! Vallahi, bence de olmaz, haklısınız!
Sayın Genel Müdür, buyurun.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Sayın Başkanım, bugün itibarıyla 2 bin hektarlık bir altın madenin yıllık ruhsat bedeli 963.904 lira.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, 1 milyon lira yani.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - 1 milyon lira yıllık. Her yıl ocak ayının sonuna kadar ödenmesi gereken para.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bu parayla rehabilite olabilir mi?
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Ama şöyle bir örnek vereyim ben mevcut uygulamadan, bugünkü tartışmaların konusu Yeniköy Kemerköy'le ilgili bugüne kadar yapılan -kapanmamış bir saha- rehabilitasyonlarla ilgili bilgi vereyim: Yeniköy Kemerköy kapsamında bugüne kadar 578 hektar alanda rehabilitasyon çalışması yapılmış. Ülkemizde en kapsamlı yapılan bu çalışma kapsamında 245 bin ağaç dikilmiştir. Yatağan sahasında bugüne kadar dikilen sadece zeytin ağacı sayısı 10 bin civarındadır. Türkiye'de rehabilitasyon amaçlı dikilen toplam ağaç sayısı 22 milyonun üzerindedir, tespit ettiğimiz.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, bunun ne ilgisi var? Biz rakam konuşuyoruz.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Dolayısıyla, bu yapılıyor, yapılmazsa alacağız.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sayın Genel Müdürem, bakın, yanlış yapıyorsunuz. Biz şu anda bir kanun çıkarmaya çalışıyoruz değil mi veya biz de istemiyoruz, bazıları değişsin diyoruz. Ya, bunun gerçekçi bir noktada olması gerekiyorsa örnek veriyorum, rehabilitasyon için...
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır, siz zaten çıkmasını istemiyorsunuz ki.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, her neyse... Şimdi, ruhsat bedelinin... Siz aritmetik çoğunlukla çıkaracaksınız da bari çıkacak bazı yerler daha gerçekçi olsun. Örnek veriyoruz, 2 katı, 3 katı, 5 katı değil de neden ruhsat bedeli kadar? Ya, gerçekçi olmadığı açık. Siz onu perdelemeye çalışmayın.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mevcutta ne kadar?
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Bunun yüzde 30'u efendim.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mevcutta 300 bin lira alıyormuş, şimdi 1 milyon alıyor. Yani siz de "Siz değiştirmeyin bunları, 300 bin lira devam etsin." diyorsunuz.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Her yıl 300 bin.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Her yıl 1 milyon yapıyoruz biz. Her yıl 1 milyon değil mi?
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Her yıl efendim.
DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yeterli değil arkadaşlar, yapmayın!
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 6'ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 6- 3213 sayılı Kanunun 14'üncü maddesinin dördüncü fıkrasının (e) bendinde yer alan "krom" ibaresi madde metninden çıkarılmış, beşinci fıkrasında yer alan "ruhsat bedeli" ibaresi "ruhsat bedelinin yüzde elli fazlası" şeklinde değiştirilmiş, on yedinci fıkrasının beşinci cümlesinde yer alan "ile aynı grupta bulunan işletme ruhsatlarından alınan ruhsat bedelinin %30'u oranında çevre ile uyum planı çalışmalarını temin etmek üzere her yıl ocak ayının sonuna kadar teminat" ibaresi madde metninden çıkarılmış ve altıncı cümlesinde yer alan "Devlet hakkı ve teminatın" ibaresi "Devlet hakkının" şeklinde değiştirilmiştir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sayın Genel Müdürüm, siz altın sahalarını gezmiyor musunuz? Bu rakama olur mu o iş ya, olabilir mi! Sizin amacınız rehabilite etmek değil. Elinizde bir imkân, bir fırsat var, gerçekçi bir şekilde yapmak için değerlendirin tekrar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, siz istemiyorsunuz zaten. Şu anda 300 bin bile nemalanmıyor değil mi?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şu anda kuralları da siz belirliyorsunuz, "kötü kural" dediğiniz şey de sizin kuralınız, daha iyi hâle de getirmiyorsunuz ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Biz belirlemedik, şu anki madde ne zaman geçmişti, rehabilitasyon maddesi? Kaç yıllık o kanun?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - O gün bugündür hiç dokunmamışsınız; yirmi beş yıldır iktidarsınız, şu ana kadar dokunmamışsınız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, 1939'dan kalma Zeytin Kanunu'nu bugüne işletmeyi kabul ediyorsunuz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Zeytin Kanunu korumaya dönük bir kanun; o, kolluk kuvveti gibi bir şey yani.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 1939'dan kalma kanun sizce koruyabilir mi ya?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Eğer o habitatın yaşı oysa olur. Siz bunu Genel Kurula gelirken çarpan olarak bir düşünün, gerçekçi olsun.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam biz düşünelim, siz de çalışın, bize makul bir şey getirin, biz de arkadaşlarımızla istişare edelim, getirmeye çalışalım. Maden sınıfı yapabilirsiniz, gerçekten çok zarar verenlere ilave bir tedbir; 2 katı, 3 katı neyse.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Çok zarar verenlerin zaten rehabilite edilmesi mümkün değil Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O zaman koymayalım mı Sayın Vekilim, ne yapayım ben yani? Hem "Bizim hiç bir dediğimizi kabul etmiyorsunuz." diyorsunuz...

AYTEN KORDU (Tunceli) - Altın madenleri gibi açık siyanürle kimyasal işleme yapılan toprakların ıslah edilmesi mümkün değil, yılları alan bir şeydir bu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O zaman koymayalım mı bir şey?

AYTEN KORDU (Tunceli) - Hayır, o zaman altın madenleri işletilmeyecek yani.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki.

Önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 6'ncı maddesinin tekliften çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rıdvan Uz

Çanakkale

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Rıdvan Bey, buyurun.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, Sayın Başkanım, 5 ile 6'ncı madde birbirine bağlı, ilintili. Şimdi, burada -kırmızıyla çıkarılan, üstü çizilen şeyi okuyorum- diyor ki: "Devlet hakkı ile aynı grupta bulunan işletme ruhsatlarından alınan ruhsat bedelinin yüzde 30 oranında çevre ile uyum planı çalışmalarını temin etmek üzere her yıl ocak ayının sonuna kadar teminat alınır."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bunu kaldırıyoruz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Bu kalkıyor.

Yine diyor ki: "Devlet hakkı eksik yatırılması veya hiç yatırılmaması halinde 20 bin TL para cezası. Şimdi, bu 20 bin TL burada, yeni maddede de duruyor, 20 bin lira yeterli bir bakiye demek ki.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - O, yeniden değerlemeyle çok yükselerek geldi efendim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ne kadar şu andaki rakamı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - 287 bin lira şu anda.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çok falan değil 287 bin lira.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, bu yenide de... Burada ocak ayının sonunda alınıyor ya yüzde 30 bedel, burada da "Bu durumda kullanılan ham maddenin ocak başı satış fiyatı üzerinden." diyor. Yani "Ocakta neyse hazıranda ödeyeceksin ama ocak maliyetinden ödeyeceksin." diyor. Aslında burada madenciye kolluyoruz biz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ocak başı dediği o mu?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - İşte, madde açık, yazıyor burada.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN -

Altı aylık para cezası almak koşuluyla faiziyle birlikte, gecikme faiziyle birlikte, altı aylık ödeme süresi vermiş oluyor. Onun dışında başka bir şey yok burada.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Rıdvan Vekilim, tekrar söylüyoruz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Yok, ağabey, net işte, ben burada okuyorum ne yazdığınızı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şu andaki mevcut durumda sadece ruhsatın yüzde 30'u alınıp bir kenara konuyordu, nemalanma yoktu.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Tamam.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şu anda ruhsat bedeli kadar alınıyor, ayrı bir hesaba konuluyor, ayrıca nemalanıyor. Şimdikinden en az 3 kat daha fazla ve nemalanıyor. Şimdi, siz bunun yazımı yanlış diyorsanız teknik olarak konuşun arkadaşlarla.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Madde yanlış.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Efendim, bu madde devlet hakkıyla ilgili bir madde. Redaksiyon gereği bu maddeye dokunduk. Hiç üretim yapmasa bile işletme ruhsat bedeli kadar devlet hakkı ödemek zorunda, ruhsat bedeliyle birlikte yıllık. Şimdi, biz ruhsat bedelinde yüzde 30'luk bir indirim yaptığımız için devlet hakkı kaybı olmasın diye burada "Ruhsat bedelinin yüzde 50 fazlası kadar devlet hakkı öder." dedik. Yani bir redaksiyon...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hiç işletme olmasa bile.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Tabii, hiç işletme olmasa bile...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bu da devleti koruyan bir şey.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Şu andaki var olan kamu gelirinden azalma olmasın diye bir redaksiyon yapmış olduk, yukarıdaki maddelerdeki düzenleme nedeniyle.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, biz deprem vergisi aldık, sonra cari açığı kapatmak adına kullandık, depremde paramız kalmadı, sonra vatandaşın IBAN istedik, bu büyük millet yine sokaktan Hükümetimizi topladı sağ olsun.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, 250 bin konut nasıl yapıldı? Yollar nasıl yapıldı, konteyner kentler nasıl yapıldı?

RIDVAN UZ (Çanakkale) - İşte söylüyorum, IBAN istediniz, bu büyük millet de 15 Temmuzda olduğu gibi yine depremde de toparladı, IBAN'a yatırdı parayı. İşte büyük millet böyle bir şey.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Oradaki vatandaşların işesi nasıl sağlandı?

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Millet yaptı onların hepsini.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yapıldı mı? Nasıl yıkıldı? Çeyrek asırdır iktidardasınız.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Başkanım, Azerbaycan'a teşekkür ettiğiniz gibi bir teşekkürü de Türk milletine edin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çok ilginçsiniz arkadaşlar.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Hem vergi veriyoruz, hem bağış yapıyoruz.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Başkanım, devam edebilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Ya, ben kötü bir şey demiyorum, diyorum ki: Milletten IBAN istendi, bu büyük millet de sahip çıktı. Zor günde devletini sokakta bırakmadı, sahip çıktı. Şimdi burada da devlet diyor ki: "Ben toplayayım önden." Tamam, eyvallah, topla ama bunu buraya kullanacağının teminatı yok ki.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Devlete de mi güvenmiyorsun?

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, deprem vergisini topladık, cari açığı kapattık.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O zaman vergi toplamasın. O zaman bu kanunun hiç bir yerine güvenmemen lazım.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - İşte, onu söylüyorum, bu güven kaybı oldu, bunu nasıl tesis edeceksiniz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Onun tesisi yok, onun yolu yok.

Evet, siz konuşmanızı yapın Sayın Vekilim, işin boyutu başka bir şeye geçti.

Buyurun, siz konuşmanızı yapın.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Evet, şimdi, burada, bu maddeyle ilgili yapılan düzenlemede "çevre" adına alınan bedellerin gerçekten çevre için harcanacağı kuşkusuz biz de bulunmaktadır. Düzenleme sanki bütçe açığı için değil, bir telafi niteliği taşımaktadır. Bu sebepten ötürü ilgili madde kanun teklifinden çıkarılmalıdır diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Oylayalım mı, yeterli sayımız var mı? Şimdi itiraz eder arkadaşlar.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bir kez daha terse düşmeyin arkadaşlar, bu sefer golü atarız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 06.49

DOKUZUNCU OTURUM

Açılma Saati: 06.57

BAŞKAN: Mustafa VARANK (Bursa)

BAŞKAN VEKİLİ: Şahin TİN (Denizli)

SÖZCÜ: Cevahir UZKURT (Niğde)

KÂTİP: Adem ÇALKIN (Kars)

----- 0 -----

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun toplantısını açıyorum.

En son, İYİ Parti Milletvekili Rıdvan Uz'un verdiği önergeyi görüştük.

Şimdi oylarınıza sunacağım: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

6'ncı maddeyle ilgili konuşmak isteyen Komisyon üyesi kim var?

Buyurun.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Ben zaten çok uzun konuşmayı düşünmüyorum yani daha önce Ayten Vekilim de ifade etti. Biz bu maddelerde 5'te ve 6'da teknik boyutunu bol bol konuşuyoruz, "O para buna yeter mi, şu para buna yeter mi?" Ama tekrar edeceğim: Beyaz adam paranın yenmediğini öğrenmeyecek mi? Bu mesele... Yani bir TEMA yetkilisi burada bir görsel gösterdi, yanlış hatırlıyorsam Kanada'dandı, orada bir dekorasyon var ama gerçekten o rehabilite dedikleri şey yok, yapay çim gibi bir gerçeklik var ortada. Bu alanlar siyanürle, İliç örneğinin dışında da... Yani Kaz Dağları için doğa savunucularına "Alman ajanı" dendi ama bu, yaşamı savunması. Çünkü siyanürle altın aramasının akabinde o doğanın geri dönüşümü için ayrılan paralardan öte yıllar lazım ve üstelik de şöyle bir şey var: "Maden çalışmasa bile şu miktar ödenecek." denildiğinde o madenin belli bir süre çalışmayarak doğanın dinlenmesi imkânı elinden alınıyor. Yani doğa sürekli tüketilecek bir nesne, bir meta olarak tanımlanıp bu kanunun ruhu böyle kurulunca her şeyi böyle teknik tartışıyoruz ama doğanın bir dengesi var, bir bütünlüğü var, kendi dönüşümü var. Bu dönüşüme önce müdahale ediyoruz, sonra da bunu parayla çözeceğiz diye bakıyoruz. Ne kadar ayrılırsa ayrılсын ki Kanada örneğinde yine madenden sağlanan kârın çok daha fazlasına bunun minimum düzeyde sağlandığını anlattılar kendileri. Yani bu bağlamda da hep aynı yere takılarak işin ruhunun nasıl kapitalistçe, nasıl sermaye üzerine döndüğünü atlamış oluyoruz. Yani bu meselede doğanın kendini tamir etme hakkını tanımak zorundayız ve bu pozisyonda İliç gibi örneklerle doğanın kendini tamir edemediğini görüyoruz. Taş mı yiyecek insanlar gelecekte? Ya, geçmişte olmuş, bu ülkede halk, yoksulluktan, yokluktan taşı kaynatıp suyunu içmiş açlıktan mineral alabilmek için. Aynı geleceğe mi sürükleniyoruz? Yani seksen, doksan yıl öncesini bir gelecek olarak tasavvur ediyorsak eyvallah ama ettiğimizi sanmıyorum. E, sanmıyorsak, etmiyorsak bunu, para konuşmaktan daha ciddi bir mesele var ortada, yaşam var ve biz inatla gelişimdi, bilmem neydi, sanayileşmeye mi karşıyız, yok bilmem ne mi? Ya, yaşam yoksa sanayinin ne anlamı var, gelecek yoksa sanayi neden var, ben bunu anlamıyorum ve söylemek istediğim sadece buydu.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Şimdi, bu Komisyonunda bütün tartışmalar içinde çok az değinilen bir konuyu gündeme getirmek istiyorum: Ecdatla övünmeyi hiç kimseye bırakmayan muhafazakâr AKP, bu kadim coğrafyada, ecdada dair ne varsa boş ver ya, dinamitle gitsin yasası da yapmış bu yasayla beraber. Bakın, bu talan yasası, bu ülkenin binlerce yıllık kültürel ve doğal mirasını da keşenin ucuna koymuş durumda. Açık bir tuzak kuruluyor ve bu tuzak satır aralarında. "Arkeolojik tarama" diye bir şey yok. Teklif, maden sahasında işe başlamadan önce müze müdürlüğü, üniversite uzman ekip zorunluluğunu ortadan kaldırıyor, "Kültür varlığı çıkarsa sonra bakarız, sen işini hallet." diyor şirketlere. Kim bulacak bu kültür varlıklarını belirsiz. Bu tasarıda kültür varlıklarını kimin, hangi yöntemle tespit edeceğine dair bir tek ibare yok. Şirketin "Sahada lahit çıktı." diye Jandarmaya koşmasını mı bekleyeceğiz? Bu, tümüyle ortada bırakılmış bir şey. Diyelim ki tesadüfen bulundu, kurtarma kazısını kim ödeyecek? Kültür Bakanlığı ödeyecek. Üstüne, eğer bu alan kapatılırsa şirketin yatırım tutarı kadar tazminat da bu halkın cebinden, hazineinden çıkacak. Böylece, bugün şirketlerin karşıladığı bütün bu kazı masrafları kamunun omzuna yıkılmış olacak. Bakanlık zaten kısıtlı bütçesiyle sürekli bütçe görüşmelerinde bize burada laf anlatıyor. Şimdi, kazı mı kurtarayım, müze mi ayakta tutayım ikileminde herhâlde ikisine de para yok diyerek ikisinden de vazgeçecek. Bakın, bu yasada özellikle kültür varlıkları açısından uluslararası sözleşmelere çok açık ihlal var. Bakın, Türkiye 1972'de Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi'ni imzaladı ve bu miras alanlarını tanımak, korumak, geleceğe aktarmak zorunda. 92 Valletta Sözleşmesi'ni imzaladı. Her tesadüfi buluntunun derhâl yetkili makamlara bildirilmesini garantiye almak zorunda ve üstelik faaliyetlerin durdurulmasını emrediyor bu sözleşme. Siz bu uluslararası sözleşmeyi de ayaklar altına alıyorsunuz rant uğruna. Bu teklif, buluntuyu bildirmeyene ödül, bildiren, devlete de fatura çıkarıyor üstelik. Dünyada böyle bir şeyin emsali yok arkadaşlar, yok, övünebilirsiniz bununla yani. Ne olacak sonuç peki? Çok açık bir şey, kazma ilk vurulduğunda tahrip olan höyük, nekropol, zeytinlik altındaki Roma yolu bir daha asla geri gelmeyecek, gelmeyecek yani ve hazineinden de bir çifte soygunla karşı karşıyayız burada.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bakın, bu önemli bir nokta, bu çifte soygun önemli bir nokta, bitirmek istiyorum o yüzden. Hem kazı masrafını hem de yatırım tutarını milyarlık tazminatlarla bu hazineinden ödetmenin planlarını yapıyorsunuz, bu dünya mirasına kara bir leke ve üstelik de bu memlekette gerçekten de binlerce yıllık kültürü dinamitlemenin yasasıdır bu. Bu açıdan da gerçekten başka türlü bir talanın da ortaya çıkmasına neden oluyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Sayın Vekilim, buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Evet, bir soru sormak istiyorum, sonra da yine kanun maddelerini ilgilendiren bir konuyla ilgili konuşulmayan bir konu var, onu dile getireceğim. Burada "Krom madeni 3213 sayılı Maden Kanunu'na ekli 3 sayılı tabloda yer almasına rağmen Londra Metal Borsasında işlem görmediğinden bu tablodan çıkarılarak genel hükümlere tabi hâle getirilmesi amaçlanmaktadır." diyor, bunu bana açabilir misiniz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Sayın Başkanım, devlet hakları, kanunun görüştüğümüz maddesinde düzenlenmişken maktu olarak yüzdelik oranlarda, Londra Borsasında fiyatı belli olan, oluşan madenler için kanuna ekli 3 sayılı tablo düzenlenmiş. Yani artan oranlı, bugünkü gündemde de şeyleri artırıyoruz fakat krom, o tabloda olmasına rağmen Londra Borsasında fiyatı belirlenmiyor. Dolayısıyla bunu biz şu andaki görüştüğümüz maddedeki genel hükümlere tabi olması için, orada bir işlem görmediği için çıkardık, bir düzeltme yapmış olduk.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Oradan çıkarınca hangi tabloya göre devlet hakkı payı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Şu andaki görüştüğümüz maddeye tabi oluyor, devlet hakkı maddesi var; yüzde 3 olacak.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Tamam.

Şimdi, diğer bir konu var yani bugün çok fazla konuşulmadığını düşünüyorum, o yüzden bunun altını çizmek için söylüyorum. Özellikle bu etki değerlendirme konularında ve madencilik konusunda bütün değerlendirmelerin kümülatif toplam üzerinden yapılması gerekiyor. Şimdi değerli bürokratlar da burada, o nedenle ben onların da tekrar daha dikkat etmesi açısından söyleme gereği hissediyorum. Örnek olarak biraz önce ifade ettim, iliç üzerinden söyledim, orada bir facia yaşandı diye. Oradaki yığın iliç kütlesinin kaydığına ilk yapılan değerlendirmede burası Çöpler sahasındaki yığın iliç alanı olarak tarif ediliyordu ve burada sanki bir şirket var, o da cevherini çıkarıyor, oksitli cevheri, getiriyor buraya, yığıyor, içinden sıvı, solüsyon geçiriyor ve altını alıyor diye düşünülüyordu. Bununla ilgili olarak da bir ÇED onayı vardı yani nihai ÇED raporu vardı. Yalnız bizim yaptığımız araştırmalar bir süre sonra şunu gösterdi ki: Aynı yığın iliç sahasına bir başka şirket "Kartaltepe Madencilik" adında yine o bölgede, Çöpler altın maden sahasına yakın bir bölgede...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Dolu mu sürem?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hızlıca bitirebilirsiniz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Peki, toparlıyorum.

Orada o da oksitli cevherini getiriyor, aynı sahaya yığıyor, onun bir başka ÇED süreci var yani ikisi ayrı. ÇED'ler birbirini kısmen görüyor kısmen görmüyor ve neticesinde aynı yığın iliç sahasının içine bunu yığmış oluyorlar. Bu, yeni kurulan termik santral ünitelerinde de çok yaygın yapılan hatalardan bir tanesi. Yani bir santral diğer santrali görmeyecek şekilde, aynı bölgede olduğu hâlde bir ÇED onayına çıkıyor ve dolayısıyla toplamda aslında büyük bir hava kirliliği, vesair, çevresel sıkıntılara falan yol açıyor. O nedenle, bunu özellikle şimdi MAPEG'e söylüyorum, mademki bu kanuna göre daha fazla ÇED süreçlerinde dikkat etmeniz gerekecek ancak süreçleri yöneteceksiniz, ben dikkatinizi çekiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Daha önce Çevre Bakanının imzaladığı o ÇED onayı verilmesi için olur evraklarının altında bu sefer sizin imzanız mı olacak, yine Çevre Bakanının imzası mı olacak?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - ÇED'i Çevre Bakanlığı verecek.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Siz süreçlerin içinde olacaksınız?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Biz süreçlerin içinde olacağız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Çevre Bakanlığının ÇED izleme birimi var mesela, o ÇED izleme biriminin yerini siz mi alıyorsunuz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - İşin Anayasası ÇED, onu kim izleyecek? Sadece izin sürecinde miyiz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Şunu özellikle belirtmek isterim: Görüştüğümüz 7'nci maddede yani bu Kanun'un 3'üncü maddesiyle değişen 7'nci maddede ormanlar ve diğer alanlardaki ÇED şeyi farklı; ormanlara özel, ormanlık alanlara özel ÇED'i de MAPEG yürütecek ama ÇED'i vermeyecek MAPEG, ÇED işlemlerinde süreçte yer alacak, diğerlerinde ÇED'i her kurum, her ruhsat sahibi kendisi yürütecek.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şimdi, normalde bir şirket ÇED raporunu bir ÇED firmasına hazırlatıyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Aynen.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şimdi, burada ÇED raporunu siz mi hazırlayacaksınız, yoksa siz de bir başka şirkete mi hazırlatacaksınız yani nasıl olacak o? O süreci nasıl yürüteceksiniz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Firma üzerinden yürüteceğiz biz ama ÇED'in sürecini takip edeceğiz ormanlara özel, diğer alanlarda şu anda neyse, herkes kendi ÇED'ini ruhsat aldıktan sonra yürütecek.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

6'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 7'yi okutuyorum:

MADDE 7- 3213 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin yedinci fıkrasında yer alan "İhale yolu" ibaresi "Ruhsat müracaatlarının hak sağlamasını veya ihale yolu" şeklinde değiştirilmiş, "projesinin verilmesi" ibaresinden sonra gelmek üzere ", proje için gerekli toplam yatırım tutarının yüzde beşi kadar yatırım teminatı sunulması" ibaresi eklenmiş, fıkranın son cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve on ikinci fıkrasında yer alan "Aynı grup ruhsatlar" ibaresi "IV. Grup ruhsatların alt bentleri hariç aynı grup ruhsatlar" şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 2'si aynı mahiyette olmak üzere 3 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 7'nci maddesinin tekliften çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rıdvan Uz
Çanakkale

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Rıdvan Bey söz mü istiyorsunuz?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Çok memnun olurum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Sayın Başkanım, bu 7'nci maddede 3213 sayılı Kanun'un 16'ncı maddesinin yedinci fıkrasında "İhale yolu" ibaresi "ruhsat müracaatlarının hak sağlamasını veya ihale yolu" şeklinde değiştirilmiş, "projenin verilmesi" ibaresinden sonra gelmek üzere de "proje için gerekli toplam yatırım tutarının yüzde beşi kadar yatırım teminatı sunulması..." İlk defa burada, bu maddeyle bir teminat koyuyoruz. "Aynı grup ruhsatlar" ibaresi yerine de "IV. Grup ruhsatlar" ibaresi koyuyoruz. Bunu bilahare söz bittikten sonra bu "IV. Grup" ile "aynı grup ruhsatlar"ın ibaresinin ne anlama geldiğini de öğrenmek isterim.

Şimdi, burada, mevcut metinde "Ruhsat bedelinin yatırılmaması ve bu belgelerin tamamlanmaması durumunda o alanlar başka bir işleme gerek kalmaksızın ihalelik saha konumuna gelir." demişiz, bunu kaldırmışız. Bu, kalkan hüküm; bunun yerine "proje için gerekli toplam yatırım tutarının yüzde beşi kadar yatırım teminatı sunulması..." Şimdi "Ruhsat müracaatlarına hak sağlanması veya ihale yoluyla hak sağlanan sahaların ihale bedelinin yatırılmasını müteakip iki ay içinde ön inceleme raporuyla arama dönemi faaliyetlerinin yerine getirilebilmesi için gerekli olan mali yeterliliği içeren maden arama projesinin verilmesi..." Şimdi, burada bu maddeyle yapılan düzenlemede teminatın ne zaman ve hangi şartta iade edileceği önemli. Yani tamam, alıyoruz yüzde 5 madenciden; ocak ayında alacağımız, o günkü şartlarda hazırda ödeyeceği altı aylık süredeki parayı ve bunun yanı sıra yüzde 5 teminatı istiyoruz madenciden ama burada, bu işin sonunda bu teminatı nasıl geri vereceğimize ilişkin bir madde konulmamış. Bu durum, yatırımcılar açısından belirsiz bir durum. Bence, yerli yatırımcı bundan ürker ve yanaşmaz bu işe. Dolayısıyla buraya kesin bir ibare koymamız lazım. Bu yüzden, değişiklikle yerli yatırımcıların ödeme konusunda alamayacağından dolayı bu işten çekilebileceğini öngörüyoruz. Bu sebepten ötürü ilgili madde kanun metninden çıkarılmalıdır diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ömer Bey...

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Bir soru da sorduk ama...

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Gerekçesini okutmamız yeterli olacaktır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Gerekçesini okutalım, sonra Genel Müdürlüğümüz cevap versin.

Gerekçe:

Teklifin 7'nci maddesiyle maden arama ruhsatı düzenlenebilmesi için yatırım teminatı zorunlu hâle getirilerek arama faaliyetlerinin daha yetkin yatırımcılar tarafından yürütülmesinin ve ülkenin madencilik potansiyelinin etkin şekilde ortaya konulmasının amaçlandığı, ayrıca 4'üncü grup madenlerin farklı bentlerindeki madenler için ayrı ruhsatlandırma imkânı getirilerek madenlerin atıl kalmasının önlenmesi ve kaynakların daha verimli değerlendirilmesinin hedeflendiği belirtilmektedir.

Maden Kanunu'nun 7'nci maddesinde yapılan değişikliklerle madencilik yapılmasına izin verilen orman alanlarının MAPEG'e devredilmesi öngörülmektedir.

Orman alanlarında daha önce alınmış arama izinleri dâhil tüm maden izinlerinin işletme izni almasına gerek kalmamakta, arama izinleri işletme izni anlamına da gelmektedir.

Ruhsat vermeden önce yatırımcının diğer kurumlardan alması gereken izinlerin süreci de MAPEG tarafından yürütülecektir.

Ruhsatlandırma süreçlerinde ilgili kurumlardan izin alınması amacıyla daha önce bir yıl olarak tanınan görüş oluşturma süresi yalnızca üç aya düşürülecektir.

Kanun teklifinde madencilığe izin verilen orman alanlarındaki Tarım ve Orman Bakanlığının yetkisi sonlandırmaktadır. Bu durumda ormancılık konusunda uzman olmayan bir kurum hem ormana verilen zararı hem de madencilik işletmesi devam ederken yapılmakta olan rehabilitasyon çalışmalarını izlemekle sorumlu olacaktır. Orman Genel Müdürlüğü gibi saha hâkimiyeti olan kurumların bu süreçlerin dışında bırakılması ormanların korunmasını zafiyete uğratacaktır.

Teklifte yer alan arama iznini almış bir faaliyete işletme izninin de verilmiş sayılması, arama ve işletme faaliyetlerinin içerdiği süreçleri ve potansiyel çevre etkilerinin farklı olduğunu göz ardı etmekte, bu nedenle ciddi sakıncalar taşımaktadır.

Dolayısıyla 7'nci maddenin teklif metninden çıkarılması gerekmektedir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Sayın Başkanım, sayın vekilimizin sorusuna cevap vermem gerekirse maddede "ruhsatların hak sağlamasını veya ihale yoluyla ruhsatlandırılması" diye belirtmemizin sebebi, arama ruhsatını iki şekilde vereceğiz ya ilk müracaatla yani daha önce orada hiçbir ruhsatlandırma yapılmamışsa ilk müracaat eden hak sahibi olacak ya da daha önce bir işlem görmüş, herhangi bir şekilde MAPEG'de verisi olan, bir şekilde boşa düşmüş ruhsatların da gerekirse MAPEG'deki verileri kullanarak ekonomik değerlerle ilgili bir değerlendirme yapabiliyorsak ihale yoluyla vermeyi öngörüyoruz. Dolayısıyla, bu ibareyi o şekilde yazılmış.

Bir sonraki maddede, 17'nci maddemiz gelecek, teminatların nasıl iade edileceği ya da irat kaydedileceği o maddede düzenlendi. Arama, ön arama, genel arama ve detay arama şeklinde üç aşamadan oluşacak. Her aşamadaki görevini yerine getirdikçe teminatın o kısmına ilişkin kısmı iade edilecek, eğer getirmemişse irat kaydedilecek.

Bir de günün sonunda, arama ruhsat süresinin sonunda -onu da getirmiş olduk burada- UMREK koduna göre aradığını fakat orada hiç maden olmadığını çok ayrıntılı bir şekilde ispat ederse bütün teminatlarını ve ruhsat bedelini ihale bedeli dâhil iade edeceğiz.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Mesela beş sene sonra iade ediyoruz, aynı parayı mı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Evet.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Doğa tahribatı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Aramada tahribat çok olmuyor efendim.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Terk edilmiş sahalarda bu kanun maddesinden önce tekrar ihale edilemiyor mu?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - İhale zorunluydu, hiçbir işlem yapılmassa bile, hiçbir faaliyet yapılmadan terk edilmişse ihalelik saha konumuna geliyordu ama biz şimdi bunu müracaata açık hâle de getirebileceğiz çünkü burada -işte, anlattım- bütün Türkiye sathımâlinin ruhsat sahası gibi algılanmasına sebep oluyor sicilde kayıtlı olduğu için ama hiçbir veri yoksa da biz onu yine müracaata açık hâle getirebileceğiz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas no.lu Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 7'nci maddesiyle 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 16'ncı maddesinde değişiklik öngören düzenlemede geçen "kaldırılmış ve on ikinci fıkrasında yer alan 'Aynı grup ruhsatlar' ibaresi 'IV grup ruhsatlarının alt bentleri hariç aynı grup ruhsatlar' şeklinde değiştirilmiştir." ibaresinin teklif metninden çıkarılmasını; "kaldırılmış" ibaresinin "kaldırılmıştır" biçiminde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Türker Ateş
Bolu

Talat Dinçer
Mersin

Ednan Arslan
İzmir

Şeref Arpacı
Denizli

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Burada 4'üncü grup maden ruhsatlarının 2 bin hektara kadar bir alanı kapsamaları ve aynı ruhsat sahası içerisinde farklı tür madenlerin bulunmasının mümkün olması nedeniyle 4'üncü grup madenlerin alt bentlerinde yer alan madenler için ayrı ruhsatlar verilmesi ihtiyacı doğmaktadır. Günaydın! Evet, sonunda böyle bir durumu fark ettiniz değil mi? Neden? Çünkü Türkiye'de çıkarılan madenlerden hiçbir maden tek başına çıkmıyor ki yani altın cevheri var diyelim, hop, elini atıyorsun, bir külçe altın gelmiyor; oksitli cevher var, cevheri ayrıştırıyorsun, onu ayrıştırırken onun yanında bir başka maden daha var hatta bir bölümünü ayrıştırıyorsun, ayrı bir "process" gerekiyor. O nedenle, bizim belki Türkiye'de buna benzer madenleri ham olarak çıkaran birçok şirketten çok ciddi rakamlarla yurt dışında alım yapılıyor ki aslında bizim "Acaba çıkardığımız bu madeni de iyi fiyattan aldılar mı?" dediğimiz kısmı ayıklıyor, atıyor, onun içindeki nadir toprak elementini veya bir başka ihtiyacı olan, o çok küçük miktarlarda bulunan ama önemli şeyi ayrıştırıyordu. Ben şunu soracağım öncelikle: Ya, bu konuyla ilgili... Yani kaç yıl oldu AK PARTİ iktidarda? Bayağı oldu değil mi? Yirmi yılın üzerinde bir süredir. Nereden hasıl oldu da akıl edildi de bu madde girdi. Ne tespit ettiniz? Yani bir şeyi tespit etmiş olmanız, yakalamış olmanız lazım. Yurt dışına çıkıştan vesairenden bir şey yakalamış olmanız lazım. Ya, bunu yıllardır getirmeyip de şu anda getirmenizle ilgili olarak söylüyorum.

Şimdi, burada, tabii, gerekçede şöyle ifade ediliyor haklı olarak: "Maddeyle IV. Grup madenlerin bent olarak ayrı ayrı ruhsatlandırılmasına imkân tanınmakta, madenlerin atıl kalması önlenmekte ve kaynakların daha verimli ve etkin bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlanmaktadır." Şimdi, bu, o kadar kritik bir konu ki aslında yani bir tane örnek vereceğim, mesela bu 4'üncü grup madenlerin içinde geçiyor, o listede geçen, niyobyum var. Yani, bunlar, bu ve benzerleri, belirli ısı farklılıklarında -şimdi Kelvin derecesini tam söyleyemeyeceğim ama- çok eksiler derecesine ulaştığında birkaç farklı yine elementle bir arada bir karışım hâline getirilip süper iletken özelliği kazanıyor. Yani birden bire bambaşka bir özellik sergiliyor ve o miknatıslanma özelliğiyle birlikte bu "Maglev treni" dediğimiz, herkesin bildiği yani "raya temas etmeyen tren" diyelim, hani havada o miknatıslanma etkisiyle giden -bir ara biz de onun çalışmalarını yapmıştık yani laboratuvar ortamında- buna benzer şu ana kadar Türkiye'nin dışına çıkan birçok maden vardı. Ben bunu şöyle söyleyeceğim: Çok geç kalınmış, 7'nci maddenin bu kısmı için tabii konuşuyorum, geç kalınmış bir durum "Bugüne kadar ne gitti, ne kaldı?" diye bir hasar tespiti yapmanız lazım. Yani Türkiye'de madencilikle uğraşan şirketlerin patronların öyle çok da yani farklı özellikleri olmamasına rağmen böyle Merkez Bankası gibi para basmalarına sebep olan şey, aslında Türkiye'nin çok ciddi bir katma değer kaybetmesine neden olan bu gibi tespitlerin zamanında yapılmaması. İyi, çomak sokmuşsunuz, güzel olmuş, umarım takibini de iyi yaparsınız. Bu işin takibini sadece burada değil, aynı zamanda Türkiye'den çıkarılıp yurt dışına satılan madenlerin peşine düşmek suretiyle de yapmanızda fayda var, gerek siz gerek bu alanda, istihbarat alanında çalışanlar dâhil olmak üzere.

Teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çok teşekkür ediyoruz.

O zaman 7'nci maddeye oy vereceksiniz diye anlıyorum.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Ben Komisyonda olmadığım için...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Olsun, gene de kaldırırsınız elinizi.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

7'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 7'nci madde kabul edilmiştir.

8'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 8- 3213 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin birinci, ikinci, beşinci ve altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Arama ruhsatının düzenlenmesinden sonraki ilk bir yıl ön arama dönemidir. Ön arama dönemini takip eden genel arama dönemi; IV. Grup madenlerde iki yıl, diğer grup madenlerde bir yıldır.

Genel arama dönemi yükümlülükleri yerine getirilen arama ruhsatı, IV. Grup madenlerde dört yıl detay arama dönemine hak sağlar. IV. Grup madenlerde detay arama döneminin, diğer madenlerde genel arama döneminin sonuna kadar üç boyutu ve miktarıyla rezerv belirlenmiş olarak işletme ruhsat talebinde bulunulmaması hâlinde ruhsat iptal edilir."

"Ön, genel ve detay arama faaliyet raporlarının ilgili dönemin sonuna kadar Genel Müdürlüğe verilmesi zorunludur. Faaliyet raporlarının süresinde verilmemesi veya yönetmelikte belirlenen asgari faaliyetlerin yapılmaması hâlinde ilgili dönemin sonunda, raporlara ilişkin eksikliklerin Genel Müdürlük tarafından verilecek bir aylık sürede tamamlanmaması hâlinde ise verilen sürenin sonunda teminat irat kaydedilerek arama ruhsatı iptal edilir.

Asgari faaliyetler yapılmış olmakla birlikte arama faaliyetlerinin projeye uygun yürütülmediğinin tespiti hâlinde yıllık gerçekleşmeyen yatırıma karşılık gelen teminat miktarı irat kaydedilir. Teminatın, yatırımın gerçekleşen kısmına karşılık gelen miktarı talebi hâlinde ruhsat sahibine iade edilir. Yatırım programının iki yıl üst üste yüzde ellinin altında gerçekleştirilmesi durumunda verilen teminat irat kaydedilir ve ruhsat iptal edilir. Arama faaliyetleri sonucunda işletilebilir rezerv bulunmadığının Ulusal Maden Kaynak ve Rezerv Raporlama Koduna göre raporlanması ve talep edilmesi hâlinde arama ruhsat bedelleri ile ihale bedeli ruhsat sahibine iade edilir."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 1 adet önerge var, okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 8'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Konuşacak mısınız?

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Gerekçeyi okuyalım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Bu madde, madencilik faaliyetlerinin etkinliğini artırma bahanesiyle maden şirketleri üzerindeki denetimi şeklen artırır gibi görünse de özünde daha fazla maden arama ve çıkarma faaliyetine zemin hazırlamaktadır. "Üç boyutlu rezerv tespiti" ve "UMREK kodu" gibi teknik terimler uluslararası standartlara uyum kisvesi altında madenciliğin doğa üzerindeki yıkıcı etkilerini meşrulaştırma çabasıdır.

Önemli olan teknik yeterlilik değil, bu faaliyetlerin çevreye ve topluma olan geri dönülmez zararlarıdır. Bu düzenlemeler Kürtlerin çoğunlukta yaşadığı kentlerde ve ülkenin diğer bölgelerinde artan maden arama ve işletme baskısını daha da artıracak, ekolojik ve sosyal yıkımı hızlandıracaktır.

Maddenin temel hedefi, mevcut maden arama süreçlerini daha şeffaf ve denetlenebilir hâle getirmek olmalıdır. Ancak bu denetim maden faaliyetinin artırılmasına yönelik değil, ekolojik ve sosyal risklerin en aza indirilmesi ve mümkünse ortadan kaldırılmasına yönelik olmalıdır.

"UMREK koduna uygunluk" gibi uluslararası standartlar dayatılırken bu standartların yerel, ekolojik ve sosyal hassasiyetlerle nasıl entegre edileceği netleştirilmelidir "UMREK kodu" sadece teknik bir yeterlilik değil aynı zamanda kapsamlı çevresel ve sosyal etki değerlendirmelerini de içermelidir. Bu değerlendirmeler uluslararası bağımsız akredite kuruluşlarca denetlenmeli ve halkın erişimine açık olmalıdır. Arama ruhsatları için alınan teminatlar sadece kamu zararını değil, potansiyel çevresel tahribatın önlenmesi ve telafisi için de kullanılmalı, bu amaçla şeffaf ve hesap verebilir bir Ekolojik Restorasyon Fonu oluşturulmalıdır.

Arama faaliyetleri başlamadan önce ilgili yerel halkın, sivil toplum kuruluşlarının, meslek odalarının ve bilim insanlarının katılımıyla kapsamlı bir bütünsel sosyal ve ekolojik etki değerlendirmesi (BSEİD) yapılması zorunlu hâle getirilmelidir. Bu değerlendirmeler sadece teknik raporlardan ibaret olmamalı, yerel bilginin ve deneyimin esas alındığı, katılımcı ve çok aktörlü süreçleri içermelidir. Yerel halkın rızası alınmadan hiçbir arama faaliyetine izin verilmemelidir.

Arama ruhsatı başvurularında belirlenen alanın ekolojik hassasiyeti -su havzaları, ormanlar, tarım alanları, korunan alanlar, endemik türlerin bulunduğu habitatlar, biyoçeşitlilik açısından kritik bölgeler- ve kültürel miras değeri -tarihî sit alanları, inanç merkezleri, arkeolojik değerler- reddedilme gerekçesi olarak açıkça belirtilmeli ve bu tür alanlarda maden arama ve işletme faaliyetleri tamamen yasaklanmalıdır. Özellikle ülkemizin tamamında kutsal kabul edilen alanlar, bu kapsamda anayasal güvence altına alınmalıdır.

Bu maddenin teklif metninden çıkarılması gerekmektedir. Mevcut hâliyle sermaye yanlısı bir düzenlemeyi desteklemekte ve ekolojik yıkım riskini artırmaktadır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi konuşmak isteyen Ednan Bey'e söz verelim.

Buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Şimdi biraz da taktik değiştirelim. Dün bazı arkadaşlarımız burada birtakım şeyler söyledi, ben de onlara cevap hakkı doğsun, biraz da onlar konuşsun sabahın bu saatinde diye isimlerini vererek şey yapayım. Nebi Bey mesela dün dedi ki: "Hayvan varlığımız arttı." Ben öyle bir not almışım. Ya, bizim hayvan varlığımız arttı da bu et niye bu kadar pahalı?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Haklısın, biz de şikâyetçiyiz.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Ben size bir şey söyleyeyim mi Nebi Bey, vallahi bak, bizim memlekette iktidarınız döneminde sevap bile daha pahalı, bakın sevap işlemek bile daha pahalı. Diyanet Vakfı, Kızılay diyor ya: "Bir kurban hissesi, Türkiye'de, yurt içinde 13.250 lira, yurt dışında 5.250 lira." Yani sevap işlemek bile pahalı bu anlamıyla. Yani hayvan varlığımız arttıysa et fiyatları niye düşmüyor? Demek ki burada bir sorun var, demek ki hayvancılık maliyetlerinde problem var. Yemde problem var, tarımda problem var, yem bitkisinde problem var, merada problem var, var oğlu var yani bir sürü sıkıntı var yani dediğim gibi, sevap bile bu süreçte pahalı. Ahmet Bey'e de bir söz hakkı verelim, Ahmet Bey de belki kullanır, işi uzatır. Ahmet Bey dedi ki: "Altın madencileri size geliyor." Benim bildiğim bir altıncı var, o da Adem Bey, kuyumcu, bir onu biliyorum altıncı, ben başka altıncı bilmiyorum. Kuyumcu efendim, çok güzel iş yapan köşede, Kars'ta, köşede hayvan pazarının orada güzel bir kuyumcusu var, çok da güzel geliri var. Şimdi, işin latifesi bir tarafa, mesela şey dedi arkadaşlar "Zeytin varlığımız arttı." zeytin varlığımızın artmasından hiç kimse mutsuz olmaz, bu ülkeyi seven hiç kimse mutsuz olmaz. Zeytinyağı üretiminde artış var, bundan da mutlu oluruz, niye mutlu olmayalım, sonuçta bizim çiftçimiz, bizim insanımız üretiyor. Ama şu mukayeseyi yapmak doğru değil: Ya, 200 milyon ağacımız var, ne olacak bunun 80 bin tanesinin kesilmesinden? Yani bu, çok doğru bir cümle değil -yani ben notumu aldım buraya Adem Bey- yani "200 milyon var 80 bini gitsin." bunu böyle telaffuz etmemek gerekir çünkü o ağaca emeğimiz yok, o ağacın geçmişinde, onun varoluşunda bir katkımız yok. Biz yok etmemeliyiz, varlığı daha da artırmalıyız. Ne güzel diyorsun, bak, 100 milyondan 200 milyon olmuş, inşallah 500 milyon olur. İnşallah, dünyadaki zeytinyağı üretiminde, işte, o dediğimiz yüzde 15'lik hedefe geliriz, bütün dünyaya zeytinyağı satan bir ülke hâline geliriz, biz, bundan mutluluk duyarız.

Dün, burada, maalesef, şunu gördük, çok üzüldük: İki tür köylü grup var, ikisi de haklı. Termik santral gelmiş, yapılmış, oradaki köylünün arazisi, tarlası elinden alınmış, getirilmiş, termik santralde işçi olmuş onların çocukları ve onlar şu şekilde tehdit ediliyor: "Bu yasa geçmezse işinizden olacaksınız." deniyor. Bu taraftaki köylü de haklı çünkü o görmüş ötekinin yaşadığı sıkıntıyı, problemi, o termik santralde işçi olmak istemiyor, o da kendi toprağında, atasından, dedesinden kalmış o zeytinle geçimini sağlamak istiyor çünkü başka geçim kaynağı yok onun, ikincil bir geçim kaynağı yok, o da haklı. Peki, burada hakem kim? İşte, hakem biziz, hakem devlet. Biz yapacağız o işi; oturacağız, konuşacağız, başka bir çözüm bulacağız, başka bir çözümü nasıl bulacaksak, nasıl üreteceksek bunu yapmak zorundayız. Biz o termik santraller kapansın demiyoruz. Bakın, ben elektrik elektronik mühendisiyim. Oradaki kapasiteden bahsetti Kıymetli Bakan Yardımcımız, güzel veriler. Evet, bu ülkenin enerjiye ihtiyacı var,

yarın da olacak, daha sonra da artacak, bunlarda hemfikiriz ama oradaki kömürü çıkarıp on beş yirmi yıl sonra o termik santralin ekonomik ömrü dolacaksa ya da biz hâlâ navlunla, kamyonlarla o rezerv bittiği için taşıyıp getireceksek o zaman hiç çıkarmayalım onu. Gene gelsin, yirmi senede gelsin, teşvik verelim, başka bir şey yapalım, ne bileyim, iletim hatlarındaki onlardan aldığımız bedelleri düşürelim, rantabl hâle getirelim o santral için bu işi ama oradaki köylünün... Ya, kadın burada bağılıyor: "Benim bedenimi çiğnerseniz, cesedimi çiğnerseniz..." Çok değerli o kadın, bir insan da olsa yani itirazı var, sonuçta bir şeye itiraz ediyor insanlar.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - "Peşkeş çekiyor." diyorsunuz o zaman.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Bakın, ben teklif ediyorum bunu Değerli Vekilim. Oradaki bu sorunu çözmemiz lazım. Diyoruz ki: Bakın, işin iki tarafı var, iki tür köylü var, ikisi de bizim insanımız, biri diğerinden daha az değerli de değil, biri diğerinden daha da değerli değil ama orada yirmi yıl bir santralin ömrü varken yüzyıllarca yaşayacak bir ekolojik sistemi yok etmemek gerekir. Buna dikkat etmek gerekir. Bizim oradaki zeytin varlığının arttırmamız gerekirken -işte üzülmüyoruz ya- 82 bin tane ağaç kesilecek.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, toparlayın lütfen.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Yani bu, şuna benzer: Ya, ne olacak 86 milyon insan var, bunun 3 bini de 5 bini de 100'ü de 5'i de ölebilir gibi bir şey oluyor ya, çok doğru değil yani bu cümleleri bizim kurmamamız gerekiyor.

Mesela "Yatırımcıyı yankesici gibi görmek." dedi biri. Vallahi, biz hiçbir yatırımcıyı yankesici gibi görmüyoruz. Ben, her toplantıda yerli, millî... Hatta bugün de söyledim, dedim ki: Yahu, keşke güneş panellerini bu ülkede bizim arkadaşlar üretse. İşte, konuştuk, hemşehrim hem de İzmirliymiş, ne güzel bak, RES'lerle ilgili güzel işler yapıyorlar. Mesela, Çeşme'de 14 tane rüzgârgülüne karşılık gelen 1 tane rüzgârgülü yapıyorlar, ne güzel yerden de tasarruf. O 14 tanenin yerine kattığın zaman, 14 kat daha verim artacak, bu anlamıyla da kapasiteler artacak, ihtiyacımız olan enerjiyi sağlayacak; ne güzel. Biz bunların hiçbirine karşı değiliz. Biz ne yatırımcı düşmanınız ne madencilerin düşmanınız.

"Maden çıkmasın mı?" Çıksın arkadaşlar, niye maden çıkmasın ya? Bu ülkede maden çıkarılsın ama doğayı yok ederek, vahşi madencilik yaparak yapmayalım, doğru örneklerle bu işi yapalım. Nasıl yapabileceğimizi, bunu -belki de bizim koşullarımız başkalarına göre daha özgün ama- oturup değerlendirelim hep beraber.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ednan Bey, belki söz attıklarınız cevap verir.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Versin, versin, çok güzel olur. Ben zaten uzatıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, işte bitirelim artık.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Ama, dur ben bir bitireyim Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani arkadaşlar, bu usul...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Yani şöyle de bir şey var: Üzülerken tabii, işte, yüzde 2'lerde falan bu baz istasyonunun ülkeye katkısı "2-3" falan dediler, "3" diyenler de oldu. Yani sanki bu elektrik üretme memleket enerji darboğazına girecekmiş gibi algı yaratıyoruz. Değil arkadaşlar, bakın, bu santral kapatılsın demiyoruz, bu santral işlemeye devam etsin ama o santralden, oradaki elektrikten daha değerli olan oradaki ekolojik sistem ve korunması gereken de bu ekolojik sistemdir diyorum.

Arkadaşlarımız, güzel, söylüyoruz... Mesela, Sayın Cumhurbaşkanı ne dedi asgari ücretle ilgili? "10 depo benzin alıyor." dedi, maşallah, o günden bugüne 1 depo gitti, zam gele gele 1 deposu gitti bu benzinin, kaldı 9 depo.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Toparlayalım arkadaşlar, lütfen.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Ülkede asgari ücret, emekli maaşları malum yani biraz da bunları görmek lazım, bunları da anlatmak lazım. İyi şeyler anlatıyorsunuz, eksik kaldığımız yerler var, onları da nasıl iyileştireceğinizi anlatırsak, işsizliği, yoksulluğu çözebilirsek hep beraber mutlu oluruz. Neyse Başkanım siz...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Ya, ben de bir söz hakkı alayım. Orası haklı, burası haklı, muhalefet haklı, köylü haklı... Kardeşim, bu saate kadar burada ne işimiz var o zaman yani? Liberal politikalar üzerinden yürüyorsun. İllaki birilerinin de haksızlık durumu var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, Nebi Bey kısa bir söz istedi.

Sataşma olmadan, lütfen, buyurun.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Ednan Bey, söylediğinizde haklısınız, gerçekten et fiyatlarından hepimiz muzdaripiz yani yapamadığımız, düzeltemediğimiz bir şey; bunu düzeltmemiz lazım, hepimizin, bizlerin de görevi, bu et fiyatlarının tabii ki düşmesi lazım.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Meraları talana açarak nasıl olacak bu, cevap versinler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Bir şey daha söyleyeceğim, yalnız, şöyle bir şey var: Et fiyatlarını istenen seviyeye getirememiş olabiliriz ancak şu anda dünyaya baktığımızda en ucuz elektriği tüketen ülkelerden biriyiz. Bakın, ben şimdi endekslere baktım...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - En düşük asgari ücret verenlerden biriyiz. Açlık sınırının altında asgari ücretimiz.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Ben bir anlatayım: Şu anda 2,4-2,5 TL'ye elektrik alıyor sanayici, bu sanayiciye hiçbir sübvansiyon da yok yani neyse bedeli alıyoruz, sübvansiyon daha çok konutlara yapılıyor. 2,4-2,5 TL'ye elektrik gerçekten inanılmaz ucuz, neredeyse 6 sent falan yapıyor. Şu anda Avrupa'daki elektriği 20-25 sentlerden kullanılıyor sanayici yani dörtte 1 ucuza... Bunun sebebi de şu: Zamanında yapılan hamlelerle biz yenilenebilir enerjiyi gerçekten ciddi anlamda büyüttük Türkiye'de, Avrupa'nın ortalamasını yakaladık yani biz yüzde 50'nin üzerinde yenilenebilir enerjiyle ayakta duruyoruz. Onun için de et fiyatlarını düzeltmedik ama gerçekten Türkiye sanayicisi dünyanın neredeyse en ucuz elektriğini kullanıyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Mustafa Bey, hızlıca buyurun.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Sayın Bakanım, bir dakika, madem böyle samimi bir şey oldu...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O samimi değil ya, süre doldurmaya çalışıyor. Bakın, ne kadar temiz bizim arkadaşlar ya.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Ben tuzağa düşmüş olayım.

Şimdi, Baykan Vekilimiz de varken nispeten cevap verdi. Ben şimdi resmin diğer tarafından bir şey söyleyeceğim: Torku, bildiğimiz bir marka, Konya'nın markası, yerli ve millî marka, binlerce kooperatiften çiftçilerin oluşturduğu bir ekonomik oluşum ve daha çok gıda üzerine yoğunlaşmış bir firma. Kendi tercihleridir, bir zaman bu termik santralle ilgili bir yatırım yaptılar, o zamanki satış fiyatları ile bugünkü arasındaki fiyattan dolayı şu anda diğer kısmı da bakın, buradaki termik santral yatırım durumundan dolayı ekonomik olarak zorluk yaşıyorlar. Şunu söyleyebilirim: Şu anda, Cumhuriyet Halk Partisine veya Deniz Bey'in şahsına "Şu ana kadar bütün kazandıklarını, bütün mülkiyeti size veriyoruz, alın." deseler, hemen yarın size devrederler yani işin orada da öyle bir boyutu var. Hep konuşuyoruz ya, orada büyük bir rant...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Basiretsiz tüccarlar mı yani?

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Ya, o, ticari bir seçenek.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, teşekkür ediyoruz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet söz vereceğim Sayın Vekilim.

Evet, arkadaşlar, biz bunu bitireceğiz yani böyle, top çevirme işleriyle netice alma şansımız yok.

Evet, buyurunuz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Başkanım, ben satışa üzerine yoksa konuşmayı çok sevmiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kim satışta size?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - İşte, dün itibarıyla, siz Komisyonu açtığınızda "Rıdvan Bey Gabar'a geleceğim dedi, gelmedi." demiştiniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O mu satışa?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi oradan... Şimdi, hakikaten Gabar'a...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Stenograf arkadaşlar yorulduklarını yani nöbetteler saatlerdir.

Buyurun Sayın Vekilim.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, Gabar'la ilgili Sayın Başkanım, oradaki arkadaşlarla bir konuştuk, orada şöyle ciddi bir problem var: Oradaki mühendis arkadaşlar, iki ayrı maaş alıyorlar yani aynı işi yapıp iki ayrı maaş alınmasından son derece muzdaripler, bu kayıtlara geçerse sevinirim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, bakalım, inceleyelim, Bakanımızla konuşalım.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - İki, şu: Oradaki arkadaşlarımızın birçoğu da daha önce, bu doğal gaz arama işi... Fatih, Abdülhamid yani bizim, bize ait ve gurur duyduğumuz gemilerde bu arama işi, mavi vatanda yapılıyordu fakat bir anda, bir Yunanistan geriliminden sonra biz bu gemileri Akdeniz'den çektiğimiz için doğal gaz arama işini orada bıraktık ki bayağı da olumlu ilerlerken Karadeniz'e geçtik.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, olumlu ilerlemedi Sayın Vekilim, emin olabilirsiniz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Bütün gemilerimiz şu anda Karadeniz'de.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çok ciddi aramalar yaptık olumlu gelişme için, şu andaki yerde çok güzel gelişmeler var.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Buradan hepsi oraya gitti. Neyse hani ona da bir bakmak lazım.

O zaman, o gemide görev yapan bizim mühendis arkadaşlarımız şu an 60-65 bin lira civarında bir maaş alıyorlar ve bunlar orada TPAO'da çok uzun yıllardan beri çalışan arkadaşlar ve o en az on beş-yirmi yıllık bir tecrübeleri de var. Dolayısıyla, bugün, o gemide günlük çalışan yabancı bir mühendis 2.500 dolar bir maaş alırken bizim arkadaşlarımızın yani Türk mühendislerin, orada çalışanların bu maaşı alması da çok doğru değil; buraya bir düzenleme yapılması için yetki verildiği TPAO Genel Müdürüne, Genel Müdür yüzde 11 gibi bir cüzi bir şeyle ve çoğu mühendisi kapsamayacak şekilde sadece Genel Müdüre ve Genel Müdür altındaki Genel Müdür Yardımcılarına bu zamma "olur" verdi, diğerlerine vermedi. Dolayısıyla orada çok ciddi bir problem oluştu, oradan da bu anlamda bir yardımcı olunursa seviniriz.

Yine, şimdi, Sayın Mesut Vekilimle bir yandan da İran-İsrail'i takip ediyoruz. İran şu anda Microsoft'u İsrail'de vurmuş.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Veri merkezinin yanını vurdu. Tam merkezi vuramadı, inşallah onu da vurur.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - İnşallah, o da sevindirici bir hadise çünkü biliyorsunuz, kendi İsrail televizyonunda adam "Final maçını Türkiye'yle yapacağız." dedi, böyle bir ukala.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sonra o da geri adım attı, "Ben şaka yapıyordum, yanlış anlaşıldım." dedi.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - O şaka yaptı, Netanyahu da çıktı, dedi ki: "Bu Türkiye, imparatorluk peşinde koşuyor, ben bu imparatorluğu ona kurdurmam." diye bir tehdit savurdu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O dediği kim?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Türkiye, bize diyor yani.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sanki "Erdoğan'a kurdurmam." falan diye...

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Ona da diyemez, bize de diyemez yani böyle bir şey yok yani seçilmiş bir Cumhurbaşkanı, milletin teveccühüyle kazanılmış Türkiye Cumhuriyeti devletinin başında bir insan, dolayısıyla ona da dense bize denmiş gibidir, dışarıya karşı tavrimiz bizim nettir.

Tabii, burada bu cümlelerim şeyinde geçen sene de Sayın Cumhurbaşkanımız Mecliste "İsrail bize saldıracak." diye bir cümle kurmuştu "Hedef Türkiye." diye. Şimdi, rahmetli Erbakan Hoca da aynı bu cümleleri "İran'dan sonra ana hedef Türkiye'dir, bu iş Türkiye'ye yönelecek." demişti. Dolayısıyla Türkiye, bu bağlamda, hazırlığını yapmakla yükümlü, bunu da burada belirtmiş olalım.

Son olarak da bu 8'inci maddenin... Biz 8'inci maddeyi kendi adımıza olumlu buluyoruz. Bundan dolayı da bir şerh maddesi olarak bir teklif vermedik. 8'inci madde için hayırlı olsun diyoruz efendim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

"Hazır ol cenge istersen sulhusalah." diye bir söz var. Coğrafyamız zor bir coğrafya.

Evet, buyurun Sayın Vekilim.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Coğrafyamız zor bir coğrafya ama işte, yaklaşımlarla, daha da yanlış politikalarla daha da zor bir coğrafya hâline getiriliyor diye devam edeyim.

Şimdi, 8'inci maddede, özellikle yaşadığım coğrafyayı ve vekili olduğum ili de özel ilgilendiren bazı ibareler var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz hangi ilden vekilsiniz?

AYTEN KORDU (Tunceli) - Dersim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Dersim, Tunceli mi yani?

AYTEN KORDU (Tunceli) - Evet, harita üzerinde Tunceli ama biz hâlâ kadim eski ismini kullanıyoruz "Dersim" diye.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Tunceli milletvekilisiniz.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Bu konuda da her sene bir başvuru yapıyoruz, isminin iade edilmesi konusunda ama bu konuda hâlâ Mecliste adım atılmadı, umarım bu konuda da adımlar atılır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Onun kararını Meclis vermiyor bildiğim kadarıyla.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Dersim halkının talebidir; Dersim hâlâ "Dersim" diyor, neyse yani...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Onun kararını Meclis vermiyor, bildiğim kadarıyla idari bir karar.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Şimdi onun, istiyor mu, istemiyor mu polemiğine, tartışmasına girmeyelim.

Şimdi, 8'inci maddede şöyle bir sorun var: Yani maden arama meselesinin daha da fazla faaliyetlerini etkinleştiren bir madde aslında 8'inci madde yani ona teşvik ediyor hatta iki yıl üst üste programın yüzde 50'den azının gerçekleştirilmesi hâlinde ruhsat iptali öngörüyor, işlevlerin rezerv bulunamaması hâlinde de yine ihale bedelinin iadesine imkân tanınacağını öngörüyor. Tabii, bu maddeler konuşulurken çok çok konuşuldu, çokça arama başvurusu var, çok yoğun bir şekilde her tarafta bir arama başvurusu var, bu, bunu biraz daha etkin kılıyor ama bunun çok da büyük zararları var hem bitki örtüsüne hem doğaya. Bazı örnekler vereceğim, kendi bulunduğum coğrafyada da var. Geliyorlar, arama adına sondajlama yapıyorlar, sondajlama çalışması yürütüyorlar, bir şey bulamıyorlar ve sondajları bile kapatmadan gidiyorlar. Dolayısıyla o sondajlamalar, oradaki su yataklarının yerlerini değiştiriyor, birçok köylü daha sonra suyunun neden kesildiğini anlamıyor, şimdiye kadar akan suyun neden köyüne gelmediğini anlamıyor, köylere, yataklar yer değiştirdiği için sular, az su gidiyor ve köylüler arasında karşılıklı sosyal çatışma başlıyor. Dolayısıyla bunlar ilk elden kesin bildiğimiz ve toprakta arama sırasında tahribat yaratan durumlar.

Diğer bir konu, ben, Dersim'de, Rehak coğrafyasının, Kızılbaş coğrafyasının Alevi bir kadınıym ve Alevi bir vekiliyim, o coğrafya gerçekten inanç konusunda çok kadim bir coğrafya. Açıklamamızda çokça şunu söylüyoruz: Ekoloji, sadece börtü böcek değildir; ekoloji, sadece gördüğünüz ağaç değildir. Ekoloji, üzerinde kültürel olarak kendimizi inşa ettiğimiz yaşam biçimidir, bu aslında her yerde öyledir. Yani Karadeniz'de de öyledir, diğer yerlerde de öyledir. O toprak üzerinde "ekolojik yaşam" dediğimiz şey bizim kültürel yaşam biçimimizdir aynı zamanda. Biz, ekolojiyi insanla ele aldığımız için böyle tanımlamayı açma gereği duyuyorum ama onun dışında, bir de coğrafyamızda, kendi yaşadığım ilde de kendi inancım da su, toprak, dağ, taş, her şey canlıdır ve her şeyin, her köyün bir ziyareti vardır; bu ziyaretler ya sudur, ya çeşmedir, ya ağaçtır ya dağdır yani yaşama canlı bakar, onu kutsar, ona değer verir ve onun hakkını verir, hakkını gözetir, böyle bir inanca sahibiz. Dolayısıyla arama faaliyeti yerlerinde, çoğu zaman ki çok yakın zamanda Dersim'de yine Sekasur Çevre Platformu iki ziyaret arasında gerçekleştirilen bir kum ocağı maden çalışmasında şu söylendi: O bölgede, 1938'de, 24 insan katledildi. İnsanlar orayı ziyaret bildiler, ziyaretleri var ve orası maden kum ocağına verildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYTEN KORDU (Tunceli) - Şu an onun çalışması ve protestoları devam ediyor Sekasur bölgesinde, bunu örnek olarak veriyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz onun koordinatlarını vererseniz Bakanlığımız bir baksın. Eğer böyle, insanların değer verdiği bir yerse orayla ilgili tedbiri alır Bakanlığımız. Yani siz bize ulaştırın olur mu?

AYTEN KORDU (Tunceli) - İşte, bu sadece Dersim'de değil, Alevi o bölgelerin çoğunda var yani Maraş'ta var, Adıyaman'da var, Malatya'da var, belli yerlerde ziyaretlerin ve cemevlerinin yakınlarında maden çalışması yürütülüyor, buna ilişkin birçok Alevi platformu açıklama yapıyor, biz de buradan Mecliste ifade etmeye çalışıyoruz. Diyeceğim o ki bu tür arama faaliyetlerinde mutlaka bütünleşik sosyal ve ekolojik etki değerlendirmesinin mutlaka yapılması gerekiyor, mutlaka o tür bölgelerde ekoloji örgütlerinin ve yerel halkın düşüncesinin mutlaka alınması gerekiyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Çünkü bu tür maden arama ve maden inşası aynı zamanda o bölgede inancımıza saldırı olarak da ele alınıyor, bir kez daha belirtmek isterim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Dolayısıyla aramayı teşvik eden, sosyal yetkiyi gözetmeyen, bu maddenin geri çekilmesini tekrar talep ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben Munzur'da rafting yaptım, raftingle ilgili bir itirazınız var mı Sayın Vekilim?

AYTEN KORDU (Tunceli) - Bu söylediğimle bir ilgisi yok sanırım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, ona da karşı çıkabilirsiniz. Dünya Rafting Şampiyonası düzenlendi, çok müthiş

AYTEN KORDU (Tunceli) - Ama bakın, bu verdiğiniz örnek... Sayın Başkan, bakın, şimdi, benim hassasiyetle...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, onunla ilgili konuşmadım.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Böyle örnek verirsiniz...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Onunla ilgili konuşmadım, yanlış anlaşıldıysam özür dilerim. Onunla ilgili konuşmadım, sadece Tunceli'den bahsettiğimiz için konuştum yani o coğrafyaya gittiğimi ifade etmek için konuştum, 5-6 defa gittim, kendi başıma da gittim, sivil olarak da gittim, o bölgeyi gezdim, gerçekten müthiş bir coğrafya.

AYTEN KORDU (Tunceli) - İşte, maalesef barajlarla, madenlerle talan ediliyor. "Turizm" diyerek de kent iyice yaşanılmaz hâle getiriliyor, o da dengeli değil. Yani şöyle bir durum var: Politikalarda denge yok, denge sorunu var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Deniz Bey, buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi, 8'inci madde özetle şunu söylüyor, diyor ki: Arama sonuna kadar üç boyutlu ve miktarıyla rezervin belirlenmesi yükümlülüğü getiriyor. Şimdi, bu konuda şöyle: Böyle bir yükümlülük olması önemli, üç boyutlu ve rezerv miktarını belirlemek önemli ama gereğini yapmak da önemli. Şimdi, Enerji Bakanlığı bunun ne kadar gereğini yapıyor diye bakarsak bir örnek vereceğim. MTA'nın kaynak tahmin raporuna göre -ki bu rapor da satılan bir rapor, niye satıldığını da anlamadım, onu söyleyeyim- Sinop Boyabat Bakır Maden Sahası'yla ilgili bir ihale süreci oldu ve ben de acaba bu Sinop Boyabat Bakır Maden Sahası'nda ne kadar bakır var veya bakırın yanında başka madenler de var mı diye araştırıyım dedim. MTA'nın da konuyla ilgili bir kaynak tahmin raporu var. Ben de o raporu ulaşmak istedim, internette rapor satılıyor, 56 bin lira civarı bir şey. Ya, bunu niye satıyorsunuz? Yani bu raporu, bu yerli, millî servetin ne kadar olduğunu görmek isteyen herkese bunu açın, PDF olarak onu indirsin, ayıp değil, gizli değil. Ne, kimden saklanmak isteniyor? Ve neticede, bakın, durum şu, çarpıklık şu: İçinde üç boyutlu bir araştırmada var ve neticede rezervi belirlenmiş. Ne kadar cevher var? 79 milyon 800 bin ton cevher var. Bu cevherin belirli bir bölümde yani büyük bölümde diyeyim size, bakır, aynı zamanda yanında biraz altın ve bir miktarda çinko var. Bunların güncel piyasa değeri Londra Metal Endeksi'ne göre 13 milyar 335 milyon dolar. Yıllar içinde bunun çıkarılması planlanacak. Yaptığınız ihalenin taban ihale bedeli ne kadar biliyor musunuz? Ne kadar olabilir yani toplam rezervin şu anki piyasa değeri 13 milyar 335 milyon dolarsa yapılan ihalenin taban bedeli ne olabilir? Söyleyeyim, 3 milyar 500 bin TL. İhale nasıl sonuçlandı dersiniz, ihale de 3 milyar 868 bin TL gibi bir rakama tamamlandı. Hatta iki tane şirket katıldı, biri ayıp olmasın diye katılma şeklinde oldu. Ben alacak şirketi daha önce açıklamıştım ve o şirket de aldı, o da Cengiz Holding. Niye aldı? Çünkü hazırladığınız şartnamede -bakın, bu çok yanlış onun için söylüyorum- bir şart koydunuz, o şartta diyor ki: "Bu ihaleye girecek olan şirketin ya bakır uç ürünü üretebilecek bir izabe tesisi olacak ya da ihaleyi alan şirket bir izabe tesisi kuracak." Bu ikisinin arasındaki fark yaklaşık 300 milyon dolar yani bir izabe tesisi kurması ve her bakır maden sahasında bu şart olduğu için hepsini böyle, elma, armut toplar gibi tek bir şirket topluyor. Şimdi, diyeceksiniz ki...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, meramınız anlaşıldı.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Topluyorum, kapatıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Meramınız anlaşıldı.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Diyeceksiniz ki: "Türkiye'de kaç tane bakır izabe tesisi var?" 1 tane, o da tek şirkette, onu da 2005 yılında özelleştirmeye almış, Samsun'da yer alıyor.

Yani demek istediğim şey şu: Sadece bu maddeye "3 boyutlu rezerv miktarını işte belirleyelim, arama ruhsatı olan şirket bunu belirlesin." demek yetmiyor, gereğinin de yapılması gerekiyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Ve bir cümle söyleyeceğim. Aynı zamanda da şartnamede yani bu sadece ihaleyi alan şirket... Bakın, yabancı bir şirkete tüm...

Hiç üfleme Vekilim, bak bu önemli, öyle her yerde duyamazsın, dinleyemezsin, canlı canlı dinle.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, lütfen.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Aynı zamanda bunu devredebiliyor noter üzerinden bir Türk ortak alarak. Dolayısıyla bu kısım oldukça kritik.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bu konuda ben Bakan Yardımcımızdan bir rica edeyim, yazılı bir cevap versinler. Nasıl oluyor, şartnamelerde bir eksiklik var mı, bir yönlendirme var mı? Vekilimize ulaştırınsınlar.

Evet, 8'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Söz talebimiz var Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 9'da vereyim ben size.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Ya, şöyle Başkanım çok özür dilerim sizden.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Oyladık artık, oyladık.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Ben bir süre sonra ayrılacağım aslında, bu 8'inci maddeyle de ilgili görüşlerimi kısaca söyleyeyim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, hızlıca o zaman, buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Çok teşekkür ederim öncelikle.

Şöyle söyleyeyim: Değerli arkadaşlar, ben 11'inci madde, 14'üncü madde ve 15'inci maddeyle ilgili kısaca bir bilgi paylaşmak isterim. Birincisi, çok tartışma konusu oldu "Zeytin taşınır mı, taşınmaz mı?" Arkadaşlar, eğer zeytini arabaya bindirip bir yerden bir yere taşımaksa taşınır arkadaşlar ama 100 yaşında, 70 yaşında, 50 yaşında, 30 yaşındaki bir zeytin ağacını bir yerden hangi yöntemle alırsanız alın başka bir yere taşıdığınızda; bir, kılcal damarlarının çalışmasını sağlarsınız ama iki, odunsu damar dediğimiz topraktan mineral ve suyu taşıyan damarları oraya bağlayamazsınız. Göttürdüğünüzde 40 kilo, 50 kilo zeytin veren o yapıya ulaşmanız mümkün olmaz. Ancak on beş yıl, yirmi yıl sonra o verimin çok altında ya da yarısında ya da hiç yakalamayabilirsiniz. O yüzden bu zeytin taşıma işini evet, bir süs bitkisi üzerinden değerlendirip yapabilirsiniz ama o çiftçinin kaybettiği verimliliği sağlayamazsınız, özellikle onu paylaşmak istedim. Ha, ben ziraat mühendisi ve çiftçiyim. Bu arada özellikle söyleyeyim, hayatım bu alanda geçtiği için, bilim insanımıza da bunu soracaktım ama olmadı.

Yine Sayın Başkan, siz kamulaştırmayı söylemiştiniz. Kamulaştırma iki şekilde yapılıyor Sayın Başkan. Bir, tarım toprağının kendi arazi değeri; iki, üzerindeki ağaç değeri. Ama bu da iki şekilde yapılıyor. Son zaman yeni bir içtihat gerçekleştirdi bizim Türkiye'deki kamulaştırma sistemi. Tuttular o bölgedeki üretim biçimiyle yani buğdayla, arpayla, orada hangi ürün üretiliyorsa onunla münavebe etmeye kalktılar. Bu da çiftçi için bir zarar ama kabaca kamulaştırma şekli böyle oluyor.

Yine, değerli arkadaşlar, mera... Meraların yani 4342 sayılı Yasa bunun ilgili maddesiyle meraların hiçbir şekilde başka bir amaçla kullanılması yasak arkadaşlar, bu kanuna direkt muhalefet. Bu kanunda 14'üncü maddede getirdiğiniz mesele meralara büyük bir saldırdır, bunu bilin. Tabii, biz Anayasa Mahkemesine götüreceğiz bunu ama şöyle söyleyeyim: Türkiye'de 146 milyon dekar mera olduğunu söylüyor TÜİK 2002'den bugüne kadar. Tarım Bakanlığı da diyor ki: "Benim elimde 130 milyon dönüm mera tahsisi yaptım." Ama aynı Tarım Bakanlığı diyor ki: "Ben yüzde 25 ıslah ettim." Bu yaklaşık 30 milyon dönüme karşılık gelmekte. 100 milyon dönüm meramız ıslah edilmemiş, kendi kaderine terk edilmiş, bu şekilde sürdürüyor. O yüzden merayı da korumak gerekiyor.

Elbette ormanla ilgili de şunu paylaşmak isterim: Değerli arkadaşlar, her yere RES yapılmaz, her yere HES yapılmaz, her yere JES yapılmaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN SARIBAL (Bursa) - 25-30 metre yüksekliğindeki ağaçların olduğu bölgelerde yapmayın bunu, bu RES'i yapmayın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyorum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Kısaca Başkanım, bitirmek üzereyim, lütfen...

ŞAHİN TİN (Denizli) - Orhan Bey, yeter artık!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mikrofonu açmadan konuşun, buyurun. (Gürültüler)

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Arkadaşlar, Orman Kanunu 169'uncu madde çok açıktır, dokunamazsınız, herhangi bir vatandaş köyde bir ağaç kestiğinde cezaevini boylar. Siz âdeta bu kanunla beraber ormanları yağmalyorsunuz. Bakın, bir şey daha söyleyeceğim: 12 milyon metreküpmüş iktidara geldiğinizde orman kesim miktarı, şu anda 25 milyon metreküp ve her yıl 38 bin hektar orman yangını oluyor bu memlekette. Bu ormanları korumayacağız da karbon yutak alanlarını korumayacağız da neyi koruyacağız?

Son sözüm de tarımda ihracat diyen arkadaşları uyarıyorum, 23 milyar dolar ihracattan bahsedenler bilsinler, 30 milyar dolar ithalat var. Bu ihracatın büyük bir kısmı işlenmiş gıda, yaş meyve, sebze ve tahılda çok yüksek oranda, 1/6 oranında ithalatçıyız.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

8'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 9- 3213 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "arama ruhsat süresi sonuna kadar" ibaresinden sonra gelmek üzere "işletme ruhsat bedeli, rehabilitasyon bedeli ve" ibaresi eklenmiş, "ve işletme ruhsat bedeli" ibaresi ile ikinci fıkrasında yer alan "çevre ile uyum teminatı" ibaresi madde metninden çıkarılmış, ikinci fıkrasına "tamamlanmaması" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya yönetmelikle belirlenen asgari üretim faaliyetlerinin yerine getirilmemesi" ibaresi eklenmiş, on birinci fıkrasının birinci ve ikinci cümleleri ile on ikinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri yürürlükten kaldırılmış, on birinci fıkrasının mevcut üçüncü cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş, on üçüncü fıkrasında yer alan "madde ile 13 üncü madde" ibaresi "Kanun" şeklinde, "çevreyle uyum bedeli" ibaresi "rehabilitasyon bedeli" şeklinde değiştirilmiştir.

"Bu iznin verildiği tarihten itibaren Devlet hakkı alınır."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK – 2'si aynı mahiyette olmak üzere 3 önerge vardır, okutup işleme alıyorum.

Sanayi Ticaret Enerji Tabii Kaynaklar Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 9'uncu maddesinin tekliften çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rıdvan Uz
Çanakkale

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Rıdvan Bey, buyurun.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Sayın Başkanım, şimdi, maddeyle yapılan düzenlemede, bu rehabilitasyon bedelinin takibi ve bedelin şeffaf harcanıp harcanmayacağı belirtilmemiş. Ayrıca asgari ücretin tanımı da belirsizlik içeriyor. Dolayısıyla, cezalar idarenin keyfiyetine açık hâle bırakılmış. Bu sebepten ötürü bu metnin çıkarılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyorum.

Diğer önergenin gerekçesini okutuyorum:

Gerekçe:

Bu madde, maden ruhsatlarının "pasif" kalmasını engellemeyi hedeflerken aslında madencilik faaliyetlerinin kesintisiz devamını zorunlu kılmaktadır. Doğanın kendisini yenilemesine, tahrip olan alanların iyileşmesine fırsat tanımayan bu yaklaşım, ekolojik dengeyi tamamen yok saymaktadır. "Etkin kullanım" adı altında, doğal varlıkların sürekli olarak sermayenin sömürüsüne açık tutulması amaçlanmaktadır. Bir bölgede madencilik faaliyetinin durması, doğanın nefes alması ve yerel halkın kendini toparlaması anlamına gelirken bu maddeyle bu "nefes alma" süreçleri engellenmektedir.

Madencilik ruhsat süreleri, doğanın kendini yenileme kapasitesi ve bölgenin ekolojik hassasiyeti dikkate alınarak belirlenmelidir. Asgari üretim şartı yerine "maksimum çevresel etki" ve "sosyal kabul edilebilirlik" kriterleri esas alınmalıdır.

Üretim yapılmayan veya atıl durumda bırakılan sahaların ruhsatları yenilenmemeli, ancak bu alanlar kamulaştırılarak veya rıza esaslı olarak satın alınarak ekolojik restorasyon projeleri için tahsis edilmelidir. Bu alanlar, kesinlikle yeniden madencilik faaliyetlerine açılmamalıdır.

Maden sahalarının işletme ruhsatı süresi dolduğunda, çevreye verilen zararın kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi ve tam bir ekolojik restorasyonun sağlanması zorunlu tutulmalıdır. Restorasyon süreci, yerel halkın katılımıyla şeffaf bir şekilde yürütülmelidir.

Bu maddenin temel mantığı, doğa üzerindeki sömürüyü kesintisiz kılmaktır. Bu nedenle, madde 9 tekliften tamamen çıkarılmalıdır. Asgari üretim şartı, ekolojik döngüleri ve yaşamın ritmini hiçe sayan bir sermaye dayatmasıdır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, iki önergeyi de oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

3'üncü önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2/3159 esas no.lu Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 9'uncu maddesi ile 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 24'üncü maddesinde değişiklik öngören düzenlemede geçen "ile on ikinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri" ibaresinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Ednan Arslan
İzmir

Şeref Arpacı
Denizli

Talat Dinçer
Mersin

Türker Ateş
Bolu

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, buyurun Ednan Bey.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi bu kanun teklifiyle 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 24'üncü maddesinin 12'nci fıkrasında yapılan değişiklikle birlikte fıkranın ikinci ve üçüncü cümleleri Kanun'dan çıkarılmak istenmektedir. Kaldırılmak istenilen 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 24'üncü maddesinin 12'nci fıkrasının ikinci cümlesi asgari üretim şartının idari para cezası tarihinden geriye doğru üç yıldaki toplam üretim miktarının projede beyan edilen yıllık üretim miktarından az olması durumunda uygulanacak idari para cezasını düzenlemektedir. Bu fıkra çıkarılırsa üç yıllık toplam üretimden beyan edilen bir yıllık üretimin yüzde 30'dan az olması hâlinde idari para cezası yaptırımı söz konusu olmayacaktır. Kaldırılmak istenen 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 24'üncü maddesinin 12'nci fıkrasının üçüncü cümlesinde ise "beş yıl içerisinde iki kez idari yaptırım cezası uygulamasını ruhsat iptali şartı" olarak düzenlemektedir. Bu değişiklik, asgari üretim şartının ihlalini sadece idari para cezası yaptırımına tabi tutmaktadır. Üç yıllık toplam üretime dair idari para cezası yaptırımı ile üçüncü cümlede yer alan iptal yaptırımının Kanun'dan kaldırılması ruhsat sahiplerini üretim hedeflerine uygun hareket etmeye zorlayan önemli bir caydırıcılık mekanizmasının Kanun'dan çıkarılması demektir. Üretim faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini ve kamu kaynaklarının etkin kullanımını güvence altına alan mevcut düzenlemenin Kanun'da kalması kamu yararına. Özellikle sahaları sadece ruhsat elde etmek amacıyla elinde tutan, ancak fiili üretim faaliyeti yürütmeyen aktörlerin çoğalmasına ve sektörün spekülâtif bir alana dönüşmesine karşı mücadele açısından bahsedilen cümlelerin Kanun'da kalması önemlidir. Kanun teklifinde ruhsatlı sahalar ruhsat sahiplerine asgari üretim koşullarını taşıyacak biçimde madencilik faaliyetlerini yürütmelerini sağlamaya yönelik yapılan değişikliklerle de ayrıca çalışmaktadır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Bu önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

9'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 9'uncu madde kabul edilmiştir.

10'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 10- 3213 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu cümleden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"I. Grup, II. Grup (a) ve (c) bendi, III. Grup ve V. Grup maden ruhsatları ihale ile verilir."

"Sahayla ilgili konum, rezerv ve geçmiş bilgiler doğrultusunda Genel Müdürlük tarafından gerekliliği ortaya konulan hâllerde II. Grup (b) bendi ve IV. Grup maden ruhsatları da ihale ile verilir."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 3 adet önergemiz var, 2'si aynı mahiyette.

Önergeleri okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 10'uncu maddesinin tekliften çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rıdvan Uz

Aynı mahiyetteki diğer önerenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Rıdvan Bey yok.

Ömer Bey, ne yapalım?

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Gerekçeyi okutmak faydalı olur.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

Bu madde, bir maden sahasının iptal edilmesi veya terk edilmesi durumunda bile o alanın yeniden madencilik faaliyetine açılmasının önünü açmaktır. "Kamu yararı dengelenmesi" ifadesi maden şirketlerinin çıkarları ile doğanın ve halkın çıkarları arasındaki uçurumu gizlemeye yönelik bir söylemdir. İhale usulü veya doğrudan başvuru yoluyla yeniden ruhsatlandırılması, doğa talanının sürekliliğini sağlamaktan başka bir işe yaramayacaktır. Yıkıma uğramış bir alanın rehabilite edilmesi yerine, tekrar ve tekrar sömürüye açılması kabul edilemezdir.

Ruhsatı iptal edilen veya terk edilen maden sahaları, doğanın kendi kendini iyileştirmesi ve ekolojik restorasyon süreçlerinin başlatılması gereken alanlardır. Bu alanların tekrar madencilik faaliyetlerine açılması, ekolojik yıkımın sürekliliğini meşrulaştırmaktadır.

Teklifin bu maddesi "dönüştürülerek yeniden kullanılabilir" gibi teknokratik bir söylemle doğanın tahribatını sonsuz bir döngüye sokma amacı taşımaktadır. Oysa DEM PARTİ'nin ekolojik paradigmasında, tahrip olan bir ekosistemin öncelikli olarak restore edilmesi ve gelecek nesillere aktarılması esastır, yeniden sermaye sömürsüne açılması değil. Bu nedenle 10'uncu maddenin tekliften çıkarılması gerekmektedir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Rıdvan Bey, yoktunuz içeride ama söz alacak mısınız?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Gerekçeyi okuyalım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

Gerekçe:

Teklifte, hangi alanların ihaleye açılacağına genel müdürlüğün tek başına karar vermesi yolsuzluğun önünü açabilecektir. Ayrıca ruhsatlandırma süreçleri keyfiyete bırakılmaktadır. Bu sebepten ötürü ilgili madde tekliften çıkarılmalıdır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Aynı mahiyetteki 2 önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir...

3'üncü önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2/3159 esas numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 10'uncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"İhale:

Madde 30- (1) I. Grup, II. Grup, III. Grup, IV. Grup ve V. Grup maden ruhsatları ihale ile verilir. Sahayla ilgili konum, rezerv ve geçmiş bilgiler doğrultusunda Genel Müdürlük tarafından gerekliliği ortaya konulan hâllerde II. Grup (b) bendi ve IV. Grup maden ruhsatları da ihaleyle verilir. İhale ilanı Resmî Gazete'de yayımlanır."

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Talat Dinçer
Mersin

Türker Ateş
Bolu

Ednan Arslan
İzmir

Şeref Arpacı
Denizli

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Deniz Bey'e söz verelim.

Buyurun Deniz Bey.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Bu maddeyle ilgili biraz önce MAPEG Genel Müdürüyle de konuşmuştuk "İhaleye verilir mi, verilmez mi; işte nasıl tahsis ediyorsunuz bu terk edilmiş alanlarla ilgili?" diye.

Ben bir başka boyuta yine dikkat çekmek istiyorum. Bu da yine ÇED faciasıyla ilgili olarak. Şimdi, Çevre Bakanlığının içinde aynı anda iki farklı ÇED süreci aynı maden sahasıyla ilgili yürüyebiliyor. Şimdi, bir örnek olarak verecek olursak -İlç örneğinden hareket ederek bunu vereceğim ve bir felaketi nasıl arkasında getiriyor onun da bir örneği olsun- şimdi, bir yandan 2014 yılında bir nihai ÇED raporu çıkarılmış İlç'te ve bu ÇED raporu da bir kapasite tanımlıyor, 2014 yılında 58 milyon tonluk bir kapasite belirliyor; ardından, 2021 yılında da 4 fazın üzerine 5 ve 6'ncı fazlar inşa edilirse eğer 85 milyon tona çıkacağı belirtiliyor. Şimdi, bir yanda yeni, 2021 yılıyla ilgili olan ÇED süreci ilerlerken diğer taraftan da 4 fazın toplam kapasitesi dolmak üzere olduğu için ama 5 ve 6'ncı fazlar da hazır olmadığı için şirket bir karar alıyor ve "faz 4B" adı verilen bir tam sivri zekâ ürünü bir süreç

geliştiriliyor; yani ne faz 4, ne hazır olmayan faz 5 ama altın üretimine de devam etmek istiyor. O nedenle faz 4B'yi inşa ediyor ve böylelikle, neredeyse belirlenen 58 milyon tonluk kapasite aşımı noktasına yaklaşıyor ve faz 5 ve faz 6 hazır olmadığı hâlde bu, 58 milyon tonu aşır 64 milyon tona ulaşılıyor ve ona ulaştığı anda da böyle bir felaket gerçekleşiyor. Yani, bir yanda 2014'e uygun olarak bir süreç devam ettirilirken, faz 4B sürecini onun üzerine inşa ederken aynı anda Çevre Bakanlığında bir başka birimde 2021 yılıyla ilgili bir başka ÇED süreci işletiliyor ve burada faz 4B inşa edilirken bir yanda ona dayanak teşkil eden 2014 yılı nihai ÇED raporu devre dışı kalıyor ve yeni bir anayasa olan 2021 yılı ÇED raporu devreye girmiş oluyor. Dolayısıyla demek istediğim şey şu: ÇED raporu sadece tek bir bakanlığın idaresinde dahi birbirinden farklı birimler tarafından farklı ÇED raporları süreçleriyle yürütülerek neticesinde sahada projelerden çok daha farklı bir uygulamaya dönüyor. O nedenle bunu ben yine bir çarpıklık olarak ifade ediyorum. Ümit ediyorum, bu kanun teklifi geriye çekilir ve MAPEG üzerinde, bence hiç de üzerine vazife olmayan böyle bir ÇED süreci görevi almamış olur ama eğer böyle devam ederse de sizin de bu ÇED süreçleriyle ilgili çarpıklıklar konusunda çok daha fazla bilgiye ve örneğe sahip olmanız gerekiyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Vekilim, buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, görüşmekte olduğumuz 10'uncu maddede madenlerin 5 temel gruba ayrıştırıldığı ve bu 5 temel ayrıştırmanın içinde 1'inci grup, 2'nci grup a ve c, 3'üncü grup ve 4'üncü grup maden ruhsatlarının ihaleyle verileceği belirlenmiş. Bunun anlam muhalifinden, 2'nci grup (b) bendi ve 4'üncü grup maden ruhsatlarının da bazı şartlarla ihaleyle verileceği belirtilmiş. Bunun anlam muhalifinden, ihalesiz de verilebileceğine ilişkin bir anlam çıkmakta. Bu madenlere baktığımızda aslında son derece önemli madenler olduğunu hatta bazılarının isimlerini bile hiç duymadığımız madenler olduğunu -en azından ben öyle görüyorum- bunların idarelerinin bütün işlemlerinin kamu yararına olduğu ve kamu yararına gerçekleştirilmesi gerektiği esası karşısında ihalesiz verilebilmelerine olanak verecek bir düzenlemeye neden ihtiyaç duyulduğu ve burada bunun açıklanmamış olmasının kamu yararına aykırılık oluşturabileceği düşüncesindeyim. O nedenle, eğer bu bir yanlış yazımdan kaynaklanan bir problemse burada dikkat çekmek, farklı bir anlamı varsa bunu öğrenmek milletimiz adına, değilse de bununla ilgili bir açıklamanın ortaya konulmasını talep ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben teşekkür ederim.

Sayın Genel Müdürüm bir şey söylemek ister misiniz? Aslında anlattınız ama...

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Bu iki grup maden, 2 (b) ve 4'üncü grup dediğimiz madenler, yüzeyde belli olmayan, görünür olmayan, çok detaylı arama sonucu tespit edilebilen madenler. Dolayısıyla esas itibarıyla ruhsatlandırılacak alanda daha önce herhangi bir çalışma yapılmamışsa, herhangi bir rezerv bilgisi yoksa, terk edilmiş bir saha değilse aslında hiçbir bilgi yoktur. Orada temel olan, ilk müracaatla verilmesi, şu andaki kanunda da böyle. Dolayısıyla müracaatla veririz, arar; orada esas olan kaynağın ulaşılması. Şey istisnasını şunun için koyduk: Terk edilen sahalarda var yani şu andakinde yok, o sahalarda da olur ya, elimizde veri vardır, mesela, rezerv bilgisi vardır, tam bir kısım veriler vardır, onu da kamu yararı gereği veriyi ihale edeceğimiz bir veri olan bir sahayı, ihaleyle yapma yetkisini almış olduk. Bu, tamamen veriye ve kamu yararı gereği kullanılacak bir hüküm.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Peki, buradaki ruhsat, arama ruhsatı şeklinde talepte bulunulduğunda ihalesiz verilecek mi hiç?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Arama ruhsatı olmak zorunda zaten.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Verilmiş, yapılmış arama.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Yok, yani eğer yapılmışsa rezerv hakkında bilginiz var demektir, neden öyleyse...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - O zaman ihale olacak zaten.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Ama verdiğiniz kişi, aradı buldu ve onun orada bir hakkı oluşacak ve ihalesiz alabilme hakkı var, nasıl olacak?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Terk edilmiş alanlarla ilgili değil mi?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Terk etmiş, terk etmediyse bir şey yok.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ ARSLAN NARİN - Terk edilmiş alansa, eğer hiçbir veri yok, terk etmişse... Bazen hiç çalışma yapılmadan terk ediliyor efendim. Dolayısıyla bunlar yine müracaata açık hâle gelecek ama bir çalışma yapılmış ve bize rezerv bilgisi sunulmuşsa bizim arşivlerimizde bu kayıtlar varsa oraları ihaleyle vereceğiz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, karmaşık.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Evet.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben de bunu çok sorgulamıştım.

Teşekkür ediyoruz.

Önergeyi oyladık mı?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Benimkini oyladık, orayı oylamadık.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Cumhuriyet Halk Partisi önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

10'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 10'uncu madde kabul edilmiştir.

11'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 11- 3213 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde ve ekli haritalar ile listeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 45- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte ruhsat sahibi veya rüdvansçı olan gerçek veya tüzel kişiler tarafından ülkenin elektrik ihtiyacını karşılamak üzere yürütülen madencilik faaliyetlerinin tapuda zeytinlik olarak kayıtlı veya fiili olarak zeytinlik bulunan bu Kanuna ekli Harita ve Koordinat Listesi sınırları içinde alanlara denk gelmesi ve faaliyetlerin başka alanlarda yürütülmesinin mümkün olmaması durumunda, madencilik faaliyeti yürütülecek kısımdaki zeytin ağaçlarının maden sahalarının bulunduğu ilçe ve il sınırlarına öncelik vermek suretiyle taşınmasına, sahada madencilik faaliyetleri yürütülmesine ve bu faaliyetlere ilişkin geçici tesisler inşa edilmesine kamu yararı dikkate alınarak Bakanlıkça izin verilebilir.

Zeytin ağaçlarının taşınmasından kaynaklanan tüm masraf ve taleplerden madencilik faaliyeti yürütmesi yönünde lehine karar verilen kişi sorumludur. Zeytin ağaçlarının taşınmasının mümkün olmadığı durumlarda ise ilgili sahada madencilik faaliyetleri yürütülmesine ve bu faaliyetlere ilişkin geçici tesisler inşa edilmesine kamu yararı dikkate alınarak Bakanlıkça izin verilebilmesi için, iznin öncesinde aralarında biyolog ve ziraat mühendisinin de bulunduğu uzman kişilerden alınan görüşler doğrultusunda Bakanlıkça belirlenecek alanda dikim normlarına uygun faaliyet yürütülecek alan ile eşdeğer büyüklükte izin verilecek maden sahalarının bulunduğu ilçe ve il sınırlarına öncelik verilmek suretiyle zeytin sahası tesis edilmesi zorunludur.

Bu fıkra kapsamında zeytinlik olarak kayıtlı alanlar veya fiili olarak üzerinde zeytinlik bulunan alanlarda madencilik faaliyeti yürütülen her yıl için, bu sahaların rehabilitasyon çalışmalarını temin etmek üzere ruhsat sahibinden işletme ruhsat bedeli kadar ayrıca tahsilat yapılır. Bu sahalar madencilik faaliyetlerinin öncesinde sahada bulunan zeytin ağacı sayısı ile aynı sayıda zeytin ağacı dikilerek rehabilite edilir. Zeytin ağaçlarının taşınması ile zeytin sahası tesis edilmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

Bu madde kapsamında, yeni tesis edilecek zeytin bahçeleri ile taşınacak zeytin ağaçları için Hazine taşınmazlarına ihtiyaç duyulması halinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca uygun görülenler, zeytinliği kamulaştırılan taşınmaz maliklerinden talep edenlere rayiç bedel üzerinden on yıl süreyle doğrudan kiraya verilebilir."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 11'inci maddeyle ilgili 4 önerge vardır, 4'ü de aynı mahiyettedir.

Okutup işleme alacağım:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 11'inci maddesinin tekliften çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rıdvan Uz
Çanakkale

Aynı mahiyetteki 2'nci önergenin imza sahipleri:

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Talat Dinçer
Mersin

Türker Ateş
Bolu

Ednan Arslan
İzmir

Şeref Arpacı
Denizli

Aynı mahiyetteki 3'üncü önergenin imza sahibi:

Mesut Doğan
Ankara

Aynı mahiyetteki 4'üncü önergenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Rıdvan Bey, sizinle başlıyoruz.
Buyurun.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Kıymetli hazırun, sabah şerifleriniz hayrolsun.

Ebu Necip Sühreverdi "Yönetenlerin Yönetimi" kitabında topluma yönelik ve idarecilere yönelik çok önemli tespitler ortaya koymuştur. Bu tespitlerden en önemli madde şu, diyor ki: "Ey toplum, ey halk! Eğer siz başınıza bir yönetici seçeceksiniz, bu yönetici Müslüman ve adil değilse onu seçmeyin ama bir seçeceğiniz kişi Müslüman değil, adil ise onu seçin." Yani neden "Devletin dini adalet." dediğimiz de tam bu noktada ortaya çıkmış oluyor. Şimdi, adalet ve liyakatı kaybettiğimizde yapacağımız her iş, iştirak ve işlemlerde güven endeksini kaybetmiş oluyoruz. Dolayısıyla, bu adaletin belirtilmesinde, biliyorsunuz, Nuşirevan var, meşhur; adaletle hükmettiğinden dolayı Müslüman olmasa bile cehennemin yakmadığı, rivayet odur ki, Peygamberimiz miraca çıktığında da cehennemin ortasında bir cennetten bahçe açılmış ve orada oturan bir zat var, bu da Nuşirevan. Niye? Adaletten dolayı. Nasıl bir adalet işlemiş ki bu adam, cehennem ateşi bu insanı yakmıyor? Bir gün Halife Ömer ile arkadaşı Amr Bin As beraber o diyara yolculuk yapıyorlar. O yolculukta -develeri- kervanı basılıyor, soyuluyorlar ve bir hana sığınıyorlar. Hancı diyor ki: "Anlatın bana olayı." anlatıyorlar, hancı dinledikten sonra diyor ki: "Bizim kralımız çok adildir, gidin, onunla konuşun." Gidiyor, kralla konuşuyorlar, kral dinliyor bir tercüman aracılığıyla. Dinledikten sonra diyor ki: "Evet, sizin kervanınız basılmış, doğru

söylüyorsunuz. Ben kervanınizin bedeli kadar ve deve kadar size yarın takdim edeceğim. Siz bunları alıp şehrimi terk edin." Onlar da sevinerek hana dönüyorlar, hancıya anlatıyorlar, hancı "Olmaz, benim kralım adaleti eksik uygulamış." diyor. Onları alıyor, tekrar krala çıkıyorlar, bir bakıyorlar ki tercüman krala eksik söylemiş. Neden eksik söylemiş? Çünkü kralın oğlu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - İnsicamı bozuldu.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Evet, baştan alabilirim.

Evet, kralın oğlu olduğu ortaya çıkıyor, kral da bunu öğrenince diyor ki Halife Ömer'e "Sen doğu kapısından, arkadaşın da batı kapısından yarın şehrimi terk edin, mallarınızı da veriyorum." Bunlar kapıları terk ettikten sonra buluştukları yerde Halife Ömer diyor ki: "Yahu, benim kapıda o tercüman asılıydı." Arkadaşı da diyor ki: "Ya, sen ne diyorsun, benim kapıda da oğlu asılıydı." diyor. Yani, adaletin uygulayıcısının süreci bu. Sonra, gel zaman git zaman Halife Ömer halife olduktan sonra Şam'a o arkadaşını vali tayin ediyor. Hepinizce malum, Şam'da bir cami yapılacak, oradaki bir Yahudi'nin evi yıkılmak isteniyor, o da gidiyor şikâyet etmeye, kime edecek? Halifeye kadar yolculuk yaptıktan sonra "Senin gönderdiğin vali benim evimi yıkıp cami yapacak." diyor. O da oradan bir kemik parçası bulup üstüne bir not yazıp "Al bunu, o valiye ver." diyor. Onu valiye verdiğinde valinin eli ayağı boşalıyor, hemen vazgeçiyor bu işlemde. Orada şunu yazmış Ömer: "Benim adaletim Nuşirevan'dan daha şiddetlidir." Arkadaşı da orada olduğu için bu mevzuu biliyorlar. Yani adalet vurgusu, devletin ana eksenidir. Devletin dini de adalettir.

Liyakat nedir peki? Liyakat da şimdi AK PARTİ'li arkadaşlar gittiği için kısa keserek anlatıyorum, yoksa daha böyle içten, arzulu bir şekilde anlatırdım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Diğer arkadaşların ihtiyacı yok mu?

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Yok, onlara ben zaman zaman anlatıyorum, konuşuyorum.

Kâbe'nin fethinden sonra görev dağılımı yapılıyor. Herkes bekliyor ki Kâbe'nin yönetimi kendilerine verilsin. İş bitiyor, süreç bitiyor Hazreti Ali ayağa kalkıyor "Efendim, Kâbe'nin tahsis işini unuttunuz herhâlde." diyor. "Yok, niye unutayım? Orayı Talha ailesi zaten yapıyor, bu işin de ehli. İş ehline vermek lazım." diyor. İşte, işi ehline vermek -aranan kriter- işi bilmek ve liyakat sahibi olmakla ilgili. O yüzden, adaleti ve liyakati kaybettiğimiz noktada devletin içindeki kurumları da kurumsuzlaştırmaya başlıyoruz. Bu benden, o ondan, bu bundan diye atamalara başladığımız zaman da işte orada -çok özür dilerim- ileriye götürmek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Çünkü, her tarafımız savaş çemberi dolayısıyla bizim de bu bağlamda kurumlarımızın dimdik ayakta olması lazım. Kurumlarımızın işini boşalttığımız anda işgale açık bir hâle gelebiliriz. Nasıl Saddam Hüseyin'in altını oyduklar ve bir günde Irak'a girdiklerinde her şey ortaya çıktı ve Irak çok kısa bir sürede alındı. Aynı şey Suriye'de Esad'la ilgili yaşandı. Biz de orada Suriye Millî Ordusunu destekledik ama HTŞ geldi, oturdu koltuğa, HTŞ oturduktan sonra da malumunuz, işte bugün hem güneyi hem kuzeyi İsrail hava sahası kıtasına açıldı, biz de oradaki Emevi Camii'nin halılarını Gaziantep'ten döşedik diye çok mutlu oluyoruz, seviniyoruz. O da bir şey ama önemli olan, daha büyük pencereden bakmak.

Şimdi, bütün bunları niye anlattık? Bu devlet hepimizin. Yani bunları siyasi bir beisle anlatmadım. Bu devlet hepimizin. Bu devletin her kurumu, yapacağımız her iş ve işlem de hepimizin sorumluluğunda olan bir şey. O yüzden, bu manada bu maden yasasının 11'inci maddesi de bana göre en önemli maddesi. Bu madde de, evet, daha önceden altmış yıl önce ya da çok öncelerden buraya bu izinler verilmiş, yapılmış. Bugünkü şartlarda bu izinlerin yenilenmesi talebi var fakat bazen devlet kâr güden bir kuruluş olmayı değil, toplumun mutluluğunu ve huzurunu düşünen bir anlayışı gütmekle yükümlüdür. Burada da bizim her ne kadar gerekli de olsa bir çıkış yolunu bulmamız gerekli. O da bu 5 bin işçinin orada çalışıp çalışmamasından, işsiz kalmasından ziyade, oradaki bu insanların, diğerlerinin zeytinlerini taşımaktan ziyade, o insanlara daha yaşanabilir ve herkesi mutlu edecek bir formülü devlet olarak da bulmamız lazım. Bu maddeyle, oradaki kömür madenciliği için ihtiyaç duyulan ve üzerinde zeytin ağaçları olan arazilerin maden işletimine açılması elbette amaçlanıyor ama buna göre öncelik, zeytin ağaçlarının aynı ilçe ve il olmak üzere başka bir araziye taşınmasında. Şimdi, zeytin ağaçlarının taşınmasının mümkün olmadığı durumlarda ise maliklere hazine arazilerinin rayiç bedel üzerinden kiralınması hedefleniyor. Yani diyor ki: "Arkadaş, senin burada zeytinliğin var ama sen bunu taşı, taşıyamıyorsan -taşıma maliyeti var, şey var- ben sana başka bir yer kiralık vereyim." Peki, vereceğiz; şimdi, oraya yeniden ağaçlandırma yapacak; bunların bir maliyet hesabı yapıldı mı oradaki insanları mağdur etmemek adına?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RIDVAN UZ (Çanakkale) - O bölgede hem zeytincilik yapan çok -40'a yakın- köy var hem aynı zamanda çam balıyla iştilal eden ve orada bu işi yapan insanlar var. Dolayısıyla, köylerinin boşaltılması, zeytin ağaçlarının yer değiştirilmesi... Çünkü göçe zorlanacak. Bunlarla ilgili tüm altyapı çalışmaları yapıldı mı? Eğer biz kendi insanımızı memnun edecek bir formül bulamazsak orada, Türkiye'nin her yerini maden yataklarıyla dolduralım, Türkiye dünyanın en güçlü ülkesi olsun ama insanlarda huzur, mutluluk olmadığı sürece de bunun anlamının çok olduğunu düşünmüyoruz.

Zeytinlikler hususi olarak koruma altında olmasına rağmen madencilik faaliyetleri gerekçesiyle maalesef şimdi tahrip edilecek. Her ne kadar madencilik faaliyetlerinin yürütüleceği bölgedeki zeytin ağaçlarının başka bir alana taşınacağı ve bu yollarla korunacağı belirtiliyor olsa da zeytin ağaçlarının taşınamayacağı durum olarak ilave edilen husus, uygulamada birçok zeytin ağacının taşınamayacağı ve tahrip edileceği şüphesi uyandırmakta bizde. Endüstriyel ürüne dönüşerek önemli bir gelir elde edilebilen nadir tarımsal ürünlerden olan zeytin ürünümüzü korumak hepimizin aslında millî bir görevidir. Ayrıca, zeytinliği kamulaştıran taşınmaz maliklerine aynı ilçe ve il önceliğiyle başka bir alan tahsis edilmesi ve bu alanın rayiç bedelle kiraya verilmesi de çiftçilerin oluşan zararını daha da derinleştirecek. Zeytin ağaçlarının taşınamayacağı duruma yönelik olan son kararın Bakanlıkça verilecek olması da madencilik faaliyetini yürüten firmaların lehine durum oluşturması sebebiyle kamuoyunu rahatsız etmektedir. İktidarın madencilik firmalarına yönelik geçmiş dönem uygulamaları sebebiyle yandaş firmaların çıkarlarının korunacağı ve böylece kamunun zarara uğrayacağı endişesi de oluşmaktadır. Bu nedenle, biz İYİ PARTİ olarak söz konusu maddenin teklif metninden çıkarılmasının gerekliliğini düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Sataşmadan söz alabilir miyim Adem Bey?

OTURUM BAŞKANI ADEM ÇALKIN - Buyurun Sayın Başkanım.

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Şimdi, Rıdvan Bey Emevi Camisi'nin halılarından bahsetti, aslında bana taş attı ama kendisinin bilgilerinin ben medyadan olduğunu ve derinlemesine Suriye'ye hâkim olmadığını ifadelerinden görmüş oldum. Bir kere "HTŞ geldi, Suriye'ye oturdu." demek, oradaki on üç yıllık süre boyunca nelerin gerçekleştiğini hiç bilmemektir ve Suriye hava sahasının hiçbir zaman İsrail'e kapanmadığını bilmemektir. Dolayısıyla, eğer Suriye'yi benden dinlemek isterseniz ben size detaylı bir şekilde kim kimdir, ne nedir, neler olmuştur, Türkiye neleri yapmıştır, neleri yapmamıştır, karşılığı ne olmuştur; size anlatırım ama Suriye hava sahası İsrail'e her zaman açıldı, her zaman kullandı, istediği gibi de kullandı. Dolayısıyla orada İsrail'in...

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Biz geldik ya, şimdi niye kapatıyoruz?

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Biz mi kontrol ediyoruz hava sahasını?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Halı falan döküyor ya, ondan diyorum.

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Çok güzel. Haliyle hava sahası kapatabiliyorsanız, sizin öyle bir yeteneğiniz varsa siz yaparsınız.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi Türkmen Dağı'nda benim arkadaşlarım var...

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Evet, onları da konuşuruz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Hiçbir Türkmen arkadaşımız...

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Bütün komutanları isimleriyle konuşuruz, isimleriyle.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ADEM ÇALKIN - Sağ olun Başkanım.

Şimdi size söz vereyim.

Buyurun.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Yaklaşık yirmi üç saattir, belki de Meclis tarihinin en uzun Komisyon çalışmasını yapıyoruz sanırım. Ancak geline aşamada, 11'inci maddeye geldik "Yirmi üç saattir yürüttüğümüz tartışmalar ve müzakereler sonrası bu 11 maddenin neyini değiştirdik?" dersiniz hiçbir şeyini değiştirmedik. Dolayısıyla karşılıklı görüşmelerimiz ve bu konudaki yaklaşımlarımızın bir bakıma duvara çarpmaya benzer bir sonuç ürettiğini şimdiden söylemek isterim ama bunun, böylesine bir çalışma yöntemi bakımından da, Meclisin genel, demokratik kültürü bakımından da ne kadar antidemokratik olduğunu da ifade etmek isterim.

Şimdi, görüşüldüğü gibi, aslında en önemli yasalardan birini konuşuyoruz madde olarak. Bu madde içerisinde zeytin meselesi herhangi bir bitki değil; zeytin aynı zamanda insanların yaşamlarının çok önemli bir parçası, kültürü, tarihi ve yaşadığı yerde bir yerden bir yere götürülemeyecek kadar önemli bir ürün. Yani "Zeytin taşınır mı?" tartışması çok abes bir tartışma çünkü zeytin taşıma meselesi sadece bir ağacın taşınması değil, oradaki köylünün yaşamının komple başka bir yere taşınmasıyla ilgili olduğundan bağımsız olarak tartışılması gerçekten insanın canını acıtıyor. Bir ziraat mühendisine herhangi bir şeyden bağımsız olarak bir ağacın taşınması konusunu sorabilirsiniz ama onun neden taşındığından bağımsız olarak sorduğunuz zaman soyut bir tartışma yapmış olursunuz. Oysa orada şu anda birazdan okuyacağım yaklaşık 60'a yakın köyün hayatını ilgilendiren ve o köyde yaşayan bütün insanların hayatını ilgilendiren bir sonuç yaşanıyor. Komisyonun arasında, sizlerle falan görüştüğümüzde, biz haritayı tekrar Cumhuriyet Vekilimizle inceledik, öyle az buz köy falan değil yani öyle 7-8 köy falan değil. Şimdiye kadar yok edilmiş köyler, etkilenmiş köyler ve taşınması gereken köyler listesini size birazdan okuyacağım ama bu gerçekten bu yasa içerisinde diğer hukuki boyutlarıyla ilgili önemli olmakla beraber, bunun yaşamsal, acil sonuçları olacağına bilgisini paylaşmak isterim.

Bakın, şimdiye kadar ne olmuş bu Milas'ta ve Yatağan'da? İlçelere göre dağılımı şöyle: Milas'ta İkizköy, Sekköy, Hüsamlar yok edilmiş durumda; yine Dereköy, Türkevleri, Çamlıca ve Alatepe Mahalleleri büyük ölçüde yok edilmiş durumda; Karacaağaç, Bağdamları, Çakıralan, Gürceğiz, Pınar'ın bir bölümü yok edilmiş durumda. Yatağan-Menteşe'de de Tınaz ve Kafaca yok edilmiş durumda; keza, Eskihisar, Yeşilbağcılar, Bağyaka, Karakuyu, Kafaca yok edilmeye karşı karşıya kalmış, önemli ölçüde azalmış durumda. Bunlar sadece bir rakam değil, ciddi bir şekilde karşı olan bir halkın bir yerden bir yere taşınmasıyla ilgili sonuçlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ADEM ÇALKIN - Buyurun.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Devam ediyorum: Şahinler, Turgut, Kapubağ, Çaybükü, Salihpaşalar, Akçaova kısmen yok edilmiş durumda ama son yapmış olduğunuz hamleyle yani şu anda teklifte de başka bir gerçeklik var: Kömür ruhsat alanlarının etkileri altında kalan yer açısından bakıldığında da Menteşe'de Çaybükü, Kafaca, Paşapınarı, Salihpaşalar, Akçaova, Dağpınar; yine Yatağan'da Yava köyü, Hisarardı, Hacıbayramlar, Hacıveliler, Turgutlar, Gökgedik, Kırıkköy, Zeytinköy, Turgut, Yeşilbağcılar, Nebiköy, Akyol, Yeni ve aynı zamanda Yeniköy, Şahinler, Eskihisar, Köklük, Kozağaç, Bencik, Yayla, Yeşilköy, Kapubağ, Bağyaka, Bozüyük, Gökpinar ve aynı zamanda Bahçeyaka köyü bunlardan etkilenen köyler. Milas'ta ise Kayaderesi, Çamköy, Karacaağaç, İkizköy, Karacahisar, Alaçam, Kısırlar, Balcılar, Hasanlar, Çiftlik, Sekköy, Bağdamları, Pınararası, Fesleğen, Akçakaya, Gürceğiz, Bayır, Çakıralan, Dereköy, Yoğunluk, Hüsamlar, Pınar, Kalem, Türkevleri, Çamlıca, Ören, Alatepe ve Kultak; bunlar da şu andaki sizin planınız içerisinde etkilenen köyler içerisinde. Saydığımız köylerin 56 civarında olduğunu size söylemek isterim. Bu kadar insanın hayatına mal olacak bir durumla ilgili gözünüzü karartmış bir karar almaya çalışıyorsunuz; bu karar geçerse, Meclisten de geçerse inanın, bu köylülerle beraber bütün Türkiye ne gibi sonuçlarla karşı karşıya kalacağınıza görecek.

Biz, şimdiden Komisyonun bu durumu değerlendirmesini ve bu yasa teklifini geri çekmesini istiyoruz. Bu yasa teklifi sadece istisna olarak Milas'ı, Yatağan'ı ya da Menteşe'yi ilgilendiren bir durum değil. Zeytin yasasının yasal olarak Danıştay tarafından "değiştirilemez, dokunulamaz" olmasına rağmen yıllardır siz buna dokunmaya çalışıyorsunuz, aynı zamanda bir delik açmaya çalışıyorsunuz; bu doğru bir şey değil. Bu insanların hayatına mal olan bir sonucu bugün bence bir kez daha vicdanlarınıza, akıllarınıza ve bu yasa teklifini ısrarla isteyenlerle müzakere etmek ve ona göre değiştirmekte fayda var diye ifade etmek isterim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ADEM ÇALKIN - Cumhur Bey, buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bugün yapmış olduğumuz çalışmanın içinde ne konuşuldu diye bir değerlendirme bir kelimeyle istense, birçok teknik konu konuşulmuş olmasına rağmen aklımızda kalan şeyin "Zeytin taşınır mı taşınmaz mı?" olduğu noktasında odaklaşıp kalacağını değerlendiriyorum.

"Zeytin taşınır mı taşınmaz mı?" tartışmasının içinde "Taşınabilir." "Taşınırsa verimsiz hâle gelebilir." "Bir süre sonra verimli hâle gelebilir." diyenler olduğu gibi, zeytin taşındığı zaman eski hâlini alması on yıllar boyunca, belki yirmi yıl sonra ancak olabilir; bazen de o toprak yapısının tam olmaması hâlinde, onu beğenmemesi hâlinde, hiç o hâle gelemeyeceği özetine sahip olduk.

Benim daha ağırlıklı olarak ve Yatağan'da yaşadığımız tecrübelerden edindiğim: Zeytin fiziki olarak taşınabilir ancak ürün vermez, verirse de çok uzun yıllar sonra, o da hiçbir zaman taşınmaya başlandığı hâldeki kilogramlara ulaşmaksızın verebilecek hâle olur, bu da zeytin açısından verimliliğin yok olması anlamına gelir kısmının doğru olduğu, bilimsel olduğu, tecrübeyle de desteklendiğini gördüğüm hâli olduğunu ifade etmek isterim. Ancak ben daha sonra bir zeytinin taşınıp taşınamayacağını ve ürün verip vermeyeceğini niye bu kadar konuştuk diye kendi kendime sordum fakat çok enteresan bir cevaba ulaştım ama o cevabı söylemeden önce bütün bu tartışmaları ilgiyle ve bu saatlere kadar sabırla dinlemiş olan sizlere cevaplamamız isteğiyle bir sorum var: Bu bahsettiğimiz, taşınacak olan zeytinler kime gidecek, kimin malı olacak arkadaşlar? Yani buna samimiyetle cevap bekliyorum. Aklınızdan geçen ilk şey neyse onu söylemeniz de fayda var. Bu zeytinler kimin olacak?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Kim taşıyorsa, aynı sahibinin olur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CUMHUR UZUN (Muğla) - Tam da sizin gibi düşündüm ve biz köylünün durumunu, iktisadi durumunu etkileyecek bu durumu zeytinler taşınınca acaba kayba uğrar mı, uğramaz mı, köylümüzün bir zararı olur mu, olmaz mı diye değerlendirdik; değil mi? Fakat mesele hiç öyle değil arkadaşlar. Zeytin ağaçları toprağıyla birlikte önce kamulaştırılıyor. Kim tarafından? İdare tarafından kamulaştırılıyor. Kamulaştırılan yerdeki toprak da üzerine isabet eden başkaca mütemmim cüzler varsa onlar da tabii ki buna bağlı olan zeytin ağaçları da bedelleri ödenmek suretiyle kamulaştırılıyor ve idarenin malı oluyor; köylü devre dışı çıktı, idarenin malı oluyor. Bizim akşamdan beri köylüye ait olacak, bu nedenle veriminin ne olacağını yakından tartışıp ilgi gösterdiğimiz zeytin ağaçları artık idarenin malı oldu.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - İdare de "Alın, götürün." diyor, veriyor idare de köylüye.

CUMHUR UZUN (Muğla) - İdare parasını ödediği için "Alın, götürün." dememe keyfiyetinde...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Öyle bir keyfiyette değil, öyle bir şey yok.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Hayır, kesin keyfiyette Sayın Vekilim.

İşin mülkiyeti ona geçtiği için fakat bir başka sebeple yapılıyor. Bakın, burada taşıma işlemini yapacak olan, madencilik faaliyetini yapmak isteyen redevans sahibi ya da ruhsat sahibi köylü değil. Ona neden yaptırılıyor? Taşıma izni eğer bu kanun da çıkarsa redevansçı ya da maden sahibi o bölgede madencilik faaliyetini sürdürebilmesi için orada 3 kilometreye yakın mesafede 3573 sayılı Zeytin Kanunu'nun -kısa adıyla- 20'nci maddesine göre faaliyetini sürdüremeyeceği için onu taşıma mecburiyetiyle alanın temizlenmesi amaçlanıyor ve bu taşıma işleminin bütün bedelleri de lehine bu hükümler verilen redevansçı ya da ruhsat sahibinden onun için tahsil ediliyor. Yetmez, yetmez; yine aynı kanunun ikinci bendinde yani 20'nci maddenin ikinci bendinde "Zeytinlik sahaları daraltılamaz." hükmünün de aşılabilmesi için bu kez "Yeni zeytinlik sahalar nakledilenden daha az olmamak suretiyle oluşturulacaktır." deniliyor ve böylelikle, maden ya da redevansçıya maden yasasındaki hususun önü açılmak suretiyle hem madencilik faaliyeti yapabilmesi hem de "Zeytinlik sahaları daraltamazsınız." hükmünün aşılması olanağı veriliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Maddeyi bu açıklamalar ışığında okumaya başladığınızda tam da hususun böyle olduğunu, burada köylü için tek getirilen avantajın kamulaştırma nedeniyle elinden sahasının çıkmış olması hâlinde hazine arazilerinden kendisine kiralamak suretiyle alan yaratılabilmek olduğunu ama redevansçı ve ruhsat sahibine ise "Ben zeytin dikecek yer bulamıyorum, nereye taşıyayım?" gibi bir sorusuna da cevaben, bununla ilgili uygun hazine arazilerinden yer verilmek suretiyle zeytinlik alan oluşturabileceği düzenlemesi bu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bakın, çok anlaşılır yazılmamış dolayısıyla bunu anlamak benim de vaktimi aldı. Ben o hâle geldiğini görünce...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Siz onunla ilgili bir önerge hazırlayın, biz de çalışalım bununla ilgili.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben de onu söyleyecektim. Burada, şimdi, aslında, söylediğiniz doğru. Ben bunu şirkette arkadaşlarıma da sordum yani bu ağaçları köylülere vermek mecburiyetinde misiniz? "Vermek mecburiyetinde değiliz ama bizim şu andaki ağaçlarımızın bütün zeytinleri köylülerin oluşturduğu bir birlik tarafından toplanılıyor ve kullanılıyor." denildi yani biz bundan istifade etmiyoruz. Ben Vekilimizin söylediğine katılıyorum, Genel Kurula kadar, buradan taşınan ağaçların oradaki maliklere hissesi oranınca verilmesini mecbur tutacak bir düzenlemeyi siz çalışırsanız Bakanlığımızın da buna itiraz edeceğini zannetmiyorum ve böyle bir düzenlemeyi yapabiliriz; haklısınız bu hususta.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım, Sayın Bakanım.

Yalnız, bunun yarattığı bir sakıncayı da bu detaya ulaştıktan sonra fark ettim, onu da ifade edeyim. Zeytin ağaçlarının taşınması noktasındaki çabanın bir çaba olduğu, belirli bir maliyet gerektirdiği de düşünülürse, onların taşınması yerine yok edilmesi kısmının daha kolay ve fabrikasyon bir iş olabileceği ve sanayici için de hızın ve az maliyet ve çabuk alan oluşturabilmenin pratikte uygulanırılığı düşünüldüğünde, burada ağaçların tamamen kesilmesi, yok edilmesi... Bakın, yaş sınırı

yok yeni oluşturulacak yerde, başkaca fidanlık mecburiyetinin de fidan dikmek suretiyle adet tutturmak adına yerine getirilmesi olasılığı ve riski var. Hiçbirinizin bunu istemediğini düşünerek çok samimiyetle fark ettiğim bu hususu sizlerle paylaşmak istedim. O insanlar bizim insanlarımız, ülke bizim ülkemiz; sorunu herkesi mutlu edecek şekilde çözmek bizim ödevimiz. Burada bulunma sebebimiz halkımızın mutluluğu. O nedenle, buna herkesi mutlu eden bir çözüm bulmak, bulamıyorsak da insanımızı üzmecek çözümle çözmek durumundayız.

Teşekkür ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bu hâliyle zeytin kanununa aykırı tabii olan biten her şey.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, değil; sonuçta oradaki yükümlülük, alanı daraltmamak, bu gene onu yapmak mecburiyetinde, o ağaçları dikmek mecburiyetinde. Sahiplikle ilgili bir husus var. Hatta, bakın, ben biraz daha ileri gideyim, ben şahsi düşüncemi söylüyorum; arkadaşlar katılır, katılmaz; bence taşıyabildiğinin yarısı kadar daha ilave yeni ağaç dikmeli, taşıyamadığının 2 katı dikmeli buradaki idare. Madem burada bizim muradımız daha çok zeytin oluşturmak, oradaki köylüye avantaj sağlamak bence bu da çalışılabilir, burada Bakanlığımız da bu konuyu çalışabilir. Dolayısıyla bire bir değil, taşınan ağacın yarısı kadar yeni fidan dikilmesi, taşıyamadığının 2 katı kadar fidan dikilmesi bence adilane bir çözüm olur diye ben düşünüyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Değerli Başkanım, şimdi, bakın, burada işin mantığında bir hata var, şöyle bir durum var, onu iyi anlamak lazım: Bakın, oranın köylüsünün de herhangi bir vatandaş olarak bizim, hepimizin anayasal hakkı var orada. Siz 18 yaşındaki evladınızı bir sebepten ötürü kaybediyorsunuz, üzgünsünüz, size birisi geliyor, bir bebek getiriyor, bir çocuk getiriyor ve diyor ki: "Al işte, ne ağlıyorsun? Al sana bir çocuk." diyor. Siz de diyorsunuz ki şimdi: "1 değil de 2 çocuk versin." Yahu, arkadaş, biri senin beslediğin, büyüttüğün, bir arada yetiştğin, seninle büyüyen, senden bir şey. Bu habitatu bu şekilde değiştirmek zaten Anayasa Mahkemesinden döner. Bakın, bu kanuna aykırı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdiye kadar dönmemiş Sayın Vekilim, şimdiye kadar Anayasa Mahkemesinden dönmemiş.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Eğer öyle olmayacak olsaydı siz zeytin kanununu şu anda değiştirmeye çalışıyor olurdunuz. Buradaki en büyük risk ne biliyor musunuz? Hepimiz parlamenteriz burada, kanunlara da uymamız lazım ya, bakın, Anayasa Mahkemesine gittikten sonra orada karar alınana kadar geçecek sürede yürütme durdurulmadığı takdirde, oradaki o zeytin ağaçları kesildikten sonra Anayasa Mahkemesi kararı arkadan gelecek, her şey için geç olacak.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok. Şimdi, Sayın Vekilim, burada kötü niyet yok, şahsi fikrimi soruyorsanız, bence zeytin yasası da değişmeli. Bu hâliyle emin olun adil bir yasa değil. Bir kere suistimaller var. İnsanlar birtakım arazilerini dışarıdan koruyabilmek için olur olmadık yerlere zeytin dikerek bundan faydalanmaya çalışıyorlar. Eski kanunda yazılı metin nedir? "Tapuda zeytinlik olarak tescil edilmiş yerler"dir. Dolayısıyla, bakıyorsunuz, "Ben buraya üç tane zeytinlik diktim." deyip ondan sonra orayı farklı kullanmak isteyen çiftçilerimiz çıkabiliyor. Bizim insanlarımızın arasında böyle kişiler de var. Dolayısıyla, bence hem ülkemizdeki dengeyi tutturabilmek, koruma, kullanma dengesini, sanayiyle madenlerle ilgili konularda bence zeytin yasası zaten değişmedi. Bakın, ben arkasından dolanmak falan değil, ben size fikrimi söylüyorum. Burada arkadaşların da çok iyi niyetli olduğunu düşünüyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - O kamu yararı bir süre sonra inşaat faaliyetlerine...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, siz öyle düşünüyorsunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Siz hiç incelediniz mi tapularda zeytinlikler kimlerin elinde? Kaça alınıyor, kaçta satılıyor, bu işin rantı nasıl; hiç incelediniz mi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, detaylı incelemedim ama bu işleri bilirim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Detaylı incelemeniz lazım işte.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, zaten "sahibinden"e girdiğinizde bunlarla ilgili görüyorsunuz, olanları da görüyorsunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bakın, Muğla'da falan inceleyin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi şunu söyleyeceğim: Yani, bu inşaatla döner, dönmez, ayrı bir şey. Ben burada arkadaşların çok iyi niyetli olduğunu düşünüyorum, yoksa bu koordinatları vermezlerdi, buradaki murat çok açık, buradaki 2 santralin ham maddesini karşılayabilmek.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - "Üstün kamu yararı" diyerek bir kere delmek, başka "kamu yararı" deme gerekçesiyle başka koordinatlar vermeye de neden olur.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, Zeytin Yasası'yla ilgili düzenlemeler yapıldı benim bildiğim kadarıyla...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ne engelleyecek sizi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nasıl?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bir daha buna benzer bir koordinat vererek yine zeytinliklerin yerine başka bir şey yapmak...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tekrar buradan kanun çıkarmanız lazım?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - E, yani, ne engelleyecek sizi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, Allah Allah... Orada dersiniz ki...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hangi aritmetik, çoğunluk mu engelleyecek? Sizde.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hayır...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Siz şu anda ilk kez yapıyorsunuz, surda gedik açıyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İlk kez yapmıyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yanlış yapıyorsunuz arkadaşlar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İlk kez yapmıyoruz, ben iyi niyeti arkadaşlarımızda görebiliyorum, burada koordinat belli ederek...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, o niyetlik bir konu değil.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sonuç itibarıyla, değerli arkadaşlar, evet, kimde kaldık.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Biz her durumda bunu çekmenizi istiyoruz, geri çekmenizi istiyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Cumhur Bey, buyurun.

Sayın Vekilim, bugün madem bu saate geldik, ben size çok radikal bir husus daha söyleyeyim, siz Muğla Vekilisiniz, sizin ilinizde "SİMPAŞ" diye bir garabet var yani bunu belediyemiz yetkisi dâhilinde gidip durduramıyor mu, yıkamıyor mu?

CUMHUR UZUN (Muğla) - Yıkım kararı aldı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani, gereğini yapsın.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Evet, yıkımla ilgili..

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Gereğini yapsın, bu kabul edilebilir bir şey değil yani.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Yıkımla ilgili Marmaris Belediyesi kararı aldı, tebliğ etti, karar idare mahkemesinde, yıkıma ilişkin kısmı yürütmeyi durdurma olduğu için yıkım fiilen başlatılmadı Sayın Bakanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani, o, kimsenin kabul edebileceği bir şey değil.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ben de bir talepte bulunacağım sizden: Marmaris'te Millî Parkların alanına giren bölgede, Cennet Adası'nda mutlak koruma alanının statüsü değiştirildi ve böylelikle orada da bir imarın önü açıldı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Koruma alanının statüsü değiştiyse değişmiştir o.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, öyle olur mu ama?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O, başka bir husus.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Millî Parklar Genel Müdürünün kararıyla yapıldı yani sizinle ilgili bir konu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Benimle ilgili değil, benimle ilgili konuyu Vekilimize söyledim, Belediye takip etsin, yıksın.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ben de bunu size söylüyorum işte.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, bana söyleyin, bakayım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Siz de bunu takip edin, dosyasını size getireyim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Başkanım, yine katkı olacak bir hususu arz etmek istiyorum. Şimdi bizim özellikle bu 11'inci maddeyle özel bir düzenleme yaptığımız artık bütün bu görüşmelerin sonunda ortaya çıkmış durumda. Zaten koordinatlı ve krokiye bağlanmış bir düzenlemenin kişiye özel olmadığına iddiasını hiç kimse inandırıcı bulmaz, zaten inandırıcılığı da yoktur. Enerji sektöründeki bir faaliyetin o kişilerin santralleri için getirmiş olduğu sınırlamanın kaldırılması yani 3 kilometreye kadar sanayi tesisi bulunma yasağının delinmesi olgusuyla karşı karşıyayız ve ilk kez karşı karşıyayız. Bakın, bugün enerji için yapmış olduğunuz bu istisna, hatta kendinizce bir mecburiyet, yarın aynı, benzer mahiyetteki zeytin kirliliğine sebep olan, özellikle toz üreten çimento fabrikaları için derhâl karşınıza gelecek. Bugün birçok çimento fabrikası yapımı hazırlığında ve ÇED peşinde olan kişiler Zeytin Kanunu'ndaki mevcut hüküm kendilerinin ÇED almasına engel oluşturduğu için o planladıkları yatırımları yapamıyorlar, onlar açısından öyle ama çevre açısından Zeytin Kanunu o bölgeyi korumaya devam ediyor. Bunun yasalaştığı gün, Resmî Gazete'de yayınlandığı gün bize değil ama size bütün bu proje sahibi çimentocular gelecek, aynı istisnayı kendileri için isteyecekler, siz "Böyle bir şeyi yapamayız." dediğinizde de "Enerji için yaptınız ya." diyecekler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Enerji ile çimentoyu bir tutmayız, merak etmeyin.

CUMHUR UZUN (Muğla) - "Bizim için niye yapmıyorsunuz?" diyecekler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Zaten fazla var, yatırım fazlası var.

CUMHUR UZUN (Muğla) - O da ülkenin bir ham maddesi ve girdisi, olmayabilir bakış açınız bakın ama bununla karşılaşır... Ben şöyle söyleyeyim: Bununla karşılaşacağınız yüzde 100 ama sizin tavrınızın nasıl olacağına elbette siz karar vereceksiniz ama karşılaşacaksınız çünkü bir kere yaptığınızda başkalarının da bunu hak olarak talep etmelerine zemin hazırlamış olacaksınız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bütün Ege sahalarında altın madeni için isteyecekler sizden.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Olabilir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

CUMHUR UZUN (Muğla) - 3'üncü, son, bitiriyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, bu sıkışıklığın ve özel yapımın neden kaynaklandığına ilişkin sanıyorum dün saatlerde yaptığım tarihsel kronolojik anlatımda söylemiştim, 2013-2015 döneminde bu santraller özelleştirildi ve özelleştirmeler sırasında da kömür ocakları bu santrallere "Ham madden burası." diye verildi. Ben bu özel düzenlemeden anlıyorum ki, ham maddeleri taahhüt edilen bu santrallerin ham madde alanları kullanmasındaki tıkanıklığı size "Bizim santrallerimizin önünde ruhsatlarını verdiniz ama ham madde çıkarmamız engelleniyor. Dolayısıyla biz sizden ayıplı mal mı aldık?" gibi bir baskıları var diye hissediyorum. Bu bir his, yanılıyor olabilir ama yapılanları gördüğümde bunun var olduğunu hissediyorum. Ancak size bir şey söyleyeceğim: Bakın, bu işletmeciler tarafından söylenebilir ama siz mecbur değilsiniz. Niçin biliyor musunuz? Hukuki bir sebeple mecbur değilsiniz çünkü bu özelleştirmeler yapılırken bizim Zeytin Kanunu yürürlükte ve ruhsat sahaları üzerinde ne tür etki yaratacağı çok açık olarak herkes tarafından ve tam bu Komisyonun niteliğine uygun olarak basiretli bir tacirin bilebileceği niteliklerdeki bir düzenleme içeriyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Aynen.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Dolayısıyla sizin burada eksiklik hissetmenize "Bizim sattığımız mal ayıplıymış, buradan dolayı bize getirilen eleştirilere katlanmak durumunda mıyız?" diye hayıflanmanıza gerek olmadığını, böyle bir şeyin varlığını hissettiğim için ya da öyle algıladığım için söylüyorum, hukuken buna karşı tarafın hakkı olmadığını belirtmek isterim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkürler.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bitiriyorum.

Sahaların ıslahları gerçekten zeminde hiç yapılmıyor Sayın Bakanım. Terk etmiş olması şartı burada gözden...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İslah konusunda çok iddialılar, gidip bakarız ıslahlara.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Yok, yok ama sahadaki... Ben çünkü Yatağan'dayım ya, bizde bir sürü maden var, yöremiz hem güzel hem o bölgelerde bir sürü...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İşte bu yeni kanunla o şartları daha da ağırlaştırıyoruz ve sıkı hâle getiriyoruz.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Şöyle: Tespit ettiğim temel problem, terk edildiği anda ıslahını arıyorsunuz ya, bu on yıllar sonraki bir dönem için o firmanın ne hâlde olacağını bilmemesi gibi, kaçıp gitmesi, boş bırakması gibi, size enkaz bırakması gibi hâller yaratıyor, onu yeni bir düzenlemeyle değerlendirmekte yarar var. Bu konulan paralar bir madenci için orayı ıslah etmek yerine teminatı yakmanın çok kolay olduğu bir hâl yaratıyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O bir güvence bedeli, "Biz parasını alacağız." diyor arkadaşlar, açıkça söylüyorlar, tamamının parasını alacağız.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Yaptıktan sonra.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi, şunu...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Soma'daki termik santralin kömür borcu 0 liradan 9 milyar 480 milyon lira olmuş.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen Deniz Bey...

Şunu söyleyeceğim sadece... Mesut Bey'in hakkından yiyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Küçük arttığında bile o para alınmamış, 9 milyar liraya ulaşmış borç. Yani, siz tahsil edemiyorsunuz, edemeyeceksiniz de...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ederiz tahsil, siz merak etmeyin.

Şimdi, şunu ifade etmek istiyorum: Değerli arkadaşlar, biz öyle ayıplı mal verdik vesaire diye meselelere...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya siz kandırdınız onları ya da onlar sizi tehdit ediyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, kim bizi tehdit edebilir ya? Allah, Allah!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - E, o zaman siz kandırdınız onları.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bu kadar koştur koştur kanun yapmanızı nasıl açıklıyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Koştur koştur mu?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Koştur koştur, yirmi dört saattir bu Komisyon çalışıyor, koştur koştur değil de ne?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, bizim öyle bir endişemiz olsaydı karşınızda Hazine ve Maliye Bakanlığı oturur, Özelleştirme İdaresi otururdu. Arkadaşlar, bakın, Hükümetimizin buradaki endişesi, Enerji Bakanlığımızın endişesi sadece ve sadece grid sistemiyle, sistemin sürdürülebilirliğiyle, baz yükle alakalı. Yoksa karşınıza niye Enerji Bakanlığı otursun da bu kadar uğraşsın? Biz bu arkadaşlarla her konuştuğumuzda "Bakanım, bu santralin çalışması lazım, mecburuz. Biz o bölgede o santralleri çalıştıramazsak sistemimiz, gridimiz..."

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Kârını da paylaşacak mı devletle?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, şimdi başka bir şey konuşuyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şirkete para kazandırıyor sunuz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi, bizim olayımız, bu olayımız, bu; yok, biz ona ayıplı mal sattık da ondan mı...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Amme hizmeti mi yapıyor termik santral? Kâr edecek buradan. Buradan, şu aldığınız kararla birlikte kendine jet alacak belki de uçakla gidip gelecek. Yani devlet olarak kârına mı ortaklıyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, arkadaşlar, meselelere öyle bakamayız biz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama üç şirketi ilgilendiren bir kanun teklifi

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sonuç itibarıyla, burada bizim ihtiyacımız olan bir baz santral var, buna bir iltimas da yapmıyoruz. Dibinde bir ham madde var bunun, bunu alması makul olan, buralara gerçekten kamyon kamyon, her gün 250-300 kamyon kömür taşıdığına onun oluşturacağı çevresel etkinin ne kadar olduğunu siz de gayet iyi biliyorsunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Her maden dibinde diye alınmaz, Yatağan Termik Santrali'nin bulunduğu yerin hemen altında da var, e, almıyorsun, değil mi? Yani alma almama koşulları farklıdır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Dolayısıyla, burada biz öyle ayıplı mal diye bakmayız.

Mesut Bey, siz de önergelerle ilgili konuşursunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ayıplı malsa ayıplı malı siz sattınız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mutlu olmanız lazım ayıplı mal sattıysak. "Devlet kazıkladı." diye mutlu olmanız lazım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, olur mu? Siz şirkete kâr ettirmenin savunmasını yapıyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mesut Bey, buyurun.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Evet, teşekkür ediyorum.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Başkanım, benim...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, önergeleri konuşuyoruz, oylayacağız, sonra size söz vereceğim.

Evet.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sanki zeytin ağaçları geçen yıl dikildi oraya. Ya, özelleştirme esnasında da orada, bilmiyor mu zeytin ağacı olduğunu?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, Deniz Bey...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Onun faturasını biz ödüyoruz vatandaş olarak.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, dün geldi bu. 23 köy etkileniyor, 22 köyün muhtarı buradaydı.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Evet, hepsi TKİ'den ve santralden emekli.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ondan sonra, bir köy buradaydı.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Hepsi TKİ'den ve santralden emeklidir muhtarların o bölgede. Bölgeye giderseniz, incellerseniz...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hanımefendinin babası da TKİ'den emekliymiş.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Evet, bölgeyi incellerseniz, nasıl örgütlediklerini görürsünüz şirketin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, size söz vereceğim dedim, lütfen müsaade edin.

Mesut Bey, buyurun.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Yapmayın ya! Muhtarları uçakla getiriyor şirket buraya, bizim Muğlalılarımız on saatlik, on bir saatlik yolu otobüsle geliyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İşçiler uçakla gelmedi, muhtarların nasıl geldiğini bilmiyorum.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Muhtarlar uçakla geldi ama böyle karşılıklı ilişkiler var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bilmiyorum.

MUHTAR MEHMET KORKMAZ - Biz de otobüsle geldik hanımefendi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bakın, muhtarımız var, otobüsle gelmiş.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Böyle karşılıklı ilişkiler var Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, evet, müsaade edin lütfen.

Buyurun.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Şimdi burada Rıdvan Bey...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ya, bu arada bizim de hakkımız var, biz de vatandaşız ya. Yani sadece o alan vatan toprağı, sadece o bölge...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, Deniz Bey, tamam, sizin de hakkınız var, bizim de hakkımız var yani bir müsaade edin de şu müzakereyi bitirelim.

Mesut Bey, buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - 85 milyon var yani Anayasa ve kanunla 85 milyonun hakkını da savunun, sadece belirli sayıda kişi üzerinden de bakmayın.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Deniz Bey, benden sonra zaten veriler söz size inşallah.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Buyurun.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Ben, 11'inci maddeden önce Rıdvan Bey ve Başkanım siz Suriye'yle ilgili bir tespitte bulundunuz, ben de ufak bir katkıda bulunmak isterim öncesinde.

Suriye'ye ya da Suriye meselesine Türkiye penceresinden baktığımız zaman Suriye'deki son durumdan Türkiye'nin memnun olmasında bir sıkıntı yok. Sıkıntı şurada: Suriye'deki son durumdan Türkiye'yle beraber aynı anda hem İsrail hem Amerika memnunsu bunda bir sıkıntı var, bunda bizi tedirgin etmesi gereken bir durum var diye ekleme yapmak isterim.

11'inci maddeye gelecek olursak, herhâlde bu kanun teklifi Meclise geldiğinde toplumda ciddi bir hassasiyetin oluşmasının en büyük nedeni 11'inci maddedir diyebiliriz diye düşünüyorum. 11'inci maddenin iki boyutu var; birincisi, zeytinlik alanların kısmen de olsa madencilik faaliyetine açılabilmesi; ikincisi de şirkete özel ya da kişiye özel bir düzenleme teklif edilmesi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MESUT DOĞAN (Ankara) - Şimdi ben, maddelere geçmeden önce geneli üzerinde konuşurken, konu ne olursa olsun, kanun çıkarırken dikkat edilmesi gereken hususları ifade ederken altını çizerek söylemiş olduğum tam da buydu yani gerçekten siyasette ve devlet idaresinde terzilik çok tehlikelidir. Adı ne olursa olsun, gerekçe ne olursa olsun, bahane ne olursa olsun şirkete özel, kişiye özel adım olmaz, kişiye özel sistem olmaz, kişiye özel kanun olmaz. Bugün, bu, sizi rahatlatılabilir ya da birilerini rahatlatılabilir ama inanın yarın hepinizi, hepimizi çok sıkıntılı bir noktaya getirir. Bundan dolayı, devlet adım atarken, kanun çıkarırken sadece kişiyi önceleyen, şirketi önceleyen değil, 85 milyonu önceleyen konfeksiyonculuk yapmak mecburiyetinde, öyle yaparsa, ödevini, görevini yapmış olur diye eklemek isterim.

11'inci maddeye çevresel ve tarımsal açıdan bakıldığında tahribat riski taşımakta olduğunu görüyoruz. Neden? Zeytin ağaçlarının taşınabilmesi biyolojik ve ekolojik olarak son derece sınırlıdır, taşınan ağaçların yaşamasının garantisi yoktur. İkincisi, yeni tesis edilen zeytinlikler yerleşik toprak dokusu, mikroiklim ve ekosistemin yerini tutamaz. Üçüncüsü ise termik santral, kömür madenciliği için zeytinliklerin açılmasının kalıcı bir çevre felaketine ve tarımsal üretim kaybına yol açacağı aşîkârdır.

Yine, 11'inci maddeye hukukî açıdan baktığımızda hem çelişkiler hem de Anayasa ihlalleri içermekte olduğunu görüyoruz. Bu düzenleme, 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı Hakkında Kanun'a açıkça aykırıdır. Bunun yanında, AYM ve Danıştay kararları, zeytinliklerin kamu yararı açıkça gösterilmeden madenciliğe açılmayacağını zaten hükme bağlamıştır. Yine, bunun yanında Anayasa'nın 169'uncu maddesi ve 170'inci maddesi bu düzenlemeyle fiilen ihlal edilmektedir. Peki, buna rağmen AK PARTİ iktidarı ne yapmış oluyor ya da ne yapmaya çalışıyor? Ben özetin özeti olarak söylüyorum: AK PARTİ iktidarı, tabiri caizse kanunsuz bir adım atabilmek için kanun çıkarmaya çalışıyor. Bu, belki de dünyanın en ironik olayıdır desek yeridir. Düşünebiliyor musunuz, ülkede kanunları çiğnemek için kanun çıkarmaya çalışıyoruz ve bunu başarabilmek için de normalde insan fıtratına aykırı bir süreç içerisinde yirmi dört saat çalışmaya çalışıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MESUT DOĞAN (Ankara) - Yine, 11'inci maddeye sosyolojik açıdan bakıldığında, sosyoekonomik yıkım ve kültürel tahribat olduğunu görüyoruz. Neden? Çünkü yöre halkının yaşam alanları tehdit altına girecek, kırsal ekonomiler çökecek, köylü yerinden edilecek ve mülksüzleştirme artacaktır. Yine, bunun yanında, sadece bir tarım ve çevre meselesi değil, aynı zamanda sosyal adalet ve kültürel varlıklarının korunması meselesidir bu durum. Tabiri caizse zeytin ağacının sürgüne gönderilmesi, barışın, sağlığın ve emeğin simgesel olarak yok edilmesi anlamına gelmektedir.

Sonuç olarak, iktidar, madencilik faaliyetleri için zeytinlerin kurban edilmesini yasallaştırmak istemektedir. "Kamu yararı" adı altında dayatılan bu madde hukukun ve doğanın değil, rantın lehine işler yani madde 11'e baktığımızda, neresinden tutarsak tutalım, tutarlı bir şey bulmamız mümkün değil. Yasama tekniğine aykırılık bu kadar zorlanamazdı herhâlde diye düşünmekteyiz. "Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte ruhsat sahibi ve redevansçı olan gerçek veya tüzel kişiler" diyerek belli kişileri işaret etmekte, kanuna ekli harita ve koordinat listesiyle açıkça Muğla ilinde bulunan Yatağan ve Yeniköy Termik Santrali'ne özel bir kanun maddesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanlışlığına zaten ta işin başından bu noktaya kadar dikkat çekmiştik. Zeytin ağaçların taşınabilmesi teknik olarak oldukça sınırlıdır. Bu süreçte ağaçların yaşaması biraz önce de ifade ettiğim gibi garanti edilemez. Yeni zeytinlik tesisi ise orijinal ekosistemin ve tarım verimliliğinin yerini tam anlamıyla tutamayabilir. Her yıl alınacak ruhsat bedeli kadar tahsilat ve rehabilitasyon gibi yükümlülükler denetim zayıf olursa ya yerine getirilmez ya da göstermelik uygulamalarla geçiştirilebilir. Kamulaştırılan taşınmaz sahiplerine talep etmeleri hâlinde kira imkânı sunulması eşitlik ilkesine aykırı uygulamalara neden olabilir yani maddeyi neresinden tutarsak elimizde kalıyor çünkü daha önce zaten Danıştay ve AYM zeytinlik sahalarına yapılmak istenen maden yatırımlarını kamu yararı gözetmediği gerekçesiyle iptal etmişti.

Biz de YENİ YOL Grubu olarak bu nedenle düzenlemenin kanun teklifinden çıkarılmasını teklif ediyoruz.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, çok teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar önergeleri topluca oyunuza sunuyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, önerge oylamasından önce Deniz Hanım'ı bir dinlesek de ona göre değerlendirme yapılırsa.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Daha söz vereceğim ben.

Önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

Şimdi, madde hakkında konuşmak isteyenlere söz vereceğim.

Buyurun.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Evet, bu madde Muğla'daki bazı zeytinliklerin madencilğe açılmasını öngörüyor. Bu teklif 2022 yılında kamu baskısıyla geri çekilmiş düzenlemenin aynısıdır. Tabii, bu madde, kanun teklifinin en önemli maddelerinden bir tanesi. Şu anda bu kalabalığın da sebebi bu. Tek fark, bu kez adrese teslim bir liste, sınırlı alanlara uygulanacak olması ama asıl mesele, 1939 tarihli Zeytincilik Yasası bir zeytin ağacının dahi zarar görmesini yasaklamıştır; bu düzenleme açıkça Anayasa'ya ve mevzuata aykırıdır. "Zeytin ağacı taşınacak." deniliyor; peki, soruyoruz: Yüz yıllık bir ağacı nasıl taşıyabiliriz? Taşınsa bile o ağacın etrafındaki ekosistemi taşıyabilir miyiz? Bunlar hep imkânsız. Özellikle koordinatları belirlemek için 2 firmadan bahsediliyor burada. Yeniköy Kemerköy ve Yatağan Termik Santrallerinin kömür ihtiyacını karşılamak. Firma özelleşirken, bu ihaleyi alırken muhtemelen bu alanlar rezerv alanı veya ihalenin kapsamı içerisine alınmış, sonradan sıkıntı yaşayınca bugün bu konuyu dile getiriyor olma ihtimalimiz çok yüksek. Şimdi, burada bu kararı verdikten sonra, bu karar geçtikten sonra haksız bir rekabet oluşmayacak mı? Yaklaşık olarak 60'a yakın termik santral var. Bu santrallerden diğer arkadaşların aynı şekilde istekleri, talepleri olmayacak mı? Yarın bir gün yanındaki arazilerde böyle bir ihtiyaç gördükleri zaman bizden bu sınırlı yasayla, sınırlı koordinatları belirlenmiş bir şeyle istemesi normal midir, değil midir? Bu, bizi sıkıntıya sokar mı, sokmaz mı? Onun yerine -burada Sayın Bakana da söylemiştim- EÜAŞ dağıtımda görev zararı veriyor, biz de buna arkadaşlar, kömürü taşıması için navlun da destek verelim. Eğer bu ihalede böyle bir problem varsa yani böyle bir görev zararı verelim, oradan karşılansın, hem dengeyi bozmamış oluruz hem köyleri başka yere götürmüş olmayız hem zeytinlikleri bozmamış oluruz. Ama haksız rekabet olacak. Bakın, burada sadece 2 tane firmaya yaptığımız da... Yarın bir gün 60 tane firmanın daha bizim önümüze gelme ihtimali var koordinatlarıyla. Bunun önünü açmış olur muz, olmaz mıyız, bilmiyorum; karşılaşır mıyız, karşılaşmaz mıyız, bilmiyorum. Yani, ben o değerlendirmeyi yapmıyorum. Peki, enerji arzımız yok mu? Hayır, EMO ve TMMOB'nin raporu açık, "Bu santraller devre dışı kalsa bile enerji arzında sorun yaşanmaz, biz bunu telafi ederiz." diyor. Kamu zararı var mı? Yok. Sadece belli şirketlerin çıkarına olan bu yasa derhâl geri çekilmelidir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Sayın Vekilim, buyurun.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, bizim esnaf deyiminde bir şeyler vardır böyle, Tüketiciyi Koruma Kanunu'nda özellikle. Bir esnaf ürününü satar ama ufak bir depo veya arıza oldu mu bunu geri almamak adına birtakım imtiyazlar sunar kendisine, o ürünü almamak adına. Sayın Bakanım zaten söyledi yani oradaki santrallerin ham madde ihtiyacını karşılamak adına bunun yapıldığını ifade etti. Şimdi, tabii, bura özelleştikten sonra, 1 Mart 2022'de bir yönetmelik çıktı. Yönetmelik buna cevaz veriyordu, bu yapılacaktı ama Danıştay bunu iptal edince şirket de zora girdi tabii doğal olarak ve böyle bir kanun çalışması da gündeme geldi. Tabii bunu yaparken de bu kanun teklifi hazırlandı, bayağı da makyajlanmış, cilalanmış, bazı şeyler de eklenmiş ve dolayısıyla bir torba kanun hâline getirilmiş.

Şimdi, burada, özellikle maddede de belirtildiği üzere, yapılacak yer, alan krokilerle belli, bölgedeki 3 tane firmaya özel çıkardığımız bir yasa yani şu anki şekliyle böyle görünüyor ama tabii, ileride bu, emsal gösterilerek farklı enerji alanlarında da bu talep olur mu? Yani ben olur diye düşünüyorum ama tabii, idarenin tavrı ne olur bilemem.

Şimdi, buradan en çok etkilenecek olan oradaki yerel halk -biraz önce milletvekilimiz açıkladı- daha önce etkilenen ve mevcut etkilenen ve etkileneceklerle beraber 56 köyün bundan etkilendiğini saydı, tek tek isimlerini, köy köy saydı. Eğer böyle bir durum varsa tabii ki burada binlerce insan mağdur olacak, bunların elinde mevcut ürettikleri tek şey de zeytin. Dolayısıyla geçimini zeytinden sağlıyorsa bu sahalar da kamulaştırılacaksa bunların elinden alınacaksa bu insanlar bayağı bir mağdur olacak. "Taşınma." diyor -tabii, biz de sebze yetiştiriyoruz, meyve yetiştiriyoruz, zeytin yetiştiriyoruz Mersin'de- taşınan bir ürünün başka bir yerdeki rekoltesi -dün de söylemiştik- gerçekten sıkıntılı yani taşınsa bile bir on yıl onu gözden çıkaracaksınız, yeni ekseniz zaten on yılda meyveye oturuyor. Şimdi, burada Sayın Bakan "2 katı zeytinlik ekeriz." dedi ama tabii, bu köylüler, bunun ürün

vermesinin süresi beş on yıl alacağı için burada inanılmaz bir derecede bir mağduriyet söz konusu olacak. Bunun biraz daha göz önüne alınıp farklı bir çözüm, özellikle hem firmanın hem köylülerin hem işçilerin mağdur olmayacağı farklı bir çözüm bulunabilir mi? Bu biraz daha tartışılırdı, biraz daha iyi olurdu diye düşünüyorum.

Yani netice itibarıyla, bilimsel, katılımcı, çevre ve doğayı koruyacak yeni bir çalışma yapılması bence çok daha mantıklı olurdu ve burada da hiçbir taraf da etkilenmezdi. Şimdi, burada işçi kendini bu yasanın içerisinde bulacak, firma kendini bu yasanın içerisinde bulacak, köylü "Ben neredeyim?" diye bas bas bağırarak. Tabii, bu köylünün hayatı, geleceğe ve geçmişine tamamen bu zeytinliklere bağlı.

Değerli arkadaşlar, tabii, bu, elektrik santralleriyle de ilgili. Bu alanlarda da güneş enerjisine veya yenilenebilir enerjiye dönük yatırımların yapılmasında burada da ciddi alanlar var. İşte, burada hazine arazilerinin kullanılabilmesi söyleniyor, meraların, verimli tarım alanlarının, sulak alanların kullanılabilmesi düşünülüyor. Bence bu da biraz sakıncalı yani bunu biraz daha gözden geçirmek lazım çünkü meralar, verimli tarım alanları ve sulak alanlar bu ülkenin gıdası için, gıda arzı için oldukça önemli, hayvancılık arzı için çok çok önemli. Bunun biraz daha gözden geçirilmesi gerekir diye düşünüyorum. Zeytincilik Kanunu'muz zaten alenen belli; burada yapılacak herhangi bir değişiklik hani "Bir kişiye, bir gruba, bir zümreye, bir şirkete imtiyaz sağlanamaz." diye kesin Anayasa'da hüküm var. Ya, bu yönleriyle de baktığımızda bu madde Anayasa'ya aykırı, bu teklif Anayasa'ya aykırı. Bu teklifin çekilmesinin ülkemiz için çok daha yararlı olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Başkanım, bir soru sormak istiyorum size yani biraz önceki yorumunuzdan dolayı. Marmaris'teki o garabet inşaattan bahsettiniz. Belli ki sizler de memnun değilsiniz bunu bu şekilde tanımladığınız için, yapılanın uygun olmadığını düşünüyorsunuz. Şimdi, şöyle düşünüyorum: Bu şirket büyük bir şirket. Siz adını verdiniz benim vermeme gerek yok. Sizce bu yapıyı yaparken arkasında hangi güçle, hangi duygularla yaptı? Yani herhâlde avuç içi kadar Marmaris Belediyesine güvenerek bu yapıları yapmadı. Bence bu yapıları sizinle birlikte aynı dönemde bakanlık yapan ve "Siz gereğini yapın, hukuk arkanızdan gelir." diyen anlayışa güvenerek yaptı. Yani sapla samanı karıştırmıyorum ama bir şirketin neler yapabileceğini... İşte, siz de şikâyet ediyorsunuz yani kontrolden çıkmış bir yapı gibi anlıyorum; doğrudur, değildir.

Şimdi, yine bir şirket burada bize yirmi dördüncü saatte adrese teslim, koordinatlarla belirtilmiş bir iş yaptırıyor. Bakın, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Tabii Kaynaklar Bakanımız, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız gerçekten buna muhtaç değil. Bu şirketlerin bir tanesi batık, bir tanesi kapıda bekliyor yani tabir etmek istemiyorum ama burada herkesi dinledik bir tek bu 2 şirketi dinlemedik farkında mısınız? Bu adamlar ne istiyor, ne yapıyor, neden buraları istiyor? Yani ben şunu rica ediyorum Bakanlığımızdan: Buraları kamulaştıralım. İki senelik bir çıkış planı yapalım. Çok da ucuz fiyatlara ben kamulaştıracığınıza inanıyorum. Öyle 5 milyar dolar falan da harcamanıza gerek yok, çok uygun fiyata kamulaştıralım. İki sene içinde çıkış planı belirleyelim. İki sene içinde zaten nükleer devreye sokacaksınız. İki sene bu santraller çalışsın, iki sene içinde nükleer devreye sokacaksınız. İki sene içinde o engellediğimiz yani yasayı değiştirdiğimiz çatı GES'lerine tekrar izin verelim. Dışarıda bir sohbet etme imkânı bulduk. Fiyatları söylediniz bana. Baremli bir fiyat getirin, tüketimi kadarını belirli fiyattan alın, gerisini 3 sentten alın, 4 sentten alın. Yarın nükleer devreye girdiğinde Ruslardan elektriği kaç alacağız Sayın Bakanım?

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) - 12,35 sent.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Yani şimdi yaklaşık 3 sentten aldığımızın 4 katı fiyata Ruslardan alacağız artı dağıtım bedelleri binecek galiba. Yani kaç olur tahmin edemiyorum, bilgim yok. Ya, bu iki sene içindeki planla inanın kimseyi üzmeden buradan çıkabiliriz. Herkes mutlu olur, inanın, herkes mutlu olur ve bu Meclisin itibarını koruruz. AK PARTİ'li vekillerimiz, konuşuyoruz arkalarda işte yani bu Komisyon gerçekten sürekli kavga eden, dövüşen değil, çözüm bulan, iş adamlarından oluşan, gri noktaları olan, siyah beyaz tavırları olmayan vekillerden oluşuyor. Yani yirmi dört saat burada bunu konuşmak, bu yasayı geçirmeye çalışmak gerçekten iş değil ve Meclisin itibarını sarsıyor Sayın Başkanım, siz de bunun farkındasınız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, konuyla ilgili, toparlayalım.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Bunları yaşamamıza hiç gerek yok diyor. Bence buradan dönüş kolay. Gelin inatlaşmayalım, hâlâ bir şansımız var. Gidelim Muğla'ya, gidelim şirketlere, gidelim gelmeyen muhtarlarımızın köylerine, kahvelerine, bir kahve içelim, bir çay içelim, iki sohbet edelim, gerçekten bir fikirlerini alalım. Bu arada fikirlerimiz daha olgunlaşsın.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Bir hafta, on gün geç gitsin ya, ne olur? Ne olur, bu adamların acelesi ne? Yani bilmiyorum, bunu yapabilecek güç, kudret bu Hükümette, bu devlette var. Biz yapıcı eleştiri yapmaya çalıştık bu ana kadar. Yani söylediklerimizde akliselim olmayan bir şey var mıydı? Bu 20 maddenin, 21 maddenin, işte zurnanın zırt dediği yer burası. Yirmi dördüncü saatte geldik bu noktaya. Yani bir yirmi dört saat daha mı üzerinde konuşalım? Gerek yok. Sizin de içinize sinmiyor, siz de biliyorsunuz. İmkânlarımız var. Her türlü kanunu akliselimle geçirme imkânımız var. Bunu yapabiliriz diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Vekilim, bir soru sorduğunuz için cevap vereceğim. Yani gücü kime dayanıyor, kimden güç alıyor vesaire...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Aslında soru değildi, yorumdu yani.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani şimdi şunu söyleyeyim: Ben hayatımda bir kere Bodrum'a gittim ve hasbelkader çok yurt dışı görmüş bir insan olarak bu kadar dünyaca meşhur olup dağ taş binalarla, evlerle, villalarla dolu bir yeri ben hiçbir yerde görmedim. Şimdi, o villaları yapanlar kime güvendilerse, belediyeyle nasıl işlerini hallettilerse...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - İmarlıysa yapmıştır imarlı arazisine. Orman arazisine yapmış, siz şikâyet ettiniz yani siz gündeme getirdiniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam. Ben orman arazisi demedim. Ben onun yoğunluğunun çok fazla olduğunu ifade ettim. Şimdi, kim kime güveniyor?

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sonuçta, ben yapamıyorum böyle bir şey.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Efendim?

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ben yapamıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - E, tamam. Ben size diyorum ki: Bu belediyeler ile inşaat firmalarının ilişkileri nasıl geliyor, nasıl oluyor?

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Ya Başkanım, aynı belediyeler iskeleleri de yıkıyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben bilmiyorum. Ben sadece... Bakın, benim o şehirle bir ilişkim yok ama ben bir vatandaş olarak o kadar yoğunlukta bir şeyi gördüğümde o benim içime sinmiyor. Dolayısıyla burada belediyeye düşen varsa bunu yapsın dedim. Şimdi gücünü kimden alıyor, nasıl yapıyor? O konuları ben bilemem ama mesela ben size burada...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - "İstanbul'a ihanet ettik." dedi Cumhurbaşkanı.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Başkanım, bodyguardlarla o bölgeyi öyle bir çevirmişler ki asker gücü olmadan yanaşamazsınız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Tayyip Erdoğan "İstanbul'a ihanet ettik." demedi mi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar... Bodrum...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sizin söylediğiniz konuları kastetmiyor.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Benim dediğim başka bir şey.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Mesela, Bodrum'da o kadar yoğunluk nasıl oluyor, ben anlamıyorum yani. Demek ki bir şekilde insanlar işlerini...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - İstanbul'u bu hâle siz getirdiniz.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Son bir şey söyleyebilir miyim otuz saniye?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, lütfen.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Bir şey söylemeyi unuttum çok özür dilerim. Çok kritik bir şeydi, şimdi söyleyeceğim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - "Bodrum" diyorsunuz, İstanbul'u Tayyip Erdoğan dedi, itiraf etti, "İhanet ettik." dedi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun Sayın Arpacı.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Başkanım, şunu söylemek istiyorum: Yani şimdi, bugün belli koordinatlarla bir iş yapılıyor ve bu örnek olacak. On sene sonra, yirmi sene sonra, otuz sene sonra burada hiçbirimiz kalmayacağız belki ama bugün alınan bu kararlar otuz sene sonra, kırk sene sonra birisi gelip de bir koordinatta işte böyle garabet bir otel yapabilecek belki bilmiyorum. Belki "kamu yararı" diyecek.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, otuz sene sonra, kırk sene sonrayı bugünden projeksiyon yapmamız mümkün değil.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Düşünmek zorundayız Başkanım, bizim görevimiz bu, bakkal yönetmiyoruz yani.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - 2071 hedeflerine hazırlanıyoruz!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nail Bey, buyurun.

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Sayın Başkanım, değerli komisyon üyeleri; sabahın bu saatinde hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Tam yirmi dört saat oldu; birlikteyiz. Aslında üzerinde tartışacağımız konu 11'inci madde. Herkes bunu gündeme getirdi. Biz her zaman tacirin, tüccarın, sanayicinin yanındayız. Şunu biliyoruz: Bu ülkede üretim olmadan kazanamayız, ihracat olmadan kazanamayız. Tabii ki iş yapana destek olacağız mevzuatlar dâhilinde. Mevzuatların dışına çıktığımız zaman birileri bizi yargılamak zorunda kalır. Bir yasa maddesini değil aynı zamanda bugün zeytin ağaçlarının yaşamını, tarımın geleceğini ve halkın, hakkın vicdanının sesini konuşuyoruz. Tabii, bugün bir karar vereceğiz burada. Biz sadece karar alacağız, Genel Kurulda görüşülecek. Tabii, o, iş yapan arkadaşların da işinin aksamasını istemeyiz ama kanun teklifinin bu maddesinde Muğla'da belli koordinatlarda işaretlenen zeytinlik alanlar adrese teslim biçimde olduğu için biz karşı çıkıyoruz. Kömür madenciliği için açılmak istenebilir. Tabii ki yer altı zenginliklerini de değerlendireceğiz. Bu madde açıkça bir zeytin katliamıdır arkadaşlar. Daha önce biliyorsunuz 2022 yılında bu düzenlemeyi sizler getirdiniz, biz o gün Mecliste yoktuk. Biz görsel medyadan, yazılı medyadan öğrendik bunları. Kamuoyu ayaklandı, halk direndi, Meclisten çekmek zorunda kaldınız. Şimdi size soruyorum: Ne oldu da 2022'den sonra ne değişti de başka bir yöntemle yine önümüze getiriyorsunuz?

Değerli arkadaşlar, bu teklif, Türkiye Büyük Millet Meclisinde hazırlanmış olamaz diye düşünüyorum, ısmarlama bir metotla geldi önümüze diye düşünüyorum. Muğla milletvekili arkadaşlara şunu soruyorum, iktidardan ya da muhalefetten fark etmez: Genel Kurulda böyle bir şey yapıldığı zaman, o 25'ten fazla köye gittiğinizde Muğlalılara, köy halkına siz ne anlatacaksınız diye düşünüyorum. Ben, böyle bir şeyin kendi bölgemde olmasını kesinlikle istemezdim. İnsanın vicdanı sızlar arkadaşlar; bir maden şirketi üretime devam etsin diye zeytin ağaçlarını söküyorsunuz. Uzmanlar ne diyor? "Sökülen ağaçların oradaki ortama, oradaki toprağa... Çok farklı bir şey; o, bir türlü eski durumuna gelemmez." diyor. Tabii, ben bunu bilmiyorum, uzmanların görüşleri. Buraya koordinat vererek bir madde yazdırdınız, böyle şeyi Meclise getirmek de doğru değil.

Demin Muğla Milletvekilimiz çok güzel şeyler söyledi, önerileri var, onlar da değerlendirilebilir bence. Yanlışın neresinden dönersek kârlıdır diyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Zeytinciliğin İslahı Hakkında Kanun'un 20'nci maddesiyle ilgili yapılan değişikliklere ilişkin üç ay önce kesinleşmiş ve kanun yolu kapatılmış kararlar var. 1939 tarihli ve 3573 sayılı Zeytinciliğin İslahı Hakkında Kanun'un 20'nci maddesi gayet açık, "Zeytinlik alanlar daraltılamaz." diyor. Kimyevi atık, toz, duman çıkaran tesis yapılamaz yakınına. Sökülmesi için yalnız ve yalnız Tarım Bakanlığı onayı ve Ziraat Odasının uygun görüşü gerekir. Ve diyor ki: "Kesin zaruret görülmeyen zeytin

ağacı kesilemez ve sökülemez." Ama siz ne yapıyorsunuz? "Zeytinlik alan" ifadesini "zeytin ağacı"na çeviriyorsunuz. Yani bahçeyi "alan" diye tanımlıyorsunuz. Bu yaklaşım sadece doğaya değil, Anayasa'ya, mülkiyet hakkına ve hukuk devletine aykırıdır.

Değerli milletvekilleri, bu düzenlemenin etki analizinde ne mali yük ne çevresel etki değerlendirmesi vardır. 3573 sayılı Kanun'un koruyucu yapısı madencilik için bir engel görüyor. Oysa bu kanun kamu yararı için vardır; zeytin ağaçları için, tarım için, halk sağlığı için vardır. Uluslararası Zeytinyağı ve Sofralık Zeytin Anlaşması'na da açıkça aykırı hareket ediyoruz. Dahası ne oldu? 2023'te deprem sonrası -hatırlamaya çalışın- bir istisna yaptınız, krokiyle sınırlı tutarak kamu zarureti nedeniyle bir geçici uygulama yaptınız ama şimdi ortada bir felaket yok, mücbir bir neden yok, bir zorunluluk yok, sadece birkaç şirketin kömür üretimini devam ettirme amacınız var. İnşaat şirketlerinin keyfine göre mi Türkiye'nin tarım politikasını belirliyoruz? Türkiye 2023-2024 yılında 1 milyar dolarlık zeytinyağı ihracatı yaptı. Evet, emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz. Ne olmuş? 104 milyon ağaç artmış, bunlar bizim için övünç kaynağı. Aralarında bin yaşında olan ağaçlarımız da var, "10 yaşını geçen ağaç zaten taşınmaz." diyor uzmanlar. Bakın, zeytin o kadar önemli bir ağaç ki karbon depoluyor arkadaşlar. Biz keşke bugün bunu değil de iklimi konuşsaydık burada, suyu konuşsaydık, geleceğimizi konuşsaydık. Avrupa'da bunun için ağaç başına teşvik verilirken biz de "Bu ağaçları nasıl sökeriz?" diye onun yolunu aramaya çalışıyoruz; iklim kanunundan söz etmiyoruz; adil geçiş, iklim adaleti diyoruz ama madencilik için karbon yutaklarını kesiyor, doğayı yok etmeye çalışıyoruz, termik santrallerin yolunu açıyoruz.

Değerli milletvekilleri, tamam, bugün gerekiyorsa bu desteği verelim ama yarın diğer santraller geldiği zaman onlar için de aynı destek verilecek mi acaba? Biz kişiye özel mi çıkarıyoruz bu kanunları?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Bu maddelerin hiçbirinde kamu yararı yoktur. Bu maddede Anayasa'ya, çevre halkına, planlama ilkelerine, etik kurallara, vicdana aykırılık vardır. Bu madde geçmişin yargı kararlarına, Meclis iradesine, halkın direnişine aykırıdır. 9 sefer gitmiş, 9 sefer geri gelmiş arkadaşlar. Bu nedenle diyoruz ki: Bu madde geri çekilmelidir. Eğer bu madde geçerse milletin vicdanında ve tarih önünde hepimiz yargılanırız diyorum, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Deniz Hanım, buyurun.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Vekilim de var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O sizden sonra bastı.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Peki, müsaadenizle.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Teşekkür ediyorum söz için.

Evet, tam yirmi dört saat önce içeride sendika temsilcilerinin, şirket temsilcilerinin olduğu Komisyon salonuna girebilmek için biz kapıda güneşin altında tam dört saat boyunca bekletildik, darbedildik, kötü muameleye maruz kaldık. Öncelikle bunun 24'üncü saatini anarak başlamak istiyorum sözlerime.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Önce bir özür dileyin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz, şirket temsilcisi hariç herkes var dediniz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şirket temsilcileri niye yok dedim.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Demokratik bir hak olarak yurttaşların yasama süreçlerine katılması hakkımızı içeride savunarak bizi içeri aldırın bütün milletvekillerimize de teşekkürlerimizi sunmak istiyorum arkadaşlarım ve kendim adına.

Önce bir aktüel bilgi vereyim müsaade ederseniz. Şimdi, şirketin ifade ettiği şekliyle, sanıyorum Enerji Bakanlığından yetkililer rehabilitasyon çerçevesinde 10 bin tane zeytin ağacının şirket tarafından yetiştirildiğini ifade ettiler. Doğru değildir efendim; bu ağaçların hepsi 2012 yılına kadar Türkiye Kömür İşletmeleri tarafından madenler işletilirken dikilmiş ağaçlardır ve o günden bugüne de hasadını şirket köylülere yaptırmaktadır. Evet, derler ki: 8 ton zeytinyağı elde ediliyor yılda ve biz bunu hiç kullanmıyoruz ama ne hikmetse ki ben ne zaman Mecliste bir yasama sürecine müdahil olmak için gelsem Yeniköy ve Kemerköy Elektrik Üretim AŞ yetkililerini, CEO'sunu, Genel Müdürünü ellerinde zeytinyağı şişeleriyle Meclis koridorlarında dolaşırken görüyorum.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Zeytinyağıyla kandırdılar bizi(!)

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Enteresandır, böyle bir karşılaşma yaşıyoruz. Kimin kanıp kanmadığını ben bilemem, o zeytinyağlarını kime verdiklerini de bilemem ama o zeytinyağlarıyla Meclis koridorlarında dolaştıklarını çok iyi biliyorum. Dolayısıyla o 8 tondan, köylüye verdiklerini, lütfettiklerini söyledikleri 8 tondan Meclise getirdikleri şişeleri düşmeleri gerekiyor, birincisi bu.

İkincisi, Sayın Başkan...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Belki köylü yolluyordur.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Evet, köylü değil işte o.

Sayın Başkan, bir kere daha bu fırsatta dile getirmek istiyorum: Doğa bir bütündür, bölünemez. Ağaçları tek başına bir özne olarak değerlendiremezsiniz, zeytinliklere "zeytinlik" diyoruz bir nedenden ötürü çünkü zeytinlikler bir ekosistemdir; altındaki toprağıyla, dip bitkileriyle, mantarıyla, bakterisiyle, baştankarasıyla, kuşlarıyla, altına ekilebilen baklagilleriyle bir ekosistemdir. Dolayısıyla siz bir ağacı alıp başka bir yere götürdüğünüzde aslında ekosisteme büyük bir yarık açılıyorsunuz. Bu, bütünsel bir yaklaşım değildir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir dakika daha veriyorum size, lütfen bitirin.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Bütünsel bir yaklaşım değildir ve doğru yaklaşım, ağaç başına yapılan hesaplardan çıkmaz.

Son olarak şunu söylemek istiyorum: Şimdi, biraz önce sayın vekilim çok önemli bir şey söyledi, "Hem işçilerin hem köylülerin dertlerine çözüm olacak bir noktaya gelemez miyiz, yol bulamaz mıyız?" dendi. 2022 yılında yayınlanan bir yayından

bahsetmek istiyorum size. Evet, bunu yapabiliriz, yeter ki derdiniz emekçi halkın ihtiyaçlarını karşılamak olsun; yeter ki derdiniz şirketlerin zenginliğine zenginlik katmak değil, emekçi halkın geleceğini garanti altına almak olsun. Bakın, 2021 yılında, sadece bir yıl içerisinde Yeniköy ve Kemerköy Termik Santrallerine tek bir kalemde yani kapasite mekanizması teşvik kaleminde verilen 260 milyon Türk lirası var. Bu 260 milyon Türk lirasının tamamını bile kullanmadan, 240 milyonunu kullanarak Milas'ta...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Lütfen bunu bitirmeme müsaade edin. Bir ekonomik perspektif vermeye çalışıyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, mikrofonunuzu açmadan bitirin.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Ben sesimi duyuracağımı tahmin ediyorum.

240 milyon Türk lirasıyla yani bu teşvikten daha az bir rakamla zeytinyağını, Milas'ta üretilen zeytinyağını katma değeri olan ürünlere de çevirmek mümkün. Böyle 70 tane zeytin, zeytinyağı işleme fabrikası, sabun fabrikası ve zeytinyağından elde edilebilecek pek çok farklı ürünün elde edilmesi mümkün. Bu tesisler kapsamında tam 685 kişi istihdam edilebilir. Yeniköy ve Kemerköy Termik Santrali'nde 1.200 işçi çalışmaktadır. Madencileri de dâhil edersek bunlar yaklaşık 2 bin kişidir. Biz bu santrallere sadece bir yılda verilen bir tek teşvik talebiyle -diğer teşvik taleplerini bir kenara bırakıyorum- bu insanların yıllarca istihdamını sağlayabilecek iş alanı yaratabiliriz. Kaldı ki Sayın Başkan -çok az kaldı- geçtiğimiz yıl bu şirketler çok güçlü bir lobi yürüterek kapasite mekanizmasından aldıkları katkıyı 3 katına çıkardılar ve rakam ne oldu 2024 yılında, biliyor musunuz? 792 milyon 607 bin 99 lira sadece YK Enerji'ye kapasite mekanizması teşviki çerçevesinde verilen paradır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Bu rakamı işçilerin ve köylülerin birlikte üretebilecekleri altyapıya yatırırsanız o 2 bin kişinin de karnı çok rahatlıkla doyar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çok teşekkür ediyoruz.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Keşke burada... Sayın Başkan, bakın, burada çok az söz sahibi olabiliyoruz, yaşamada hiç söz sahibi olamıyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bakın, ya, siz izlediniz, bu yirmi dört saati siz izlediniz. Siz 1 kişisiniz, burada 100'den fazla kişi var; lütfen...

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Son bir rakam...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ben söz hakkımı Deniz Hanım'a vermeyi kabul ediyorum.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Son bir rakam vererek sözlerimi tamamlamak istiyorum müsaade ederseniz Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, söz hakkınızı verdiğinizizi kabul ediyorum.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Sadece bir cümle söyleyeceğim: Bakın, bir yılda 792 milyon 607 bin Türk lirası 2018-2025 yılı Nisan ayına kadar...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Su verin arkadaşlar.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Su var, siz burada süremden kesmeyin de ben içerim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yok, merak etmeyin ya, o kadar da insafsız değilim, sert gözüküyor olabilirim ama o kadar da değil.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Tamam ama o kadar da değil.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - ...170,7 milyon dolar; sadece bu santrallere kapasite mekanizması çerçevesinde verilen para bu. Değil oradaki termik santral maden işçisinin istihdamının karşılanması, Muğla'daki işsizlik sorununa çözüm olabilecek bir para.

Ve bir şey daha ekleyeyim size, son cümlem: Bu insanların hepsi o bölgenin insanları, teknik elemanlar dışında ve hepsi, inanın, toprakla bağı kopmamış insanlar. Bugün termik santralden çıktıktan sonra ekimde, kasımda, aralıkta gidip zeytinini silken insanlar. O kadar rahat adapte olurlar ki bu sürece, dolayısıyla derdimiz emekçi halk için çözüm üretmekse kamu kaynaklarını doğru yerlere aktararak bu çözümü üretebiliriz. İşçilerimiz işsiz kalmaz, Türkiye elektriksiz kalmaz. Bunun rakamları verildi, tekrar etmeyeceğim. Köylü oturduğu yerde, yüzyıllardır yaşadığı köylerinde yaşamaya devam eder ve ne olur, biliyor musunuz? İklim krizine karşı dirençli bir toplum olur karşınızda.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyorum.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Gıda krizinin, su krizinin engellendiği bir toplumu kurabiliriz bu şekilde.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Deniz Hanım, teşekkür ediyorum, diğerini de vermiştim.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Teşekkür ediyorum ben de.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi yani "Şu kadar para verildi, bununla şu yapılıyor, bu yapılıyor." hesaplarını yani gerçekten ayakları yere basarak yapmak lazım.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Muğla Üniversitesinin çalışması bu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşvik mekanizması nasıl çalışır, neye göre ödemeler yapılır, üretim olmazsa nasıl olur?

Şimdi, zeytin işleme tesislerinden bahsettiniz. Ben çok iddialı bir cümle söyleyeceğim: Bugün Muğla'daki zeytin işleme tesislerinin, bir denetim yapalım, bence yarısı denetimden geçemez. Geçemez yani...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sizin kusurunuz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sizin bakanlarınızın meselesi.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Neden denetimden geçirmiyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Nasıl denetimden geçirmiyoruz?

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Bu tesislerin yenilenebilir enerjiyle çalışmasını neden sağlamıyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, başka bir husus yenilenebilir enerji.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Mesela, neden bu santralin...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Neden pirina yakmalarına izin veriyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Deniz Bey, lütfen buyurun...

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Atık sularının neden...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bakın, ben size müsaade ettim, konuştunuz.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU TEMSİLCİSİ DENİZ GÜMÜŞEL - Neden denetimden geçirmiyorsunuz? Geçirin lütfen.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sayın Başkan, AK PARTİ yirmi yılı aşkın süredir iktidarda dolayısıyla burada böyle Lüksemburg milletvekili gibi olaylara böyle hani "A, Türkiye'de de bir şeyler oluyor. Denetim de yok, işte yapılmamış." diyemezsiniz. Çok sorumlusunuz. Parti olarak dolayısıyla bir eksik varsa önce sorumlu sizsiniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Şimdi, siz söylediniz, hemen oradan gidelim. Bu kapasite mekanizması teşviki nasıl bir teşvik, nasıl veriliyor? Yani mümkün olsa şimdi formülünü yazardım, böyle sigmalı bir formülü vardır, o da şu: 2018 yılında Berat Albayrak getirdi, daha önce yoktu yani özelleştirmeler yapılırken termik santrallerde böyle bir teşvik yoktu. Bu ne, biliyor musunuz? Bu, bonus yani siz özelleştirmeye almışsınız termik santralleri, ticari riskiniz var; sağ olsun AK PARTİ, o riski aşağıya, minimuma indirip, o riski vatandaşın faturasına yansıtıp sırtına bindiriyor. Bakın, elektriği üretiyor. Eğer ürettiği elektrik, termik santralin ürettiği elektrik eğer piyasadaki elektrik fiyatının üzerinde bir rakamsa yani maliyeti yüksekse diyor ki: "Ben senin toplam bütçe maliyetini ve sabit bütçe maliyetini yani maaşlar dâhil olmak üzere olan kısmın toplamının yüzde 55'ini 2025 yılı itibarıyla öderim." diyor. Hani işçilerin işten çıkarılma riski falan var ya, işte bu teşvikle birlikte o risk zaten yarıdan fazla olarak ortadan kaldırılıyor. Ha, ürettiği elektriğin eğer değeri maliyetinin yani piyasadaki fiyatın üzerinde ise yani kâr ediyorsa da o zaman da diyor ki: "Tamam, ben senin sadece sabit maliyet bütçenin yüzde 55'ini öderim." diyor. Şu anki formül bu ama işte, bunu alıyor AK PARTİ, Soma Kolin Termik Santrali için 2024 yılında 1 milyar 135 milyon lira olarak ödüyor; dönüyor, yaklaşık olarak aynı güce sahip olan, megavat gücüne sahip olan, şu anda istihdam krizi yaşayan ve sorun yaşayan Yatağan Termik Santrali için üretmediği elektrik kapasitesini hazırda tuttuğu aynı durum için 190 milyon lira ödüyor. Aradaki fark 1 milyar lira. Bu 1 milyar lira bir tercih; o tercihi oradan yana kullanıyor, dolayısıyla buradaki problem bu.

Geliyorum diğer bir konuya...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Süreniz bitiyor Sayın Vekilim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hemen toparlıyorum.

Sayın Bakan -milletvekili arkadaşlar ifade etti- "Ya, kırk yıl sonra, bakın, bu ortalık, buralar çok kötü olur." dedi. Bu koordinatlar vesaireler...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Tamamlayayım.

Siz de dediniz ki "Ya, kırk yıl, işte biz onu hesaplamadık." Bakın, enerji sektöründe kırk yılı hesaplamamak... Kırk yıl öyle uzun bir süre değil. Hesaplamamak, bakın, çok büyük bir zafiyet.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben kırk yılı ne için söyledim Sayın Vekilim? "Yarın bir gün bunu kullanır birisi, aynı usulle oraya otel dikerse." diye bir cümle kullandı arkadaşınız, ben de onun için söyledim. Şimdi, aynı şeyleri konuşmuyoruz, elma ile armuttan bahsediyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bakın, hesap etmenizin neye neden olabileceğini iyi planlamak lazım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Deniz Bey, çok teşekkür ediyorum, çok değerli katkılar sağladınız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, son cümlem, bir şey göstereceğim.

ADEM ÇALKIN (Kars) - 12'nci maddede...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Artık yeterli.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, arkadaşlar da bilsin diye.

Bakın, burada, işletme hakkı devredilen HES'ler var, santraller. Bakın, kamuya ne zaman devredilecekler? Onu size tarih olarak bir göstereyim. Böylece, bizim çıkardığımız kanunları ne kadar uzun vadeli planlamamız gerektiği konusunda bize fikir versin.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bakın, söylüyorum, bitiriyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlara tek tek dağıtırsınız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, hayır, söylüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Lütfen, Deniz Bey...

Evet, arkadaşlar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bakın, muhtemel geri devir tarihi 3/1/2060, 17/1/2060...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Deniz Bey, lütfen...

MEHMET EYUP ÖZKEÇECİ (Gaziantep) - 12'nci maddede devam edersiniz Deniz Bey.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet.

Arkadaşlar, kifayetimizakere.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bir de 2071, o kadar ciddi bir çalışma...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 11'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yapmayın arkadaşlar ya.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, 11'inci madde kabul edilmiştir.
SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Tarihe geçtiniz, tarihe.
BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 12'nci maddeyi okutuyorum:
MADDE 12- 3213 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 46- 13 üncü madde gereği çevre ile uyum teminatı, teminat mektubu olarak verilmiş olan ruhsatlarda, bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren herhangi bir bildirim yapılmaksızın bir yıl içerisinde teminat mektuplarındaki kayıtlı tutar kadar bedelin rehabilitasyon bedeli hesabına nakden yatırılması zorunludur. Aksi takdirde teminat mektupları nakde çevrilerek rehabilitasyon bedeli hesabına aktarılır. Karşılığı nakden ödenen ruhsatlara ait teminat mektupları ruhsat sahiplerine iade edilir.

Çevre ile uyum teminatı ödenmeyen ruhsatlara ilişkin talepler, teminatlar nakden yatırılana kadar değerlendirmeye alınmaz.

Bu maddenin yürürlük tarihinden önce tahsil edilen ve bu madde kapsamında tahsil edilecek çevre ile uyum bedeli ve nakdi çevre ile uyum teminatları rehabilitasyon bedeli hesabına aktarılır.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte olan ruhsatların çevre ile uyum ve ruhsat bedellerinin hesaplanmasında ve tahsilinde, bu maddenin yürürlük tarihinden önceki ilgili hükümler 1/1/2026 tarihine kadar uygulanmaya devam olunur."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, aynı mahiyette 2 önerge var, aynı mahiyetteki 2 önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas numaralı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 12'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Mesut Doğan
Ankara

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Mesut Bey, konuşacak mısınız?

MESUT DOĞAN (Ankara) - Gerekçeyi okuyalım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Maddeyle henüz yatırım gerçekleştirilip madencilik yapılmamış, hatta yapılması değişen şartlarla hiç gerçekleşme ihtimali olan alanlarda yatırımcıdan henüz gelir elde etmediği hâlde çevre uyumu teminatı istenerek yatırım ön şartı koşulması adaletsizlik oluşturmaktadır. Var olan rehabilitasyon teminatların ise tümünün bir yıl içerisinde nakde çevrilmesi, özellikle küçük ölçekli yerel şirketler için ani mali yük doğuracaktır. Yatırımın teşvik edilmesi kamu eliyle sağlanması gerekirken sektörde katılık oluşturacak bu maddenin teklif metninden çıkarılması gerekmektedir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, gerekçeyi mi okutalım?

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Gerekçeyi okuyalım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Önerge sahibimiz yok ama size de şey yapalım.

Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Bu madde görünüşte çevresel taahhütleri güçlendiriyor gibi dursa da aslında madencilik faaliyetlerinin neden olduğu tahribatın maliyetini şirketler üzerinden tahsil etme mekanizmasıdır. Çevresel yıkımın sadece parasal bir bedelle telafi edilebilir görülmesi, doğaya yönelik sermaye merkezli bakış açısının bir başka örneğidir. Önemli olan tahribatı telafi etmek değil, tahribatın önüne geçmektir. Parasal teminatlar doğanın tahrip edilmesine verilen bir izin gibi algılanmamalıdır. Ayrıca, bu tür teminatların nakde çevrilmesi sürecinde şeffaflık ve hesap verilebilirlik konularında ciddi soru işaretleri bulunmaktadır.

Çevreyle uyum teminatları sadece maliyetin bir parçası olarak değil, önleyici bir mekanizma olarak işlev görmelidir. Teminat miktarları potansiyel çevresel zararın çok üzerinde belirlenmeli ve caydırıcı nitelikte olmalıdır.

Teminatlarının nakden yatırılması uygulaması şirketlerin kaçak ve denetimsiz faaliyetlerinin önünü açabileceği gibi, bu fonların nasıl kullanılacağı konusunda şeffaflık eksikliği riski taşımaktadır. Bunun yerine, uluslararası bağımsız kuruluşlar tarafından denetlenen ve sürdürülebilir ekolojik projelerde kullanılması şeffaf bir şekilde güvence altına alınan bir doğa koruma ve restorasyon fonu oluşturulmalıdır.

Bu fon sadece madencilik şirketlerinin yatırdığı bedellerden değil, aynı zamanda madencilik faaliyetlerinden elde edilen kârın önemli bir kısmından da düzenli olarak beslenmelidir.

En önemlisi, herhangi bir madencilik faaliyetine başlanmadan önce çevresel uyum teminatlarının tam ve eksiksiz olarak yatırıldığı ve bu teminatların olası bir çevresel felaket durumunda tüm zararı karşılayacak düzeyde olduğu bağımsız kuruluşlarca teyit edilmelidir.

Bu maddenin temel mantığı doğa tahribatının parasallaştırarak meşrulaştırmaktır. Bu nedenle, madde 12 tekliften tamamen çıkarılmalıdır. Doğaya parayla satın alınamaz, yok edilen ekosistemlerin bedeli ödenemez.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Buyurun Sayın Vekilim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Şimdi, dün den beri "Millî güvenlik, bölgedeki gelişmeler, strateji, taktik, yerli, millî üretim filan filan" lafları altında bugün sabah saatlerinden itibaren belli oldu ki "Koordinat verdik, sınırladık." filan dediğiniz alanlarda hem adrese teslim rant sağladığınızı itiraf ettiniz hem de artık bu şirketler nasıl sıkıştırdıysa sizi acele acele bu kanun teklifini geçirmek için bir hâl oldunuz gerçekten de.

Bakin, bir kere daha söylemek istiyorum buradan: Hiçbir batık şirketi halkın parasıyla kurtarmak, halkın zeytinlikleriyle, meralarıyla, ormanlarıyla doyurmak zorunda falan değiliz ya da "Batacağım, aman çıkacağım, şöyle olacağım, böyle olacağım, batarsam da derdi sana, çıkarsam da derdi sana." diyen bu ihya edilmiş şirketlere biz hiçbir şey borçlu değiliz. O yüzden, Limak, Kolin, Cengiz, İttaş; bütün bunları kurtarmak üzere pek çok doğa kanununu delerek geçirmek istediğiniz bu yasa teklifi önümüzdeki günlerde çok daha başka sorunlara yol açacak çünkü "Limak" dediğiniz, "Kolin" dediğiniz, "Cengiz" dediğiniz, "İttaş" dediğiniz sadece enerji alanında yok ki! Maşallahları var, her sektördeler. İnşaat, çimento, turizm, teknoloji, gıda, içecek, liman işletmeciliği, hizmet; e, burada yaptığınızı bu şirketler diğer alanlarda yine "Millî güvenlik, bölgedeki gelişmeler, yerli, millî üretim" diye istediklerinde ne yapmayı düşünüyorsunuz? Gene bir kapı mı açacaksınız onlara yeni talanlar için?

Bir hususun daha altını çizmek istiyorum, önemli buluyorum: Ha bire bu Komisyonun iş adamlarından kurulu, çok iyi geçinen bir Komisyon olduğu söylenip duruyor, itiraz edeceğim buna. Doğru, ben de kabul ediyorum, burası iş adamlarından kurulu bir Komisyon. Herhâlde tam da bu nedenle böyle özel yasa çıkardığınız şirketlerin yetkililerini burada ağırlama ihtiyacı bile hissetmemişsiniz, ne de olsa her bir üyesi aslında burada, bu yasayı geçirmek isteyenler burada onların aslında sözünü kuruyor.

Ben buradan tekrar söylüyorum, sabah dün den beri söylediğim şeyi: Bu yasayı, bu özel rant yasasını, talan yasasını bu şirketler adına geçirmek isteyenler patronlar mı, vekiller mi, bir kere daha düşünüp karar versinler ve burada bu kanun teklifi geçmeden bunun açıklamasını bize yapsınlar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Deniz Bey, söz istiyorsunuz.

Buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Evet.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi, burada bir de şöyle, şu açıdan bakalım: Yatağan Termik Santrali yılda 5,5 milyon ton kömür kullanıyor. Yeniköy Kemerköy Termik Santrali de yılda 9 milyon ton kömür kullanıyor. Yani ikisinin toplamı yaklaşık 14 buçuk milyon ton. Peki, burada kullanılması planlanan rezervin hani, makul bir ölçüde gerçekten çıkarıldığı varsayımını yaparsak bu hesaplama göre, aslında burada yedi sekiz yıllık bir kömür var buradan çıkacak olan. Yani burada bu alınacak kararla birlikte yedi sekiz yıl. Ben şimdi soruyorum size: Yedi sekiz yıl sonra ne yapacaksınız, ne yapacaksınız; Yeniköy, Kemerköy, Yatağan'la ilgili ne yapacaksınız? Kömür taşıyacaksınız. E, şu anda ne yapıyorsunuz? Kömür taşıyorsunuz. Demek ki bu makul bir B planı ve bu sayede de ne oluyor? Soma'da da bir istihdam oluyor, değil mi? Şimdi, buna benzer bir çözümü uyguladığınız anda şirketin maliyetini düşürüyor gibi görünüyorsunuz ama diğer tarafta da Soma'da işsizliğe sebep olacaksınız. Bunun farkında mısınız, bunu düşünen var mı, konuşan var mı, dert eden var mı? Hayır, yok. Yarın da Soma'daki madenciler gelecek, diyecek ki: "E, bizim ekmeğimizi elimizden aldınız." Nakliyecileri gelecek, edecek. Ha ama ne sağlanacak? Bak, ne olacak? Söyleyeyim size. Dediğim gibi, siz bu şirketlerin kârına ortak olmadığınız göre, değil mi? E, onların lüksüne, şatafatına, mal varlığına da ortak olmadığınızı düşünerek söylüyorum; E, o zaman sadece bu insanlar zenginleşecek, böyle bir durum olacak.

Şimdi, dolayısıyla burada yapılması gereken şey, önce doğru bir sorgulama. Nedir o sorgulama? O da şu: Özelleştirmeye termik santrali devraldıktan sonra ve maden sahalarının işletme hakkını devraldıktan sonra bu şirketler acaba açık maden ocağı işletmeyi düşünmek dışında, yahu "Bir gün biz Zeytin Kanunu'na takılırız veya biz ham madde ihtiyacımız olur, acaba yer altı maden ocağına geçiş yapmak için ne yapmamız lazım, ne kadar harcamamız lazım, bir proje yaptıralım, bir fizibilite yaptıralım." demişler mi? Demişler, üniversitelere proje hazırlatmışlar. Yapmışlar mı? Yapmamışlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Hayata geçirmişler mi? Geçirmemişler. Şimdi, onun faturasını hem vatandaşa çıkarıyorlar hem burada milletvekillerine çıkarıyorlar yani burada ben bilmiyorum, bir yetkili yok, muhtemelen de bu bahsettiğimiz şirketlerin patronları gecedan itibaren burada herkes çırpınırken ayaklarını uzatmış vaziyette, ellerinde televizyon kumandası, film mi izliyorlar, ne yapıyorlarsa... Ama bizim kadar bir çaba harcamadıkları kesin olarak da hayatlarını geçiriyorlar. Böyle bir durum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Senin kadar harcamadıkları kesin Deniz Bey.

Teşekkür ediyoruz.

12'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 12'nci madde kabul edilmiştir.

13'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 13- 3213 sayılı Kanunun eki (2) sayılı tabloda yer alan "İRB = [TBi+(Hb x A)]x[1+(RS/100x(K+RS/100))]" ibaresinden sonra gelmek üzere "x [0,7]" ibaresi eklenmiş ve (3) sayılı tablo aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(3) SAYILI TABLO

Devlet Hakkı Oranı (%)	ALTIN \$/oz	GÜMÜŞ \$/oz	PLATİN \$/oz	BAKIR \$/t	KURŞUN \$/t	ÇİNKO \$/t	ALÜMİNYUM \$/t	URANYUM OKSİT \$/lb
1	<800	<10	<500	<5000	<1000	<1000	<1000	<20

2	801-900	11-12	501-600	5001-5300	1001-1175	1001-1250	1001-1150	21-30
3	901-1000	13-14	601-700	5301-5600	1176-1350	1251-1500	1151-1300	31-40
4	1001-1100	15-16	701-800	5601-5900	1351-1525	1501-1750	1301-1450	41-50
5	1101-1200	17-18	801-900	5901-6200	1526-1700	1751-2000	1451-1600	51-60
6	1201-1300	19-20	901-1000	6201-6500	1701-1875	2001-2250	1601-1750	61-70
7	1301-1400	21-22	1001-1100	6501-6800	1876-2050	2251-2500	1751-1900	71-80
8	1401-1500	23-24	1101-1200	6801-7100	2051-2225	2501-2750	1901-2050	81-90
9	1501-1600	25-26	1201-1300	7101-7400	2226-2400	2751-3000	2051-2200	91-100
10	1601-1700	27-28	1301-1400	7401-7700	2401-2575	3001-3250	2201-2350	101-110
11	1701-1800	29-30	1401-1500	7701-8000	2576-2750	3251-3500	2351-2500	111-120
12	1801-1900	31-32	1501-1600	8001-8300	2751-2925	3501-3750	2501-2650	121-130
13	1901-2000	33-34	1601-1700	8301-8600	2926-3100	3751-4000	2651-2800	131-140
14	2001-2100	35-36	1701-1800	8601-8900	3101-3275	4001-4250	2801-2950	141-150
15	2101-2400	37-39	1801-2100	8901-9800	3276-3800	4251-5000	2951-3400	151-180
16	2401-2700	40-42	2101-2400	9801-10700	3801-4325	5001-5750	3401-3850	181-210
17	2701-3000	43-45	2401-2700	10701-11600	4326-4850	5751-6500	3851-4300	211-240
18	3001-3300	46-48	2701-3000	11601-12500	4851-5375	6501-7250	4301-4750	241-270
19	3301-3600	49-51	3001-3300	12501-13400	5376-5900	7251-8000	4751-5200	271-300
20	3601-3900	52-54	3301-3600	13401-14300	5901-6425	8001-8750	5201-5650	301-330
21	3901-4200	55-57	3601-3900	14301-15200	6426-6950	8751-9500	5651-6100	331-360
22	4201-4500	58-60	3901-4200	15201-16100	6951-7475	9501-10250	6101-6550	361-390
23	4501-4800	61-63	4201-4500	16101-17000	7476-8000	10251-11000	6551-7000	391-420
24	4801-5100	64-66	4501-4800	17001-17900	8001-8525	11001-11750	7001-7450	421-450
25	≥ 5101	≥ 67	≥ 4801	≥ 17901	≥ 8526	≥ 11751	≥ 7451	≥451

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 1'inci önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 13'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Bu madde "çevreye duyarlı üretim" adı altında maden şirketlerinin işletme maliyetlerini düşürmeyi hedeflemektedir. Ruhsat bedelindeki indirimin rehabilitasyon bedeli olarak geri alınması aslında bir elden alıp diğer ele vermekten ibarettir. Temel sorun, madencilik doğayı tahrip eden bir faaliyet olması ve bu tahribatın gerçek maliyetinin hiçbir bedel indirimi veya rehabilitasyonu karşılamayacağıdır. Bu düzenleme, madencilik sektörüne daha fazla yatırımcı çekmeyi ve dolayısıyla daha fazla doğa talanını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Krom madeninin genel hükümlere tabi kılınması da bu alandaki denetim ve

kısıtlamaların gevşetebileceği endişesini yaratmaktadır. Bu madde madencilik faaliyetlerinin doğa üzerinde yarattığı telafisi imkânsız tahribatı bir maliyet unsuru olarak görmekte ve bu maliyeti düşürme amacını taşımaktadır. Ruhsat bedellerinde indirim madencilik sektörünü teşvik etmekten ve ekolojik yıkımı hızlandırmaktan başka bir işe yaramayacaktır. "Rehabilitasyon bedeli" adı altında tahsil edilen cüzi miktarlar doğanın onarılması için asla yeterli olmayacaktır. Ayrıca "çevreye duyarlı üretim" söylemi bu maddenin gerçek amacını gizleyen bir demagojidir. Doğanın kendisi hiçbir bedel karşılığında tahrip edilemez, yok edilen ekosistemlerin bedeli ödenemez. Bu madde neoliberal politikaların doğayı metalaştırma anlayışının somut bir yansımasıdır ve DEM PARTİ'nin ekolojik adalet, yaşanılır bir çevre ve kamusal fayda ilkelerine tamamen aykırıdır. Madde 13 teklif metninden çıkarılmalıdır.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, bu önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

2'nci önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 13'üncü maddesiyle değiştirilen 3213 sayılı Kanun'a ekli (3) sayılı tablonun aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

" (3) SAYILI TABLO

Devlet Hakkı Oranı (%)	ALTIN \$/oz	GÜMÜŞ \$/oz	PLATİN \$/oz	BAKIR \$/t	KURŞUN \$/t	ÇİNKO \$/t	ALÜMİNYUM \$/t	URANYUM OKSİT \$/lb
1	<800	<10	<500	<5000	<1000	<1000	<1000	<20
2	801-900	11-12	501-600	5001-5300	1001-1175	1001-1250	1001-1150	21-30
3	901-1000	13-14	601-700	5301-5600	1176-1350	1251-1500	1151-1300	31-40
4	1001-1100	15-16	701-800	5601-5900	1351-1525	1501-1750	1301-1450	41-50
5	1101-1200	17-18	801-900	5901-6200	1526-1700	1751-2000	1451-1600	51-60
6	1201-1300	19-20	901-1000	6201-6500	1701-1875	2001-2250	1601-1750	61-70
7	1301-1400	21-22	1001-1100	6501-6800	1876-2050	2251-2500	1751-1900	71-80
8	1401-1500	23-24	1101-1200	6801-7100	2051-2225	2501-2750	1901-2050	81-90
9	1501-1600	25-26	1201-1300	7101-7400	2226-2400	2751-3000	2051-2200	91-100
10	1601-1700	27-28	1301-1400	7401-7700	2401-2575	3001-3250	2201-2350	101-110
11	1701-1800	29-30	1401-1500	7701-8000	2576-2750	3251-3500	2351-2500	111-120
12	1801-1900	31-32	1501-1600	8001-8300	2751-2925	3501-3750	2501-2650	121-130
13	1901-2000	33-34	1601-1700	8301-8600	2926-3100	3751-4000	2651-2800	131-140
14	2001-2100	35-36	1701-1800	8601-8900	3101-3275	4001-4250	2801-2950	141-150
15	2101-2400	37-39	1801-2100	8901-9800	3276-3800	4251-5000	2951-3400	151-180
16	2401-2700	40-42	2101-2400	9801-10700	3801-4325	5001-5750	3401-3850	181-210
17	2701-3000	43-45	2401-2700	10701-11600	4326-4850	5751-6500	3851-4300	211-240
18	3001-3300	46-48	2701-3000	11601-12500	4851-5375	6501-7250	4301-4750	241-270
19	3301-3600	49-51	3001-3300	12501-13400	5376-5900	7251-8000	4751-5200	271-300
20	3601-3900	52-54	3301-3600	13401-14300	5901-6425	8001-8750	5201-5650	301-330
21	3901-4200	55-57	3601-3900	14301-15200	6426-6950	8751-9500	5651-6100	331-360

22	4201-4500	58-60	3901-4200	15201-16100	5951-7475	9501-10250	6101-6550	361-390
23	4501-4800	61-63	4201-4500	16101-17000	7476-8000	10251-11000	6551-7000	391-420
24	4801-5100	64-66	4501-4800	17001-17900	8001-8525	11001-11750	7001-7450	421-450
25	≥ 5101	≥ 67	≥ 4801	≥ 17901	≥ 8526	≥ 11751	≥ 7451	≥ 451

Devlet hakkının oluştuğu döneme ait Londra Borsası ortalama değeri esas alınır.

Devlet hakkının oluştuğu döneme ait Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ortalama döviz kuru değeri esas alınır.

Borsada işlem görmeyen madenler için Bakanlıkça açıklanan fiyatlar esas alınır.

Virgülden sonraki k sürl  rakamlar en yakın onluk rakama yuvarlanır."

şahin Tin
Denizli

BAşKAN MUSTAFA VARANK - şahin Bey, gerekçesini mi okutalım?

şAHİN TİN (Denizli) - Evet, gerekçesini okutalım.

BAşKAN MUSTAFA VARANK - Evet, buyurun.

Gerekçe:

Devlet hakkına ilişkin uygulamada meydana gelebilecek tereddütlerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

BAşKAN MUSTAFA VARANK - Evet, bu önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...  nerge kabul edilmiştir.

Bu madde hakkında konuşmak... Tabii, Deniz Bey'in konuşması lazım(!)

Buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - şimdi, burada devlet hakkıyla ilgili şöyle bir konu var, bunun altını çizmek istiyorum. Özellikle maden sahaları ihale edildiğinde ilgili şartnamesinde cirosundan ne kadar MTA'ya pay ayrılacağı, ödeneceği gibi oranlar belirleniyor. Burada şöyle çok yanlış bir uygulama var, örnek olarak Sinop Boyabat bakır maden sahasının ihale şartnamesinde diyor ki: "MTA'nın payı cironun yüzde 1'dir." Yani aslında bir nevi devlet hakkını yüzde 1'i olarak orada tamamlıyor, oysaki ihaleye girecek şirketler de devlet hakkını yarıştırsa belki yüzde 20, yüzde 25'lere kadar o yarıştırmayla devlet hakkını artırma imkânı olacak. O yüzden bunu... Burada, tabii, Enerji Bakan Yardımcısı uzun süredir yok bu arada yani gözümden kaçmıyor, dikkatimden kaçmıyor, kaçak.

BAşKAN MUSTAFA VARANK - Adamcağıza biraz müsaade et, ne olur yani? Var arkadaşlar işte.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) -  nceki dönem milletvekili ve K T Komisyonunda da birlikteydik kendisiyle ama şu durum, bu kadar milletvekili buradayken bu doğru değil.

BAşKAN MUSTAFA VARANK - Belki adam bu kadar dayanamıyor, lavaboya gitmesi lazım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Olmaması lazım. O zaman  teki Enerji Bakan Yardımcısı gelecek, değişecekler, öyle bir şey olacak.

BAşKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlarımız burada sapasağlam oturuyorlar, maşallah.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - O lazım, bak, şimdi, önceki dönem bir Bakan burada nasıl var, direniyor, oturuyor, Bakan Yardımcıları da gelecek oturacak yani öyle bir şey yok. Kaldı ki biz de milletvekiliyiz, hep birlikte buradayız. Dolayısıyla ben maden sahalarıyla ilgili devlet hakkının şartname itibarıyla minimum seviyenin korunması ve tanımlanması ama onun dışındaki devlet hakkının ihalede yarıştırılması gerektiği konusunu bir öneri olarak sizinle paylaşıyorum.

BAşKAN MUSTAFA VARANK - çok teşekkür ediyoruz.

Başka söz isteyen? Yok.

Değerli arkadaşlar, 13'üncü maddeyi önergeyle değiştirilmiş hâliyle oylarınıza sunacağım: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

14'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 14- 25/2/1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasına (j) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve dördüncü fıkrasında yer alan "(a), (f), (g), (ę) ve (h)" ibaresi "(a), (f), (g), (ę), (h) ve (k)" şeklinde değiştirilmiştir.

"k) 10/5/2005 tarihli ve 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi  retimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun kapsamında ilan edilen yenilenebilir enerji kaynak alanları için ihtiyaç duyulan,"

BAşKAN MUSTAFA VARANK - 3  nerge var, 3'  de aynı mahiyette, okutup işleme alacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 14'üncü maddesinin tekliften çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rıdvan Uz
 anakkale

Aynı mahiyetteki 2'nci önergenin imza sahipleri:

Ümit Özlale
İzmir
Ednan Arslan
İzmir
Nail Çiler
Kocaeli

Seda Kâya Ösen
İzmir
Şeref Arpacı
Denizli

Türker Ateş
Bolu
Talat Dinçer
Mersin

Aynı mahiyetteki 3'üncü önerenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Rıdvan Bey, konuşacak mısınız, okutalım mı?

ABDULKADİR AKGÜL (Yozgat) - Ya, Rıdvan Abi, yapma.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Ya, kısa bu şey. Önemli bu, bu 14'üncü madde önemli.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hepsi önemli.

İRFAN ÇELİKASLAN (Gaziantep) - Genel Kurulda da konuşacaksınız.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, buyurun devam edelim.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Genel Kurula inşallah indirmezsiniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Genel Kurula müsaade etmiyor ya Grup Başkan Vekilleri, burada konuşsun arkadaşlar.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Ya, zaten bu iki günde pert olduk, iki hafta sonra hazırlarız şerh maddelerini.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Pazartesi bekliyoruz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Çok beklersiniz. (Gülüşmeler)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Biz pazartesi bekliyoruz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Yani bu zulümden sonra pazartesi çok beklersiniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Hadi arkadaşlar.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Hadi biz burada yani buraya gelen hem maden işçileri için hem halkımız için bir feragat ediyoruz, duruyoruz, hiçbirimiz ayrılmıyoruz da şu iktidar partisi milletvekili arkadaşlar hem konuşmuyorlar hem de niye buradalar acaba? Yani merak ediyorum ya, vallahi çok merak ediyorum.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Sen cevap ver.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Bak şimdi açıklama yapıyor ilgili Bakan Yardımcısı ve arkadaşlarımız. Açıklama yapıyorlar, diyorlar ki...

ABDULKADİR AKGÜL (Yozgat) - Senin fikirlerinden kapalım diye bekliyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, lütfen atışmayalım karşılıklı.

Rıdvan Vekilim, lütfen!

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, Bakan Yardımcısı arkadaşlarımız ve...

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Netice odaklı çalışıyoruz.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Sataşmalar devam edecekse ara verin.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Bir yarım saat ara verebiliriz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, arkadaşlar, lütfen!

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, dediler ki: "Ya, biz 1'inci madde ya, ne olacak? 1'inci maddede sadece yanlış anlaşılardan dolayı düzeltiyoruz. Bu maddede önemli bir şey yok, işte üç ayı şuraya çekiyoruz, buraya çekiyoruz." Ne önemli? 11. Ya, biz 11'inci madde için dün saat ondan... Bugün saat kaç oldu? Tam yirmi dört saat buradayız. Ya, biz 11'inci madde için yirmi dört saat buradayız. 11'inci madde ne? 3 tane koordinat var, 3 tane koordinatta 3 para babası için burada oturuyoruz biz ya, vallaha başka bir mantığı yok ya. Biz ne yapıyoruz ya? Biz Türkiye Büyük Millet Meclisiyiz, milleti tarafından seçilmiş milletvekilleri ya, iktidarıyla muhalefetiyle ya. Yani biri bize şunu izah etsin. Dün saat ondan bugün saat ona kadar olan bu süreci bize açıklamakla yükümlüsünüz Sayın Başkanım. Ya, böyle bir şey yok ki yani insan haklarına aykırı, İslam'a aykırı, insanlığa aykırı bir iş. Sabah adamı onda getir, ertesi gün ona kadar burada asker et. Ne için? 11'inci madde için. Vallahi, bunu topluma da izah edemezsiniz, kul da anlamaz yani başka bir şey bu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, söz konusu madde...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Şirketin patronları Paris'e falan giderek kutlarlar.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Evet.

Söz konusu maddeyle, Mera Kanunu'nda meraların tahsis amacının değiştirilmesi hakkında istisnaları düzenleyen maddeye fıkra eklenerek Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları yani "YEKA" olarak ilan edilen yerlerin mera sıfatının değiştirilmesi ve yatırıma açılması planlanıyor. 25/2/1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu'nun 4'üncü maddesi "Mera, Yaylak ve Kışlakların Hukuki Durumu" başlıklı olup üçüncü fıkrasında yer alan "Mera, yaylak ve kışlaklar; özel mülkiyete geçirilemez, amacı dışında kullanılamaz, zaman aşımı uygulanamaz, sınırları daraltılamaz. Ancak, kullanım hakkı kiralanabilir. Kiralama ilkeleri yönetmelikle belirlenir." diyor. Bu ifadeyle hukuki koruma altına alınmış ve başka amaçlarla kullanılması engellenmiştir. Kanunun 14'üncü maddesiyle tahsis amacının değiştirilmesine yönelik istisnalar sıralanmıştır.

1998 yılında yasalaşan Mera Kanunu meraların tahsis amacının değiştirilmesine yönelik sadece 7 adet istisna belirtmiştir ancak AK PARTİ iktidarı 2008 yılından itibaren bu istisnalara eklemeler yaparak meraları âdeta rant kurban etmiştir. Söz konusu teklifle istisnalara bir yenisi daha eklenmektedir. Özellikle hayvansal üretim açısından hayati önem taşıyan meraların

tahsis amacının iktidarın değışen politikaları neticesinde farklı bir gerekçeyle kullanıma açılması hâlihazırda büyük sorunlar yaşayan hayvansal üretimimizin daha zor duruma düşmesine neden olacaktır.

Meraların farklı amaçlar için kullanıma açılmasının önlenmesi amacıyla önerdiğimiz doğrultusunda maddenin teklif metninden çıkarılması gerekmektedir diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, çok teşekkür ediyorum.

Benden izah beklediğinizi söylediniz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Evet, bir çok noktada.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir kere tavrınızın hiç hoş olmadığını belirtmek istiyorum.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - AK PARTİ milletvekili arkadaşlardan da...

ŞAHİN TİN (Denizli) - Başında konuştuk zaten, 100 kere söylememiz gerekmiyor, bir seferde...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Biz yirmi dört saattir para babaları için burada değiliz. "Bu kanun neden önemli?" diye bana sorarsanız; bu kanun, Türkiye'de yenilenebilir enerjinin önündeki engelleri kaldıran, süreçleri hızlandıran ve gerçekten yatırımcıya fayda sağlayacak bir kanun.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - 11'nci madde...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - 11'inci maddeyi söylüyoruz.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - 11'inci maddeyi çıkarın, yarım saat sonra bitirelim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bu bahsettiğiniz 11'inci madde, yenilenebilir enerjiyle elde edeceğimiz faydanın yanında emin olun görece çok daha düşük bir anlam ifade ediyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Çıkarın o zaman tekliften.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi şunu söylemek istiyorum: Bakın, 21 madde görüştük. "Burada, iktidar milletvekilleri niye oturuyor, biz niye oturuyoruz?" diye soru soruyorsunuz ama her konuşmanızda bir fıkra anlatıyorsunuz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - O fıkranın...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi, değerli arkadaşlar, biz önce kendimize saygı duyalım, yaptığımız işe saygı duyalım, burada verdiğimiz emeğe saygı duyalım; burada sanki hiçbir şeyden haberi olmadan, kendi kendimize eğleniyormuş havasında değil...

Bakın, bu yenilenebilir enerji yatırımlarının önündeki engelleri ben bugün duymuyorum; beş yıldır, altı yıldır, yedi yıldır kim Türkiye'de yenilenebilir enerji yatırımı yapmak istiyorsa gelip bize şikâyet ediyor. "Bakanım, bu kadar uzun süren bir yatırım olmaz."

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Yedi yılı bu kadar...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bakın, ben kendimden örnek vereyim: Ben kendi evimin çatısına güneş paneli koydum, emin olun, benim asistanım süreci takip etmese ben yapmazdım, o kadar angarya işler var ki. Keşke lisanslı üretimin yanında lisanssız üretimlerle ilgili süreçleri de hızlandırabilsek.

Değerli arkadaşlar, biz, burada, anlamsız bir iş yapmıyoruz yani buradaki arkadaşlarımızın gayreti ortada, bu kanunlar hazırlanırken ilk imzacı arkadaşlarımızın gayreti ortada, bizim grubumuzun gayreti ortada. Biz bakanlıklarla görüşüyoruz, diğer bakanlıklarla koordinasyon hâlinde bu işi götürüyoruz ve şunu çok açık, net ifade etmek istiyorum: Bakın, bu kanunu buraya getirirken 3-4 bakanlık en doğrusunu bulabilmek için, en doğru yolu bulabilmek için, en faydalı yolu bulabilmek için kıyasıya mücadele etti; Bakanlarımız kendi aralarında defalarca toplantı yaptı.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - E, zaten öyle olmak zorunda.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Şimdi, bu kadar emek varken "Biz burada yirmi dört saat ne yapıyoruz?" dersenez, kusura bakmayın, kendinize haksızlık yaparsınız.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Hayır, yangından mal kaçırıyoruz ki.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yangından mal kaçırıyoruz zaten.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bu iş yirmi dört saatlik bir iş mi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ama şimdi, burada, süreçleri uzatmak için sizlerin verdiği önergeleri, konuşmaları bilmiyor muyuz? Şimdi hem bunları yapıp ondan sonra "Yirmi dört saat niye çalışıyoruz?" diye sormayı ben gerçekten samimi bulmuyorum.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir müsaade edin, ben bitireyim.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Yirmi dört saat değil, yirmi dört hafta çalışalım; problem o değil ki insani koşullarda çalışalım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bakın, bana soru sordu, izahat sordu Sayın Vekilimiz.

Bakın, bu yasayı en önemli...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bu sağlıklı bir çalışma sistemi mi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Vallahi, herkesin şu anda gözleri açık, gayet iyi.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sağlıklı mı?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben şunu söyleyeyim: "Bu yasanın önemi nedir?" dersenez; yenilenebilir enerji yatırımlarını hızlandırmasıdır, bunun etkilerini de önümüzdeki dönemde mutlaka Allah'ın izniyle göreceğiz.

Bakın, biz, burada, en güzel şekilde yürütmeye çalıştık, herkese söz vermeye çalıştık. İnsanlar fikirlerini ifade ettiler, siz gelen misafirlerin bazılarını fikirleriyle beğendiniz ya da size yakın hissettiniz, ben muhtarlarımızın fikirlerini yakın hissettim, işçi kardeşlerimizin konuşmaları beni etkiledi; gayet sağlıklı bir çalışmayı burada yürüttük.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Nerede, bu şirketin patronları nerede?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ne bileyim ben nerede?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Herkes burada, onlar neredeler?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben davet etmedim patron buraya.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Niye davet etmediniz?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Etmedim, o benim inisiyatifim, kimin çağırılacağına ben karar veriyorum.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Adam koy koy geziyor ya.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - O Genel Müdürü, patron değil.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - İcra Kurulu üyesi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani çalışan.

Sonuç itibarıyla, değerli arkadaşlar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ne güzel iş ya!

RİDVAN UZ (Çanakkale) - İşçiler var pankartlarla, köylüler geldi bizim, 1 tane pankart kaldırmış yani şimdi eşitlik yok...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ya, onlar da başına zeytin tacı taktı, ne fark eder yani ne fark ediyor?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Allah, Allah; nasıl "Ne fark eder!"

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Ya, biraz da biz konuşabilir miyiz, biraz da biz konuşalım, on beş dakikadır konuşuyorsunuz ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Peki, teşekkür ediyoruz.

Dolayısıyla, yaptığınız iş gayet önemli, kendinizi değersiz görmeyin Rıdvan Bey. Bu iş Türkiye'ye büyük katkılar sağlayacak.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Başkanım, tam bir manipülatif...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yani bence iyi bir Komisyondasınız.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Başkanım, 2 şey...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, buyurun.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Yaptığımız işin önemli olduğuna dair hiçbirimizde zerre miktarda şüphe yok, aceleniz de olabilir ama örnek olsun diye söylüyorum; gece on ikide bıraksak, şu anda yeni gelsek bugün yine bitirirdik yani kesintisiz yirmi dört saat olmasına gerek yok diyorum.

İkincisi, bütün AK PARTİ'li arkadaşları şahit tutmak için söylüyorum, beş ila on yıl arasında siz 11'inci maddeyle ilgili vicdan azabı çekeceksiniz.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Başkanım, bir saniye bir ekleme yapabilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Neyse, ben öyle kehanetlerde bulunamıyorum.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Yok, ben öngöründe bulunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Dolayısıyla, siz de öyle bir kapasite varsa ben size bırakıyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Niye, ülke olarak aya gidiyorduk bir ara, öyle bir şey vardı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Önce bir konuşmaları yapalım.

Buyurun.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Evet, Sayın Başkan, bu çalışma yöntemine karşılık eleştiri konusuna cevabınız gerçekten çok bireyseldi. Elbette sizin yetkiniz var, bu toplantıyı yirmi beş saat, otuz saat sürdürmek gibi kendi yetkinizi kullanmaya çalışıyorsunuz ama burada herhangi bir makine yok, insan var ve bir insanın da çalışma kapasitesi var, sağlıklı değerlendirme ve tartışma kapasitesi var. Siz aslında gerçekten insanlık dışı bir işe imza atıyorsunuz şu anda. Biz başka bir komisyonda on sekiz saat çalıştık, on sekiz saat sonrası Saadet Partili bir vekilim burada tansiyondan gidiyordu ve sonra komisyon bitirildi. Benim gördüğüm kadarıyla ilk kez yirmi beş saat ya da otuz saate yakın bir çalışma yapılıyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Belki rekor bizdedir, bilmiyorum.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Şunu söylemek istiyorum: Bakın, şu andaki bu maddelerin hepsi, örneğin bu 14'üncü madde - yani 4342 sayılı Kanun'da- sizin bahsettiğiniz sınırlar içerisinde bir madde değil. Bakın, yenilenebilir enerjiye itiraz etmemekle beraber, sağlıklı yapılabilir olmasını düşünmekle beraber, burada sadece enerji politikası üzerinden bakıyorsunuz. Hayata sadece buradan bakarsanız o meraları sanki boş, işe yaramaz, her an her şey yapılabilir olarak bakarsanız oradaki hayatı bilmiyorsunuz demektir.

Bakın, ben, geçen bütün bölgeyi dolaştım. Ağrı'dan, Muş'tan, Van'dan Mardin'den Diyarbakır'a kadar bu bölgede mera şu anda o kadar kıymetli ki, bu meralar olmasa o insanlar orada hayvancılık yapamayacaklar. Muş'un mesela merası; o bölgede çok iyi bir hayvancılık yapılıyor. Hayvancılık büyük ölçüde azalmış olmasına rağmen, mesela Muş geliştirilebilir bir yer ama bu anlayışla devam ederse... Örneğin biz Ağrı'da bu özellikle RES'lerle, GES'lerle ilgili çok ciddi sıkıntı yaşıyoruz; meralar sanki herkese peşkeş çekilmeye çalışılıyor. Sadece bir yeri kurtarabildik. O da neden biliyor musunuz? O meralar sit alanıydı, onun için engelleyebildik. Dolayısıyla "ÇED Gerekli Değildir, istediğiniz merada GES'leri yapabilirsiniz." gibi bir anlayış biçimini burada geliştirmek doğru değil.

İkincisi, Paris İklim Anlaşması'na bağlı olarak da meralar sadece boş bir arazi değil, aynı zamanda biyoçeşitliliğin çok fazla olduğu, orada birçok yaşamın olduğu yer. Dolayısıyla, nasıl özellikle zeytinlerde 40 tane köyü kaldırıp başka yere götürme konusunu düşünüyorsanız bu maddede de aynı şey var, bu maddede hayat dışı bir şey var. Tamamen teknik, masa başında hazırlanmış bir yasa teklifiyle karşı karşıyayız. Bu madde uygun bir madde değil. Bu madde -ben size söyleyeyim- bölgenin hayvancılığını öldürme konusunda çok ciddi zarar verecek bir madde ve bunu biz yaşıyoruz şu anda. O nedenle bu maddeyi "kabul etmek", "olur" vermek mümkün değil. Bir kez daha gözden geçirilsin. Sadece güneş enerjisi meselesiyle, talep edilmesiyle sınırlı bir şey değil; hayvancılığın ve oradaki yaşamın da yok edilmesine sebep olacak bir karara imza atıyorsunuz. Bunu kabul etmiyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Sayın Vekilim, bu güneş yatırımları ve rüzgâr yatırımları kendi kendine götürüp kurulup çalıştırılan şeyler değil. Yani Muş'ta -atıyorum- bağlantı noktası, kapasite var mı da insanlar böyle hurra Muş'un meralarına gidecekler, oraya yatırım yapacaklar.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Başkanım, şu anda Ağrı'nın en büyük problemi bu. En büyük problem bu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ağrı'da kaç tane yatırım var Sayın Bakanım, çıkarabilir misiniz? Ağrı'da kaç tane güneş paneli ve rüzgâr yatırımı olabilir?

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Mardin'de, Urfa'da. Ağrı'da en büyük problem bu.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Urfa başka, bak, Urfa başka. Şimdi, Urfa'da yapılan yerlerin ne kadar mera özelliği var? Yani Gaziantep'in bir ilçesi tapunun üstünde mera gözüktüyor, her taraf bina dolu ama bakarsanız mera gözüktüyor.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Merak ettik, Çevre Bakanlığında gerçekten orası sit alanı olduğu için engelleyebildik, güneş enerjisi yapmaya çalışıyorlardı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Birinci sınıf mera arazisine Tarım Bakanlığımız asla müsaade etmez, etmiyor. Ben bizzat bakanlarımızla kavga ettim sanayi için. Müsaade etmiyorlar birinci sınıf meraya.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ben somut örnek vereyim size Antep'ten o zaman. Karakesek köyü birinci sınıf mera alanıydı, güneş enerji paneli kuracağız diye köylülerle kavga ediyorsunuz şu anda.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Kim ediyor?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - İşte siz. Genel...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Vekilim.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Evet, teşekkür ederiz.

25'inci saatin içinde 14'üncü maddeye geldik. Artık bu konu hakkında konuşmayalım, gideceği yere kadar gitsin. Anlayış bu. Genel Kurulda da herhâlde bu şekilde devam edecek.

Mera Kanunu'nda yapılan değişikliklerle birlikte yenilenebilir enerji kaynak alanı projesinde mera tahsis amaç değişikliğinde artık çevresel etki değerlendirmesi aranmayacağı belirtilmiştir. Bu, ciddi sonuçlar doğurabilecek bir düzenlemedir. ÇED süreci, bir yatırımın çevre üzerindeki olası etkilerini değerlendiren en temel ve koruyucu mekanizmadır. Bu süreci devre dışı bırakmak, önce yatırım, sonra çevre anlayışını dayatmak demektir. Oysa bu anlayışın bedelini geçmişte ormanlarımızla, derelerimizle, tarım alanlarımızla, doğamızla ödedik. Bu tür düzenlemeler, geri dönüşü mümkün olmayan çevresel tahribatlara kapı aralar. Aynı zamanda Anayasa'mızda güvence altına alınan sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının da açık bir ihlalidir. ÇED süreci tamamlanmadan ruhsat verilmesi, teşvik sağlanması ve yatırımın başlamasına olanak tanınması doğaya karşı ciddi bir sorumsuzluktur. Elimizdeki veriler çok açık. Türkiye İstatistik Kurumunun 2014 yılı verilerine göre ülkemizin yaklaşık yüzde 20'si, tarım alanlarının ise yüzde 38'i çayır ve meradan oluşmaktadır. Bu, yaklaşık 14,6 milyon hektar demektir ancak bu alanlar her geçen yıl küçülmektedir. 1940 yılında 44 milyon hektarı aşan mera ve çayır varlığımız 1960'ta 28 milyon, 1990'da ise 14 milyon hektara kadar gerilemiştir.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Uğultu var, lütfen uğultuyu keselim.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Bugün resmî olarak 14,6 milyon hektar olarak görünse de Tarım ve Orman Bakanlığının tespit çalışmaları bunun gerçekte 10 milyon hektar olduğunu da ortaya koymaktadır.

Bu düzenleme her yeni istisna, her yeni yatırım önceliğiyle meralarımızı geri dönülmez bir biçimde elimizden almaktadır. Bu nedenle çağrımız, yenilenebilir enerji yatırımlarına elbette karşı olmamakla beraber, bu yatırımlar, tarım ve hayvancılığın yaşaması için hayati öneme sahip mera ve yaylak alanlar yerine, kullanılmayan, atıl kalmış, ömrünü tamamlamış alanlarla gerçekleştirilmelidir. Doğayı, tarımı ve hayvancılığı göz ardı eden bir enerji politikası sürdürülebilir değildir, toplumun yararına değildir diyorum. Yeniden bu çatı GES'lerle ilgili kararınızı gözden geçirmenizi diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben teşekkür ederim Sayın Vekilim.

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Sayın Başkan, bir söz istemiştin. Benimki çok kısa bir şey.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir sonraki maddede söz vereyim size.

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Ama bununla ilgili, merayla ilgili. Bir evrak da vereceğim size, hazır evrak da var.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Teşekkür ederim Başkanım.

Tabii, meralar bu yenilenebilir enerji kaynak alanı olarak açıldı ama açılmadan önce demek ki birilerinin haberi olmuş - benim elimde bir evrak var, şimdi size takdim edeceğim- Bitlis'in Adilcevaz ilçesinde bir GES, güneş enerjisi santrali projesi için hem doğal koruma alanı hem birinci derecede sit alanı olan bir mera bir enerji şirketine tahsis ediliyor, 126 hektar. Evet, büyükbaş küpeli olarak verilen 12.500 büyükbaş var, hane sayısı 120. Hem koruma alanı hem sit alanı hem mera; üçü bir arada. Orada köylülerimiz geçimini hayvancılıkla sağlıyor ama şimdi "Mera gidiyor, hayvanları otlatacak yer bulamıyoruz." diyorlar.

Bu yeri alıp da ÇED sürecini başlatan da bir milletvekilimiz. Siz kendiniz bulursunuz Sayın Bakanım.

Yani zor durumda kalan yerler.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, ben bakarım, size de bilgi veririm.

Evet, önergeleri oylamamışız. Size de söz vereyim, sonra oylayalım.

Buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - "Sevda" ismim, seslenmek isterseniz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Vallahi adınızı bilmediğim için buyurun diyorum, sayın vekilim diyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Fark ettim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yani işte sağlıklı bir çalışma ortamının olmadığının bir göstergesi.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben ama isimleri hiç hafızamda tutamam yani sizinle bir iki kere kavga ettiğimiz için mesela isminizi hatırlıyorum, yoksa çok zor.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Beni de hiç unutmuyorsunuz.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Ben de "Deniz"i hiç unutmuyorum, bizim Denizli'den dolayı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sevda Vekilim, buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Evet, bu madde köylünün otağını, çobanın yaylasını, kırsaldaki kadının ekonomik bağımsızlığını hedef alıyor. Yine "yenilenebilir enerji kaynağı" adı altında yapıyorsunuz bunu ve yine her taşın altından çıktığı gibi, adrese teslim ettiğiniz bu yasanın şirketleri burada da bitivermiş.

Şimdi, bakın, doğrudan kamuya ait olan alanlardan bahsediyoruz. Bu meraların şirketlere "enerji yatırımı" bahanesiyle verilmesi gerçekten hangi akla mantığa sığıyor, biz anlamış değiliz. Üstelik bir de halkın rızasını alacak, çevresel, kültürel etkileri hesaba katacak bütün olanakları da halkın elinden almış durumdasınız.

Türkiye'de 70'lerde 44 milyon hektar mera alanı vardı, bugün 11 milyon hektarın altına inmiş durumda. Biraz önce. "Evet, evet, et sorununu bir türlü halledemedik." diye sayın vekil oradan bir öz eleştiride bulundu. Biz kendilerine meraları yok ederseniz olan bu olur dedik.

Bakın, size veri vereyim, Tarım ve Orman Bakanlığı verileri: Kırmızı et üretiminin yüzde 70'i meraya dayalı hayvancılıktan sağlanıyor. Eğer bu yasa geçerse bugünkü et fiyatlarının çok ararsınız. Zaten zor ayakta duran küçük üretici tamamen çökeceği için hayvan sayısı azalacak, yem ithalatı artacak, et fiyatları uçacak, şirketler yine kazanacak ama olan halka olacak gerçekten de. Bakın, bu paneller tarım alanına kurulursa, rüzgâr türbinleri yaylaya dikilirse, biyokütle tesisleri köylünün elindeki son merayı alırsa bunun adı kalkınma falan olmaz, hiç kimseyi kandırmayın, bunun tek bir adı var, bunun adı çökertme.

Biz, 2017-2023 arasında ihaleye çıkan yenilenebilir enerji kaynakları alanlarının büyük kısmının yine Limak'a, Kalyon'a, Cengiz'e verildiğini biliyoruz ve yenilenebilir enerji kaynak alanlarının yüzde 80'i özel şirketlerin elinde; adrese teslim bu yasayla meraları devrettiğiniz yine aynı şirketler. O yüzden, "enerji yatırımı" deyip köylünün ortak malını şirketlerin tapulu alanına çeviren bu yasaya öncelikli olarak elbette ki köylüler de karşı çıkacaktır. Mera, yaylak, kışlak, bunlar halkındır, YEKA bahanesiyle mera gasbını durdurmak zorundasınız. Kırsal üretim yapanları koruyacak emek dostu politikalar için bir kere öncelikli olarak bütün bu alanlarda hayvancılığı geliştirecek ve hayvancılıkla uğraşan halkın desteklerini artıracak bir program uygulamanız üç şirkete ihya etmenizden çok daha iyi bir çözüm olacak.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyorum.

Önce önergeleri oylarınıza sunacağım.

Önergeleri kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

14'üncü maddeyi...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Ben bir söz alabilir miyim Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben de kabul için el kaldırdığını, vekilliğinin aklına geldi sandım.

Evet, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Evet, ben de herkese hayırlı sabahlar diliyorum.

Merayla ilgili GES projelerinin, lisanslı projelerin 411 tanesi başvuru yaptı ve bu projelerin 228 tanesi yer değişikliğiyle karşı karşıya kaldı.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Neyle?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Yer değişikliği, proje yeri.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yer değişikliği.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Bunun da yüzde 95'lik büyük bir kısmı meradan kaynaklı yani merayla ilgili ilgili Bakanlık bize her gittiğimiz yerde yatırımcıya "Gel bu merayı kullan." demedi ve bu 411 projenin 228'i yer değişikliğinin büyük bir kısmı, yüzde 95'i meradan dolayı yer değiştirmek zorunda kaldılar, ifade etmek istedim.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - ÇED şartı var mı burada?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Tabii ki var, tabii ki var.

Bir de bu az önce ilk konuşmacımız ifade etmişlerdi, bu YEKA'yla ilgili bu mera kullanımına müsaade istemiştik yüce Meclisten, bu projelerin hiçbir tanesi ÇED'den muaf değil, hepsi yine ÇED prosedürüne tabi olacaklar.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - ÇED'i kaldırıyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

14'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 14'üncü madde kabul edilmiştir.

15'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 15- 10/5/2005 tarihli ve 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun 8 inci maddesinin başlığı "Arazi ihtiyacına ve diğer izin süreçlerine ilişkin uygulamalar" şeklinde, üçüncü fıkrasında yer alan "31/12/2025" ibaresi "31/12/2030" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye beşinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Orman vasıflı taşınmazlarda rüzgâr veya güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulabilmesine ilişkin izin süreci aşağıdaki esaslar dahilinde yürütülür:

a) Önlisans belgesine istinaden, süre uzatımları dahil olmak üzere, önlisans süresi kadar izin verilebilir. Üretim lisansı aşamasına geçilememesi halinde bu izin önlisans süresi sonunda resen sona erer. Üretim lisansı aşamasına geçildiğinin EPDK tarafından ilgili idareye bildirilmesi durumunda, önlisansa dayalı izin, üretim lisansı süresi sonuna kadar uzatılır.

b) Proje ve etüt aşamasındaki ölçüm ve sondaj faaliyetleri için, ilgili projenin önlisans veya üretim lisansı almış olması şartı aranmaksızın izin verilebilir. Ancak, (a) bendi kapsamında izin verilen bir saha içerisinde, izne konu projeye yönelik yapılan ölçüm ve sondaj faaliyetleri için ayrıca izin aranmaz.

c) İzin başvuruları, başvuru tarihinden itibaren altmış gün içerisinde sonuçlandırılır.

Rüzgâr veya güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesislerine ilişkin proje tanıtım dosyası veya çevresel etki değerlendirmesi raporu hazırlanması süreçlerinde, rüzgâr projelerinin ana kuş göç yolları üzerinde, güneş projelerinin ise ana kuş göç yolları üzerindeki darboğazlarda olması halinde ornitolojik gözlem yapılması zorunludur. Diğer alanlardaki rüzgâr ve güneş

projeleri için ornitolojik gözlem yapılması gerekmez; ancak bu projeler için yatırımcı bu hususta ilgili idare tarafından talep edilen tedbirleri almakla yükümlüdür."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, 15'inci maddeyle ilgili 2 adet önerge var, okutup işleme alıyorum.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 15'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, konuşacak mısınız?

AYTEN KORDU (Tunceli) - Evet.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Şimdi, bu RES'lerle, GES'lerle ilgili aslında bir önceki konuşmamda bazı şeyleri ifade etmiştim. RES ve GES politikalarının kendisi o bölgenin coğrafik koşullarına göre düşünülmüyor. Neden düşünülmüyor? Şimdi, tarım ve hayvancılıkta çok yanlış politikalar yüzünden ve insanların artık mazot, gübre alamaması, hayvanlarının yemini alamaması yüzünden hayvancılıkta ve çiftçilikte çok ciddi sıkıntılar var; hele hele kendi yaşadığımız coğrafya, aynı zamanda bir göç coğrafyası bu konuda. Tarımın ve hayvancılığın düştüğü bir şehirde RES ve GES politikaları orada yaşayan insanların hayvancılık mı yapıyor, tarım mı yapıyor, hangi işi yapıyor, bunu gözetmeden projeleri gerçekleştirdikleri bir yer. Çok somut bir örneği yine kendi ilimden vereyim, Dersim'den. Bilirsiniz siz de belki, Pülümür'de her sene bal festivali yapılır, şimdi Pülümür'e RES koymak hangi akıl işi yani? Pülümür çok ciddi balcılığın yapıldığı bir yerdir. Bir kere orada RES yapmak demek bütün ağrıların ölmesi demektir, bütün endemik bitkinin ölmesi demektir. Pertek, Mazgirt en çok hayvancılığın yapıldığı yerlerdir. Pertek'te tarım arazilerinin içerisine GES yapmak, hele hele şirketler tarafından -gelip köylüye söylemeden GES'i- özel kişilerin gelip arazilerini satın almaya çalışarak oraya GES projesini, işte o ÇED raporlarının sakat yaklaşımından dolayı küçük ölçekte alıp daha sonra ÇED büyütme, kapasite büyütme diyerek bütün alana yayıldığı bir çalışma izlenmekte. Dolayısıyla bölgede RES'ler ve GES'ler halkın ihtiyaçlarına, yaşam alanlarına göre kurulmuyor maalesef.

Şimdi, yenilebilir enerji diye gösteriliyor, doğru, kömüre göre düşündüğünüzde yenilebilir enerji ama yenilenebilir enerjiler dâhil bunlardan kimler yararlanıyor? Bu aktarılırken bazen kurulan yerlerde sanki böyle o köye ya da o ilçeye ya da o ile neyse lütfet yapıyormuş gibi konuşuluyor, oysaki şirketler yararlanıyor yani elektriği depoluyorlar, sonunda satıyorlar halka. Dolayısıyla böyle sanki halkın çok yararına, faydalandığı bir şeymiş gibiymiş gibi yansıtılıyor. Olumlu yanları olmakla birlikte işletme ve yaklaşım çok da kamu yararına maalesef olmuyor, bundan şirketler kazanıyor en çok, kamunun hiçbir yararı olmuyor, dolayısıyla RES ve GES politikalarında da bunlara dikkat edilmesi gerekiyor. Şimdi, öyle yapılmış ki göç yolları, kuş yolları var, bu maddede de koyulmuş, yalnızca kuş göç yollarında ornitolojik gözlem zorunlu hâle getirilirken diğer doğal alanlarda bu zorunluluk kaldırılmıştır. Bu yanlış bir şey...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

AYTEN KORDU (Tunceli) - ...ÇED'lerin kaldırılarak RES ve GES'lerin, güneş enerjisi ve rüzgâr enerjisi santrallerinin ÇED'ler ortadan kaldırılarak aslında böyle sonuna kadar alanlar açılmış durumda. Bir de şöyle bir şey söylemek gerekiyor: Oralarda yapılan sondaj çalışmaları ki bir önceki konuşmamda da söyledim, o sondajlar toprağa zarar veriyor. Yani "Geleceğim, bakacağım olabilir mi, olamaz mı, deneyeceğim, denedikten sonra çıkacağım alandan." Sondajlar topraklara ve su yataklarına zarar veriyor. Dolayısıyla bu maddenin kendisinin de hem ekosistemleri hiçe sayan hem de biyoçeşitliliği yok oluşturan bir madde olduğunu söylemek gerekiyor. Bu teşvikler çok süresiz biçimde uzatılıyor. Ekonomik kaynaklar çevresel öncelik gözetilmeden enerji şirketlerine maalesef aktarılıyor, bu da kamusal yarardan ziyade sadece özel sektörün çıkarını önceleyen bir uygulama olarak karşımızda duruyor, dolayısıyla ekolojik taşıma kapasitesi ve doğal yaşamın korunması esas alınmıyor.

Söz konusu 15'inci madde biyolojik çeşitliliğin korunması, çevresel sürdürülebilirlik, bilimsel çevre denetimi ve kamu kaynaklarının etkili kullanımı ilkeleriyle çeliştiği için 15'inci maddenin teklif metninden tamamen çıkarılması gerekmektedir diyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas no.lu Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 15'inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ednan Arslan
İzmir

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Talat Dinçer
Mersin

Şeref Arpacı
Denizli

Türker Ateş
Bolu

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkan, değerli üyeler; teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bizde bir sıkıntı var yani nitelikli yasama konusunda bir sıkıntı var. Ben Adalet Komisyonu Grup Sözcüsüyüm. Adalet Komisyonuna gelen yasa teklifleri Anayasa'nın 88'inci maddesine uygun gelmiyor. Yani oraya gelen yasa teklifleri uygun gelmiyor da Sanayi ve Teknoloji Komisyonuna gelen teklifler uygun mu geliyor? Hayır, oraya da uygun gelmiyor, Plan ve Bütçeye de uygun gelmiyor. Yani 2018'de yapılan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi değişikliğiyle birlikte yapılan anayasa değişiklikleriyle, milletvekillerinin kanun tekliflerini hazırlayıp sunması getirildi 88'inci madde gereği ama yine bürokrasi, yine saraydaki belirli kurullar hazırlıyor, geliyor, milletvekillerine bu konuda bilgi veriyor. Bu çerçevede -üzülerek söylemek istiyorum, burayı da bir kenara koyuyorum- çoğu arkadaşın imzaladığı teklif metniyle ilgili bilgileri yok. Biz bunu Adalet Komisyonunda yaşıyoruz, Plan ve Bütçe Komisyonunda da arkadaşlar yaşıyor. O nedenle, bu teklifin birinci durumda nitelikli yasama açısından Anayasa'nın 88'inci maddesine aykırı olduğu düşüncesindeyim.

Değerli arkadaşlar, norm hiyerarşisi gereği teklifin ilk olarak Anayasa bakımından aykırılık konusunda tartışılması gerekiyor. O çerçevede, dün STK'lerin ya da başka demokratik kitle örgütlerinin Komisyona alınmaması, bir de yer değişikliği nedeniyle tartışmaların gerekli şekilde yapıldığı kanaatinde değilim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yirmi beş saat oldu Sayın Vekilim ya!

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Efendim?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Yirmi beş saat tartışıyoruz.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Yani yirmi beş saat güzel, uzun şekilde tartışılması güzel Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Bu çerçevede, etki analizlerinin yapılmadığı, Kanunlar dairesi tarafından Anayasa'ya aykırılık konusunda hazırlanan bir raporun bulunmadığı ve İç Tüzük 38 gereği, 34 gereği gerekli tartışmaların yapılmadığı bir durumda biz nitelikli yasama etkinliğine giremiyoruz. Bu çerçevede, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama olarak bu sistemde yürütmenin etkisinde kalıp yasama ve yargının yürütmeye bağlı olduğu bir sistem çerçevesinde milletvekillerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin etkin bir rol yapmadığı bir çalışma içerisindeyiz. Bunu özellikle vurgulamak istiyorum.

Bu sunulan teklifin geçmişi var yani 6 defa bu konuda değişiklik önergesi Meclisimize geldi, en son 2022'de gelmişti, 2022'de bu konuda teklifle ilgili görüşlerimizi biz sunmuştuk. Aynı konuda baktım, araştırdım, şöyle çerçeveyi inceledim, aynı şeyleri yine söylemek durumundayız. Bununla birlikte, bildiğiniz gibi, Çevre, Şehircilik Bakanlığı ve Enerji Bakanlığına ait düzenlemeler yapıldı, Maden Yönetmeliği'nde bir düzenleme yapıldı iki Bakanlıkta.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Bununla ilgili Cumhuriyet Halk Partisi olarak o dönemde ben Danıştaya dava açtım. Maden Yönetmeliği'ndeki değişikliklerle ilgili dava şu anda Danıştay dava temyizinde, karar verildi. Diğerinde ise açmış olduğumuz dava kabul edildi.

Açmış olduğumuz dava neydi? Açmış olduğumuz dava, 1 Mart 2022'de Resmî Gazete'de Maden Yönetmeliği'yle ilgili olarak iptal için açmış olduğumuz davada Danıştay 8. Daire 2023/4459 esas sayılı ve 13 Eylül 2023 tarihli kararıyla, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından çıkarılan ve zeytinlik alanlarda madencilik faaliyetine izin veren yönetmelik değişikliğini hukuka aykırı bularak hem yürütmeyi durdurdu hem de bu konuda yasaya aykırı olduğuna ilişkin, Anayasa'ya aykırı olduğuna ilişkin bir karar vermişti. Burada, Bakanlığın yönetmelik çıkarma yetkisinin Anayasa'ya aykırı olduğunu, Maden Kanunu'na aykırı olduğunu, zeytinciliğin ıslahı hakkındaki 3573 sayılı Kanun'a aykırı kullanılmayacağını ve zeytinlik sahalarda madencilik dâhil, kimyasal toz, duman çıkaran faaliyetlerin açıkça yasaklandığını, madencilik yapılacak zeytinlik alanların rehabilite edilmesi taahhüdüyle birlikte faaliyete izin verilmesi yönündeki düzenlemelerin Anayasa'ya ve yasalara aykırı olduğunu, faaliyetlerin çevreye ve tarıma telafisi güç zararlar doğurabileceğini gerekçelendirdi. Daha sonra verdiği kararla da zeytinlik alanlarda madencilik faaliyetinin yapılamayacağını açık bir biçimde hükme bağlamıştı. Yani döndük dolaştık yine aynı yere geldik. Dün sessizce yönetmelikte yapılmaya çalışılan ve 6 kez kanun değişikliğiyle birlikte Meclise getirilen, geri çekilen...

ADEM ÇALKIN (Kars) - 7.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - 7 mi?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - 7, 7!

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - 7 kez.

Bugün gene getiriyorsunuz. Yani yargı kararlarına, Anayasa'ya, AYM kararlarına açıkça aykırı olan bu düzenlemeyi yeniden getiriyorsunuz. Ya, alıştık artık arkadaşlar. Neye alıştık? Anayasa Mahkemesine gidiyoruz, Anayasa Mahkemesi iptal ediyor, yine getiriyorsunuz. Yani o kadar çok şey var ki hangisine gireyim?

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Kanun var Türkiye'de...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Yani bakınız, Anayasa'ya aykırılıktan bahsediyorum arkadaşlar.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Kanun var...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Şimdi, biz Anayasa'ya aykırı bir kanun yapma hakkına sahip değiliz.

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Yani başı boş değil.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Anayasa'nın 11'inci maddesi açık ve nettir, Anayasa'nın 11'inci maddesine göre, Anayasa hükümleri bağlayıcıdır. Anayasa'nın 153'üncü maddesine göre ise Anayasa Mahkemesi tarafından verilen kararlar yasamayı, yürütmeyi ve yargıyı bağlar. Anayasa 2 de hukuk devletiyle ilgili bir ilkedir. Bu çerçevede yapılan düzenlemeler, Anayasa'ya aykırı düzenlemeler getirmekten siz yılmadınız, devamlı getiriyorsunuz. Biz gidiyoruz Anayasa Mahkemesine, iptal ediliyor, Danıştayda iptal ediliyor, siz gene getiriyorsunuz. Yapmayın arkadaşlar. Bilmiyorum... Ben Aydın Milletvekiliyim, bizim Aydın Türkiye'de en fazla zeytin ağacı olan bir ilimiz. Yani başımızda Muğla var, Manisa var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Başkanım, 3+1, yeter artık ya! Üç dakika ya!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Sayın Vekilim, devam edin...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkan, yapmayın ya! Burada biz teknik konu konuşuyoruz yani biz...

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Grubumuz adına konuşuyor Vekilim, misafir değil.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, tamam, Nebi Bey... Nebi Bey... Bir saniye...

Evet, Sayın Vekilim, devam edelim, haydi, atışmayalım.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkanım...

İDRİS NEBİ HATİPOĞLU (Eskişehir) - Buraya video çekmeye gelmiş. Yirmi beş saat oldu ya Başkanım, yirmi beş saat!

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam, sakın... Sakın... Sakın...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Ben Adalet Komisyonu Grup Sözcüsüyüm, video çekmeye gelmedim, teknik konuda konuşmaya geldim.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam Sayın Başkanım... Sayın Vekilim, bir sakın olalım. Tamam... Tamam...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Değerli Başkanım...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar... Arkadaşlar...

Evet, buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Değerli arkadaşlar...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim... Nebi Bey... Nebi Bey... Tamam arkadaşlar, olur, normal, bu kadarı normal.

Evet, buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; tabii, yirmi beş saatten sonra...

(Gürültüler)

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Değerli arkadaşlar, devam ediyorum.

Değerli arkadaşlar, dediğim gibi, ben Aydın milletvekiliyim. Türkiye'de en fazla zeytin ağacının bulunduğu il Aydın. Manisa, Balıkesir, Muğla, Denizli, o bölge ler ağırlıklı olarak zeytin ağaçlarının bulunduğu bölgeler. Hatırlar mısınız, türküler vardı, zeytinin, zeytinyağının Türkiye'de yasaklanmasıyla ilgili olarak türküler çıkmıştı. Biliyorsunuz, Marshall yardımıyla Amerika'dan şey gelmişti. Yani "Zeytinyağı yiyemem." gibi türküler olmuştu, aynı şekilde "Basma da giyemem." türküler olmuştu. Kurucumuz Mustafa Kemal Atatürk'ün Nazilli'de kurmuş olduğu basma fabrikası vardı, diğer fabrikalar vardı.

Yani bu nedir biliyor musunuz? Bu getirilen yasa teklifiyle, körfezde olan ya da başka ülkelerin olan maden araştırmalarını, ÇED raporlarını bir kenara itip Türkiye'de çevreyle ilgili düzenlemeleri, bürokrasiyi daha hızlı artırma gayesini, amacını ortaya koyduğunuz iddia ederek burada açıkça kendimize ait, yerli-millî olan madenlerimizi, çevremizi tahrip edeceğiz ve yurt dışında bulunan devletlere açıkça "Bu madenlerimizi ve çevreyi alıp kullanın ve her şeyi yapın." diyeceğiz. Bu çerçevede, bu anılan teklif, Anayasa'nın 2'nci maddesi olan hukuk devleti ilkesine açıkça aykırı arkadaşlar; Anayasa'nın 7'nci maddesi "Yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir, devredilemez." maddesine de aykırı. Bu çerçevede bir kurul oluşturulması, bu konuda "süper izin" adı altında orman izni, zeytin izni, maden izni gibi diğer izinlerin verilmesi açıkça bu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Madde madde gidiyorum Sayın Başkanım, Anayasa'ya aykırılıkları madde madde...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çok yoruldu arkadaşlar. Siz, tabii, düşününüz aldınız, temiz temiz, uyumuş geldiniz.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Yok, toplantıdan geliyorum ben.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Tamam ama düşününüz aldınız en azından. Biz duş da almadık yani, 26'ncı saatteyiz.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Toplantıdan geliyorum Sayın Başkanım.

Devam ediyorum Başkanım, Anayasa'ya aykırılıkları belirtiyorum.

Yani burada, Anayasa'nın 11'inci maddesi, ilgili kurula verilen yetkiler nedeniyle Anayasa'nın -yasama yetkisi- 7'nci maddesi, Anayasa'nın 35'inci maddesi yani mülkiyet hakkıyla ilgili olan madde ihlal ediliyor. Bu, mülkiyet hakkıyla ilgili maddede açık ve net yani kamulaştırma yetkisinin, acele kamulaştırma yetkisinin bir kurula verilmesi hem yasama hem de mülkiyet hakkına yönelik bir ihlaldir.

Anayasa'nın 44'üncü maddesine, toprak mülkiyetiyle ilgili maddesine aykırılık var.

Anayasa'nın 56'ncı maddesine göre -çevre hakkı çok önemli- bizler, yaşam hakkını savunan uygun bir çevrede yaşamak zorundayız, devlet bunun en önemli örneklerini, güvencelerini almak zorundadır; buna da aykırı.

(Uğultular)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, biraz sessiz olalım, az kaldı.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Anayasa'nın 63'üncü maddesine, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasıyla ilgili maddeye aykırı çünkü maden şirketlerine tarihî yerlerle ilgili bir düzenleme verilmesi açıkça Anayasa'nın 63'üncü maddesine de aykırı.

Anayasa'nın 88'inci maddesine de aykırı; kanun teklifi vermeye yetkili milletvekilleri açısından.

Anayasa'nın 104'üncü maddesine, Cumhurbaşkanlığı görev ve yetkilerinin belirlenmesi maddesine de bu yasa teklifi içerisinde verilen yetkiler açısından aykırılık vardır.

Ve Anayasa'nın 104'üncü maddesindeki yönetmelikler açısından da aykırılık vardır.

Anayasa'nın 153'üncü maddesi, Anayasa Mahkemesince verilen kararların bağlayıcılığı açısından aykırılık vardır.

Anayasa'nın 169'uncu maddesi, ormanların korunmasıyla ilgili de aykırılık vardır.

Bu çerçevede, bu sunulan teklifin, Anayasa'nın birçok maddesine aykırı olduğundan dolayı -çevre hakkı açısından, yaşam hakkı açısından, doğa hakkı açısından ve Anayasa'daki maddeler açısından- geri çekilmesini düşünüyoruz. Bu çerçevede, teklifin geri çekilmesini talep ediyoruz.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çok teşekkür ediyorum.

Bu önergeyi oylarınıza sunuyorum arkadaşlar: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

15'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler. 15'inci madde kabul edilmiştir.

16'ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 16- 5346 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"İmar ve ruhsat işlemleri

EK MADDE 1- 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 4 üncü maddesi hükmü saklı kalmak kaydıyla, önlisans veya üretim lisansı bulunan rüzgâr veya güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesislerinin imar planları, parselasyon planları ve bunların değişiklikleri Bakanlıkça da onaylanabilir. Bakanlık tarafından onaylanan imar planları ve parselasyon planları, onay tarihi itibarıyla yürürlüğe girer. Onaylı planlar. Bakanlık internet sitesinde on beş gün süre ile ilan edilir, itiraz olmaması halinde ilan süresinin sonunda kesinleşir.

Önlisans veya üretim lisansı bulunan rüzgâr veya güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesislerinde yer alan yapı ve müstemilata ilişkin yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi ve iş yeri açma ve çalışma ruhsatı Bakanlıkça da düzenlenebilir.

Birinci fıkra kapsamında imar planları Bakanlıkça onaylanan tesislerde ruhsatsız olarak yapımına başlanıldığı tespit edilen yapılar ile ikinci fıkra kapsamında yapı ruhsatı Bakanlıkça düzenlenen yapılardan ruhsata aykırılığı tespit edilenler için 3194 sayılı Kanunun 32 nci ve 42 nci maddeleri çerçevesinde yapılacak işlemler Bakanlıkça tesis edilir. Yapılara ilişkin yıkım kararı alınması hâlinde, Bakanlığın bildirimi üzerine, ilgisine göre büyükşehir belediyesi, belediye veya il özel idaresi tarafından yıkım işlemi gerçekleştirilir.

Önlisans veya üretim lisansı bulunan yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerine ilişkin yapı ruhsatı başvurularında, acele kamulaştırma kararına istinaden mahkemece verilen taşınmaza el koyma kararı ruhsat alma şartları içerisinde değerlendirilecek belge sayılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 2 tane aynı mahiyette önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas no.lu Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 16'ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Türker Ateş
Bolu

Ednan Arslan
İzmir

Şeref Arpacı
Denizli

Talat Dinçer
Mersin

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Amma önerge vermiş Ömer Bey.

Ednan Bey, buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, bu teklifle, 5346 sayılı Kanun'a eklenmesi öngörülen maddeyle, mevcutta yerel yönetimlere ait olan rüzgâr ve güneş santrallerinin imar planı, parselasyon planı ve bunların değişiklikleri ile rüzgâr ve güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesislerinin yapı ve müstemilatına dair yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, iş yeri açma ve çalışma ruhsatı belgelerinin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından da verilebilmesinin önü açılmaktadır. Anayasa'nın 127'nci maddesindeki yerel yönetimlerin özerkliği ve yetkilerine dair temel ilkeye, yerel yönetimler mevzuatına, idarenin bütünlüğü ve yasallığı ilkesine tümüne aykırı olan bu teklifle, bir yerel yönetim biriminin farklı ölçütlerle ruhsat izin, çalışma ruhsatı vermeye uygun bulmadığı bir tesis hakkında aynı başvuru Bakanlığa da yapılabilecek, bu yolla da yerel idarenin yasal yetkileri boşa düşürülecek, aynı izinler Bakanlık üzerinden de alınabilecektir. Aynı ruhsat ve izin belgesinin belediye ve Bakanlığın her ikisi tarafından verilebilecek olması yetki karmaşası doğuracağı gibi yerel yönetimin ayrıntılı araştırması sonucu verilmesinde kamu yararı olmadığına kanaat getirdi ya da eksiklikler bulunduğu bir dosya Bakanlığa da sunulabilecek ve belediyeden alınamayan bir izin veya ruhsat Bakanlıktan alınmaya kalkılacaktır. İdarenin bütünlüğü ve yasallığı genel bir kamu hukuku ilkesiyken bu teklifte aynı yetki hem yerele hem merkeze tanınarak ikilik yaratılmakta; belediyenin kamu yararı gereği direndiği belli hususlarda Bakanlığın da aynı yetkiyle donatılarak belediyeyi devre dışı bırakılabilecek karar vermesinin önü açılmaktadır.

Ayrıca bakanlık, belediyenin gelir kaynağı olan ruhsat ve izin başvurularında da aynı yetkiyi alarak yerel yönetimlerin bir gelirini daha merkeze çekebilecektir

Düzenleme, yerel yönetimlerin yetkilerine ilişkin bir çakışma yaratabildiği gibi enerji onay süreçlerinde hız uğruna, yerel yönetimlerin hukuka uygun bulmadığı ya da yerel yönünden kamu yararına aykırı gördüğü bazı süreçlere merkezden müdahale anlamı da taşıyabilir. Bu bakımdan, yerel yönetimlerin özerkliği, idarenin yasallığı ve bütünlüğü, kamu yararı ve çevre hakkı açısından maddenin tartışılmasında yarar vardır.

Ayrıca, üçüncü fıkrayla, Bakanlığın onay verdiği bir tesis ruhsatsız inşaatla başladığında ya da ruhsata aykırı olduğu tespit edilirse yaptırım Bakanlık tarafından uygulanacaktır. Yerelde böyle bir yetki karmaşası tartışmalıdır. Zira, İmar Kanunu'nun 42'nci maddesi açıktır; imar mevzuatına aykırılık teşkil eden fiil ve hâller tespit edildiği tarihten itibaren on iş günü içinde ilgili idare encümenince sorumlular hakkında üstlenilen her bir sorumluluk için ayrı ayrı olarak bu maddede belirtilen idari müeyyideler uygulanmaktadır. Bu yetki yerel yönetimlerdeyken yerel idareyi aşarak artık Bakanlığa proje, izin ve onay başvuruları, ruhsat başvuruları sunabilmek, merkez ile yerel arasında yeni yetki karmaşalarını doğurabilecektir. Ki, bundan önceki maddelerden de anlaşılacağı üzere, bu saatten sonra hiç kimse GES ya da RES'le ilgili herhangi bir yapısı için ne imar planını ne parselasyon planını ne inşaat ruhsatını ne iş yeri açma ve çalışma ruhsatını belediyelerden almayacağı anlamına gelir. Bu da fiili olmasa da yani kanunda olmasa da aslında belediyeden bir yetkinin alınması anlamına gelir ama şurada şunu da belirtmek gerekir: Orada kaçak bir yapı yapıldığında, onu Bakanlığın tespit etmesi mümkün değil. Peki, yerel belediyenin burada yetkisi baypas edildiğine göre, inşaat ruhsatını oradan aldığına göre, inşaat ruhsatı almaya ait ekler, projeler de belediyede olmadığına göre nasıl bir işlem tesis edilecektir? Bunun açıklığa kavuşturulması gerekiyor. Yani burada "Yerel yönetimlerin yetkisini almıyoruz, sadece Bakanlığa da bir yetki veriyoruz." demek aslında belediyelerin bu anlamıyla yetkisini baypas etmektir, baypas etmekten de başka bir şey değildir. O yüzden, bu maddenin teklif metninden çıkarılmasını arz ve talep ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Diğer önerge üzerinde buyurun.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Tekrar merhaba.

Şimdi, bu çalışma süresine ilişkin buraya dair konuştuk ama doğa nasıl bir bütünsel Meclis ekosistemi de bir bütün ve dün sabahdan itibaren burada güvenlik görevlileri, çay ocağı çalışanları, temizlik çalışanları ve yemekhane çalışanları sabah dokuza kadar mesailerine devam ettiler ve mesaiyi devrettiler. Onların da aslında bir angarya, zorlama çalışma altında kaldığını görmek ve hatırlamak lazım. Dikkat ettiniz mi bilmiyorum ama büyük bir tükenmişlikle çalıştılar, bizden daha ağır şartlarda çalışıyorlar çünkü. Ve şunu da hatırlatmak isterim: Bu Mecliste işçi ve memur ayrımıyla ücret ve hak kaybı eşitsizliği var. Bunu gündemine almayan, bizimle çalışan danışmanların hiçbir iş güvencesinin olmadığı bir pozisyon var yani vekillerin iki dudağı arasındaki çalışma koşulları var ve bu koşullarda biz yirmi dört saatlik devrelerle buradaki iş arkadaşlarımızı çalıştırıyoruz. Vekillerin çalışma koşullarından önce bizim açımızdan bunu dert etmek lazım, bunun açıklanabilir bir pozisyonu yok.

Gelelim maddeye, rüzgâr ve güneş enerjisine dayalı yenilenebilir enerji tesislerinin imar planı ve yapı ruhsatı işlemlerinin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından da yapılabilmesine yasal zemin oluşturuluyor ve acele kamulaştırma kararına dayanarak mahkemece verilen taşınmaza el koyma kararı İmar Kanunu kapsamında tapu senedi yerine geçebilecek belge olarak öngörülüyor. Ya, bunu, şimdi bu maddeyi bu ülkenin siyasetinden kesinlikle bağımsız düşünemeyiz. Temel olarak bu teklifin burjuvazi için bir teklif olduğunu zaten söylüyoruz ama bir yandan da yerel seçimlerin ardından bolca kaybedilmiş belediyelerin yetki alanını daraltmak, gerekli evrakları kendi elindeki Bakanlıklar eliyle alabilmek adına bir teklifin karşımızda olduğu açık.

(Uğultular)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, uğultu yapmayalım.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Bu, sadece doğa talanı değil seçme ve seçilme hakkını kullanarak kendi belediyesini seçmiş yurttaşların güven ilişkisi kurduğu belediyelerin yetkilerini tırpanlamak. Ki 18'inci maddede de Cumhurbaşkanı kararıyla bu yetki beş yıl da uzatılıyor yani al gülüm ver gülüm, müthiş bir şey. Bir de bu teklif konuşulurken mütemadiyen yenilenebilir enerjiden bahsedildi ama bu teklif zaten madencilik kanunu, yenilenebilir enerji kanunu değil. Ki yenilenebilir enerjiyle ilgili de bunların nasıl uygulanacağına ilişkin yenilenebilir hiçbir şey yok, tüketilebilirlik var ve teklifin 17'nci maddesi de kömürle çalışan santrallere yüzde 85 enerji nakil bedeli indirimi sağlıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Toparlıyorum hemen.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Yani velhasılkelam, burada konuşulanlar ile şu kanun teklifinin içeriği arasındaki çelişkiler anlatmakla bitmiyor ama en temelde yurttaşların oylarıyla seçtiği belediyelerin yetkilerini tırpanlamanın adını bizim koymamıza gerek yok, açık ortadadır.

Bu vesileyle de şunu söyleyeyim: Hapsedilen bütün belediye başkanları serbest bırakılmalıdır, kayyumlar geri çekilmelidir. "Toplumsal barış" "demokrasi" vesaire ne diyorsak diyelim bununla ilintilidir ve bu kanun teklifi de toplumun kalbine, halkın kalbine bir hançerdir; bu da geri çekilmelidir.

Teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyorum.

Önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

16'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 16'nci madde kabul edilmiştir.

17'nci maddeyi okutuyorum:

"MADDE 17- 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun geçici 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan '31/12/2020' ibaresi '31/12/2030' şeklinde ve 'on yıl' ibaresi 'on beş yıl' şeklinde değiştirilmiştir."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Madde üzerinde aynı mahiyette 2 adet önerge vardır, okutup işleme alıyorum.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas no.lu Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 17'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Talat Dinçer
Mersin

Türker Ateş
Bolu

Ednan Arslan
İzmir

Şeref Arpacı
Denizli

Nail Çiler
Kocaeli

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun Ömer Bey.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, teklifin 17'nci maddesiyle 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'na eklenen geçici 4'üncü madde değişikliğine göre, 2030'un sonuna kadar on beş yıl işletmeye alınacak yerli kömürle çalışan termik santraller ve bu tesislerin enerji nakil hatlarından yüzde 85 oranında bedel indirimi uygulanması öngörülmektedir. Bu düzenleme kamu kurumu olan TEİAŞ üzerinde dolaylı bir kamu sübvansiyonu yaratmakta, fosil yakıtlı enerji üretim tesislerine açık mali destek sağlamakta ve iklim adaleti hedefleriyle doğrudan çelişmektedir. Bu değişiklik, iklim kriziyle mücadele kapsamında Türkiye'nin taraf olduğu Paris İklim Anlaşması ve güncel iklim politikalarıyla ters düşmektedir. Bir yandan yenilenebilir enerji yatırımlarına teşvik sağlandığı belirtilirken diğer yandan kömür gibi yüksek karbon salımı olan enerji kaynaklarına ayrıcalık tanınması enerji politikasında çifte standart yaratmaktadır. Ayrıca, bu teşvik, kamusal kaynakların çevresel ve sosyal etkileri göz ardı edilen fosil yakıt yatırımlarına aktarılması anlamına gelmektedir. Bu durum, hava kirliliği, halk sağlığı ve ekosistem üzerinde ağır tahribatlara yol açabilecek yeni yatırımları cesaretlendirme riski de taşımaktadır. Türkiye'nin enerji dönüşümüne ve karbon emisyonlarını azaltma taahhütlerine zarar verir nitelikte olan bu düzenleme şeffaf, adil ve ekolojik dönüşüm ilkesine aykırıdır. Bu nedenle, fosil yakıtlı üretim tesislerine dolaylı teşvik anlamına gelen 17'nci maddenin teklif metninden çıkarılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

Buyurun Şeref Bey.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Teşekkür ediyorum.

Teklifin 17'nci maddesiyle, 31 Aralık 2030 tarihine kadar işletmeye alınacak kömürlü termik santraller ve bunlara ait enerji nakil hatları için sağlanan izin, kira ve irtifak hakkı indirimlerinin on beş yıla kadar uzatılması öngörülmüyor. Bu düzenleme, Türkiye'nin Paris Anlaşması kapsamında üstlendiği emisyon azaltımı hedefleriyle çelişmektedir. Dünyanın dört bir yanında ülkeler kömürden çıkış planlarını devreye alırken biz yeni kömürlü santrallerin önünü açıyoruz. Bu maddeyle hem iklim krizinin derinleşmesine göz yumuluyor hem de adil geçiş süreciyle planlı bir kömürden çıkış yerine kömüre teşvik mekanizmaları güçlendiriliyor. Kamusal kaynakları temiz enerjiye yönlendirmek yerine fosil yakıt bağımlılığı artırılıyor. Bu yaklaşım çevreyle, bilimle ve gelecekle bağdaşmıyor. Bu madde geri çekilmeli, kömürden çıkış için kamusal bir yol haritası hazırlanmalıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Sayın Vekilim, teşekkür ediyorum.

Önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

17'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 17'nci madde kabul edilmiştir.

18'inci maddeyi okutuyorum:

"MADDE 18- 6446 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

'GEÇİCİ MADDE 33- (1) Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı önlisans veya üretim lisansı bulunan üretim tesisleri için gerekli olan özel mülkiyete konu taşınmazların temini amacıyla Kurul tarafından 31/12/2030 tarihine kadar 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 27 nci maddesi kapsamında acele kamulaştırma kararı alınabilir. Bu süre Cumhurbaşkanı tarafından bir defaya mahsus olmak üzere beş yıl süreyle uzatılabilir."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, 2 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas no.lu Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 18'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ednan Arslan
İzmir

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Talat Dinçer
Mersin

Türker Ateş
Bolu

Şeref Arpacı
Denizli

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, buyurun Ömer Bey.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Teklifin 18'inci maddesiyle, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuna 31/12/2030 tarihine kadar acele kamulaştırma kararı verme yetkisi tanınmakta, ayrıca bu sürenin Cumhurbaşkanlığı kararıyla beş yıl daha uzatılabileceği öngörülmektedir.

Söz konusu yetki, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 27'nci maddesine dayandırılarak yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesislerinin kurulması amacıyla özel mülkiyete konu taşınmazların mülkiyet devrini hızlandırmayı hedeflemektedir. Ancak bu düzenleme vatandaşların anayasal mülkiyet hakkına doğrudan müdahale anlamına gelmektedir.

Acele kamulaştırma uygulaması istisnai ve olağanüstü durumlar için öngörülmüş bir araçtır. Bu istisnai yöntemin enerji yatırımlarını hızlandırmak adına genel bir idari yetkiye dönüştürülmesi hukuk devleti ilkesini, yargısal denetim hakkını ve mülkiyet güvencesini zedelemektedir.

Kamu yararı adına yapılacak her türlü kamulaştırmanın ölçülülük, gereklilik ve orantılılık ilkeleri gözetilerek şeffaf ve yargı denetimine açık şekilde yürütülmesi esastır. EPDK gibi bir düzenleyici kurumun idari yapı içinde aynı zamanda kamulaştırma kararı veren merci konumuna getirilmesi, yargı ve yürütme arasındaki sınırların bulanıklaşmasına, kamusal gücün keyfi kullanılmasına, vatandaşların hak arama yollarının fiilen devre dışı bırakılmasına yol açabilecektir.

Üstelik bu yetkinin "Beş yıl daha uzatılabilir." şeklinde düzenlenmiş olması, geçici değil kalıcı bir olağanüstü hukuk rejimi yaratmakta, kırsal bölgelerde yaşayan yurttaşların topraklarına el konulma riskini artırmaktadır. Bu durum yalnızca hukuk devleti ilkesine değil, aynı zamanda ekolojik bütünlüğe, gıda güvenliğine ve kırsal yaşam hakkına da tehdit oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, teklifin 18'inci maddesi temel hak ve özgürlükler ile hukuk güvenliği açısından ciddi sakıncalar içermektedir. Dolayısıyla söz konusu maddenin teklif metninden çıkarılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Türker Bey...

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Teşekkür ederim.

Teklifin 18'inci maddesiyle, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuna (EPDK) yenilenebilir enerji yatırımları için 2030 yılına kadar acele kamulaştırma yetkisi verilmektedir. Üstelik Cumhurbaşkanı bu süreyi beş yıl daha uzatabilmektedir. Şimdi soralım: Acele kamulaştırma Anayasa istisnası bir yol olarak tanımlanmıştır. Peki, burada hangi durum olağanüstü hâldir? Hangi zorluklar kamu yararını acil kılıyor? Bu maddeyle acele kamulaştırma artık bir istisna değil, yatırım politikasına dönüşmektedir. Özellikle, kırsal alanlarda ve tarım alanlarında yaşayan yurttaşların arazileri EPDK kararıyla hızla el değiştirebilecektir. Üstelik kamulaştırma sürecine itiraz ve yargı yolları büyük ölçüde etkisizleştirilmiştir. Kamu yararı olmadan acele kamulaştırma yapılamaz. Bu madde, özel yatırımların önünü açmak için kamu gücünü kötüye kullanmaktan başka yere gidemez ve zemin hazırlar, Anayasa güvencesini zayıflatır, yurttaşın mülkiyet hakkını tehdit eder. Bu nedenle, EPDK'ye bu ölçüde bir yetki verilmesi kabul edilemez. Bu maddenin geri alınmasını, çıkarılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

Önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

18'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 18'inci madde kabul edilmiştir.

19'uncu maddede 3 tane önerge gözüküyor, ben arkadaşlar çeker diye bekliyordum ama çekmediler.

Okutuyorum:

MADDE 19- 6446 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 34- (1) Yapı ruhsatı ve/veya yapı kullanma izin belgesi olmadan tesis edilerek 31/12/2024 tarihinden önce kısmen veya tamamen işletmeye girmiş olan lisanslı elektrik üretim tesisleri ve bunların zorunlu altyapı unsurları için, imar planlarına işlenmiş bulunmak ve üretim lisansı sahibi tüzel kişilerce bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde müracaat edilmek şartıyla; statik bakımdan uygun olduğuna dair inşaat mühendislerince hazırlanacak rapor ve fenni mesuliyetin ilgili mühendislerce üstlenildiğine dair belge sunulması durumunda Bakanlıkça bedeli mukabilinde Üretim Tesisleri Uygunluk Belgesi düzenlenir.

(2) Üretim Tesisleri Uygunluk Belgesi, elektrik üretim tesisi ve elektrik üretiminin zorunlu altyapı unsurları kapsamındaki tüm yapılar için tek bir belge olarak düzenlenir ve iş yeri açma ve çalışma ruhsatı yerine de geçer.

(3) Üretim Tesisleri Uygunluk Belgesi bedeli olarak, ilgili tesis türü için Kurum tarafından belirlenen güncel birim yatırım tutarı ile hesaplanan toplam yatırım tutarının binde 1'i genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere Bakanlıkça tahsil edilir.

(4) Birinci fıkra kapsamındaki elektrik üretim tesisleri için bu maddenin yürürlük tarihinden önce 3194 sayılı İmar Kanununun 32 nci ve 42 nci maddeleri uyarınca alınmış idari yaptırım kararları, yıkım kararları ve idari para cezaları uygulanmaz. Yapılmış itirazlar veya açılmış davalar hakkında resen karar verilmesine yer olmadığına karar verilir, yargılama ve takip giderleri taraflar üzerinde bırakılır ve vekâlet ücretine hükmedilmez. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tahsil edilmiş olan tutarlar iade edilmez."

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, 2'si aynı mahiyette, 3 adet önerge var.

Ben sadece burada bir Bakanlığımıza söz vermek istiyorum yani üretime geçmiş bir santralin ruhsatı nasıl olmaz? Neden öyle bir uygulama vardı? Onu bir açıklarsanız; kaçak mı yapılmış, yoksa farklı mıymış, onu bilmesi gerekir bence arkadaşlarımızın.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI ENERJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET ÖZKAYA - Sayın Başkanım, biliyorsunuz, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'yla artık özel sektör yatırımcıları elektrik üretim santrali kurmaya başladı. Biliyorsunuz, kamu dönemindeyken kamu yatırımları ruhsata tabi değildi. Nitekim 2009, 2010, 2011, 2012'de devreye giren bu tesisler de o günkü ilgili idarelerden "Bu tesisler kamu yatırımı mahiyetindedir ve ruhsata tabi değildir." yazılarına istinaden kabulleri yapıldı, devreye girdi. Ancak daha sonra, 2016'lara geldiğimizde bu tesislerin aslında kamu yatırımı değil, bilfiil özel sektör yatırım olduğu ve ruhsata tabi olması gerektiği Çevre Bakanlığının ilgili yazışmalarıyla ortaya çıktı. Daha sonra EPDK bunu, ruhsat almış olmayı lisansa geçerken istemeye başladı. Bakanlık da kabul aşamasında 2020'lerde mevzuatına koydu, dedi ki:

"Benim bundan sonra kabulden önce ruhsatı almam gerekiyor." Dolayısıyla 2011 ile 2016'lara kadar devreye girmiş tesisler de ruhsat olmadan girdi, bazıları aldı ama bazıları da almadan girdi ve daha sonra belediyelerimiz bunları denetlediklerinde "Bunlar ruhsata tabi değildir." dedi. Bunlara büyük yaptırımlar uyguladılar; idari para cezaları, yıkım kararları, mühürlemeler gibi şu anda yargıya intikal etmiş birçok konu var.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Kim yapıyor mühürlemeleri?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI ENERJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET ÖZKAYA - Belediyeler.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Her partiden var.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI ENERJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET ÖZKAYA - Dolayısıyla buna ilişkin bir düzenleme Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, teşekkür ediyoruz.

Önergeleri okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3159) esas no.lu Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 19'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ednan Arslan
İzmir

Ümit Özlale
İzmir

Seda Kâya Ösen
İzmir

Nail Çiler
Kocaeli

Talat Dinçer
Mersin

Türker Ateş
Bolu

Şeref Arpacı
Denizli

Aynı mahiyetteki diğer önerenin imza sahibi:

Ömer Öcalan
Şanlıurfa

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Ömer Bey, buyurun.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Teklifin 19'uncu maddesiyle 2004 yılı sonuna kadar yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni olmadan faaliyete geçmiş elektrik üretim tesislerine yönelik af düzenlemesi getirilmekte. Söz konusu kaçak yapıların statik uygunluk ve fennî mesuliyet raporlarıyla yasalastırılması öngörülmektedir.

Ayrıca, İmar Kanunu'nun 32'nci ve 42'nci maddeleri uyarınca verilmiş yıkım kararları ve idari para cezaları iptal edilmekte. Hâlihazırda açılmış davalar hakkında da karar verilmesine yer olmadığına da hükmedilmektedir. Bu madde hukuka aykırı yapılaşmayı meşrulaştırmakta, şehircilik ilkeleri, çevresel güvenlik ve planlı kalkınma anlayışını açıkça ihlal etmektedir. Hukuk dışı tesislerin yalnızca bedeli mukabilinde uygunluk belgesiyle ruhsatlı hâle getirilmesi, yargı denetiminin ve idari yaptırımın devre dışı bırakılması anlamına gelmektedir. Bu yaklaşım bir yandan hukuk devleti ilkesine, diğer yandan da çevresel denetim sistemine ciddi zararlar vermektedir. Bu tür düzenlemeler yalnızca bugüne kadar mevzuata uygun davranmış yatırımcıları cezalandırmakla kalmamakta, aynı zamanda gelecekte ruhsatsız yapılaşmanın önünü açan, teşvik edici bir emsal yaratmaktadır.

(Uğultular)

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Arkadaşlar, uğultu var.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Kaçak yapılar için af çıkarılması, kent suçu, çevre suçu ve yargının etkisizleştirilmesi gibi çok boyutlu sorunlara neden olmaktadır. Toplumsal kaynakların planlı, adil ve çevreye duyarlı bir biçimde kullanımının esas alınması, gereken kamusal bir yükümlülüktür. Hukukun sermaye lehine esnetilmesine karşı durmak ve herkes için eşit uygulanmasını sağlamak temel bir ilkedir. Özellikle kırsal ve dezavantajlı bölgelerde yaşayan yurttaşların yaşam alanları ile ekolojik bütünlüğün korunması ise kamu otoritesinin vazgeçilmez bir sorumluluğudur. Toplumsal kaynakların kullanımında planlama, adalet ve çevresel duyarlılık esas alınmalıdır. Kamu yararını gözetmeyen, sermaye odaklı ve keyfî tasarruflara karşı durulmalıdır. Hukukun ekonomik ayrıcalıklar lehine esnetilmesi meşru görülemez. Kırsal alanlarda ve dezavantajlı bölgelerde yaşayan yurttaşların yaşam alanlarını korumak, ekolojik bütünlüğü güvence altına almak ise siyasal ve toplumsal sorumluluğumuzun bir gereği olarak değerlendirilmelidir.

Bu bağlamda, teklifin 19'uncu maddesi kaçak yapılaşmaya af getirmesi, yargı denetimini işlevsizleştirilmesi ve hukuki eşitsizliğe neden olması gerekçesiyle sakıncalıdır. Söz konusu maddenin teklif metninden çıkarılması gerekmektedir.

Saygılar.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Vekilim.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkanım, 19'uncu maddenin teklif metninden çıkarılmasını talep ediyoruz. Gerekçe olarak bu madde af maddesi, açık ve net.

Tekliften çıkarılması önerilen 19'uncu madde enerji alanıyla sınırlı olsa da 6 Şubat 2023 depremleri sonrasında "Bir daha af getirilmeyecek." söylemini sorgulatan bir girişim. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi olmadan kurulan ve 2025 yılı öncesinde kısmen ve tamamen işletmeye girmiş lisanslı elektrik üretim tesisleri ile bunların zorunlu altyapı tesisleri için yeni bir imar affına karar verebilecek bu durumda. İlgili firmalar kaçak yapılarını bir yıl içinde başvurmaları hâlinde bedel ödeyerek kayıtlı hâle sokabilecek ve üretim tesisi uygunluk belgesi alabilecek. Bu sayede üzerinde yükseldikleri yapıları, mevzuata aykırı olarak inşa edilmiş elektrik üretim tesisleri bedelini ödeyerek üretim tesisi uygunluk

belgesine kavuşacak. Haklarında yerel yönetimlerin verdiği idari yaptırım, yıkım ve para cezaları da uygulanmayacaktır. Bu aftan haberi olmadan ödeme yapanlara ise ödedikleri tutar iade edilmeyecektir. Af, tesisini yerel yönetimlerin belirlediği imar mevzuatına uygun yaparak izin alan işletmeler ile kaçak yapıda tesis işleten firmalar arasında bir eşitsizlik yarattığı gibi, yerel yönetimlerin gelirleri yerine bu aftan elde edilecek gelirin de merkezi yönetim bütçesine aktarılması sonucunu doğuracaktır.

Bu çerçevede Anayasa'nın 2, 6, 7, 9, 10, 11, 35, 44, 56 ve 87'nci maddelerine aykırıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, çok teşekkür ediyoruz.

Rıdvan bey, söz mü istiyorsunuz?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Çok önemli. Biraz vaktinizi alacağım, helallik istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir önergeni okutalım da öyle işleme alalım.

Önce şu 2 önergeyi oylayalım.

Biraz önce okuduğumuz önergeleri oylarınıza sunacağım: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

Rıdvan Bey'in önergesini okutuyorum:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 19'uncu maddesiyle 6446 sayılı Kanun'a eklenen geçici 34'üncü maddesinin (1)'inci fıkrasına "lisanslı" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya lisansı olmadığı halde kamu yararı nedeniyle idarenin bilgisi dahilinde elektrik üretimi yapan lisanssız" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederim.

Rıdvan Uz
Çanakkale

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Rıdvan Bey, bu talepler bana da geldi.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Ya, şimdi, eksik bilgi var, onu teyit etmek lazım.

Şimdi, Sayın Başkanım, şöyle: Bu affettiğimiz, "lisanslı" dediğimiz kaç işletmemiz var?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI ENERJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET ÖZKAYA - 54 gibi falan bizim bildiğimiz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Sabah 06.00'ydı.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI ENERJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET ÖZKAYA - Şöyle: Yok, 37'ydi, bilgilendirmede 37 demiştik, sonra tekrar bir daha sorduk. Dernekleri oluyor ya, bu üretim şirketlerinin dernekleri; onlara sorduğumuzda en son 50 civarında...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - TÜREB biliyordur. Kaç tane var böyle TÜREB?

TÜRKİYE RÜZGAR ENERJİSİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI EBRU ARICI - Bulacağım hemen yazışmamda.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 50 derken... Megavat büyüklüğü ne kadar?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI ENERJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET ÖZKAYA - 1.100 megavat falan.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, 50 tane diye kabul edelim. Şimdi, burada şu var Sayın Başkanım: 2016 yılından itibaren sonra diyor ki Enerji Bakanlığı bunlara, lisanssızlara lisans verilmesi için... Fakat Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı TEDAŞ Genel Müdürlüğü tarafından şöyle bir yönetmelik çıkarılıyor; 18/1/2018 tarihli yani 2016'dan iki sene sonra. Yürürlüğe konulan TEDAŞ yetkisi kapsamındaki "Elektrik Tesisleri Kabul Süreçlerine İlişkin Usul ve Esaslar"ın 15'inci maddesinde şu hüküm yer alıyor yani hükmü okuyorum: "Güneş enerji santrallerinin arazi uygulamalarında ilgili belediye/OSB'den alınan yapı ruhsatı gerektirmediği ve imar mevzuatına uygun olduğu açıkça belirtilen yazı bulunması durumunda yapı ruhsatı ve ruhsat tadilatı istenmeyecektir." diyor.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Ama "GES yok." diyor Sayın Vekilim.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Yok, hayır, öyle bir şey yok, "GES yok." demiyor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir daha okur musun. Belediye normalde OSB'nin içerisine müdahil olamaz.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, TEDAŞ'ın yani Enerji Bakanlığının şeyi bu, diyor ki: "Güneş enerji santrallerinin..." Bu ne demek, GES mi?

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - GES.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Tamam.

"...uygulamalarında ilgili belediye/OSB'den alınan yapı ruhsatı gerektirmediği ve imar mevzuatına uygun olduğu açıkça belirtilen yazı bulunması durumunda yapı ruhsatı ve ruhsat tadilatı istenmeyecektir." Şimdi, bunu istemiyoruz işletmeden.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Çünkü organize sanayi bölgelerinde imar yapma yetkisi OSB'ye aittir, belediye içeriğe müdahale edemez, oradaki yetki tamamen OSB'dedir.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, böyle bir durum varken ya Anayasa'nın eşitlik ilkesine uygun hareket edilecek ya hepsi geri çekilecek ya da lisanslı, lisanssız bu işe ayırmadan... Çünkü aynı yatırımı, aynı maliyeti bu Türk evlatları da yapmış; hepsine birden gerekli cezai müeyyide uygulanacak ya da bu kapsamda lisanslı ve lisanssız ayrımı yapmaksızın tüm GES projeleri kapsama alınacak.

TÜRKİYE RÜZGAR ENERJİSİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI EBRU ARICI - Sayın Vekilim, 370...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, bitti mi?

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Yok, anlatıyor.

TÜRKİYE RÜZGAR ENERJİSİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI EBRU ARICI - 370 tane türbin...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 1 türbin ayrı, 5 türbin 1 santral oluyor ya; türbin başına söylemiş onu.
 RIDVAN UZ (Çanakkale) - Kaç santral? Sayısını alalım o zaman.
 TÜRKİYE RÜZGAR ENERJİSİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI EBRU ARICI - 16.
 BAŞKAN MUSTAFA VARANK - 16 proje, rüzgâr sadece.
 TÜRKİYE RÜZGAR ENERJİSİ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI EBRU ARICI - Tabii, bunu yaptığımız tarihten sonra kurulmuş olanlar varsa...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun Sayın Vekilim.
 RIDVAN UZ (Çanakkale) - Şimdi, burada aynı yatırımı bunlar da yapıyor ve yine devletin, TEDAŞ'ın, bir kurumun yönetmeliğine dayanarak yapıyor. Dolayısıyla, 2018'in birinci ayında yapıyor. Böyle bir uygulama 2018'in birinci ayında yapıldığına göre, aynı yatırım yapıldığına göre, bu lisanslı olanlar ile lisanssız olanların aynı potada değerlendirilmesi lazım ki bu, Anayasa'nın 10'uncu maddesine, eşitlik ilkesine de aykırı bir şey oluyor. Ya bunları tamamen affetmeyeceğiz...

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Sayın Vekilim, GES için...
 RIDVAN UZ (Çanakkale) - GES için konuşuyoruz.
 ...ya da hep birlikte bunlara bir olanak sağlanacak çünkü...
 MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Orası tamamını kapsamıyor.
 RIDVAN UZ (Çanakkale) - Sadece lisanslıyı kapsıyor ama bunlar yönetmelikle lisanssız olanlar yani Enerji Bakanlığı, TEDAŞ marifetiyle çıkarılan bir yönetmelikle...

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Burada GES, RES, hepsi var; sizin söylediğinizde sadece GES var.
 RIDVAN UZ (Çanakkale) - Evet.
 BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Sayın Vekilim, şöyle bir sıkıntı var: Lisanssızlarda 50 kW'lık de güneş paneli var, 100 de var yani sayı olarak binleri bulabilir, onun altından Bakanlık muhtemelen kalkamayacağı için öyle bir işe girmek istememiştir ama şöyle konuşabiliriz...

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Soralım Bakan Yardımcımıza.
 BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Evet, Bakan Yardımcımız, girer misiniz böyle bir işe?
 ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Sayın Bakanım, asla işten kaçmayız tabii ama şu anda o konudaki yükü bilemiyorum yani lisans kapsamında hangi "range" aralığında kaç proje...

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Ben söyleyebilirim.
 ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI NEVZAT ŞATIROĞLU - Buyurun yani bilgi varsa...
 RIDVAN UZ (Çanakkale) - 31.785.
 ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI ENERJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET ÖZKAYA - O, hepsi.
 RIDVAN UZ (Çanakkale) - Hepsi işte.
 ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI ENERJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET ÖZKAYA - Ama onların çoğu ruhsatlıdır, ruhsatsız kısmı azdır. O 31 bin bütün tesis sayısı.
 RIDVAN UZ (Çanakkale) - Tamam onu söylüyorum, tesis sayısını.
 BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Onların çoğunluğu ruhsat almıştır çünkü işletmeye geçebilmek için ruhsat istiyorlar. O ruhsatı da belediyeden almanız gerekiyor.
 RIDVAN UZ (Çanakkale) - İşte "Lisans almaya gerek yoktur." diyorlar.
 BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bir kısmı öyle geçmişse onun sayısına bakmaları lazım. Şöyle yapalım mı? Siz hem sayıları çalışın hem de muhalefetteki arkadaşlarımız bunu uygun görüyorlarsa...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Ama toplantıdan hemen sonra yapsınlar bu işi.
 BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Siz de değerlendirmelerinizi yapın, bununla ilgili bir önergeyi Genel Kurulda verebiliriz. Siz eğer uygun görüyorsanız, arkadaşlarımız da çalışıp uygun bir sonuca varıyorlarsa ona göre hareket edelim.
 MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Bir şey sorabilir miyim?
 BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Buyurun.
 MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Şimdi, çatılardaki vesairelerdeki GES'leri -1 megavatın altında, lisanssızlarda sisteme entegre edebilmesi için zaten onun şeyi almış olması lazım, onu almadan nasıl sisteme entegre olabilir?
 ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI ENERJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET ÖZKAYA - Sayın Vekilim, konu aslında şöyle: Ticari olarak devreye girebilmesi için bizim kabul yapmamız lazım.
 MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Tamam, onu kastediyorum.
 ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI ENERJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET ÖZKAYA - Yani kabul derken Enerji Bakanlığının yetkilendirdiği ya TEDAŞ yapmıştır ya dağıtım şirketleri bu kabulleri yapmıştır.
 MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Orada da işte, yapıyla ruhsatlandırmayı yapmış olma mecburiyeti var.
 ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI ENERJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET ÖZKAYA - Kabulde -işte, biraz önce dediğim gibi- 2018'lere kadar bu istenmiyordu.
 BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ha, orada da ruhsat bakmamış olabilirler.
 ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI ENERJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ AHMET ÖZKAYA - Orada da olabilir. Bir de çatıdaki şeylerde, binanın üstündeki şeylerde ruhsat istenmiyor çünkü binanın orada "Dış görünümü bozmuyor." yazısı...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - İstiyor, valla, belediyeler her türlü istiyor, hiç acıymıyorlar.
 Teşekkür ediyoruz arkadaşlar.
 Bu önergeyi oylarınıza sunuyoruz, şimdilik reddediyoruz ama bir çalışalım, karar verelim bu önergeyi Genel Kurulda... Yani "Reddediyoruz." derken arkadaşlar herhâlde ederler diye düşünüyorum.
 Evet, bu önergeyi oylarınıza sunuyoruz: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Ama arkadaşlarımıza vazife verdik, aramızda da bir koordinasyon sağlayalım, ona göre hareket edelim.
19'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 19'uncu madde kabul edilmiştir.

20'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 20- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Herhâlde konuşmak isteyen yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

21'inci maddeyi okutuyorum.

MADDE 21- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bunun değişmesi lazım "3 patron yönetir."le değişmesi lazım.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 21'inci madde kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklifin tümü kabul edilmiştir.

Teklifin kanun tekniğine uygunluğunun sağlanması amacıyla Başkanlığımıza redaksiyon yetkisi verilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca bu konuyla ilgili özel sözcü olarak Adana Milletvekili Faruk Aytek, Konya Milletvekili Mustafa Hakan Özer, Bartın Milletvekili Yusuf Ziya Aldatmaz, Kars Milletvekili Adem Çalkın'ın özel temsilci olarak seçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Arkadaşlar, pazartesi saat on ikiye kadar muhalefet şerhlerini...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Salı yapalım Başkanım.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Salı günü...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Salı günü gündeme alacaklarmış.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Çarşamba...

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Ben sizden rica ettim, siz de inşallah kabul edersiniz.

Şimdi, kapatmadan şunu söyleyeyim: Ben bütün arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum, herkes olağanüstü bir gayretle çalıştı, başta Oğuzhan kardeşimiz olmak üzere, herkes büyük emek verdi.

Çok teşekkür ediyoruz arkadaşlar.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Başkan, pazartesi zor.

BAŞKAN MUSTAFA VARANK - Bence verimli bir çalışma oldu.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 11.48